Bundel - Raadsvergadering van 20 mei 2025

Agenda bijlagen

GETEKEND besluitenlijst 20 mei 2025

1 Opening/Mededelingen

2 Vaststellen agenda

Agenda raadsvergadering 20 mei 2025

3 Spreekrecht inwoners

4 Besluitenlijst raadsvergadering 22 april 2025

Concept besluitenlijst raadvergadering 22 april 2025

5 Mededelingen van het college

6 Wasbare luiers

Hamerstuk

Bij de behandeling van de Kaderbrief 2025-2028 op 9 juli 2024 heeft de raad amendement A-56a aangenomen (bijlage 1). Dit amendement luidt:
"Een bewustmakingscampagne voor de lange termijn te starten waarin de voordelen van het gebruik van wasbare luiers voor onze planeet worden benadrukt. Het college opdracht te geven een manier uit te werken om wasbare luiers aan minima te verstrekken en dit te verwerken in het armoedebeleid. De kosten hiervan beschikbaar te stellen uit de reserve lastenverlichting en de effecten hiervan te monitoren en terug te koppelen aan de raad."

RV+RB Wasbare luiers

Bijlage 1. Amendement GETEKEND A-056a CDA, VPO, GL, LSO, D66 - Wasbare luiers

Bijlage 2. Overeenkomst Wasbare luiers

Bijlage 3. Persbericht Wasbare luiers

GETEKEND RB Wasbare luiers

7 Europa Agenda 2025

Hamerstuk

Ooststellingwerf is een gemeente met een rijke cultuur, prachtige natuur en een hoge leefkwaliteit voor inwoners en bezoekers. Het behoud van deze kwaliteiten vraagt voortdurende ontwikkeling en innovatie. Europese samenwerking biedt de gemeente Ooststellingwerf kansen om uitdagingen aan te gaan en kansen te benutten, door toegang te krijgen tot kennis, netwerken en financiële middelen vanuit de Europese Unie.

RV+RB Europa Agenda 2025

Bijlage 1. Europa Agenda Gemeente Ooststellingwerf 2025

GETEKEND RB Europa Agenda 2025

8 Vaststellen nieuw MOP's onderhoud

Hamerstuk

In 2018 is het Biosintrum opgeleverd en in 2023 is door de gemeente het pand aan Moskampweg 1 (onderdeel van de Kompaan) aangekocht. Voor beide panden is nu een MOP (meerjarenonderhoudsplan) vastgesteld volgens de norm NEN2767 zodat een conditiemeting van de elementen van het gebouw, onderhoudsplanning voor de komende jaren en kapitalisatie hiervan voorhanden is. Voor de bosbergtoren is de MOP gewijzigd om problemen met de lift en technische installatie te ondervangen en onderhoud te kunnen uitvoeren aan de toegangswegen naar de toren en het direct omliggende terrein van de toren

RV + RB nieuwe MOPs

Bijlage 1. MOP Biosintrum

Bijlage 2. MOP Bosbergtoren

Bijlage 3. MOP Moskampweg 1

Bijlage 4. Verloopoverzicht voorziening Biosintrum

Bijlage 5. Verloopoverzicht voorziening Bosbergtoren

GETEKEND RB nieuwe MOPs

9 Jaarstukken 2024 en begroting 2026 Gemeenschappelijke Regeling Sociale werkvoorziening Fryslân

Hamerstuk

Het college van B&W heeft kennis genomen van de financiële situatie (jaarstukken) van de GR over 2024 en de begroting 2026 en stelt de raad voor kennis te nemen van de stukken en geen zienswijze in te dienen bij het Algemeen Bestuur van de GR.

RV+RB Jaarstukken 2024 en begroting 2026 GR SW Fryslan

Bijlage 1. Jaarstukken GR Sw Fryslan 2024

Bijlage 2. Begroting GR Sw Fryslan 2026

Bijlage 3. Concept accountantsverslag 2024 GR SW Fryslan

Bijlage 4. Rechtmatigheidsverklaring GR Sw Fryslân 2024
GETEKEND RB Jaarstukken 2024 en begroting 2026 GR SW Fryslan

9.a Motie M-103a PvdA, GL, CDA - Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis
Verzoekt het college;
Om haar bezorgdheid uit te spreken bij de staatssecretaris van het ministerie van Financiën over de gevolgen van de dit jaar ingevoerde belastingmaatregelingen voor onze medewerkers, die vanuit de gemeente Ooststellingwerf bij Caparis werkzaam zijn.

Motie M-103 PvdA, GL - Ondersteuning werknemers Caparis
Motie M-103a PvdA, GL, CDA - Ondersteuning werknemers Caparis
GETEKEND Motie M-103a PvdA, GL, CDA - Ondersteuning werknemers Caparis

10 Wijziging legesverordening 2025
Hamerstuk
In december 2024 is de legesverordening 2025 vastgesteld. In de kanttekening bij dit raadsvoorstel is aangegeven dat er in 2025 een wijzigingsbesluit nodig is vanwege nieuwe algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI). Dit raadsvoorstel heeft betrekking op deze wijziging.

RV + RB wijziging legesverordening 2025
Memo aangepaste legesverordening 2025
GETEKEND RB wijziging legesverordening 2025

11 Jaarstukken 2024
Twee termijnen

RV en RB Jaarstukken 2024
Bijlage 1 - Nota reserves en voorzieningen 2024
Bijlage 2 - Jaarstukken 2024 Ooststellingwerf
Bijlage 3. Concept accountantsverslag Ooststellingwerf 2024
GETEKEND RB Jaarstukken 2024

11.a Amendement A-085, VPO - Lastenverlichting (INGETROKKEN)
Beslispunt 5.k te wijzigen:
€ 988.000 in te zetten voor een substantiële verlaging van de OZB-tarieven in 2026, dan wel de OZB voor dat jaar geheel achterwege te laten indien financieel uitvoerbaar.

Amendement A-085 VPO - lastenverlichting

11.b Amendement A-086 Lijst Ter Heide, LO - Reserve grondbedrijf (INGETROKKEN)
Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om beslispunt 2 over de reserve Grondexploitatie te wijzigen van:
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen
Naar:
2. De reserve Grondexploitatie vrij te laten vallen en het vrijgevallen bedrag over te boeken naar de algemene reserve.

Amendement A-086 Lijst Ter Heide, LO - Reserve grondbedrijf

11.c Motie M-102 Lijst ter Heide - evalueren inclusiebeleid (INGETROKKEN)
Verzoekt het college;
het inclusiebeleid alsnog in het vierde kwartaal van 2025 via een mededeling aan de raad te evalueren en aan de raad ter beoordeling voor te leggen, waarna de raad een gewogen beslissing kan nemen over het al of niet voortzetten van het beleid op dit terrein en zo ja op welke wijze dat dient te gebeuren.

Motie M-102 Ter Heide - Inclusiebeleid

12 Beschikbaar stellen gemeentelijke bijdrage Rikkingahof
Twee termijnen
Het College van B&W stelt aan de gemeenteraad voor om een bedrag van ruim € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor de herinrichting van de openbare ruimte van Rikkingahof in Oosterwolde. De bijdrage maakt een integrale herontwikkeling van een groot gebied met voorzieningen voor wonen en zorg voor verschillende doelgroepen mogelijk. De herontwikkeling wordt door de gemeente gerealiseerd samen met woningcorporatie Actium en zorgorganisatie Liante.

NIEUW RV + RB Beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof
Memo aanpassing raadsvoorstel Rikkingahof
Bijlage 1. Stedenbouwkundige visie Rikkingahof
Bijlage 2. Persbericht ruim € 2 miljoen voor buitenruimte Rikkingahof
OUD RV + RB Beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof
Mededeling aan de Raad - Toezegging nadere onderbouwing kosten Rikkingahof
Mededeling aan de Raad - Bijlage 1. 0230.00 Rikkingahof Kostenraming beheer (uitbreiding)
Mededeling aan de Raad - Beantwoording vragen Rikkingahof
GETEKEND Geamendeerd RB Beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof

12.a Amendement A-088a VVD, PvdA, VPO, OBelang, CU, LO, Lijst Ter Heide - Rikkingahof
Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stellen voor om beslispunt 2 als volgt te wijzigen:
Van:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen.
Naar:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen, voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve;

Amendement A-088 VVD, PvdA, VPO, OBelang, CU, LO, Lijst Ter Heide - Rikkingahof
Amendement A-088a VVD, PvdA, VPO, OBelang, CU, LO, Lijst Ter Heide - Rikkingahof
GETEKEND Amendement A-088a VVD, PvdA, VPO, OBelang, CU, LO, Lijst Ter Heide - Rikkingahof

13 Plan besteding Oekraïne middelen
Twee termijnen

RV + RB Plan besteding Oekraïne middelen
Bijlage 1. Plan besteding Oekraine middelen
MadRaad Toezegging beleid toewijzing flexwoningen dd 6 mei 2025
Bijlage - MadR Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de b
GETEKEND Geamendeerd RB Plan besteding Oekraïne middelen

13.a Amendement A-087a CU, LO - Aanpassen tijdsduur plan besteding Oekraïne middelen (Flexwoningen)
Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om beslispunt 1 te wijzigen:
1. Het plan besteding Oekraïne middelen' vast te stellen.
Te wijzigen in:
1. Het plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:
Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.
Te wijzigen in:
Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere beperkte tijd blijven staan.

Amendement A-087 ChristenUnie, LO - Aanpassen tijdsduur Plan besteding Oekraine middelen (Flexwoningen) (vervangen door A-087a)
Amendement A-087a ChristenUnie, LO - Aanpassen tijdsduur Plan besteding Oekraine middelen (Flexwoningen)
GETEKEND Amendement A-087a ChristenUnie, LO - Aanpassen tijdsduur Plan besteding Oekraine middelen (Flexwoningen)

14 VRF - Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029
Eén termijn

RV+RB VRF - Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029
Bijlage 1. Aanbiedingsbrief VRF begroting 2026 en jaarstukken 2024
Bijlage 2. VRF jaarstukken 2024
Bijlage 3. Begroting 2026 VRF
Bijlage 4. Aanbiedingsbrief VRF Dekkingsplan 2026 - 2029
Bijlage 5. Dekkingsplan 2026 - 2029
Bijlage 6. Brief antwoord gemeenteraad betreffende zienswijze
Antwoord vraag commissievergadering - Achterstand wet- en regelgeving
GETEKEND RB VRF - Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029

14.a Amendement A-084 CDA, GL - Zienswijze indienen VRF
Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om:
beslispunt 1: Geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân
te vervangen door:
beslispunt 1: Een zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.
Hier het volgende op te nemen:
Ondanks dat de VRF voorstelt om een deel van het positieve resultaat (zijnde 400.000 euro) terug te storten naar de gemeenten, stelt de raad van Ooststellingwerf voor om dit geld te laten blijven bij de VRF. Dit omdat we verwachten dat dit geld er in de toekomst weer bij moet en de VRF met het beleid dat ze nu voeren het geld zullen gebruiken wanneer het nodig is.

Amendement A-084 CDA, GL - Zienswijze indienen VRF
GETEKEND Amendement A-084 CDA, GL - Zienswijze indienen VRF

15 Visie wonen, welzijn en zorg
Eén termijn
We hebben vanuit het akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland (2023)'ende regionale woondeal Zuidoost Fryslân (2022-2030) de afspraak gemaakt om een (regionale) woonzorgvisie op te stellen. Deze visie op wonen, welzijn en zorg geeft hier invulling aan.
Deze visie vervangt niet ons huidige vastgestelde woonbeleid, woon(zorg)visie 2022-2026, maar geeft de inhoud aan de het zorghoofdstuk voor toekomstig woonbeleid.
RV+RB Visie wonen, welzijn en zorg
Bijlage 1. Wonen, zorg en welzijn Zuidoost Fryslân
Bijlage 2. Woonzorganalyse Zuidoost Fryslân
Bijlage 3. Huisvestingsopgave ouderen
Bijlage 4. Reactienota Regionale visie wonen welzijn en zorg Zuidoost Fryslân
bijlage 5. Advies van de Adviesraad Sociaal Domein Ooststellingwerf
Bijlage 6. Reactie college op advies ASDO visie wonen welzijn zorg
Bijlage 7. Reactie college op Actium visie wonen welzijn zorg
GETEKEND RB Visie wonen, welzijn en zorg

16 Motie vreemd - M-099 Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026
Verzoekt het college;
1. Structurele subsidieregelingen voortaan standaard voor het aflopen van de periode van drie jaar formeel op te zeggen;
2. Deze regelingen vervolgens jaarlijks te heroverwegen en eventueel te verlengen, op basis van een vooraf overeengekomen resultaatverplichting dan wel goedgekeurde begroting;
3. Deze werkwijze met ingang van het begrotingsjaar 2026 toe te passen;
4. De raad hierover uiterlijk in Q4 van 2025 te informeren met een concreet uitvoeringsplan.
Motie vreemd M-099 VPO - Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026
GETEKEND Motie vreemd M-099 VPO - Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026

17 Motie vreemd M-101 CDA, LO - Bevriezen van de huren
Verzoekt het college;
Zich uit te spreken tegen landelijke maatregelen die investeringen in de sociale woningbouw belemmeren.
In overleg te treden met lokale woningcorporaties over de verwachte impact van de huurbevriezing op hun investeringsplannen.
Deze zorgen onder de aandacht te brengen bij de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.
De raad zo spoedig mogelijk te informerenoverde gevoerdegesprekken.
Motie vreemd M-101 CDA, LO - Bevriezen van de huren (STEMMING GESTAAKT)

18 Sluiting

gemeente ooststellingwerf

Besluitenlijst van de openbare raadsvergadering van 20 mei 2025

OoststellingwerfsBelang:	B. Beijert, H. Betten, A. Wagenaar, H. Dongstra en R. de Groot
GroenLinks:	H. Vos, R. Berends en A. Telkamp
PvdA:	B. Polpe, J. Vledder en S. de Jong
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	B. van 't Klooster en S. van Weperen
Vrije Partij Ooststellingwerf:	B. Oostra en H. Hoogenkamp
Fractie Ter Heide:	S. ter Heide (tot en met agendapunt 13)
ChristenUnie:	B. Leistra
D66:	I. Minnema
Lijst Ooststellingwerf:	N. van den Berg
AANWEZIG nms. college:	J. Nijboer, E. Verhagen , J. van Weperen en L. Edema wethouders
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	
VOORZITTER:	J. Werkman
GRIFFIER:	A. Hensen
Verslag:	S. Ahmad

1. Opening/Mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur.

2. Vaststellen agenda

Dhr. A. Wagenaar/OoststellingwerfsBelang benoemt bij agendapunt 6 graag stemming te willen.
Dhr. B. Polpe/PvdA doet een ordevoorstel om agendapunt 9 als één termijn stuk te behandelen vanwege de aangekondigde motie van de PvdA.

Dhr. B. Leistra doet een ordevoorstel om agendapunt 13 van de agenda te halen. Dit vanwege het feit dat er op het laatste moment nog een Mededeling aan de raad is toegevoegd aan het agendapunt welke nieuwe informatie bevat.

De raad stemt in met de voorstellen van dhr. A. Wagenaar/OoststellingwerfsBelang en dhr. B. Polpe/PvdA. De raad stemt tegen het ordevoorstel van dhr. B. Leistra/ChristenUnie.

Er zijn vijf amendementen en twee moties aangekondigd:
Bij agendapunt 9:
- Motie M-103 Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis door de fractie PvdA, mede ingediend door de fracties GroenLinks en CDA.

Bij agendapunt 11:
- Amendement A-085 'Lastenverlichting door de fractie VPO.
- Amendement A-086, Reserve grondbedrijf, door de fractie Lijst Ter Heide, mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf.
- Motie M-102 Evalueren inclusiebeleid door de fractie Lijst Ter Heide.

Bij agendapunt 12:
- Amendement A-088, Rikkingahof, door de fractie VVD, mede ingediend door de fracties PvdA, VPO, OoststellingwerfsBelang, ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf en Lijst Ter Heide.

Bij agendapunt 13:
- Amendement A-087 Aanpassen tijdsduur Plan Besteding Oekraïne middelen (flexwoningen) door de fractie ChristenUnie, mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf.

Bij agendapunt 14:
Amendement A-084 'Zienswijze indienen VRF, door de fractie CDA, mede ingediend door de fractie GroenLinks.

Tevens is er een motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd:
- Door de fractie CDA, M-101 'Bevriezen van de huren' mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf.

In de raadsvergadering van 22 april 2025 is de motie vreemd M-099 Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026 ingediend door de fractie VPO doorgeschoven vanwege tijdgebrek. Deze motie vreemd staat als agendapunt 16 op de agenda.

Dhr. S. Ter Heide/Lijst Ter Heide geeft aan dat hij motie M-102 evalueren inclusiebeleid had aangekondigd. De fractie heeft besloten de motie nu niet in te dienen en komt in de vergadering van de kaderbrief met een aangepaste versie.

De agenda wordt aldus gewijzigd vastgesteld.

De voorzitter wijst volgens artikel 16 van het reglement van orde 4, dhr. B. Leistra/ChristenUnie aan als primus bij een eventuele hoofdelijke stemming.

3. Spreekrecht inwoners
Er hebben zich geen inwoners gemeld om in te spreken.

4. Besluitenlijst raadsvergadering 22 april 2025
De besluitenlijst van 22 april wordt ongewijzigd vastgesteld.

5. Mededelingen van het College
Er zijn geen mededelingen van het college.

De voorzitter stelt voor om agendapunten 7,8 en 10 ineens af te hameren. De raad stemt in met dit voorstel.

6. Wasbare luiers
Voorstel:
1. Ter uitvoering van amendement 056a van 9 juli 2024 € 28.500,00 beschikbaar te stellen vanuit de reserve lastenverlichting voor het starten van een bewustmakingscampagne en verstrekken van wasbare luiers.

<u>Stemverklaring A. Wagenaar/OoststellingwerfsBelang</u>
Op basis van wat we de afgelopen keren ook in de commissie hebben gezegd, die motivatie als stemverklaring.

Besluit
Het besluit wordt aangenomen met 14 stemmen voor en 7 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, Lijst Ooststellingwerf, Lijst Ter Heide, D66, PvdA en VPO stemmen voor, de fracties VVD en OoststellingwerfsBelang stemmen tegen.

7. Europa agenda 2025
Voorstel:
1. De Europa Agenda 2025 vast te stellen.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

8. Vaststellen nieuw MOP's onderhoud
Voorstel:
1. Nieuwe meerjarenonderhoudsplannen vast te stellen voor de accommodaties waar een onderhoudsplan nog niet voorhanden is en de daarmee samenhangende dotatie vast te stellen. Hiervoor:
2. Het onderhoudsplan voor de Bosbergtoren inclusief onderhoudsplan voor de liftinstallatie vast te stellen.
3. Het onderhoudsplan voor het Biosintrum vast te stellen.
4. Het onderhoudsplan voor Moskampweg 1 (voormalig zorgcomplex Talant) vast te stellen.
5. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van het Biosintrum via een voorziening Biosintrum te laten verlopen
6. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van Moskampweg 1 via de voorziening van de Kompaan te laten verlopen
7. Vanaf 2025 jaarlijks € 25.000 te doteren in de voorziening voor het Biosintrum.
8. In 2025 € 70.000 te doteren in de voorziening voor de Kompaan ten behoeve van het deel Moskampweg 1.
9. Vanaf 2025 het budget voor de Bosbergtoren te verlagen van € 40.000 naar € 28.000.
10. De verlaging van het budget van de Bosbergtoren in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025 en vanaf 2026 in de begroting 2026
11. De dotatie aan de voorziening voor Moskampweg 1 en Biosintrum in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025
12. De dotatie aan de voorziening voor het Biosintrum vanaf 2026 te verwerken in de begroting 2026.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

9. Jaarstukken 2024 en begroting 2026 Gemeenschappelijke Regeling Sociale werkvoorziening Fryslân
Voorstel:
1. De jaarstukken 2024 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2026 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Motie M-103 PvdA, GroenLinks, CDA -Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis
De fractie van PvdA dient een motie in, mede ingediend door de fracties GroenLinks en CDA waarin zij het college verzoeken:

Om haar bezorgdheid uit te spreken bij de staatssecretaris van het ministerie van Financiën over de gevolgen van de dit jaar ingevoerde belastingmaatregelingen voor onze medewerkers, die vanuit de gemeente Ooststellingwerf bij Caparis werkzaam zijn.

Dhr. B. Polpe/PvdA vraagt een schorsing aan. Na de schorsing komt de PvdA met een aangepaste motie, motie M-103a.

Motie M-103a PvdA, GroenLinks, CDA -Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis
De fractie van PvdA dient een motie in, mede ingediend door de fracties GroenLinks en CDA waarin zij het college verzoeken:

Om haar bezorgdheid uit te spreken bij de staatssecretaris van het ministerie van Financiën over de gevolgen van de dit jaar ingevoerde belastingmaatregelingen voor medewerkers die vanuit de gemeente Ooststellingwerf werkzaam zijn bij sociale werkvoorzieningen zoals bijvoorbeeld Caparis.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

Stemverklaring dhr. H. Hoogenkamp/VPO
In principe volgen wij de lijn van Lijst Ter Heide, dat wij zeggen dat je niet moet gaan stemmen over zaken die gemeente overstijgend zijn. Echter in dit geval is het inkomensverlies dusdanig significant voor een aantal van onze inwoners dat wij hem zullen ondersteunen.

Besluit motie M-103
De motie wordt aangenomen met 21 stemmen voor en 0 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, VVD, Lijst Ooststellingwerf, OoststellingwerfsBelang, Lijst Ter Heide, D66, PvdA en VPO stemmen voor de motie.

10. Wijziging legesverordening 2025
Voorstel:
1. De Verordening op de heffing en de invordering van Leges Ooststellingwerf 2025 volgens het bijgaande voorstel te wijzigen voor het onderdeel Ondergrondse Infrastructuur.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

11. Jaarstukken 2024
Voorstel:

1. De beslispunten op pagina 6 t/m 10 uit de nota reserves en voorzieningen 2024 en 2025-2027 (bijlage 1) vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen
3. De jaarstukken 2024 vast te stellen (bijlage 2)

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2024 € 2.118.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
   a. Mobiliteitsvisie € 17.000
   b. Accommodatiebeleid € 116.000
   c. Subsidie 80 jaar vrijheid € 11.000
   d. Herplanten bomen € 37.000
   e. Pumptrack Oosterwolde € 140.000
   f. Inburgering € 48.000
   g. Subsidieregeling bloeizones € 20.000
   h. Opvang Oekraïne € 604.000
   i. Natuurbrandpreventie en -mitigatie € 105.000
   j. Spreidingswet € 32.000
   k. Algemeen € 988.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 200 Jaarstukken) 7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2024 van Eshuis accountants (bijlage 3).

<u>Amendement A-085 VPO – Lastenverlichting</u>
De fractie van VPO dient een amendement in waarin zij voorstellen om beslispunt 5.k te wijzigen:

€ 988.000 in te zetten voor een substantiële verlaging van de OZB-tarieven in 2026, dan wel de OZB voor dat jaar geheel achterwege te laten indien financieel uitvoerbaar.

<u>Amendement A-086 Lijst Ter Heide, Lijst Ooststellingwerf – Reserve grondbedrijf</u>

De fractie Lijst Ter Heide dient een amendement in, mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 2 over de reserve Grondexploitatie te wijzigen van:

2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

Naar:

2. De reserve Grondexploitatie vrij te laten vallen en het vrijgevallen bedrag over te boeken naar de algemene reserve.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Het college beantwoordt de vragen in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen ontraadt amendementen A-085 en A-086.

Dhr. B. Oostra/VPO trekt amendement A-085 in en komt bij de kadernota met een vernieuwde versie.

Raadsleden stellen vragen in de tweede termijn. Het college beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Dhr. S. Ter Heide/Lijst Ter Heide trekt amendement A-086 in.

Besluit amendement A-085
Ingetrokken.

Besluit amendement A-086
Ingetrokken.

Besluit raadsvoorstel
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

12. Beschikbaar stellen gemeentelijke bijdrage Rikkingahof
Voorstel:

1. De voorgestelde stedenbouwkundige visie voor de herontwikkeling van Rikkingahof vast te stellen. En voor de uitvoering daarvan:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen;
3. De grondexploitatie Rikkingahof in Oosterwolde vast te stellen.
4. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar.
5. De volledige revenuen vanuit de Grondexploitatie 'Rikkingahof' in te zetten als dekking voor een deel van de investering via de kapitaalreserve.
6. Bovenstaande punten betrekken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Amendement A-088 VVD, PvdA, VPO, OoststellingwerfsBelang, ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf – Rikkingahof
De fractie van VVD dient een amendement in, mede ingediend door de fracties PvdA, VPO, OoststellingwerfsBelang, ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 2 als volgt te wijzigen:

Van:

2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen.

Naar:

2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen, ***voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve;***

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de eerste termijn en staat positief tegenover het amendement.

Dhr. S. van Weperen/VVD vraagt een schorsing aan. Na de schorsing komt de VVD met een aangepast amendement, amendement A-088a.

Amendement A-088a VVD, PvdA, VPO, OoststellingwerfsBelang, ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf – Rikkingahof
De fractie van VVD dient een amendement in, mede ingediend door de fracties PvdA, VPO, OoststellingwerfsBelang, ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 2 als volgt te wijzigen:

Van:

2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen.

Naar:

2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen, ***voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve vanuit de riolering en vanuit de Grex conform financiële toelichting.***

Raadsleden stellen vragen in de tweede termijn. Portefeuillehouder J. Werkman beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Besluit amendement A-088a
Het amendement wordt aangenomen met 16 stemmen voor en 5 stemmen tegen. De fracties ChristenUnie, VVD, Lijst Ooststellingwerf, OoststellingwerfsBelang, Lijst Ter Heide, D66, PvdA en VPO stemmen voor het amendement, de fracties CDA en GroenLinks stemmen tegen.

Stemverklaring mevr. M. van Tellingen/CDA
Wij steunen als CDA dit plan voor het gebied bij Rikkingahof van harte, maar zetten onze vraagtekens nog bij de financiering voorgesteld vanuit het amendement.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het geamendeerde voorstel met algemene stemmen.

Dhr. H. Dongstra/OoststellingwerfsBelang doet een ordevoorstel om de vergadering te schorsen en de vergadering op 21 mei voort te zetten, gezien het aantal agendapunten die nog op de agenda staan. De raad stemt tegen dit ordevoorstel.

De voorzitter vraagt dhr. H. Dongstra om het voorzitterschap over te nemen voor de agendapunten 13 en 14.

13. Plan besteding Oekraïne middelen
Voorstel:
1. Het Plan besteding Oekraïne middelen vast te stellen.

Amendement A-87 ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf – Aanpassen tijdsduur plan besteding Oekraïne middelen (Flexwoningen)
De fractie van ChristenUnie dient een amendement in, mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 1 te wijzigen:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' vast te stellen.

Te wijzigen in:
1. Het plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:

Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.

Te wijzigen in:

Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere beperkte tijd blijven staan.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Het college beantwoordt de vragen in de eerste termijn. Het college steunt het amendement.

Dhr. B. Leistra/ChristenUnie vraagt een schorsing aan. Na de schorsing benoemt dhr. B. Leistra/ChristenUnie dat amendement A-087 is aangepast.

Amendement A-87a ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf – Aanpassen tijdsduur plan besteding Oekraïne middelen (Flexwoningen)
De fractie van ChristenUnie dient een amendement in, mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 1 te wijzigen:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' vast te stellen.

Te wijzigen in:
1. Het plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:

Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.

Te wijzigen in:
Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere - beperkte tijd blijven staan.

Besluit amendement A-087a
Het amendement wordt aangenomen met 13 stemmen voor en 8 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, VVD, Lijst Ooststellingwerf, Lijst Ter Heide en PvdA stemmen voor het amendement, de fracties OoststellingwerfsBelang, D66 en VPO stemmen tegen.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het geamendeerde voorstel met algemene stemmen.

Dhr. S. ter Heide verlaat de vergadering.

14. VRF – Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029

Voorstel:

1. geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.
2. geen zienswijze in te dienen op het dekkingsplan 2026-2029

Amendement A-084 CDA, GroenLinks – Zienswijze indienen VRF
De fractie CDA dient een amendement in, mede ingediend door de fractie GroenLinks, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 1: Geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân

te vervangen door:

beslispunt 1: Een zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.

Hier het volgende op te nemen:
Ondanks dat de VRF voorstelt om een deel van het positieve resultaat (zijnde 400.000 euro) terug te storten naar de gemeenten, stelt de raad van Ooststellingwerf voor om dit geld te laten blijven bij de VRF. Dit omdat we verwachten dat dit geld er in de toekomst weer bij moet en de VRF met het beleid dat ze nu voeren het geld zullen gebruiken wanneer het nodig is.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Portefeuillehouder J. Werkman beantwoordt de vragen in de eerste termijn en ontraadt het amendement.

Besluit amendement A-084
Het amendement wordt verworpen met 5 stemmen voor en 15 stemmen tegen. De fracties CDA en GroenLinks stemmen voor het amendement, de fracties ChristenUnie, VVD, Lijst Ooststellingwerf, OoststellingwerfsBelang, D66, PvdA, VPO stemmen tegen.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

Dhr. H. Dongstra draagt het voorzitterschap weer over aan dhr. J. Werkman

15. Visie wonen, welzijn en zorg

Voorstel:
1. De Visie wonen, welzijn en zorg vast te stellen.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer en wethouder E. Verhagen beantwoorden de vragen in de eerste termijn.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

16. Motie vreemd M-099 VPO – Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026

De fractie VPO dient een motie vreemd in waarin zij het college verzoeken:

1. Structurele subsidieregelingen voortaan standaard voor het aflopen van de periode van drie jaar formeel op te zeggen;
2. Deze regelingen vervolgens jaarlijks te heroverwegen en eventueel te verlengen, op basis van een vooraf overeengekomen resultaatverplichting dan wel goedgekeurde begroting
3. Deze werkwijze met ingang van het begrotingsjaar 2026 toe te passen;
4. De raad hierover uiterlijk in Q4 van 2025 te informeren met een concreet uitvoeringsplan.

Dhr. B. Oostra/VPO licht motie M-099 toe. Raadsleden reageren. Wethouder E. Verhagen reageert op de motie en ontraadt de motie.

Besluit motie M-099
De motie wordt verworpen met 2 stemmen voor en 18 stemmen tegen. De fractie VPO stemt voor de motie, de fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, VVD, OoststellingwerfsBelang, Lijst Ooststellingwerf, D66 en PvdA stemmen tegen.

17. Motie vreemd M-101 CDA, Lijst Ooststellingwerf – bevriezen van de huren
De fractie CDA dient een motie vreemd in, mede ingediend door de fractie Lijst Ooststellingwerf, waarin zij het college verzoeken:

- Zich uit te spreken tegen landelijke maatregelen die investeringen in de sociale woningbouw belemmeren.
- In overleg te treden met lokale woningcorporaties over de verwachte impact van de huurbevriezing op hun investeringsplannen.
- Deze zorgen onder de aandacht te brengen bij de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.
- De raad zo spoedig mogelijk te informeren over de gevoerde gesprekken.

Mevr. M. van Tellingen/CDA licht de motie toe. Raadsleden reageren op de motie. Wethouder J. Nijboer reageert op de motie en geeft aan dat het college deze kan ondersteunen.

Stemverklaring dhr. R. Berends/GroenLinks
GroenLinks steunt punt 2, 3 en 4 van het verzoek maar wij kunnen niet instemmen met de motie die oproept tot huurverhoging. Wij kunnen de motie niet steunen.

Besluit motie M-101
De stemmen staken met 10 stemmen voor en 10 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, VVD, Lijst Ooststellingwerf, D66 en PvdA stemmen voor de motie, de fracties GroenLinks, OoststellingwerfsBelang en VPO stemmen tegen de motie.

18. Sluiting
De voorzitter sluit de vergadering om 23.30 uur.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 24 juni 2025.

, griffier.

, voorzitter.

Aan de leden van de raad

Onderwerp: Raadsvergadering 20 mei 2025

Oosterwolde, 8 mei 2025

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van de openbare vergadering van de raad, te houden op dinsdag 20 mei 2025, **vanaf 19.30 uur**, in het gemeentehuis te Oosterwolde.

Met vriendelijke groet,
De burgemeester van Ooststellingwerf,
Jack Werkman

AGENDA RAAD

1. Opening / Mededelingen
2. Vaststellen agenda
3. Spreekrecht inwoners
4. Besluitenlijst raadsvergadering 22 april 2025
5. Mededelingen van het College

Hamerstukken

6. Wasbare luiers
7. Europa Agenda 2025
8. Vaststellen nieuw MOP's onderhoud
9. Jaarstukken 2024 en begroting 2026 Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân
10. Wijziging legesverordening 2025

Bespreekstuk in twee termijnen

11. Jaarstukken 2024
12. Beschikbaar stellen gemeentelijke bijdrage Rikkingahof
13. Plan besteding Oekraïne middelen

Bespreekstuk in één termijn

14. VRF – Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029
15. Visie wonen, welzijn en zorg

Motie vreemd

16. Motie vreemd M-099 – Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026

17. Sluiting

De raadsvergadering wordt uitgezonden
via de website www.ooststellingwerf.nl

Besluitenlijst van de openbare raadsvergadering van 22 april 2025

OoststellingwerfsBelang:	B. Beijert, H. Betten, A. Wagenaar, H. Dongstra en R. de Groot
GroenLinks:	L. Edema (tot agendapunt 4), H. Vos, R. Berends en A. Telkamp (vanaf agendapunt 5)
PvdA:	J. Vledder en S. de Jong
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	B. van ’t Klooster en S. van Weperen
Vrije Partij Ooststellingwerf:	B. Oostra en H. Hoogenkamp
Fractie Ter Heide:	S. ter Heide (tot en met agendapunt 13)
ChristenUnie:	B. Leistra
D66:	I. Minnema
Lijst Ooststellingwerf:	N. van den Berg (tot en met agendapunt 13)
AANWEZIG nms. college:	J. Nijboer, E. Verhagen , J. van Weperen en L. Edema (vanaf agendapunt 4), wethouders
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	B. Polpe
VOORZITTER:	J. Werkman
GRIFFIER:	A. Hensen
Verslag:	S. Ahmad

1. Opening/Mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Dhr. B. Polpe/PvdA is met kennisgeving afwezig. Burgemeester J. Werkman staat alvorens over te gaan op de voorliggende agenda, stil bij 80 jaar vrijheid van de gemeente Ooststellingwerf.

2. Vaststellen agenda

Dhr. B. Oostra/VPO doet een ordevoorstel om agendapunt 10 van de agenda te halen met als reden dat er nog geen financiële onderbouwing is en de besluitvorming nog in Den Haag moet plaatsvinden. Dhr. B. Leistra/ChristenUnie kan het voorstel van dhr. B. Oostra onderschrijven. De voorzitter brengt het ordevoorstel in stemming en het ordevoorstel wordt niet aangenomen. Agendapunt 10 blijft op de agenda staan.

Er zijn drie amendementen aangekondigd:

- Door de fractie CDA, A-081 ‘Zienswijze indienen op ontwerp Centrumregeling urgentieverordening’ bij agendapunt 10.
- Door de fractie ChristenUnie, A-083 ‘Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme beslispunt 3’ bij agendapunt 11, mede ingediend door Lijst Ooststellingwerf en CDA.
- Door de fractie GroenLinks, A-082 ‘Burgerberaad behouden’ bij agendapunt 14 mede ingediend door de fractie PvdA.

Er is een motie aangekondigd;
- Door de fractie VPO, M-099 Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026' bij agendapunt 12.
  Dhr. R. Berends/GroenLinks doet een ordevoorstel om motie M-099 van agendapunt 12 los te koppelen en het als losstaand agendapunt te behandelen in de vorm van een motie vreemd aan de orde van de dag. De raad stemt in met dit ordevoorstel en Motie M-099 wordt agendapunt 16.

Tevens is er een motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd:
- Door de fractie van CDA, M-100 'Een plan voor de wolf'.

De agenda wordt aldus gewijzigd vastgesteld.

De voorzitter wijst volgens artikel 16 van het reglement van orde 2, dhr. H. Vos/GroenLinks aan als primus bij een eventuele hoofdelijke stemming.

3. Afscheid commissielid
Mevr. J. Boonstra/ChristenUnie heeft haar ontslag ingediend als commissielid. De voorzitter bedankt haar voor al haar inzet.

4. Benoeming wethouder
Voorstel:
Mevrouw L. Edema met ingang van 22 april 2025 te benoemen tot wethouder van de gemeente Ooststellingwerf. De tijdsbestedingsnorm vast te stellen op 1.0 fte.

Mevr. L. Edema is voorgedragen als kandidaat-wethouder. De voorzitter van de commissie Geloofsbrieven, dhr. H. Vos, rapporteert de raad dat de commissie de geloofsbrieven van mevr. L. Edema heeft onderzocht en in orde heeft bevonden. Gebleken is dat de kandidaat-wethouder aan alle in de Gemeentewet gestelde eisen voldoet. De commissie adviseert dan ook de kandidaat-wethouder te benoemen tot wethouder van de gemeente Ooststellingwerf.

Er wordt een stembureau ingericht. De raad benoemt dhr. T.W. Swart, dhr. A. Wagenaar en H. Hoogenkamp tot leden van het stembureau.

De voorzitter van het stembureau, dhr. T.W. Swart, rapporteert de voorzitter van de raad dat er 20 schriftelijke stemmen zijn uitgebracht. Alle uitgebrachte stemmen zijn geldig. Er zijn 18 stemmen voor en 2 stemmen tegen het voorstel.

De wethouder legt in handen van de voorzitter de verklaring en belofte af in het Nederlands. De voorzitter feliciteert de wethouder met haar benoeming.

5. Toelating raadslid
Voorstel:
Bij een positief advies van de commissie geloofsbrieven, mevrouw A. Telkamp toe te laten als lid van de gemeenteraad, waarna zij direct deel kan nemen aan de werkzaamheden van de raad.

De voorzitter van de commissie Geloofsbrieven, dhr. H. Vos, rapporteert de raad dat de commissie de geloofsbrieven van mevr. A. Telkamp heeft onderzocht en in orde heeft bevonden. Gebleken is dat de benoemde aan alle in de Gemeentewet gestelde eisen voldoet. De commissie adviseert dan ook de benoemde toe te laten als lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf.

Besluit:
De raad besluit zonder stemming overeenkomstig het voorstel.

Mevr. A. Telkamp legt in handen van de burgemeester de verklaring en belofte af in het Nederlands.

6. Toelating lid auditcommissie
Voorstel:
Mevr. A. Telkamp te benoemen tot lid van de auditcommissie

Besluit:
De raad besluit zonder stemming overeenkomstig het voorstel.

De voorzitter schorst de vergadering voor tien minuten om eenieder de gelegenheid te bieden om afscheid te nemen van mevr. J. Boonstra en mevr. L. Edema en mevr. A. Telkamp te feliciteren.

7. Spreekrecht inwoners
Dhr. P.H. Haveman spreekt in over het onderwerp wolf.

8. Besluitenlijst raadsvergadering 25 maart 2025
De besluitenlijst van 25 maart 2025 wordt ongewijzigd vastgesteld.

9. Mededelingen van het College
Er zijn geen mededeling van het college.

10. Ontwerp-huisvestingsverordening urgent woningzoekenden Fryslân (urgentieverordening) & ontwerpcentrumgemeenteregeling samenwerking inzake deze verordening
Voorstel:
1. Geen zienswijze af te geven op de ontwerp Centrumgemeenteregeling samenwerking inzake de Huisvestingsverordening urgent woningzoekenden Fryslan (urgentieverordening).

<u>Amendement A-081 CDA – Zienswijze indienen op ontwerp Centrumgemeente – regeling urgentieverordening</u>
De fractie van CDA dient een amendement in waarin zij voorstellen om:

Een zienswijze in te dienen op de het ontwerp Centrumgemeenteregelingen urgent woningzoekenden.

In de zienswijze de volgende zaken op te nemen:

- We willen lokaal grip houden op ons eigen urgentiebeleid. (Omdat wij onze inwoners kennen en we bang zijn dat het nu nummers gaan worden in het grote geheel).
- We willen duidelijkheid over de financiële consequenties van dit nieuwe beleid. En zijn van mening dat een en ander binnen de beschikbare middelen, die vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, moet worden bekostigd.
- De wet is nog niet door de Tweede Kamer vastgesteld en dan kun je geen besluit op voorhand nemen.
- We zijn van mening dat indien uit evaluatie, binnen twee jaar, blijkt dat voor Ooststellingwerf een en ander niet naar tevredenheid werkt, er zonder kosten kan worden uitgetreden.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn, wethouder J. Nijboer kan zich in een aantal zaken vinden o.a. financiële middelen, maar het college is tegen het amendement. Raadsleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Dhr. T.W. Swart/CDA vraagt een schorsing aan voor vijf minuten. Na de schorsing komt het CDA met een aangepast amendement, A-081a.

Amendement A-081a CDA – Zienswijze indienen op ontwerp Centrumgemeente – regeling urgentieverordening
De fractie van CDA dient een amendement in waarin zij voorstellen om:

Een zienswijze in te dienen op de het ontwerp Centrumgemeenteregelingen urgent woningzoekenden.

In de zienswijze de volgende zaken op te nemen:

- We willen duidelijkheid over de financiële consequenties van dit nieuwe beleid. En zijn van mening dat een en ander zoveel mogelijk binnen de beschikbare middelen, die vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, moet worden bekostigd.

Besluit amendement A-081
Amendement A-081 is vervangen door amendement A-081a

Besluit amendement A-081a
Het amendement wordt aangenomen met 20 stemmen voor en 0 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, VVD, OoststellingwerfsBelang, Lijst Ooststellingwerf, Lijst Ter Heide, D66, PvdA en VPO stemmen voor het amendement. Er zijn geen stemmen tegen.

Geamendeerd besluit
De raad besluit overeenkomstig het geamendeerde voorstel met algemene stemmen.

11. Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2025-2030
Voorstel:
1. Te besluiten over de vaststelling van de Ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme bij de integrale afweging bij de kaderbrief 2026
2. Te besluiten over het benodigde incidentele budget van € 85.000 voor uitbreiding ambtelijke capaciteit met 1,6 fte medio 2025 bij de integrale afweging bij de kaderbrief 2026 en dit te verwerken in de najaarsrapportage 2025
3. Te besluiten over het benodigde structurele budget van € 165.000 voor de uitbreiding van de capaciteit met 1,6 fte bij de integrale afweging bij de kaderbrief 2026
4. Te besluiten over het benodigde budget van € 50.000 voor 2026 voor lokale regiomarketing bij de integrale afweging bij de kaderbrief 2026

Amendement A-083 ChristenUnie, Lijst Ooststellingwerf, CDA – Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme – beslispunt 3
De fractie van de ChristenUnie dient een amendement in, mede ingediend door de fracties Lijst Ooststellingwerf en CDA, waarin zij voorstellen om:

beslispunt 3 te verwijderen:

3. Te besluiten over het benodigde structurele budget van € 165.000 voor de uitbreiding van de capaciteit met 1,6 fte bij de integrale afweging bij de kadernota 2026.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de eerste termijn. Raadsleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Besluit amendement A-083
Het amendement wordt aangenomen met 15 stemmen voor en 5 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, VVD, OoststellingwerfsBelang, Lijst Ooststellingwerf, Lijst Ter Heide, D66 en VPO stemmen voor het amendement, de fracties GroenLinks en PvdA stemmen tegen.

Stemverklaring R. Berends/GroenLinks
GroenLinks betreurt het aannemen van het amendement en we zijn het dan ook niet eens met dat onderdeel van het besluit dat we gaan nemen, maar omdat wij de visie zodanig goed vinden zullen wij wel voor het gehele voorstel stemmen.

Stemverklaring J. Vledder/PvdA
Wij als PvdA staan achter de stemverklaring van GroenLinks.

Geamendeerd besluit
De raad besluit overeenkomstig het geamendeerde voorstel met algemene stemmen.

12. Subsidie 2025 Regiomarketing CAR 3.0
Voorstel:
1. Over 2025 € 50.000 beschikbaar te stellen ten behoeve van subsidie voor de uitvoering van toeristische regiomarketing en dit te verwerken in de voorjaarsrapportage 2025.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

13. Verlenging BizO 2026-2031
Voorstel:
1. De Verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde (BizO) 2026- 2031 vast te stellen;

Dhr. B. Oostra/VPO onttrekt zich van de beraadslaging en stemming vanwege directe betrokkenheid als belanghebbende.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Besluit
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

14. Burgerberaad 2025
Voorstel:
1. Het experiment Burgerberaad niet in 2025 te laten plaatsvinden;
2. Het Burgerberaad (of de Nieuwe Route) aan te houden als mogelijk participatie instrument bij het aandienen van een geschikt onderwerp;

3. Het gereserveerde Budget Burgerberaad á € 50.000 terug te laten vloeien in de algemene middelen;

Amendement A-082 GroenLinks, PvdA – Burgerberaad behouden
De fractie van GroenLinks dient een amendement in, mede ingediend door de fractie van de PvdA, waarin zij voorstellen om de volgende tekst uit het besluit te verwijderen:

Beslispunt 1:
1. Het experiment Burgerberaad niet in 2025 te laten plaatsvinden.

Raadsleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder E. Verhagen beantwoordt de vragen in de eerste termijn. Wethouder E. Verhagen ontraadt het amendement.

Besluit amendement A-082
Het amendement wordt verworpen met 5 stemmen voor en 13 stemmen tegen. De fracties GroenLinks en PvdA stemmen voor het amendement, de fracties CDA, ChristenUnie, VVD, OoststellingwerfsBelang, D66 en VPO stemmen tegen.

Besluit
Het besluit wordt aangenomen met 15 stemmen voor en 3 stemmen tegen. De fracties CDA, ChristenUnie, VVD, OoststellingwerfsBelang, D66, PvdA en VPO stemmen voor, de fractie GroenLinks stemt tegen.

15. Motie vreemd aan de orde van de dag M-100 CDA – Plan voor de wolf
De fractie CDA dient een motie vreemd in, waarin zij het college verzoeken:

- samen met de Provincie Fryslân te onderzoeken wat deze nieuwe beschermingsstatus aan mogelijkheden biedt voor beheersmaatregelen;
- een plan te maken waarin staat wat het handelingsperspectief is voor gemeenten en de voorbereidingen treffen die hiervoor nodig zijn, zodat er geen extra tijd verloren hoeft te gaan;
- de gemeenteraad hiervan op de hoogte te houden en hierin als provincie en gemeenten in Fryslân nauw samen te werken.

Raadsleden reageren op de motie en stellen vragen. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen en reageert op de motie en geeft aan dat de motie sympathiek is, maar overbodig.

Besluit motie M-100
De motie wordt verworpen met 2 stemmen voor en 16 stemmen tegen. De fractie CDA stemt voor de motie, de fracties ChristenUnie, GroenLinks, VVD, OoststellingwerfsBelang, D66, PvdA en VPO stemmen tegen.

16. Motie vreemd aan de orde van de dag M-099 VPO – Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026
De fractie VPO dient een motie vreemd in, waarin zij het college verzoeken:
1. Structurele subsidieregelingen voortaan standaard voor het aflopen van de periode van drie jaar formeel op te zeggen;
2. Deze regelingen vervolgens jaarlijks te heroverwegen en eventueel te verlengen, op basis van een vooraf overeengekomen resultaatverplichting dan wel goedgekeurde begroting;
3. Deze werkwijze met ingang van het begrotingsjaar 2026 toe te passen;
4. De raad hierover uiterlijk in Q4 van 2025 te informeren met een concreet uitvoeringsplan.

Dhr. H. Dongstra/OoststellingwerfsBelang doet een ordevoorstel om motie M-099 bij de volgende raadsvergadering te behandelen zodat de motie de volledige aandacht kan krijgen. De raad stemt in met dit ordevoorstel.

Besluit motie M-099
Doorgeschoven naar de raadsvergadering van 20 mei 2025.

16. Sluiting
De voorzitter sluit de vergadering om 23.15 uur.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 20 mei 2025.

, griffier. , voorzitter.

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 0085234358
Documentnummer: 0085644545

Commissievergadering	**:**	Ruimte
Titel	:	Wasbare luiers
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen en Esther Verhagen / Jeroen Sikkens
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085234358

Datum collegevergadering
15 april 2025

Voorgesteld besluit
1. Ter uitvoering van amendement 056a van 9 juli 2024 € 28.500,00 beschikbaar te stellen vanuit de reserve lastenverlichting voor het starten van een bewustmakingscampagne en verstrekken van wasbare luiers.

Openbaar
Ja, actief + persbericht

Embargo tot:

Inleiding
Bij de behandeling van de Kaderbrief 2025-2028 op 9 juli 2024 heeft u amendement A-56a aangenomen. Dit amendement luidt: “Een bewustmakingscampagne voor de lange termijn te starten waarin de voordelen van het gebruik van wasbare luiers voor onze planeet worden benadrukt. Het college opdracht te geven een manier uit te werken om wasbare luiers aan minima te verstrekken en dit te verwerken in het armoedebeleid. De kosten hiervan beschikbaar te stellen uit de reserve lastenverlichting en de effecten hiervan te monitoren en terug te koppelen aan de raad.”

Argumenten
1.1 Wasbare luiers helpen de afvalberg verminderen
Een kind wordt totdat deze zindelijk is zo’n 5000 keer verschoond. Wegwerpluiers leveren in Nederland jaarlijks meer dan honderd miljoen kilo luierafval op. Door het gebruik van de wasbare variant wordt de impact direct verlaagd.
Wanneer een gezin overgaat op wasbare luiers, kan men gemiddeld 21 kilo restafval per maand voorkomen; op jaarbasis scheelt dit per gezin 252 kilo.

Door het gebruik van wasbare luiers blijken kinderen ook eerder zindelijk. Tegenwoordig worden kinderen zindelijk tussen hun 3e en 4e levensjaar. Met het gebruik van wasbare luiers is dit vaak al één tot anderhalf jaar eerder. En ook dit scheelt weer bij het verminderen van de afvalberg.
De wasbare luier is daarnaast ook weer te gebruiken bij een volgend kindje.

Door het verminderen van het aantal luiers in het restafval, verwachten we ook het VANG (van afval naar grondstof)-cijfer positief te beïnvloeden.

1.2 Wasbare luiers zijn een duurzaam alternatief
Vanuit het oogpunt van duurzaamheid is een wasbare luier een duurzaam alternatief. De luiers zijn zo ontworpen, dat ze een hele luierperiode (gemiddeld zo’n 2 á 3 jaar) mee kunnen. De luiers zijn namelijk verstelbaar, waardoor je met een éénmalige aanschaf de hele luierperiode bent voorzien. Het college wil een contract aangaan met een leverancier die luiers levert die zijn voorzien van OEKO TEX 100 certificering voor bamboo, GOTS certificering voor organisch katoen en GRS certificering voor het gerecyclede polyester van PET flessen.

1.3 *Pilots bij gemeente Heerenveen en Hengelo wijzen uit dat voorlichting leidt tot meer gebruik van wasbare luiers*

De gemeente Heerenveen is in 2024 gestart met een pilot voor wasbare luiers, de bofkontjesregeling. Bij deze pilot kunnen ouders een pakket aanschaffen voor € 500,00. De ouders worden bij een informatieavond voorgelicht over het gebruik en de voordelen van de wasbare luier. Inmiddels zijn daar ruim 40 pakketten verleend.
Gemeente Hengelo heeft ook een pilot gedraaid. Hierbij hebben 50 ouders 100 dagen het gebruik van wasbare luiers getest. 67% van de ouders vindt het gebruik van de wasbare luiers een goed alternatief. 14% van deze gebruikers gaat er fulltime mee door en 53% parttime.

Wat vooral een drempel blijkt is de onbekendheid in combinatie met de aanschafprijs. Door voorlichtings-avonden te organiseren, kan men kennis maken met het product. In andere gemeenten leidt dit tot goede resultaten. De geselecteerde leverancier zal ondersteunen bij voorlichtingsavonden en het opzetten van een campagne.

1.4 Wasbare luiers helpen minima

U heeft in uw amendement aangegeven luiers kosteloos beschikbaar te willen stellen aan minima. Door bijgaande overeenkomst (bijlage 2) voor de periode van 1 juni 2025 tot 1 juni 2027 vast te stellen, kunnen we deze gezinnen ondersteunen. Uit berekeningen komt naar voren dat er jaarlijks zo'n 20 kinderen worden geboren in gezinnen die met een inkomen tot 130% van de bijstand moeten rondkomen (CBS Dashboard armoede thuiswonende kinderen 2019). Door deze gezinnen te voorzien van een pakket wasbare luiers, besparen ze aanzienlijk op de aankoop van luiers.

Naast de besparing op de aanschaf van luiers, bespaart dit ook op de afvalstoffenheffing. Door wasbare luiers te gebruiken, voorkom je dat deze gezinnen ook via het afvoeren van de luier voor extra kosten komen te staan.

1.5 U heeft gekozen voor dekking vanuit de reserve lastenverlichting

In het aangenomen amendement is door u aangegeven dat de kosten voor het beschikbaar stellen van wasbare luiers bekostigd moeten worden vanuit de reserve lastenverlichting.

Kanttekeningen

1.1 Het produceren en wassen van wasbare luiers heeft ook impact op het milieu.
In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft het bureau CE Delft een levenscyclusanalyse uitgevoerd waarin wasbare luiers zijn vergeleken met eenmalige luiers.
De studie laat zien dat eenmalige luiers die verbrand worden de hoogste milieu-impact hebben. De recycling van eenmalige luiers heeft een lagere milieu-impact dan de verbranding van eenmalige luiers.
De klimaatimpact van wasbare luiers is sterk afhankelijk van hoe een huishouden de was doet, terwijl de productie- en afdankingsfasen minder belangrijk zijn.
Ook zonder zuinige apparatuur hebben wasbare luiers een lagere klimaatimpact dan eenmalige luiers. Een hogere belading van de machines verlaagt de impact. Bij milieuvriendelijk wasgedrag hebben wasbare luiers vanaf drie maanden een lagere klimaatimpact dan eenmalige luiers die gerecycled worden.

Financiële toelichting

De kosten van het beschikbaar stellen van wasbare luiers en de bewustwordingscampagne dekken uit de reserve lastenverlichting.
- Luierpakketten en accessoires € 20.000,00 voor 2 jaar
- Bewustwordingscampagne met onder meer voorlichtingsavonden.
    - Campagne: € 5.000,00
    - Uren ambtelijke inzet: € 3.500,00.

Sustainable Development Goals (SDG's)

DG 1: Geen armoede. Dit doel richt zich op het uitbannen van armoede in al haar vormen en overal ter wereld. Door essentiële benodigdheden zoals wasbare luiers gratis beschikbaar te stellen, worden financiële lasten verlicht voor gezinnen met een laag inkomen, wat bijdraagt aan het verminderen van armoede.

SDG 3: Goede gezondheid en welzijn - Door het verminderen van blootstelling aan schadelijke chemicaliën die in sommige wegwerpluiers kunnen zitten, dragen wasbare luiers bij aan een betere gezondheid van baby's. Bovendien begint een goede gezondheid en welzijn bij een kansrijke start. Voor baby's die opgroeien in armoede is een kansrijke start niet vanzelfsprekend. Het kosteloos beschikbaar stellen van wasbare luiers aan gezinnen draagt bij aan de basisbehoefteen van de baby('s) en daarmee aan een kansrijke start.

SDG 6: Schoon water en sanitatie - Wasbare luiers helpen de hoeveelheid afvalwater te verminderen dat ontstaat door de productie en het weggooien van wegwerpluiers

SDG 10: Ongelijkheid verminderen - Het verstrekken van gratis wasbare luiers helpt om de ongelijkheid te verkleinen door ervoor te zorgen dat alle gezinnen, ongeacht hun financiële situatie, toegang hebben tot duurzame en betaalbare oplossingen

SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie - Door herbruikbare producten te gebruiken, verminderen wasbare luiers de hoeveelheid afval en bevorderen ze duurzamere consumptiepatronen

SDG 13: Klimaatactie - Het gebruik van wasbare luiers vermindert de uitstoot van broeikasgassen die gepaard gaat met de productie en het transport van wegwerpluiers

Inwonersparticipatie
Inwonersparticipatie omvat verschillende vormen van betrokkenheid van burgers bij beleidsprocessen, waaronder informeren en raadplegen. Het opstarten van de voorlichtingscampagne is een belangrijke stap, omdat het burgers de nodige informatie geeft over de voordelen van wasbare luiers ten opzichte van wegwerpluiers.

Publicatie voor bekendmaking
De raad heeft besloten om € 28.500,00 beschikbaar te stellen vanuit de reserve lastenverlichting om een bewustwordingscampagne op te starten om de voordelen van wasbare luiers bekend te maken. Daarnaast zullen de wasbare luiers kosteloos beschikbaar gesteld worden aan minima.
Met het gebruik van wasbare luiers blijken kinderen eerder zindelijk te zijn. Door wasbare luiers te gebruiken hoopt de gemeente ook een bijdrage te leveren aan het verminderen van afval. Voor de ouders betekent minder afval, minder kosten.

Vervolg
Communicatie naar buiten via persbericht (zie bijlage 3)
4 maal per jaar wordt een voorlichtingsavond georganiseerd.
Via onder meer de lokale coalitie Kansrijke Start wordt de mogelijkheid voor het aanvragen van wasbare luiers bekend gemaakt.

Planning & communicatie
Vanaf 1 juni kan aanspraak worden gemaakt op de regeling. Vanaf dan zal ook de voorlichtingscampagne worden gestart met onder meer voorlichtingsavonden en flyers.

Evaluatie
Na het eerste jaar vindt een evaluatie plaats. De raad wordt over de uitkomsten daarvan geïnformeerd door middel van een mededeling (2e kwartaal 2026).

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

P. Liemburg, gemeentesecretaris a.i. J. Werkman, burgemeester

Bijlagen

1. Amendement A-056a Wasbare luiers
2. Overeenkomst Wasbare luiers
3. Persbericht Wasbare luiers

Geheime stukken

Zaaknummer: 0085234358

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

gelet op amendement A-056a van 9 juli 2024;

Besluit

1. Ter uitvoering van amendement 056a van 9 juli 2024 € 28.500,00 beschikbaar te stellen vanuit de reserve lastenverlichting.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier. , voorzitter.

AMENDEMENT

#056

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 9 juli 2024

Agendapunt: 7 Kaderbrief 2025-2028

Onderwerp amendement: Wasbare luiers

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stellen voor om:

<u>beslispunt 3.g te verwijderen:</u>

3.g Voor de pilot wasbare luiers voor 2025 € 27.500 beschikbaar te stellen uit de reserve lastenverlichting.

<u>En te wijzigen in:</u>
3.g Een bewustmakingscampagne voor de lange termijn te starten waarin de voordelen van het gebruik van wasbare luiers voor onze planeet worden benadrukt.
Het college opdracht te geven een manier uit te werken om wasbare luiers aan minima te verstrekken en dit te verwerken in het armoedebeleid. De kosten hiervan beschikbaar te stellen uit de reserve lastenverlichting en de effecten hiervan te monitoren en terug te koppelen aan de raad.

Toelichting:
- Het college 27.500 euro wil uittrekken voor wasbare luiers.
- Is aangetoond dat kinderen door het gebruik van wasbare luiers eerder zindelijk zijn.
- Men voor € 250 tot € 450 al een pakket kan kopen dat voldoet aan de benodigde hoeveelheid luiers. Het zijn verstelbare luiers, die passen pasgeboren baby's en kinderen tot twee jaar passen.
- Wij groot voorstander zijn van het bewustmaken van inwoners van de voordelen van het gebruik van wasbare luiers.

- Wij het belangrijk vinden om de mensen bewust te maken dat het gebruik van wasbare luiers een enorm impact heeft op de afvalberg die wegwerpluiers veroorzaken, de schade aan het milieu en de besparing in de portemonnee.
- Wij vrezen dat het eenmalig verstrekken van pakketten aan 50 gezinnen, niet de gewenste effecten heeft op het creëren van bewustwording bij al onze inwoners.
- Wij graag zien dat er wordt gekeken naar bewustwording voor de lange termijn.
- € 500 subsidie en een eigen bijdrage van € 500 dient geen van de bedoelde doelgroepen. Voor mensen met een smalle beurs is een eigen bijdrage van € 500 te veel. Voor mensen met meer financiële middelen is € 500 subsidie mogelijk niet nodig.
- Op 18 december 2018 de motie 035 Wasbare luiers is ingediend door GroenLinks, StellingwerfPLUS en ChristenUnie

---

Ondertekening en naam:

CDA, Marie van Tellingen

VPO, Elaine Messham

GroenLinks, Rik Berends

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Marcel Moes

D66, Ignas Minnema

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 9 juli 2024

Mevr. A. Hensen, griffier

OVEREENKOMST

NAVOLGENDE PARTIJEN:

1. de gemeente Ooststellingwerf, op grond van artikel 171 Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar burgemeester, de heer J. Werkman, verder te noemen: 'Opdrachtgever',

EN

2. Leverancier, bij de Kamer van Koophandel geregistreerd onder nummer ten dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door , hierna te noemen: 'Opdrachtnemer',

GEZAMENLIJK TE NOEMEN PARTIJEN, TEVENS AFZONDERLIJK PARTIJ,

IN AANMERKING NEMEND DAT:

I. Opdrachtnemer op 17 februari 2025 een offerte heeft ingediend;
II. Opdrachtnemer voldoet aan alle door opdrachtgever gestelde eisen;
III. Partijen de randvoorwaarden waaronder de opdracht wordt uitgevoerd vastleggen in deze overeenkomst.

KOMEN ALS VOLGT OVEREEN:

Artikel 1. Onderwerp van de overeenkomst

1.1 Onderwerp van deze overeenkomst is het leveren van wasbare luiers en toebehoren aan minima, de ondersteuning van deze minima bij het gebruik van de wasbare luiers en het ondersteunen van de gemeente bij de op te zetten voorlichtingscampagne wasbare luiers.

1.2 De bijlagen zijn een volledig onderdeel van de overeenkomst. In geval van strijdigheid tussen deze overeenkomst en bepalingen van de bijlagen zijn te allen tijde de bepalingen van de overeenkomst leidend. In geval van strijdigheid tussen bepalingen van de bijlagen geldt de volgende rangorde, in afnemende volgorde van belangrijkheid:

I. Inhoud offerteaanvraag ten behoeve van enkelvoudige aanbestedingsprocedure d.d. 17 februari 2025;
II. Algemene inkoopvoorwaarden OWO Gemeenten 2019;
III. Inhoud offerte opdrachtnemer d.d. 17 februari 2025;

Artikel 2. Duur van de overeenkomst

2.1 Deze overeenkomst is aangegaan voor bepaalde tijd. De overeenkomst heeft een looptijd van 1 jaar, gaat in op 1 juni 2025 en eindigt op 1 juni 2026.

2.2 De overeenkomst kan maximaal 1 maal 1 jaar eenzijdig door opdrachtgever schriftelijk verlengd worden. Uiterlijk 2 maanden voor het einde van de dan geldende looptijd wordt schriftelijk mededeling gedaan aan opdrachtnemer of de overeenkomst wordt verlengd dan wel beëindigd.

2.3 Deze overeenkomst is eenmalig door opdrachtgever voor de duur van maximaal 6 maanden te verlengen indien zich een situatie voordoet waarin beëindiging van de overeenkomst tot discontinuering van de dienstverlening leidt. Wanneer en of zich

een dergelijke situatie voordoet wordt enkel door de opdrachtgever bepaald en uiterlijk 30 dagen voor de voorziene beëindiging van de overeenkomst hetzij schriftelijk hetzij per e-mail onder opgaaf van redenen aan opdrachtnemer medegedeeld. Het staat opdrachtnemer niet vrij deze verlenging te weigeren.

2.4 Opdrachtnemer is gehouden om in geval van beëindiging, op welke grond dan ook, van de overeenkomst adequaat en onverwijld zijn medewerking te verlenen aan verzoeken van de aanbestedende dienst om alle relevante of noodzakelijke gegevens, materialen of inlichtingen te verschaffen.

2.5 Dit artikel laat het recht op ontbinding of vernietiging van deze overeenkomst onverlet.

Artikel 3. Prijzen en Betaling

3.1 De opdracht zal worden uitgevoerd voor een bedrag van € 500,00 per luierpakket;
Voor de ondersteuning van de voorlichtingscampagne draagt opdrachtnemer zorg voor de kosten van huur van een geschikte ruimte. De reiskosten van de opdrachtnemer voor het aanwezig zijn bij de voorlichtingsavonden worden vergoedt.

3.2 De geoffreerde prijzen liggen vast gedurende de gehele looptijd van de overeenkomst.

3.3 Indien opdrachtnemer zijn verplichtingen voortvloeiend uit de overeenkomst niet geheel of niet behoorlijk is nagekomen, heeft opdrachtgever het recht de betaling op te schorten.

Artikel 4. Niet-nakoming c.q. ontbinding van de overeenkomst

4.1 Indien een der partijen tekortschiet in de nakoming van een of meer van zijn verplichting(en) uit deze overeenkomst, zal de andere partij hem om die reden in gebreke stellen, tenzij nakoming van de betreffende verplichtingen reeds blijvend onmogelijk is, in welk geval de wederpartij onmiddellijk in verzuim is. De ingebrekestelling zal schriftelijk geschieden waarbij aan de wederpartij een redelijke termijn zal worden geboden om alsnog zijn verplichtingen na te komen. Deze termijn heeft het karakter van een fatale termijn.

4.2 De partij die zijn verplichting(en) voortvloeiend uit deze overeenkomst niet nakomt of verzuimd om binnen de gestelde termijn hieraan te voldoen, schiet toerekenbaar tekort in de nakoming van zijn verplichtingen. De wederpartij is bevoegd de overeenkomst (per direct) zonder schadevergoedingsplicht zijnerzijds, te ontbinden.

4.3 Onverminderd alle andere rechten tot ontbinding heeft Opdrachtgever het recht de overeenkomst met onmiddellijke ingang schriftelijk, zonder nadere ingebrekestelling, te ontbinden indien opdrachtnemer niet voldoet aan wettelijke vereisten ter zake van de uitoefening van de werkzaamheden die onderwerp zijn van deze overeenkomst.

Artikel 5. Aansprakelijkheid en verzekering

5.1 De partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van zijn verplichting(en) is tegenover de andere partij aansprakelijk voor vergoeding van de door deze partij geleden of te lijden schade, welke verband houdt met de activiteiten en leveringen die door opdrachtnemer dienen te worden verricht ter uitvoering van deze overeenkomst.

5.2 Tot de schadevergoeding behoort in ieder geval vermogensschade en ander nadeel. Vermogensschade omvat zowel geleden verlies als gederfde winst.

Als vermogensschade komen mede voor vergoeding in aanmerking:

a. Redelijke kosten ter voorkoming of beperking van schade;
b. Redelijke kosten ter vaststelling van schade en aansprakelijkheid;
c. Redelijke kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte.

Tevens komen alle kosten die opdrachtgever maakt voor herstel van eventuele schade of voor het alsnog uitvoeren van de opdracht door een derde voor vergoeding in aanmerking.

5.3 De partij die in zijn verplichtingen tekortschiet vrijwaart de andere partij voor eventuele aanspraken van derden op vergoeding van de schade.

5.4 Partijen dragen er zorg voor dat zij adequaat verzekerd zijn en blijven gedurende de looptijd van de overeenkomst voor de wettelijke bedrijfsaansprakelijkheid.

5.5 Deze bedrijfsaansprakelijkheid dient minimaal € 150.000 per gebeurtenis te dekken alsmede minimaal twee gebeurtenissen/uitkeringen per kalenderjaar.

Artikel 6. Wijzigingen

6.1 Afspraken die in een overleg door contactpersonen van partijen worden gemaakt zullen niet gelden als aanvulling of wijziging van deze overeenkomst. Partijen garanderen over en weer dat de personen die namens hen aan overleg deelnemen bevoegd zijn afspraken te maken.

6.2 Wijzigingen van deze overeenkomst, alsmede aanvullingen daarop, zijn slechts geldig voor zover deze schriftelijk door daartoe bevoegde personen zijn overeengekomen, door beide partijen zijn goedgekeurd door middel van ondertekening en als addendum zijn toegevoegd aan deze overeenkomst.

6.3 Wijzigingen of aanvullingen van deze overeenkomst zullen geen wezenlijke wijzigingen op deze overeenkomst of bijbehorende bijlagen betreffen.

a. In afwijking van artikel 6 lid 1,2 en 3 kan deze overeenkomst worden gewijzigd, indien er sprake is van aangepaste wettelijke voorschriften waar Opdrachtgever geen invloed op heeft.

6.4 Wijzigingen zoals bedoeld in artikel 6 lid 4 zullen niet de algemene aard van de opdracht wijzigen.

Artikel 7. Slotbepaling

7.1 Door ondertekening van deze overeenkomst vervallen alle eventueel eerder door partijen gemaakte mondelinge, dan wel schriftelijke afspraken.

7.2 De voorwaarden van deze overeenkomst zijn, voor zover aan de orde, van toepassing op alle aanvullende en gelieerde overeenkomsten alsmede alle (overige) afspraken ter uitvoering van de overeenkomst die tijdens de looptijd van deze overeenkomst tussen opdrachtgever en opdrachtnemer worden gesloten.

7.3 Ongeacht het al het andere bepaalde in deze overeenkomst en de algemene inkoopvoorwaarden zullen in ieder geval de volgende verplichtingen na het einde van de overeenkomst van toepassing blijven: geheimhouding, eigendomsrechten, aansprakelijkheid en geschilbeslechting, alsmede verplichtingen welke naar hun aard de duur van de overeenkomst overstijgen.

7.4 Indien er een geschil ontstaat met betrekking tot onderhavige overeenkomst, is elk der partijen gerechtigd om het geschil voor te leggen aan de rechtbank Noord Nederland, te Leeuwarden.

Aldus in tweevoud opgemaakt en ondertekend op ……..

J. Werkman, burgemeester	naam,	functie,
namens gemeente Ooststellingwerf	namens opdrachtnemer	

Persbericht

Oosterwolde, 15 april

Ooststellingwerf start voorlichtingscampagne over wasbare luiers

Het college van B&W stelt de gemeenteraad voor om een bewustwordingscampagne op te starten om de voordelen van wasbare luiers te laten zien. Zo is het beter voor de planeet, heb je minder afval en daarmee minder kosten en blijkt uit onderzoek dat kinderen eerder zindelijk zijn.

Wasbare luiers zijn zo ontworpen, dat ze een hele luierperiode (gemiddeld zo'n 2 á 3 jaar) mee kunnen. De luiers zijn namelijk verstelbaar, waardoor je de hele luierperiode bent voorzien.

Naast de besparing op de aanschaf van luiers, bespaart dit ook op de afvalstoffenheffing. Een kind wordt, totdat deze zindelijk is, gemiddeld zo'n 5000 keer verschoond. Per maand kan door het gebruik van wasbare luiers 21 kilo restafval worden voorkomen.

Wegwerpluiers leveren in Nederland jaarlijks meer dan honderd miljoen kilo luierafval op. Door het gebruik van de wasbare variant wordt dit verlaagd. "Door wasbare luiers te gebruiken, heb je minder afval en dus minder kosten", aldus wethouder Jan van Weperen.

Het college stelt daarnaast voor om ouders met een minimuminkomen (tot 130% van het sociaal minimum) kosteloos een pakket beschikbaar te stellen. Voor informatie kan contact opgenomen worden met l.vervat@ooststellingwerf.nl of bellen met 14 0516.

Ouders die niet binnen de doelgroep vallen, hoopt de gemeente ook te interesseren. Daarvoor worden de komende tijd voorlichtingsavonden georganiseerd. Daar kan iedereen de luiers bekijken en voelen en alle vragen stellen over dit onderwerp.

Noot voor de redactie
Wilt u meer informatie? Neem dan contact op met afdeling Communicatie via e-mail communicatie@ooststellingwerf.nl of telefoonnummer 0516-566110.

Zaaknummer: 0085234358

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 6

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

gelet op amendement A-056a van 9 juli 2024;

Besluit

1. Ter uitvoering van amendement 056a van 9 juli 2024 € 28.500,00 beschikbaar te stellen vanuit de reserve lastenverlichting.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier.

, voorzitter.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**: Samenleving**
Titel	: Europa Agenda 2025
Portefeuillehouder/Teamleider	: Jack Werkman
Extern zaak ID (zaakcode)	:

Datum collegevergadering
18 maart 2025

Voorgesteld besluit
1. De Europa Agenda 2025 vast te stellen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
De gemeente Ooststellingwerf heeft de ambitie om haar positie binnen de Europese samenwerking te versterken. De aanleiding voor het opstellen van de Europa Agenda ligt in motie 60a ‘Subsidiologisch’, ingediend door LSO, D66 en GroenLinks tijdens de raadsvergadering over de programmabegroting in November 2023. De Europa Agenda 2025 biedt een strategisch kader om Europese kansen te benutten en gemeentelijke beleidsdoelen te realiseren. Dit voorstel volgt uit de inzichten en netwerkvorming tijdens de European Week of Regions and Cities in oktober 2024. Hier werd duidelijk hoe Ooststellingwerf kan inspelen op Europese subsidiemogelijkheden en beleidsprioriteiten. De focus ligt op circulaire economie, plattelandsontwikkeling en sociale cohesie.

Argumenten
1.1 *Het vaststellen van de Europa Agenda 2025 zorgt voor structurele Europese samenwerking.*
Door een duidelijke visie en speerpunten vast te leggen, kan de gemeente effectief inspelen op Europese subsidiemogelijkheden en kennisdeling bevorderen. Dit biedt een stabiele basis voor toekomstige projecten en maakt het mogelijk om gestructureerd samen te werken met andere Europese gemeenten en organisaties. Door structureel aandacht te besteden aan Europese samenwerking, vergroot de gemeente haar slagkracht en kan zij optimaal profiteren van de kennis en financiële middelen die beschikbaar zijn op Europees niveau.

1.2 *De Europa Agenda sluit aan bij bestaande lokale en regionale beleidsdoelen.*
De gemeente zet zich in voor duurzame economische ontwikkeling, sociale inclusie en plattelandsontwikkeling, thema’s die ook door de EU worden gestimuleerd. De aansluiting op deze thema’s zorgt ervoor dat Ooststellingwerf gebruik kan maken van bestaande Europese fondsen en beleidsinstrumenten. Dit versterkt de impact van lokaal beleid en zorgt ervoor dat de gemeente effectief kan bijdragen aan zowel lokale als Europese ambities. Bovendien bevordert deze synergie een integrale aanpak, waarbij zowel bestuurlijke als ambtelijke capaciteit efficiënt wordt ingezet.
Daarnaast biedt de Europa Agenda mogelijkheden om samen te werken aan regionale vraagstukken die ook op Europees niveau spelen, zoals natuurbeheer en biodiversiteit, waaronder de aanwezigheid van de wolf in ons gebied.

1.3 *Deelname aan Europese netwerken vergroot de zichtbaarheid en kansen voor Ooststellingwerf.*
Het bezoeken van minimaal twee Europese bijeenkomsten per jaar draagt bij aan kennisdeling en samenwerking met andere gemeenten en regio's. Hierdoor blijft de gemeente op de hoogte van relevante ontwikkelingen, kan zij inspelen op nieuwe subsidiemogelijkheden en actief deelnemen aan innovatieve projecten. Bovendien draagt een sterke aanwezigheid binnen Europese netwerken bij aan de positionering van Ooststellingwerf als een betrouwbare en betrokken partner, wat de kans op succesvolle samenwerkingsverbanden vergroot.

1.4 De toezegging die is gedaan naar aanleiding van motie 60a 'Subsidiologisch' wordt hiermee afgedaan.
Door de Europa Agenda vast te laten stellen, wordt het belang van Europese samenwerking geborgd binnen de gemeentelijke organisatie. Dit zorgt ervoor dat zowel het bestuur als ambtelijke afdelingen zich bewust zijn van de strategische kansen die Europese samenwerking biedt. Daarnaast wordt hiermee de toezegging afgedaan waarin beschreven staat dat de raad een Europa Agenda voorgesteld krijgt.

Kanttekeningen

1.1 *Europese projecten vergen lange termijn inzet en capaciteit.*
Het verkrijgen van Europese subsidies en samenwerkingsprojecten kost tijd en middelen. Daarom wordt de kerngroep Europa ingezet om dit proces te coördineren. Er is echter een risico dat de implementatie van projecten wordt vertraagd door administratieve en organisatorische uitdagingen. Om deze kanttekening te ondervangen, zal de gemeente investeren in ambtelijke kennis en middelen die nodig zijn voor een efficiënte uitvoering.

1.2 *Europese regelgeving en subsidies kunnen complex zijn.*
Het aanvragen en beheren van Europese subsidies vereist expertise. De gemeente werkt samen met het Friese netwerk Europapact Fryslân en externe partners om hierin te ondersteunen. Toch blijft het een uitdaging om aan alle regelgeving te voldoen en tegelijkertijd flexibel in te spelen op lokale behoeften. Daarom wordt geadviseerd om medewerkers regelmatig te trainen en te voorzien van actuele informatie over Europese wet- en regelgeving.

Financiële toelichting

Voor de uitvoering van de Europa Agenda is een werkbudget van €25.000 beschikbaar gesteld voor 2025. Dit budget wordt ingezet voor:

- Deelname aan Europese bijeenkomsten en netwerken.
- Ondersteuning bij subsidieaanvragen en projectontwikkeling.
- Scholing en kennisdeling over Europese wetgeving en subsidiemogelijkheden.
- Communicatie en bewustwording binnen de organisatie.

In de Kadernota 2026 wordt een incidenteel budget van €25.000 per jaar aangevraagd voor 2026 en 2027.

Sustainable Development Goals (SDG's)

SDG 8: Waardig werk en economische groei
De Europa Agenda richt zich op plattelandsontwikkeling en het stimuleren van duurzame economische initiatieven, wat direct bijdraagt aan SDG 8.

SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen
De Europa Agenda bevordert sociale cohesie en leefbaarheid, wat de basis vormt voor duurzame steden en gemeenschappen.

SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie
De Europa Agenda stimuleert de circulaire economie, wat direct verband houdt met SDG 12. Circulaire economie bevordert het hergebruik van materialen, vermindert afval en stimuleert duurzame productiemethoden.

Inwonersparticipatie

Niet van toepassing.

Publicatie voor bekendmaking

De gemeenteraad heeft de Europa Agenda 2025 vastgesteld. Dit strategisch document richt zich op circulaire economie, plattelandsontwikkeling en sociale cohesie. De agenda biedt een kader om Europese samenwerking te benutten en sluit aan bij de gemeentelijke beleidsdoelen.

Vervolg

Na vaststelling van de Europa Agenda gaan we aan de slag met de ambities. De Kerngroep Europa zal hier verder invulling aan geven.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Europa Agenda 2025

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 maart 2025;

Besluit

1. De Europa Agenda 2025 vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier. , voorzitter.

GEMEENTE
OOSTSTELLINGWERF

EUROPA AGENDA 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Europa en de gemeente: strategische context 4
   2.1. Europese Unie en lokale overheden 4
   2.2. Relevante Europese beleidsprioriteiten 5
   2.3. Invloed van EU-wetgeving op de gemeente 6

3. Visie en ambitie 7
   3.1. Visie op Europese samenwerking 7
   3.2. Ambities van de gemeente in Europees perspectief 7

4. Focuspunten gemeente Ooststellingwerf 9
   4.1. Circulaire Economie 9
   4.2. Plattelandsontwikkeling 9
   4.3. Sociale Cohesie 10

5. Governance 12
   5.1. Rol van het bestuur 12
   5.2. Rol van de ambtelijke organisatie 12

6. Conclusie en vooruitblik 14
   6.1. Hoofdlijnen van de Europa Agenda 14
   6.2. Focus voor de komende jaren 14

1. Inleiding

Ooststellingwerf is een gemeente met een rijke cultuur, prachtige natuur en een hoge leefkwaliteit voor inwoners en bezoekers. Het behoud van deze kwaliteiten vraagt voortdurende ontwikkeling en innovatie. Europese samenwerking biedt de gemeente Ooststellingwerf kansen om uitdagingen aan te gaan en kansen te benutten, door toegang te krijgen tot kennis, netwerken en financiële middelen vanuit de Europese Unie.

De aanleiding voor het opstellen van de Europa Agenda ligt in motie 60a ‘Subsidiologisch’, ingediend door LSO, D66 en GroenLinks tijdens de raadsvergadering over de programmabegroting in November 2023. Deze motie onderstreept de wens om strategisch gebruik te maken van Europese samenwerking en om proactiever deel te nemen aan relevante bijeenkomsten. Dit document dient als leidraad voor de gemeente om haar focus te richten op specifieke thema’s en om een helder kader te scheppen voor deelname aan Europese projecten. Met de Europa Agenda wil Ooststellingwerf haar mogelijkheden en ambities op het gebied van Europese samenwerking versterken.

Een belangrijke inspiratiebron voor deze agenda was het bezoek van de burgemeester, de wethouder en de teamleider aan het Huis van de Provincies tijdens de European Week of Regions and Cities in oktober 2024. Dit bezoek bood waardevolle inzichten in de kansen die Europese samenwerking biedt en versterkte de ambitie om als gemeente actiever deel te nemen aan Europese netwerken en initiatieven.

De Europa Agenda sluit nauw aan bij bestaande lokale en regionale beleidsdoelen. De gemeente Ooststellingwerf werkt aan duurzame economische ontwikkeling, sociale inclusiviteit en plattelandsontwikkeling. Europese samenwerking kan bijdragen aan deze doelen door kennisuitwisseling, innovaties en financiële ondersteuning.

Daarnaast speelt deze agenda een belangrijke rol in de bredere regionale samenwerking, bijvoorbeeld binnen het Friese netwerk en via initiatieven zoals Europapact Fryslân. Europapact Fryslân biedt ondersteuning bij het benutten van Europese fondsen en versterkt de samenwerking tussen Friese gemeenten. Door actief in te zetten op Europese samenwerking, kan Ooststellingwerf bijdragen aan de ambitie van Fryslân om tegen 2027 meer Europese middelen aan te trekken.

2. Europa en de gemeente: strategische context

2.1. Europese Unie en lokale overheden

De Europese Unie (EU) heeft een steeds prominentere rol in het beleid van lokale overheden, zoals gemeenten. Dit komt doordat veel Europese wet- en regelgeving direct van invloed is op de gemeentelijke beleidsvoering, van milieu en energie tot digitale transitie en sociale vraagstukken. Gemeenten staan voor de uitdaging om deze EU-beleidsprioriteiten effectief te vertalen naar lokale beleidsmaatregelen en om actief deel te nemen aan Europese samenwerkingsverbanden.

Een van de belangrijkste manieren waarop gemeenten hun invloed kunnen vergroten en hun positie binnen de EU kunnen versterken, is door het opbouwen van een sterk Europees netwerk. Dit netwerk helpt gemeenten om zichtbaarder te worden voor Europese projecten, maar biedt ook kansen om actief mee te draaien in dergelijke initiatieven. Het bijwonen van Europese bijeenkomsten en het deelnemen aan projecten zijn hierbij cruciale stappen. In oktober 2023 en 2024 is er bijvoorbeeld een delegatie van de gemeente Ooststellingwerf naar Brussel gegaan, waarbij het doel was om de banden met andere Europese gemeenten en partners te versterken en het netwerk uit te breiden. Het versterken van dit netwerk is een belangrijke voorwaarde om succes te boeken in Europese projecten, die gemeenten helpen bij het realiseren van hun eigen beleidsdoelen.

Het uiteindelijke doel is om, door mee te draaien in Europese projecten, bij te dragen aan de lokale doelstellingen, zoals duurzaamheid, economische ontwikkeling of sociale cohesie. Op termijn kan de gemeente zelfs de rol van lead-partner op zich nemen, waarbij zij verantwoordelijk is voor het aanvragen en beheren van subsidies en het coördineren van het gehele project. Deze rol vereist echter niet alleen financiële verantwoordelijkheid, maar ook uitgebreide kennis en ervaring in het leiden van internationale samenwerkingsverbanden. Daarom wordt het aangeraden om in eerste instantie als partner deel te nemen aan projecten, om zo ervaring op te doen en te leren van andere organisaties en gemeenten die meer expertise hebben in het leiden van Europese initiatieven.

2.2. Relevante Europese beleidsprioriteiten

Om succesvol te kunnen deelnemen aan Europese projecten, is het essentieel dat de gemeente haar beleid afstemt op de prioriteiten van de Europese Unie. De EU heeft de afgelopen jaren een aantal belangrijke doelstellingen gedefinieerd, die zowel gericht zijn op het behalen van de eigen Europese doelstellingen als op het versterken van de positie van de EU op het wereldtoneel.

De Europese Commissie heeft voor de periode 2024-2029 zeven kernprioriteiten vastgesteld die van bijzonder belang zijn voor gemeenten:

1. Een nieuw plan voor duurzame welvaart en concurrentievermogen in Europa
De EU streeft naar economische groei, ondernemerschap en innovatie door het concurrentievermogen, de welvaart en billijkheid te waarborgen. Gemeenten kunnen bijdragen door lokale initiatieven te ondersteunen die gericht zijn op duurzame economische ontwikkeling en het stimuleren van innovatie binnen de gemeenschap.

2. Een nieuw tijdperk voor Europese defensie en veiligheid
De EU wil de uitdagingen op het gebied van veiligheid en defensie aanpakken en de paraatheid en crisisbeheersing verbeteren. Lokale overheden spelen een cruciale rol in het versterken van de lokale veiligheid en het voorbereiden op crisissituaties, bijvoorbeeld door noodplannen te ontwikkelen en samen te werken met nationale veiligheidsdiensten.

3. Mensen ondersteunen, onze samenlevingen versterken en ons sociaal model verbeteren
Het bevorderen van sociale rechtvaardigheid, het vergroten van solidariteit in de samenleving en het waarborgen van gelijke kansen voor iedereen zijn speerpunten. Gemeenten kunnen dit ondersteunen door inclusieve beleidsmaatregelen te implementeren en programma's te ontwikkelen die sociale cohesie bevorderen.

4. Onze levenskwaliteit in stand houden: voedselzekerheid, water en natuur
De EU zet in op een concurrerend en veerkrachtig landbouw- en voedselsysteem, het beschermen van biodiversiteit en het voorbereiden op klimaatverandering. Lokale overheden kunnen bijdragen door duurzame landbouwpraktijken te promoten, groene ruimtes te behouden en initiatieven voor klimaatadaptatie te ondersteunen.

5. Onze democratie beschermen en onze waarden hooghouden
Het beschermen en versterken van de democratie en het betrekken van burgers bij het vormgeven van de toekomst van de EU staan centraal. Gemeenten kunnen dit bevorderen door burgerparticipatie te stimuleren en transparante besluitvormingsprocessen te hanteren.

6. Europa in de wereld: onze invloed en partnerschappen benutten
De EU richt zich op het aangaan van partnerschappen en het bevorderen van economische stabiliteit wereldwijd. Lokale overheden kunnen deelnemen aan internationale samenwerkingsprojecten op het gebied van handel, cultuur of duurzame ontwikkeling om zo bij te dragen aan de mondiale positie van Europa.

7. Samen resultaten boeken en onze Unie voorbereiden op de toekomst
Er wordt gestreefd naar een moderne en versterkte EU-begroting en een ambitieuze hervormingsagenda om de gestelde doelen te bereiken. Gemeenten kunnen hieraan bijdragen door efficiënt gebruik te maken van EU-fondsen en deel te nemen aan hervormingsinitiatieven die de lokale gemeenschap ten goede komen.

2.3. Invloed van EU-wetgeving op de gemeente

De invloed van EU-wetgeving op de gemeentelijke praktijk is groot en steeds zichtbaarder. Gemeenten worden niet alleen geconfronteerd met richtlijnen en verordeningen, maar kunnen ook profiteren van de subsidiefondsen die de EU beschikbaar stelt voor lokale projecten. EU-wetgeving heeft invloed op verschillende beleidsdomeinen, zoals milieu, sociale wetgeving, werkgelegenheid, en economisch beleid.

Lokale overheden moeten ervoor zorgen dat hun beleid in overeenstemming is met de EU-wetgeving, en kunnen hierbij vaak rekenen op financiële ondersteuning van de EU. Bijvoorbeeld, gemeenten die bijdragen aan de doelstellingen van de Green Deal kunnen aanspraak maken op specifieke subsidies om duurzame projecten te realiseren. Dit geldt ook voor gemeenten die zich inzetten voor de digitale transformatie of die betrokken zijn bij grensoverschrijdende samenwerking.

Het aanspraak maken op projecten met EU-budget is echter niet zonder uitdagingen. Het vergt een goed begrip van de EU-regelgeving en een zorgvuldige administratie van projecten en subsidies. Gemeenten moeten verantwoording afleggen over de besteding van EU-gelden en de resultaten van hun deelname aan projecten. Daarom is het belangrijk dat gemeenten de nodige capaciteit ontwikkelen om effectief om te gaan met Europese samenwerking, zowel op het gebied van projectmanagement als financieel beheer.

Het vermogen om succesvol deel te nemen aan Europese projecten biedt gemeenten niet alleen de kans om te profiteren van Europese middelen, maar stelt hen ook in staat om bij te dragen aan de bredere Europese doelstellingen en de lokale gemeenschap te versterken door middel van internationale samenwerking en kennisdeling.

3. Visie en ambitie

3.1. Visie op Europese samenwerking

De gemeente Ooststellingwerf heeft de ambitie om de komende jaren sterker te integreren in de Europese samenwerking. Europa biedt tal van kansen, niet alleen in de vorm van subsidies en projecten, maar ook door het versterken van het netwerk en het uitwisselen van kennis en ervaringen met andere gemeenten en regio's. Vanuit deze visie wil de gemeente haar strategische samenwerking met Europese partners verder ontwikkelen, met als doel de lokale ambities te realiseren en bij te dragen aan de bredere Europese doelstellingen.

De gemeente erkent dat het voor succes essentieel is om niet zomaar op elke kans in te spelen, maar te focussen op de projecten die daadwerkelijk bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen. Dit betekent dat de gemeente zorgvuldig moet afwegen welke Europese initiatieven aansluiten bij haar eigen beleidsdoelen. Het doel is niet alleen om deel te nemen aan projecten, maar om projecten te selecteren die van meerwaarde zijn en daadwerkelijk bijdragen aan de ontwikkeling van de regio.

De bewustwording van Europa binnen de organisatie is een belangrijk aspect van deze visie. De gemeente moet haar interne kennis over de Europese Unie vergroten en medewerkers goed voorbereiden op de kansen die Europa biedt. Dit kan door deel te nemen aan Europese bijeenkomsten, het volgen van trainingen en het actief betrekken van medewerkers bij de Europese agenda. Het opstellen van een Europa Agenda draagt bij aan het structureren van de samenwerking en zorgt ervoor dat medewerkers de juiste informatie hebben om projecten effectief te kunnen uitvoeren.

3.2. Ambities van de gemeente in Europees perspectief

De gemeente Ooststellingwerf heeft een duidelijke ambitie om de komende jaren actief deel te nemen aan Europese projecten en samenwerking, met als doel de eigen beleidsdoelen te realiseren en bij te dragen aan de bredere Europese prioriteiten. De gemeente wil haar positie in Europa versterken door strategisch te investeren in de opbouw van netwerkcapaciteit en het vergroten van de interne kennis over Europese beleid en subsidiemogelijkheden.

De gemeente heeft hierbij de volgende ambities:

1. **Versterken van het netwerk in Europa**
   De gemeente stelt als ambitie om minimaal twee Europees gerelateerde bijeenkomsten per jaar bij te wonen, waarbij de nadruk ligt op het opbouwen van een netwerk en het verkrijgen van informatie over aankomende 'calls'. Het bouwen aan relaties met andere Europese gemeenten, organisaties en bedrijven is een belangrijke stap om als partner zichtbaar te zijn voor toekomstige Europese projecten.

2. **Vergroten van de interne capaciteit en kennis**
   Om de ambities op het gebied van Europese samenwerking te realiseren, is het noodzakelijk om voldoende personeelscapaciteit vrij te maken. Dit betekent dat er medewerkers in de organisatie verantwoordelijk moeten worden voor het opstarten van Europese projecten en het vergroten van de kennis over Europese wetgeving, subsidies en procedures. Door het aanwijzen van een specifiek aanspreekpunt wordt het proces van Europese samenwerking efficiënter en toegankelijker, zowel voor interne medewerkers als voor externe partners, zoals bedrijven.

3. **Actieve deelname aan Europese projecten**
   De gemeente is voornemens de komende jaren actief deel te nemen aan Europese projecten die bijdragen aan de realisatie van de gemeentelijke doelen, zoals verduurzaming, digitale innovatie en economische ontwikkeling. Bij de keuze voor projecten wordt nauwlettend gekeken naar de raakvlakken met de prioriteiten van de gemeente en de EU, zodat de projecten daadwerkelijk bijdragen aan de lokale en Europese doelstellingen. Het succes van deze projecten moet zowel op lokaal niveau als op Europees niveau worden gemeten.

4. **Bewustzijn en kennisdeling binnen de organisatie**
   Het vergroten van het Europese bewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie is een prioriteit. De gemeente zal daarom medewerkers aanmoedigen om deel te nemen aan trainingen en Europaready-sessies, en zal de Europese doelstellingen actief meenemen in het beleid. Dit helpt niet alleen om het belang van Europa te onderstrepen, maar zorgt er ook voor dat medewerkers goed voorbereid zijn op de veranderende Europese wet- en regelgeving.

Hoewel de gemeente Ooststellingwerf zich nog in een beginfase bevindt wat betreft Europese samenwerking, is de ambitie om zich verder te ontwikkelen en actief bij te dragen aan Europese initiatieven duidelijk. De focus ligt daarbij niet alleen op het verkrijgen van subsidies, maar ook op het versterken van het netwerk, het vergroten van de interne kennis en het realiseren van projecten die zowel de gemeente als Europa ten goede komen. Dit omdat de gemeente niet alleen Europees beleid benut voor eigen ontwikkeling, maar zich ook inzet om op lokaal niveau een bijdrage te leveren aan Europese ambities. De komende jaren vormen een belangrijke periode waarin de gemeente Ooststellingwerf zich als een Europese speler wil positioneren, met een agenda die de basis legt voor duurzame, innovatieve en economische groei.

4. Focuspunten gemeente Ooststellingwerf

4.1. Circulaire Economie

Circulaire economie is een economisch model dat gericht is op het hergebruiken van grondstoffen, het minimaliseren van afval en het maximaliseren van de levensduur van producten en materialen. In tegenstelling tot het traditionele lineaire model van "nemen, maken, weggooien", streeft de circulaire economie naar een gesloten kringloop waarin grondstoffen opnieuw in het systeem worden gebracht. Dit draagt bij aan het verminderen van de ecologische voetafdruk, het behoud van natuurlijke hulpbronnen en het creëren van nieuwe economische kansen, zoals banen in recycling en hergebruik.

In de circulaire economie ligt de focus op het ontwerpen van producten die makkelijk gerepareerd, hergebruikt of gerecycled kunnen worden. Voorbeelden zijn het hergebruik van materialen in de bouw, het repareren van elektronische apparaten of het creëren van circulaire productieketens in de mode-industrie. De circulaire economie bevordert ook innovaties in technologieën en bedrijfsmodellen die grondstoffen efficiënter gebruiken.

De keuze van de gemeente Ooststellingwerf om de circulaire economie als focuspunt op te nemen, is niet toevallig. Circulaire economie speelt een cruciale rol in de verduurzaming van de regio, en de gemeente is zich ervan bewust dat Europa hierin een belangrijke aanjager is. Er wordt actief gelobbyd op verschillende niveaus, waaronder Nederlands, Noord-Nederlands en Fries verband, om de circulaire agenda onder de aandacht te brengen bij de Europese Unie. Dit gebeurt door samen te werken met andere gemeenten en regio’s die dezelfde ambitie delen en door deel te nemen aan Europese netwerken die circulaire initiatieven bevorderen.

De gemeente Ooststellingwerf kiest specifiek voor circulaire economie omdat het, naast de duidelijke milieuvoordelen, een duurzame economische ontwikkeling kan stimuleren. Circulaire praktijken kunnen bijdragen aan een efficiënt gebruik van grondstoffen en het creëren van nieuwe werkgelegenheid. Gezien de groeiende aandacht van de EU voor circulaire projecten, is de gemeente van mening dat deelname aan Europese initiatieven op dit gebied zowel lokaal als regionaal een belangrijke meerwaarde heeft. Door actief te lobbyen en mee te doen aan Europese projecten, kan Ooststellingwerf profiteren van financiering en expertise die nodig zijn om de circulaire transitie te versnellen en de lokale economie te verduurzamen.

4.2. Plattelandsontwikkeling

Plattelandsontwikkeling is het proces waarbij het platteland wordt versterkt op sociaal, economisch en ecologisch vlak. Het heeft betrekking op het verbeteren van de levenskwaliteit van de bewoners van plattelandsgebieden, het bevorderen van economische kansen, het versterken van de lokale infrastructuur en het ondersteunen van duurzame landbouw- en natuurbeheerpraktijken. Het doel is om plattelandsgebieden te laten profiteren van economische groei, terwijl tegelijkertijd de regionale identiteit en het milieu behouden blijven.

Plattelandsontwikkeling richt zich vaak op het verbeteren van de mobiliteit en het versterken van de economische sectoren die essentieel zijn voor het platteland, zoals landbouw, toerisme en lokale ondernemingen. Daarnaast speelt het ook een rol in het verbeteren van sociale

voorzieningen en het bevorderen van de leefbaarheid door het stimuleren van sociale interactie en gemeenschapsinitiatieven.

De keuze voor plattelandsontwikkeling als focuspunt is nauw verweven met de identiteit van de gemeente Ooststellingwerf. De gemeente is een typische plattelandsgemeente, met een groot aandeel groen en een landelijk karakter. Plattelandsontwikkeling speelt een belangrijke rol in het versterken van de regio, waarbij het doel is om de economie te verduurzamen, de leefbaarheid te verbeteren en te zorgen voor een goede infrastructuur die de mobiliteit vergemakkelijkt.

Mobiliteit is een specifiek aandachtspunt in de regio, aangezien het vervoer in plattelandsgebieden vaak beperkter is dan in stedelijke gebieden. De gemeente heeft te maken met een aantal kleinere kernen waar de bereikbaarheid soms moeilijk is, zowel voor bewoners als voor bedrijven. De gemeente wil zich inzetten voor een betere verbinding van deze kernen met elkaar en met grotere regionale knooppunten. Dit komt ook overeen met de bredere EU-ambities om het platteland beter te verbinden en economische kansen te creëren voor landelijke gebieden.

Ooststellingwerf heeft dan ook gekozen voor plattelandsontwikkeling als focuspunt omdat het zowel een sociaal als economisch aspect heeft. Via Europese programma's zoals LEADER kan de gemeente profiteren van financiering en ondersteuning bij het opzetten van projecten die de leefbaarheid en economische mogelijkheden op het platteland versterken. De samenwerking met andere plattelandsgemeenten binnen netwerken zoals de *P10* biedt de mogelijkheid om gezamenlijke initiatieven op te zetten en zo de regio als geheel te versterken.

4.3. Sociale Cohesie

Sociale cohesie verwijst naar de mate waarin leden van een gemeenschap zich met elkaar verbonden voelen en actief deelnemen aan het sociale, economische en culturele leven van hun omgeving. Het gaat om het bevorderen van wederzijds vertrouwen, solidariteit en sociale integratie. Sociale cohesie is essentieel voor het welzijn van een samenleving, omdat het zorgt voor een samenleving waarin mensen zich ondersteund en geaccepteerd voelen, ongeacht hun achtergrond.

In een samenleving met een sterke sociale cohesie is er een groot gevoel van verbondenheid, waardoor het voor mensen gemakkelijker wordt om samen te werken en zich verantwoordelijk te voelen voor hun omgeving. Sociale cohesie kan worden bevorderd door het ondersteunen van participatie, het tegengaan van discriminatie, het versterken van gemeenschappen en het bevorderen van gelijkheid.

Sociale cohesie is van groot belang voor de gemeente Ooststellingwerf, vooral gezien de uitdagingen die de kleine kernen van de gemeente met zich meebrengen. Deze kleinere dorpen hebben vaak te maken met vergrijzing, een afname van voorzieningen en een beperkte mate van sociale interactie tussen verschillende groepen binnen de gemeenschap. De gemeente heeft als doel om de sociale samenhang te versterken door in te zetten op inclusiviteit, participatie en het creëren van een sterke gemeenschapsgevoel.

De focus op sociale cohesie komt voort uit de noodzaak om de leefbaarheid in de regio te verbeteren, wat een belangrijke uitdaging is voor plattelandsgemeenten zoals Ooststellingwerf. Er is een groeiende behoefte om de sociale integratie van verschillende groepen, zoals ouderen,

jongeren, migranten en mensen met een beperking, te bevorderen. Door actief in te zetten op sociale cohesie wil de gemeente niet alleen de kwaliteit van leven voor haar inwoners verbeteren, maar ook het gevoel van verbondenheid en solidariteit in de regio versterken.

Bovendien speelt de EU een belangrijke rol in het ondersteunen van sociale cohesie door het beschikbaar stellen van subsidies voor projecten die gericht zijn op sociale inclusie en het bevorderen van een actieve participatie van inwoners in de samenleving. De gemeente Ooststellingwerf wil via deze Europese fondsen de lokale initiatieven op het gebied van sociale cohesie ondersteunen en ook leren van andere Europese regio's die met vergelijkbare uitdagingen te maken hebben. Het versterken van de sociale cohesie draagt bij aan een veerkrachtige samenleving, wat essentieel is voor het welzijn van de inwoners, vooral in de kleinere kernen.

5. Governance

5.1. Rol van het bestuur

Het bestuur van de gemeente Ooststellingwerf speelt een cruciale rol bij de implementatie en uitvoering van de Europese agenda. De gemeenteraad stelt de Europa Agenda vast, bepaalt de strategische richting en houdt toezicht op de voortgang. Daarnaast bewaakt de raad dat de Europese samenwerking in lijn is met de bredere gemeentelijke doelstellingen en dat er voldoende middelen beschikbaar worden gesteld om de ambities te realiseren.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor de uitvoering van de agenda en de vertaling ervan naar concrete acties en projecten. Zij zorgen voor de integratie van Europese kansen in het bestaande beleid en monitoren de effectiviteit van de samenwerking met Europese partners.

De burgemeester fungeert als aanjager van de Europese agenda binnen de gemeente. Dit betekent dat hij een actieve rol speelt in het bevorderen van regionale en internationale samenwerking, het stimuleren van betrokkenheid bij Europese initiatieven en het zorgen voor bestuurlijke draagkracht binnen de organisatie. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in relevante netwerken en samenwerkingsverbanden en zorgt ervoor dat Europese ontwikkelingen en kansen tijdig worden gesignaleerd en benut. Daarnaast heeft hij een verbindende rol tussen bestuur, ambtelijke organisatie en externe partners, zoals andere overheden, kennisinstellingen en bedrijven.

Ook de wethouders spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de Europese agenda. Wanneer Europese subsidies beschikbaar komen, draagt iedere wethouder verantwoordelijkheid voor het signaleren van relevante subsidiemogelijkheden binnen zijn of haar portefeuille. Zij zorgen ervoor dat deze kansen worden benut en geïntegreerd in gemeentelijke projecten en beleid. Daarnaast hebben zij een actieve rol in de afstemming met de ambtelijke organisatie en externe partners om Europese financiering effectief in te zetten voor de doelstellingen van Ooststellingwerf.

5.2. Rol van de ambtelijke organisatie

Voor een effectieve uitvoering van de Europese agenda is adequate ambtelijke ondersteuning noodzakelijk. Deze ondersteuning wordt vormgegeven door middel van een kerngroep Europa. In deze kerngroep zijn verschillende adviseurs vertegenwoordigd die afkomstig zijn uit diverse teams binnen de gemeente en die affiniteit hebben met Europese aangelegenheden. De kerngroep bestaat uit de volgende leden:

- Beleidsadviseur Sociaal Domein
- Beleidsadviseur Economische Zaken
- Teamleider Ruimte & Economie
- Programmamanager Duurzaamheid
- Directiesecretaris

De kerngroep Europa vormt de spil in de ambtelijke ondersteuning en advisering rondom Europese ontwikkelingen. De leden van de kerngroep hebben binnen hun eigen vakgebied een

signalerende, adviserende en uitvoerende rol. Zij dragen bij aan het vergroten van het bewustzijn binnen de organisatie over de kansen en ontwikkelingen die Europa biedt. Dit doen zij door het delen van relevante informatie, het begeleiden van projecten en het ondersteunen van medewerkers bij het benutten van Europese subsidiemogelijkheden.

Daarnaast werkt de kerngroep Europa nauw samen met externe partners zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de provincie en Europese netwerken om kennis te vergaren en uit te wisselen. Door deze samenwerking blijft de gemeente op de hoogte van actuele ontwikkelingen en kan er strategisch worden ingespeeld op Europese kansen en uitdagingen.

De kerngroep Europa draagt bij aan een toekomstbestendige en proactieve houding van de gemeente ten aanzien van Europese ontwikkelingen. Door de inzet van de verschillende specialisten binnen de kerngroep wordt gewaarborgd dat de gemeente optimaal profiteert van de mogelijkheden die de Europese Unie biedt, zowel op beleidsmatig als financieel vlak.

Budget en Middelen

Om de doelstellingen van de Europese agenda effectief te realiseren, is een helder budget en de beschikbaarheid van voldoende middelen essentieel. Door te investeren in de volgende onderwerpen wordt een effectieve uitvoering van de Europese agenda mogelijk gemaakt:

1. Netwerkontwikkeling en internationale deelname: Deelname aan minimaal twee Europese bijeenkomsten, werkbezoeken en netwerkactiviteiten.

2. Subsidiebeheer en projectontwikkeling: Ondersteuning bij subsidieaanvragen en co-financiering van Europese projecten.

3. Interne kennisontwikkeling en training: Voor scholing en kennisdeling over Europese wetgeving en subsidiemogelijkheden.

4. Communicatie en bewustwording: Voor interne communicatie, voorlichtingscampagnes en organisatie van kennissessies.

Voor 2025 is een werkbudget van €25.000 beschikbaar gesteld voor Europa. In de Kadernota 2025 zal een aanvraag worden ingediend voor een budget van €25.000 voor 2026 en €25.000 voor 2027. Dit budget stelt de gemeente Ooststellingwerf in staat haar ambities op het gebied van Europese samenwerking te realiseren. Door gericht te investeren in netwerkontwikkeling, kennisopbouw en projectdeelname, versterkt de gemeente haar positie binnen Europa en draagt zij bij aan zowel lokale als Europese beleidsdoelstellingen.

6. Conclusie en vooruitblik

6.1. Hoofdlijnen van de Europa Agenda

De Europa Agenda van de gemeente Ooststellingwerf richt zich op het vergroten van de zichtbaarheid en actieve deelname aan Europese projecten, met als doel de gemeente te positioneren als een waardevolle partner binnen de Europese samenwerking. De hoofdlijnen van deze agenda zijn gebaseerd op de prioriteiten en doelen die de Europese Unie stelt, waarbij de gemeente strategisch kiest voor thema's die niet alleen aansluiten bij de lokale behoeften, maar ook bijdragen aan bredere Europese doelstellingen. De drie gekozen strategische focuspunten — circulaire economie, plattelandsontwikkeling en sociale cohesie — spelen hierbij een centrale rol.

De gemeente richt zich op:

- **Circulaire economie**: Door actief in te zetten op duurzame ontwikkeling en circulaire initiatieven, sluit Ooststellingwerf aan bij de bredere Europese Green Deal en streeft de gemeente naar een bijdrage aan de klimaatdoelen van de EU.
- **Plattelandsontwikkeling**: De gemeente speelt in op de uitdagingen die eigen zijn aan plattelandsgemeenten, zoals beperkte mobiliteit en het behoud van economische vitaliteit, en zoekt actief samenwerking met andere plattelandsgemeenten en Europese fondsen om haar ontwikkeling te versterken.
- **Sociale cohesie**: Ooststellingwerf legt de focus op het verbeteren van de leefbaarheid in de regio, vooral in de kleinere kernen. Door het versterken van sociale interactie en het bevorderen van inclusiviteit wil de gemeente bijdragen aan een sterkere sociale samenhang.

Deze thema's zijn zorgvuldig gekozen, omdat ze niet alleen belangrijk zijn voor de gemeente zelf, maar ook direct aansluiten bij de beleidsdoelen van de Europese Unie, wat de kansen vergroot om Europese subsidies en samenwerking te benutten.

6.2. Focus voor de komende jaren

Voor de komende jaren ligt de focus van de gemeente Ooststellingwerf op het verder versterken van haar positie binnen Europese netwerken en het vergroten van de interne kennis over Europa. Het is belangrijk om te erkennen dat de Europese samenwerking geen korte termijn project is, maar eerder een investering op lange termijn. Resultaten van Europese initiatieven en projecten komen vaak niet binnen een paar jaar tot volledigheid. De samenwerking met de EU vergt geduld, doorzettingsvermogen en een langetermijnvisie, waarbij het geven en nemen van kennis en netwerken centraal staat.

Er zijn verschillende concrete stappen die de gemeente wil zetten om haar Europese ambities waar te maken:

1. **Versterken van het Europese netwerk**: De gemeente zal minimaal twee keer per jaar deelnemen aan Europese bijeenkomsten, zoals conferenties en netwerk events, om haar zichtbaarheid te vergroten en nieuwe partnerschappen aan te gaan. Dit draagt bij aan het vinden van geschikte Europese projecten die passen bij de prioriteiten van de gemeente.

2. **Capaciteit en interne kennis vergroten**: De gemeente streeft ernaar om capaciteit vrij te maken voor de coördinatie van Europese samenwerking. Dit betekent onder andere het benoemen van een trekker van Europa die verantwoordelijk is voor het in kaart brengen van relevante EU-kansen, het beheren van projecten en het versterken van de Europese kennis binnen de organisatie.
3. **Actieve deelname aan Europese projecten**: De gemeente Ooststellingwerf wil in de komende jaren actief deelnemen aan Europese projecten, met name op het gebied van circulaire economie, plattelandsontwikkeling en sociale cohesie. Door als partner deel te nemen aan Europese projecten kan de gemeente ervaring opdoen en leren van andere regio's, wat bijdraagt aan de eigen ontwikkeling en het behalen van de lokale beleidsdoelen.

De EU werkt op een lange termijn schaal, waarbij geduld en doorzettingsvermogen essentieel zijn om daadwerkelijk resultaten te boeken. Het proces van netwerken, kennis delen en samenwerken met andere Europese regio's kan tijd kosten, maar de voordelen op de lange termijn zijn significant. De gemeente Ooststellingwerf is zich hiervan bewust en ziet deze samenwerking als een investering in de toekomst, met als doel het versterken van de lokale gemeenschap door middel van kennisdeling, duurzame ontwikkeling en versterkte sociale cohesie.

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 7

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 maart 2025;

Besluit

1. De Europa Agenda 2025 vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier.

, voorzitter.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	Ruimte
Titel	:	Meerjarenonderhoudsplannen voor drie vastgoedobjecten
Portefeuillehouder	:	Jelke Nijboer, Esther Verhagen, Jan van Weperen
Teamleider	:	Jeroen Sikkens
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085237222

Datum collegevergadering

15 april 2025

Voorgesteld besluit

1. Nieuwe meerjarenonderhoudsplannen vast te stellen voor de accommodaties waar een onderhoudsplan nog niet voorhanden is en de daarmee samenhangende dotatie vast te stellen.
   Hiervoor:
2. Het onderhoudsplan voor de Bosbergtoren inclusief onderhoudsplan voor de liftinstallatie vast te stellen.
3. Het onderhoudsplan voor het Biosintrum vast te stellen.
4. Het onderhoudsplan voor Moskampweg 1 (voormalig zorgcomplex Talant) vast te stellen.
5. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van het Biosintrum via een voorziening Biosintrum te laten verlopen
6. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van Moskampweg 1 via de voorziening van de Kompaan te laten verlopen
7. Vanaf 2025 jaarlijks € 25.000 te doteren in de voorziening voor het Biosintrum.
8. In 2025 € 70.000 te doteren in de voorziening voor de Kompaan ten behoeve van het deel Moskampweg 1.
9. Vanaf 2025 het budget voor de Bosbergtoren te verlagen van € 40.000 naar € 28.000.
10. De verlaging van het budget van de Bosbergtoren in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025 en vanaf 2026 in de begroting 2026
11. De dotatie aan de voorziening voor Moskampweg 1 en Biosintrum in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025
12. De dotatie aan de voorziening voor het Biosintrum vanaf 2026 te verwerken in de begroting 2026

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

In 2018 is het Biosintrum opgeleverd en in 2023 is door de gemeente het pand aan Moskampweg 1 (onderdeel van de Kompaan) aangekocht. Voor beide panden is nu een MOP (meerjarenonderhoudsplan) opgesteld volgens de norm NEN2767 zodat een conditiemeting van de elementen van het gebouw, onderhoudsplanning voor de komende jaren en kapitalisatie hiervan voorhanden is. Voor de bosbergtoren is de MOP gewijzigd om problemen met de lift en technische installatie te ondervangen en onderhoud te kunnen uitvoeren aan de toegangswegen naar de toren en het direct omliggende terrein van de toren.

Argumenten

1.1, 3.1 & 4.1 Het is verplicht om een MOP te hebben voor gemeentelijke eigendommen
Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat een voorziening gebaseerd dient te zijn op een recent beheerplan. Onder recent wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Voor de panden in beslispunt twee en drie geldt dat een dergelijk beheerplan niet vastgesteld is, maar wel beschikbaar is ter vaststelling door de raad.

2.1 Een nieuw onderhoudsplan is nodig om de problemen rondom de liftinstallatie in de Bosbergtoren te ondervangen;
In 2023 is door een specialistisch bedrijf een nieuw onderhoudsplan voor de bosbergtoren gemaakt. Hierin werden aandachtspunten benoemd met betrekking tot de lift, het toegangssysteem en de regelkast. Via het raadsvoorstel “Voorzieningen bestaande MOP’s” (behandeld in raad van december 2023), is de raad hierover geïnformeerd en is toegezegd onderzoek te doen naar de genoemde aandachtspunten. De uitkomsten hiervan zijn verwerkt in het nieuwe onderhoudsplan, waarmee de aangegeven problematiek wordt ondervangen.

2.2 Een nieuw onderhoudsplan is nodig om onderhoud aan ontbrekende elementen te borgen;
Het huidige onderhoudsplan omvat uitsluitende de toren en de lift, terwijl ook de toegangswegen en het terrein direct rondom de toren onderhoud nodig hebben. Om te voorkomen dat dit ad-hoc moet worden opgepakt is dit opgenomen in de MOP.

5.1, 6.1, 7.1 & 8.1 Doteren is noodzakelijk om het onderhoud volgens de huidige onderhoudsplannen uit te kunnen voeren.
Voor het Biosintrum is nog geen voorziening en dus geen budget om het huidige onderhoudsplan uit te kunnen voeren. Het complex de Kompaan omvat de adressen Moskampweg 1, 3 en 5. Voor het complex de Kompaan is wel een voorziening, maar geen dotatie voor het adres Moskampweg 1: de dotatie tot nu toe omvatte alleen Moskampweg 3 en 5. Door te doteren in de voorziening ten behoeve van Moskampweg 1 kan het onderhoud van dit deel van het pand uitgevoerd worden.

8.2 In afwachting van uitkomst gebruiksmogelijkheden wordt de dotatie vooralsnog beperkt tot een jaar
In 2023 heeft de gemeente de accommodatie aan Moskampweg 1 als strategisch object aangekocht. Recent is hiervoor een onderhoudsplan opgesteld. Er is geen budget beschikbaar voor het onderhoud aan Moskampweg 1. De voorgestelde dotatie is gebaseerd op het benodigde onderhoud in 2025. Er loopt een onderzoek naar de gebruiksmogelijkheden van Moskampweg 1, 3 en 5. In afwachting van de uitkomsten daarvan is het voorstel om vooralsnog alleen budget beschikbaar te stellen om het onderhoud aan Moskampweg 1 in 2025 te kunnen uitvoeren. Zodra er duidelijkheid is over de gebruiksmogelijkheden informeren wij u hierover en komen wij met een voorstel voor de consequenties voor de onderhoudsplannen en voorziening.

9.1 Op basis van het nieuwe onderhoudsplan kan het budget verlaagd worden
Vanwege de aanwezige risico's in de lift en het ticketsysteem is in 2022 een relatief ruim budget van € 40.000 beschikbaar gesteld voor de Bosbergtoren. Met de aanpassingen die gedaan zijn naar aanleiding van de onderzoeken (zie 2.1 en 2.2) en het aangepaste onderhoudsplan blijkt dat het budget verlaagd kan worden zonder het peil van de voorziening in gevaar te brengen.

10.1, 11.1 De wijzigingen in de budgetten voor 2025 hebben impact op het resultaat 2025
De wijziging in de budgetten 2025 van de Bosbergtoren, Kompaan (Moskampweg 1) en Biosintrum hebben impact op het resultaat 2025. Het is daarom van belang dat dit via een begrotingswijziging wordt verwerkt in de najaarsrapportage 2025.

10.2, 12.2 De wijzigingen in de budgetten 2026 en verder hebben impact op het structurele resultaat vanaf 2026
De wijziging in de budgetten 2026 en verder van de Bosbergtoren en Biosintrum hebben impact op het resultaat 2026 en verder. Het is daarom van belang dat dit wordt verwerkt in de begroting 2026.

Kanttekeningen

1.1 Het MOP van het gemeentehuis kan nog niet vastgesteld worden
Voor het gemeentehuis is een nieuwe MOP gemaakt. Hierover volgt later in het jaar een separaat raadsvoorstel. Dit mede vanwege het beschikbare investeringskrediet van € 2,1 miljoen voor vervangingsinvesteringen dat in 2025 beschikbaar is en onderdeel uitmaakt van het accommodatiebeleid.

1.1 Er zijn nog meer vastgoedobjecten waar geen MOP van beschikbaar is
De gemeente heeft nog panden in eigendom waarvoor geen recent MOP voorhanden is. Dit zijn bijvoorbeeld de panden vanuit strategische grondaankopen. In 2025 wordt hier actie op ondernomen en wordt een MOP opgesteld voor deze panden, mits noodzakelijk.

8.1 De huidige begrote dotaties zijn ontoereikend voor toekomstig onderhoud na 2025
Door de extra dotatie in 2025 is er voldoende budget om het benodigde onderhoud in 2025 uit te voeren. Het toekomstige onderhoud is mede afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek naar de gebruiksmogelijkheden van Moskampweg 1, 3 en 5. Zodra er duidelijkheid is over de gebruiksmogelijkheden informeren wij u hierover en komen wij met een voorstel voor de consequenties voor de onderhoudsplannen en voorziening.

Financiële toelichting

De dotatie van € 70.000 voor Moskampweg 1 betreft het gepland onderhoud voor 2025 conform het onderhoudsplan. Bij argument 8.2 hebben we toegelicht waarom we vooralsnog voorstellen om alleen voor het onderhoud van 2025 budget beschikbaar te stellen. Voorstel is om het benodigde budget voor 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025.

In bijlage 4 is een overzicht opgenomen van het geplande verloop van de voorziening Biosintrum. De geplande onttrekkingen betreffen het planmatig onderhoud conform het onderhoudsplan. In het onderhoudsplan zijn ook bedragen opgenomen voor klein- en contractonderhoud. De lasten van dit onderhoud dienen via de exploitatie te lopen. Binnen het huidige budget van het Biosintrum is voldoende ruimte om de lasten voor het klein- en contractonderhoud te dekken. Voor de jaarlijkse dotatie van € 25.000 aan de voorziening is echter aanvullend budget nodig. Voorstel is om het benodigde budget voor 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025 en het benodigde budget vanaf 2026 te verweken via de begroting 2026.

Voor de Bosbergtoren is in 2022 een voorziening gevormd. Het onderhoudsplan dat daarvoor is gebruikt dateert van 2016 en is op onderdelen gewijzigd in 2021. Daarom is er medio 2023 een nieuw onderhoudsplan opgesteld. Bij argument 2.1 hebben we toegelicht waarom dit onderhoudsplan op onderdelen is aangevuld. In het aangevulde onderhoudsplan zijn ook bedragen opgenomen voor klein- en contractonderhoud. De lasten van dit onderhoud dienen via de exploitatie te lopen. Vanwege de aanwezige risico's in de lift en het ticketsysteem is in 2022 een relatief ruim budget van € 40.000 beschikbaar gesteld voor de Bosbergtoren. Voor de lift is recent een nieuw onderhoudscontract met een hogere onderhoudsfrequentie afgesloten. Ook is in het nieuwe onderhoudsplan op basis van historie rekening gehouden met dagelijks onderhoud en storingen. Uit het geplande verloop van de voorziening Bosbergtoren (bijlage 5) blijkt dat de huidige dotatie van € 13.500 toereikend is om het planmatig onderhoud de komende jaren uit te voeren. Voor klein- en contractonderhoud is circa € 12.000 nodig. Voor publieke heffingen en verzekeringen is circa € 2.500 nodig. In totaal is een budget nodig van € 28.000. Het huidige budget kan dus met € 12.000 verlaagd worden. Voorstel is om het benodigde budget voor 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025 en het benodigde budget vanaf 2026 te verwerken via de begroting 2026.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Het uitvoeren van planmatig onderhoud en daarbij behorende inspecties dragen bij aan de volgende SDG's. Het onderhoudsniveau 'heel en veilig' borgt dat (klimaat)installaties gereinigd worden en luchtfilters tijdig vervangen, maar borgt ook op (bijvoorbeeld) het inspecteren van installaties op veiligheid.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft onderhoudsplannen voor de Bosbergtoren, het Biosintrum en Moskampweg 1 vastgesteld. Daarnaast is budget beschikbaar gesteld om deze onderhoudsplannen uit te voeren. Daarmee is het onderhoud aan deze accommodaties voor de komende jaren geborgd.

Vervolg

Na besluitvorming volgt de uitwerking en uitvoering. Voor zover van toepassing wordt overleg gevoerd met de exploitanten van de accommodaties

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. MOP Biosintrum
2. MOP Bosbergtoren
3. MOP Moskampweg 1
4. Verloop voorziening Biosintrum
5. Verloop voorziening Bosbergtoren

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 0085237222

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

Besluit

1. Nieuwe meerjarenonderhoudsplannen vast te stellen voor de accommodaties waar een onderhoudsplan nog niet voorhanden is en de daarmee samenhangende dotatie vast te stellen.

Hiervoor:

2. Het onderhoudsplan voor de Bosbergtoren inclusief onderhoudsplan voor de liftinstallatie vast te stellen.
3. Het onderhoudsplan voor het Biosintrum vast te stellen.
4. Het onderhoudsplan voor Moskampweg 1 (voormalig zorgcomplex Talant) vast te stellen.
5. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van het Biosintrum via een voorziening Biosintrum te laten verlopen
6. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van Moskampweg 1 via de voorziening van de Kompaan te laten verlopen
7. Vanaf 2025 jaarlijks € 25.000 te doteren in de voorziening voor het Biosintrum.
8. In 2025 € 70.000 te doteren in de voorziening voor de Kompaan ten behoeve van het deel Moskampweg 1.
9. Vanaf 2025 het budget voor de Bosbergtoren te verlagen van € 40.000 naar € 28.000.
10. De verlaging van het budget van de Bosbergtoren in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025 en vanaf 2026 in de begroting 2026
11. De dotatie aan de voorziening voor Moskampweg 1 en Biosintrum in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025
12. De dotatie aan de voorziening voor het Biosintrum vanaf 2026 te verwerken in de begroting 2026

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier. , voorzitter.

8431SM-001 • Biosintrum
Ecomunitypark 5 • Oosterwolde

Code	Element	Locatie	CVO	Handeling	Gebrek	Hvh	Ehd	Norm	Cyclus	Fonds	Kostensoort	Projectcode	Startjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	Totaal
9999	Inspectie NEN 3140		0	Herstelwerkzaamheden nav inspectie		1,00	pst	€ 1.000,00	5	30	NBA		2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 3.000
9999	Inspectie NEN 3140		0	Periodieke inspectie/keuring conform NEN3140		510,00	bvo	€ 1,50	5	30	NBA		2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 765	€ 2.295
	Dagelijks onderhoud		0	Dagelijks onderhoud		948,00	m2	€ 4,00	1				2025	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 56.880
														€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 5.557	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 5.557	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 3.792	€ 5.557	€ 62.175
3710	Dakluik	Dakvlak 1	2	Vervangen dakluik		1,00	st	€ 6.053,64	24	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3710	Dakluik	Dakvlak 1	2	Klien herstel dakluik		1,00	st	€ 605,36	12	10			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 605	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 605
4711	Dakkoepel (opblaas)	Dakvlak 1	1	Vervangen dakkoepel		25,00	m2	€ 0,00	50	20			2069	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4711	Dakbedekking kunststof	Dakvlak 1	3	Vervangen dakbedekking kunststof		923,03	m2	€ 65,65	36	20			2055	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4711	Dakrandafwerking aluminium trim	Dakvlak 1	1	Vervangen daktrim aluminium	Geen gebreken	135,60	m1	€ 35,37	18	20			2037	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.796	€ 0	€ 0	€ 4.796
														€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 605	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.796	€ 0	€ 0	€ 5.402
611210	PV installatie	Dakvlak 1, Technische ruimte	2	Vervangen paneel	Beschadiging (scheuren/gaten)	1,00	pst	€ 255,00	0	10			2025	€ 255	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 255
611210	PV installatie	Dakvlak 1, Technische ruimte	2	Jaarlijks onderhoud paneel		580,00	m2	€ 2,03	1	30	3		2025	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 1.177	€ 17.661
611210	PV installatie	Dakvlak 1, Technische ruimte	2	Jaarlijks onderhoud per omvormer		3,00	st	€ 65,98	1	30	3		2025	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 2.969
611210	PV installatie	Dakvlak 1, Technische ruimte	2	Vervangen transformator / omvormer		3,00	st	€ 5.000,00	10	40	NBA		2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.000	€ 30.000
611210	PV installatie	Dakvlak 1, Technische ruimte	2	Vervangen zonnepanelen		580,00	m2	€ 255,00	25	40	NBA		2044	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
														€ 1.630	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 16.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375	€ 16.375	€ 50.885
Dakvlak 2																													
4711	Dakrandafwerking aluminium trim	Dakvlak 2	1	Vervangen daktrim aluminium	Geen gebreken	10,19	m1	€ 35,37	18	20			2037	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 360	€ 0	€ 0	€ 360
4711	Dakbedekking mos sedum	Dakvlak 2	1	Vervangen dakbedekking mos sedum incl. isolatie		14,20	m2	€ 189,05	40	20			2059	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4711	Dakbedekking mos sedum	Dakvlak 2	1	Onderhoud mos sedum		1,00	pst	€ 124,80	1	20			2025	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 1.872
														€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 125	€ 485	€ 125	€ 125	€ 2.232
Douches dames en heren																													
743200	Sanitaire inrichting - douches	Douches dames en heren	1	Vervangen douchegroep/douchekop		2,00	st	€ 250,00	20	20	NBA		2039	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 500	€ 500
														€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 500	€ 500
	Vlonderplanken	Gevels	2	Herstellen	Deformatie, scheefstand	1,00	pst	€ 150,00	0				2025	€ 150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 150
	Vlonderplanken	Gevels	2	Vervangen vlonderplanken		16,56	m2	€ 58,50	12	20			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 969	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 969
4112	Gevelbekleding kunststof	Gevels	3	Vervangen gevelbekleding kunststof		351,72	m2	€ 265,96	48	10			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4112	Gevelbekleding kunststof	Gevels	3	Reinigen gevelbekleding kunststof		351,72	m2	€ 7,59	6	20			2025	€ 2.670	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.670	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.670	€ 0	€ 0	€ 8.009
3120	Waterslag aluminium	Gevels	1	Vervangen waterslag aluminium	Geen gebreken	4,00	m1	€ 55,82	48	10			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3130	Hang en sluitwerk buitendeuren	Gevels	1	Vervangen hang en sluitwerk buitendeuren	Geen gebreken	6,00	st	€ 255,27	24	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3120	Kozijn buiten hout (onbehandeld)	Gevels	2	Vervangen kozijn hout (onbehandeld)		363,87	m2	€ 669,86	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3131	Entree deur hardhout	Gevels	2	Vervangen entreedeur hout incl. hang&sluitwerk+afhangen		6,00	st	€ 1.054,51	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3122	Draai/val/uitzet raam hout (onbehandeld)	Gevels	2	Vervangen raam hout (onbehandeld)		28,00	st	€ 657,71	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3120	Beglazing	Gevels	3	Vervangen glas		291,00	m2	€ 266,20	30	20			2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4621	Buitenschilderwerk diversen hout dekkend (balken/liggers)	Gevels	2	Groot schilderwerk hout dekkend		266,25	m2	€ 49,75	6	20			2026	€ 0	€ 13.246	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.246	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.246	€ 0	€ 39.738
														€ 2.820	€ 13.246	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.638	€ 13.246	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.670	€ 13.246	€ 0	€ 48.865
Keuken BG																													
631200	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning	Keuken BG	1	Vervangen hoofdverdeelinrichting, laagspanning		32,00	EG	€ 193,24	30	40	NBA		2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
631200	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning	Keuken BG	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 40,54	1	30	2		2025	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 608
														€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 608
615000	Hoofdverdeelinrichting, laagspanning	Meterkast BG	1	Vervangen hoofdverdeelinrichting, laagspanning		48,00	EG	€ 250,00	30	20	NBA		2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
615000	Hoofdverdeelinrichting, laagspanning	Meterkast BG	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 61,61	1	30	2		2025	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 924
615000	Hoofdverdeelinrichting, laagspanning	Meterkast BG	1	Vervangen energiemeters		6,00	st	€ 300,00	30	20			2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
														€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 924
741200	MIVA toilet	Miva toilet BG	1	Vervangen closet		1,00	st	€ 1.839,60	24	40			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
741200	MIVA toilet	Miva toilet BG	1	Vervangen toiletsteun		2,00	st	€ 176,08	24	40			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
741200	MIVA toilet	Miva toilet BG	1	Vervangen wastafel		1,00	st	€ 1.042,45	24	40			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
														€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
531050	Beveiliging drinkwater (keerkleppen)	Object algemeen	1	Jaarlijkse controle keerkleppen		1,00	pst	€ 1.125,00	1	30			2025	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 1.125	€ 16.875
011900	Beheersmaatregelen legionellapreventie (zorgplicht)	Object algemeen	0	Periodieke beheersmaatregelen (spoelen/monstername)		1,00	st	€ 150,00	1	30	Legionella		2025	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 2.250
531050	Beveiliging drinkwater (keerkleppen)	Object algemeen	1	Vervangen beveiliging drinkwater (bijv. keerkleppen) aan de hand van jaarlijkse controle		1,00	pst	€ 1.000,00	1	30			2025	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 15.000
6511	Brandmeldinstallatie	Object algemeen	1	Vervangen brandmeldinstallatie, totale beveiliging		948,00	bvo	€ 26,28	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.913	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.913
531000	Drinkwaterinstallatie, leidingnet	Object algemeen	1	Vervangen drinkwaterinstallatie leidingnet		948,00	bvo	€ 9,19	48	40			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
652110	Inbraak-alarminstallatie	Object algemeen	1	Vervangen inbraakalarminstallatie		948,00	bvo	€ 25,91	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.563	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.563
576140	Luchtgordijn	Object algemeen	1	Vervangen luchtgordijn elektrisch (2 m1)		1,00	st	€ 4.434,84	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.435	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.435
631300	Lichtinstallatie infra+schakelmateriaal	Object algemeen	1	Vervangen schakelmateriaal		948,00	bvo	€ 3,67	30	20			2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
631400	Verlichtingsarmaturen binnen	Object algemeen	1	Vervangen verlichtingsarmaturen LED	Geen gebreken	948,00	bvo	€ 31,88	20	40			2039	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 30.222	€ 30.222

632100	Vluchtweg- en noodverlichting decentraal	Object algemeen	1	Vervangen vluchtweg- noodverlichting decentraal	Geen gebreken	15,00	st	€ 265,00	15	40	KIV		2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.975	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.975
6511	Brandmeldinstallatie	Object algemeen	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	pst	€ 500,00	1				2025	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 0	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 7.000
651310	Decentrale brandblustoestellen - Haspel	Object algemeen	1	Jaarlijkse inspectie conform EN 671-3		5,00	st	€ 12,08	1	30	KIV		2025	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 906
632100	Vluchtweg- en noodverlichting decentraal	Object algemeen	1	Periodiek onderhoud		15,00	st	€ 15,50	1	30	KIV		2025	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 0	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 233	€ 3.255
651310	Decentrale brandblustoestellen - Haspel	Object algemeen	1	Revisie haspel conform EN 671-3		5,00	st	€ 78,50	5	30	KIV		2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 393	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 393	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 393	€ 0	€ 1.178
632100	Vluchtweg- en noodverlichting decentraal	Object algemeen	1	Vervangen accu's		15,00	st	€ 47,00	4	30	KIV		2027	€ 0	€ 0	€ 705	€ 0	€ 0	€ 0	€ 705	€ 0	€ 0	€ 0	€ 705	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 705	€ 2.820
7311	Groot keuken inclusief apparatuur	Object algemeen	1	Vervangen keuken incl. apparatuur		1,00	pst	€ 45.000,00	25	20			2044	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4321	Vloerafwerking kokosmat	Object algemeen	3	Vervangen kokosmat		14,20	m2	€ 34,95	6	20			2025	€ 496	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 496	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 496	€ 0	€ 1.489
651310	Decentrale brandblustoestellen - Haspel	Object algemeen	1	Vervangen brandslanghaspel		5,00	st	€ 575,00	20	20	KIV		2039	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.875	€ 2.875
3120	Hang en sluitwerk buitenramen	Object algemeen	3	Vervangen hang en sluitwerk buitenramen		28,00	st	€ 257,56	24	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3120	Hang en sluitwerk buitenramen	Object algemeen	3	Klein onderhoud / herstel hang en sluitwerk		1,00	pst	€ 250,00	1				2025	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 3.750
3131	Entree deur hardhout	Object algemeen	2	Herstellen	Beschadiging deur	1,00	pst	€ 150,00	0	10			2025	€ 150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 150
3131	Entree deur hardhout	Object algemeen	2	Vervangen entreedeur hout incl. hang&sluitwerk+afhangen		2,00	st	€ 1.054,51	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3120	Deurdranger Dorma/Geze	Object algemeen	1	Vervangen deurdranger	Geen gebreken	1,00	st	€ 403,83	18	20			2037	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 404	€ 0	€ 404
3120	Deurdranger Dorma/Geze	Object algemeen	1	Afstellen deurdranger		1,00	st	€ 32,95	6	20			2025	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 66
4623	Binnenschilderwerk betonvloer coating	Object algemeen	1	Vervangen coating beton	Geen gebreken	57,50	m2	€ 59,58	24	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4623	Binnenschilderwerk betonvloer coating	Object algemeen	1	Herstellen coating beton		57,50	m2	€ 11,63	12	20			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 669	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 669
4212	Wand- plafondafwerking OSB plaatwerk	Object algemeen	2	Herstellen	Vocht, doorslaand	1,00	pst	€ 750,00	0	10			2025	€ 750	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 750
4212	Wand- plafondafwerking OSB plaatwerk	Object algemeen	2	Vervangen wand- plafondafwerking OSB plaatwerk		948,00	m2	€ 8,50	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4322	Vloerafwerking plavuizen	Object algemeen	1	Vervangen vloerafwerking plavuizen	Geen gebreken	6,40	m2	€ 147,32	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4321	Vloerafwerking tapijt	Object algemeen	1	Vervangen tapijt	Geen gebreken	485,90	m2	€ 71,07	12	20			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 34.533	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 34.533
4321	Vloerafwerking linoleum	Object algemeen	2	Vervangen vloerafwerking linoleum		28,70	m2	€ 55,46	18	20			2037	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.592	€ 0	€ 1.592
3230	Hang en sluitwerk binnendeuren	Object algemeen	1	Vervangen hang en sluitwerk binnendeuren	Geen gebreken	26,00	st	€ 169,87	24	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3230	Hang en sluitwerk binnendeuren	Object algemeen	1	Klein onderhoud / herstel hang en sluitwerk		1,00	pst	€ 250,00	1				2025	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 3.750
3231	Binnendeur schuifdeur hout	Object algemeen	1	Vervangen schuifdeur hout	Geen gebreken	2,00	st	€ 320,67	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3231	Binnendeur stomp +toplaag	Object algemeen	1	Vervangen binnendeur + toplaag	Geen gebreken	17,00	st	€ 408,57	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3231	Binnendeur stomp +toplaag (glas opening)	Object algemeen	1	Vervangen binnendeur + toplaag	Geen gebreken	9,00	st	€ 408,57	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2410	Binnentrappen hout	Object algemeen	1	Vervangen binnentrap hout	Geen gebreken	1,00	st	€ 2.824,65	0	20			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4623	Binnenschilderwerk diversen totaal BVO	Object algemeen	1	Schilderwerk, binnenzijde		948,00	bvo	€ 10,00	12	20	Binnenschi		2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.480	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.480
6612	Personenlift (Aesy)	Object algemeen	1	Personenlift vervangen kooi		1,00	pst	€ 16.033,62	48	20			2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
6612	Personenlift (Aesy)	Object algemeen	1	Personenlift herstel kooi		1,00	pst	€ 10.405,58	12	20			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.406	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.406
6612	Personenlift (Aesy)	Object algemeen	1	Personenlift revisie installatie		1,00	pst	€ 5.429,01	18	20			2037	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.429	€ 0	€ 5.429
6612	Personenlift (Aesy)	Object algemeen	1	Personenlift keuring		1,00	pst	€ 383,95	1	20			2025	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 384	€ 5.759
6612	Personenlift (Aesy)	Object algemeen	1	Personenlift onderhoudscontract		1,00	pst	€ 3.167,58	1	20			2025	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168	€ 47.514
6511	Brandmeldinstallatie rookmelder	Object algemeen	1	Vervangen brandmeldinstallatie rookmelder	Geen gebreken	29,00	st	€ 374,26	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.854	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.854
														€ 8.549	€ 7.119	€ 7.824	€ 7.119	€ 7.512	€ 7.119	€ 63.441	€ 7.119	€ 7.119	€ 75.519	€ 7.824	€ 7.119	€ 15.040		€ 7.119	€ 41.314	€ 276.860
Technische ruimte																														
561040	Circulatiepompen	Technische ruimte	1	Vervangen circulatiepompen toerengeregeld		1,00	st	€ 6.500,00	15	20			2037	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.500	€ 0	€ 0	€ 6.500	
561040	Circulatiepompen	Technische ruimte	1	Vervangen circulatiepompen toerengeregeld		2,00	st	€ 6.500,00	15	20			2033	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.000	
562014	Motorbediende driewegklep	Technische ruimte	1	Vervangen driewegregelafsluiter		1,00	st	€ 891,78	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 892	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 892	
5610	Expansievat 50 liter	Technische ruimte	1	Vervangen expansievat verwarming 50ltr		1,00	st	€ 227,33	15	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
5610	Expansievat 80 liter	Technische ruimte	1	Vervangen expansievat verwarming 80ltr		1,00	st	€ 400,00	15	20			2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
5770	Luchtbehandelingskast	Technische ruimte	1	Vervangen luchtbehandelingskast		8460,00	m3/h	€ 4,50	20	40			2038	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 38.070	€ 38.070
5820	Regel- en besturingsinrichting, laagspanning	Technische ruimte	1	Vervangen regel- en besturingsinrichting, laagspanning		1,00	st	€ 4.500,00	20	20	NBA		2038	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.500	€ 4.500
531040	Regelafsluiteraandrijving 2weg 3weg kleppen	Technische ruimte	1	Vervangen regelafsluiter		1,00	st	€ 300,00	15	10			2033	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 300	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 300
531040	Regelafsluiter Warmte wisselaar	Technische ruimte	1	Vervangen regelafsluiter		1,00	st	€ 337,00	15	10			2033	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 337	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 337
531040	Regelafsluiter + servomotor	Technische ruimte	1	Vervangen regelafsluiter + servomotor		5,00	st	€ 936,45	15	10			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.682	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.682
6312	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning tbv pv panelen	Technische ruimte	1	Vervangen schakel- en verdeelinrichting, eenheid per eindgroep		3,00	EG	€ 193,24	30	20	NBA		2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
562014	Motorbediende tweewegklep	Technische ruimte	1	Vervangen tweewegregelafsluiter		2,00	st	€ 891,78	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.784	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.784
532120	Voorraadboiler 2250 liter	Technische ruimte	1	Vervangen voorraadboiler, 2250 l		1,00	st	€ 6.246,00	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.246	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.246
515100	Warmtepomp	Technische ruimte	1	Vervangen warmtepomp		1,00	st	€ 12.206,31	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.206	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.206
5770	Luchtbehandelingskast	Technische ruimte	1	Chemisch reinigen wisselaar + coaten Polual XT		2,00	1m2	€ 800,00	4	30	NBA	ext	2027	€ 0	€ 0	€ 1.600	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.600	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.600	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.600	€ 6.400
532120	Voorraadboiler 2250 liter	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 145,43	1	30			2025	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 0	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 145	€ 2.036
515100	Warmtepomp	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 150,00	1	30			2025	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 0	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 2.100
5610	Expansievat 50 liter	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 8,09	1	30			2025	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 121
562014	Motorbediende driewegklep	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	pst	€ 24,54	1	30			2025	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 0	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 344
561040	Circulatiepompen	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		3,00	pst	€ 24,54	1	30			2025	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 0	€ 74	€ 74	€ 74	€ 74	€ 0	€ 74	€ 74	€ 957
6312	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning tbv pv panelen	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 40,54	1	30	3		2025	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 608
5820	Regel- en besturingsinrichting, laagspanning	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 184,80	1	30	3		2025	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 185	€ 0	€ 185	€ 2.587
5610	Expansievat 80 liter	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 8,09	1	30			2025	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 121
562014	Motorbediende tweewegklep	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		2,00	pst	€ 24,54	1	30			2025	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 0	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 49	€ 687
	Veldapparatuur	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	pst	€ 150,00	1	30			2025	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 2.250
531040	Regelafsluiter + servomotor	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		5,00	st	€ 24,54	1	20			2025	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 0	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 123	€ 1.718
531040	Regelafsluiter Warmte wisselaar	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 24,54	1	20			2025	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 0	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 344
531040	Regelafsluiteraandrijving 2weg 3weg kleppen	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 24,54	1	20			2025	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 0	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 25	€ 344
530000	Watermanager (regenwater)	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	pst	€ 75,00	1	30			2025	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75	€ 1.125
5770	Luchtbehandelingskast	Technische ruimte	1	Jaarlijks onderhoud, normaal incl. filters/snaren.		8460,00	m3/h	€ 0,16	1	30	3		2025	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 1.354	€ 0	€ 1.354	€ 18.950
5770	Luchtbehandelingskast	Technische ruimte	1	Renovatie ventilatorsectie, motor + lagers 84600m3/h		1,00	st	€ 1.530,55	10	20	NBA		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.531	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.531

	Energiecalculator	Technische ruimte	1	Vervangen energiecalculator	1,00	st	€ 295,00	15	20		2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 295	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 295
6312	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning tbv pv panelen	Technische ruimte	1	Vervangen energiemeters	1,00	st	€ 300,00	30	20		2025	€ 300	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 300
530000	Leak detection	Technische ruimte	1	Vervangen leak detection (cadis)	1,00	pst	€ 750,00	15	20		2033	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 750	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 750
	Lucht en/of vuilafscheider	Technische ruimte	1	Vervangen lucht en/of vuilafscheider	1,00	st	€ 2.500,00	15			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.500
530000	Triple Aqua System	Technische ruimte	1	Vervangen Triple Aqua System	1,00	pst	€ 50.000,00	50	20		2069	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Veldapparatuur	Technische ruimte	1	Vervangen veldapparatuur	1,00	pst	€ 13.250,00	15			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.250	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.250
530000	Watermanager (regenwater)	Technische ruimte	1	Vervangen watermanager	1,00	st	€ 2.500,00	15	20		2033	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.500
532120	Voorraadboiler 2250 liter	Technische ruimte	1	Verwarmingselement Askoheat	1,00	st	€ 357,00	15	20		2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
												€ 2.735	€ 2.435	€ 4.035	€ 3.965	€ 2.435	€ 2.435	€ 6.535	€ 2.435	€ 19.199	€ 41.298	€ 4.035	€ 2.435	€ 8.861	€ 43.466	€ 4.035	€ 150.335
Toiletten dames en heren																											
7410	Sanitaire voorzieningen - toiletten en wastafels	Toiletten dames en heren	1	Vervangen closet	8,00	st	€ 1.200,00	24	20	NBA	2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
7410	Sanitaire voorzieningen - toiletten en wastafels	Toiletten dames en heren	1	Vervangen urinoir	4,00	st	€ 1.150,00	24	20	NBA	2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
7410	Sanitaire voorzieningen - toiletten en wastafels	Toiletten dames en heren	1	Vervangen wastafel	4,00	st	€ 650,00	24	20	NBA	2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
												€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Werkkast BG																											
5310	Beveiliging drinkwater (bijv. keerkleppen)	Werkkast BG	1	Vervangen beveiliging drinkwater (bijv. keerkleppen)	1,00	st	€ 347,57	15	20		2025	€ 348	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 348
5321	Voorraadboiler elektrisch	Werkkast BG	1	Vervangen voorraadboiler electrisch, 50 liter	1,00	st	€ 1.250,00	15	20		2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.250	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.250
5321	Voorraadboiler elektrisch	Werkkast BG	1	Jaarlijks onderhoud	1,00	st	€ 17,52	1	20		2025	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 0	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 245
7411	Sanitair uitstortgootsteen	Werkkast BG	1	Vervangen mengkraan	1,00	st	€ 141,37	24	20		2043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
7411	Sanitair uitstortgootsteen	Werkkast BG	1	Vervangen uitstortgootsteen	1,00	st	€ 410,05	48	20		2067	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
												€ 365	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 1.250	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 18	€ 1.843
Werkkast V1																											
631200	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning	Werkkast V1	1	Vervangen hoofdverdeelinrichting, laagspanning	29,00	EG	€ 193,24	30	20	NBA	2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
631200	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning	Werkkast V1	1	Jaarlijks onderhoud	1,00	st	€ 40,54	1	30	2	2025	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 608
631200	Schakel- en verdeelinrichting, laagspanning	Werkkast V1	1	Vervangen energiemeters	4,00	st	€ 300,00	30	20		2049	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
												€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 41	€ 608
Totaal object												€ 20.158	€ 28.252	€ 17.311	€ 16.537	€ 32.164	€ 15.006	€ 79.671	€ 28.252	€ 31.771	€ 125.266	€ 17.311	€ 15.006	€ 37.180	€ 69.284	€ 68.066	€ 601.237
BTW												€ 4.233	€ 5.933	€ 3.635	€ 3.473	€ 6.754	€ 3.151	€ 16.731	€ 5.933	€ 6.672	€ 26.306	€ 3.635	€ 3.151	€ 7.808	€ 14.550	€ 14.294	€ 126.260
Totaal inclusief BTW												€ 24.391	€ 34.185	€ 20.947	€ 20.010	€ 38.918	€ 18.158	€ 96.402	€ 34.185	€ 38.442	€ 151.572	€ 20.947	€ 18.158	€ 44.987	€ 83.834	€ 82.360	€ 727.496

ELEMENT OMSCHRIJVING	ELEMENT HOEVEELHEID	ELEMENT EENHEID	ELEMENT LOCATIE	ELEMENT GROEP	ELEMENT CODE NLSFB	ELEMENT CONDITIE	ELEMENT HOOFDSTUK	BEVINDING/HANDELING	HANDELING - GEBREK A	HANDELING - GEBREK B
Fundering beton	1	pst	Algemeen	A01 Fundering	172002	1	17	H	Aanbrengen van fundering	
Balkon/galerij constructie + vloer cortenstaal	23	m2	Gevel	A04 Vloeren	232105	1	23			
Balkon/galerij constructie cortenstaal + vloer beloopbaarglas	16	m2	Gevel	A04 Vloeren	232105	3	23	B	Herstellen/ vervangen beloopbaar glas deels geëmailleerd	Aantasting afwerklaag onderzijde
Balkon/galerij constructie cortenstaal + vloer beloopbaarglas	16	m2	Gevel	A04 Vloeren	232105	3	23	B	Vervangen beloopbaar glas deels geëmailleerd	Slijtage; krassen
Balkon/galerij constructie cortenstaal + vloer beloopbaarglas	16	m2	Gevel	A04 Vloeren	232105	3	23	H	Vervangen beloopbaar glas deels geëmailleerd	
Binnentrap metaal	1	pst	Interieur	A04 Trappen, hellingen	241005	1	24	B	De onderste trap boven de regelkast voorzien van een plaat aan de onderzijde	Vervuiling
Trapbordes binnen staal	1	pst	Interieur	A04 Trappen, hellingen	241405	1	24			
Luifel cortenstaal	1	pst	Gevel entree	A05 Daken constr. en vulling	271300	1	27	H	Vervangen luifel cortenstaal	
Luifel cortenstaal	1	pst	Gevel entree	A05 Daken constr. en vulling	271300	1	27	H	Reinigen luifel metaal	
Staalconstructie	1	pst	Algemeen	A01 Casco, kelders	281105	1	28	H	Vervangen staalconstructie	
Automatische draaideurautomaat dubbel/ toegangscontrole	1	st	Entree	C17 Regelkasten en leidingen	313000	2	31	B	Herstellen; dichtzetten vloer en doorvoeren	Niet goed sluitende vloer
Automatische draaideurautomaat dubbel/ toegangscontrole	1	st	Entree	C17 Regelkasten en leidingen	313000	2	31	B	Stenen verwijderen en bekabeling herzien, mantelbuizen plaatsen	Loszittende of -hangende bekabeling in regelkast
Automatische draaideurautomaat dubbel/ toegangscontrole	1	st	Entree	C17 Regelkasten en leidingen	313000	2	31	H	Vervangen draaideurautomaat/ toegangscontrole	
Automatische draaideurautomaat dubbel/ toegangscontrole	1	st	Entree	C17 Regelkasten en leidingen	313000	2	31	H	Onderhoud draaideurautomaat	
Draaipoort looppoort RVS	1	st	Entree	A90 Overige	313105	2	31	H	Vervangen looppoort	
Tourniquet RVS	1	st	Entree	A07 Wandopeningen	313400	2	31	H	Vervangen tourniquet	
Camerasysteem	1	st	Entree	B06 Licht- en krachtinstallaties	613000	1	61	H	Aanbrengen nieuw camerasysteem	
Binnenkozijnen hout staal	1	pst	Interieur	A07 Wandopeningen (binnen)	321105	1	32			
Binnendeur staal (met damwand toplaag)	3	st	Interieur	A07 Wandopeningen (binnen)	323101	1	32	H	Vervangen binnendeur staal	
Binnendeur staal (met damwand toplaag)	3	st	Interieur	A07 Wandopeningen (binnen)	323101	1	32	H	Vervangen hang en sluitwerk binnendeuren	
Binnen balustrade (verz.) staal	1	pst	Interieur	A04 Balustrades, hekken	341105	1	34			
Buiten balustrade rvs voorzien van RVS netwerk	72	m1	Gevel	A04 Balustrades, hekken	341260	1	34	H	Vervangen buiten balustrade rvs	
Binnen leuning rvs	1	pst	Interieur	A04 Trappen, hellingen	342160	1	34			
Damwandprofiel staalplaat; Liftschacht	451	m2	Interieur	A02 Buitenwanden (algemeen)	411205	1	41	H	Vervangen damwandprofiel staalplaat	
Gevelbekleding cortenstaal	859	m2	Gevel	A08 Wandafwerkingen	411205	1	41	H	Vervangen gevelbekleding cortenstaal	
Golfplaat metaal (damwandprofiel)	25	m2	Dak	A06 Dakafwerkingen	471205	3	47	B	Aanbrengen gootconstructie	Afdichting, manco; inwatering
Golfplaat metaal (damwandprofiel)	25	m2	Dak	A06 Dakafwerkingen	471205	3	47	H	Vervangen stalen golfplaat damwandprofiel	
Koelunit tbv lift	1	st	Installaties	C11 Koelmachines en -installaties	551200	2	55	H	Vervangen Splitunit	
Fancoil unit tbv lift	1	st	Installaties	C13 Installatiedelen warmte- en koudeoverdracht	563110	2	56	H	Vervangen fancoil unit verwarmen (en koelen), plafondmodel	
Regelkast	1	st	Installaties	C17 Regelkasten en leidingen	582010	4	58	B	Vervangen door gesloten regelkast op andere positie	Niet goed sluitende panelen en vloer
Regelkast	1	st	Installaties	C17 Regelkasten en leidingen	582010	4	58	H	Vervangen Regelkast	
NEN 3140 inspectie	1	pst	Algemeen	B06 Licht- en krachtinstallaties	613000		61	H	NEN 3140 inspectie	
Verdeelinrichting licht	1	st	Installaties	B05 Elektrische verdeelinrichtingen	631110	1	63	H	Vervangen verdeelinrichting licht	
Verlichting gebouw per m2Bvo	162	m2	Installaties	B07 Verlichtingsarmaturen	631130	1	63	B	Stof en waterdichte armaturen gebruiken bij vervanging	Vervuiling met zand
Verlichting gebouw per m2Bvo	162	m2	Installaties	B07 Verlichtingsarmaturen	631130	1	63	H	Vervangen armaturen binnen=>Led	
Verlichting gebouw per m2Bvo	162	m2	Installaties	B07 Verlichtingsarmaturen	631130	1	63	H	Vervangen lichtbronnen binnen-groepsremplce=>Led	
Noodverlichtingsunit decentraal- vluchtweg- en orientatieverlichting / m2 BVO	162	m2	Algemeen	B08 Noodverlichting en -installaties	632410	1	63	B	Reinigen	Vervuiling met zand
Noodverlichtingsunit decentraal- vluchtweg- en orientatieverlichting / m2 BVO	162	m2	Algemeen	B08 Noodverlichting en -installaties	632410	1	63	H	Vervangen noodverlichtingsunit -vluchtweg- en orientatieverlichting	
Noodverlichtingsunit decentraal- vluchtweg- en orientatieverlichting / m2 BVO	162	m2	Algemeen	B08 Noodverlichting en -installaties	632410	1	63	H	Controle noodverlichting	
Noodverlichtingsunit decentraal- vluchtweg- en orientatieverlichting / m2 BVO	162	m2	Algemeen	B08 Noodverlichting en -installaties	632410	1	63	H	Vervangen noodaccu	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110	2	66	B	Liftinstallatie aanpassen om vervuiling door zand tegen te gaan	Vervuiling door zand
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110	2	66	H	Personenlift onderhoudscontract	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Personenlift inspectie liftinstituut	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Vervangen ophangbanden	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	liftmachine vervangen	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Snelheidsbegrenzer	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Hydraulische buffers kooi en tegengewicht	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Besturingsapparatuur	
Personenlift elektrisch									Vervangen frequentieregelaar	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Schacht schuifdeur revisie	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Cabinedeur revisie	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Cabinedeur aandrijving	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Sensorlijst op cabinedeur (EU)	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110	2	66	H	Personenlift revisie / vervanging installatie	
Personenlift elektrisch	1	st	Installaties	D01 Liftinstallaties met schacht	661110		66	H	Batterijpakket Noodstroomunit	
Personenlift elektrisch	1	st							Verflaag liftdeur boven	
Personenlift elektrisch	1	st							Aanbrengen luifel boven liftdeur boven	
Terreinverharding klinkers/ tegels	60	m2	Terrein intern	A12 Terrein (verhardingen)	904103	1	90	B	Plaatsen extra vloerroosters	Vervuiling binnenzijde en installaties door zandinloop
Terreinverharding klinkers/ tegels	60	m2	Terrein intern	A12 Terrein (verhardingen)	904103	1	90	H	Herstraten klinkers/ tegels (plaatselijk)	In de toren
Terreinverharding klinkers/ tegels	60	m2	Terrein intern	A12 Terrein (verhardingen)	904103	1	90	H	Reinigen bestrating	In de toren
Terreinverharding pad naar toren	600	m2	Terrein	A12 Terrein (verhardingen)	904103		90	H	Herstelwerkzaamheden	
Terreinverharding pad naar toren	600	m2	Terrein	A12 Terrein (verhardingen)	904103				Groot onderhoud	
Terreinverharding om de toren	80	m2	Terrein	A12 Terrein (verhardingen)	904103		90	H	Herstelwerk verharding	
Terreinverharding om de toren	80	m2	Terrein	A12 Terrein (verhardingen)	904103		90		Groot onderhoud	
Beschoeing t.b.v. voorkoming zandstroming	60	m2	Terrein	A12 Terrein (verhardingen)	904103		90	H	herstelwerk beschoeiing	
Herstelwerk natuurlijke trap naar toren vanaf restaurant	57	st							herstel houtwerk	
Terreinverlichting armaturen LED op houten palen	9	st	Terrein	B07 Verlichtingsarmaturen	906320	1	90	O	Vervangen lichtregeling	
Terreinverlichting armaturen LED op houten palen	9	st	Terrein	B07 Verlichtingsarmaturen	906320	1	90	H	Vervangen armaturen terreinverlichting	
Dagelijks onderhoud, reparaties en vervangingen	1	pst	Algemeen	A90 Overige	999900		99	H	Dagelijks onderhoud, reparaties en vervangingen	

EENHEID	HOEVEELHEID	PRIJS/EHD	STARTJAAR	CYCLUS	TOTAAL	INTENSITEIT	OMVANG	CONDITIE	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2023-2037
pst	1	€ -	2115	99	€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
									€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ 1.500,00	2024		€ 1.500	3	2	2	€ -	€ 1.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.500
m2	16	€ 1.500,00	2040		€ 23.625	2	3	2	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	16	€ 1.500,00	2076	36	€ 23.625				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ 1.750,00	2024		€ 1.750	2	2	1	€ -		€ 1.750	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.750
									€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	1	€ 349,76	2064	48	€ 350				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	6	€ -	2024	1	€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m1	1	€ 214,49	2115	99	€ 214				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ 1.500,00	2024		€ 1.500	3	3	2	€ -	€ 1.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.500
pst	1	€ 1.500,00	2024		€ 1.500	2	3	1	€ -	€ 1.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.500
st	1	€ 8.500,00	2041	20	€ 8.500				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
st	1	€ -	2024	3	€ -				€ -	€ -	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 32.500
st	1	€ 677,81	2041	25	€ 678				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
st	1	€ 5.500,00	2041	25	€ 5.500				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
st	1	€ 3.500,00	2025	10	€ 3.500			1	€ -	€ -	€ 3.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.500
									€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
st	3	€ 540,90	2064	48	€ 1.623				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
st	3	€ -	2040	24	€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
									€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m1	72	€ 341,63	2064	48	€ 24.666				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
									€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	451	€ 62,95	2046	30	€ 28.392				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	859	€ 169,04	2064	48	€ 145.222				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ 3.500,00	2024		€ 3.500	3	2	3	€ -	€ -	€ 3.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.500
m2	25	€ 58,63	2046	30	€ 1.466				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
st	1	€ 5.822,07	2028	15	€ 5.822				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 5.822	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 5.822
st	1	€ 2.074,61	2028	15	€ 2.075				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.075	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.075
pst	1	€ 4.500,00	2025		€ 4.500	3	4	3	€ -	€ -	€ 4.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.500
st	1	€ 4.500,00	2036	20	€ 4.500				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.500	€ 4.500
m2	1713	€ -	2025	5	€ -				€ -	€ -	€ 500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 500	€ -	€ -	€ 1.500
st	1	€ 937,32	2046	30	€ 937				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ -	2024		€ -	2	3	1	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	162	€ 26,57	2036	20	€ 4.304				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.304	€ -	€ 4.304
m2	162	€ 2,98	2030	4	€ 483				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 483	€ -	€ -	€ -	€ 483	€ -	€ -	€ -	€ 966
pst	1	€ -	2024		€ -	2	2	1	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	162	€ 6,92	2031	15	€ 1.121				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.121	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.121
m2	162	€ -	2024	1	€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
m2	162	€ -	2024	4	€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ -	2024		€ -	2	4	2	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ 1.700,00	2025	1	€ -				€ -	€ -	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 22.100
pst	1	€ 400,00	2025		€ -				€ -	€ -	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 5.200
pst	1	€ 7.000,00	2027		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.000
pst	1	€ 14.000,00	2032		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 14.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 14.000
pst	1	€ 2.500,00	2032		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.500
pst	1	€ 8.840,00	2032		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.840	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.840
pst	1	€ 35.000,00	2032		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 35.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 35.000
pst	1	€ 12.000,00	2025		€ -				€ -	€ -	€ 12.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 12.000
pst	1	€ 2.000,00	2027		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.000
pst	1	€ 4.000,00	2027		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.000
pst	1	€ 1.600,00	2025	5	€ -				€ -	€ -	€ 1.600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.200
pst	1	€ -	2048	30	€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
pst	1	€ 900,00	2027		€ -				€ -	€ -	€ -	€ -	€ 900	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 900
st	1	€ 1.500,00	2025	5	€ 1.500				€ -	€ -	€ 1.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.500	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.500	€ -	€ -	€ 4.500
st	1	€ 5.000,00	2025		€ -				€ -	€ -	€ 5.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 5.000
pst	1	€ 1.800,00	2024		€ 1.800	2	3	1	€ -	€ 1.800	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.800
m2	60	€ 20,34	2026	10	€ 1.220				€ -	€ -	€ -	€ 1.220	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.220	€ 2.440
m2	60	€ 10,00	2027	5	€ 600				€ -	€ -	€ -	€ -	€ 600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 600	€ 1.800
m2	600	€ 0,60	2025	1	€ 1.000				€ -	€ -	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 12.000
m2	600	€ 15,00	2035	10	€ 9.000,00				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 9.000	€ -	€ -	€ 9.000
m2	80	€ 5,00	2025	1	€ 400				€ -	€ -	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ -	€ -	€ -	€ 4.000
m2	80	€ 80,00	2035	20	€ 6.400				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 6.400	€ 6.400
m2	60	€ 150,00	2027	7	€ 9.000				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 9.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 9.000
st	1	€ 150,00	2025	1	€ 150				€ -	€ -	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 1.950
st	1	€ 250,00	2036	20	€ 250				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 250	€ -	€ 250
st	9	€ 250,00	2036	20	€ 2.250				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.250	€ -	€ 2.250
m2	162	€ 4,50	2024	1	€ 6.000				€ -	€ -	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 78.000
								Totaal	€ -	€ 6.300	€ 46.000	€ 13.370	€ 35.650	€ 20.047	€ 12.150	€ 20.733	€ 13.271	€ 73.090	€ 12.150	€ 12.633	€ 21.750	€ 24.274	€ 18.750	€ 330.168

	Klein onderhoud								€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 12.150	€ 10.750	€ 11.750	€ 11.750	
	Groot onderhoud								€ 33.850	€ 1.220	€ 23.500	€ 7.897	€ -	€ 8.583	€ 1.121	€ 60.940	€ -	€ 483	€ 11.000	€ 12.524	€ 7.000			

8431GB-001 • Moskampweg 1
Moskampweg 1 • Oosterwolde

Code	Element	Locatie	CVO	Handeling	Gebrek	Hvh	Ehd	Norm	Cyclus	Fonds	Kostensoort	Projectcode	Startjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	Totaal
9999	Inspectie NEN 3140		0	Herstelwerkzaamheden nav inspectie		1,00	pst	€ 1.000,00	5	30	NBA		2025	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.000
9999	Inspectie NEN 3140		0	Periodieke inspectie/keuring conform NEN3140		510,00	bvo	€ 1,50	5	30	NBA		2025	€ 765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.295
														€ 1.765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.765	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.295
671000	Valbeveiliging algemeen	Dak	1	Ladderpunt gevel		1,00	st	€ 280,00	20	88			2044	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
572114	Dakventilator J.E. Storkair	Dak	4	Vervangen dakventilator		1,00	st	€ 1.750,00	15	20			2025	€ 1.750	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.750
572114	Dakventilator pijp (zehnder)	Dak	4	Vervangen dakventilator pijp		1,00	st	€ 587,00	15	20			2025	€ 587	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 587
671000	Valbeveiliging algemeen	Dak	1	Vervangen valbeveiliging (borgpunt enkel)		8,00	st	€ 300,00	20	88			2044	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
5211	Noodoverstort	Dak	1	Noodoverstort vervangen		4,00	st	€ 196,05	36				2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
671000	Valbeveiliging algemeen	Dak	1	Onderhoudscontract valbeveiliging		1,00	pst	€ 0,00	1	88			2025	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
671000	Valbeveiliging algemeen	Dak	1	RIE-keuring valbeveiliging		1,00	pst	€ 606,23	1	88			2025	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 9.093
4711	Dakbedekking bitumen ballast	Dak	4	Vervangen dakbedekking bitumen geballast		527,62	m2	€ 90,13	36	20			2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4711	Dakbedekking bitumen ballast	Dak	4	Aanbrengen nieuwe laag dakbedekking bitumen geballast		527,62	m2	€ 55,46	18	20			2026	€ 0	€ 29.262	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 29.262
4711	Dakbedekking bitumen ballast	Dak	4	Reinigen/opharken grind		527,62	m2	€ 3,38	6	20			2026	€ 0	€ 1.783	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.783	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.783	€ 0	€ 5.350
4711	Dakbedekking bitumen ballast	Dak	4	Vervangen grind		527,62	m2	€ 34,66	36	20			2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4711	Dakrandafwerking aluminium trim	Dak	2	Vervangen daktrim aluminium		65,88	m1	€ 35,37	18	20			2026	€ 0	€ 2.330	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.330
														€ 2.943	€ 33.982	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 2.390	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 606	€ 2.390	€ 606	€ 48.373
906300	Buitenverlichting	Gevels	4	Vervangen buitenverlichting		4,00	st	€ 0,00	20	10			2025	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
906300	Buitenverlichting	Gevels	4	Jaarlijks onderhoud		4,00	st	€ 0,00	1	20			2026	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2110	Gevelconstructie metselwerk	Gevels	1	Vervangen metselwerk		140,02	m2	€ 250,57	0	10			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2110	Gevelconstructie metselwerk	Gevels	1	Hydrofoberen / impregneren metselwerk		140,02	m2	€ 18,29	12	20			2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.561	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.561
2110	Gevelconstructie metselwerk	Gevels	1	Reinigen metselwerk		140,02	m2	€ 9,42	3	20			2026	€ 0	€ 1.319	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.319	€ 0	€ 0	€ 1.319	€ 0	€ 0	€ 1.319	€ 0	€ 5.276
4111	Gevelafwerking voegwerk platvol	Gevels	2	Vervangen voegwerk platvol		140,02	m2	€ 60,24	48	10			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4112	Gevelbekleding vezelcement platen	Gevels	3	Vervangen gevelbekleding vezelcement plaat		76,09	m2	€ 100,00	0	10			2053	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4112	Gevelbekleding vezelcement platen	Gevels	3	Reinigen gevelbekleding vezelcement plaat		76,09	m2	€ 7,59	6	20			2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 578	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 578	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.155
3120	Waterslag aluminium	Gevels	1	Vervangen waterslag aluminium		8,04	m1	€ 55,82	48	10			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2110	Dilatatie kitvoeg	Gevels	1	Vervangen dilatatie kitvoeg		16,43	m1	€ 16,64	12	20			2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 273	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 273
3120	Hang en sluitwerk buitenramen	Gevels	1	Vervangen hang en sluitwerk buitenramen		12,00	st	€ 257,56	24	20			2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.091	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.091
3120	Kozijn buiten hout	Gevels	1	Vervangen kozijn hout		94,37	m2	€ 669,86	48	20			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3131	Entree deur hardhout	Gevels	3	Herstellen	Beschadiging deur	1,00	pst	€ 150,00	0	10			2025	€ 150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 150
3131	Entree deur hardhout	Gevels	3	Vervangen entreedeur hout incl. hang&sluitwerk+afhangen		8,00	st	€ 1.054,51	48	20			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3131	Entree deur hardhout	Gevels	3	Vervangen draaideur automaat		1,00	st	€ 2.175,00	15	20			2026	€ 0	€ 2.175	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.175
3122	Draai/val/uitzet raam hout	Gevels	1	Vervangen raam hout		12,00	st	€ 657,71	48	20			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3120	Beglazing	Gevels	1	Vervangen glas		75,50	m2	€ 244,51	30	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 18.461	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 18.461
4621	Buitenschilderwerk deur hout dekkend (beschut)	Gevels	1	Groot schilderwerk deur hout dekkend		2,00	st	€ 99,47	6	20			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 199	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 199	€ 0	€ 0	€ 398
4621	Buitenschilderwerk deur hout dekkend (onbeschut)	Gevels	4	Groot schilderwerk deur hout dekkend		6,00	st	€ 99,47	6	20			2025	€ 597	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 597	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 597	€ 0	€ 0	€ 1.790
4631	Buitenschilderwerk kozijn en raam hout dekkend (onbeschut)	Gevels	3	Groot schilderwerk kozijn en raam hout dekkend		225,80	m1	€ 10,68	6	20			2025	€ 2.412	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.412	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.412	€ 0	€ 0	€ 7.235
4631	Buitenschilderwerk kozijn en raam hout dekkend (beschut)	Gevels	1	Groot schilderwerk kozijn en raam hout dekkend		68,70	m1	€ 10,68	6	20			2031	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 734	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 734	€ 0	€ 0	€ 1.467
3120	Zonwering screens elektrisch	Gevels	3	Herstellen	Afdichting, manco	1,00	pst	€ 150,00	0	10			2025	€ 150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 150
3120	Zonwering screens elektrisch	Gevels	3	Vervangen zonwering		8,01	m1	€ 293,01	25	20			2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.347	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.347
														€ 3.308	€ 3.494	€ 0	€ 3.942	€ 4.908	€ 0	€ 3.941	€ 1.319	€ 0	€ 19.038	€ 1.319	€ 0	€ 3.941	€ 1.319	€ 0	€ 46.529
Meterkast BG																													
615000	Hoofdverdeelinrichting, laagspanning	Meterkast BG	1	Vervangen hoofdverdeelinrichting, laagspanning		25,00	EG	€ 250,00	30	40	NBA		2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.250	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.250
615000	Hoofdverdeelinrichting, laagspanning	Meterkast BG	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 61,61	1	30	2		2025	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 0	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 863
														€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 6.250	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 62	€ 7.113
651110	Brandmeldinstallatie	Object algemeen	1	Vervangen brandmeldinstallatie, totale beveiliging		510,00	bvo	€ 26,28	15	20			2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
561040	Circulatiepomp warmtedistributie	Object algemeen	4	Vervangen circulatiepomp Grundfos DN 15-60		1,00	st	€ 480,00	15	20			2025	€ 480	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 480
741200	MIVA toilet	Object algemeen	1	Vervangen closet		2,00	st	€ 1.839,60	24	40			2036	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.679	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.679
741000	Sanitaire voorzieningen - toiletten en wastafels	Object algemeen	1	Vervangen closet		1,00	st	€ 1.200,00	24	40	NBA		2036	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.200	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.200
743200	Sanitaire inrichting - douches	Object algemeen	1	Vervangen douchegroep/douchekop		1,00	st	€ 250,00	20	40	NBA		2025	€ 250	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 250
531000	Drinkwaterinstallatie, leidingnet	Object algemeen	1	Vervangen drinkwaterinstallatie leidingnet		510,00	bvo	€ 9,19	48	40			2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
652110	Inbraak-alarminstallatie	Object algemeen	1	Vervangen inbraakalarminstallatie		510,00	bvo	€ 25,91	15	20			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.214	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 13.214
732099	Keukenblok compleet inclusief inbouwapparatuur	Object algemeen	3	Vervangen keukenblok compleet inclusief inbouwapparatuur		1,00	st	€ 10.470,00	20	40			2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.470	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.470
576140	Luchtgordijn	Object algemeen	4	Vervangen luchtgordijn elektrisch (2 m1)		1,00	st	€ 4.434,84	15	20			2025	€ 4.435	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.435
582015	Overwerktimer	Object algemeen	4	Vervangen overwerktimer		1,00	st	€ 292,10	15	20			2025	€ 292	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 292
631300	Lichtinstallatie infra+schakelmateriaal	Object algemeen	2	Vervangen schakelmateriaal		510,00	bvo	€ 3,67	30	40			2034	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.872	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.872
551200	Splitsystemen	Object algemeen	4	Vervangen splitsystemen, cassette-unit tot 10kW		1,00	st	€ 9.425,83	15	20			2025	€ 9.426	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.426
651320	Decentrale brandblustoestellen - Handblusser	Object algemeen	1	Vervangen sproeischuimblusser 6ltr.		1,00	st	€ 229,48	20	20	KIV		2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
741200	MIVA toilet	Object algemeen	1	Vervangen toiletsteun		4,00	st	€ 176,08	24	40			2036	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 704	€ 0	€ 0	€ 0	€ 704
561075	Vloerverwarming warmwater	Object algemeen	3	Vervangen verdeler vloerverwarming, 10 groepen		2,00	st	€ 1.606,59	25	20			2029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.213	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.213
631400	Verlichtingsarmaturen binnen	Object algemeen	4	Vervangen verlichtingsarmaturen naar LED		510,00	bvo	€ 31,88	20	40			2025	€ 16.259	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 16.259
632100	Vluchtweg- en noodverlichting decentraal	Object algemeen	4	Vervangen vluchtweg- noodverlichting decentraal		11,00	st	€ 265,00	15	40	KIV		2025	€ 2.915	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.915
741200	MIVA toilet	Object algemeen	1	Vervangen wastafel		2,00	st	€ 1.042,45	24	40			2036	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.085	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.085
741000	Sanitaire voorzieningen - toiletten en wastafels	Object algemeen	1	Vervangen wastafel		1,00	st	€ 650,00	24	40	NBA		2036	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 650	€ 0	€ 0	€ 0	€ 650
651320	Decentrale brandblustoestellen - Handblusser	Object algemeen	1	Hervulling schuimblusser 6ltr conform NEN 2559-2001		1,00	st	€ 54,34	5	30	KIV		2025	€ 54	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 54	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 54	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 163
651110	Brandmeldinstallatie	Object algemeen	1	Jaarlijks onderhoud		1,00	pst	€ 500,00	1				2026	€ 0	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 7.000
561075	Vloerverwarming warmwater	Object algemeen	3	Jaarlijks onderhoud		2,00	st	€ 40,52	1	30			2024	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 0	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 81	€ 1.135

582015	Overwerktimer	Object algemeen	4	Jaarlijks onderhoud		1,00	st	€ 6,03	1	30		2026	€ 0	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 6	€ 84
651310	Decentrale brandblustoestellen - Haspel	Object algemeen	1	Jaarlijkse inspectie conform EN 671-3		1,00	st	€ 12,08	1	30	KIV	2025	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 181
651320	Decentrale brandblustoestellen - Handblusser	Object algemeen	1	Jaarlijkse inspectie conform NEN 2559-2001		1,00	st	€ 12,08	1	30	KIV	2025	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 181
632100	Vluchtweg- en noodverlichting decentraal	Object algemeen	4	Periodiek onderhoud		11,00	st	€ 15,50	1	30	KIV	2026	€ 0	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 171	€ 2.387
651310	Decentrale brandblustoestellen - Haspel	Object algemeen	1	Revisie haspel conform EN 671-3		1,00	st	€ 78,50	5	30	KIV	2025	€ 79	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 79	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 79	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 236
651320	Decentrale brandblustoestellen - Handblusser	Object algemeen	1	Revisie schuimblusser conform NEN 2559-2001		1,00	st	€ 132,85	10	20	KIV	2030	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 133	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 133
632100	Vluchtweg- en noodverlichting decentraal	Object algemeen	4	Vervangen accu's		11,00	st	€ 47,00	4	30	KIV	2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 517	€ 0	€ 0	€ 0	€ 517	€ 0	€ 0	€ 0	€ 517	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.551
651310	Decentrale brandblustoestellen - Haspel	Object algemeen	1	Vervangen brandslanghaspel		1,00	st	€ 575,00	20	20	KIV	2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4212	Wandafwerking tegels	Object algemeen	2	Vervangen wandafwerking wandtegels		158,08	m2	€ 142,13	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4322	Vloerafwerking dubbel hard gebakken tegels	Object algemeen	2	Vervangen vloerafwerking dubbel hard gebakken tegels (gelijmd)		52,48	m2	€ 135,18	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4321	Vloerafwerking linoleum	Object algemeen	3	Vervangen vloerafwerking linoleum		457,83	m2	€ 55,46	18	20		2026	€ 0	€ 25.391	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 25.391
4321	Vloerafwerking coralmat	Object algemeen	2	Vervangen vloerafwerking coralmat		9,14	m2	€ 119,10	6	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.089	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.089	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.177
4512	Systeemplafond	Object algemeen	1	Herstellen	Oude vochtplekken	1,00	m2	€ 79,73	0			2025	€ 80	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 80
4512	Systeemplafond	Object algemeen	1	Vervangen systeemplafond organisch		500,23	m2	€ 79,73	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3230	Hang en sluitwerk binnendeuren	Object algemeen	2	Aanbrengen	Ontbrekende (onder-)delen	1,00	pst	€ 169,87	0	10		2025	€ 170	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 170
3230	Hang en sluitwerk binnendeuren	Object algemeen	2	Vervangen hang en sluitwerk binnendeuren		11,00	st	€ 169,87	24	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.869	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.869
3231	Binnendeur schuifdeur hout	Object algemeen	2	Vervangen schuifdeur hout		13,00	st	€ 320,67	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3231	Binnendeur stomp +toplaag	Object algemeen	2	Vervangen binnendeur + toplaag		8,00	st	€ 408,57	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3231	Binnendeur stomp +toplaag (glas opening)	Object algemeen	1	Vervangen binnendeur + toplaag		1,00	st	€ 408,57	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3231	Binnendeur stomp +toplaag (glas opening)	Object algemeen	1	Vervangen draaideur automaat		3,00	st	€ 2.175,00	15			2026	€ 0	€ 6.525	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.525
7311	Keukenblok / pantry	Object algemeen	3	Vervangen keukenblok 1.5-2.0 m		4,00	st	€ 1.330,32	24	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.321	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.321
7311	Keukenblok / pantry	Object algemeen	3	Vervangen keukenmengkraan		4,00	st	€ 105,05	24	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 420	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 420
7311	Keukenblok / pantry	Object algemeen	3	Vervangen tegelwerk		2,00	m2	€ 125,49	24	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 251	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 251
7311	Keukenblok / pantry	Object algemeen	3	Vervangen kitvoeg boven blad inclusief inwendige hoeken		1,80	m1	€ 10,60	12	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 19	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 19
490530	Binnenschilderwerk diversen totaal BVO	Object algemeen	4	Schilderwerk, binnenzijde		510,00	bvo	€ 25,00	12	20	Binnenschi	2025	€ 12.750	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.750	€ 0	€ 0	€ 0	€ 25.500
7411	Sanitair uitstortgootsteen	Object algemeen	1	Vervangen mengkraan		1,00	st	€ 141,37	24	20		2028	€ 0	€ 0	€ 0	€ 141	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 141
7411	Sanitair uitstortgootsteen	Object algemeen	1	Vervangen uitstortgootsteen		1,00	st	€ 410,05	48	20		2052	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
													€ 47.294	€ 32.698	€ 782	€ 20.879	€ 3.914	€ 1.047	€ 782	€ 1.299	€ 782	€ 16.956	€ 915	€ 9.617	€ 13.532	€ 782	€ 782	€ 152.059
Totaal object													€ 55.372	€ 70.235	€ 1.450	€ 25.488	€ 9.490	€ 3.480	€ 5.391	€ 5.069	€ 1.450	€ 42.850	€ 4.666	€ 10.285	€ 18.141	€ 4.552	€ 1.450	€ 259.368
BTW													€ 11.628	€ 14.749	€ 304	€ 5.353	€ 1.993	€ 731	€ 1.132	€ 1.065	€ 304	€ 8.999	€ 980	€ 2.160	€ 3.810	€ 956	€ 304	€ 54.468
Totaal inclusief BTW													€ 67.001	€ 84.985	€ 1.754	€ 30.841	€ 11.483	€ 4.211	€ 6.523	€ 6.133	€ 1.754	€ 51.849	€ 5.646	€ 12.445	€ 21.950	€ 5.508	€ 1.754	€ 313.836

Voorziening onderhoudsgelden Biosintrum 2025-2039
Onderhoudsplan Voxx Vastgoedmanagement 9-12-2024 (excl. BTW)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Beginstand	-	21.014	33.934	57.794	82.429	91.437	116.437	77.938	90.857	100.136	14.800	38.660	63.660	67.579	37.928
Onttrekking	3.986	12.080	1.139	365	15.992	-	63.500	12.080	15.721	110.336	1.139	-	21.081	54.650	55.775
Sub-totaal	(3.986)	8.934	32.794	57.429	66.437	91.437	52.938	65.857	75.136	(10.200)	13.660	38.660	42.579	12.928	(17.847)
Storting	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Eindstand	21.014	33.934	57.794	82.429	91.437	116.437	77.938	90.857	100.136	14.800	38.660	63.660	67.579	37.928	7.153

Voorziening onderhoudsgelden Bosbergtoren 2024-2033

Onderhoudsplan KWK 8-8-2023 (excl. BTW), onderhoudsplan lift Kone 03-03-2025 (excl. BTW) en aanvullingen vastgoedafdeling gemeente Ooststellingwerf

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
Totaal		33.850	1.220	23.500	7.897	-	8.583	1.121	60.940	-	483	11.000	12.524	7.000

Geraamde verloop Voorziening obv MJOP

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
Beginstand	€ 29.982	€ 55.482	€ 35.132	€ 47.412	€ 37.412	€ 43.015	€ 56.515	€ 61.432	€ 73.811	€ 26.371	€ 39.871	€ 52.888	€ 55.388	€ 56.364
Onttrekking	€ -	€ 33.850	€ 1.220	€ 23.500	€ 7.897	€ -	€ 8.583	€ 1.121	€ 60.940	€ -	€ 483	€ 11.000	€ 12.524	€ 7.000
Sub-totaal	€ 29.982	€ 21.632	€ 33.912	€ 23.912	€ 29.515	€ 43.015	€ 47.932	€ 60.311	€ 12.871	€ 26.371	€ 39.388	€ 41.888	€ 42.864	€ 49.364
Storting	€ 25.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500	€ 13.500
Eindstand	€ 55.482	€ 35.132	€ 47.412	€ 37.412	€ 43.015	€ 56.515	€ 61.432	€ 73.811	€ 26.371	€ 39.871	€ 52.888	€ 55.388	€ 56.364	€ 62.864

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 0085237222 8

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

Besluit

1. Nieuwe meerjarenonderhoudsplannen vast te stellen voor de accommodaties waar een onderhoudsplan nog niet voorhanden is en de daarmee samenhangende dotatie vast te stellen.

Hiervoor:

2. Het onderhoudsplan voor de Bosbergtoren inclusief onderhoudsplan voor de liftinstallatie vast te stellen.
3. Het onderhoudsplan voor het Biosintrum vast te stellen.
4. Het onderhoudsplan voor Moskampweg 1 (voormalig zorgcomplex Talant) vast te stellen.
5. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van het Biosintrum via een voorziening Biosintrum te laten verlopen
6. Vanaf 2025 de kosten van het planmatig onderhoud van Moskampweg 1 via de voorziening van de Kompaan te laten verlopen
7. Vanaf 2025 jaarlijks € 25.000 te doteren in de voorziening voor het Biosintrum.
8. In 2025 € 70.000 te doteren in de voorziening voor de Kompaan ten behoeve van het deel Moskampweg 1.
9. Vanaf 2025 het budget voor de Bosbergtoren te verlagen van € 40.000 naar € 28.000.
10. De verlaging van het budget van de Bosbergtoren in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025 en vanaf 2026 in de begroting 2026
11. De dotatie aan de voorziening voor Moskampweg 1 en Biosintrum in 2025 te verwerken via de najaarsrapportage 2025
12. De dotatie aan de voorziening voor het Biosintrum vanaf 2026 te verwerken in de begroting 2026

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier.

, voorzitter.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	Samenleving
Titel	:	Jaarstukken 2024 en begroting 2026 GR SW Fryslân
Onderwerp	:	Jaarstukken 2024 en begroting 2026 GR SW Fryslân
Portefeuillehouder/Teamleider	:	J. Nijboer / N. Flink
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085236014

Datum collegevergadering
8 april 2025

Voorgesteld besluit
1. De jaarstukken 2024 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2026 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Embargo tot
N.v.t.

Inleiding
Het Algemeen Bestuur (AB) van de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (GR) heeft op 28 maart jl. ingestemd de jaarstukken 2024 en de begroting 2026 van de GR SW Fryslân. Voor u liggen deze jaarstukken en begroting. U wordt hiermee in staat gesteld kennis van deze stukken te nemen en uw zienswijze te formuleren.

Argumenten
1.1 en 2.1 Uitvoering geven aan wettelijke procedures
Op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regeling en de statuten van de GR heeft de raad de bevoegdheid een zienswijze te geven op de concept jaarstukken en begrotingen. De raad kan door het kenbaar maken van een zienswijze mede sturing geven aan de GR. De inhoud van de jaarstukken 2024 en de begroting 2026 geven geen aanleiding voor het formuleren van een zienswijze. De stukken zijn een weergave van het gevoerde beleid.

1.2 Afleggen verantwoording
Met de jaarstukken 2024 legt de GR aan de deelnemende gemeenten verantwoording af over het gevoerde financiële beleid in dat jaar.

Kanttekeningen
N.v.t.

Financiële toelichting
De bijdrage voor de organisatiekosten van de gemeenschappelijke regeling is op jaarbasis circa € 3.000.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Door het samenwerken in een gemeenschappelijke regeling met 7 andere gemeenten in het vormgeven van werk voor onze inwoners met een SW-indicatie bieden we kansen voor deze inwoners om via werk deel te nemen aan de maatschappij en op deze wijze hierbij een bijdrage te leveren. Tevens zorgt dit voor een stabiel inkomen. Daarnaast draagt werken bij aan gezondheid en welzijn. Caparis biedt hierbij ook actief ondersteuning aan hun medewerkers. Deze samenwerking/partnerschap draagt hiermee bij aan ons doel dat iedere inwoner naar vermogen mee moeten kunnen doen in de samenleving.

Inwonersparticipatie

Hier is niet specifiek sprake van. Wel worden de medewerkers van Caparis door de SW-raad, waarin een vertegenwoordiging van de medewerkers in zit, betrokken bij het beleid van Caparis.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft besloten geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2024 en de begroting 2026 van de GR SW Fryslân.

Vervolg

Planning & communicatie
Het AB van de GR SW Fryslân wordt schriftelijk op de hoogte gesteld dat er geen zienswijze is ingediend op de jaarstukken 2024 en de begroting 2026.

Evaluatie
Gedurende het jaar zijn ieder kwartaal evaluatiemomenten tussen Caparis en de gemeente.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

P. Liemburg, secretaris

J. Werkman, burgemeester.

Bijlagen

1. Jaarstukken GR SW Fryslân 2024
2. Begroting GR SW Fryslân 2026
3. Concept accountantsverklaring 2024 GR Fryslân
4. Rechtmatigheidsverklaring Gemeenschappelijk Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân

Geheime stukken

N.v.t.

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085236014

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 8 april 2025

gelet op Wet gemeenschappelijke regelingen en de Bekendmakingswet;

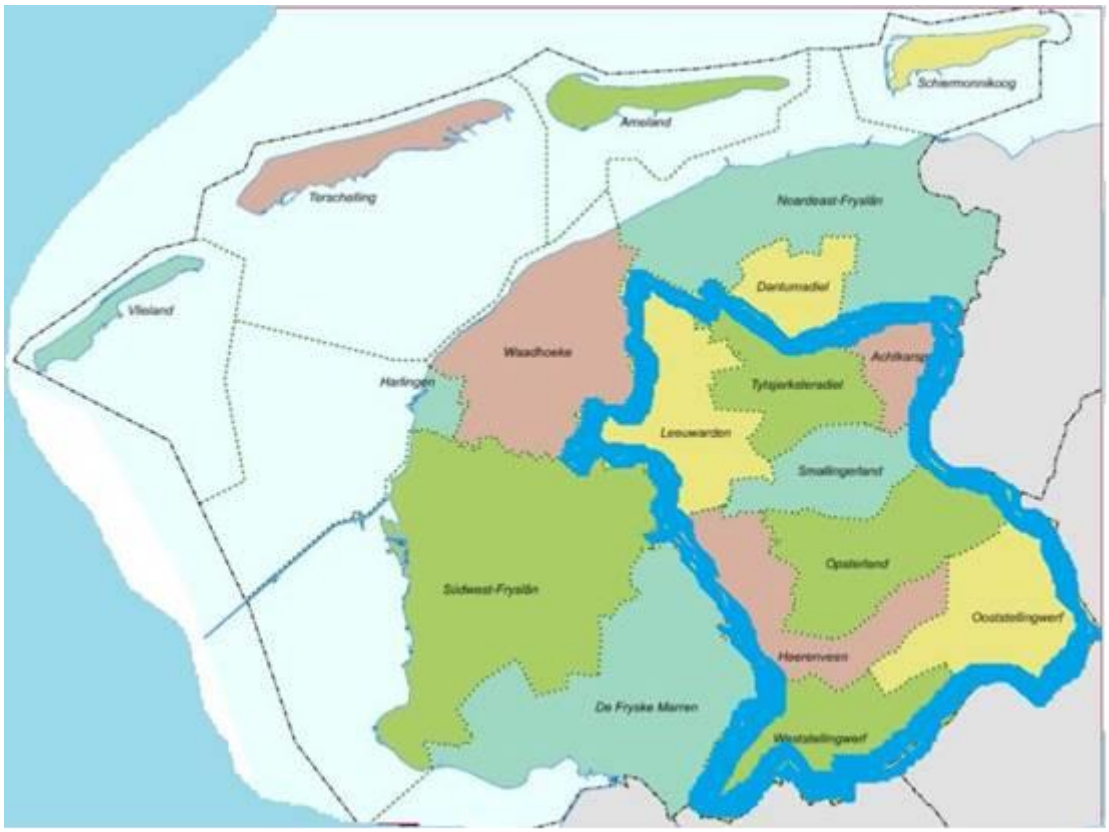
Besluit

1. De jaarstukken 2024 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2026 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier. , voorzitter.

Gemeenschappelijke Regeling Sociale werkvoorziening ''FRYSLÂN''

JAARSTUKKEN 2024

INHOUDSOPGAVE

1 ALGEMEEN 3

2 VAN DE VOORZITTER 4

3 BERICHT VAN HET BESTUUR 5

4 JAARVERSLAG 7

4.1 Programmaverantwoording 8
4.1.1 Algemeen 8
4.1.2 Ontwikkeling van binnen naar buiten 8
4.1.3 Personele bezetting 8
4.1.4 Ziekteverzuim 9

4.2 Resultaatanalyse 9
4.2.1 Algemeen 9
4.2.2 Doorbelasting naar Caparis en Bijdrage GR 9
4.2.3 Loon- en personeelskosten Sw 10
4.2.4 Financieringskosten 10

4.3 Verplichte paragrafen BBV 10
4.3.1 Weerstandsvermogen, kengetallen en risicobeheersing 10
4.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen 11
4.3.3 Financiering 11
4.3.4 Verbonden partijen 11
4.3.5 Bedrijfsvoering 11
4.3.6 Rechtmatigheid 14
4.3.7 Begrotingsrechtmatigheid 15

4.4 Risicoparagraaf 16

5 JAARREKENING 17

5.1 Balans per 31 december 2024 (na resultaatbestemming) 18

5.2 Overzicht van baten en lasten 2024 19

5.3 Overzicht van baten en lasten per taakveld 2024 20

5.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 21

5.5 Toelichting op de balans 25

5.6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 28

5.7 Kengetallen 31

6 OPMAAK EN VASTSTELLING 32

7 SAMENSTELLING VAN BESTUUR PER 31 DECEMBER 2024 33

8 RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING BESTUUR 34

9 CONTROLEVERKLARING 35

1 Algemeen

De Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening 'Fryslân' (GR Sw 'Fryslân') is een samenwerkingsverband van de gemeenten Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.

De GR Sw 'Fryslân' heeft tot doel de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en daaruit voortvloeiende voorschriften uit te voeren voor de acht aangesloten gemeenten. De uitvoering van de Wsw heeft het bestuur van de GR opgedragen aan Caparis NV.

Het bestuur van de GR wordt gevormd door leden van de colleges van B&W van de aangesloten gemeenten. Het bestuur voert de regie op de uitvoering van de Wsw. Er wordt samengewerkt aan de hand van een bedrijfsvoering regeling.

De overlegvorm van de GR is hierdoor beperkt tot de momenten van financiële besluitvorming aangaande de bedrijfshuishouding van de GR en eventuele aanverwante onderwerpen.

De GR SW ‘Fryslân’ vergadert gemiddeld driemaal per jaar.
Hierbij is de bestuurder van Caparis NV aanwezig, als adviseur van het bestuur.

2 Van de Voorzitter

Voor u ligt de verantwoording en de jaarrekening 2024 van de GR SW ‘Fryslân’.

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Tegelijkertijd is de Wet sociale werkvoorziening gewijzigd en is instroom in de sociale werkvoorziening niet meer mogelijk. Dit betekent dat de sociale werkvoorziening op termijn zal verdwijnen.
Het stoppen van de instroom heeft niet alleen gevolgen voor de GR, maar ook voor de uitvoeringsorganisatie, Caparis NV. De opdracht van de GR aan Caparis NV zal immers kleiner worden.

Doordat de opdracht van de gezamenlijke gemeenten als gevolg van deze wet afneemt, is voor de continuïteit van de Sociale Werkvoorziening instroom op essentiële plekken binnen Caparis NV van belang. Dit gebeurt buiten het gezichtsveld van de GR en vindt plaats in de verhouding tussen Caparis NV en de individuele gemeenten. Maar het heeft ontegenzeggelijk raakvlakken en invloed op de Sw medewerkers binnen de Gemeenschappelijke Regeling. We volgen deze ontwikkeling met meer dan gemiddelde belangstelling.

De toekomst van de sociale werkbedrijven is door het vorige kabinet onderkend en in de middelen t.b.v. de arbeidsmarkt is hiervoor ruimte gemaakt. De Sw-bedrijven ontwikkelen zich steeds meer tot Sociale ontwikkelbedrijven. Ook de uitvoeringsorganisatie van GR Sw Fryslân, Caparis, heeft hier mee te maken.
Het is echter aan de gemeenten om hier invulling aan te geven. Het rijk stelt via de meicirculaire 2025 middelen beschikbaar voor de versterking van de sociale infrastructuur.
Aan de hand van deze middelen die door het rijk beschikbaar worden gesteld worden plannen verlangd van de aangesloten gemeenten in het samenwerkingsverband van de Gemeenschappelijke regeling. Dat is opgenomen in de afspraken tussen ministerie SZW, VNG, Cedris en Divosa.
In GR verband zijn daarover verkennende gesprekken gevoerd en wordt gezamenlijke planvorming verkend. Dit vraagt in 2025 om ambtelijke en bestuurlijke afstemming.

In deze plannen wordt opnieuw aandacht gevraagd voor een goed perspectief ten behoeve vanuit de participatiewet in relatie tot de sociaal ontwikkelbedrijven. De GR volgt deze ontwikkelingen op de voet, opdat de werknemers in de GR en ook de inwoners van gemeenten die in beeld komen vanwege de participatiewet zicht hebben op een goed perspectief en een passende werkomgeving. Onomstotelijk staan hierin de borging en aandacht naar onze Sw-werknemers centraal.

De werknemers van de Gemeenschappelijke Regeling verdienen een goede en veilige werkplek.
We hebben geconstateerd dat dat in 2024 opnieuw het geval was.

Drachten,

Abel Reitsma
Voorzitter GR Sw ‘Fryslân’

3 Bericht van het bestuur

Bestuur
Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt gevormd door leden van colleges van B&W van de aangesloten gemeenten. Het bestuur handelt vanuit het perspectief van de bedrijfsvoering regeling die sinds de fair deal van 2019 de leidraad is. In het kader van de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) is in 2024 het traject opgestart tot herziening van deze bedrijfsvoeringsregeling. Niet alleen de facetten vanwege de wetswijziging zijn ingebracht. Ook de wijzigingen in andere wetten en onvolkomenheden in de 'oude' regeling zijn aangepast. De regeling is ambtelijk afgestemd. Door het invoegen van meer wijzigingen dan alleen de gewijzigde WGR is het traject vertraagd en wordt besluitvorming in colleges en raden uiterlijk in 2e kwartaal 2025 plaats.
In het voorjaar van 2024 is gewerkt aan actualisatie van financiële verordeningen en controleprotocol. Dit was een samenwerking tussen GR gemeenten en is in de voorjaarsvergadering vastgesteld.

De dienstverleningsovereenkomsten 2020-2024 en 2025-2029
De samenwerking tussen gemeenten, GR Sw Fryslân en Caparis is vorm gegeven via zgn. tripartite dienstverleningsovereenkomsten. De invulling en uitvoering van deze dienstverleningsovereenkomsten vindt met name plaats tussen de individuele gemeente en Caparis NV.
In het jaar 2023 is via een werkgroep een start gemaakt met verlenging van dienstverleningsovereenkomsten voor de periode 2025-2029. In 2024 hebben alle gemeenten besloten de dienstverleningsovereenkomsten verlengd voor de periode 2025-2029.

De toekomst van de sociale werkvoorziening
De toekomst van de sociale werkvoorziening is niet alleen een punt van aandacht zorg voor de GR Sw Fryslan en haar uitvoeringsorganisatie. De gehele sector staat aan de vooravond van een hervorming. Dit was deels voorzien in de planvorming van het kabinet Rutte IV voor de hervorming van de arbeidsmarkt. In de uitwerking vindt dit zijn beslag via het inzetten van middelen voor versterking van de sociale infrastructuur. Planvorming en beschikbare middelen liggen bij de gemeenten. De gemeenten hebben de opdracht om hier samen met het SW bedrijf invulling aan te geven. Een en ander is vastgelegd in een set van afspraken tussen ministerie van SZW, VNG, Cedris en Divosa. Deze zijn terug te vinden via https://vng.nl/nieuws/nieuwe-afspraken-voor-toekomst-sociaal-ontwikkelbedrijven.

CLIËNTENRAAD (Sw-raad)
De Sw-raad is formeel gepositioneerd binnen de GR. Na besluitvorming in 2023 is een nieuwe verordening en hieraan gekoppeld mandaatbesluit van kracht die het mogelijk maakt dat de Sw-raad zich rechtstreeks wendt tot het management van Caparis NV.
Hierdoor is de SW-raad beter in staat om de welzijnsbelangen van de medewerkers te behartigen en heeft hiermee voor de toekomst een bestendige positie verkregen.

Vergaderfrequentie
De Sw-raad is in 2024 in 3 vergaderingen bij elkaar geweest. Ook is er geregeld positief overleg met de afdelingsleider en de Raad van Bestuur. De SW raad is in 2024 uitgebreid met 1 aspirant- lid.

De doelstelling van de SW-Raad is
In de verordening van is de taak van de Sw-raad als volgt beschreven:
De cliëntraad heeft als taak om desgevraagd of uit eigen beweging het college en/of de college van de deelnemende gemeenten te adviseren over alle aangelegenheden van beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering die betrekking hebben op het terrein van de Wsw en van invloed zijn op de positie van cliënten.

Uit de vergaderingen van de Sw-raad

' Ieder deed positief en actief mee aan de discussies over ledenwerven. Uit contact met leiding is communicatie aangepast en aandacht gevraagd voor begrijpelijke taal.*

**"Caparis is niet meer dezelfde als 5 jaar geleden". Er wordt beleid gemaakt om mensen naar de arbeidsmarkt te krijgen. De gemeenten moeten zich bewust worden van de rol die Caparis kan hebben in deze toetreding.*

**We hebben in september aandacht gevraagd voor onrust op een afdeling binnen locatie Leeuwarden.*

**Er is aandacht gevraagd bij Ieder(In) voor het gebruik van de moeilijke taal in de toegezonden stukken. Daarbij is door ons voorgesteld een toelichtende samenvatting mee te sturen.*

**Er is aandacht gevraagd voor de Kamerbrief van Carola Schouten. Gevraagd of er nog opvolging daarover is in het nieuwe kabinet.*

**Er is aandacht gevraagd voor het brandalarm in de vestiging Leeuwarden.*

**Er is contact opgenomen met manager HRM over het aanpassen van de tekst van de toegestuurde uitnodigingsbrief van de bedrijfsarts.*

**In december is een cursus "effectief vergaderen" gevolgd. '*

Specifieke issues van de Sw-raad:

- **Verslaglegging naar andere medewerkers**: Het ledenwerven op de locaties heeft mensen bewust gemaakt van de positie en rol van de SW-Raad. Wij hebben duidelijk gemaakt dat wij discussiëren over het beleid en actief bezig zijn met het welzijn van de medewerkers. Zo blijven we als SW-Raad Caparis in de picture.
- **Het werven van nieuwe leden** blijft ook een voortdurend aandachtspunt. We zijn erin geslaagd om de raad uit te breiden met 1 lid. Werving vanuit gedetacheerde medewerkers blijft een aandachtspunt. Het blijft belangrijk om van alle vestigingen van het SW bedrijf Caparis NV een vertegenwoordiger in de SW-Raad te hebben. In 2025 wordt met name locatie Heerenveen actief benaderd.
- **Overleg met OR:** In 2024 is overleg geweest met de OR. Kennismaking en elkaar informeren stond hierin centraal.
- **Info vanuit de organisatie:** De leden van de SW-Raad hebben samen met de ambtelijk secretaris en de voorzitter in mei en december overleg gehad met de Raad van bestuur van Caparis NV. Diverse vragen over pensioenen, angstcultuur, langdurig zieken, regenboogvlag en talenten binnen het bedrijf zijn met elkaar besproken. Complimenten zijn er voor de organisatie van de talentweek en de opzet van het voeren van talent gesprekken. Door de Raad van Bestuur werd inzicht gegeven in het reilen en zeilen van het bedrijf.
- **Landelijke vertegenwoordiging:** De SW- Raad is lid van Mobility, een landelijke vereniging van cliëntenraden WSW, werk en inkomen en adviesraden Sociaal domein. Mobility komt op voor de belangen van mensen met een arbeidsbeperking of een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Mobility is dit jaar samen gegaan met Ieder(In) om zo meer invloed te kunnen uitoefenen. Ieder(In) is tevens lid van de landelijke cliënten Raad (LCR) en kan hierdoor ook op landelijk niveau aandacht vragen voor de SW-medewerkers.
  De bijeenkomsten worden meestal online georganiseerd.
- **Overleg met bestuur:** we zijn in gesprek geweest aan de hand van diverse vragen over sluiting Batavus, werkgelegenheid voor de medewerkers, wat te doen als er geen werk is, uitvoering beleid Grip op verzuim, talenten binnen het bedrijf en brandalarminstallatie. Ook is het Medewerkers Tevredenheids Onderzoek (MTO) besproken. Door de RvB is inzicht gegeven in het reilen en zeilen van het bedrijf. Ook het verlengen van de samenwerking met de gemeenten met 5 jaar biedt zekerheid voor de toekomst.

4 Jaarverslag

- Programmaverantwoording
- Resultaatanalyse
- Verplichte paragrafen BBV

4.1 Programmaverantwoording

4.1.1 Algemeen

Het bestuur van de GR Sw 'Fryslân' is verantwoordelijk voor één programma binnen de hoofdfunctie van de 'Sociale Voorzieningen en Maatschappelijke Dienstverlening' t.w. de *Sociale Werkvoorziening* (Wsw). Deze activiteit wordt aangeduid als het taakveld *Begeleide Participatie* binnen het *Sociaal Domein*.

De GR heeft de uitvoering van de Wsw voor de acht aangesloten gemeenten opgedragen aan Caparis NV. In dit hoofdstuk wordt de omvang van die opdracht tot uitdrukking gebracht en de mate waarin Caparis NV die opdracht heeft kunnen realiseren. Met ingang van 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er met ingang van 2015 geen sprake meer is van een taakstelling.

4.1.2 Ontwikkeling van binnen naar buiten

Met ingang van 2020 zijn er DVO's (dienstverleningsovereenkomsten) afgesloten tussen, gemeente, GR en Caparis NV. De invulling van deze DVO wordt voornamelijk gedaan tussen de gemeente en Caparis NV, middels een kwartaalrapportage brengt Caparis NV verslag uit over onder andere bezetting, IOP-gesprekken en ziekteverzuim.

4.1.3 Personele bezetting

In de hierna weergegeven tabel is de bezetting van Sw-medewerkers

Personele bezetting		Realisatie 2024	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2024	Realisatie 2023
SW medewerkers in dienst	**Fte**	1.140	1.146	1.217	1.223
Aantal begeleid werken	**Fte**	102	102	107	105
Totaal		**1.242**	**1.248**	**1.324**	**1.328**
SW medewerkers in dienst	**Se**	1.229	1.237	1.307	1.317
Aantal begeleid werken	**Se**	111	111	118	116
Totaal		**1.340**	**1.348**	**1.425**	**1.433**

Uit het overzicht hierboven blijkt dat het gemiddelde aantal Sw-medewerkers in 2024 is gedaald met 83 Fte. De oorzaak hiervan is dat er met ingang van 2015, als gevolg van wetswijzigingen, geen instroom in de Wsw meer plaatsvindt en er wel sprake is van verloop (pensionering, ontslag, overlijden, enzovoorts). In de begroting was naast het verloop als gevolg van pensionering uitgegaan van 1,5% voor niet voorzienbaar verloop zoals bij vrijwillige beëindiging door medewerker zelf, ziekte of overlijden. De begroting van 2024 was al begin 2023 opgesteld. In 2023 was de uitstroom ook al hoger dan begroot, waardoor het aantal fte in januari 2024 al bijna op het begrote fte zat voor dat jaar. In 2024 zette deze hogere uitstroom zich verder door. In de gewijzigde begroting is een aanpassing gedaan van 1.324 naar 1.248 fte. De forsere daling die zich aandient wordt in het vervolg ook opgenomen in de volgende begrotingen

Het aantal Sw-medewerkers geplaatst via een Begeleid Werken-contract is in 2024 licht gedaald t.o.v. 2023. De verlaging van het aantal medewerkers is ook het gevolg van de effecten van de cao Sw. Hierdoor kunnen medewerkers eerder met behoud van salarisrechten minder werken of gebruik maken van uittredingsregelingen.

4.1.4 Ziekteverzuim

In onderstaande tabel is het ziekteverzuim Sw in percentages weergegeven. In deze tabel is onderscheid gemaakt tussen lang en kort ziekteverzuim.

Ziekteverzuim Sw	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Kort	4,3%	3,1%	4,2%
Lang	11,5%	13,0%	13,0%
Totaal	**15,8%**	**16,1%**	**17,1%**

Het totale verzuim bedraagt 15,8% en is 1,3% lager dan het vorig jaar (was 17,1%).
Het kortdurend ziekteverzuim Sw bedraagt in 2024 4,3% en is 1,2% hoger dan begroot en 0,1% hoger dan in 2023. Doordat de doelgroep steeds ouder wordt neemt het lang verzuim wat toe, maar omdat er medewerkers zijn uitgestroomd is het lang verzuim in 2024 1,5% lager dan begroot en 1,5% lager dan in 2023. Het verzuimcijfer valt ook gunstiger uit ten opzicht van de sectorbenchmark SW bedrijven.

4.2 Resultaatanalyse

4.2.1 Algemeen

Het bedrijfseconomische deel van de Wsw is aan Caparis NV uitbesteed. Dat heeft tot gevolg dat een aantal zaken niet in dit jaarverslag opgenomen wordt. Het jaarverslag geeft dus geen beeld van de bedrijfsmatige aspecten van de uitvoering van de Wsw in ons werkgebied; daarvoor is ook kennisname van het jaarverslag van Caparis NV nodig.

Na het derde kwartaal was de verwachting dat er op onderdelen sprake zou zijn van een begrotingsoverschrijding hoger dan de norm van 3%. Daarom heeft er een begrotingswijziging plaatsgevonden en deze is door het bestuur van de GR goedgekeurd op 3 december 2024.

4.2.2 Doorbelasting naar Caparis en Bijdrage GR

Alle kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loon- en personeelskosten voor de SW medewerkers worden aan Caparis doorbelast.

Alleen overige kosten gemaakt in de GR, zoals de kosten van het secretariaat, de cliëntenraad en accountants- en (mogelijke) advies- en onderzoekskosten worden doorbelast aan de 8 deelnemende gemeenten.

4.2.3 Loon- en personeelskosten Sw

De loonkosten Sw zijn in absolute zin gestegen met € 683.000 ten opzichte van 2023. De gemiddelde loonkosten per Sw-medewerker zijn met 9,6% gestegen (van € 35.457 per fte in 2023 naar € 38.850 per fte in 2024). De gemiddelde loonkosten per SE bedragen in 2024 € 36.020, in 2023 is dit € 32.916.

De GR Sw 'Fryslân' is voor het Sw-personeel aangesloten bij bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Werk en Integratie en past samen met andere rechtspersonen dezelfde pensioenregeling toe. Er is geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies, in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds.

4.2.4 Financieringskosten

In 2024 is er geen langlopende lening meer, waardoor er in 2024 geen rentelasten meer zijn geweest (2023: € 2.000).

4.3 Verplichte paragrafen BBV

4.3.1 Weerstandsvermogen, kengetallen en risicobeheersing

De vakantiegeld- en vakantiedagenverplichtingen van het personeel met een dienstverband in het kader van de Wsw, zijn niet opgenomen in de jaarrekening van de GR Sw 'Fryslân'. In de balans zijn, in overeenstemming met de regelgeving, geen personele verplichtin gen tot uitdrukking gebracht van een jaarlijks gelijkblijvend niveau. Dit is op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan.

In de paragraaf hierna, handelend over de financiering, wordt aangegeven dat de door de GR Sw 'Fryslân' afgesloten leningen worden doorgeleend aan Caparis NV. Het risico voor de GR Sw 'Fryslân' bestaat daarin dat Caparis NV in staat moet zijn aan de vereiste aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen. Echter, in praktische zin is dit geen risico omdat 4 gemeenten die participeren in de GR Sw 'Fryslân' ook aandeelhouder van Caparis NV zijn. Bovendien heeft Caparis NV zekerheden verstrekt in de vorm van pandrecht op voorraden en debiteuren en een hypotheek op het onroerend goed van Caparis NV. Het weerstandsvermogen van Caparis NV is op dit moment toereikend om de lopende verplichtingen op korte - en middellange termijn te voldoen.

Hieronder zijn in een tabel de vanuit de BBV verplichte kengetallen weergegeven.

Verloop van de kengetallen			Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie
Kengetallen:			2024	2024	2024	2023
				na wijziging		
netto schuldquote	vaste schulden	A	0	0	0	0
	vlottende schulden	B&C	2.088	3.420	3.420	4.210
	fin.vaste act.	D	0	0	0	0
	uitzettingen < 1jr	E&G	2.063	3.270	3.270	4.185
	liquide middelen	F	25	150	0	25
	saldo baten	H	45.175	45.444	43.270	43.270
berekende netto schuldquote	*(A+B+C-D-E-F-G)/H*		*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*
netto schuldquote gecorrigeerd	voor alle verstrekte leningen					
berekende netto schuldquote na corr.	*(A+B+C-E-F-G)/H*		*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*
solvabiliteitsrisico	eigen vermogen	I	0	0	0	0
	totaal passiva	J	2.088	3.420	3.420	4.210
berekende solvabiliteit	*I/J*		*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*
Current ratio						
vlottende activa / kort vreemd vermoger	(E&G + F)/B&C		1,0	1,0	1,0	1,0

Er wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd omdat jaarlijks een positief of negatief resultaat wordt afgerekend met de (deelnemende) gemeenten. Daarnaast zijn de hiervoor beschreven risico's van dien aard dat geen eigen weerstandsvermogen noodzakelijk is.
Omdat de exploitatie in zijn geheel plaatsvindt bij Caparis NV en de GR Sw Fryslân in die zin slechts als doorgeefluik functioneert, zijn in feite alleen de kengetallen van belang die iets zeggen over de liquiditeit en solvabiliteit van de GR. De liquiditeit laat zien in hoeverre de onderneming in staat is om haar (directe) opeisbare verplichtingen te voldoen en wordt uitgedrukt in de current ratio: vlottende activa / kort vreemd vermogen. Per balansdatum bedraagt deze 1,0 (2023: 1,0). Dit betekent dat er op korte termijn voldoende liquiditeit is om aan de kortlopende verplichtingen te voldoen.
De solvabiliteit biedt inzicht in de mate waarin de onderneming aan haar verplichtingen kan voldoen en laat zien in hoeverre de onderneming afhankelijk is van schuldeisers. Het kengetal voor de solvabiliteit staat in bovenstaande tabel weergegeven, deze bedraagt ultimo 2024 0,0 % (2023: 0,0%).
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de GR ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De GR heeft inclusief de uitzettingen (verstrekte leningen) aan Caparis, gelijke vorderingen en schulden en tevens zijn de baten in enig jaar zodanig dat de druk van de schuldenlast nagenoeg te verwaarlozen is. Dit blijkt ook uit de berekende netto schuldquote van 0,0 % (waar vanuit de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) een signaalwaarde van 100% wordt gehanteerd).

4.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

De GR Sw 'Fryslân' beschikt niet over kapitaalgoederen, deze behoren toe aan Caparis NV.

4.3.3 Financiering

De GR Sw 'Fryslân' treedt op als financier van Caparis NV. Dit houdt in dat de GR Sw 'Fryslân' onder gunstige voorwaarden geld aantrekt en dat vervolgens onder dezelfde voorwaarden doorleent aan Caparis NV. Daarmee is Caparis NV verzekerd van externe financiering tegen optimale condities. Voor de leningen van de GR Sw 'Fryslân' aan Caparis NV zijn door Caparis NV zekerheden gesteld in de vorm van pandrecht op voorraden en debiteuren. Begin 2007 is een hypotheek afgesloten op het onroerend goed van Caparis NV.

In de financieringsovereenkomst tussen de GR Sw 'Fryslân' en Caparis NV is een plafond opgenomen voor de maximale leencapaciteit van Caparis NV. De maximale leencapaciteit van Caparis NV bedraagt 130% van de waarde van de vaste activa. Per 31 december 2024 heeft Caparis NV geen financiering aangetrokken via de GR Sw 'Fryslân' (2023: 0%). In 2024 is er geen financiering aan Caparis NV.

In 2024 zijn geen nieuwe leningen afgesloten en er zijn geen voornemens om de komende 5 jaar nieuwe financieringen aan te trekken.

4.3.4 Verbonden partijen

De GR Sw 'Fryslân' heeft als uitvoerend Sw-bedrijf Caparis NV te Drachten aangewezen. Hiermee wordt een contractuele relatie onderhouden. Er is geen bestuurlijke verbondenheid. De aandelen van Caparis NV zijn in handen van vier van de in de GR Sw 'Fryslân' deelnemende gemeenten, namelijk Heerenveen, Leeuwarden, Opsterland en Smallingerland. De GR Sw 'Fryslân' heeft derhalve geen verbonden partijen in de zin van het BBV.

4.3.5 Bedrijfsvoering

De GR Sw 'Fryslân' heeft geen zelfstandige inhoudelijke bedrijfsvoering, maar is formeel werkgever van de SW medewerkers. Caparis NV is materieel werkgever van de inwoners van de aangesloten gemeenten. De feitelijke bedrijfsvoering vindt plaats binnen Caparis NV.
De bedrijfsvoering van de GR Sw-Fryslân wordt feitelijk uitgevoerd door Caparis NV. De personeels- en salaris administratie, HR activiteiten en de daaraan gekoppelde processen en systemen worden

via Caparis geregeld. Feitelijk is van bedrijfsvoering binnen de GR geen sprake, behalve het beheersen van personele en financiële processen. Deze processen worden extern getoetst door de accountant van Caparis NV.
De activiteiten die gedaan worden vanuit Caparis NV voor de GR Sw-Fryslan zijn zoals hiervoor beschreven. In de nieuwe DVO periode 2025-2029 wordt een beschrijving van deze activiteiten toegevoegd als addendum aan de dienstverleningsovereenkomsten tussen Caparis en de GR Sw-Fryslân.

Met de provincie Fryslân is goed contact in verband met het financieel toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen. De richtlijnen die daarvoor worden afgegeven zijn onderdeel van de systematiek van begroting en jaarrekening van de GR Sw Fryslân.

Wet open overheid

De openbaarheidsparagraaf is een nieuwe verplichte paragraaf in het jaarverslag. De verplichting komt voort uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie, de plannen ter verbetering van de informatiehuishouding bij de overheid op grond van de Wet open overheid (hierna: Woo) dat bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.
Nadat de GR SW 'Fryslân' begin 2022 door het ministerie is geïnformeerd over de invoering van de Woo is een inventarisatie gemaakt wat de nieuwe wetgeving betekent voor de GR. Hieruit zijn een aantal thema's benoemd die gerealiseerd moeten worden.

- De informatiehuishouding
- Actieve openbaarmaking
- Passieve openbaarmaking.
- Contactpersoon Woo
- Openbaarheidsparagraaf

Deze thema's worden in de praktijk ook toegepast en uitgevoerd.

De informatiehuishouding
Voor het realiseren van een transparante informatiehuishouding t.a.v. bestuurlijke aangelegenheden worden een aantal maatregelen genomen. Informatie wordt overzichtelijk gearchiveerd, is toegankelijk en beschikbaar voor actieve en passieve openbaarmaking.

Actieve openbaarmaking
Informatie m.b.t. bestuursaangelegenheden worden, voor zover deze openbaar gemaakt mogen worden, gepubliceerd op de website van de gemeente Smallingerland. De website zal hiervoor ingericht worden.

Het volgende wordt gepubliceerd:

Openbaarmaking	
Documenten	AB
Vergaderstukken	X
Verslagen	X
Agenda	X
Besluitenlijst	X

Passieve openbaarmaking
Onder passieve openbaarmaking wordt verstaan het openbaar maken van informatie naar aanleiding van een verzoek (Woo-verzoek) uit de samenleving. Voor het indienen van een Woo-verzoek wordt de mogelijkheid geboden op de website. Een Woo-verzoek kan digitaal of per post ingediend worden. Een Woo-verzoek wordt in behandeling genomen en afgehandeld door de contactpersoon.

Contactpersoon Woo
De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van burgers te beantwoorden over beschikbaarheid van publieke informatie. Bij de GR SW 'Fryslân' is de ambtelijk secretaris de contactpersoon. De contactpersoon is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Woo en verzorgt de afhandeling van de Woo verzoeken.

4.3.6 Rechtmatigheid

Wijziging regelgeving
De regelgeving over de rechtmatigheid in de jaarrekening vraagt om een scherpe afbakening van het rechtmatigheidsbegrip bij gemeenschappelijke regelingen (GR). Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is echter een minder omvattend begrip. Bij rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer en de vaststelling of deze in overeenstemming met de wet- en regelgeving zijn. Het gaat hierbij zowel om externe regelgeving als de eigen regels en verordeningen. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit betekent dat het noodzakelijk is om te komen tot vastlegging van een normenkader en deze ook ter kennis te brengen aan het bestuur van de GR. In de bijlage 'Normenkader Rechtmatigheid' wordt een overzicht gegeven van de thans bekende, op de GR Sw 'Fryslân' van toepassing zijnde, wet- en regelgeving. Omdat de uitvoering van de activiteiten is opgedragen aan Caparis NV, blijkt het normenkader van de in de GR Sw 'Fryslân' blijvende activiteiten beperkt.

Vanaf begrotingsjaar 2023 heeft er een verandering plaatsgevonden in de verantwoordelijkheden met betrekking tot de rechtmatigheid van de jaarrekening van gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Niet langer is het de accountant die vaststelt dat in lijn met wet- en regelgeving wordt gehandeld, maar is het bestuur aan zet. In het jaarverslag is een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, afgegeven door het bestuur. Hiervoor is het verplichte model gehanteerd, zoals deze in de wetgeving is voorgeschreven.

Kaderstelling
De commissie BBV heeft een Kadernota Rechtmatigheid 2024 uitgebracht, waarin het belang van de rechtmatigheid en de onderlinge verantwoordelijkheden nader zijn uitgelegd. Tevens bevat deze kadernota stellige uitspraken en aanbevelingen. Met stellige uitspraken geeft de commissie een interpretatie van de regelgeving die leidend is. Dit betekent dat stellige uitspraken gevolgd worden. Indien de GR toch een afwijkende interpretatie heeft gekozen, dan hebben we dit expliciet gemotiveerd en is dit kenbaar gemaakt in de jaarstukken.

Het bestuur krijgt de bevoegdheid om de grenzen vast te stellen waarboven er in de rechtmatigheidsverantwoording melding moet worden gemaakt van intern geconstateerde onrechtmatigheden en onduidelijkheden. Het bestuur van de GR heeft besloten een verantwoordingsgrens te hanteren van 3% van de totale omvang van de lasten. Dit is in overeenstemming met de maximale grens die de Kadernota Rechtmatigheid voorschrijft. Voor 2024 bedraagt deze grens € 1.363.320. Verder heeft het bestuur besloten voor wat betreft de rapporteringsgrens ten aanzien van de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) aan te sluiten bij het drempelbedrag voor Europees aanbesteden bij levering en diensten voor decentrale overheden (€221.000).

Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, waarbij het verantwoorden en toelichten centraal staat, is het mogelijk om vooraf afspraken te maken met het bestuur van de GR welke begrotingsonrechtmatigheden als gevolg van overschrijding van lasten en/of investeringen als acceptabel (passend in het beleid) worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel). Deze afspraken zijn in de financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân 2024 vastgelegd. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd.

Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

a) Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
b) Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
c) De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.
d) Gerealiseerde inhoudelijke prestaties die in de begroting taakstellend zijn opgenomen minder dan 20% afwijken van de betreffende doel/taakstelling.

4.3.7 Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting. Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid) aangezien deze lasten buiten het budgetrecht van het bestuur tot stand zijn gekomen. De GR heeft voor de afweging hiervan onderstaande stappenplan begrotingsrechtmatigheid gevolgd zoals deze is opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid 2024.

- **Stap 1:** omdat strikt genomen alle afwijkingen van de begroting, begrotingsonrechtmatigheden zijn, deze verzamelen ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording door het bestuur. Bijvoorbeeld alle bestedingen boven het begrotingsbedrag zijn strikt genomen onrechtmatig;
- **Stap 2:** beoordelen of het totaal aan afwijkingen, fouten en onduidelijkheden (ieder afzonderlijk) ten aanzien van het begrotings-, voorwaarden- en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium boven de door het bestuur van de GR vastgesteld verantwoordingsgrens komen.

Bij ja:

- **Stap 3:** totaal van alle begrotingsonrechtmatigheden vermelden in de rechtmatigheidsverantwoording.
- **Stap 4:** vaststellen en aangeven welke begrotingsonrechtmatigheden passen binnen het door het bestuur van de GR vastgestelde beleid. Deze begrotingsonrechtmatigheden moeten bij de toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening en bij de programma's en investeringen meer uitgebreid worden toegelicht. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt daarnaar verwezen.
- **Stap 5:** resultaat: resterende begrotingsonrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording toelichten. Hierover legt het bestuur in de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording af en kan dit bij het besluit over het vaststellen van de jaarrekening worden betrokken.
- **Stap 6:** overeenkomstig de afspraken met het bestuur van de GR aanvullende informatie opnemen in de paragraaf bedrijfsvoering

Bij nee:

Stap 3: overeenkomstig de afspraken met het bestuur van de GR aanvullende informatie opnemen in de paragraaf bedrijfsvoering

Op 3 december is een begrotingswijziging voorgelegd aan het bestuur omdat de verwachting was dat er op onderdelen sprake zou zijn van een begrotingsoverschrijding hoger dan de norm van 3% die was vastgesteld door het bestuur in de vergadering van 29 maart 2024.

Begin 2023 was de begroting over 2024 opgesteld, waarbij rekening was gehouden met reguliere CAO-verhogingen. Het sluiten van het cao-akkoord, zoals dat op 14 december 2023 is gedaan, was hierin niet meegenomen. Als gevolg van dit cao-akkoord zijn de personeelskosten voor de WSW doelgroep meer gestegen dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Verder was in het cao-akkoord afgesproken dat de vergoeding voor woon-werk verkeer € 0,21 per kilometer bedraagt in plaats van € 0,10 die de medewerkers voorheen vergoed kregen. Daardoor was de verwachting dat de totale vervoerskosten € 166.000 hoger uit zouden komen over 2024.

Tot slot was er de verwachting dat de overige kosten € 27.000 hoger zouden uitvallen dan begroot. Dit had te maken met de extra kosten die in 2024 zijn gemaakt voor het inwinnen van fiscaal advies in het kader van de nieuwe DVO's voor 2025 en werkzaamheden in het kader van de wetswijziging gemeenschappelijke regelingen. Hier was in de begroting geen rekening mee gehouden.

Het voorstel om een begrotingswijziging door te voeren en zowel de totale lasten als de totale baten te verhogen van € 43.270.000 naar € 45.444.000 is in december 2024 vastgesteld door het bestuur. Hierdoor is geen sprake van een begrotingsoverschrijding.

4.4 Risicoparagraaf

Regeling Vervroegde Uittreding (RVU)
In de CAO is de tijdelijke regeling voor vervroegd uittreden (RVU) opgenomen. Medewerkers hebben op basis van deze regeling de mogelijkheid eerder met pensioen te gaan. De GR keert vervolgens een maandelijks bedrag uit totdat de medewerker de AOW-leeftijd heeft bereikt. Voor de jaarrekening zijn we uitgegaan van gelijkblijvende lasten en is geen voorziening getroffen. Het risico bestaat dat dit op termijn kan veranderen en hiervoor een voorziening gevormd dient te worden, waarbij de totale last ineens verantwoord dient te worden in het resultaat. De huidige RVU-regeling is overigens geldig tot en met 2025. Hoe de regeling er daarna uitgaat zien is nog onzeker.

Spaarverlof
In de niet uit de balans blijkende verplichtingen is vermeld dat de waarde van de vakantiedagen per einde boekjaar € 2.511.755 bedraagt. Hiervoor is geen voorziening getroffen aangezien sprake is van een verplichting met gelijke omvang. Onderdeel van deze verplichting is het spaarverlof, waarbij medewerkers de mogelijkheid hebben om voor een langere tijd verlof te sparen. Het risico bestaat dat op termijn het spaarverlof dusdanig gaat toenemen waardoor geen sprake meer is van een verplichting met gelijke omvang. Hiervoor dient dan een voorziening gevormd te worden, waarbij de volledige omvang van het spaarverlof ineens ten laste van het resultaat wordt verantwoord.

5 Jaarrekening

- Balans
- Overzicht van baten en lasten
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de balans
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- Kengetallen

5.1 Balans per 31 december 2024 (na resultaatbestemming)

x € 1.000

	2024		2023	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa		0		0
- overige langlopende leningen	0		0	
Totaal vaste activa		**0**		**0**
Vlottende activa				
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar		2.063		4.185
- vorderingen op openbare lichamen	560		2.892	
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1.387		1.151	
- overige vorderingen	116		142	
Totaal vlottende activa		**2.063**		**4.185**
Liquide middelen		25		25
- banksaldi	25		25	
Totaal liquide middelen		**25**		**25**
Totaal Activa		**2.088**		**4.210**

PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen		0		0
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar		0		0
- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0		0	
Totaal vaste passiva		**0**		**0**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar		2.088		4.210
- overige schulden	2.088		4.210	
Totaal vlottende passiva		**2.088**		**4.210**
Totaal Passiva		**2.088**		**4.210**

5.2 Overzicht van baten en lasten 2024

x € 1.000	**Realisatie 2024**	**Begroting 2024 na wijziging**	**Begroting 2024**	**Realisatie 2023**
Baten				
Bijdrage GR-gemeenten	56	57	30	22
Doorbelasting aan Caparis	45.119	45.387	43.240	44.000
Totaal baten	***45.175***	***45.444***	***43.270***	***44.022***
Lasten				
Lonen en sociale lasten Sw	44.286	44.430	42.449	43.353
Vervoerskosten Sw	748	740	574	537
Overige CAO gerelateerde kosten Sw	263	217	217	215
Overige kosten GR	56	57	30	22
Totaal lasten	***45.353***	***45.444***	***43.270***	***44.127***
Financieringsfunctie				
Rente- en overige kosten	-178	0	0	-103
Doorbelasting rente naar Caparis	0	0	0	-2
Totaal financieringsfunctie	***-178***	***0***	***0***	***-105***
Resultaat baten, lasten en financiering	***0***	***0***	***0***	***0***
Resultaatbestemming	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	***0***	***0***	***0***	***0***

5.3 Overzicht van baten en lasten per taakveld 2024

x € 1.000		Realisatie 2024	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2024	Realisatie 2023
Taakveld 0.	***BESTUUR EN ONDERSTEUNING***				
0.4	Overhead				
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	0	0	0	0
	Inkomensoverdrachten - gemeenten	56	57	30	30
	totaal baten	**56**	**57**	**30**	**30**
	Salarissen en sociale lasten	0	0	0	0
	Overige goederen en diensten	56	57	30	30
	totaal lasten	**56**	**57**	**30**	**30**
	Totaal overhead	**0**	**0**	**0**	**0**
0.5	Treasury				
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	0	0	0	2
	totaal baten	**0**	**0**	**0**	**2**
	Toegerekende reële en bespaarde rente	0	0	0	2
	totaal lasten	**0**	**0**	**0**	**2**
	Totaal treasury	**0**	**0**	**0**	**0**
0.10	Mutaties reserves				
	onttrekkingen	0	0	0	0
	stortingen	0	0	0	0
	Totaal mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal taakveld 0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING		**0**	**0**	**0**	**0**
Taakveld 6.	***SOCIAAL DOMEIN***				
6.4	Begeleide participatie				
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	45.119	45.387	43.240	43.240
	Inkomensoverdrachten - gemeenten	0	0	0	0
	totaal baten	**45.119**	**45.387**	**43.240**	**43.240**
	Salarissen en sociale lasten	45.297	45.387	43.240	43.240
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	-178	0	0	-105
	totaal lasten	**45.119**	**45.387**	**43.240**	**43.135**
Totaal taakveld 6 SOCIAAL DOMEIN		**0**	**0**	**0**	**105**

5.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het bestuur van het rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam Sw 'Fryslân' heeft in zijn aanwijzingsbesluit van 27 februari 2002 Caparis NV aangewezen als rechtspersoon ten behoeve van de uitvoering van de Wsw in de zin van artikel 2 lid 3 van deze wet.

De kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loonkosten voor SW medewerkers worden aan Caparis NV doorbelast. Zoals in de fair deal afgesproken worden alleen de overige kosten gemaakt door de GR evenredig naar de 8 deelnemende gemeenten doorbelast.

GR Sw 'Fryslân' verstrekt eveneens de noodzakelijke financieringsmiddelen aan Caparis NV. Als zekerheidsstelling heeft GR Sw 'Fryslân' een pandrecht op alle inventaris, machines en voorraden van Caparis NV. Ook het onroerende goed dient als onderpand, daartoe is op 27 januari 2007 een hypotheekakte afgesloten. Deze komt in plaats van een positieve hypotheekverklaring van Caparis NV, afgegeven ten behoeve van GR Sw 'Fryslân' voor alle in haar bezit zijnde onroerende zaken.

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's. In hoofdstuk 6, bij de vaststelling van de jaarrekening, wordt het voorstel tot resultaatbestemming weergegeven. De begroting 2024 is in het overzicht van baten en lasten weergegeven.
Op 3 december 2024 is een begrotingswijziging voorgelegd aan het bestuur omdat de verwachting was dat er op onderdelen sprake zou zijn van een begrotingsoverschrijding hoger dan de norm van 3% die was vastgesteld door het bestuur in de vergadering van 29 maart 2024.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

1. Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld onder de veronderstelling van continuïteit van de organisatie en diens activiteiten.
De uitvoering van de Wsw wordt door Caparis rechtstreeks met de gemeenten, die in de GR verenigd zijn, geregeld. Hiervoor zijn zgn. dienstverleningsovereenkomsten afgesloten. Afgesproken is dat Caparis alle lasten van de GR gaat betalen, voor personeel uit de gemeenten waarmee een DVO is afgesloten. Hierdoor ontstaat er geen tekort binnen de GR en is de continuïteit gewaarborgd. In het jaar 2023 is via een werkgroep een start gemaakt met verlenging van dienstverleningsovereenkomsten voor de periode 2025-2029. Eind 2023 hebben alle gemeenten laten weten de samenwerking door te willen zetten. In 2024 hebben voorbereidingen en gesprekken plaats gevonden en zal dit begin 2025 leiden tot besluitvorming in colleges aangaande de nieuwe dienstverleningsovereenkomsten en eventuele aansluitende besluitvorming.

2. Schattingen

Om de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de gemeenschappelijke regeling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het op grond van het BBV vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

3. Vergelijking met voorgaand jaar:

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaand jaar.

4. *Stelsel en toerekening*

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het bestuur op 29 maart 2024 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. Aansluitend op dit aanwijzingsbesluit is de bedrijfsvoeringsregeling d.d. 21.08.2019 van toepassing.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, voor zover het BBV niet anders voorschrijft. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

5. Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, las ten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
  - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Een verantwoordingsgrens van 3 % (zijnde € 1.363.320) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 221.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Balans

Financiële vaste activa
Waardering vindt plaats op basis van de verkrijgingsprijs verminderd met eventuele duurzame waardeverminderingen en aflossingen.

Vlottende activa
De uitzettingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. De uitzettingen hebben een rente typische looptijd van één jaar of korter. Onder de vlottende activa zijn ook de uitzettingen opgenomen die betrekking hebben op het schatkistbankieren.

Liquide middelen
De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste schulden
De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de reeds gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Netto vlottende schulden
De vlottende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overzicht van baten en lasten

Bijdrage GR-Gemeenten
Deze post omvat de doorberekende overige kosten aan de 8 deelnemende gemeenten.

Doorbelasting aan Caparis
Deze post omvat het saldo van alle integraal aan Caparis NV doorberekende loonkosten van het Sw-personeel.

Lonen Wsw
Onder de lonen worden de loonkosten van de Sw-medewerkers verantwoord. Onder loonkosten wordt verstaan het brutobedrag van de aan het boekjaar toe te rekenen lonen, waarvan het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering onderdeel uitmaken.

Sociale lasten en pensioenpremies
De sociale lasten betreffen de ter zake van de werknemersverzekeringen verschuldigde werkgeverslasten, alsmede het werkgeversaandeel in de pensioenvoorziening. Eveneens worden de aan het boekjaar toe te rekenen ziekengelden, WAO-uitkeringen e.d. hieronder tot uitdrukking gebracht.

Vervoerskosten
Vervoerskosten Sw betreft de woon-werkvergoeding die uit hoofde van de cao moet worden betaald aan de Sw medewerkers. Deze kosten worden doorbelast aan Caparis NV.

CAO gerelateerde kosten
De overige cao-gerelateerde kosten Sw betreffen kosten die direct uit de cao Sw voortvloeien en hebben betrekking op onder andere jubilea en de vergoeding vakbondscontributie.

Overige kosten GR
De kosten voor het secretariaat, de cliëntenraad, de accountant en de advieskosten, zijn onder de overige kosten GR opgenomen en behoren tot de overhead.

Rente- en overige kosten
De rentekosten worden berekend op basis van werkelijke kosten.

Vennootschapsbelasting
Door de GR is bij de belastingdienst aangegeven dat met geen van de activiteiten structurele overschotten worden behaald en dat er derhalve geen sprake is van winststreven. Op grond daarvan vormt de GR met geen van de activiteiten een onderneming in de zin van de Wet op de Vennootschapsbelasting.
De belastingdienst heeft aangegeven zich met dit standpunt te kunnen vereniging en heeft daarbij verder aangegeven dat de ondernemingstoets, waaronder de toets aan het winststreven, jaarlijks dient plaats te vinden.

5.5 Toelichting op de balans

Vaste activa

Financiële vaste activa *x € 1.000*	2024	2023
Overige langlopende leningen		
Saldo per 1 januari	**0**	180
Aflossingen	0	-180
Nieuwe leningen	0	0
Saldo per 31 december	**0**	**0**

De financiële vaste activa hebben betrekking op de aan Caparis NV verstrekte langlopende leningen. De looptijden, rentepercentages en leningsvoorwaarden zijn exact gelijk aan de door de GR Sw 'Fryslân' afgesloten onderhandse leningen en eventuele daarop afgesloten derivaten. In 2024 is er geen nieuwe langlopende leningen verstrekt.

De waarde van de overige langlopende leningen is weergeven tegen de oorspronkelijk doorgeleende bedragen. De afgesproken aflossingen zijn eveneens daarop gebaseerd. Er is geen andere waarderingsgrondslag en derhalve ook geen (her)waarderingsrisico.

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar *x € 1.000*	2024	2023
- vorderingen op openbare lichamen	560	2.892
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1.387	1.151
- overige vorderingen	116	142
Totaal	**2.063**	**4.185**

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit:

- De van de gemeenten te vorderen bedrag over 2024 ad. € 56.045 (2023: € 22.115)
- De over het boekjaar te ontvangen LIV ad. € 280.354 (2023: € 665.500).
- Nog te ontvangen ziekengeld ad. €223.665 (2023: € 53.300)
- Eind 2023 stond er ook een vordering op de NV ad € 2.118.400 open. Eind 2024 was dit een schuld in plaats vordering open, omdat er teveel aan voorschotten in rekening was gebracht.

De uitzettingen in 's Rijks schatkist ad. € 1.387.000 (2023: € 1.151.000) hebben betrekking op de verplichte deelname van de GR Sw 'Fryslân' aan het zogeheten 'schatkistbankieren'.
Hierbij worden de (tijdelijk) overtollige liquide middelen dagelijks 'gestald' in een rekening-courantfaciliteit met de Rijksoverheid. De Bank Nederlandse Gemeenten biedt de faciliteit dat het saldo dagelijks automatisch wordt afgeroomd. De belangrijkste geldstromen van de GR lopen dan ook via deze bank.
Vanuit financieel beheer zijn eerder en hogere voorschotten vanuit de NV betaald aan de GR. Het aanhouden van liquide middelen bij schatkistbankieren levert hogere rentebaten op.
Het is toegestaan om een drempelbedrag aan overtollige middelen buiten de rekening-courantfaciliteit aan te houden.

De hoogte van dit drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang van de GR. De drempel is voor 2024 berekend op € 908.880 (2,0% van € 45.444.000).
De drempel is 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Het gemiddelde saldo over alle vier kwartalen van 2024 is met € 86.998 lager dan het gestelde drempelbedrag.

De overige vorderingen hebben betrekking op:
- Voorschotten met betrekking tot het fietsenplan en FiscFree ad € 66.000 (2023: 94.000)
- Vooruitbetaalde kosten voor vervoersabonnementen en overlopende posten per saldo ad € 50.000 (2023: € 48.000).

De overige vorderingen zijn tegen nominale waarden opgenomen. Het betreffen actuele (berekende) vorderingen waarvan op het moment van het opmaken en vaststellen van deze vorderingen, geen risico's bekend zijn over het niet binnenkomen van de bedragen. Bij de waardering van de vlottende activa is derhalve geen risico van oninbaarheid.

Liquide middelen *x € 1.000*	**2024**	**2023**
- banksaldi	25	25
Totaal	**25**	**25**

De liquide middelen van de GR Sw 'Fryslân' worden aangehouden bij de BNG (€ 25.000).

Vaste passiva

In 2015 is een bestemmingsreserve gevormd waarmee wordt voorzien in de aanpassing van het beleid rond de herstructurering van Caparis NV als gevolg van de invoering van de Participatiewet met ingang van 1 januari 2015. Dit is in 2020 geeffectueerd. Vanaf dat moment is er geen sprake meer van eigen vermogen.

Langlopende schulden

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen *x € 1.000*	2024	2023
Saldo per 1 januari	**0**	**180**
Aflossingen	0	-180
Nieuwe leningen	0	0
Saldo per 31 december	**0**	**0**
Rentevoet	0,00%	1,78%
Rentelast	0	2
Looptijd van de langlopende schulden		
- Aflossing komend jaar	0	0
- Looptijd korter dan 5 jaar	0	0
- Looptijd langer dan 5 jaar	0	0
Totaal	**0**	**0**

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rente-typische looptijd van korter dan één jaar *x € 1.000*	2024	2023
- overige kasgeldleningen	0	0
- overige schulden	2.088	4.210
Totaal	**2.088**	**4.210**

Bij de overige schulden zijn de volgende bedragen opgenomen:

- te betalen loonheffing, pensioenpremies en personele inhoudingen € 1.142.000 (2023: 1.231.000 en btw € 2.520.000);
- op balansdatum te betalen - en vooruit ontvangen posten, waaronder crediteuren ad € 1.600 (2023 € 12.000) en nog te betalen kosten ad. € 129.000 (2023 € 111.000);
- Rekening-courant NV ultimo 2024 ad. € 803.400 (2023: € 114.000).
- Overige inhoudingen personeel ad. € 12.700 (2023: € 221.900)

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Dienstverleningsovereenkomsten met de aangesloten gemeenten
Als gevolg van de gemaakte afspraken in de fairdeal tussen de 8 gemeenten en Caparis NV is de relatie tussen de GR en de 8 gemeenten sterk veranderd. Er heeft een herstructurering van de dienstverlening aan de gemeenten plaats gevonden, deze verloopt nu rechtstreeks vanuit Caparis NV. Sinds 2020 is enkel nog Sw-personeel in dienst van de GR Sw 'Fryslân'. De ambtenaren die nog in dienst waren van de GR, zijn per 1 januari 2020 in dienst gekomen bij Caparis NV. Alle kosten die door de

GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loonkosten voor SW medewerkers worden aan Caparis NV doorbelast. Zoals in de fair deal afgesproken worden alleen de overige kosten gemaakt door de GR evenredig naar de 8 deelnemende gemeenten doorbelast.

Vakantiegeld en –dagen
De opgebouwde rechten met betrekking tot het vakantiegeld bedragen € 1.383.868 (2023: € 1.422.531).

De waarde van de vakantiedagen bedraagt per einde boekjaar € 2.511.755 (118.200 uren). In 2023 was dit bedrag lager (€ 2.578.000) bij een hogere aantal vakantiedagen 137.700 uren. Bij de bepaling van de reservering voor 2024 is rekening gehouden met een verhoging van het uurloon (30%).

5.6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Overige bedrijfsopbrengsten
Dit betreffen de loonkosten van het gedetacheerde Sw-personeel wat is doorbelast aan Caparis NV en de aan de gemeenten doorberekende overige kosten.

Lonen, salarissen en sociale lasten SW

Lonen, salarissen en sociale lasten SW *x € 1.000*	**Realisatie 2024**	**Begroting 2024 na wijziging**	**Begroting 2024**	**Realisatie 2023**
Loonkosten	36.604	35.397	32.898	35.921
Sociale lasten	6.236	6.030	5.943	6.166
Pensioenpremie	3.105	3.003	3.608	3.080
Ontvangen ziekengeld/WAO/LIV/CRTV	-1.660	0	0	-1.814
Totaal	**44.286**	**44.430**	**42.449**	**43.353**
Sw-medewerkers in dienst in fte	1.140	1.146	1.217	1.223
Gemiddelde loonkosten per fte	**38.850**	**38.776**	**34.880**	**35.457**
Sw-medewerkers in dienst in se	1.229	1.237	1.307	1.317
Gemiddelde loonkosten per se	**36.020**	**35.904**	**32.478**	**32.916**

De begroting is gebaseerd op een realisatie van gemiddeld 1.248 fte's, waarvan 102 fte’s begeleid werken (2023: 1.328 fte’s, waarvan 105 fte begeleid werken). De begeleid werken medewerkers staan niet bij de GR op de loonlijst en zijn dan ook niet meegenomen in bovenstaande tabel.

Begin 2023 was de begroting over 2024 opgesteld, waarbij alleen rekening was gehouden met reguliere cao-verhogingen. Het sluiten van het cao-akkoord van 14 december 2023 was hierin niet meegenomen. Als gevolg van dit cao-akkoord stegen de personeelskosten meer dan waar in de begroting rekening mee was gehouden. Daarom is er in december 2024 een begrotingswijziging doorgevoerd waarbij de begrote loonkosten, sociale lasten en pensioenpremie zijn verhoogd van € 43.270.000 naar € 44.430.000.

De ontvangen LIV-vergoeding in 2024 (€ 280.354) was lager dan in 2023 (€ 665.500). Door een verlaging van de bovengrens van het uurlooncriterium per 2024 van 125% naar 104% en door salarisverhogingen verviel voor een groot aantal medewerkers het recht op een LIV-vergoeding. In 2025 vervalt de LIV en is onderdeel geworden van de tariefstelling aan gemeenten.
De ontvangen CRTV (Compensatie transitievergoeding) was in 2024 € 669.700 ten opzichte van €323.300 in 2023. In 2024 zijn er veel meer aanvragen gedaan omdat er meer beëindigingen van het dienstverband zijn geweest waarvan de medewerker langer dan twee jaar ziek was.
Door minder toekenningen en ophoging/indexering waren de ziekte-/arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in 2024 (€ 709.400) lager dan in 2023 (€ 825.200).

Vervoerskosten

Vervoerskosten *x € 1.000*	**Realisatie 2024**	**Begroting 2024 na wijziging**	**Begroting 2024**	**Realisatie 2023**
Vervoerskosten	748	740	574	537
Totaal	**748**	**740**	**574**	**537**

Deze vervoerskosten Sw bestaan uit de vervoerskosten van Sw-medewerkers die zijn aangewezen op de woon-werkvergoeding die uit hoofde van de cao moet worden betaald. De kosten van collectief vervoer worden rechtstreeks bij Caparis NV in rekening gebracht.
In het CAO-akkoord van 14 december 2023 was een verhoging van de woon-werk verkeer vergoeding doorgevoerd van € 0,10 naar € 0,21 per kilometer. Ook dit is meegenomen in de gewijzigde begroting. De kosten zijn verhoogd van € 574.000 naar € 740.000. En dit is ook de verklaring voor de hogere vervoerskosten in 2024 ten opzichte van 2023.

CAO gerelateerde kosten

CAO gerelateerde kosten *x € 1.000*	Realisatie 2024	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2024	Realisatie 2023
CAO gerelateerde kosten	263	217	217	215
Totaal	**263**	**217**	**217**	**215**

De cao gerelateerde kosten hebben betrekking op de verplichte uitgaven op basis van de cao, hieronder vallen onder andere de vergoedingen voor jubilea- en overlijdensuitkeringen.
In 2024 is er € 32.000 meer aan jubileumuitkeringen uitbetaald t.o.v. 2023. Er waren meer medewerkers die een jubileumuitkering ontvingen en door de cao effecten waren de uitkeringen ook hoger.

Overige kosten GR

Overige kosten GR *x € 1.000*	Realisatie 2024	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2024	Realisatie 2023
Overige kosten GR	56	57	30	22

Onder deze post zijn de direct door de GR Sw 'Fryslân' gemaakte kosten opgenomen, waaronder de kosten van het secretariaat, de cliëntenraad en de accountants- en (mogelijke) advies- en onderzoekskosten. Deze kosten komen ten laste van het resultaat van de GR Sw 'Fryslân'.
In 2024 zijn er extra kosten (€ 27.000) gemaakt voor het inwinnen van fiscaal advies en begeleidingskosten in het kader van de nieuwe DVO's voor 2025-2029 en werkzaamheden in het kader van de wetswijziging gemeenschappelijke regelingen. In de begroting was geen rekening gehouden met deze extra kosten. In de gewijzigde begroting zijn de kosten aangepast van € 30.000 naar € 57.000.

Financieringsfunctie

Financieringsfunctie *x € 1.000*	Realisatie 2024	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2024	Realisatie 2023
Rente leningen	0	0	0	2
Rente rekening courant	-178	0	0	-105
Doorbelaste rentekosten	0	0	0	-2
Totaal	**-178**	**0**	**0**	**-105**

In 2024 is er geen lening meer, waardoor de rentekosten in 2024 nihil waren (2023: € 2.000)
De rente rekening-courant heeft betrekking op de rentevergoeding voor schatkistbankieren. Het saldo van de financieringsfunctie over 2024 bedraagt € 178.000 positief (2023: € 105.000 positief).

5.7 Kengetallen

Bezetting	2024	2023	2022	2021	2020
Gemiddeld aantal Sw-ers:					
- in fte's	1.242	1.327	1.384	1.466	1.560
- waarvan begel.werken (fte's)	103	105	106	110	117
- in Se's	1.340	1.430	1.491	1.578	1.677
Opdracht/realisatie t.b.v. deel-nemende gemeenten in Se's	***1.294***	***1.382***	***1.442***	***1.529***	***1.630***
Door derden gemeenten geplaatst bij Caparis in Se's	46	48	49	49	47
Opdracht incl. derden in Se's	***1.340***	***1.430***	***1.491***	***1.578***	***1.677***
Ziekteverzuim Sw	15,80%	17,11%	18,80%	16,40%	14,20%

6 Opmaak en Vaststelling

Bestemming resultaat

Conform de uitgangspunten in de afspraken van de fair deal is er geen resultaat en vermogen in de GR.
Een resultaatbestemming vindt derhalve niet plaats.

Opgemaakt op 28 maart 2025

Namens het Bestuur

A.P.W. Reitsma, voorzitter	dhr. J. Nijboer, secretaris

7 Samenstelling van bestuur per 31 december 2024

Het bestuur kent per 31 december 2024 de volgende samenstelling:

Mw. L. van der Tuin-Kuipers	- lid	- Gem. Achtkarspelen
Mw. S. Sijtsma	- lid	- Gem. Heerenveen
Dhr. A. Reitsma	- voorzitter/lid	- Gem. Leeuwarden
Dhr. J. Nijboer	- secretaris/lid	- Gem. Ooststellingwerf
Dhr. L. de Vries	- lid	- Gem. Opsterland
Dhr. P. van der Zwan	- lid	- Gem. Smallingerland
Mw. C. de Pee	- lid	- Gem. Tytsjerksteradiel
Mw. H. den Hartigh	- lid	- Gem. Weststellingwerf

Het bestuur wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. Deze rol werd geheel 2024 vervuld door dhr. G. Luinstra (Leeuwarden).

Tabel inzake de bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

Onderstaand wordt in een tabel een overzicht gegeven van de bezoldiging van de toezichthoudende topfunctionarissen over het jaar 2024. Omdat er geen sprake is van beloningen, vergoedingen en/of uitkeringen aan de toezichthoudende topfunctionarissen, is ter vereenvoudiging niet het voorgeschreven format gehanteerd.

Functie(s)	Voorzitter of lid	Naam	Gemeente	Ingangsdatum lid bestuur	Einddatum lid bestuur	beloning	belastbare vaste en variable onkosten vergoeding	voorzieningen beloning betaalbaar op temrijn	uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband
bestuur	lid	Mw. L. van der Tuin-Kuipers	Achtkarspelen	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. S. Sijtsma	Heerenveen	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	vrz/lid	Dhr. A. Reitsma	Leeuwarden	okt-21	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	secretaris/lid	Dhr. J. Nijboer	Ooststellingwerf	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. L. de Vries	Opsterland	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. P. van de Zwan	Smallingerland	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. C. de Pee	Tytsjerksteradiel	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. H. den Hartigh	Weststellingwerf	jun-22	mrt-26	0	0	0	0

8 Rechtmatigheidsverantwoording bestuur

Verantwoordelijkheid bestuur Gemeenschappelijke Regeling SW Fryslân
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het bestuur op 29 maart 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op €1.363.320. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding
Het bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen €0 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 1.363.320 .

9 Controleverklaring

Bijlage (geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening)

Normenkader GR Sw Fryslan, vastgesteld in bestuursvergadering 28 maart 2025

Normenkader 2025 GR Sw Fryslân
t.b.v. accountantscontrole

Accountantscontrole rechtmatigheid
De accountantscontrole is erop gericht vast te stellen dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties getrouw tot stand zijn gekomen. Voor de oordeelsvorming over het financieel beheer besteedt de accountant in ieder geval aandacht aan de volgende criteria:

1. financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan baten en lasten, alsmede de balansposten, zijn tot stand gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting;

2. besteding en inning van gelden door de GR voldoen aan de voorwaarden gesteld in van toepassing zijnde wet- en regelgeving (zie hieronder).

Inventarisatie relevante wet- en regelgeving
Externe wet- en regelgeving:
- Grondwet
  - Burgerlijk Wetboek
  - Algemene Wet Bestuursrecht
  - Gemeentewet
  - Wet Gemeenschappelijke Regelingen
  - Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
  - Besluit Accountantscontrole decentrale overheden
  - Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido)
  - Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
- Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden
- Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
  - Fiscale wetgeving
  - Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV
- Wet Normering Topinkomens
- Aanbestedingswet 2012

Interne regelgeving:
- Gemeenschappelijke Regeling GR SW `Fryslán'
- Samenwerkingsovereenkomst NWSW GR SW `Fryslán' en Caparis 2002
- Financiële verordening ex art. 212 GR Sw Fryslan 2024
- Controleverordening ex art. 213 Gemeentewet GR Sw Fryslan 2024
- Regels ten aanzien van interne beheersing GR SW `Fryslán' 2013
- Begroting GR SW `Fryslán'
- Verordening elektronische bekendmaking 2018
- Van toepassing verklaren regelingen 2017

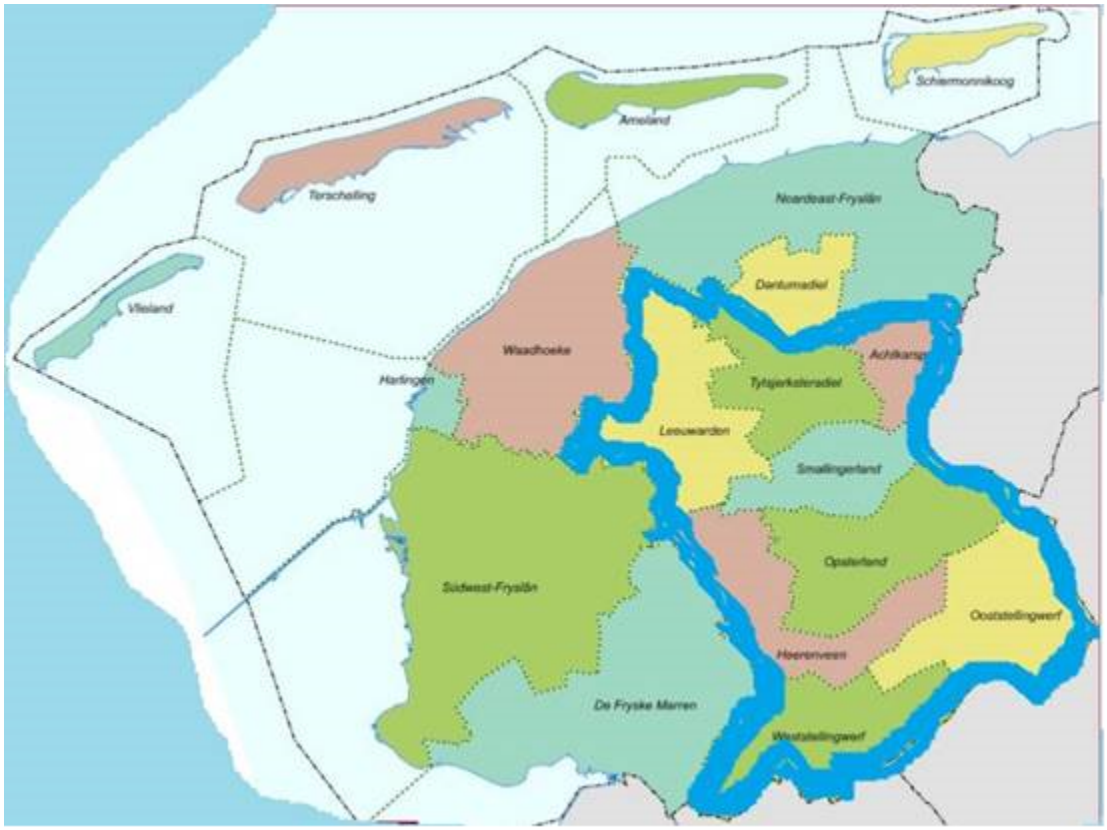
Overige regels:
- besluiten van Het Bestuur van de GR SW `Fryslán'

Normenkader specifieke activiteiten

Ten aanzien van een aantal specifieke processen en activiteiten kan het normenkader ten aanzien van de financiële aspecten nader worden geduid:

Proces / activiteit	**Interne regelgeving**	**Externe regelgeving**
Salarissen (ambtelijk en Wsw)	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Mandateringsbesluit GR-Caparis NV	Fiscale wetgeving Pensioenwetgeving Ambtenarenwet CAO SW Zorgverzekeringswet Wet bescherming persoonsgegevens Gemeentewet Provinciewet Wet Gemeenschappelijke Regelingen Wet Sociale Werkvoorziening Wet Normering Topinkomens
Inkopen	Gemeenschappelijke Regeling (GR)	Aanbestedingswet 2012 Besluiten Bestuur GR
Rente	Financiele verordening	Wet Fido
Treasury	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Treasurystatuut Mandateringsregeling Caparis NV	Wet Fido Ruddo Gemeentewet Provinciewet

Gemeenschappelijke Regeling Sociale werkvoorziening ''FRYSLÂN''

Begroting 2026

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE		**2**
1.	**INLEIDING**	**3**
2	**PERSONELE BEZETTING**	**4**
3.	**BATEN EN LASTEN IN DE BEGROTING**	**5**
3.1	**Bijdrage GR-gemeenten**	**5**
3.2	**Doorbelasting naar Caparis**	**5**
3.3	**Lonen en sociale lasten Sw**	**5**
3.4	**Vervoerskosten Sw**	**6**
3.5	**Overige cao-gerelateerde kosten Sw**	**6**
3.6	**Doorverdeling BW-subsidie naar uitvoeringsorganisatie**	**6**
3.7	**Overige kosten GR**	**6**
3.8	**Rente**	**6**
4	**BALANSPROGNOSE**	**7**
4.1	**Toelichting balansprognose**	**8**

1. Inleiding

Voor u ligt de begroting 2026 van de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (hierna: GR).

De begroting betreft de financiering van de kosten die binnen de GR worden gemaakt. Dat betreft met name de loonkosten, daaraan gerelateerde overige personeelskosten, sociale lasten en de organisatiekosten die binnen en ten behoeve van de GR gemaakt worden.

We spreken ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie van de GR (Caparis NV) meer en meer over de ontwikkeling in de richting van een sociaal ontwikkelbedrijf.
Het ministerie van SZW, Divosa en VNG hebben hierover afspraken gemaakt en gemeenten gaan aan de slag om met de impulsmiddelen plannen te maken voor deze transformatie.

De afspraken set bevestigt dat sociaal ontwikkelbedrijven blijvend noodzakelijk zijn, maar ook dat een transformatie nodig is voor de maatschappelijke opgave voor gemeenten en sociaal ontwikkelbedrijven.

Ook in GR verband wordt gesproken over deze maatschappelijke opgave en de samenwerking die hiervoor nodig is. Dit doen we omdat het bestuur er continu naar streeft om onze werknemers een goede en passende werkomgeving te bieden.

Drachten,

Abel Reitsma
Voorzitter GR Sw ‘Fryslân’

2 Personele bezetting

In onderstaand overzicht is de begrote/geraamde personele bezetting voor de jaren 2026 tot en met 2029 opgenomen. De gerealiseerde aantallen van 2024 zijn meegenomen en deze zijn geactualiseerd met de huidige kennis en ontwikkelingen Daarnaast worden de BW medewerkers benoemd. Dit wordt alleen getoond, omdat deze medewerkers een terugkeergarantie hebben. Feitelijk worden deze BW medewerkers door Caparis NV betaald.

Bezetting		Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Sw-medewerkers in dienst	fte	1.140	1.074	998	953	912	858
	SE	1.229	1.155	1.078	1.030	987	931
Aantal begeleid werken	fte	102	96	97	97	96	94
	SE	111	106	107	107	105	104
Totaal	fte	1.242	1.170	1.095	1.050	1.008	952
	SE	1.340	1.261	1.185	1.137	1.092	1.035

De bezetting van het aantal Sw-medewerkers in dienst van de GR zal jaarlijks dalen door natuurlijk verloop (pensionering), de effecten van de cao-sw. Als gevolg van de wetswijzigingen in 2015 vindt er geen nieuwe instroom van Sw-medewerkers meer plaats.
Naast het verloop als gevolg van pensionering is in de begrote/geraamde bezetting rekening gehouden met een additioneel verloop van voorzichtigheidshalve 3% per jaar voor niet voorzienbaar verloop zoals overlijden, ontslag op staande voet, vrijwillige beëindiging van het dienstverband door de medewerker zelf en beeindiging dienstverband na 2 jaar ziekte.
In aantallen medewerkers zal de feitelijke uitstroom hoger zijn, omdat niet alle Sw-medewerkers fulltime werken. In deze begroting is geen rekening gehouden met uitstroom door eventuele indiensttreding bij één van de gemeenten.
Vanaf 2022 zijn er regelingen opgenomen in de cao om voordelig minder te gaan werken vanaf 64 jarige leeftijd of om maximaal twee jaar voor de AOW-gerechtigde leeftijd te stoppen met werken. Deze mensen zijn nog wel in loondienst bij de GR in deze periode en zijn daarom wel volledig meegenomen in de bezetting.

Het aantal Sw-medewerkers geplaatst in een Begeleid Werken (BW) contract, zal eveneens op termijn gaan dalen. De exacte omvang van deze daling is niet te bepalen omdat uiteindelijk de werkgever – waar een Sw-medewerker is geplaatst – bepaalt of het contract met de Sw-medewerker wel of niet wordt verlengd. In de begrote en geraamde BW-plaatsingen is verondersteld dat de werkgevers de dienstverbanden zullen voortzetten tot het moment van pensionering van de desbetreffende Sw-medewerker.

3. Baten en lasten in de begroting

x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten						
Bijdrage GR-gemeenten	56	30	31	32	33	34
Doorbelasting aan Caparis	45.119	44.088	43.664	44.073	43.965	43.014
Totaal baten	**45.175**	**44.118**	**43.695**	**44.104**	**43.998**	**43.048**
Lasten						
Lonen en sociale lasten Sw	44.286	42.822	42.923	43.332	43.260	42.308
Vervoerskosten Sw	748	1.122	655	626	598	563
Overige CAO gerelateerde kosten SW	263	244	236	265	257	293
Overige kosten GR	56	30	31	32	33	34
Totaal lasten	**45.353**	**44.218**	**43.845**	**44.254**	**44.148**	**43.198**
Financieringsfunctie						
Rente en overige kosten	0	0	0	0	0	0
Doorbelasting rente naar Caparis	-178	-100	-150	-150	-150	-150
Totaal financieringsfunctie	**-178**	**-100**	**-150**	**-150**	**-150**	**-150**
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3.1 Bijdrage GR-gemeenten

Zoals in de fair deal afgesproken worden alleen de overige kosten GR naar de 8 deelnemende gemeenten doorbelast en als bijdrage gezien in deze begroting.

3.2 Doorbelasting naar Caparis

Alle kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loonkosten voor SW medewerkers worden aan Caparis NV doorbelast (in rekening gebracht).

3.3 Lonen en sociale lasten Sw

In de begroting 2026 is gerekend met de laatst geldende cao voor de SW-medewerkers. Daarnaast is rekening gehouden met een loonstijging van 2,5% per 1 januari en 1 juli per jaar. Met betrekking tot de sociale lasten en pensioenen is uitgegaan van de geldende percentages in 2025 en is met betrekking tot de pensioenlasten een aanpassing gemaakt op de franchise gelijk aan de procentuele stijging van 2,5%. In de loonkosten is tevens rekening gehouden met het ontvangen ziekengeld, begroot op 2,88% van de totale loonkosten. Met ingang van 2025 is het lage inkomensvoordeel (LIV) komen te vervallen. Dit is dus niet meegenomen in de begroting van 2026 en de ramingen van 2027 t/m 2029.
In 2026 en 2027 valt op dat de lonen en sociale lasten hoger zijn geraamd dan het jaar daarvoor. Dit komt doordat in 2026 en 2027 de procentuele uitstroom van de medewerkers lager is dan de procentuele CAO-verhoging.

3.4 Vervoerskosten Sw

Vervoerskosten Sw betreft de woon-werkvergoeding die uit hoofde van de cao moet worden betaald aan de Sw medewerkers. Deze kosten worden doorbelast aan Caparis NV.

3.5 Overige cao-gerelateerde kosten Sw

De overige cao-gerelateerde kosten Sw betreffen kosten die direct uit de cao Sw voortvloeien en hebben onder andere betrekking op jubilea en de vergoeding vakbondscontributie. Er is sprake van een relatief steeds ouder wordende groep Sw-medewerkers met langdurige dienstverbanden. In de begroting 2026 en de verwachtingen in 2027 en 2029 ligt het verwachte bedrag per jaar aan jubileumuitkeringen tussen de € 86.000- € 143.000. Hierbij valt op dat er in 2026 in vergelijking met de andere jaren minder mensen een jubileum van 25 of 40 jaar bereiken.

3.6 Doorverdeling BW-subsidie naar uitvoeringsorganisatie

Alle BW-plaatsingen worden vanaf 2020 door Caparis NV betaald. Daarom worden de kosten daarvoor niet meer in de begroting van de GR meegenomen.

3.7 Overige kosten GR

Onder de overige kosten GR vallen enkel de secretariskosten, accountantskosten, kosten voor de cliëntenraad, bankkosten en overige lasten, rekening houdend met een indexatie van 3% in de jaren 2026 t/m 2028). Deze overige kosten worden doorbelast aan de GR-gemeenten (zie ook 3.1).

3.8 Rente

Omdat er sinds eind 2023 geen leningen meer zijn in de GR zijn, als gevolg van de fair deal, zijn de rentelasten op € 0 gewaardeerd. Sinds eind 2022 is de rentestand weer hoger, wat € 150.000 rentebaten oplevert op de schatkistrekening bij de BNG. Feitelijk betreft dit het resultaat van rentebaten met middelen vanuit de NV die tijdelijk op de bankrekening van de GR worden ‘ gestald’ als voorloper op de loonbetaling. Dit voordeel wordt verrekend met de NV.

4 Balansprognose

x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
ACTIVA			
Vaste activa			
Financiële vaste activa			
- overige langlopende leningen	0	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**	**0**
Vlottende activa			
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar			
- vorderingen op openbare lichamen	560	1.400	1.400
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1.387	2.000	2.000
- overige vorderingen	116	400	200
Totaal kortlopende vorderingen	**2.063**	**3.800**	**3.600**
Liquide middelen			
- banksaldi	25	200	25
Totaal liquide middelen	**25**	**200**	**25**
Totaal activa	**2.088**	**4.000**	**3.625**
PASSIVA			
Vaste passiva			
Eigen vermogen	0	0	0
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar			
- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0	0	0
Totaal vaste passiva	**0**	**0**	**0**
Vlottende passiva			
Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar			
- overige schulden	2.088	4.000	3.625
Totaal vlottende passiva	**2.088**	**4.000**	**3.625**
Totaal Passiva	**2.088**	**4.000**	**3.625**

4.1 Toelichting balansprognose

In deze begroting is naast de realisatie van 2024 de balansprognose opgenomen van 2025 en 2026. Er is rekening gehouden met de volgende ontwikkelingen in de balans:

- Geen financiële vaste activa, aangezien er als gevolg van de fair deal geen leningen meer in de GR zijn vanaf 2022.
- Veranderingen in de vlottende activa zijn:
  - Vorderingen op openbare lichamen betreft een vordering op de GR-gemeenten inzake de overige kosten.
  - De overige vorderingen bestaan uit voorschotten met betrekking tot het fietsplan, FiscFree en de vervoersabonnementen bij Arriva.
- De vlottende passiva betreffen hoofdzakelijk schulden aan de belastingdienst met betrekking tot BTW en loonheffing en een afrekening voor de loonkosten.

Eshuis

CONCEPT ACCOUNTANTSVERSLAG 2024

Gemeenschappelijke regeling SW Fryslân

28 maart 2025

Per saldo persoonlijker

Certified B Corporation

SRA

Independent Member of PrimeGlobal

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Aan het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling SW Fryslân
T.a.v. de heer G. Luinstra
Postbus 515
9200 AM DRACHTEN

Behandeld door: Jeroen Wijnholds
Ons kenmerk: 2025.
Datum: 28 maart 2025

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u de controleverklaring bij de jaarrekening 2024 van uw organisatie alsmede een exemplaar van de gewaarmerkte jaarstukken. Onze controleverklaring hebben wij gedateerd op 28 maart 2025. Dit is de datum waarop de vaststelling van de jaarstukken plaatsvindt.

In deze brief gaan wij in op de strekking van onze controleverklaring, mogelijke geconstateerde afwijkingen, de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken en rapporteren wij, voor zover dit noodzakelijk of vereist is, over onze bevindingen en adviezen.

Onze bevindingen en opmerkingen daarbij zijn bedoeld om het bestuur te ondersteunen bij de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken.

Wij benadrukken dat verspreiding van de controleverklaring met handtekening en de gewaarmerkte jaarrekening niet is toegestaan. In hoofdstuk 2 leggen wij uit waarom dat belangrijk is.

De GR SW Fryslan is een samenwerkingsverband van acht gemeenten en is belast met de uitvoering van de Wsw en delen van de participatiewet voor deze gemeenten. Caparis N.V. (hierna: de N.V.) is de vennootschap waarin de activiteiten plaatsvinden. Dat betekent dat vrijwel alle operationele taken van uw organisatie zijn belegd bij de N.V. Dat is een gegeven in de door u gekozen structuur maar betekent ook dat de GR ‘leunt’ op de bedrijfsvoering van de N.V. Dat vraagt van u een actieve rol in de aansturing van Caparis op voor u belangrijke processen bijvoorbeeld op het gebied van IT.
NB: DE CONTROLE IS VRIJWEL AFGEROND. WIJ VERWACHTEN GEEN ANDERE CIJFERMATIGE CORRECTIES MEER. DE AANGEPASTE JAARREKENING HEBBEN WIJ PER 21 MAART 2025 NOG NIET ONTVANGEN

Met vriendelijke groet,

Eshuis Registeraccountants B.V.

CONCEPT

Inhoudsopgave

1. De hoofdlijnen van onze controle 4
2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie 6
3. Resultaat en weerstandsvermogen 7
4. Controlebevindingen 8
5. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen 14
6. Automatiseringsomgeving 15
7. Onafhankelijkheid gewaarborgd 16
8. Afsluiting 17

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Eshuis

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

1. De hoofdlijnen van onze controle

Onderwerp	Bevindingen
Strekking van de controleverklaring	Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring over de getrouwheid van de cijfers in de jaarrekening. Onderdeel hiervan is ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Op bladzijde 33 treft u de bestuursverklaring aan. Dit is een voorgeschreven tekst. In de paragraaf bedrijfsvoering beschrijft u de kaders, de controleaanpak en de bevindingen in uitgebreidere vorm.
Resultaat 2024 en vermogenspositie	Het boekjaar 2024 is afgesloten met een resultaat van € 0, conform begroting en 2023. Ook het eigen vermogen is nihil omdat de resultaten via de dienstverleningsovereenkomsten via Caparis met de gemeenten worden afgerekend.
Verslaggeving en WNT	Uit onze controle blijkt dat de jaarrekening 2024 overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften is opgesteld. Wij hebben verder geconcludeerd dat de overige informatie die in de jaarverslaggeving is opgenomen niet inconsistent is met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie. Tevens hebben wij vastgesteld dat is voldaan aan de WNT.
Controleverschillen	Er zijn geen ongecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd. In de paragraaf bedrijfsvoering gaat u in op de bevindingen ten aanzien van de rechtmatigheidscontroles. Uit de interne controles blijken geen tekortkomingen. Daarnaast analyseert u de begrotingsrechtmatigheid en hieruit komen, met inachtneming van de beschreven kaders, bijvoorbeeld rondom onderprestatie en tijdigheid van informatievoorziening, ook geen bevindingen naar voren.
Rechtmatigheidsverantwoording	Het bestuur heeft, op basis van een voorgeschreven format, in de jaarrekening verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de jaarrekening. Het bestuur heeft verklaard rechtmatig te hebben gehandeld. Hierbij heeft het bestuur, de in de financiële verordening opgenomen, verantwoordingsgrens van € 1,36 miljoen gehanteerd. Wij hebben vastgesteld dat deze rechtmatigheidsverantwoording getrouw is opgesteld.
Kwaliteit van de interne beheersing	Wij hebben tijdens de controle geen significante gebreken in de administratieve organisatie of interne beheersing aangetroffen die van invloed zijn op ons oordeel. De complexiteit in uw omgeving neemt toe en van daaruit zijn soms keuzes nodig bij het inrichten van de interne beheersing. Wij blijven u attenderen op het feit dat in algemene zin de GR nog onvoldoende stuurt op die taken die de GR heeft uitbesteed aan Caparis.
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	Tijdens de controle hebben wij met u gesproken over frauderisico's, fraudesignalen en uw interne beheersing. U heeft ons onder meer bevestigd dat er in de organisatie geen gevallen zijn gemeld van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Wij hebben tijdens de controle geen aanwijzingen verkregen dat bij u sprake is van fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik. De rechtmatigheidsverantwoording leidt

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

	tot meer focus op misbruik en oneigenlijk gebruik in overheidsorganisaties. De expliciete aandacht daarvoor in uw primaire processen kan steviger en is nu vooral een onderdeel van de toetsing achteraf.
Belangrijke schattingen in de jaarrekening	Iedere jaarrekening bevat schattingen, zoals bijvoorbeeld in de waardering van activa en overlopende posten. Bij SW Fryslân is de impact van schattingen beperkt. De schattingsmethoden zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar en wij aanvaarden de door u gekozen methoden.
Dataveiligheid en IT	In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken. Uw aansturing van Caparis zal explicieter moeten plaatsvinden om aan uw wettelijke verplichtingen bijvoorbeeld in het kader van de AVG te kunnen voldoen.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit een aantal stappen. Het bestuur behandelt in de vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening en stelt deze vervolgens voorlopig vast. Ter afronding ondertekenen voorzitter en secretaris de jaarrekening.
Er zit enige tijd tussen de verzending van de conceptstukken aan het bestuur en de vergadering waarin de vaststelling plaatsvindt. Mochten in die periode omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat kan ook een gebeurtenis zijn, die effect heeft op uw inschattingen met betrekking tot de continuïteit van de organisatie. In die situatie vervalt onze toestemming tot openbaarmaking. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken u in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen te bespreken.

Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is uitsluitend bedoeld om in uw eigen archief opgenomen te worden. Dit exemplaar mag op geen enkele wijze worden verspreid. Publicatie van deze verklaring op de website is niet toegestaan. Deze werkwijze is van belang om misbruik van onze handtekening te voorkomen. Indien wij constateren dat toch gebruik gemaakt is van een controleverklaring met onze handtekening zullen wij u verzoeken deze van de website te verwijderen of uw indiening bij stakeholders ongedaan te maken. Vanzelfsprekend treden wij in die situaties met u in overleg over de manier waarop dit moet plaatsvinden.

Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Bij openbaarmaking van de controleverklaring dient u gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring dat niet is voorzien van een persoonlijke handtekening.
Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, wordt openbaar gemaakt, mits de opgemaakte jaarrekening tijdens de bestuurlijke afhandeling ongewijzigd blijft en wordt vastgesteld.

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de jaarstukken. Hiervoor gebruikt u een exemplaar zonder ons waarmerk. De gewaarmerkte versie van de jaarrekening is uitsluitend voor uw eigen archief. Indien u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat (‘u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening’).
Wij herhalen dat publicatie van de door ons gewaarmerkte jaarrekening en de controleverklaring met originele handtekening op welke wijze dan ook niet is toegestaan. Ook het verspreiden van concepten en het publiceren daarvan door u of de aangesloten gemeenten is niet toegestaan.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

3. Resultaat en weerstandsvermogen

De totale lasten in boekjaar 2024 betreffen € 45,4 miljoen, terwijl initieel een totaal van € 43,3 miljoen was begroot. Door onder andere CAO-afspraken, waar In de begroting geen rekening mee was gehouden, zijn de werkelijke lasten hoger dan begroot. Op 3 december 2024 heeft het bestuur daarom een begrotingswijzging doorgevoerd waardoor de gewijzigde begrote lasten € 45,4 miljoen bedragen.

Alle kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loon- en personeelskosten voor de SW-medewerkers worden aan Caparis doorbelast. Alleen overige kosten gemaakt in de GR worden doorbelast aan de acht deelnemende gemeenten.

Er wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd omdat jaarlijks het resultaat wordt afgerekend met de (deelnemende) gemeenten. Dit is een bewuste keuze die in het verleden gemaakt is. Keerzijde daarvan is dat de gemeenten eerder, al dan niet via Caparis, met tekorten geconfronteerd kunnen worden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

4. Controlebevindingen

4.1. Algemeen

Zoals in hoofdstuk 1 al is gemeld constateren wij dat u, net als veel andere overheidsorganisaties overigens, moeite heeft om alle functiescheidingen en interne controlehandelingen blijvend, gestructureerd uit te voeren en te documenteren. De eisen op dat vlak nemen zowel maatschappelijk gezien als vanuit het accountantsvak steeds verder toe.
Tegelijkertijd constateren wij ook dat u de organisatie wilt versterken door de bewustwording te vergroten als het gaat over risico's, het belang van documentatie en het maken van slimme, risicogerichte werkafspraken. De voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording heeft u gebruikt om risico's, beheersmaatregelen, de uit te voeren controles en de restrisico's beter met elkaar te verbinden. De uitgevoerde controles leiden niet alleen tot een onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording maar ook tot meer inzicht in de kwaliteit van processen.

4.2 De rechtmatigheidsverantwoording

Sinds boekjaar 2023 neemt u een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. Hiermee wordt door het bestuur van de GR verantwoording afgelegd over de regels omtrent de financiële zaken in de organisatie. Wij hebben vastgesteld dat het bestuur in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording concludeert rechtmatig te hebben gehandeld. Dit betekent dat de door het bestuur geconstateerde rechtmatigheidsbevindingen de verantwoordingsgrens niet heeft overschreden. De verantwoordingsgrens is in de financiële verordening vastgesteld op 3% van de totale lasten en komt voor 2024 dus uit op afgerond € 1,36 miljoen.

Wij hebben in het kader van onze jaarrekeningcontrole vastgesteld dat de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Wij constateren dat de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording in technische zin verbeterd kan worden. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de meer methodologische aspecten zoals risicoanalyse, herleidbaarheid van informatie, steekproefdocumentatie en het juist wegen van bevindingen belangrijk. Alleen op die manier kan het bestuur zijn verantwoordelijkheid goed in invullen. Wij zien in dit proces dat het bestuur nauwelijks aandacht besteed aan dit proces. Vanwege het ontbreken van andere gremia dan het bestuur binnen de GR landt de verantwoordelijkheid hiervoor integraal bij het bestuur van de GR. Daarmee is formeel onvoldoende duidelijk dat het bestuur de risicoanalyse herkent en ook op de juiste wijze toezicht houdt, ook tussentijds, op een adequate uitvoering van interne controles die uiteindelijk leiden tot de rechtmatigheidsverantwoording. Het feit dat de werkzaamheden zijn uitbesteed aan Caparis doet geen afbreuk aan die verantwoordelijkheid. Wij adviseren u net als vorig jaar deze aansturende rol, op dit vlak maar dat geldt breder, beter in te vullen.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Relevante criteria
De drie relevante criteria waar door middel van de rechtmatigheidsverantwoording over wordt verantwoord zijn als volgt:

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium ziet toe op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De voorwaarden hebben onder andere betrekking op het voldoen aan wet- en regelgeving. Bij de GR zijn de van toepassing zijnde wet- en regelgeving vastgelegd in het normenkader dat door het bestuur is vastgesteld. Als de van toepassing zijnde voorwaarden niet zijn nageleefd, kan dit leiden tot een onrechtmatigheid.

Vanuit uw eigen interne controles is gebleken dat er geen sprake is van bevindingen met betrekking tot het voorwaardencriterium.

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium ziet toe op het budgetrecht van het bestuur. Financiële handelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten en de mutaties in de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting (begrotingscriterium). De begroting is hiermee kaderstellend en afwijkingen hiervan zijn in principe onrechtmatig.

De financiële verordening, die in 2024 is geactualiseerd en op 29 maart 2024 door het bestuur is vastgesteld, speelt een cruciale rol in de wijze waarop de GR dient om te gaan met de geautoriseerde begroting en welke afwijkingen als onrechtmatig dienen te worden aangemerkt. In de financiële verordening is opgenomen dat Caparis het bestuur dient te informeren als er sprake is van afwijkingen van enige betekenis ten opzichte van de begroting. Wanneer tijdig is, is bij de GR niet expliciet vastgelegd in de financiële verordening

Het bestuur heeft ervoor gekozen dat ook elke afwijking van de begroting ten aanzien van de onderschrijding van de lasten, en overschrijding en onderschrijding van de baten altijd als onrechtmatig dient te worden aangemerkt. Wel heeft bestuur ervoor gekozen om onder voorwaarden deze onrechtmatigheden mogelijk als acceptabel aan te merken.

Wij hebben vastgesteld dat er geen sprake is van onrechtmatigheden met betrekking tot het begrotingscriterum die de verantwoordingsgrens overschrijden.

Misbruik & oneigenlijk gebruik
Onder misbruik wordt verstaan: het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen, danwel met het doel om voor een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude, om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Bij fraude passen beheersmaatregelen zoals fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sancties.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan: het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan (de 'geest van de wet'). De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassing en actualisering wet- en regelgeving. Ook dit kan tot een onrechtmatigheid leiden.

Wij hebben vastgesteld dat er nog geen beleid met betrekking tot het voorkomen, detecteren en rapporteren over fraude en misbruik & oneigenlijk gebruik is opgesteld. Gezien het toenemende (maatschappelijke)belang hiervan adviseren wij dit om dit op korte termijn op te pakken en op de agenda van het bestuur te agenderen.

4.3 Personeelsgerelateerde verplichtingen niet volledig verwerkt

De verslaggevingsvoorschriften voor de GR zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Het BBV kent een aantal specifieke bepalingen die vanuit een bedrijfseconomische invalshoek minder logisch zijn. Een van deze afwijkende bepalingen betreft het verbod op het opnemen van een schuld of voorziening voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van jaarlijks vergelijkbaar volume. Dat is ook de reden dat op de balans geen schuld voor bijvoorbeeld vakantiegeld is opgenomen. Deze beoordeling vindt plaats ten opzichte van de begroting.
De laatste jaren, en ook nog recent, heeft de Commissie BBV een aantal uitspraken over nieuwe regelingen voor uw medewerkers. In die uitspraken wordt het hierboven genoemde basisprincipe in een aantal gevallen ten dele losgelaten.

Om die reden hebben we aandacht gevraagd voor een tweetal regelingen die mogelijk in 2025 niet langer aan het uitgangspunt van jaarlijks vergelijkbaar volume voldoen. De eerste betreft de regeling spaarverlof. Dit is voor de doelgroep een relatief nieuwe regeling. Bij nieuwe regelingen is het vrijwel per definitie zo dat in de eerste jaren er een opbouw plaatsvindt. Omdat bij u er slechts in geringe mate sprake is van gebruik van deze regelingen oordeelt u tot nu toe dat er inderdaad sprake is van een vergelijkbaar volume. Wij onderschrijven dan ook de conclusie dat deze verplichting niet is opgenomen.

Datzelfde geldt ook voor de regeling vervroegd uittreden (RVU). Ook hier is sprake van een gering gebruik, vijf medewerkers, maar ook hier is sprake van groei. Door de groei zal er een punt komen, mogelijk al in 2025, waarop het niet langer verdedigbaar is om deze verplichtingen niet op te nemen. Wij adviseren u daarom, naast het verstevigen van de interne registratie en rapportage over deze onderwerpen, tijdig een analyse te maken van het RVU-gebruik en de verplichting te gaan verwerken, mocht deze regeling ook na 2025 in de cao opgenomen blijft.

Dat geldt ook voor spaarverlof. Wij adviseren de verlofregistratie periodiek te beoordelen op het vergelijkbaar volume van zowel wettelijk, bovenwettelijk als spaarverlof. Voor wettelijk verlof wordt vanwege de beperkte opnameperiode in het algemeen verondersteld dat deze van vergelijkbaar volume zal zijn, voor spaarverlof juist niet. Voor het bovenwettelijk verlof, de grootste

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

post, geldt dat deze beoordeling zeer specifiek per organisatie moet worden gemaakt. Wij vinden dat deze beoordeling en de overwegingen ten aanzien van het standpunt dat hierover is ingenomen in uw organisatie beter kan worden vastgelegd.

U licht in de jaarstukken deze verplichtingen toe en constateert ook dat u voor een deel van deze lasten ook rijksvergoeding ontvangt omdat gedurende de looptijd van de RVU het personeel in dienst blijft en dus ook een arbeidsjaar realiseert. De totale bruto verplichting voor spaarverlof en RVU bedraagt eind 2024 ongeveer **OPENSTAAND**. Wij adviseren u de ontwikkelingen in zowel de toekomst van deze regelingen als de verslaggeving en verwerking hiervan te volgen, omdat wij niet uitsluiten dat vanwege de omvang deze verplichting in 2025 wel verwerkt moet gaan worden.

4.4. Rapporteren over fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening maar ook met betrekking tot omkoping, corruptie, ondermijning en de naleving van andere wet- en regelgeving.
De aandacht voor het thema fraude en integriteit neemt de laatste jaren steeds verder toe. Het zorgt ervoor dat organisaties steeds vaker gevraagd wordt transparant te zijn in de visie, het beleid en het toezicht op het integer handelen in alle geledingen van de organisatie.

Dat gaat dus niet alleen over fraude maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik, het hanteren van gedragscodes en de naleving van andere regelgeving bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsomstandigheden en milieu. Dit ziet niet alleen toe op gedragingen op de werkvloer, maar ook op bestuur en toezicht.

Op grond van de verslaggevingsregels geldt voor veel organisaties, waaronder de deelnemende gemeenten en ook bij Caparis, de verplichting om in het jaarverslag te rapporteren over de fraudegevoeligheid van de organisatie. Voor gemeenschappelijke regelingen geldt deze verplichting nog niet. Rapporteren over frauderisico's voelt in veel gevallen als een spannend onderwerp, zeker voor bestuurders. De afgelopen jaren hebben we steeds aandacht gevraagd voor het opstellen van een (fraude)risicoanalyse en de rapporteringsverplichting in veel sectoren is een volgende stap in dit proces. Wij adviseren u een specifiek op de GR gerichte frauderisicoanalyse op te stellen en adviseren u het onderwerp fraude meer aandacht te geven in het jaarverslag.

De accountant maakt zelf ook een inschatting van de frauderisico's binnen een organisatie, en vormt zich een beeld van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en te bezien of deze maatregelen effectief zijn. Datzelfde geldt ook voor integriteitsrisico's en mogelijke niet-naleving van regelgeving.

In iedere organisatie bestaat een risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management bij de totstandkoming van schattingen. We beoordelen in het kader van onze controle de interne processen op deze schattingen en doen detailcontroles op de uitgangspunten en aannames die aan significante schattingen ten grondslag liggen. Ook zijn we alert op ongebruikelijke transacties, (langdurige) samenwerkingsrelaties en de naleving van procedures die mede tot doel hebben transparantie en integer

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

handelen te bevorderen. Elementen daaruit zijn controles op de prestatielevering bij inkooptransacties, het naleven van het inkoopbeleid en aanbestedingsregels. Daarnaast onderkennen we risico's in bepaalde delen van de opbrengstverantwoording.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan communiceren wij dit met de directie. In sommige gevallen, bij fraude in de top van de organisatie, of wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, melden wij dit aan de toezichthouder. In dat geval rapporteren wij daar veelal separaat over. Tijdens onze werkzaamheden besteden wij ook aandacht aan elementen van beïnvloeding en druk die kunnen leiden tot een aantasting van het bestuurlijk handelen binnen de organisatie.

Tijdens de controle hebben wij een professioneel-kritische houding betracht ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, maar daarbij merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

4.5 Continuïteitsbeoordeling

In het kader van de jaarrekeningcontrole beoordelen wij ook het vermogen van de organisatie om de activiteiten in de komende twaalf maanden voort te zetten. Elementen die we in deze beoordeling betrekken zijn onder meer de vermogenspositie, de begroting voor het komende boekjaar, de afhankelijkheid van eigen inkomsten, de risico's die u zelf identificeert en uiteraard ook de risico's die wij als uw accountant signaleren.

Naast ontwikkelingen in de regelgeving voor accountants leiden de hogere inflatie, de energieprijsontwikkeling en de reactie van de deelnemende overheden hierop, tot een andere beoordeling van continuïteitsrisico's. Om die reden vragen wij uw aandacht voor deze beoordeling. Ons werk begint immers met uw eigen inschattingen over de toekomst, ook al heeft u formeel een garantie vanuit de deelnemende overheden, omdat op grond van de afspraken in de GR, de deelnemers de eventuele tekorten dienen af te dekken.
U heeft in de continuïteitsparagraaf in de jaarstukken toegelicht dat bij u er geen voornemens zijn om majeure aanpassingen te doen in taken of financiering en dat er geen voornemens zijn van deelnemende overheden tot uittreding.

4.6 AVG

Voorgaand jaar hebben wij u geadviseerd om de risico's omtrent dataveiligheid in kaart te brengen, en verdere bewustwording binnen de organisatie te creëren hieromtrent. Dit blijft een punt van aandacht, met name gezien het stijgende belang van data en de eisen die aan organisaties worden gesteld. Dataveiligheid wordt steeds belangrijker en de eisen die aan organisaties gesteld worden steeds hoger. Wij hebben geconstateerd dat, hoewel er geen majeure incidenten zijn geweest, het voldoen aan alle wettelijke eisen op het gebied van dataveiligheid steeds meer inspanning vraagt.
U voldoet echter nog niet aan alle eisen omdat een systeem van beschreven processen, heldere afspraken met en verantwoording door IT-partners en een expliciete toetsing van de werking van uw dataveiligheidsprocessen nog niet door de GR zelf is ingeregeld.

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

Wij blijven u adviseren na te gaan welke risico's vanuit GR-perspectief aandacht vragen en de aandacht specifiek te richten op die onderdelen die bovengemiddeld risicovol zijn. Een dergelijke afweging maakt u nu nog niet expliciet. Wij adviseren u daarnaast om de afspraken met Caparis op dit punt aan te scherpen.

4.7 Het maken van schattingen

Bij het opmaken van een jaarrekening is het noodzakelijk dat u schattingen en oordelen toepast om te komen tot betrouwbare cijfers. Niet zelden worden schattingen niet als zodanig onderkend, omdat ze een vast onderdeel van uw administratieve proces zijn. Tijdens onze controle besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de belangrijke schattingen omdat deze, bedoeld of onbedoeld, het resultaat kunnen beïnvloeden. Binnen uw gemeenschappelijke regeling hebben de belangrijkste schattingen betrekking op het inschatten van de overlopende posten.
Tijdens onze werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen aangetroffen in de schattingsmethoden en vastgesteld dat de wijze waarop deze tot stand komen niet is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Wij aanvaarden uw schattingen, maar wij melden volledigheidshalve dat inherent aan schattingen is dat de uiteindelijke uitkomst kan afwijken. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat u in de periode na afloop van het boekjaar de uitkomsten van de gemaakte schattingen evalueert. Op die manier maakt u beter inzichtelijk hoe schattingen in de praktijk zijn uitgepakt. Deze informatie kunt u vervolgens gebruiken om de gehanteerde schattingsmethoden en uitgangspunten voor de komende jaren te verbeteren.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

5. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen

De jaarrekeningcontrole voeren wij uit met een bepaalde marge. Deze marge noemen we de materialiteit. De materialiteit is voorgeschreven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en bevestigd in uw controleprotocol. Daarbij kan rekening worden gehouden met specifieke factoren of risico's, de zogenaamde "kwalitatieve materialiteit. Tevens gelden scherpere grenzen voor de naleving van de WNT.
Het Bado stelt dat de maximaal te hanteren materialiteit 1% bedraagt van het totaal van de lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). De bij u gehanteerde materialiteit bedraagt afgerond € 453.000 op basis van het totaal aan lasten van ongeveer € 45,4 miljoen.
Mochten we niet-gecorrigeerde controleverschillen onderkennen die dit bedrag overschrijden dan kunnen we geen goedkeurende verklaring afgeven. Voor geconstateerde onzekerheden geldt een marge van 3% en dus een bedrag van € 1.359.000.

In het kader van de bestuurlijke afhandeling en het dechargeproces melden wij eventuele geconstateerde afwijkingen die niet meer gecorrigeerd zijn in de jaarrekening. Deze zijn vanaf een lager bedrag dan de materialiteit mogelijk voor u relevant. Wij melden alleen afwijkingen boven een bepaalde grens. Deze bedraagt bij u ongeveer € 22.600.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
Totaal verschillen getrouwheid	**NVT**	**NVT**	**NVT**
Totaal onzekerheden getrouwheid	**NVT**	**NVT**	**NVT**

Daarnaast informeren wij u over gecorrigeerde controleverschillen of andersoortige afwijkingen die het gevolg zijn van significante tekortkomingen in de interne beheersing, frauderisico's met zich meebrengen of naar onze mening onder uw aandacht zouden moeten worden gebracht. Er zijn in het controleproces geen afwijkingen geconstateerd die op grond van het bovenstaande gerapporteerd zouden moeten worden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

6. Automatiseringsomgeving

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts díe onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Gelet op de beperkte mate van geautomatiseerde beheersmaatregelen in uw organisatie is een dergelijk onderzoek niet noodzakelijk voor de uitvoering van onze werkzaamheden. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

7. Onafhankelijkheid gewaarborgd

De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO is in de organisatie van Eshuis Registeraccountants ingebed.

Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij GR SW Fryslân voldoende is gewaarborgd. Wij hebben het afgelopen jaar geen andere opdrachten voor u uitgevoerd dan de controle van de jaarrekening en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

8. Afsluiting

Wij danken de medewerkers van GR SW Fryslân en Caparis voor de samenwerking in de afgelopen periode. Wij vertrouwen er op u met dit rapport voldoende te hebben geïnformeerd. Natuurlijk zijn wij graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting en het beantwoorden van vragen.

Hoogachtend,
Eshuis Registeraccountants B.V.

Bijlagen:
1. Getekende controleverklaring
2. Ongetekende controleverklaring in enkelvoud
3. Gewaarmerkte jaarrekening in enkelvoud

CONCEPT

Rechtmatigheidsverklaring Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân			
Proces	Salarisverwerking Inkoop en betalingen	Datum	28.03.2025
Voorzitter bestuur GR Sw 'Fryslan'	A. Reitsma	Boekjaar	2024

Verklaring

Ik verklaar over de processen 'Personeelsproces', 'Inkoopproces' en 'begrotingsrechtmatigheid' over het jaar 2024:

- Over de opzet van de interne beheersing van het proces zijn besprekingen gevoerd met de verantwoordelijke voor uitvoering van de vastlegging van baten en lasten van de GR Sw 'Fryslân', de controller van Caparis NV.
- Het proces is vastgelegd in procesbeschrijvingen en/of werkinstructie
- In dit jaar bestond het proces zoals beschreven en is ook zo uitgevoerd // [evt.] met uitzondering van de benoemde zaken onder 'verbeterplan'
- De benoemde interne beheersingsmaatregelen bestaan en werken // [evt.] met uitzondering van de benoemde zaken onder 'verbeterplan'
- Er is onder mijn verantwoordelijkheid interne controle uitgevoerd op 1) de werking van de interne beheersingsmaatregelen en/of 2) de rechtmatigheid van de baten en lasten van het proces. Zie hiervoor de memo's aangaande toetsing van de processen, geagendeerd in de vergadering van het bestuur van de GR Sw Fryslân op 28 maart 2025.

Hieruit blijken geen te rapporteren bevindingen // [evt.] anders dan de zaken die zijn opgenomen onder 'bevindingen'

Verbeterplan [weglaten als n.v.t.]
Vanuit de dialoog tussen mij en controller van de uitvoeringsorganisatie, Caparis NV, zijn de volgende verbeterafspraken gemaakt, met bijbehorende voortgang.

Nr.	Verbeterafspraak (wat, wanneer)	Status	Prognose gereed
1	n.v.t.	-	
2			

Bevindingen [weglaten als n.v.t.]
Vanuit de onder mijn verantwoordelijkheid uitgevoerde interne controle komen de volgende bevindingen:

Nr.	Bevinding	Rechtmatigheid of alleen getrouwheid	Bedrag fout	Bedrag onzeker
1	n.v.t.			
2				

Ondertekening

	Naam	Datum	Handtekening
Voorzitter bestuur GR Sw 'Fryslan'	A. Reitsma	28.03.2025	

gemeente ooststellingwerf

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085236014

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 9

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 8 april 2025

gelet op Wet gemeenschappelijke regelingen en de Bekendmakingswet;

Besluit

1. De jaarstukken 2024 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2026 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

griffier.

, voorzitter.

Motie

PvdA GROEN LINKS OOSTSTELLING-WERF

M-103

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 9

Onderwerp motie: Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;
- er ongeveer 60 personen vanuit de gemeente Ooststellingwerf werkzaam zijn bij Caparis;
- door gewijzigde belastingmaatregelingen deze medewerkers bij Caparis sinds begin dit jaar aanzienlijk minder netto-inkomen overhouden, soms tot tientallen euro's per maand;
- daarnaast blijkt dat ook het vakantiegeld dit jaar fors lager uitvalt, met name voor mensen in deeltijd en aan de onderkant van het loongebouw;
- wie parttime werkt en maandelijks 1000 euro bruto verdient, in mei of juni 693 euro netto vakantiegeld gestort krijgt. Dat is 213 euro minder dan vorig jaar, blijkt uit een berekening van salarisverwerker ADP;
- wie minder dan 1000 euro bruto verdient, krijgt net zo veel als vorig jaar.

Overwegende dat;
- deze situatie een directe bevestiging vormt van de dalende koopkracht voor mensen met een laag inkomen;
- we dit onverwachte effect van de belastingregels eerder dit jaar bij de loonstrookjes hebben gezien en dit nu ook doorwerkt in het vakantiegeld;
- het de laagste inkomens zijn die er dit jaar op achteruit gaan.

Verzoekt het college;
Om haar bezorgdheid uit te spreken bij de staatssecretaris van het ministerie van Financiën over de gevolgen van de dit jaar ingevoerde belastingmaatregelingen voor onze medewerkers, die vanuit de gemeente Ooststellingwerf bij Caparis werkzaam zijn.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

PvdA Ooststellingwerf, Bart Polpe

GroenLinks, Henk Vos

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

M-103a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 9

Onderwerp motie: Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;
- er ongeveer 60 personen vanuit de gemeente Ooststellingwerf werkzaam zijn bij Caparis;
- door gewijzigde belastingmaatregelingen deze medewerkers bij Caparis sinds begin dit jaar aanzienlijk minder netto-inkomen overhouden, soms tot tientallen euro's per maand;
- daarnaast blijkt dat ook het vakantiegeld dit jaar fors lager uitvalt, met name voor mensen in deeltijd en aan de onderkant van het loongebouw;
- wie parttime werkt en maandelijks 1000 euro bruto verdient, in mei of juni 693 euro netto vakantiegeld gestort krijgt. Dat is 213 euro minder dan vorig jaar, blijkt uit een berekening van salarisverwerker ADP;
- wie minder dan 1000 euro bruto verdient, krijgt net zo veel als vorig jaar.

Overwegende dat;
- deze situatie een directe bevestiging vormt van de dalende koopkracht voor mensen met een laag inkomen;
- we dit onverwachte effect van de belastingregels eerder dit jaar bij de loonstrookjes hebben gezien en dit nu ook doorwerkt in het vakantiegeld;
- het de laagste inkomens zijn die er dit jaar op achteruit gaan.

Verzoekt het college;
Om haar bezorgdheid uit te spreken bij de staatssecretaris van het ministerie van Financiën over de gevolgen van de dit jaar ingevoerde belastingmaatregelingen voor medewerkers die vanuit de gemeente Ooststellingwerf werkzaam zijn bij sociale werkvoorzieningen zoals bijvoorbeeld Caparis.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

PvdA Ooststellingwerf, Bart Polpe

GroenLinks, Henk Vos

CDA, Marie van Tellingen

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

PvdA GROEN LINKS OOSTSTELLING-WERF CDA

M-103a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 9

Onderwerp motie: Financiële gevolgen aanpassing belastingen werknemers Caparis

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- er ongeveer 60 personen vanuit de gemeente Ooststellingwerf werkzaam zijn bij Caparis;
- door gewijzigde belastingmaatregelingen deze medewerkers bij Caparis sinds begin dit jaar aanzienlijk minder netto-inkomen overhouden, soms tot tientallen euro's per maand;
- daarnaast blijkt dat ook het vakantiegeld dit jaar fors lager uitvalt, met name voor mensen in deeltijd en aan de onderkant van het loongebouw;
- wie parttime werkt en maandelijks 1000 euro bruto verdient, in mei of juni 693 euro netto vakantiegeld gestort krijgt. Dat is 213 euro minder dan vorig jaar, blijkt uit een berekening van salarisverwerker ADP;
- wie minder dan 1000 euro bruto verdient, krijgt net zo veel als vorig jaar.

Overwegende dat;

- deze situatie een directe bevestiging vormt van de dalende koopkracht voor mensen met een laag inkomen;
- we dit onverwachte effect van de belastingregels eerder dit jaar bij de loonstrookjes hebben gezien en dit nu ook doorwerkt in het vakantiegeld;
- het de laagste inkomens zijn die er dit jaar op achteruit gaan.

Verzoekt het college;
Om haar bezorgdheid uit te spreken bij de staatssecretaris van het ministerie van Financiën over de gevolgen van de dit jaar ingevoerde belastingmaatregelingen voor medewerkers die vanuit de gemeente Ooststellingwerf werkzaam zijn bij sociale werkvoorzieningen zoals bijvoorbeeld Caparis.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

PvdA Ooststellingwerf, Bart Polpe

GroenLinks, Henk Vos

CDA, Marie van Tellingen

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**P&C**
Titel	:	Wijziging legesverordening 2025
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen/Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering
15 april 2024

Voorgesteld besluit
1. De Verordening op de heffing en de invordering van Leges Ooststellingwerf 2025 volgens het bijgaande voorstel te wijzigen voor het onderdeel Ondergrondse Infrastructuur.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
In december 2024 is de legesverordening 2025 vastgesteld. In de kanttekening bij dit raadsvoorstel is aangegeven dat er in 2025 een wijzigingsbesluit nodig is vanwege nieuwe algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI). Dit raadsvoorstel heeft betrekking op deze wijziging.

Argumenten

1.1 *Wijziging is nodig vanwege nieuwe algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI)*
De raad heeft in maart 2025 de AVOI vastgesteld. De huidige legesverordening van onze gemeente sluit niet aan bij de nieuwe AVOI. De huidige leges zijn voor een privaatrechtelijke instemming en de nieuwe AVOI is een publiek rechtelijke regeling. Derhalve moeten de legestarieven aangepast worden.

1.2 *De leges zijn op basis van de benodigde inspanning*.
Bij het bepalen van de legeskosten is op basis van een aantal behandelde aanvragen uit het verleden een urenprognose gemaakt voor instemmings- en vergunningstrajecten die voor netbeheerders zijn uitgevoerd. De voorgestelde tarieven zijn hierop gebaseerd.

1.3 *Voor meldingen worden vanaf heden leges in rekening gebracht*
Voorheen werd voor meldingen geen leges in rekening gebracht. Binnen de nieuwe legesverordening worden wel leges in rekening gebracht. Voor meldingen die gelieerd zijn aan een vergunning worden geen kosten in rekening gebracht, maar voor de melding die niet gelieerd zijn een vergunning wel. Bij deze meldingen moeten onder andere de werkzaamheden, locatie en tijdstip nog beoordeeld worden. Dit vraagt om een inspanning in de vorm van tijd en kosten voor het registratiesysteem.

Kanttekeningen

1.1 De inwerkingtreding van de AVOI wordt afgestemd op de inwerkingtreding van de gewijzigde legesverordening
De raad heeft in maart 2025 ingestemd met de AVOI. De AVOI treedt in werking de dag na bekendmaking. De publicatie van de AVOI vindt gelijktijdig plaats met de publicatie van de gewijzigde legesverordening.

Financiële toelichting
De verwachte baten op basis van de nieuwe legesverordening bedragen ruim € 55.000. Voorheen waren de baten circa € 20.000. De hogere baten worden verwerkt bij de najaarsrapportage 2025 en begroting 2026.

Sustainable Development Goals (SDG's)
De legesverordening vermindert ongelijkheid doordat bedrijven voor een vergelijkbare dienst hetzelfde betalen. Via vergunningen kan er gestuurd worden op duurzame steden en gemeenschappen.

Inwonersparticipatie
N.v.t.

Publicatie voor bekendmaking
Burgemeester en wethouders van de gemeente Ooststellingwerf maken bekend dat de gemeenteraad in zijn vergadering van 20 mei 2025 de Verordening op de heffing en invordering van leges 2025 heeft gewijzigd. Wijziging hangt samen met de nieuwe algemene verordening ondergrondse infrastructuren.
De gewijzigde verordening op de heffing en invordering van leges 2025 ligt vanaf 21 mei 2025 ter inzage op het gemeentehuis. Ieder kan op verzoek, tegen betaling, een afschrift krijgen van het besluit. De verordening is ook in te zien op de gemeentelijke website.

Vervolg
Na besluitvorming door de raad wordt de verordening bekendgemaakt door plaatsing in het elektronisch gemeenteblad.

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

Besluit

I.
De Verordening of de heffing en invordering van leges Ooststellingwerf 2025 als volgt te wijzigen:

A.
De tekst in artikel 1.32 wordt vervangen door onderstaande tekst:

	Artikel 1.32 Algemene verordening ondergrondse infrastructuren	2025
1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag in verband met het verkrijgen van een instemmingsbesluit of vergunning als bedoeld in de Algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI), omtrent plaats, tijdstip en wijze van uitvoering van werkzaamheden:	
a.	indien het betreft tracés tot 250 m^1	€ 343,50
b.	indien het betreft tracés vanaf 250 m^1 tot 1500 m^1	€ 417,50
c.	indien het betreft tracés vanaf 1500 m^1 tot 5000 m^1	€ 565,50
d.	indien het betreft tracés vanaf 5000 m^1 en meer, per m^1 tracé	€ 0,11
2.	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een melding voor werkzaamheden van niet-ingrijpende aard als bedoeld in de Algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI), omtrent plaats, tijdstip en wijze van uitvoering van werkzaamheden.	€ 94,00
3.	Indien met betrekking tot een aanvraag overleg moet plaatsvinden tussen de gemeente, andere beheerders van openbare grond en de netbeheerder van het netwerk en/of andere netbeheerders of belanghebbenden, wordt het in 1.32.1 genoemde bedrag per overleg verhoogd met	€ 444,00

II.
Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de bekendmaking.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier. , voorzitter.

Memo

Voor	:	Raad
CC	:	Jan van Weperen
Van	:	P&C
Datum	:	15 mei 2025
Onderwerp	:	Aangepaste legesverordening 2025

Aanleiding
Op 6 mei heeft u het raadsvoorstel aangepaste legesverordening 2025 behandeld. Het raadsvoorstel was op onderdelen niet helemaal duidelijk. In deze memo hebben wij deze onderdelen verduidelijkt.

Aanvullende toelichting raadsvoorstel aangepaste legesverordening 2025.:

- De aangepaste legesverordening gaat in op de datum van publicatie.
- De in de financiële toelichting genoemde bedragen zijn op jaarbasis. Voor 2025 gelden deze dus na rato vanaf de datum van publicatie.
- Het verschil in baten wordt met name veroorzaakt doordat er in de oude legesverordening geen en in de nieuwe legesverordening wel leges in rekening worden gebracht voor meldingen van werken voor kabels en leidingen, die niet vergunning plichtig zijn. Bij deze meldingen moeten de werkzaamheden nog beoordeeld worden en wordt leges in rekening gebracht voor de tijd die hiervoor nodig. Voor vergunning plichtige werken voor kabels en leidingen worden geen separate leges voor meldingen in rekening gebracht, omdat dat onderdeel is van de leges voor de vergunning.

nr. 10

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

Besluit

I.
De Verordening of de heffing en invordering van leges Ooststellingwerf 2025 als volgt te wijzigen:

A.
De tekst in artikel 1.32 wordt vervangen door onderstaande tekst:

	Artikel 1.32 Algemene verordening ondergrondse infrastructuren	2025
1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag in verband met het verkrijgen van een instemmingsbesluit of vergunning als bedoeld in de Algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI), omtrent plaats, tijdstip en wijze van uitvoering van werkzaamheden:	
a.	indien het betreft tracés tot 250 m^1	€ 343,50
b.	indien het betreft tracés vanaf 250 m^1 tot 1500 m^1	€ 417,50
c.	indien het betreft tracés vanaf 1500 m^1 tot 5000 m^1	€ 565,50
d.	indien het betreft tracés vanaf 5000 m^1 en meer, per m^1 tracé	€ 0,11
2.	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een melding voor werkzaamheden van niet-ingrijpende aard als bedoeld in de Algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI), omtrent plaats, tijdstip en wijze van uitvoering van werkzaamheden.	€ 94,00
3.	Indien met betrekking tot een aanvraag overleg moet plaatsvinden tussen de gemeente, andere beheerders van openbare grond en de netbeheerder van het netwerk en/of andere netbeheerders of belanghebbenden, wordt het in 1.32.1 genoemde bedrag per overleg verhoogd met	€ 444,00

II.
Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de bekendmaking.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier.

, voorzitter.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**P&C**
Titel	:	Jaarstukken 2024
Onderwerp	:	Jaarstukken 2024
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering

Dinsdag 15 april 2025

Voorgesteld besluit

1. De beslispunten op pagina 6 t/m 10 uit de nota reserves en voorzieningen 2024 en 2025-2027 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2024 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2024 € 2.118.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Mobiliteitsvisie € 17.000
    b. Accommodatiebeleid € 116.000
    c. Subsidie 80 jaar vrijheid € 11.000
    d. Herplanten bomen € 37.000
    e. Pumptrack Oosterwolde € 140.000
    f. Inburgering € 48.000
    g. Subsidieregeling bloeizones € 20.000
    h. Opvang Oekraïne € 604.000
    i. Natuurbrandpreventie en -mitigatie € 105.000
    j. Spreidingswet € 32.000
    k. Algemeen € 988.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 200 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2024 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

Hierbij ontvangt u de nota reserves en voorzieningen en de Jaarstukken over 2024. Een jaar waarin we opnieuw gewerkt hebben met de samenwerkingsagenda en het collegeakkoord zoals die verwerkt was in de programmabegroting.

We verwachtten een tekort over het jaar 2024. Door diverse oorzaken laten we in 2024 toch zwarte cijfers zien. Vanaf 2026 worden we net als de andere gemeenten in Nederland geconfronteerd met het ravijnjaar. De uitkering uit het gemeentefonds is dan fors lager dan het jaar ervoor. Het jaar 2028 laat vooralsnog een voorzichtige plus zien. Een reden waarom we (voor nu) geen bezuinigingsronde zijn gestart.

In het afgelopen jaar is gewerkt aan een aantal grote dossiers. Denk aan het accommodatiebeleid, opvang van vluchtelingen en de woningbouwopgave.

De belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar vindt u in de samenvatting in de jaarstukken.

De Jaarstukken bestaan uit twee delen, het jaarverslag en de jaarrekening. De plannen staan in de programmabegroting 2024 die in november 2023 door u is vastgesteld. Met het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de belangrijkste beleids- en financiële resultaten. In de jaarrekening geven we de volledige financiële verantwoording en de balans met toelichting. De rechtmatigheidsverantwoording is met ingang van 2023 onderdeel van de jaarstukken. De accountant geeft alleen nog een oordeel over getrouwheid.

Argumenten

1.1 Om de Jaarstukken vast te stellen moet eerst de nota reserves en voorzieningen worden vastgesteld.
De beslispunten in de nota reserves en voorzieningen zijn verwerkt in de jaarstukken 2024. Ze moeten voor het vaststellen van de jaarstukken worden vastgesteld om zo de mutaties in de reserves en voorzieningen in de jaarstukken rechtmatig te laten zijn. Bij de programmabegroting 2024-2027 zijn door de raad de toevoegingen en onttrekkingen (reserves) en dotaties en aanwendingen (voorzieningen) 2024 vastgesteld. Deze hoeven in feite niet nogmaals te worden vastgesteld, maar om duidelijkheid te verstrekken over de mutaties van de komende jaren worden ze wel bij de beslispunten genoemd. Afwijkingen tussen begroting en realisatie moeten wel middels deze nota worden vastgesteld.

2.1 Gezien de huidige ontwikkelingen en de verwachting van openen nieuwe exploitaties kunnen we de reserve grondexploitatie beter op een bepaald niveau brengen
Voor het bepalen van tussentijdse winst bij de complexen moet de POC-methode (percentage of completion) worden toegepast. De POC methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten, als de kosten verkeert. De totale winst over de individuele grondexploitatie wordt opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Dit heeft er in 2024 toe geleid dat we een winst moesten nemen van € 182.219. De hoogte van de reserve wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van verwachtingen van de huidige complexen. We stellen voor deze actualisatie, net als in 2022 en 2023, achterwege te laten. De komende tijd zullen er een aantal nieuwe exploitaties worden geopend. Het lijkt goed om de reserve grondexploitatie op een bepaald niveau te brengen.

3.1 Het is de bevoegdheid van de raad om de jaarstukken vast te stellen
Dit hoort bij de controlerende rol van de raad. De jaarstukken moeten binnen twee weken na vaststelling en voor 15 juli bij de provincie ingeleverd zijn.

4.1 en 5.1 Ten opzichte van het begrote resultaat na de najaarsrapportage 2024 is het een verschil van € 2.989.000

Het voordeel is onder andere ontstaan door een hogere algemene uitkering (decembercirculaire), er zijn middelen overgebleven voor opvang van Oekraïense ontheemden, voordelen bij de Wmo zoals hulp bij het huishouden en dagbesteding, een voordeel op de jeugdhulp en een positieve afrekening voor beschermd wonen. De toelichting op de verschillen staat bij de programma's. In het hoofdstuk 'algemeen' van de jaarstukken staat een analyse op hoofdlijnen. We stellen voor het resultaat op de volgende manier te bestemmen (zie ook pagina 14 t/m 16 van de jaarstukken):

a) € 17.000 voor de mobiliteitsvisie. Het proces om uitvoering te kunnen geven aan de mobiliteitsvisie is vertraagd. Daarom zijn de middelen in 2024 niet volledig besteed.
b) € 116.000 voor accommodatiebeleid. De raad heeft in september 2024 besloten om € 66.000 van het budget accommodatiebeleid 2024 beschikbaar te stellen voor onderzoek verduurzamingsmogelijkheden Kampus en onderzoek dorpshuis Haule. Deze onderzoeken vinden in 2025 plaats. De lasten komen daarom ook in 2025. Daarnaast heeft de raad besloten om € 50.000 beschikbaar te stellen voor de verduurzaming van het dorpshuis in Elsloo. Dit budget is nog niet uitgegeven. De subsidie van IMF en de bijdrage vanuit de gemeente zijn gebaseerd op de verduurzaming van het bestaande dorpshuis in Elsloo. Inmiddels heeft Stichting Vereniging Accommodatie Elsloo (SVEA) een gewijzigd plan ingediend. Het plan is met de betrokken wethouders oriënterend besproken. Op basis hiervan werkt SVAE het plan verder uit en komt er bij de gemeente op terug. Het uitgewerkte plan wordt in 2025 verwacht.
c) € 10.500 voor subsidieregeling 80 jaar vrijheid. Deze regeling loopt door in 2025. Het budget is € 25.000. Er is voor bijna € 14.500 subsidie aangevraagd. Voor 2025 worden nog aanvragen verwacht.
d) € 37.000 voor het herplanten van bomen. Door capaciteitsproblemen zijn in 2024 de geplande te kappen bomen buiten de bebouwde kom niet gekapt. Daarom is er ook geen herplant geweest. Voor 2025 is capaciteit geregeld om de nodige inhaalslag te maken.
e) € 140.000 voor pumptrack Oosterwolde. Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad budget beschikbaar gesteld voor een skatebaan. Zowel qua vergunning als qua uitvoering is het handig om de pumptrack en de skatebaan aan elkaar te verbinden. Eind 2024 is gestart met de uitvoering. Planning is dat de pumptrack en de skatebaan in april 2025 gereed zijn. De raad is hierover geïnformeerd via de najaarsrapportage 2024 en mededeling #1734.
f) € 48.000 voor inburgering. De tijdelijke middelen van € 48.000 uit de begroting 2024, toegekend via de septembercirculaire 2022, konden niet ingezet worden door te weinig capaciteit. Door een tekort aan participatieactiviteiten willen we deze middelen in 2025 benutten om lokale participatie- en integratiemogelijkheden te versterken. Praktische oefening van de taal en actieve deelname aan de samenleving zijn cruciaal naast taallessen voor een succesvolle inburgering. Dit sluit aan bij het duale karakter van de Nieuwe Wet Inburgering, waarin leren in de praktijk en formeel leren hand in hand gaan.
g) € 20.000 voor de subsidieregeling bloeizones. Deze regeling loopt door in 2025. In 2025 worden nog aanvragen verwacht.
h) € 604.000 voor Opvang Oekraïne. Ondanks een verdere verlaging van het ontvangen normbedrag, zijn er met de opvang van Oekraïense ontheemden middelen overgehouden in 2024. Voorstel is ook deze middelen in 2025 in te zetten, mede vanwege de grote opgave die er ligt om blijvend een grote groep ontheemden op te vangen. De concrete uitwerking volgt in 2025.
i) € 105.000 voor natuurbrandpreventie en -mitigatie. Deze middelen hebben we via de decembercirculaire 2024 ontvangen en konden we daardoor niet meer in 2024 uitgeven. Het budget wordt in 2025 benut voor o.a. het slaan van nieuwe putten.
j) € 32.000 voor spreidingswet. Deze middelen hebben we via de decembercirculaire 2024 ontvangen en konden we daardoor niet meer in 2024 uitgeven. Het budget wordt in 2025 benut voor het zoeken naar opvangplekken voor asielzoekers.
k) Het resterende resultaat toe te voegen aan de algemene reserve.

6.1 Er zijn geen financiële onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens geconstateerd

In de paragraaf bedrijfsvoering is een toelichting gegeven op de rechtmatigheidsverantwoording.

7.1 De accountant heeft de controle uitgevoerd
Verslag van bevindingen is op dit moment nog niet beschikbaar, en wordt daarom nagezonden. De rechtmatigheidsverantwoording door het college is opgenomen in de jaarstukken. De accountant geeft vanaf dit jaar alleen een oordeel over de getrouwheid.

Kanttekeningen

Het verslag van bevindingen volgt later
De accountantscontrole is nog niet volledig afgerond. Het verslag van bevindingen volgt daarom later. De bevindingen kunnen ertoe leiden dat we nog aanpassingen in de Jaarstukken moeten doen.

Financiële toelichting

Zie Jaarstukken.

Publicatie voor bekendmaking

Zie aanbieding. De Jaarstukken zijn beschikbaar via Ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Nota reserves en voorzieningen 2024
2. Jaarstukken 2024
3. Concept verslag van bevindingen (wordt nagezonden)

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

Besluit

1. De beslispunten op pagina 6 t/m 10 uit de nota reserves en voorzieningen 2024 en 2025-2027 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2024 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2024 € 2.118.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Mobiliteitsvisie € 17.000
    b. Accommodatiebeleid € 116.000
    c. Subsidie 80 jaar vrijheid € 11.000
    d. Herplanten bomen € 37.000
    e. Pumptrack Oosterwolde € 140.000
    f. Inburgering € 48.000
    g. Subsidieregeling bloeizones € 20.000
    h. Opvang Oekraïne € 604.000
    i. Natuurbrandpreventie en -mitigatie € 105.000
    j. Spreidingswet € 32.000
    k. Algemeen € 988.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 201 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2024 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier. , voorzitter.

Nota reserves en voorzieningen 2024

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Algemeen en beslispunten 4
Algemeen 4
Beslispunten reserve 6
Beslispunten voorzieningen 8
Verloopoverzichten 11
Verloopoverzichten reserves 11
Verloopoverzichten voorzieningen 12
Toelichting per reserve 13
Algemene reserve 13
Toelichting algemene reserve 17
Algemene reserve grondexploitatie 21
Reserve lastenverlichting 23
Reserve strategische projecten 24
Reserve organisatieontwikkeling 25
Reserve riolering 26
Reserve overhevelingsbudgetten 27
Reserve monumenten 30
Reserve kapitaal 31
Reserve OKO 32
Toelichting per voorziening 33
Voorziening bodemsanering 33
Voorziening complex 1131 Muldersveld Makkinga 33
Voorziening oninbare debiteuren 35
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe 35
Voorziening onderhoud gymzalen 37
Voorziening onderhoud De Kompaan 39
Voorziening onderhoud Steegdenhal 41
Voorziening onderhoud sportaccommodaties 3 B's 43
Voorziening onderhoud gebouwen 45
Voorziening onderhoud MFS De Boekebeam 46
Voorziening onderhoud Bosbergtoren 48
Voorziening onderhoud De Bongerd 49
Voorziening onderhoud Samensprong 51
Voorziening riolering 53
Voorziening lopend pensioen bestuurders 55
Voorziening pensioen vm/huidige wethouders 57

Voorziening verlofsparen 58
Voorziening RVU 59

gemeente oooststellingwerf

Nota reserves en voorzieningen

Algemeen en beslispunten

Algemeen

Verloop reserves en voorzieningen

Het belangrijkste doel van de nota reserves en voorzieningen 2024 is het herijken van de reserves en voorzieningen. De nota is bij uitstek een kader stellend instrument voor u. Het doel van de nota is immers het bepalen en vaststellen van de kaders rondom de reserves en voorzieningen. De nota moet de uitgangspunten voor de te vormen reserves en voorzieningen helder maken, de scheiding tussen reserves en voorzieningen consequent doorvoeren en bevoegdheden waar nodig definiëren. Dit alles uiteraard in het kader van de BBV-regelgeving. Voor het opstellen van de nota reserves en voorzieningen en het daaraan gekoppelde verloop van de reserves en voorzieningen zijn uitgangspunten benoemd. Deze uitgangspunten zijn nodig om ervoor te zorgen dat de beoordeling van de reserves en voorzieningen eenduidig wordt uitgevoerd. Het college heeft de uitgangspunten vastgesteld, zoals hieronder weergegeven.

Uitgangspunten

Voor een transparante, éénduidige verwerking van reserves en voorzieningen zijn onderstaande uitgangspunten van belang. Hierbij is rekening gehouden met bestaande nota's over reserves en voorzieningen, BBV-regelgeving en nieuwe inzichten. De uitgangspunten zijn onderverdeeld in een drietal categorieën namelijk: bevoegdheden college/raad, verloop reserves en voorzieningen en voorwaarden die van toepassing zijn bij de uitvoering van een correcte beoordeling reserves en voorzieningen.

Bevoegdheden

1. Vorming en opheffing van reserves en voorzieningen vindt plaats met expliciete toestemming van de raad. Daarbij wordt onder meer vastgelegd: het doel, de reden, functie, minimum en maximum hoogte, periode, wijze van voeding, bestedingsraming en budgethouder.
2. De raad heeft de bevoegdheid tot het wijzigen van een bestemming van een reserve.
3. De raad stelt door middel van vaststelling van de begroting de jaarlijkse toevoegingen en onttrekkingen van de reserves en voorzieningen vast. Binnen dit kader kan het college op grond van de noodzakelijke onderbouwing aanwendingen doen.
4. De raad kan de bestemming van een (bestemmings-)reserve wijzigen. Bij een voorziening kan de raad de bestemming niet zonder meer wijzigen. Veelal liggen er wettelijke verplichtingen (BBV-wetgeving) aan een voorziening ten grondslag.
5. De verantwoordelijkheid van de aanwending van voorzieningen ligt bij het college.

Verloop

1. Jaarlijks, ten tijde van de opstelling van de jaarrekening, vindt er een evaluatie van bestemmingsreserves en voorzieningen plaats. Reserves en voorzieningen met een specifiek doel of een concrete aflooptermijn waarbij de realisatie uitblijft, worden heroverwogen.
2. De nota reserves en voorzieningen geeft de raad de mogelijkheid van integrale afweging bij resultaatbestemming.
3. De nota reserves en voorzieningen moet een beter inzicht opleveren in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Vermeden moet worden dat het verschil tussen resultaat voor en na bestemming sterk afwijkt. Ter bevordering van de transparantie is het noodzakelijk om meer baten en lasten in het resultaat voor bestemming te begroten en te verantwoorden.
4. Aan alle onderhoudsvoorzieningen moeten beheersplannen ten grondslag liggen. Deze beheersplannen (t.b.v. onderhoud) moeten minimaal eens in de vijf jaar geactualiseerd worden. De budgethouders stellen de beheersplannen op. Indien er geen beheersplan aanwezig is, is er volgens de BBV-regels geen sprake van een voorziening, maar van een reserve. Daarbij wordt het geld "geparkeerd" in een bestemmingsreserve en is dus nog steeds beschikbaar.

Voorwaarden

1. Negatieve reserves en voorzieningen zijn niet toegestaan.
2. Overschrijdingen van lasten in het kader van de begrotingsonrechtmatigheid zijn relevant zodra deze overschrijdingen van de lasten op het totale programma veroorzaken. De raad is verplicht hierover een begrotingswijziging vast te stellen.
3. Op een investering met een economisch en maatschappelijk nut moet volgens de BBV-voorschriften altijd worden afgeschreven. Er moet 'bruto' geactiveerd worden. De bestemmingsreserves kunnen hierbij gebruikt worden als dekkingsmiddel voor de jaarlijkse kapitaalslasten.
4. Er vindt geen rentetoerekening plaats aan voorzieningen en reserves, met uitzondering van in de BBV voorgeschreven mogelijkheden (bijv. voorzieningen die op basis van contante waarde zijn berekend).
5. Het onderscheid tussen een reserve en een voorziening is in overeenstemming met de regelgeving opgenomen in het BBV. De BBV regelgeving wordt hierbij gevolgd.
6. Indien gebruik wordt gemaakt van een egalisatiereserve moet worden voldaan aan kostendekkendheid. Per egalisatiereserve zal een minimumbedrag en een maximum bedrag genoemd moeten worden, indien de raad daarover besloten heeft. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het hanteren van een maximale omvang van de reserve dat een bepaald percentage bedraagt van de geraamde opbrengst.
7. De omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente en maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit.
8. De algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie worden jaarlijks aangevuld/afgeroomd, waarbij het weerstandsvermogen van zodanige omvang is dat (on)verwachte risico's en (niet) kwantificeerbare verliezen kunnen worden opgevangen.
9. Vrijgevallen bedragen door herschikking van reserves en voorzieningen worden toegevoegd aan de algemene reserve.
10. Voorzieningen worden onafhankelijk van het resultaat gevormd.
11. Aan de vorming, aanwending en opheffing van reserves en voorzieningen moet een bestendige gedragslijn ten grondslag liggen. De onderbouwing van de reserves en voorzieningen kunnen niet jaarlijks een 100% andere invalshoek hebben; d.w.z. een ander doel krijgen.
12. Behaalde resultaten bij verkoop van gemeentelijke eigendommen, die niet zijn opgenomen in de grondexploitatie, vallen vrij ten gunste van de algemene reserve dan wel worden ten laste van de algemene reserve gebracht (bij boekverlies).
13. Reserves beneden de € 25.000 worden niet gevormd.
14. Het bedrag boven het maximale saldo van de algemene reserve wordt aangewend voor het op peil brengen van de bestemmingsreserves.

Waardering voorzieningen

Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)

Hieronder vallen de voorzieningen voor oninbare debiteuren (algemeen en SozaWe). De voorziening wordt als volgt gevormd:

- Belastingdebiteuren:
  Ouder dan 2 jaar: 80% oninbaar
  Tussen 1 en 2 jaar: 50% oninbaar
  Ouder dan 6 maanden: 10% oninbaar

Voor de overige vorderingen wordt een voorziening gevormd op basis van beoordeling op inbaarheid van de openstaande vorderingen ouder dan drie maanden.

- Bij SoZaWe vindt deze beoordeling per debiteur plaats met uitzondering van debiteuren met een saldo < € 1.500 en vorderingen waarvan de vordering is ontstaan in het lopende boekjaar en vorderingen waarvan er een ontvangst heeft plaatsgevonden in het lopende boekjaar. Voor posten > € 50.000 gelden de uitzonderingen niet, deze worden meegenomen in de beoordeling. Naast de individuele bepaling geldt dat de vorderingen WWB voor 75% als oninbaar worden beschouwd.

Voorziening ter gelijkmatige verdeling van de lasten (art 44 1c)
Hieronder vallen de onderhoudsvoorzieningen. De hoogte van de voorzieningen worden bepaald aan de hand van de aanwezige (meerjarige) onderhoudsplannen.

Voorziening m.b.t. van derden verkregen middelen (art 44.2)
Hieronder valt de voorziening riolering. De hoogte wordt bepaald aan de hand van het (vastgestelde) gemeentelijke rioleringsplan.

Voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
Hieronder vallen de voorzieningen van de lopende pensioenverplichtingen (oftewel de voorziening van de (oud)bestuurders die een pensioenuitkering krijgen) en die van de verwachte pensioenverplichtingen voor voormalige en huidige wethouders (oftewel de voorziening van de (oud) bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt). Deze voorzieningen worden bepaald aan de hand van actuariële berekeningen van RAET.

Uitvoering
In samenwerking tussen de budgethouders en financieel consulenten van het cluster planning en control zijn de reserves en de voorzieningen voor 2024 en verder beoordeeld. Bij de beoordeling is rekening gehouden met de door het college vastgestelde uitgangspunten.

Bij de jaarlijkse beoordeling van de reserves en voorzieningen is het noodzakelijk om te inventariseren of de hoogte van de reserve in overeenstemming is met de door de raad bepaalde bestemming. Op deze manier wordt inzichtelijk of de gewenste omvang van de reserves in relatie is tot het gewenste bestaande beleid. De uitkomsten van de beoordeling 2024 en verder worden meegenomen bij de kaderbrief 2026-2029. Bij de behandeling van de kaderbrief kunnen wensen en prioriteiten afgezet worden tegen eventuele overschotten binnen het eigen vermogen (reserves).

Gevolgen beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2024
Als uitgangspunt voor de beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2024 is de eindstand van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2023 genomen. De beoordeling 2024 heeft de volgende instellingen/opheffingen voor de reserves, voorzieningen en schulden tot gevolg:

- Het instellen van een reserve OKO
- Het instellen van een voorziening RVU
- Het instellen van een verliesvoorziening complex Muldersveld Makkinga

De raad heeft de bevoegdheid om onttrekkingen en toevoegingen tot en met 31 december van het betreffende boekjaar met tijdige begrotingswijzigingen te autoriseren.

Beslispunten reserve

9211600 Algemene reserve

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Toevoeging in 2024 van € 3.856.637 (rekeningsresultaat 2023)
3. Toevoeging in 2024 van € 967.498
4. Onttrekking in 2024 van € 2.558.351 (zie specificatie)
5. Onttrekkingen 2025 € 4.782.473, 2026 € 1.324.783, 2027 € 400.000, 2028 € 350.000, € 312.669
6. Toevoeging in 2025 € 300.000

9211601 Alg. reserve grondexploitatie

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Toevoeging in 2024 € 182.219 winstneming
3. Onttrekking € 182.000 en € 154.138 voor respectievelijk verliesvoorziening Muldersveld en vennootschapsbelasting
4. Toevoeging 2025 € 937.157, 2026 € 0, 2027 € 780.300 en 2028 € 0

9231602 Reserve lastenverlichting

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Toevoeging 2024 € 82.000
3. Onttrekking 2024 € 0
4. Toevoeging 2025 € 0

9231707 Reserve strategische projecten

1. Reserve opheffen per 31-12-2024
2. Onttrekkingen 2024 € 2.013.380 (Wijkvernieuwing Haerenkwartier € 2.000.000 en proceskosten Regio Deal € 13.380)

9231708 Reserve organisatieontwikkelingen

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Onttrekking in 2024 € 52.529
3. Onttrekking 2025 € 109.500, 2026 € 30.000 en 2027 € 30.000

9231710 Reserve Riolering

1. Reserve handhaven per 31-12-2024

9231711 Reserve budgetoverheveling

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Onttrekking in 2024 van € 453.000
3. Toevoeging in 2024 van € 135.000
4. Vrijval van € 230.545
5. Onttrekking in 2025 van € 135.000

9231712 Reserve monumenten

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Toevoeging 2024 € 0
3. Onttrekking 2024 € 0
4. Onttrekking 2025 t/m 2029 eventuele onder- of overschrijding subsidie gemeentelijke monumenten

9231718 Reserve kapitaallasten

1. Reserve handhaven per 31-12-2024
2. Onttrekking 2024 € 131.189 ter dekking van de afschrijving
3. Onttrekkingen 2025 en verder € 263.500 per jaar

9231720 Reserve OKO

1. Vormen reserve per 31-12-2023
2. Toevoeging 2024 van € 1.100.000 conform amendement van 18 april 2023

Beslispunten voorzieningen

9111905 Voorziening bodemsanering

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024

9111906 Voorziening complex 1131 Muldersveld Makkinga

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024.
2. Dotatie in 2024 € 182.000

9121800 Voorziening oninbare debiteuren

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Aanwending voorziening 2024 € 20.198
3. Dotatie aan voorziening 20204 € 30.139

9131801 Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 67.864
3. Aanwending 2024 € 208.347

9151900 Voorziening onderhoud gymzalen

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 15.000
3. Aanwending in 2024 € 37.248
4. Dotatie in 2025 € 100.000 (inclusief extra dotatie € 85.000, zie separaat raadsvoorstel)
5. Dotatie 2026-2029 jaarlijks € 15.000
6. Aanwending in 2025 € 160.026, 2026 € 11.850, 2027 € 15.972, 2028 € 24.901, 2029 € 19.083

9151901 Voorziening onderhoud de Kompaan

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 20.000
3. Onttrekking in 2024 € 47.661
4. Dotatie 2025 € 90.000 (inclusief extra dotatie € 70.000, zie separaat raadsvoorstel)
5. Dotatie 2025-2029 € 20.000
6. Aanwending 2025 € 175.016, 2026 € 33.783, 2027 € 36.513, 2028 € 7.423, 2029 € 2.565

9151902 Voorziening onderhoud Steegdenhal

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 15.500
3. Aanwending in 2024 € 22.081
4. Dotatie 2025-2029 € 15.500
5. Aanwending 2025 € 101.766, 2026 € 8.499, 2027 € 55.616, 2028 € 7.105, 2029 € 10.851

9151903 Voorziening onderhoud sport acc. Bosbad - Boekhorst

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 25.000
3. Aanwending in 2024 € 216.077 (Bosbad € 186.544 en Boekhorst € 29.473)
4. Dotatie 2025 € 160.000 (inclusief extra dotatie € 135.00, zie separaat raadsvoorstel)
5. Dotatie 2026-2029 € 25.000
6. Aanwending 2025 € 374.604, 2026 € 95.326, 2027 € 65.892, 2028 € 121.230, 2029 € 14.374

9151904 Voorziening onderhoud gebouwen

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie aan de voorziening 2024 € 75.000
3. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2025 en verder € 75.000 (cf begroting)
4. Aanwending 2024 € 57.361
5. Aanwending 2025 € 422.029, 2026 € 0, 2027 € 0 en 2028 € 189.020

9151906 Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 16.000
3. Aanwending in 2024 € 34.417
4. Dotatie 2025 € 70.000 (inclusief extra dotatie € 54.000, zie separaat raadsvoorstel)
5. Dotatie 2025-2029 € 16.000
6. Aanwending 2025 € 245.535, 2026 € 37.784, 2027 € 47.548, 2028 € 1.904, 2029 € 9.337

9151907 Voorziening onderhoud Bosbergtoren

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 25.500
3. Aanwending in 2024 € 0
4. Dotatie 2025-2029 € 13.500
5. Aanwending 2025 € 33.850, 2026 € 1.220, 2027 € 23.500, 2028 € 7.897, 2029 € 0

9151908 Voorziening onderhoud de Bongerd

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 10.000
3. Aanwending in 2024 € 27.599
4. Dotatie 2025-2029 jaarlijks € 10.000
5. Aanwending in 2025 € 59.470, 2026 € 16.963, 2027 € 36.750, 2028 € 18.879, 2029 € 13.250

9151909 Voorziening onderhoud Samensprong

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie in 2024 € 45.000
3. Onttrekking in 2024 € 176.023
4. Dotatie 2025-2029 € 45.000
5. Aanwending 2025 € 84.423, 2026 € 166.359, 2027 € 6.422, 2028 € 6.050, 2029 € 3.119

9161940 Voorziening riolering

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Aanwending voorziening 2024 € 742.953
3. Dotatie aan de voorziening 2024 € 0
4. Dotatie voorziening 2025 € 146.348, 2026 € 145.348, 2027 € 145.348, 2028 € 145.348
5. Aanwending in 2025-2028: € 818.000 p/j obv GRP 2020-2024 – jaarlijkse invest. vrijverval riolering

9151950 Voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie 2024 aan de voorziening € 802.443
3. Vrijval 2024 voorziening € 0
4. Aanwending 2024 van de voorziening € 171.610
5. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2025 en verder € 25.000
6. Jaarlijkse aanwending van de voorziening 2025 en verder € 175.000

9151951 Voorziening pensioenverplichting voormalige en huidige wethouders

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Vrijval voorziening 2024 € 173.930
3. Jaarlijkse dotatie 2025 en verder aan voorziening € 50.000

9151953 Voorziening verlofsparen

1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
2. Dotatie 2024 aan de voorziening € 88.457

9151954 Voorziening RVU

1. Voorziening vormen per 31-12-2024
2. Dotatie 2024 aan de voorziening € 54.613

Verloopoverzichten

Verloopoverzichten reserves

x € 1.000

Reserves	Nummer	Saldo per 31-dec-23	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-dec-24
1.2 Algemene reserves						
Algemene reserve	9211600	29.724	5.093	-2.483	-	32.334
Totaal algemene reserves		**29.724**	**5.093**	**-2.483**	**-**	**32.334**
1.3 Bestemmingsreserves opvangen schommelingen tarieven						
Reserve lastenverlichting	9231602	595	82	-	-	677
Totaal bestemmingsreserves opvangen schommelingen tarieven		**595**	**82**	**-**	**-**	**677**
1.4 Bestemmingsreserves						
1.4.1 Bestemmingsreserves grondexploitatie						
Algemene reserve grondexploitatie	9211601	2.293	182	-336	-	2.139
Totaal bestemmingsreserves grondexploitatie		**2.293**	**182**	**-336,14**	**-**	**2.139**
1.4.2 Overige bestemmingsreserves						
Reserve strategische projecten	9231707	2.013	-	-2013	-	0
Reserve organisatieontwikkelingen	9231708	52	177	-53	-	176
Reserve riolering	9231710	-	-	-	-	-
Reserve overheveling budgetten	9231711	684	135	-684	-	135
Reserve kapitaallasten	9231718	2.438	1.785	-130	-	4.093
Reserve monumenten	9231712	100	0	-	-	100
Reserve OKO	9231720	0	1.100	-		1.100
Totaal overige bestemmingsreserves		**5.287**	**3.197**	**-2.880**	**-**	**5.604**
Totaal bestemmingsreserves		**8.174**	**3.462**	**-3.216**	**-**	**8.420**
Totaal reserves		**37.898**	**8.555**	**-5.700**	**-**	**40.753**

gemeente ooststellingwerf

Verloopoverzichten voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Nummer	Saldo per 31-dec-23	Dotatie	Vrijval	Aanwending	Saldo per 31-dec-24
1. Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's(art. 44 1a)						
Voorziening bodemsanering	9111905	475	-	-	-	475
Voorziening complex 1131 Muldersveld	9111906		182			182
Totaal voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's(art. 44 1a)		**475**	**182**	**0**	**0**	**657**
2. Voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	9121800	62	30	-	-20	72
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	9131801	400	68	-	-208	259
Totaal voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1b)		**462**	**98**	**-**	**-229**	**331**
3. Voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1c)						
Voorziening onderhoud gymlokalen	9151900	92	15	-	-37	70
Voorziening onderhoudsgelden De Kompaan	9151901	122	20	-	-48	94
Voorziening onderhoudsgelden Steegdenhal	9151902	81	16	-	-22	74
Voorziening onderhoud sportaccommodaties 3 B's	9151903	414	25	-	-216	223
Voorziening onderhoud gebouwen	9151904	693	75	-	-57	710
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	9151906	204	16	-	-34	186
Voorziening onderhoud Bosbergtoren	9151907	30	26	-	0	55
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	9151908	102	10	-	-28	84
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	9151909	336	45	-	-176	205
Totaal voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1c)		**2.074**	**247**	**0**	**-618**	**1.702**
4. Voorzieningen mbt van derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening riolering	9161940	5.205		-	-585	4.621
Totaal voorzieningen mbt van derden verkregen middelen (art 44.2)		**5.205**	**0**	**-**	**-585**	**4.621**
5. Voorzieningen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders	9151950	2.061	802	0	-172	2.691
Voorziening pens.verplichtingen vm. + huidige wethouders	9151951	1.062	0	-174	0	889
Voorziening verlofsparen	9151953	129	88	0	0	218
Voorziening RVU	9151954	0	71	0	0	71
Totaal voorzieningen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen		**3.252**	**962**	**-174**	**-172**	**3.869**
Totaal voorzieningen		**11.468**	**1.489**	**-174**	**-1.603**	**11.180**

Toelichting per reserve

Algemene reserve

.	Algemene reserve	9211600
2.	Naam Budgethouder	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 0 Bestuur en ondersteuning
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	n.v.t. Artikel 43 van het BBV schrijft de algemene reserve voor.
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	De algemene reserve heeft een algemeen karakter en is vrij aanwendbaar. Voor het gebruik van de algemene reserve is, zoals voor alle reserves, altijd een expliciet raadsbesluit vereist. De algemene reserve is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers (het opvangen van onvoorzienbare risico's en calamiteiten). Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van de algemene reserve. De noodzakelijke hoogte van de algemene reserve wordt mede bepaald aan de hand van het weerstandsvermogen van de gemeente. De provincie toetst of de algemene reserve het gewenste niveau heeft.
8.	Soort reserve	Algemene reserve
9.	Motief vorming reserve	Risicomotief
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	De voeding van de reserve vindt plaats door toevoeging van een positief rekeningresultaat. Een eventueel negatief rekeningresultaat komt ten laste van de algemene reserve.
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Bij de algemene reserve wordt uitgegaan van een ondergrens van € 3.000.000. Daarnaast wordt elk jaar de benodigde weerstandscapaciteit berekend.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2024
		Het voordelige rekeningsaldo 2023 van € 3.856.637 is toegevoegd aan de algemene reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	N.v.t.

15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	Toevoeging:
		1. Rekeningsresultaat 2023 € 3.856.637
		2. MOP Wegen € 218.763
		3. Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid € 184.952
		4. Landelijk gebied/stikstof € 332.783
		5. Omgevingswet € 231.000
		Onttrekking:
		1. Congres mobiliteit € 20.000
		2. Onderzoek subsidioloog/accommodatiebeleid € 7.416
		3. Concerncontrol € 20.000
		4. OKO-projectleider € 69.000
		5. Europapact Fryslan (Friese projectenmachine) € 22.000
		6. Verkeersveiligheid € 46.888
		7. Fietsverbinding Waskemeer € 171.073
		8. Omgevingswet € 195.820
		9. Landelijk gebied/stikstof € 72.000
		10. Schilderwerk Molen Makkinga € 50.000
		11. Onderzoek accommodatiebeleid Appelscha en Oosterwolde € 0
		12. Project Mader € 11.600
		13. Subsidie Vrijstaat en stg Kortsluiting € 20.000
		14. Pilot menstruatieproducten € 0
		15. Energietoeslag € 300.000
		16. Flankerend beleid energiearmoede € 39.600
		17. Fonds maatschappelijke initiatieven € 38.000
		18. Maatschappelijke opvang Oekraïne € 0
		19. Bijdrage dorpshuis Waskemeer en MFA Oldeberkoop € 165.000
		20. Klimaatmiddelen € 22.273
		21. OKO-uitvoeringskosten € 0
		22. OKO-reserve € 1.100.000
		23. Circulaire uitvoeringsstrategie € 17.699
		24. Taskforce woningen € 94.982
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Toevoegingen:
		2. MOP wegen: Om de werkzaamheden zo efficiënt mogelijk uit te voeren zijn de werkzaamheden voor 2024 en 2025 gezamenlijk uitgezet. Dit kan betekenen dat in het eerste jaar het budget wordt onder- dan wel wordt overschreden. Deze onder- of overschrijding loopt dan via de algemene reserve en wordt dan weer in het opvolgende jaar recht getrokken. Deze werkwijze is ingezet in 2018. Hiermee wordt het beschikbare budget beter ingezet (zie ook raadsmededeling 472). Dit betekent dat nu de onderschrijding over 2024 ad € 218.763 wordt toegevoegd aan de algemene reserve en in 2025 wordt ditzelfde bedrag weer onttrokken en aan het budget mop wegen 2025 toegevoegd.
		3. Programma duurzaamheid: In de raadsvergadering van 17 december 2024 is besloten om het resterende uitvoeringsbudget voor het programma duurzaamheid toe te voegen aan de algemene reserve.

		4. Landelijk gebied/stikstof: In dezelfde raadsvergadering van hierboven genoemd is dit ook besloten voor de middelen landelijk gebied/stikstof.
		5.Omgevingswet: Bij de meicirculaire 2024 zijn middelen ontvangen voor de invoering van de omgevingswet. In de mededeling aan de raad hierover is aangegeven dat deze middelen worden toegevoegd aan de reeds beschikbare middelen omgevingswet en dat dit loopt via de algemene reserve.
		Onttrekkingen:
		6. Verkeersveiligheid: in de raadsvergadering van 15 februari 2022 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. Op grond van een plan van aanpak worden de maatregelen uitgevoerd. Er zijn inmiddels vanuit de door u beschikbaar gestelde middelen meerdere projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheid binnen onze gemeente afgerond, zoals o.a. de Nanningaweg en Prandinga in Oosterwolde. de Leidijk en de Compagnosweg in Waskemeer, de Bosberg in Appelscha en de Oude Tramweg in Donkerbroek. Via MadR wordt u op de hoogte gehouden van de voortgang.
		7.Fietsverbinding Waskemeer: de totale lasten zijn bijna € 49.000 lager dan geraamd. Het plan heeft een iets andere invulling gekregen. In plaats van een fietspad zijn verkeersmaatregelen (zoals wegversmallingen) genomen als gevolg van overleg met het dorp. Het restant budget valt vrij en blijft in de algemene reserve.
		8.Omgevingswet: De geboekte lasten voor de omgevingswet bedragen in 2023 € 196.000. Het budget blijft beschikbaar voor de verdere implementatie van de Omgevingswet.
		9. Landelijk gebied/stikstof: De totale lasten in 2024 zijn € 125.000. Vanaf 2024 is besloten om resterende budgetten beschikbaar te houden via de algemene reserve. Zie ook toevoegingen.
		11. Onderzoek accommodatiebeleid Appelscha en Oosterwolde: In 2024 zijn er nog geen lasten geweest. Het budget schuift door naar 2025.
		14. Pilot menstruatieproducten: de bijdrage vanuit de gemeente is niet nodig gebleken, omdat er ook middelen vanuit het Rijk beschikbaar zijn, via het Armoedefonds.
		16. Flankerend beleid energiearmoede: Budget was beschikbaar gesteld om stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie, te voorkomen. Hiervan is € 39.600 benut.
		18.Maatschappelijke opvang Oekraïne: In het 2024 zijn diverse mogelijkheden voor besteding besproken en onderzocht, maar deze hebben nog niet tot daadwerkelijke besteding geleid. Op dit moment wordt hard gewerkt aan het realiseren van nieuwe locaties voor de opvang van Oekraïners. Verwachting is dat de inzet van deze middelen hier verband mee zullen houden. Een nadere uitwerking hiervan wordt naar verwachting in het eerst half jaar van 2025 aan u gepresenteerd.
		20. Klimaatmiddelen: de werkelijke lasten zijn € 22.000. Het resterende budget wordt in de komende jaren besteed.
		21. OKO-uitvoeringskosten: de kosten in 2024 worden gedekt door de ontvangen SPUK GALA en Friza. Het restant valt vrij en blijft in de algemene reserve.
		22. OKO-reserve: in de raadsvergadering van 18 april 2023 is besloten om een nieuwe bestemmingsreserve OKO te vormen en deze te voeden met € 1.100.000 uit de algemene reserve.
		23. Circulaire uitvoeringsstrategie (voorheen biobased economy): de lasten in 2024 zijn € 18.000. Het resterende budget wordt in de periode 2025-2029 besteed.
		24.Taskforce wonen: De lasten die ten laste van dit budget komen zijn in 2024 € 95.000. Daarnaast waren er ook personeelslasten die zijn ten laste gebracht van de reeds actieve complexen en voorbereidingskosten. Dus die komen dan niet ten laste van dit budget. Het resterende budget blijft beschikbaar voor verdere versnelling van de woningbouwopgave.
17.	Verklaren mutaties in reserve	Onttrekking (zie specificatie hierna)
	komende jaren (2025-2029)	2025 € 4.817.473

		2026 € 1.324.783
		2027 € 400.000
		2028 € 350.000
		2029 € 312.669
		Toevoeging:
		2025 € 300.000 budget accommodatiebeleid.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Toevoeging in 2024 van € 3.856.637 (rekeningsresultaat 2023)
		3. Toevoeging in 2024 van € 967.498
		4. Onttrekking in 2024 van € 2.558.351 (zie specificatie)
		5. Onttrekkingen 2025 € 4.817.473, 2026 € 1.324.783, 2027 € 400.000, 2028 € 350.000, € 312.669
		6. Toevoeging in 2025 € 300.000

Toelichting algemene reserve

prog	omschrijving	Begroting 2024	Werkelijk 2024	Verschil 2024	B 2025 oud	B 2025 nieuw	B 2026 oud	B 2026 nieuw	B 2027 oud	B 2027 nieuw	B 2028 nieuw	B 2029 nieuw
0	Congres mobiliteit (motie 28)	20	20	-								
0	Onderzoek (subs./acc.beleid)	7	7	-								
0	Concerncontrol	20	20	-								
0	OKO-projectleider	69	69	-	69	69	69	69				
0	Europapact Fryslân (Friese projectenmachine)	22	22	-								
0	Kaderbrief 2025-2028: Woo			-	25	25						
0	Kaderbrief 2025-2028: A55 Toekomstvisie			-	165	165						
1	Kaderbrief 2025-2028: Vitale vakantieparken Hildenberg			-	200	200	50	50	50	50		
2	Verkeersveiligheid	342	47	295		296						
2	Fietsverbinding Waskemeer	220	171	49								
2	MOP wegen restant 1e jaar			-		219						
3	Omgevingswet	620	196	424		200		200		200	200	163
3	Bestemmen resultaat 2023 Uitvoerk. gebiedsgerichte aanpak / landelijk gebied	72	72	-	-			333				
3	Kaderbrief 2025-2028: Werkbudget Europapact Fryslan			-	25	25						
5	Bestemmen resultaat Schilderwerk molen Makkinga	50	50	-								
5	Onderzoek accommodatiebeleid Appelscha en Oosterwolde	75	75	-								

5	Project Mader	12	12	-								
5	Subsidie Vrijstaat en stg Kortsluiting (A012)	20	20	-	20	20	20	20				
5	Kaderbrief 2025-2028: Beheersing eikenprocessierups			-	97	97						
5	Kaderbrief 2025-2028: Skatebaan Oosterwolde			-	125	125						
5	Kaderbrief 2025-2028: Naar buiten			-	100	100						
6	Pilot menstruatieproducten	12	-	12								
6	Energietoeslag	625	300	325								
6	Bestemmen resultaat 2023 Energietoeslag	200	-	200								
6	NJR 24 Budget energietoeslag 2023 slechts deels benut	-525	-	-525								
6	Bestemmen resultaat 2023 Aanpak armoede/schulden	62	-	62								
6	NJR24 Niet benutten extra en deel regulier budget	-62	-	-62								
6	Bestemmen resultaat 2023 Flankerend beleid energiearmoede	77	40	37								
6	Bestemmen resultaat 2023 Fonds maatschappelijke Initiatieven	245	38	207								
6	NJR24 Via fonds mts. Inst. minder aanvragen. Restant budget kan vrijvallen	-207		-207								
6	Bestemmen resultaat 2023 Maatschappelijke Opvang (Oekraïne)	1.442	-	1.442		1.442						
6	Bijdrage dorpshuis Waskemeer en MFA Oldeberkoop	165	165	-								
6	Kaderbrief 2025-2028: Volwassenfonds meedoenpas			-	47	47						
6	Kaderbrief 2025-2028: Welzijnscoaching			-	75	75						

6	Kaderbrief 2025-2028: Mantelzorgondersteuning			-	25	25						
6	Kaderbrief 2025-2028: JOGG-regisseur			-	56	56	56	56				
6	Raadsbesluit dd 26 november 2024: verduurzaming dorpshuis Waskemeer					35						
7	Klimaatmiddelen	306	22	284		57		57		57	57	55
7	Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid			-						62	62	61
7	OKO-uitvoeringskosten	169	-	169	509	509	509	509				
7	Nieuw te vormen reserve OKO (923 1720)		1.100	- 1.100								
8	Circulaire uitvoeringsstrategie	175	18	157		31		31		31	31	33
8	Taskforce woningen	1.095	95	1.000		1.000						
8	Bestemmen resultaat 2023 Omgevingswet	308		308								
		5.636	**2.559**	**3.077**	**1.538**	**4.818**	**704**	**1.325**	**50**	**400**	**350**	**312**

Algemene reserve grondexploitatie

1.	Alg. reserve grondexploitatie	9211601
2.	Naam budgethouder	Christian Veenstra
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 3 en 8
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Het opvangen van verliezen, bijvoorbeeld van niet kostendekkende complexen, rente van nog niet in exploitatie genomen complexen, en verlaging van verkoopprijzen.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Opvangen van risico's en tegenvallers. Deze reserve dient alleen ter dekking van de risico's in de grondexploitatie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	De reserve wordt gevoed door winsten van complexen.
11.	Looptijd	Startdatum: Onbekend
		Einddatum: Permanent
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Voorstel is de hoogte van de reserve grondexploitatie te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. De hoogte van het risicobedrag is gebaseerd op de notitie Gemeente Governance Grond(ig) beleid van Deloitte uit september 2007. Vanaf 2007 wordt 10% buffer aangehouden voor risico's m.b.t. toekomstige verkopen voor de komende 5 jaar. Vanaf het jaar 2022 is van bovenstaande lijn afgestapt. In verband met het vaststellen van verschillende nieuwe exploitaties is het niveau van de reserve omhoog gebracht.
13.	Bijzonderheden	Met ingang van 1 januari 2016 is de regelgeving in het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) ten aanzien van gronden, waarvoor nog geen reëel en stellig voornemen is om deze in de nabije toekomst te bebouwen, gewijzigd. Deze 'NIEGG' gronden zijn in 2016 voor marktwaarde overgebracht naar materiële vaste activa. Dit houdt in dat er geen aanwendingen meer zullen plaatsvinden ten behoeve van de NIEGG.
		Jaarrekening 2024
		Met ingang van 2016 moet de gemeente vennootschapsbelasting gaan afdragen over winsten die in de complexen worden behaald. Dit wordt niet ten laste van de complexen gebracht, maar ten laste van de reserve grondexploitatie.
		Voor het bepalen van tussentijdse winst bij de complexen moet de POC-methode (percentage of completion) worden toegepast. De POC methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten, als de kosten verkeert. De totale winst over de individuele grondexploitatie wordt opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Dit heeft er in 2024 toe geleid dat we een winst moesten nemen van € 182.219. De hoogte van de reserve wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van verwachtingen van de huidige complexen. We stellen voor deze actualisatie, net als in 2022 en 2023, achterwege te laten. De komende tijd zullen er een aantal nieuwe exploitaties worden geopend. Het lijkt goed om de reserve grondexploitatie op een bepaald niveau te brengen. Voor de nieuw vastgestelde exploitatie Muldersveld is een verliesvoorzieningen ter hoogte van € 182.000 gevormd. Dit ten laste van deze reserve.

		Het bedrag ontvangen van het Rijk voor het Masterplan Venekoten centrum-Venekoten noord is in deze reserve geparkeerd. Door de gewijzigde BBV-regels kunnen investeringen maatschappelijk nut niet meer in een keer ten laste worden gebracht van de reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen	Woonvisie 2017-2022
		Nota grondprijzen 2022
15.	Mutaties in reserve in 2024	**Toevoeging:**
		Toevoeging van € 182.219 als winstneming a.g.v. de POC-methode.
		Onttrekking van € 182.000 voor de vormingen van een verliesvoorziening voor de exploitatie Muldersveld en een onttrekking van € 154.138 voor betaalde vennootschapsbelasting 2024.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Zie bij 13. bijzonderheden
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2028)	Toevoegingen
		2025 € 937.157
		2026 € 0
		2027 € 780.300
		2028 € 0
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Toevoeging in 2024 € 182.219 winstneming
		3. Onttrekking € 182.000 en € 154.138 voor respectievelijk verliesvoorziening Muldersveld en vennootschapsbelasting
		4. Toevoeging 2025 € 937.157, 2026 € 0, 2027 € 780.300 en 2028 € 0

Reserve lastenverlichting

1.	Reserve lastenverlichting	9231602
2.	Naam budgethouder	Lucie Vervat-Sikma
3.	Afdeling	Openbare Ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 7
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Een eventueel voordelig saldo van de afvalverzameling te reserveren voor teruggave aan de inwoners en investeringen milieustraat (raadsbesluit november 2006).
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve voor egalisatie van tarieven (niet specifiek te besteden)
9.	Motief vorming reserve	Egalisatiemotief
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Exploitatievoordeel reiniging
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: doorlopend
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De omvang van de reserve is voldoende om de doelstelling te kunnen verwezenlijken. Voor een minimumniveau van de reserve is besloten 10% van de lasten te hanteren = € 250.000 (afgerond). Het meerdere in de reserve kan verder ingezet worden voor tarief egalisatie dan wel voor teruggave aan de inwoner.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2024: geen bijzonderheden
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Excelsheet berekening reserve
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	Begroting onttrekking 2024 € 0, realisatie onttrekking € 0. Begrote toevoeging € 32.000, realisatie toevoeging € 82.000.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	De voornaamste reden voor de extra toevoeging in 2024 betreft de gunstige papierprijs. De opbrengsten waren fors hoger dan begroot. Daarentegen zijn er ook zaken geweest die dit effect wat hebben gedrukt, zoals hogere kosten voor de afvoer van grof huishoudelijk afval en inzameling op de milieustraat.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2029)	In 2025 is een onttrekking geraamd van € 0.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Toevoeging 2024 € 82.000
		3. Onttrekking 2024 € 0
		4. Toevoeging 2025 € 0

Reserve strategische projecten

1.	Reserve strategische projecten	9231707
2.	Naam budgethouder	Gerda Hensen
3.	Afdeling	Klant & Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Raad 17 juni 2008 (Herijking R+V 2007-2008)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Deze reserve is in 2008 in eerste instantie gekoppeld aan de Structuurvisie 2009. In de structuurvisie komen thema's voor. Op 9 november 2010 heeft de raad zich uitgesproken over de prioritering van de grote strategische projecten. Deze zijn enerzijds algemeen beschrijvend. Anderzijds wordt ook de meerjarige ambitie verwoord; hiervan maken planning en middelen onderdeel uit. Het is wenselijk dat de planning en middelen vertaald kunnen worden naar de toekomstige beleidsdocumenten.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Spaar- en bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Voeding vindt plaats als er nieuwe strategische projecten worden benoemd. Beschikking op basis van de werkelijke kosten van de als strategisch project benoemde projecten.
11.	Looptijd	Startdatum: 17 juni 2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Voor de benoemde strategische projecten wordt jaarlijks beoordeeld of de reserve toereikend is voor de verwachte kosten.
13.	Bijzonderheden	n.v.t.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Actualisatie R+V 2010-2011 (RB 24-4-2012)
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	De onttrekking is zoals begroot. Voor de wijkvernieuwing van het Haerenkwartier € 2.000.000 en voor de proceskosten Regio Deal € 13.380. Het voordeel op de investering wijkvernieuwing Haerenkwartier wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Na deze onttrekkingen is het saldo van de reserve nihil en kan de reserve worden opgeheven.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	N.v.t.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2029)	N.v.t.
18.	Beslispunten	1. Reserve opheffen per 31-12-2024
		2. Onttrekkingen 2024 € 2.013.380 (Wijkvernieuwing Haerenkwartier € 2.000.000 en proceskosten Regio Deal € 13.380)

Reserve organisatieontwikkeling

1.	Reserve organisatieontwikkelingen	9231708
2.	Naam budgethouder	Arnold Hiltjes
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	2004
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Het opvangen van verplichtingen in de personele sfeer als gevolg van organisatieontwikkelingen.
8.	.Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Elk jaar bij de actualisatie wordt de reserve opnieuw berekend.
11.	Looptijd	Startdatum: 2004
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	In 2004 is een voorziening ingesteld voor het opvangen van de personele kosten organisatieontwikkelingen (notitie 'Risico in beeld'). Volgens het BBV is het niet mogelijk voor boventallig personeel - die nog niet non-actief zijn en waarvoor geen afvloeiingsregeling is getroffen - een voorziening in te stellen. Daarom is besloten voor het opvangen van de kosten - 'oude gevallen' tot 2011 - een reserve in te stellen (besluit vaststelling jaarrekening 2005).
		Bij de behandeling van de jaarstukken 2012 is besloten het doel van de reserve te wijzigen, hierdoor wordt de omvang van de reserve jaarlijks bepaald.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2024
		De onttrekking voor 2024 bedraagt € 52.529
		Elk jaar bij de actualisatie van reserves wordt een nieuwe doorrekening gemaakt. De berekening die is uitgevoerd voor de periode 2025-2028. De berekening is gemaakt op basis van de bekende verplichtingen en een inschatting hoe de kansen van de betrokkenen liggen op de arbeidsmarkt. De omvang van de reserve is voor deze periode toereikend.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Memo bovenformatieven financiële zaken 2024
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	De onttrekking is € 52.529
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Er vindt een inschatting plaats bij de raming obv de verplichtingen versus de kansen op de arbeidsmarkt. Voor 2024 blijkt dat de inschatting nagenoeg juist is geweest.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2028)	Onttrekking 2025 € 109.500, 2026 € 30.000 en 2027 € 30.000 (conform begroting).
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Onttrekking in 2024 € 52.529
		3. Onttrekking 2025 € 109.500, 2026 € 30.000 en 2027 € 30.000

Reserve riolering

1.	Reserve Riolering	9231710
2.	Naam budgethouder	Gertjan Warrink
3.	Afdeling	Openbare Ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 7
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	15 december 2009, verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2014 (vGRP 2010-2014)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Efficiencyresultaten riolering
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Egalisatiemotief
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Op basis van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan vinden er toevoegingen en onttrekkingen plaats. Efficiencyresultaten worden verrekend met deze reserve.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2009
		Eindtijd onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	N.v.t.
13.	Bijzonderheden	De reserve voor riolering wordt gevoed met (substantiële) efficiencyresultaten van de riolering. Er zitten op dit moment geen middelen in de reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	GRP 2020-2024
		Raadsvoorstel en -besluit 1 juli 2020
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Geen mutaties in 2024
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Geen mutaties in 2024
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2023-2027)	N.v.t.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024

Reserve overhevelingsbudgetten

1.	Reserve budgetoverheveling	9231711
2.	Naam budgethouder	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Overheveling van budgetten naar een eerstvolgend begrotingsjaar.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	De reserve wordt jaarlijks gevoed, nadat besluitvorming door de raad in december heeft plaatsgevonden. De omvang wordt bepaald aan de hand van een inventarisatie.
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Deze reserve is jaren geleden ingesteld voor het reguleren van niet bestede budgetten in het lopende begrotingsjaar. Wanneer besteding van beschikbare budgetten in het begrotingsjaar onmogelijk is en uitvoering pas in het volgende begrotingsjaar kan plaatsvinden, dan fungeert deze reserve als een administratieve schakel om dat mogelijk te maken. De budgetten worden in het lopende dienstjaar verlaagd en toegevoegd aan de reserve. Aan het begin van het nieuwe begrotingsjaar worden de budgetten weer toegevoegd aan de desbetreffende (deel-)producten, zodat de reserve weer op nul staat.

13.	Bijzonderheden	In de raad van 15 december 2009 is besloten dat aan het overhevelen van budgetten de volgende voorwaarden zijn verbonden:
		In de raad van 15 december 2009 is besloten dat aan het overhevelen van budgetten de volgende voorwaarden zijn verbonden: - Contractuele afspraken zijn gemaakt, maar waarvan nog geen levering of dienst in het oorspronkelijke jaar heeft plaatsgevonden - Er wordt voldaan aan de criteria Onvoorzien, Onuitstelbaar en Onvermijdbaar ‘)
		- College- of directiebesluit: bijvoorbeeld in geval van vertraging in de uitvoering.
		‘) Wat wordt hieronder verstaan?:
		· Onvoorzien: Omstandigheden, die ten tijde van het beschikbaar stellen van het budget niet bekend waren.
		· Onvermijdbaar en Onuitstelbaar:
		o Er zou niet worden voldaan aan een wettelijke verplichting
		o Er zou onrechtmatig worden gehandeld
		o Er zou een (onverantwoorde) onveilige situatie ontstaan
		o Er zou niet worden voldaan aan contractuele verplichtingen
		o Er zijn bestuurlijk concrete afspraken gemaakt of concrete toezeggingen gedaan.
		Daarnaast is budgetoverheveling in principe maar voor één jaar toegestaan. Budgetten kunnen dus niet jarenlang achtereen worden overgeheveld. Het minimumbedrag voor overheveling is € 5.000 . Bedragen beneden de € 5.000 worden dus niet overgeheveld. Tevens geldt de budgetoverheveling alleen voor exploitatiebudgetten. Niet afgesloten investeringsbudgetten van projecten worden automatisch overgeheveld. Dat geldt eveneens voor budgetten, die worden gedekt uit reserves en voorzieningen of waartegenover middelen van derden staan met een specifieke bestedingsverplichting. De beoordeling en verwerking daarvan vindt plaats bij de eerstkomende nota herziening reserves en voorzieningen bij de jaarrekening. Overzichten van de overgehevelde budgetten zijn te vinden bij de begrotingswijzigingen.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	N.v.t.
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	Onttrekking:
		De raad heeft op 19 december 2023 besloten om € 683.545 van 2023 naar 2024 over te hevelen. Bij de najaarsrapportage 2024 is besloten dat twee onderdelen (pumptrack Appelscha en ESF React EU 2020-2022) niet nodig zijn om over te hevelen.
		1. Bruisplek € 35.000
		2. Pumptrack Appelscha € 0 (was € 20.000)
		3. Pumptrack Oosterwolde € 125.000
		4. ESF React EU 2020-2022 € 0 (was € 210.545)
		5. Dorpsondersteuner Oldeberkoop € 20.000
		6. Tallessen Oekraïners € 24.000
		7. Dienstverlening € 229.000
		8. Mobiliteitsvisie € 20.000
		Toevoeging:
		Op 17 december 2024 heeft de raad besloten om € 135.000 van 2024 naar 2025 over te hevelen:
		1. Sloop Aula en inrichting parkeerterrein € 55.000
		2. Dorpshuizen € 30.000
		3. Burgerberaad € 50.000

16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Er zijn geen afwijkingen.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2029)	Onttrekking in 2025 van € 135.000.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Onttrekking in 2024 van € 453.000
		3. Toevoeging in 2024 van € 135.000
		4. Vrijval van € 230.545
		5. Onttrekking in 2025 van € 135.000

Reserve monumenten

1.	Reserve monumenten	9231712
2.	Naam budgethouder	Ruben Roemeling
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	13 november 2012 (Amendement)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Jaarlijks wordt € 25.000 beschikbaar gesteld in de exploitatiebegroting voor subsidie, waardoor provinciale middelen kunnen worden verkregen. Hierdoor wordt het monumentenbeleid weer gestimuleerd en kunnen aanvragers financiële ondersteuning krijgen.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Spaar- en bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Deze reserve is ingesteld bij de behandeling van de Programmabegroting 2013-2016 via een amendement. Met ingang van de exploitatiebegroting 2013 is een structureel budget opgevoerd van € 25.000 voor subsidies monumenten. Vanaf 2023 is de subsidie vanwege indexatie van alle lasten verhoogd met € 2.500. Het niet bestede deel van deze subsidie wordt toegevoegd aan deze reserve. Eventuele overschrijdingen van het exploitatiebudget wordt ten laste van de reserve gebracht.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2013
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De maximale omvang van deze reserve is vastgesteld op € 100.000 (vier maal het jaarbudget) (besluit jaarrekening 2013)
13.	Bijzonderheden	Op 15 december 2020 heeft u ingestemd met de wijziging gemeentelijke verordening monumenten. Hierbij is het mogelijk geworden ook jonge monumenten onder de subsidieregeling te laten vallen. Om aan de vraag naar subsidie voor monumenten te voldoen heeft u ingestemd met verlaging van de maximale subsidie per monument van € 10.000 naar € 7.500 per aanvraag en het jaarlijks inzetten van maximaal € 25.000 van de reserve monumenten. Tevens heeft u ingestemd met de financiering van een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan de Stichting Fryske Mole met ingang van 2021 uit de reserve Gemeentelijke Monumenten.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Amendement d.d. 13 november 2012
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	Begrote dotatie € 0, realisatie € 0
		Begrote onttrekking € 0, realisatie € 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	n.v.t.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2028)	Jaarlijks is € 27.500 voor subsidie beschikbaar in de begroting. Eventuele onder- of overschrijdingen worden ten laste of ten bate van de reserve gebracht.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Toevoeging 2024 € 0
		3. Onttrekking 2024 € 0
		4. Onttrekking 2025 t/m 2029 eventuele onder- of overschrijding subsidie gemeentelijke monumenten

Reserve kapitaal

1.	Reserve kapitaallasten	9231718
2.	Naam budgethouder	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma: alle
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	18 juni 2019 (behandeling Jaarstukken 2018)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Dekking van de afschrijvingslasten investeringen
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Dekking jaarlijkse afschrijvingslasten
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Voor 2017 werden investeringen met een maatschappelijk nut direct afgeschreven ten laste van een reserve. Met ingang van 2017 moeten alle investeringen worden geactiveerd. Volgens de financiële verordening worden investeringen met een maatschappelijk nut boven € 250.000 geactiveerd.
		De reserve wordt gevoed met het geactiveerde bedrag van de investering. Dit gebeurt door overheveling van de middelen uit de oorspronkelijke reserve die als dekking fungeerde.
		Ook investeringen met economisch nut die gedekt worden uit een reserve kunnen via deze reserve lopen.
		Onttrekking uit deze reserve gebeurt conform de gekozen afschrijvingstermijn.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2018
		Einddatum: onbekend
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Voldoende om gedurende de looptijd van de geactiveerde investeringen de afschrijving te dekken.
13.	Bijzonderheden	De voeding van de Kapitaalreserve geschiedt in de komende jaren.
		De huidige investeringen Masterplan Oosterwolde, Wijkvernieuwing Haerenkwartier, gebouw Biosintrum, Kuipenstreek 8, brug Molenweg en uitbreiding Sportaccommodatie Waskemeer komen in aanmerking voor deze reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Investeringsstaat 2024
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	Onttrekking 2024 € 131.189
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	De onttrekking voor het Haerenkwartier start in 2025.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2029)	Onttrekking vanaf 2025 en verder € 263.500 (conform, begroting 2025 ev).
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2024
		2. Onttrekking 2024 € 131.189 ter dekking van de afschrijving
		3. Onttrekkingen 2025 en verder € 263.500 per jaar

Reserve OKO

1.	Reserve OKO	923 1720
2.	Naam budgethouder	Samira de Groot
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Esther Verhagen
5.	Relatie met	Programma 7
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	18 april 2023 (Amendement)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Er wordt € 1,1 miljoen onttrokken uit de algemene reserve ten behoeve van de nieuw te vormen bestemmingsreserve OKO.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Deze reserve is ingesteld bij de raadsvergadering van 18 april 2023 via een amendement. Elk jaar bij de actualisatie wordt de reserve opnieuw berekend. Als de einddatum is bereikt, kan een eventueel restant vrij vallen ten behoeve van de algemene reserve.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2024
		Einddatum: 31 december 2029
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De maximale omvang van deze reserve is vastgesteld op € 1.100.000
13.	Bijzonderheden	Bij de raadsvergadering van 18 april 2023 is ingestemd met de start van uitvoering van Opgroeien in een kansrijke omgeving voor een periode van 4 jaar (2023 t/m 2026) en een totaal bedrag van € 1.431.000 en dit te financieren vanuit de algemene reserve. Daarnaast is een amendement aangenomen om een bestemmingsreserve OKO te vormen voor de periode t/m 2029 en hiervoor € 1,1 miljoen te onttrekken uit de algemene reserve. Het OKO project loopt hiermee na 2026 niet automatisch door. Hier moet eerst een besluit op worden genomen.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Amendement d.d. 18 april 2023
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2024	Toevoeging van € 1,1 miljoen per 31-12-2024
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2025-2028)	Onttrekking in 2027 t/m 2029 van in totaal € 1.100.000
18.	Beslispunten	1. Vormen reserve per 31-12-2023
		2. Toevoeging 2024 van € 1.100.000 conform amendement van 18 april 2023

Toelichting per voorziening

Voorziening bodemsanering

1.	Voorziening bodemsanering	9111905
2.	Naam budgethouder	Pyt Liemburg
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 7
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Jaarrekening 2019
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Kosten voor bodemsanering voldoen niet aan artikel 59, het zijn geen investeringen met een economisch of maatschappelijk nut. Kosten voor bodemsanering moeten behandeld worden als een verlies, onafhankelijk of de kosten verbonden zijn aan investeringen (nieuwe bouwlocatie) of aan bestaande activa (vervuiling onder gemeentelijke gebouwen) met een economisch nut of een maatschappelijk nut. Vanaf het moment dat een eventuele bijdrage van VROM en/of de provincie bekend is zal de gemeente de resterende gemeentelijke kosten als verlies moeten nemen ten laste van de (meerjarige) exploitatie. Indien de sanering in een volgend begrotingsjaar afgerond wordt en complex is waardoor er onzekerheden over de uiteindelijke kosten kan bestaan, dan dient een voorziening getroffen te worden uit hoofde van artikel 44, eerste lid onder a. De kosten voor onderzoek voor de saneringsaanpak zullen als regel niet voldoen aan alle voorwaarden van artikel 60. Deze kosten dienen als een onderdeel gezien worden van de totale kosten van de sanering. De gemeente zal zodoende de begrote saneringskosten ofwel direct als last moeten verwerken (onder aftrek van een eventuele bijdrage van bijvoorbeeld VROM of de provincie) of wel in de grondexploitatie moeten meenemen. In het laatste geval zal de gemeente als de grondexploitatie negatief uitvalt daarvoor eveneens een voorziening moeten treffen, uit hoofde van artikel 44, lid 1a.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Exploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: 1-1-2020
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Op basis van onderzoek door derden in 2020 zijn de kosten voor sanering ingeschat op € 475.000
13.	Bijzonderheden	Betreft jaar van vormen van de voorziening
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Onderzoek derde
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	N.v.t.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	N.v.t.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025-2029 Nog niet bekend
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024

Voorziening complex 1131 Muldersveld Makkinga

1.	Voorziening complex 1131 Muldersveld Makkinga	9111906
2.	Naam budgethouder	Christian Veenstra
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 8
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	2 juli 2024
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Verwacht negatief resultaat van complex 1131 Muldersveld
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en/of verliezen en/of bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Risicofunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Ten laste van de algemene reserve grondexploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: 2024
		Einddatum: 2034
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Op basis van de vastgestelde exploitatie, jaarlijks wordt de exploitatie geactualiseerd.
13.	Bijzonderheden	
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Vastgestelde exploitatie
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie in 2024: €182.000
		Aanwending in 2024: € 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	N.v.t.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	N.v.t.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024.
		2. Dotatie in 2024 € 182.000

Voorziening oninbare debiteuren

1.	Voorziening oninbare debiteuren	9121800
2.	Naam budgethouder	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Oninbare vorderingen van debiteuren
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en/of verliezen en/of bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Risicofunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Exploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De voorziening wordt als volgt gevormd:
		Belastingdebiteuren:
		Ouder dan 2 jaar: 80% oninbaar
		Tussen 1 en 2 jaar: 50% oninbaar
		Ouder dan 6 maanden: 10% oninbaar
		Voor de overige vorderingen wordt een voorziening gevormd op basis van beoordeling op inbaarheid van de openstaande vorderingen ouder dan drie maanden.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2024
		Er is in 2024 een bedrag van € 20.198 aangewend. Volgens de berekeningen dient de voorziening per ultimo 2024 € 68.612 te zijn. Uitgesplitst naar handelsdebiteuren (€ 13.206) en belastingdebiteuren (€ 55.407). Dat houdt in dat er in 2024 € 30.139 wordt gedoteerd aan de voorziening.
		De verhouding in percentages voor de handelsdebiteuren en belastingdebiteuren zijn per 31-12-2024 19% en 81%.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Excelsheet berekening voorziening
		Stukken betreffende aanwendingen voorziening
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Aanwending van de voorziening in 2024 € 20.198
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Er is geen raming.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	n.n.b.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Aanwending voorziening 2024 € 20.198
		3. Dotatie aan voorziening 2024 € 30.139

Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe

1.	Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	9131801
2.	Naam budgethouder	Arjen Bouland
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 6
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Bij jaarrekening 2004
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Oninbare vorderingen cliënten SoZaWe
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en/of verliezen en/of bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Risicofunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Ten laste van de exploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: 2004
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Op basis van een individuele inschatting van debiteuren > € 1.500 en waarvan de vordering niet ontstaat/muteert in verantwoordingsjaar wordt de vereiste stand van de voorziening berekend. Daarnaast geldt dat voor vorderingen WWB de vorderingen (niet ontstaan in het boekjaar) voor 75% worden voorzien.
13.	Bijzonderheden	
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Berekening stand voorziening
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie in 2024:
		Aanwending in 2024:
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Er wordt geen dotatie of aanwending geraamd. De benodigde dotatie is het verschil tussen de stand van de voorziening per 01-01-2024, de aanwending in 2024 en de benodigde stand van de voorziening op 31-12-2024 (conform de bovenstaande voorwaarden, punt 12).
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	N.v.t.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie in 2024 € 67.864
		3. Aanwending 2024 € 208.347

Voorziening onderhoud gymzalen

1.	Voorziening onderhoud gymzalen	9151900
2.	Naam budgethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	23 oktober 2007 (Integraal Huisvesting Plan Onderwijs 2008-2011)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren onderhoud gymlokalen
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Een jaarlijkse dotatie op basis van het meest actuele MOP.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	In 2019 is een nieuwe MOP 2019-2048 opgesteld voor gymnastieklokalen. Deze MOP is de basis voor aanwendingen en dotaties aan deze voorziening.
13.	Bijzonderheden	De nieuwbouw van het Doarpssintrum duurt langer van verwacht. Het gymlokaal Donkerbroek blijft hierdoor ook in 2025 in gebruik. De onderhoudskosten van het gymlokaal Donkerbroek worden zoveel mogelijk beperkt.
		Vanaf 2019 is de specifieke uitkering stimulering sport ingevoerd om het financiële nadeel van de verruiming van de btw-sportvrijstelling te compenseren. De regeling is vorig jaar verlengd voor 2024 en 2025.
		In augustus 2023 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de gymlokalen nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft u besloten om voor gymnastieklokaal Elsloo in 2024 € 11.521 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad het volgende besloten voor de gymzalen: · Voor de accommodaties in Appelscha waaronder de gymzaal een aantal scenario's te onderzoeken. · Voor de accommodaties in Elsloo waaronder de gymzaal in gesprek te gaan met belanghebbenden of aanpassing van het door het college voorgestelde voorkeursscenario nodig is. · De gymzaal in Oosterwolde wordt verduurzaamd. Besluitvorming over het accommodatiebeleid inclusief de dekking van de geplande investeringen voor de korte termijn staat gepland voor juni 2025.

		Het saldo van de voorziening van de gymlokalen bedraagt ultimo 2024 € 70.004. Het benodigde groot onderhoud 2025 bedraagt € 160.026. Voorstel is om een extra bedrag van € 85.000 te doteren aan de voorziening om het benodigde groot onderhoud 2025 te kunnen uitvoeren. Na de vaststelling van het accommodatiebeleid wordt er een voorstel voor het vaststellen van een nieuw onderhoudsplan en bijbehorende dotatie voorziening aan de raad voorgelegd.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Excelsheet MOP 2020-2029 (totaalcijfers) en MOP 2019-2048.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie € 15.000, realisatie € 15.000
		Begrote onttrekking € 75.667, realisatie € 37.248
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Het onderhoud aan de daken van de gymlokalen in Elsloo en Oosterwolde is in afwachting van de vaststelling van het accommodatiebeleid niet uitgevoerd. De vervanging van verlichting in Donkerbroek was niet gepland. Bestaande verlichting was deels uitgevallen en niet meer leverbaar.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 160.026 (waarvan uitgesteld onderhoud 2024 € 56.775 en € 55.630 benodigd onderhoud op basis van nieuw onderhoudsplan, zie separaat raadsvoorstel)
		2026: Aanwending € 11.850
		2027: Aanwending € 15.972
		2028: Aanwending € 24.901
		2029: Aanwending € 19.083
18.	Beslispunten	1.Voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie in 2024 € 15.000
		3. Aanwending in 2024 € 37.248
		4. Dotatie in 2025 € 100.000 (inclusief extra dotatie € 85.000, zie separaat raadsvoorstel)
		5. Dotatie 2026-2029 jaarlijks € 15.000
		6. Aanwending in 2025 € 160.026, 2026 € 11.850, 2027 € 15.972, 2028 € 24.901, 2029 € 19.083

Voorziening onderhoud De Kompaan

1.	Voorziening onderhoud de Kompaan	9151901
2.	Naam budgethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	19 mei 2009 (Jaarrekening 2008 en herijking reserves en voorzieningen 2008-2009)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Onderhoudsegalisatie
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP inclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 1-1-2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie Meerjarenonderhoudsplanning 2017-2026. De jaarlijkse dotatie bedraagt met ingang van 2020 € 20.000.
13.	Bijzonderheden	In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Kompaan (Moskampweg 3/5) nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft de raad besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft de raad besloten om voor de Kompaan in 2024 € 45.904 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
		In 2023 heeft de gemeente de accommodatie aan Moskampweg 1 in Oosterwolde als strategisch object gekocht. Recent is hiervoor een onderhoudsplan opgesteld. Dit onderhoudsplan dient nog vastgesteld te worden. U ontvangt hiervoor een separaat raadsvoorstel voorafgaand aan de behandeling van de jaarrekening 2024.
		Medio 2024 heeft de gemeente een voorkeursrecht gevestigd op verschillende percelen in Oosterwolde. Dit voorkeursrecht omvat onder andere de percelen waarop Moskampweg 1, 3 en 5 zijn gevestigd.
		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad besloten om niet te investeren in verduurzaming van de Kompaan. Dit vanwege een lopend onderzoek naar de gebruiksmogelijkheden van de panden. Zodra er duidelijkheid is over de gebruiksmogelijkheden informeren wij u hierover en komen wij met een voorstel voor de consequenties voor de onderhoudsplannen en voorziening.
		Het saldo van de voorziening van de Kompaan bedraagt ultimo 2024 € 94.369. Het benodigde groot onderhoud 2025 bedraagt € 175.016. Voorstel is om in 2025 een extra bedrag van € 70.000 te doteren aan de voorziening om het benodigde groot onderhoud 2025 te kunnen uitvoeren.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2017-2026.

15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie € 20.000, realisatie € 20.000
		Begrote aanwending € 104.139, realisatie € 47.661
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	De vervanging van de verlichting door LED is in 2024 niet uitgevoerd vanwege het lopende onderzoek naar de gebruiksmogelijkheden van de panden.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 175.016 (inclusief € 55.072 uitgesteld onderhoud 2024 en € 67.001 benodigd onderhoud op basis van het nog vast te stellen onderhoudsplan voor Moskampweg 1)
		2026: Aanwending € 33.783 (Moskampweg 3/5, onderhoudsplan 2016)
		2027: Aanwending € 36.513 (Moskampweg 3/5, onderhoudsplan 2016)
		2028: Aanwending € 7.423 (Moskampweg 3/5, onderhoudsplan 2016)
		2029: Aanwending € 2.565 (Moskampweg 3/5, onderhoudsplan 2016)
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie in 2024 € 20.000
		3. Aanwending in 2024 € 47.661
		4. Dotatie 2025 € 90.000 (inclusief extra dotatie € 70.000, zie separaat raadsvoorstel)
		5. Dotatie 2026-2029 € 20.000
		6. Aanwending 2025 € 175.016, 2026 € 33.783, 2027 € 36.513, 2028 € 7.423, 2029 € 2.565

Voorziening onderhoud Steegdenhal

1.	Voorziening onderhoud Steegdenhal	9151902
2.	Naam budgethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	19 mei 2009 (Jaarrekening 2008 en herijking reserves en voorzieningen 2008-2009)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2017-2026. De jaarlijkse dotatie bedraagt met ingang van 2017 € 15.500.
13.	Bijzonderheden	Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. In 2021 is duidelijk geworden dat de Steegdenhal wordt aangemerkt als winstbeogende instelling. M.i.v. 2021 worden de Steegdenhal daarom niet meer meegenomen in de SPUK aanvraag.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Steegdenhal nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven.
		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad voor de accommodaties in Appelscha waaronder de Steegdenhal een aantal scenario's te onderzoeken. Besluitvorming over het accommodatiebeleid inclusief de dekking van de geplande investeringen voor de korte termijn staat gepland voor juni 2025.
		Het saldo van de voorziening van Steegdenhal bedraagt ultimo 2024 € 73.938. Het benodigde groot onderhoud 2025 bedraagt € 101.766. Voorstel is om in 2025 een extra bedrag van € 24.500 te doteren aan de voorziening om het benodigde groot onderhoud 2025 te kunnen uitvoeren. Na de vaststelling van het accommodatiebeleid wordt er een voorstel voor het vaststellen van een nieuw onderhoudsplan en bijbehorende dotatie voorziening aan de raad voorgelegd.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2017-2031
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie € 15.500, realisatie € 15.500
		Begrote aanwending € 28.551, realisatie € 22.081

16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Vervanging boilers en plaatsen loopbrug plafond (arbo eis) was niet gepland. Vervanging luchtverhitters is niet uitgevoerd, omdat dit nog niet noodzakelijk is. Afhankelijk van de uitkomst van het accommodatiebeleid komen we met een voorstel inzake deze onderhoudspost.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 101.766 (inclusief uitgesteld onderhoud 2024 € 24.000 en benodigd onderhoud conform nieuw onderhoudsplan € 45.965).
		2026: Aanwending € 8.499
		2027: Aanwending € 55.616
		2028: Aanwending € 7.105
		2029: Aanwending € 10.851
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31 december 2024
		2. Dotatie in 2024 € 15.500
		3. Aanwending in 2024 € 22.081
		4. Dotatie 2025 € 40.000 (inclusief extra dotatie € 24.500, zie separaat raadsvoorstel)
		5. Dotatie 2026-2029 € 15.500
		6. Aanwending 2025 € 101.766, 2026 € 8.499, 2027 € 55.616, 2028 € 7.105, 2029 € 10.851

Voorziening onderhoud sportaccommodaties 3 B's

1.	Voorziening onderhoud sport acc. Bosbad - Boekhorst	9151903
2.	Naam budgethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Raadsvoorstel 24 mei 2011 (Jaarrekening 2010), splitsing voorziening 21 juni 2022 (Voorjaarsrapportage 2022)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud Boekhorst en Bosbad
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP exclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2010
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2019-2033.
13.	Bijzonderheden	Tot en met 2021 werd jaarlijks € 35.000 gedoteerd aan de gezamenlijke onderhoudsvoorziening voor de 3 B's (Bongerd, Boekhorst, Bosbad). Vanaf 2022 wordt de Bongerd door stichting de Bongerd geëxploiteerd. De dotatie voorziening en onderhoudsvoorziening dient derhalve gesplitst te worden in een deel dat betrekking heeft op de Boekhorst en het Bosbad en een deel dat betrekking heeft op de Bongerd. Bij de voorjaarsrapportage 2022 is hier op basis van het bestaande MOP een inschatting van gemaakt waarbij voor de Boekhorst en het Bosbad is uitgegaan van een jaarlijkse dotatie van € 25.000.
		In 2017 is een budgetovereenkomst getekend met stichting Bosbad Appelscha voor een periode van 2017 t/m 2026. Per 2022 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van sportcomplex de Boekhorst met Laco voor een periode van vijf jaar.
		Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. In 2021 is duidelijk geworden dat Laco wordt aangemerkt als winstbeogende instelling. M.i.v. 2021 worden de Boekhorst en het Bosbad daarom niet meer meegenomen in de SPUK aanvraag.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Boekhorst nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft u besloten om voor de Boekhorst in 2024 € 98.157 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.

		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad besloten om voor een aantal accommodaties in Oosterwolde waaronder de Boekhorst en voor het Bosbad een aantal scenario's te onderzoeken. Besluitvorming over het accommodatiebeleid inclusief de dekking van de geplande investeringen voor de korte termijn staat gepland voor juni 2025.
		Het saldo van de voorziening van het Bosbad en de Boekhorst bedraagt ultimo 2024 € 223.126. Het geplande onderhoud 2025 bedraagt € 374.604. Voorstel is om een extra bedrag van € 135.000 te doteren aan de voorziening om het benodigde onderhoud 2025 te kunnen uitvoeren. Na de vaststelling van het accommodatiebeleid wordt er een voorstel voor het vaststellen van een nieuw onderhoudsplan en bijbehorende dotatie voorziening aan de raad voorgelegd.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	De MOP 2019-2033 ligt aan deze voorziening ten grondslag.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie € 25.000, realisatie € 25.000
		Begrote aanwending € 235.187, realisatie € 216.017 waarvan € 29.473 voor de Boekhorst en € 186.544 voor Bosbad
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Bij de begrote aanwending 2024 is per abuis uitsluitend de onttrekking voor de Boekhorst opgenomen. De lasten van een deel van het uitgevoerde onderhoud voor de Boekhorst zijn lager uitgevallen dan begroot. Voor diverse onderhoudswerkzaamheden bij de Boekhorst is in 2024 opdracht gegeven, maar deze worden pas in 2025 uitgevoerd.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 374.604 (inclusief uitgesteld onderhoud 2024 € 178.670 en € 74.000 ongepland onderhoud, zie separaat raadsvoorstel)
		2026: Aanwending € 95.326
		2027: Aanwending € 65.892
		2028: Aanwending € 121.230
		2029: Aanwending € 14.374
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31 december 2024
		2. Dotatie in 2024 € 25.000
		3. Aanwending in 2024 € 216.077 (Bosbad € 186.544 en Boekhorst € 29.473)
		4. Dotatie 2025 € 160.000 (inclusief extra dotatie € 135.00, zie separaat raadsvoorstel)
		5. Dotatie 2026-2029 € 25.000
		6. Aanwending 2025 € 374.604, 2026 € 95.326, 2027 € 65.892, 2028 € 121.230, 2029 € 14.374

Voorziening onderhoud gebouwen

1.	Voorziening onderhoud gebouwen	9151904
2.	Naam budgethouder	
3.	Afdeling	Openbare ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Mei 2016 (bij behandeling jaarstukken)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren van onderhoud aan gebouwen
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	De omvang van de voorziening bestaat uit het saldo van de reserve onderhoud gebouwen per 31-12-2015. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening is € 75.000 (m.i.v. 2020).
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2016
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De jaarlijkse dotatie is € 75.000, dit is gelijk aan de in de vorige jaren toevoegingen aan de reserve. Het gaat niet alleen om de planning van het bouwkundig- en installatietechnisch onderhoud (Planon), maar ook om de toekomstige vervanging van de losse inventaris; bijvoorbeeld inrichting keukenapparatuur, zonwering, meubilair etc.
13.	Bijzonderheden	Op 31-12-2015 is de reserve onderhoud gebouwen omgevormd naar een voorziening onderhoud gebouwen. Het saldo van de reserve is toen overgegaan naar de voorziening. De MJOP van de buitendienst en het overslagstation worden geactualiseerd na de ver- en nieuwbouw van locatie. Bij het gemeentehuis wordt in 2025 een nieuwe MJOP opgesteld waarin ook de verduurzaming wordt meegenomen.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Collegebesluit MOP huisvesting inclusief bijlagen
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie € 75.000 conform begroting
		Aanwending € 57.361
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	De aanwending is € 343.000 lager dan begroot. Dit komt doordat een aantal werkzaamheden zijn uitgesteld om deze in het kader van het vast te stellen accommodatiebeleid op te pakken met de verduurzaming van het gebouw.
		Bij de gebouwen van de Buitendienst en Overslagstation worden alleen de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd in verband met ontwikkeling nieuw-/verbouw van de locaties. Dit is op 30 november 2021 door de raad besloten.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	In 2025 is de aanwending voor het gemeentehuis. Gepland onderhoud MJOP € 60.850 en werkzaamheden voorgaande jaren € 361.179.
		In verband met de geplande ver-/nieuwbouw van de buitendienstlocatie wordt er geen gepland onderhoud uitgevoerd, er wordt dus geen aanwending geraamd.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie aan de voorziening 2024 € 75.000
		3. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2025 en verder € 75.000 (cf begroting)
		4. Aanwending 2024 € 57.361
		5. Aanwending 2025 € 422.029, 2026 € 0, 2027 € 0 en 2028 € 189.020

Voorziening onderhoud MFS De Boekebeam

1.	Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	9151906
2.	Naam budgethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	22 juni 2021 (Jaarrekening 2020 en herijking reserves en voorzieningen 2020-2025)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Onderhoudsegalisatie
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding van voorziening/ wijze van beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP inclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 31-12-2020
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie Meerjarenonderhoudsplanning 2021 t/m 2037 d.d. 14-01-2021
13.	Bijzonderheden	Door de fusie van obs Mst van Hasselt met obs de Trede te Haule per 1 augustus 2016 kampt MFS de Boekebeam vanaf 2016 met een structurele leegstand en een exploitatietekort. Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer heeft geprobeerd om nieuwe huurders te vinden, maar dit is niet gelukt. Hierdoor heeft het bestuur in 2019 de beheerovereenkomst opgezegd en is de stichting in 2020 opgeheven. Het College heeft in 2019 ingestemd met de overname van het beheer en de exploitatie door de gemeente. Het batig saldo van MFS de Boekebeam van € 163.995 is in 2020 overgeboekt naar de gemeente, zodat dit gebruikt kan worden voor groot onderhoud.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Boekebeam nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft de raad besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft de raad besloten om voor de Boekebeam in 2024 voor € 64.000 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad besloten om de Boekebeam te verduurzamen. Besluitvorming over het accommodatiebeleid inclusief de dekking van de geplande investeringen voor de korte termijn staat gepland voor juni 2025.
		Het saldo van de voorziening van MFS de Boekebeam bedraagt ultimo 2024 € 185.836. Het benodigde groot onderhoud 2025 bedraagt € 245.535. Voorstel is om in 2025 een extra bedrag van € 54.000 te doteren aan de voorziening om het benodigde groot onderhoud 2025 te kunnen uitvoeren. Na de vaststelling van het accommodatiebeleid wordt er een voorstel voor het vaststellen van een nieuw onderhoudsplan en bijbehorende dotatie voorziening aan de raad voorgelegd.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2021 t/m 2037 d.d. 14-01-2021

15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie € 16.000, realisatie € 16.000
		Begrote aanwending € 92.993, realisatie € 34.417
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Voor een deel van de geplande werkzaamheden is in 2024 opdracht gegeven, maar deze werkzaamheden worden pas in 2025 uitgevoerd. De geplande vervanging van de dakbedekking wordt uitgevoerd in combinatie met vervanging van het dak (planning 2032).
17.	Verklaren mutaties in voorziening voor de komende jaren (2025-2029)	2025: Onttrekking € 245.535 (inclusief € 56.474 uitgesteld onderhoud 2024 en € 67.537 benodigd onderhoud conform nieuw onderhoudsplan, zie separaat raadsvoorstel)
		2026: Onttrekking € 37.784
		2027: Onttrekking € 47.548
		2028: Onttrekking € 1.904
		2029: Onttrekking € 9.337
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie in 2024 € 16.000
		3. Aanwending in 2024 € 34.417
		4. Dotatie 2025 € 70.000 (inclusief extra dotatie € 54.000, zie separaat raadsvoorstel)
		5. Dotatie 2026-2029 € 16.000
		6. Aanwending 2025 € 245.535, 2026 € 37.784, 2027 € 47.548, 2028 € 1.904, 2029 € 9.337

Voorziening onderhoud Bosbergtoren

1.	Voorziening onderhoud Bosbergtoren	9151907
2.	Naam bugethouder	Lidia Huisman
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	15 februari 2022
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2022
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2017-2033.
13.	Bijzonderheden	Op 15 februari 2022 heeft de raad ingestemd met verhuur aan Coöperatie Appelscha en budget beschikbaar gesteld voor groot onderhoud. Naast groot onderhoud is een extra budget gereserveerd voor risico's m.b.t. de lift en het ticketsysteem.
		Het onderhoudsplan van de Bosbergtoren is in maart 2025 geactualiseerd en wordt voorafgaand aan de besluitvorming over de jaarrekening 2024 via een separaat voorstel ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2017-2033
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie 13.500, realisatie € € 25.500
		Begrote aanwending € 0, realisatie € 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Voorstel is om het resterende budget van € 12.000 van de Bosbergtoren in 2024 aanvullend te doteren aan de voorziening voor groot onderhoud.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 33.850 (o.b.v. nieuw nog vast te stellen onderhoudsplan)
		2026: Aanwending € 1.220 (o.b.v. nieuw nog vast te stellen onderhoudsplan)
		2027: Aanwending € 23.500 (o.b.v. nieuw nog vast te stellen onderhoudsplan)
		2028: Aanwending € 7.897 (o.b.v. nieuw nog vast te stellen onderhoudsplan)
		2029: Aanwending € 0 (o.b.v. nieuw nog vast te stellen onderhoudsplan)
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31 december 2024
		2. Dotatie in 2024 € 25.500
		3. Aanwending in 2024 € 0
		4. Dotatie 2025-2029 € 13.500
		5. Aanwending 2025 € 33.850, 2026 € 1.220, 2027 € 23.500, 2028 € 7.897, 2029 € 0

Voorziening onderhoud De Bongerd

1.	Voorziening onderhoud de Bongerd	9151908
2.	Naam budgethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 5
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Raadsvoorstel 24 mei 2011 (Jaarrekening 2010), splitsing voorziening 21 juni 2022 (Voorjaarsrapportage 2022)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud sporthal de Bongerd
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Een jaarlijkse dotatie op basis van de meest actuele MOP en onttrekking op basis van onderhoudslasten gemaakt in het kader van de MOP inclusief het BTW nadeel.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2010
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2019-2033.
13.	Bijzonderheden	Tot en met 2021 werd jaarlijks € 35.000 gedoteerd aan de gezamenlijke onderhoudsvoorziening voor de 3 B's (Bongerd, Boekhorst, Bosbad). Vanaf 2022 wordt de Bongerd door stichting de Bongerd geëxploiteerd. De dotatie voorziening en onderhoudsvoorziening dient derhalve gesplitst te worden in een deel dat betrekking heeft op de Boekhorst en het Bosbad en een deel dat betrekking heeft op de Bongerd. Bij de voorjaarsrapportage 2022 is hier op basis van het oude MOP een inschatting van gemaakt waarbij voor de Bongerd is uitgegaan van een jaarlijkse dotatie van € 10.000.
		Sporthal de Bongerd is in eigendom van de gemeente. Voor het beheer en de exploitatie van sporthal de Bongerd is vanaf 2022 een exploitatieovereenkomst voor vijf jaar overeengekomen met Stichting Sporthal De Bongerd in vervolg op het burgerinitiatief "Doarpsskûte Haulerwijk".
		Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Bongerd nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven.
		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad besloten om de Bongerd te verduurzamen. Besluitvorming over het accommodatiebeleid inclusief de dekking van de geplande investeringen voor de korte termijn staat gepland voor juni 2025.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	De voorziening is gebaseerd op de MOP 2019-2033

15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote aanwending € 48.122, realisatie € 27.599
		Begrote dotatie € 10.000, realisatie € 10.000
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Een deel van het onderhoud is doorgeschoven naar 2025.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 59.470 (waarvan € 15.800 uitgesteld onderhoud en € 9.400 vanwege een te laag onderhoudsbedrag om het gepland onderhoud 2025 uit te voeren)
		2026: Aanwending € 16.963
		2027: Aanwending € 36.750
		2028: Aanwending € 18.879
		2029: Aanwending € 13.250
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31 december 2024
		2. Dotatie in 2024 € 10.000
		3. Aanwending in 2024 € 27.599
		4. Dotatie 2025-2029 jaarlijks € 10.000
		5. Aanwending in 2025 € 59.470, 2026 € 16.963, 2027 € 36.750, 2028 € 18.879, 2029 € 13.250

Voorziening onderhoud Samensprong

1.	Voorziening onderhoud Samensprong	9151909
2.	Naam bugethouder	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met	Programma 4
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	27 juni 2023 (voorjaarsrapportage 2023)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP inclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2023
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De jaarlijkse dotatie bedraagt met ingang van 2023 € 45.000
13.	Bijzonderheden	Door de fusie van obs It Twaspan en obs de Schalmei per 1 augustus 2018 en dalende leerlingaantallen kampt MFA Haulerwijk (de Samensprong) vanaf medio 2018 met structurele leegstand en een exploitatietekort. Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk heeft geprobeerd om nieuwe huurders te vinden, maar dit is niet gelukt. Hierdoor heeft het bestuur in 2022 de beheerovereenkomst opgezegd en is de stichting in 2023 opgeheven. Het college heeft op 4 oktober 2022 ingestemd met de overname van het beheer en de exploitatie door de gemeente. Het batig saldo van de stichting van € 313.000 is in 2023 overgeboekt naar de gemeente, zodat dit gebruikt kan worden voor groot onderhoud.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Samensprong nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft de raad besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft de raad besloten om voor de Samensprong in 2024 voor € 24.000 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
		In september 2024 heeft de raad het voorkeursscenario accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij heeft de raad besloten om de Samensprong te verduurzamen. Besluitvorming over het accommodatiebeleid inclusief de dekking van de geplande investeringen voor de korte termijn staat gepland voor juni 2025.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2022-2037
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Begrote dotatie € 45.000, realisatie € 45.000
		Begrote aanwending € 158.252, realisatie € 176.023

16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	De CV installatie is in 2024 vervangen. Dit stond gepland voor 2025. De investering in de vervanging van de regelkast valt hoger uit dan begroot. Een deel van deze investering is in 2024 betaald. De rest wordt in 2025 betaald.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	2025: Aanwending € 84.823 (inclusief uitgesteld onderhoud 2024 € 35.826 en benodigd onderhoud op basis van het nieuwe onderhoudsplan € 42.372, exclusief vervroegd uitgevoerd onderhoud € 22.934)
		2026: Aanwending € 166.359
		2027: Aanwending € 6.422
		2028: Aanwending € 6.050
		2029: Aanwending € 3.119
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31 december 2024
		2. Dotatie in 2024 € 45.000
		3. Aanwending in 2024 € 176.023
		4. Dotatie 2025-2029 € 45.000
		5. Aanwending 2025 € 84.423, 2026 € 166.359, 2027 € 6.422, 2028 € 6.050, 2029 € 3.119

Voorziening riolering

1.	Voorziening riolering	9161940
2.	Naam budgethouder	Gert-Jan Warrink
3.	Afdeling	Openbare Ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met	Programma 7
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	17-mrt-15
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Investeringen vrijverval rioleringen
8.	Soort voorziening	Investeringen vrijverval rioleringen
9.	Motief vorming voorziening	Spaarfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	De voorziening is gevoed met het saldo per 31-12-2014 van de Rioleringsreserve en de voorziening wordt aangewend voor investeringen in vrijverval riolering.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2014
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De gewenste omvang wordt bepaald bij de vaststelling van het Gemeentelijk RioleringsPlan
13.	Bijzonderheden	Bij de behandeling van de Begroting 2020 en notitie “Samen Waarmaken” is besloten een deel van de kosten voor het straatvegen en onderhoud aan watergangen (totaal € 133.000) ten laste te brengen van de rioleringsbegroting. Deze zijn gedekt vanuit de voorziening.
		In 2020 is het GRP 2020-2024 opgesteld en door u vastgesteld.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Raadsvoorstel en -besluit 1 juli 2020
		GRP 2020-2024 inclusief kostendekkingsplan. Raadsvoorstel en besluit 1 juli 2020
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie: € 0, begroot was een dotatie van € 174.282
		Aanwending: € 158.139 vanuit de vrijvervalinvesteringen en € 584.814 vanuit het exploitatieresultaat, in totaal € 742.953. Begroot was een aanwezing van € 1.069.000, vanuit geplande investeringen 2024 en een inhaal 2023.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Begroot is een dotatie van € 174.000, in de werkelijkheid wordt een aanwending gedaan van € 584.814. Belangrijkste redenen hiervoor zijn de realisatie van de wadi's in het Haerenkwartier van € 468.000. Daarnaast hebben er inhaalwerkzaamheden plaatsgevonden vanuit 2023 voor zowel inspecties als reiniging. Ook de energielasten waren door gestegen verbruik aanzienlijk hoger.
		Niet alle geplande investeringen zijn uitgevoerd, waardoor de aanwending vanuit de vrijverval lager is dan geraamd.

17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	Dotatie meerjarenbegroting:
		2025: € 146.348
		2026: € 145.348
		2027: € 145.348
		2028: € 145.348
		Aanwending 2024:
		1. Niet uitgevoerde investeringen vrijverval € 911.000
		2. Aanwending door inhaalwerkzaamheden en afronden Wadi's Haerenkwartier
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Aanwending voorziening 2024 € 742.953
		3. Dotatie aan de voorziening 2024 € 0
		4. Dotatie voorziening 2025 € 146.348, 2026 € 145.348, 2027 € 145.348, 2028 € 145.348
		5. Aanwending in 2025-2028: € 818.000 per jaar obv GRP 2020-2024 – jaarlijkse investeringen vrijverval riolering.

Voorziening lopend pensioen bestuurders

1.	Voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders	9151950
2.	Naam budgethouder	Ankje de Jong
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Pensioenverplichtingen aan voormalige bestuurders. Dit is een voorziening voor ingegaan pensioen.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Bij de vorming van de voorziening zijn algemene dekkingsmiddelen toegevoegd.
11.	Looptijd	Startdatum: 2007
		Einddatum:
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Omvang wordt gebaseerd op actuariële berekening
13.	Bijzonderheden	De regering heeft besloten dat met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel ook de Appa-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in een pensioenfonds ondergebracht moeten worden. Dit zal naar verwachting per 1 januari 2028 plaatsvinden.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen aan:	Ten grondslag aan deze voorziening ligt een jaarlijkse actuariële berekening van Raet.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie: € 802.443
		Vrijval: € 0
		Aanwending: € 171.610
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	Begrote dotatie is € 25.000. De dotatie is hoger dan begroot. Dit komt doordat de rekenrente is verlaagd. Daarnaast zijn de pensioenen verhoogd per 1 januari 2025. 1 oud-weterhouder is pensioengerechtigd geworden en daarom overgebracht naar deze voorziening. Dit zorgt voor een vrijval bij de voorziening van niet ingegane pensioenen. Per saldo is het nadeel op beide voorzieningen € 575.000 in totaal.
		De gerealiseerde aanwending van € 171.610 is hoger dan de raming (€ 150.000). Dit komt door indexering van de pensioenen.

17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	Jaarlijkse aanwending van € 175.000 en jaarlijkse dotatie van € 25.000. De aanwending is hoger dan de huidige begroting door indexering van pensioenen.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie 2024 aan de voorziening € 802.443
		3. Vrijval 2024 voorziening € 0
		4. Aanwending 2024 van de voorziening € 171.610
		5. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2025 en verder € 25.000
		6. Jaarlijkse aanwending van de voorziening 2025 en verder € 175.000

Voorziening pensioen vm/huidige wethouders

1.	Voorziening pensioenverplichting voormalige en huidige wethouders	9151951
2.	Naam (deel-) PVM-er	Ankje de Jong
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	31-12-2011
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders en huidige wethouders waarvan de pensioenen in eigen beheer worden gevoerd. Dit is een voorziening voor nog niet ingegaan pensioen.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie o.b.v. actuariële berekening.
11.	Looptijd	Startdatum: 31-12-2011
		Einddatum: n.v.t.
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Berekening is op basis van de actuariële berekening.
13.	Bijzonderheden	De regering heeft besloten dat met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel ook de Appa-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in een pensioenfonds ondergebracht moeten worden. Dit zal naar verwachting per 1 januari 2028 plaatsvinden.
14.	Bijlagen ten grondslag liggend aan deze voorziening:	De pensioenen zijn onderbouwd met een jaarlijkse actuariële berekening van Raet.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie € 0
		Vrijval: € 173.930
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	De begrote dotatie is € 50.000. Deze dotatie hoeft niet plaats te vinden. De voorziening is per 31-12-2024 te hoog en daarom kan een bedrag van € 173.930 vrijvallen. Dit komt doordat een oud wethouder pensioengerechtigd is geworden. De verplichting is daarom overgebracht naar de voorziening lopende uitkeringen. Dit heeft geen resultaatsconsequenties. Per saldo is voor beide voorzieningen een nadeel van € 575.000 in totaal omdat de rekenrentes zijn verlaagd en de pensioenen zijn verhoogd per 1 januari 2025.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	Jaarlijkse dotatie € 50.000 (conform huidige raming).
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Vrijval voorziening 2024 € 173.930
		3. Jaarlijkse dotatie 2025 en verder aan voorziening € 50.000

Voorziening verlofsparen

1.	Voorziening verlofsparen	9151953
2.	Naam budgethouder	Arnold Hiltjes
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Nota reserves en voorzieningen jaarrekening 2022
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Verlofsparen medewerkers.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijks wordt op basis van het overzicht medewerkers die hebben aangegeven te willen verlofsparen een toevoeging gedaan aan de voorziening.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2022
		Einddatum:
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Omvang wordt gebaseerd op actueel overzicht medewerkers die hebben aangegeven te willen verlofsparen.
13.	Bijzonderheden	Geen
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen aan:	Ten grondslag aan deze voorziening ligt een jaarlijkse overzicht van PSA afgezet tegen het berekende tarief van het volgende jaar.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie 2024 € 88.457
		Vrijval € 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	In de begroting is geen raming opgenomen.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	Nog niet bekend.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2024
		2. Dotatie 2024 aan de voorziening € 88.457

Voorziening RVU

1.	Voorziening RVU	9151954
2.	Naam budgethouder	Arnold Hiltjes
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met	Programma 0
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Nota reserves en voorzieningen jaarrekening 2024
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Regeling vervroegd uittreden medewerkers als overeengekomen in de CAO gemeenten 2024-2025.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijks wordt op basis van het overzicht medewerkers die hebben gebruik maken van de regeling vervroegd uittreden een toevoeging gedaan aan de voorziening.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2024
		Einddatum:
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Omvang wordt gebaseerd op actueel overzicht medewerkers die hebben deelnemen aan de regeling vervroegd uittreden.
13.	Bijzonderheden	Geen
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen aan:	Ten grondslag aan deze voorziening ligt een jaarlijkse overzicht van PSA met de verplichtingen..
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2024	Dotatie 2024 € 54.613
		Vrijval € 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2024 met realisatie 2024	In de begroting is geen raming opgenomen.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2025-2029)	Nog niet bekend.
18.	Beslispunten	1. Voorziening vormen per 31-12-2024
		2. Dotatie 2024 aan de voorziening € 54.613

Jaarstukken 2024

gemeente ooststellingwerf

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inleiding jaarstukken 4
Aanbieding en samenvatting 4
Bestuur en organisatie 8
Leeswijzer 9
Algemeen 10
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 10
Analyse gerealiseerd resultaat 11
Bestemming gerealiseerd resultaat 14
Actualisatie reserves en voorzieningen 17
Jaarverslag 18
Programma 0 | Bestuur en ondersteuning 19
Thema 0.1 Bestuur 19
Thema 0.2 Dienstverlening 21
Thema 0.3 Financiën 22
Belangrijkste afwijkingen programma 0 24
Programma 1 | Veiligheid 28
Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid 28
Belangrijkste afwijkingen programma 1 30
Programma 2 | Verkeer en vervoer 31
Thema 2.1 Verkeer en vervoer 31
Belangrijkste afwijkingen programma 2 32
Programma 3 | Economie 35
Thema 3.1 Economie 35
Belangrijkste afwijkingen programma 3 36
Programma 4 | Onderwijs 38
Thema 4.1 Onderwijs 38
Belangrijkste afwijkingen programma 4 42
Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie 44
Thema 5.1 Sport en cultuur 44
Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen 45
Belangrijkste afwijkingen programma 5 48
Programma 6 | Sociaal Domein 51
Thema 6.1 Samenleven 52
Thema 6.2 Meedoen 56
Thema 6.3 Goed Opgroeien 61
Belangrijkste afwijkingen programma 6 64
Programma 7 | Volksgezondheid en milieu 70
Thema 7.1 Gezondheid 70
Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval 75
Belangrijkste afwijkingen programma 7 82

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden 85
Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie 85
Belangrijkste afwijkingen programma 8 89
Paragrafen 92
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 92
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 99
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 106
Paragraaf 4 | Financiering 111
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 114
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 118
Paragraaf 7 | Grondbeleid 126
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 130
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen 132
Paragraaf 10 | Visie op Samenleven 139
Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo) 144
Jaarrekening 145
Balans 146
Overzicht baten en lasten 148
Waarderingsgrondslagen 151
Toelichting op de balans activa 155
Toelichting op de balans passiva 163
Toelichting op de balans niet uit balans blijkende verplichtingen 167
Toelichting overzicht baten en lasten 168
Overzicht onvoorzien 169
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 170
Overzicht incidentele baten en lasten 171
Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa) 174
Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) 198
Rechtmatigheidsverantwoording 199
Bijlagen 201
A. Overzicht schatkistbankieren 201
B. Begrotingsrechtmatigheid 202
C. Kerngegevens 204
D. Beleidsindicatoren 206
E. Subsidieontvangers 212

Inleiding jaarstukken

Aanbieding en samenvatting

Aanbieding

Hierbij ontvangt u de Jaarstukken over 2024. Een jaar waarin we opnieuw gewerkt hebben met de samenwerkingsagenda en het collegeakkoord zoals die verwerkt was in de programmabegroting.

We verwachtten een tekort over het jaar 2024. Door diverse oorzaken laten we in 2024 toch zwarte cijfers zien. Vanaf 2026 worden we net als de andere gemeenten in Nederland geconfronteerd met het ravijnjaar. De uitkering uit het gemeentefonds is dan fors lager dan het jaar ervoor. Het jaar 2028 laat vooralsnog een voorzichtige plus zien. Een reden waarom we (voor nu) geen bezuinigingsronde zijn gestart.

In het afgelopen jaar is gewerkt aan een aantal grote dossiers. Denk aan het accommodatiebeleid, opvang van vluchtelingen en de woningbouwopgave. Een overzicht van wat we het afgelopen jaar hebben gerealiseerd staat hieronder in de samenvatting.

Samenvatting

De Jaarstukken bestaan uit twee delen, het jaarverslag en de jaarrekening. De plannen staan in de programmabegroting 2024 die in november 2023 door u is vastgesteld. Met het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de belangrijkste beleids- en financiële resultaten. In de jaarrekening geven we de volledige financiële verantwoording en de balans met toelichting.

We beschrijven hieronder, op hoofdlijnen, een aantal belangrijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

Veiligheid, bestuur en dienstverlening

Veiligheid

We hebben de bewustwording in de aanpak van jonge aanwas (potentieel criminele jeugd) bij jeugd en professionals vergroot. Daarnaast zijn we zichtbaar opgetreden tegen ondermijning en hebben we de bewustwording omtrent de digitale criminaliteit vergroot bij inwoners.

Bestuur

Bij grote projecten zijn startnota's opgesteld om kaders en fasering duidelijk vast te leggen en de raad de mogelijkheid te geven om richtinggevende uitspraken te doen, zoals bij accommodatiebeleid en de duurzame mobiliteitsvisie. Inclusie is expliciet meegenomen bij beleidsvorming en projecten. Het nieuwe beleid inwonersparticipatie wordt actief uitgevoerd door per onderwerp te bepalen hoe inwoners kunnen meedenken, meedoen of meebeslissen. We hebben een kinderburgemeester aangesteld die samen met de burgemeester of wethouders zichtbare taken gaat uitvoeren. Daarnaast zijn verschillende vormen van participatie voor jongeren opgezet om jeugdparticipatie te bevorderen.

Dienstverlening

Er zijn meer producten en diensten digitaal beschikbaar geworden en in gebruik genomen, zoals het toestemmingsformulier voor de aanvraag van een paspoort voor kinderen onder de 18 jaar. We hebben extra aandacht besteed aan inclusie bij de inrichting van onze dienstverlening. Voor aanvragen van een identiteitsbewijs bezoeken we mensen op locatie als dit vanwege ziekte of handicap nodig is. Dankzij de inzet van een extra fte konden inwoners tijdens de paspoortpiek nog altijd zonder afspraak terecht aan de balie tijdens de reguliere openingstijden.

Sociaal Domein

Onderwijs, cultuur en sport

Er is verhoogde aandacht voor schoolgang van nieuwkomers en betere opvolging van verzuimmeldingen. In de bibliotheek is er aanbod voor laaggeletterden. Vanuit de gedeelde opdracht 'zorg voor jeugdigen' werken onderwijs en gemeente samen aan een passend aanbod (onderwijs-zorg), waarbij ouders actief worden betrokken.

Naar aanleiding van een motie van de raad hebben we via de subsidieregeling 80 jaar vrijheid mensen gemotiveerd om met elkaar aandacht te besteden aan het herdenken en vieren van 80 jaar vrijheid. Ook zijn we volop aan de slag gegaan met het mogelijk maken van een culturele Bruisplek en met een beter bereik van de dienstverlening van de bibliotheek.

Vanuit budget Lokaal Sport Akkoord zijn subsidies verstrekt voor sport- en beweegactiviteiten. De beweegmaand in juni heeft veel inwoners en organisaties gemobiliseerd. Daarnaast is het Inclusiepanel betrokken bij de themagroep 'Inclusief sporten en bewegen'.

Accommodatiebeleid

In oktober 2023 stelde de raad de Startnotitie Accommodatiebeleid geamendeerd vast. In 2024 vond een participatieproces plaats met eigenaren en gebruikers van maatschappelijk vastgoed, ondersteund door een digitale enquête onder inwoners. De uitkomsten hiervan zijn gepresenteerd in de themaraad van 19 maart 2024. In aanvulling daarop ontwikkelde het college een voorkeursscenario. In september 2024 nam de raad het besluit om het voorkeursscenario uit te werken. Verwachting is dat de raad in juni 2025 integraal kan besluiten over het accommodatiebeleid en het integraal huisvestingsplan onderwijs samen met een investeringsplanning voor de korte en lange termijn.

Verbondenheid en welzijn

Inwoners vinden steun bij welzijnscoaches via initiatieven als Welzijn op Recept, en deelname aan sociale activiteiten groeit. Scala Vrijwilligerscentrale, Humanitas, het Ketelhuis en de Zonnebloem stimuleren verbinding en inclusie via diverse activiteiten, advies en workshops.

Levensloopbestendig wonen

We hebben huurders en particuliere eigenaren van 70+ geïnformeerd en geadviseerd over levensloopbestendig wonen. Inwoners worden doorlopend geadviseerd door ons Gebiedsteam en de werkgroep 75+ over levensloopbestendig wonen. Er is beleid gemaakt voor (pre)mantelzorg. Dit is in concept klaar.

Duurzame arbeidsmarktparticipatie

Meer mensen hebben stappen gezet op de Participatieladder, waardoor zij deelnemen aan werk of maatschappelijke activiteiten, en vicieuze cirkels zijn doorbroken.

Regelingen en vangnet

Het bereik van regelingen en ondersteuningsmogelijkheden is vergroot, mede door wijkaanpakken en het vergroten van de bekendheid van het Gebiedsteam. Door focus op preventie en armoedebestrijding is de groep financieel zelfredzame inwoners gegroeid, en meer kinderen kunnen deelnemen aan maatschappelijke activiteiten. Daarnaast maken meer mensen gebruik van ondersteuningsmogelijkheden, met stijgende tevredenheid en een focus op het voorkomen van financiële problemen.

Wet Inburgering

Statushouders krijgen al voordat ze een woning in onze gemeente toegewezen hebben gekregen begeleiding bij hun inburgering door een vaste casemanager. We werken regionaal samen met als doel de statushouder al tijdens het inburgeringstraject mee te laten doen in de samenleving.

Jeugdhulp
In vergelijking met 2023 zien we in 2024 een daling van het aantal jeugdigen in zorg. Dat zien we ook terug in de uitgaven jeugdhulp. Er zijn uitgebreide preventieve activiteiten en laagdrempelige mogelijkheden voor opvoedondersteuning, zoals het programma Kansrijke Start en de inzet van het Gebiedsteam op vindplekken (scholen, VVE-locaties, huisartsen), om jeugdproblematiek vroegtijdig te signaleren en dure zorg te voorkomen.

Go YoFlo
Het programma Go YoFlo, waarbij jongeren van 10 tot 18 jaar onder andere een tegoed van € 200 ontvangen voor sport- en cultuuractiviteiten, is gelanceerd en gevuld met aanbod van lokale ondernemers.

Gezondheid en Leefomgeving
We zijn een ketenaanpak gestart voor kinderen en volwassenen met overgewicht. Het programma Powerful ageing is gestart en de eerste inwoners hebben het programma doorlopen. Investeringen in watertappunten, rookvrije generaties, gratis zonnebrandcrème, en een dekkend AED-netwerk met vrijwilligers dragen bij aan een gezonde en veilige openbare ruimte.

Er zijn diverse activiteiten georganiseerd zoals webinars, mantelzorgcafés, respijtweekenden om mantelzorgers te ondersteunen en overbelasting te voorkomen.

Het aantal Veilig Thuis meldingen in de gemeente Ooststellingwerf was in de eerste helft van 2024 hoger ten opzichte van het eerste half jaar van 2023 (CBS). Inwoners en professionals kunnen zich melden bij Veilig Thuis als zij vermoedens hebben van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Ruimtelijke en economische ontwikkelingen
Recreatie, toerisme
In Zuidoost Friesland verband werken wij samen om het Regio Deal project Recreatie en Toerisme tot uitvoering te brengen. De gemeente Ooststellingwerf is trekker van dit project. Inwoners zijn via het inwonerspanel betrokken bij het opstellen van de Ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme.

Duurzaamheid
Ooststellingwerf loopt voor op de gemiddelde CO2-reductie in Nederland en wekt evenveel duurzame stroom op als het eigen verbruik. Dit komt vooral door de groei van zonnepanelen en dalende uitstoot in de industrie.

Voor inwoners zijn er diverse maatregelen om verduurzaming te stimuleren, zoals subsidies, duurzaamheidsleningen en gratis energieadvies via het OWO-energiebureau. In 2024 heeft de aanpak energiearmoede 880 huishoudens geholpen met energiezuinig witgoed en advies.

Ooststellingwerf werkt samen met Liander aan oplossingen voor netcongestie en heeft een pilot met thuisbatterijen opgezet. Verder is het wagenpark deels verduurzaamd en wordt onderzoek gedaan naar HVO100 als schonere brandstof. Tot slot zijn er belangrijke stappen gezet in klimaatadaptatie, waaronder het vergroenen van schoolpleinen en maatregelen tegen wateroverlast.

Bouwen, wonen en economie
In 2024 zijn netto 15 nieuwe woningen opgeleverd. In dit cijfer zijn de opgeleverde nieuwbouwwoningen die in plaats van gesloopte woningen kwamen niet meegerekend. Daarnaast zijn er bestemmingsplannen vastgesteld voor ongeveer 125 woningen in 2025/2026 in Oldeberkoop, Makkinga, Haulerwijk en Waskemeer. We zijn gestart met een uitbreiding in Makkinga aan het Muldersveld en een uitbreiding in Oldeberkoop op het terrein van 'T Hooge II. Daarnaast werken we aan de mogelijkheid om ouderen langer zelfstandig thuis te laten wonen in voorbereidingen op de actualisatie van onze Woon(zorg)visie.

We hebben 41 statushouders gehuisvest in sociale huurwoningen, en er is een doorstroomlocatie geopend voor 190 statushouders in Oosterwolde. Daarnaast hebben we gemeentelijke opvang gerealiseerd voor 184 Oekraïense vluchtelingen en aanvullende opvang bij particulieren voor 30 personen.

In 2024 hebben we op het bedrijventerrein Venekoten kavels verkocht. In de loop van 2025 zullen hier zich nieuwe bedrijven gaan vestigen. Bedrijven en de daarmee gepaard gaande werkgelegenheid blijven hiermee binnen de gemeente.

Tot slot de financiële doorkijk
De Jaarrekening 2024 sluit met een positief saldo van € 2,118 miljoen. Op het totale budget van € 109,168 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2024 betekent dit een afwijking van 2%. Ten opzichte van de actuele begroting is het een positieve afwijking van € 2,989 miljoen. Het resultaat komt hoofdzakelijk door een hogere algemene uitkering, een voordeel op levensonderhoud (uitkeringen), diverse voordelen bij de Wmo zoals huishoudelijke hulp en dagbesteding. Ook ontvingen we een positieve afrekening voor beschermd wonen. Op jeugdhulp is het nadeel minder groot dan vooraf ingeschat, dit zorgt voor een voordeel. We hebben een nadeel doordat een hogere dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen (voormalige) bestuurders nodig was. Voor een groot deel van het resultaat doen we voorstellen om dit budget beschikbaar te houden. Bijvoorbeeld voor het accommodatiebeleid en voor opvang van Oekraïners.

Bestuur en organisatie

Het college van burgemeester en wethouders is het dagelijks bestuur van de gemeente en bestaat naast de burgemeester uit drie wethouders en de gemeentesecretaris. De samenstelling is als volgt:

- Jack Werkman, burgemeester
- Esther Verhagen, wethouder Sociaal Domein en Accommodatiebeleid
- Jelke Nijboer, wethouder Wonen, Onderwijs, Sport en Mobiliteit
- Jan van Weperen, wethouder Financiën, Economie en Duurzaamheid
- Pyt Liemburg, gemeentesecretaris a.i.

Leeswijzer

De Jaarstukken bestaan uit twee onderdelen: het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag staat per programma de vraag centraal of de gestelde doelen uit de programmabegroting 2024 gerealiseerd zijn in 2024. We geven antwoord op de vragen ‘wat hebben we bereikt?, ‘wat hebben we daarvoor gedaan?’ en ‘wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?’. Daarnaast tonen we de inzet van middelen door de vierde W-vraag ‘wat heeft het gekost?’ te beantwoorden en geven we een toelichting op afwijkingen. In de jaarrekening staan de balans, de programmarekening en de toelichting op de balans. De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarstukken. Het college geeft een verklaring over de rechtmatigheid. De accountant geeft een verklaring af over de getrouwheid.

Algemeen

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2024

x € 1.000

Saldo jaarrekening	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten	-92.686	-86.365	-107.972	-98.359	9.613 V
Baten	94.702	86.297	100.031	99.474	- 556 N
Saldo van baten en lasten	**2.016**	**-68**	**-7.941**	**1.116**	**9.056 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-1.351	-	-1.196	-4.697	- 3.501 N
Onttrekkingen	3.191	568	8.265	5.699	- 2.566 N
Mutatie reserves	**1.840**	**568**	**7.069**	**1.002**	**- 6.067 N**
Resultaat	**3.857**	**500**	**-871**	**2.118**	**2.989 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	**-30**	**1.442**	**1.709**	**1.407**	**- 302 N**
Structureel resultaat	**3.826**	**1.942**	**838**	**3.524**	**2.687 V**

Mutaties geraamd resultaat

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in het begrotingssaldo (geraamd resultaat) in kaart gebracht.

x € 1.000

Mutaties geraamd resultaat	2024
Primitief begrotingsperspectief	500
Besluiten nieuw beleid en amendementen	-794
Begrotingsperspectief na nieuw beleid en amendementen	**-294**
Incidentele subsidie scala ter dekking exploitatietekort	-166
Gevolgen septembercirculaire 2023	711
Gevolgen decembercirculaire 2023	-270
Gevolgen voorjaarsrapportage 2024	-3.543
Gevolgen meicirculaire 2024	1.444
Gevolgen najaarsrapportage 2024	801
Gevolgen septembercirculaire 2024	446
Geraamd resultaat	**-871**

Toelichting

De Jaarrekening 2024 sluit met een positief saldo van € 2,118 miljoen. Op het totale budget van € 109,168 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2024 betekent dit een afwijking van 2%. Ten opzichte van de actuele begroting is het een positieve afwijking van € 2,989 miljoen.

Hierna beschrijven we het gerealiseerde resultaat op hoofdlijnen. Bij de programma's geven we per programma een nadere specificatie van de verschillen

Analyse gerealiseerd resultaat

Analyse gerealiseerd resultaat 2024 op hoofdlijnen

In onderstaand overzicht treft u een analyse op hoofdlijnen aan van de belangrijkste financiële verschillen tussen de begroting 2024 na wijziging en de jaarstukken 2024. We geven verschillen aan die groter zijn dan € 100.000 en die bijdragen aan het resultaat. Het is in dit onderdeel nadrukkelijk niet de bedoeling een limitatieve opsomming te geven die per programma aansluit op onderstaand overzicht. In de programmaonderdelen, bij de 4e W-vraag 'wat heeft het gekost?', treft u een nadere gedetailleerde specificatie aan, waar we per programma de realisatie vergelijken met het geraamde resultaat.

x € 1.000

Analyse gerealiseerd resultaat	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
0. Bestuur en ondersteuning	50.964	49.567	- 1.397 N
1. Veiligheid	-2.570	-2.515	55 V
2. Vervoer	-4.315	-4.128	187 V
3. Economie	659	49	- 610 N
4. Onderwijs	-2.559	-2.571	- 12 N
5. Sport, cultuur en recreatie	-6.287	-5.924	363 V
6. Sociaal Domein	-31.911	-28.595	3.316 V
7. Volksgezondheid en milieu	-1.975	-1.760	215 V
8. Bouwen wonen en gronden	-2.877	-2.005	871 V
Resultaat	**-871**	**2.118**	**2.989 V**

Analyse

Programma 0

- College B&W, nadeel € 586.000. Dit is vooral een gevolg van de actualisatie van de voorzieningen pensioenverplichtingen van de voormalige en huidige wethouders. Per saldo komt dit neer op een nadeel van € 575.000. Bij de ene voorziening is er sprake van een nadeel van € 777.000 en bij de andere een voordeel van € 224.000. Dit komt doordat de rekenrente is verlaagd. Daarnaast zijn de pensioenen verhoogd per 1 januari 2025. 1 oud-weterhouder is pensioengerechtigd geworden en daarom overgebracht van de een naar de andere voorziening. Dit zorgt voor een vrijval bij de voorziening van niet ingegane pensioenen. Per saldo is het nadeel op beide voorzieningen € 575.000 in totaal.
- Algemene uitkering, voordeel € 223.000. Verrekeningen algemene uitkering voorgaande jaren, nadeel € 30.000. De gevolgen van de decembercirculaire 2024 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, voordeel € 398.000. Dit is via mededelingen aan u gecommuniceerd. En er zijn verschillen in gehanteerde maatstaven. Dit is enerzijds een gevolg van eigen prognoses en anderzijds aanpassingen door het Rijk in gewicht en aantallen bij de decembercirculaire die pas in het jaar erop volgend via de betaalspecificatie wordt verrekend.
- Overige baten en lasten, nadeel € 189.000. Hier is de dotatie aan de voorziening oninbare debiteuren verantwoord, nadeel € 30.000. En nog een min van € 150.000 bij Nog te bestemmen posten. Dit betreffen budgetten die nog niet functioneel zijn ingevuld/verantwoord. Een besparing bij het sociaal domein € 150.000. Bij de begroting 2025 is deze voor een groot deel ingevuld.

Programma 1
Hier zijn geen afwijkingen groter dan € 100.000 die invloed hebben op het resultaat.

Programma 2
Hier zijn geen afwijkingen groter dan € 100.000 die invloed hebben op het resultaat.

Programma 3
Hier zijn geen afwijkingen groter dan € 100.000 die invloed hebben op het resultaat.

Programma 4
Hier zijn geen afwijkingen groter dan € 100.000 die invloed hebben op het resultaat.

Programma 5

- *Sporthallen, voordeel € 191.000.* De lasten zijn lager dan begroot doordat er nog geen lasten zijn geweest voor onderzoeken accommodatiebeleid (budget € 141.000) en doordat de subsidie voor de verduurzaming van het dorpshuis in Elsloo (€ 50.000) nog niet is uitbetaald. Een deel (€ 75.000) van het budget voor onderzoeken is gedekt via de algemene reserve. Dit blijft beschikbaar voor 2025. Voor het resterende deel € 116.000* stellen we voor om dit via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025.
- Pumptrack Oosterwolde, voordeel € 140.000*. Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad budget beschikbaar gesteld voor een skatebaan. Zowel qua vergunning als qua uitvoering is het handig om de pumptrack en de skatebaan aan elkaar te verbinden. Eind 2024 is gestart met de uitvoering. Planning is dat de pumptrack en de skatebaan in april 2025 gereed zijn. De raad is hierover geïnformeerd via de najaarsrapportage 2024 en mededeling #1734. We stellen voor het budget via resultaatbestemming beschikbaar te houden voor 2025.

Programma 6

- Opvang Oekraïne, voordeel € 604.000. Ondanks een verdere verlaging van het ontvangen normbedrag, zijn er met de opvang van Oekraïense ontheemden middelen overgehouden in 2024. Voorstel is ook deze middelen in 2025 in te zetten, mede vanwege de grote opgave die er ligt om blijvend een grote groep ontheemden op te vangen. De concrete uitwerking volgt in 2025. We stellen voor dit via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025.
- Fonds Ooststellingwerf, voordeel € 107.000. Niet het volledige budget voor de subsidies is in 2024 besteed. Ook zijn er over voorgaande jaren een aantal terugbetalingen geweest. Dit zorgt voor een voordeel.
- Levensonderhoud, voordeel € 226.000. In de begroting zijn de baten en lasten voor levensonderhoud gelijk aan elkaar geraamd. De lasten waren hoger door hogere aantallen WWB. Ook de baten waren hoger. Per saldo hebben we vanuit het rijk (buig-middelen) meer ontvangen dan we hebben uitgegeven.
- Schuldhulpverlening, voordeel € 117.000. Via de meicirculaire 2024 hebben we € 60.000 structureel ontvangen voor aanpak schulden en armoede. Dit budget is in 2024 niet benut. Zoals ook al gemeld bij de najaarsrapportage 2024 zien we dat ook een deel van het reguliere budget niet wordt benut. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel van € 57.000. Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor we verwachten dat dit budget de komende jaren wel nodig is. Het gaat dan acties die voortkomen uit het beleidsplan schuldhulpverlening dat in 2025 wordt voorgelegd aan de raad ter besluitvorming en om een subsidie voor de coördinatie van de 'papierwinkel'. Bij de voorjaarsrapportage 2025 stellen we voor het budget structureel aan te passen.
- Maatwerkvoorzieningen (Wmo), voordeel € 142.000. Het voordeel is ontstaan door meerdere factoren. We hebben € 34.000 meer eigen bijdrage Wmo ontvangen dan geraamd. Bij de najaarsrapportage hebben we het budget voor Wmo-vervoer verhoogd met € 100.000 op basis van een inschatting van de verwachte kilometers. Achteraf bleek deze toevoeging te hoog, wat heeft geleid tot een voordeel van € 79.000. Daarnaast hebben herverstrekkingen van hulpmiddelen uit het depot ertoe geleid dat er minder nieuwe verstrekkingen nodig waren, wat een voordeel van € 23.000 opleverde.

- Hulp bij het huishouden (Wmo), voordeel € 108.000. Bij de voorjaarsrapportage is het budget met € 365.000 naar boven bijgesteld in verband met hogere tarieven voor het jaar 2024. In de tweede helft van 2024 zijn de kosten voor hulp bij het huishouden gedaald, doordat minder uren zijn afgenomen dan eerder verwacht. Dit komt deels door seizoensinvloeden, zoals vakanties en feestdagen, waardoor uren niet altijd worden ingehaald. Hierdoor is een positief saldo ontstaan. De mogelijke invloed van Powerful Ageing op deze daling wordt nog onderzocht.
- Dagbesteding (Wmo), voordeel € 173.000. Het voordeel is deels ontstaan doordat we een teruggave hebben ontvangen voor niet ingezette subsidies over 2023. Daarnaast hebben we voor de uitgaven van indicatievrije dagbesteding gebruik gemaakt van de SPUK Friza middelen. Verder zijn er minder dagdelen afgenomen dan eerder ingeschat op basis van de indicaties. Dit komt deels door ziekte en vakantie van cliënt of begeleider, maar ook door een verdere afname van het aantal cliënten in de loop van 2024. Hierdoor vielen de daadwerkelijke kosten lager uit dan verwacht.
- Jeugdhulp, voordeel € 1.000.000. De begroting 2024 is bij de voorjaarsrapportage met € 2.300.000 bijgesteld vanwege de overschrijding van de jeugdkosten in de jaarrekening 2023. Om de kosten beter te beheersen, hebben we in de kaderbrief 2025 maatregelen aangekondigd die naar verwachting een besparing op de jeugdhulpkosten opleveren, oplopend tot € 1,2 miljoen in 2027. Het voordeel op jeugdhulpkosten komt vooral door lagere zorgkosten. In 2024 is het aantal cliënten gedaald, mede door de invoering van verschillende maatregelen, zoals de standaardisatie van processen, de implementatie van een prognosemodel en de monitor jeugd. Hierdoor hebben we beter inzicht gekregen in zowel de aantallen als de kosten. Daarnaast zijn ook de kosten voor jeugdbescherming en jeugdreclassering lager dan verwacht. Deze taken worden centraal uitgevoerd door SDF voor de Friese gemeenten. We zien een afname van het aantal daadwerkelijke maatregelen ten opzichte van de begroting, wat past binnen de bredere beweging om meer in te zetten op ondersteuning in het voorliggend veld.
- Beschermd wonen (Wmo) en Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, voordeel € 439.000. We hebben een positieve afrekening ontvangen via het SDF voor beschermd wonen en voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. In de begroting hebben we rekening gehouden met een (beperkte) positieve afrekening. In de werkelijkheid bleek dit veel hoger te zijn. Dit was niet tijdig bekend om nog in de najaarsrapportage 2024 te verwerken. Daarnaast zijn de middelen hoofdlijnenakkoord GGZ die wij via het SDF ontvangen nog niet volledig benut. Deze middelen worden jaarlijks toegevoegd aan het budget zorg en veiligheid. In 2025 komt er een pilot voor de inzet van een wijk GGD'er. In 2024 zijn er eerst voornamelijk voorbereidende werkzaamheden gedaan, waardoor de lasten lager zijn.

Programma 7
Hier zijn geen afwijkingen groter dan € 100.000 die invloed hebben op het resultaat.

Programma 8
Hier zijn geen afwijkingen groter dan € 100.000 die invloed hebben op het resultaat.

Bestemming gerealiseerd resultaat

Meerjarig beslag

Het bepaalde bodembedrag van de algemene reserve is € 5,2 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen is berekend dat de benodigde weerstandscapaciteit € 4,885 miljoen bedraagt. Er wordt een netto meerjarig beslag (2024-2027) gelegd op de algemene reserve van in totaal € 7,205 miljoen. Het meerjarig beslag bestaat uit de volgende onttrekkingen:

- OKO projectleider € 138.000 (2025-2026)
- WOO € 25.000 (2025)
- Toekomstvisie € 165.000 (2025)
- Vitale vakantieparken Hildenberg € 300.000 (2025-2027)
- Verkeersveiligheid € 295.767 (2025)
- MOP wegen € 218.763 (2025)
- Omgevingswet € 963.463 (2025-2029)
- Programma landelijk gebied € 332.783 (2026)
- Werkbudget Europapact Fryslân € 25.000 (2025)
- Subsidie vrijstaat en stichting Kortsluiting € 40.000 (2025-2026)
- Beheersing eikenprocessierups € 97.000 (2025)
- Skatebaan Oosterwolde € 125.000 (2025)
- Naar buiten € 100.000 (2025)
- Oekraïnemiddelen 2023 € 1.442.000 (2025)
- Volwassenfonds meedoenpas € 47.000 (2025)
- Welzijnscoaching € 75.000 (2025)
- Mantelzorgondersteuning € 25.000 (2025)
- JOGG-regisseur € 112.000 (2025-2026)
- Klimaatmiddelen € 283.450 (2025-2029)
- Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid € 184.952 (2026-2029)
- OKO-uitvoeringskosten € 1.018.000 (2025-2026)
- Circulaire uitvoeringsstrategie € 156.804 (2025-2029)
- Taskforce wonen € 999.943 (2025)
- Verduurzaming dorpshuis Waskemeer € 35.000 (2025)

Minimale niveau algemene reserve

Het minimale niveau van de algemene reserve voor de komende jaren is € 17,290 miljoen. De stand van de algemene reserve bedraagt per ultimo 2024 € 32,333 miljoen. Na toevoeging van het gerealiseerde resultaat over 2024 (zie tabel voorstel bestemming gerealiseerd resultaat), stijgt de algemene reserve naar € 33,321 miljoen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Rekening 2024
Bodembedrag	5.200
Benodigde weerstandscapaciteit	4.885
Meerjarig beslag	7.205
Minimale niveau algemene reserve	**17.290**
Algemene reserve per ultimo 2024	32.333
Afwijking t.o.v. minimale niveau	**15.043**

Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat

We stellen u voor het resultaat op onderstaande wijze te bestemmen:

- € 17.000 voor de mobiliteitsvisie. Het proces om uitvoering te kunnen geven aan de mobiliteitsvisie is vertraagd. Daarom zijn de middelen in 2024 niet volledig besteed.
- € 116.000 voor accommodatiebeleid. De raad heeft in september 2024 besloten om € 66.000 van het budget accommodatiebeleid 2024 beschikbaar te stellen voor onderzoek verduurzamingsmogelijkheden Kampus en onderzoek dorpshuis Haule. Deze onderzoeken vinden in 2025 plaats. De lasten komen daarom ook in 2025. Daarnaast heeft de raad besloten om € 50.000 beschikbaar te stellen voor de verduurzaming van het dorpshuis in Elsloo. Dit budget is nog niet uitgegeven. De subsidie van IMF en de bijdrage vanuit de gemeente zijn gebaseerd op de verduurzaming van het bestaande dorpshuis in Elsloo. Inmiddels heeft Stichting Vereniging Accommodatie Elsloo (SVEA) een gewijzigd plan ingediend. Het plan is met de betrokken wethouders oriënterend besproken. Op basis hiervan werkt SVAE het plan verder uit en komt er bij de gemeente op terug. Het uitgewerkte plan wordt in 2025 verwacht.
- € 10.500 voor subsidieregeling 80 jaar vrijheid. Deze regeling loopt door in 2025. Het budget is € 25.000. Er is voor bijna € 14.500 subsidie aangevraagd. Voor 2025 worden nog aanvragen verwacht.
- € 37.000 voor het herplanten van bomen. Door capaciteitsproblemen zijn in 2024 de geplande te kappen bomen buiten de bebouwde kom niet gekapt. Daarom is er ook geen herplant geweest. Voor 2025 is capaciteit geregeld om de nodige inhaalslag te maken.
- € 140.000 voor pumptrack Oosterwolde. Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad budget beschikbaar gesteld voor een skatebaan. Zowel qua vergunning als qua uitvoering is het handig om de pumptrack en de skatebaan aan elkaar te verbinden. Eind 2024 is gestart met de uitvoering. Planning is dat de pumptrack en de skatebaan in april 2025 gereed zijn. De raad is hierover geïnformeerd via de najaarsrapportage 2024 en mededeling #1734.
- € 48.000 voor inburgering. De tijdelijke middelen van € 48.000 uit de begroting 2024, toegekend via de septembercirculaire 2022, konden niet ingezet worden door te weinig capaciteit. Door een tekort aan participatieactiviteiten willen we deze middelen in 2025 benutten om lokale participatie- en integratiemogelijkheden te versterken. Praktische oefening van de taal en actieve deelname aan de samenleving zijn cruciaal naast taallessen voor een succesvolle inburgering. Dit sluit aan bij het duale karakter van de Nieuwe Wet Inburgering, waarin leren in de praktijk en formeel leren hand in hand gaan.
- € 20.000 voor de subsidieregeling bloeizones. Deze regeling loopt door in 2025. In 2025 worden nog aanvragen verwacht.
- € 604.000 voor Opvang Oekraïne. Ondanks een verdere verlaging van het ontvangen normbedrag, zijn er met de opvang van Oekraïense ontheemden middelen overgehouden in 2024. Voorstel is ook deze middelen in 2025 in te zetten, mede vanwege de grote opgave die er ligt om blijvend een grote groep ontheemden op te vangen. De concrete uitwerking volgt in 2025.
- € 105.000 voor natuurbrandpreventie en -mitigatie. Deze middelen hebben we via de decembercirculaire 2024 ontvangen en konden we daardoor niet meer in 2024 uitgeven. Het budget wordt in 2025 benut voor o.a. het slaan van nieuwe putten.
- € 32.000 voor spreidingswet. Deze middelen hebben we via de decembercirculaire 2024 ontvangen en konden we daardoor niet meer in 2024 uitgeven. Het budget wordt in 2025 benut voor het zoeken naar opvangplekken voor asielzoekers.

x € 1.000

Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat	Rekening 2024
Mobiliteitsvisie	17
Accommodatiebeleid	116
Subsidie 80 jaar vrijheid	11
Herplanten bomen	37
Pumptrack Oosterwolde	140
Inburgering	48
Subsidieregeling bloeizones	20
Opvang Oekraïne	604
Natuurbrandpreventie en -mitigatie (decembercirculaire 2024)	105
Spreidingswet (decembercirculaire 2024)	32
Toevoeging algemene reserve	988
Totaal voorstel resultaatbestemming	**2.118**

Actualisatie reserves en voorzieningen

Op basis van artikel 15 van de verordening ex. Artikel 212 (financiële verordening) is uitgesproken dat het college een nota reserves en voorzieningen opstelt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens de financiële verordening wordt het beleid ten aanzien van de reserves en voorzieningen jaarlijks herzien. Daarbij worden onder meer het doel, de heroverwegingen en de bestedingen van de gevormde reserves en voorzieningen opnieuw beoordeeld. In de nota reserves en voorzieningen zijn alle reserves en voorzieningen opgenomen. Hieronder volgt een samenvatting van de beoordeling van de reserves en voorzieningen ultimo 2024.

Als uitgangspunt voor de beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2024 is de eindstand van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2023 genomen. De beoordeling 2024 heeft de volgende instellingen/opheffingen voor de reserves, voorzieningen en schulden tot gevolg:

- Het instellen van een reserve OKO
- Het instellen van een voorziening RVU
- Het instellen van een verliesvoorziening complex Muldersveld Makkinga

De raad heeft de bevoegdheid om onttrekkingen en toevoegingen tot en met 31 december van het betreffende boekjaar met tijdige begrotingswijzigingen te autoriseren. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de ‘Nota reserves en voorzieningen’.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hen eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja, mits” is hierbij ons vertrekpunt.

Thema 0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, de inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt. Initiatieven vanuit de dorpen behandelen wij op adequate wijze.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom hebben we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken gemaakt tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving.

Wat hebben we bereikt

- We hebben concrete stappen gezet om de Samenwerkingsagenda verder uit te voeren door duidelijke afspraken te maken over startnota’s en keuzenota’s bij grote projecten en nieuw beleid. Deze nota’s hebben bijgedragen aan een heldere fasering en meer betrokkenheid van de raad.
- Het nieuwe beleid inwonersparticipatie (juni 2023) wordt actief uitgevoerd, en met de aanstelling van een beleidsmedewerker inwonersparticipatie in 2024 zijn participatietrajecten professioneel begeleid en succesvol opgezet.
- De Lokale Inclusieagenda is verder uitgewerkt en wordt steeds meer toegepast als toetssteen bij gemeentelijke projecten en beleid.
- De OWO-samenwerking is doorontwikkeld door de gemeenteraad structureel te informeren over de voortgang en resultaten. Dit is gedaan door middel van OWO-themabijeenkomsten.

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2024 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte's dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2024 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Formatie (peildatum 1 januari 2024)	Fte per 1.000 inwoners	9,9	9,9
Bezetting (gemiddelde 2024)	Fte per 1.000 inwoners	9,0	10,3
2024			

Wat hebben we ervoor gedaan

- Bij grote projecten zijn startnota's opgesteld om kaders en fasering duidelijk vast te leggen en de raad de mogelijkheid te geven om richtinggevende uitspraken te doen, zoals bij accommodatiebeleid en de duurzame mobiliteitsvisie.
- Voor projecten met grote belangentegenstellingen heeft de raad gebruik kunnen maken van openbare debatten op basis van startnotities of opiniërende notities.
- Het beleid inwonersparticipatie is toegepast door per onderwerp te bepalen hoe inwoners konden meedenken, meedoen of meebeslissen. Er is een nieuw kopje genaamd 'inwonersparticipatie' toegevoegd aan het format van de raadsvoorstellen. De nieuwe beleidsmedewerker participatie speelt hierin een coördinerende rol.
- We hebben een kinderburgemeester aangesteld die samen met de burgemeester of wethouders zichtbare taken gaat uitvoeren. Daarnaast zijn verschillende vormen van participatie voor jongeren opgezet om jeugdparticipatie te bevorderen.
- Inclusie is expliciet meegenomen bij beleidsvorming en projecten. Hiervoor zijn bewustwordingssessies en acties georganiseerd. De komende tijd wordt hier samen met de Beleidsmedewerker Inclusie nog verder in geïnvesteerd.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners merken dat de gemeente beter en tijdiger communiceert over grote projecten en nieuw beleid. Door de inzet van startnota's begrijpen zij nu duidelijker welke fasering en beslismomenten worden gehanteerd. Daarnaast hebben inwoners meer mogelijkheden gekregen om actief deel te nemen aan beleid en projecten die hen raken. Of het nu gaat om meedenken, meedoen of zelfs meebeslissen, de aanpak is toegankelijker geworden en sluit beter aan op hun behoeften.

Ook kinderen en jongeren voelen zich meer betrokken bij de gemeente. Via onder andere de aanwezigheid van een kinderburgemeester hebben zij hun stem kunnen laten horen en invloed kunnen uitoefenen op onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Tegelijkertijd zien inwoners met een beperking of andere uitdagingen dat de gemeente inclusie serieus neemt. Toegankelijkheid en inclusieve projecten worden steeds vaker verbeterd, waardoor iedereen zich meer welkom en gehoord voelt.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking
- Visie op inwonersparticipatie Ooststellingwerf (juni 2023)

Thema 0.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening.
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag "Iedereen doet mee!" (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.
- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, willen we zoveel mogelijk diensten digitaal beschikbaar stellen.

Wat hebben we bereikt

- Sneller terugbellen en afhandelen: We hebben ingezet op een efficiëntere afhandeling van terugbelnotities, waardoor we in 95% van de gevallen binnen twee werkdagen terugbellen.
- Meer digitale diensten: Er zijn meer producten en diensten digitaal beschikbaar geworden en in gebruik genomen, zoals het toestemmingsformulier voor de aanvraag van een paspoort voor kinderen onder de 18 jaar.
- Behouden fysieke toegang: Inwoners konden, mede dankzij de inzet van een extra fte, tijdens de paspoortpiek nog altijd zonder afspraak terecht aan de balie tijdens de reguliere openingstijden.
- Groei in digitaal gebruik: Een groter aantal inwoners maakt gebruik van digitale mogelijkheden voor het regelen van gemeentelijke zaken. In het geval van het toestemmingsformulier voor kinderen onder de 18 jaar maakt 90% van de ouders gebruik van deze digitale mogelijkheid.
- Inclusieve dienstverlening: We hebben processen inclusiever ingericht, in lijn met het VN-verdrag, zodat iedereen mee kan doen.

Wat hebben we ervoor gedaan

- Vertrouwen: Om het vertrouwen in de lokale democratie te versterken, werken we aan een gemeentebreed programmaplan voor dienstverlening. Dit plan presenteren we in het eerste kwartaal van 2025.
- Heldere communicatie: We hebben inwoners geïnformeerd via toegankelijke communicatiekanalen, zoals de website en brieven geschreven in begrijpelijke B1-taal. We doen mee met de actie: "Steffie". Inwoners kunnen brieven die ze niet begrijpen terugsturen. Deze brieven worden dan opnieuw bekeken op B1-taal.
- Digitalisering van processen: Nieuwe en bestaande diensten zijn gedigitaliseerd en eenvoudig toegankelijk gemaakt via onze website.
- Klantgerichte processen: We zijn gestart met het opnieuw inrichten van gemeentelijke processen vanuit de klantketen, zodat de dienstverlening beter aansluit bij de behoeften van inwoners.
- Voorkomen van onnodig contact: We hebben ingezet op een betere voorlichting en communicatie om onnodige vragen of contactmomenten te voorkomen. Zo wordt het KCC meegenomen bij alle acties die worden georganiseerd door de gemeente zodat zij bij elk belcontact met een inwoner op de hoogte zijn van wat er speelt.
- Integraal klantbeeld: Er wordt gewerkt aan een geïntegreerde aanpak, waarbij inwoners via verschillende kanalen (zoals de balie, telefoon en digitale middelen) contact kunnen opnemen en deze kanalen beter op elkaar aansluiten.
- Inclusiebeleid: We hebben extra aandacht besteed aan inclusie bij de inrichting van onze dienstverlening. Voor aanvragen van een identiteitsbewijs bezoeken we mensen op locatie als dit vanwege ziekte of handicap nodig is.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Sneller contact: Inwoners kunnen eenvoudiger en sneller contact leggen met de gemeente, bijvoorbeeld door een verbeterde terugbelservice.
- Meer keuzemogelijkheden: Er is meer keuze in hoe inwoners hun zaken regelen: via de balie, telefonisch of digitaal.
- Tijdwinst: Dankzij de digitalisering kunnen inwoners sneller en op elk gewenst moment diensten afnemen zonder een fysieke afspraak te maken.
- Toegankelijke informatie: De informatie die we verstrekken, is beter begrijpelijk (B1) en overzichtelijk, wat het regelen van zaken eenvoudiger maakt.
- Persoonlijke en inclusieve aanpak: Inwoners merken dat onze dienstverlening inclusiever en klantgerichter is geworden, met aandacht voor verschillende behoeften en situaties, denk hierbij aan keukentafelgesprekken.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 0.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Wat hebben we bereikt

We hebben nog steeds een goede financiële positie. Het structureel sluitend krijgen/houden van de begroting wordt steeds lastiger. Daar voeren we ook gesprekken over met u bij o.a. de kaderbrief en begroting.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De externe inhuur is bij de jaarrekening hoger dan bij de begroting. Dit komt omdat vanuit vacatureruimte ook (tijdelijk) ingehuurd wordt.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Begroting 2024	Jaarrekening 2024
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	1.051	1.088
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	0,9%	8,5%
Overhead	% van totale lasten	13,9%	13,1%

Wat hebben we ervoor gedaan

- We presenteerden in 2024 een sluitende begroting 2025. Bij de Kaderbrief 2025 zijn daarvoor ook dekkingsvoorstellen gedaan. Waaronder het verhogen van de OZB op termijn en het niet meer bekostigen van Wmo bovenregionaal vervoer uit gemeentelijke budgetten.
- We bleven goed kijken naar nut en noodzaak van de gemeentelijke uitgaven.
- De belastingen zijn in 2024 geïndexeerd.
- Bij de Kaderbrief 2025 deden we voorstellen om de algemene reserve in te zetten om het structurele tekort te dekken. Bij de begroting 2025 bleek dit voor het jaar 2025 niet meer nodig. We zien het saldo van de algemene reserve de komende jaren afnemen.
- Financieel technische onderwerpen, waaronder de P&C documenten zijn ook in de auditcommissie besproken.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- 1ste wijziging Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Belangrijkste afwijkingen programma 0

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
0.1 Bestuur	-2.644	-1.943	-1.860	-2.620	- 760 N
0.2 Burgerzaken	-763	-1.028	-1.241	-1.252	- 11 N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-549	-293	-473	-496	- 23 N
0.4 Overhead	-14.507	-15.396	-16.148	-16.699	- 551 N
0.5 Treasury	-125	-370	-217	-346	- 129 N
0.61 OZB Woningen	-221	-221	-221	-411	- 190 N
0.62 OZB niet-woningen	-260	-215	-215	-220	- 5 N
0.64 Belastingen Overig	-111	-100	-100	-112	- 12 N
0.8 Overige baten en lasten	-31	8	149	-31	- 180 N
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	11	-	-	-154	- 154 N
Lasten	**-19.202**	**-19.558**	**-20.326**	**-22.340**	**- 2.014 N**
Baten					
0.1 Bestuur	527	-	-	203	203 V
0.2 Burgerzaken	293	423	523	540	17 V
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	597	1	76	94	18 V
0.4 Overhead	3.131	3.440	3.486	3.706	220 V
0.5 Treasury	444	69	436	591	155 V
0.61 OZB Woningen	2.816	2.626	2.664	2.806	143 V
0.62 OZB niet-woningen	472	743	723	686	- 36 N
0.64 Belastingen Overig	152	129	129	132	3 V
0.7 Alg.uitkering en ov.uitk. gemeentefonds	60.010	59.684	62.595	62.818	223 V
0.8 Overige baten en lasten	33	9	9	-	- 9 N
Baten	**68.475**	**67.123**	**70.640**	**71.576**	**936 V**
Saldo van baten en lasten	**49.273**	**47.566**	**50.315**	**49.237**	**- 1.078 N**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**-55**	**-388**	**- 333 N**
Onttrekkingen	**-**	**368**	**704**	**718**	**14 V**
Mutatie reserves	**-**	**368**	**649**	**330**	**- 319 N**
Resultaat	**49.273**	**47.934**	**50.964**	**49.567**	**- 1.397 N**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 0	Verschil
Algemeen bestuur	57 V
Dagelijks bestuur	- 613 N
Huisvesting	- 33 N
Automatisering	- 39 N
Advies en ondersteuning	- 39 N
Organisatorische kostenplaatsen en OWO-kostenplaatsen	- 242 N
Deelnemingen/dividend	30 V
Belastingen en Wet WOZ	- 97 N
Algemene uitkering	223 V
Overige baten en lasten	- 189 N
Vennootschapsbelasting	- 154 N
Reserve grondexploitatie	154 V
Kapitaalreserve	- 133 N
Algemene reserve	- 333 N
Overige kleine afwijkingen	11 V
Totaal afwijkingen	**- 1.397 N**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 0.1 Bestuur

Algemeen bestuur, voordeel € 57.000

Voordeel € 39.000 door lagere vergoedingen en lagere uitgaven voor fractie-ondersteuning en reiskosten bij de raad. Verder is er een voordeel van €18.000 bij het algemeen budget voor de griffie. Dit houdt verband met dat de raming voor de loonkosten op het maximum van de schaal gebeurt en dat in de werkelijkheid dat niet altijd het geval is.

Dagelijks bestuur, nadeel € 613.000

- College B&W, nadeel € 586.000. Dit is vooral een gevolg van de actualisatie van de voorzieningen pensioenverplichtingen van de voormalige en huidige wethouders. Per saldo komt dit neer op een nadeel van € 575.000. Bij de ene voorziening is er sprake van een nadeel van € 777.000 en bij de andere een voordeel van € 224.000. Dit komt doordat de rekenrente is verlaagd. Daarnaast zijn de pensioenen verhoogd per 1 januari 2025. 1 oud-weterhouder is pensioengerechtigd geworden en daarom overgebracht van de een naar de andere voorziening. Dit zorgt voor een vrijval bij de voorziening van niet ingegane pensioenen. Per saldo is het nadeel op beide voorzieningen € 575.000 in totaal.
- Bestuurlijke samenwerking, nadeel € 27.000. Er is een nadeel bij het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke uitvoering (GGU). Dit is vanaf 2017 door de VNG gestart. Alle gemeenten werken hierin samen, er wordt samen ingekocht en nieuwe diensten en producten worden ontwikkeld.

Taakveld 0.4 Overhead
Huisvesting, nadeel € 33.000
De oorzaken hiervoor zijn hogere energielasten en telefoonkosten. Voor de telefoonkosten betreft dit een afrekening uit 2023 van het deel van de owo-telefoonkosten. Doordat we in 2024 zijn overgegaan naar Microsoft 365 zullen deze kosten er niet meer zijn.

Automatisering, nadeel € 39.000
Betreft de afrekening van owo-bedrijfsvoering voor het I&A deel. Er zijn in 2024 enkele eenmalige extra uitgaven (bijv eenmalige licenties MSTeams) geweest in verband met de overgang naar Microsoft 365.

Advies en ondersteuning, nadeel € 39.000
Het budget generatiegericht maatwerk is hier opgenomen, maar de lasten zijn bij de diverse afdelingskostenplaatsen verantwoord (voordeel € 63.000). Hogere dotatie € 159.000 aan de voorzieningen Verlofsparen en RVU. Dit zijn verplichte voorzieningen op grond van de voorschriften (BBV). In de begroting zijn hiervoor geen ramingen opgenomen. De rest betreffen diverse kleinere verschillen zoals advertentiekosten, presentiegelden etc.

Organisatorische kostenplaatsen en OWO-kostenplaatsen, nadeel € 242.000
Het resultaat op de organisatorische kostenplaatsen is € 370.000 nadelig. In dit saldo zitten ook personeelsuitgaven Oekraïne/vluchtelingen van € 234.000. Dit wordt gedekt door de rijksbijdrage, zie programma 6. De rest zijn er hogere uitgaven personele uitgaven/inhuur en hogere personeel gerelateerde uitgaven zoals reiskosten.

Bij de owo-kostenplaatsen (beheer & registratie en bedrijfsvoering) is er per saldo een voordeel van € 128.000. Dit o.a. het gevolg van het niet altijd gelijk kunnen invullen van vacatures. De afwikkeling van de owo-afdeling VTH staat bij het betrokken taakveld.

Taakveld 0.5 Treasury
Deelnemingen/dividend, voordeel € 30.000
Betreft hoger dividend over het jaar 2023 van de Bank Nederlandse Gemeenten, Fryslân Milieu en Afvalsturing.

Taakveld 0.61 OZB Woningen, 0.62 OZB niet-woningen en 0.64 Belastingen overig
Belastingen en Wet WOZ, nadeel € 97.000
Lagere opbrengsten OZB € 24.000. Bij de voorjaarsrapportage zijn de ramingen aangepast. Als gevolg van bezwaren zijn aanslagen verminderd, hierdoor is een lagere opbrengst. Er worden kosten gemaakt voor de heffing en inning van belastingen, nadeel € 71.000. Dit betreft bijvoorbeeld de verstrekte proceskostenvergoedingen bedrijven (waaronder de no cure no pay bureaus die namens de burger optreden) die een bezwaar hebben ingediend en toegekend hebben gekregen.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
Algemene uitkering, voordeel € 223.000
Verrekeningen algemene uitkering voorgaande jaren, nadeel € 30.000. De gevolgen van de decembercirculaire 2024 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, voordeel € 398.000. Dit is via een mededeling aan u gecommuniceerd. En er zijn verschillen in gehanteerde maatstaven. Dit is enerzijds een gevolg van eigen prognoses en anderzijds aanpassingen door het Rijk in gewicht en aantallen bij de decembercirculaire die pas in het jaar erop volgend via de betaalspecificatie wordt verrekend.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten
Overige baten en lasten, nadeel € 189.000
Hier is de dotatie aan de voorziening oninbare debiteuren verantwoord, nadeel € 30.000. En nog een min van € 150.000 bij Nog te bestemmen posten. Dit betreffen budgetten die nog niet functioneel zijn ingevuld/verantwoord. Een besparing bij het sociaal domein € 150.000. Bij de begroting 2025 is deze voor een groot deel ingevuld.

Energie
De energielasten lagen in 2024 hoger dan bij de begroting was ingeschat. Ondanks de lagere tarieven, lagen de kosten op het niveau van 2023 door onder andere een stijging in vaste lasten en een hoger verbruik. De lasten zijn verspreid over de verschillende programma's. Bij de voorjaarsrapportage 2025 komen we bij u terug met wat dit betekent voor het jaar 2025 en verder.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting
*Vennootschapsbelasting, nadeel € 154.000**
In voorgaande jaren konden we de winsten nog verrekenen met verrekende verliezen uit het verleden. Maar dat is sinds 2024 voorbij. Bij de invoering van de vennootschapsbelasting is door u uitgesproken dat de verschuldigde vennootschapsbelasting via de reserve grondexploitatie wordt verrekend.

*Reserve grondexploitatie, voordeel € 154.000**
Zie hierboven.

Kapitaalreserve, nadeel € 133.000
Betreft de bijdrage voor de afschrijving van het Haerenkwartier. Hier is het nadeel vermeld, maar het voordeel van de niet geboekte afschrijving staat bij programma 2.

*Algemene reserve, nadeel € 333.000**
Is de toevoeging voor de beschikbare middelen Landelijk gebied/stikstof zoals besloten bij de behandeling van de Budgetoverheveling 2024-2025 om de beschikbare middelen te reserveren.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 1 | Veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving.
- We willen dat de toeristen die we als gast mogen ontvangen in een veilige omgeving kunnen recreëren.
- We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat hebben we bereikt

- We hebben de kennis vergroot en verfrist van de medewerkers die bij de crisis organisatie betrokken zijn.
- We hebben de bewustwording van ondermijning vergroot bij inwoners en bij ondernemers.
- We hebben de bewustwording in de aanpak van jonge aanwas (potentieel criminele jeugd) bij jeugd en professionals vergroot.
- We hebben de bewustwording omtrent de digitale criminaliteit vergroot bij inwoners.
- We hebben zichtbaar opgetreden tegen ondermijning.
- We hebben duidelijke werkafspraken met de provincie over de wolvenproblematiek.
- We hebben de samenwerking tussen zorg en veiligheid versterkt.

Wat hebben we ervoor gedaan

- Er zijn trainingen geweest voor medewerkers in de crisisorganisatie op elk onderdeel. Ook is het bestuur dit jaar extra getraind op het gebied van rampenbestrijding.
- Wat betreft ondermijning zijn we weer de "boer op" gegaan. Er is aandacht geweest voor de ondernemers en er is voorlichting geweest bij diverse plaatselijk belangen. Daarnaast zijn er artikelen gepubliceerd op zowel sociale media als traditionele media via de gemeentelijke kanalen en de politiekanalen.
- Er zijn netwerkbijeenkomsten geweest voor ketenpartners die veel met jeugd werken om de kennis te vergroten omtrent jonge aanwas en om tot een gezamenlijke aanpak te komen.
- Voor de jeugd is Hackshield (een spel) gelanceerd wat wordt uitgedraaid door de BOA's, jongerenwerk en de politie. Daarnaast is er een samenwerkingsverband gestart met ketenpartners die in aanraking komen met digitaal kwetsbare inwoners. De ketenpartners kunnen deze inwoners via verschillende bestaande kanalen op een vertrouwde manier benaderen en voorlichten.
- Er zijn meerdere ondermijningscontroles gehouden met ketenpartners als Liander, politie, NVWA, Douane, arbeidsinspectie, gebiedsteam etc. Deze controles zijn vaak positief ontvangen doordat naast de controle ook veel informatie is verstrekt. Deze georganiseerde grote controles zijn gehouden bij garageboxen (veelal particulieren), de droge horeca, vakantiepark en industrieterrein. Daarnaast is er gecontroleerd op signalen.
- Er is veel contact geweest met de provincie over de wolvenproblematiek. Daarnaast is er een overleg gefaciliteerd tussen enkele schapenhouders en de gedeputeerde van de provincie Fryslân.
- De samenwerking tussen zorg en veiligheid is versterkt middels verbetering van overlegvormen met ketenpartners als gebiedsteam, scholen, VNN, GGZ, zorg en veiligheidshuis Fryslân, maatschappelijk werk, jongerenwerk, etc.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Onze inwoners hebben ons op meerdere bijeenkomsten gezien om voorlichting te krijgen over ondermijning in hun specifieke gebied. Daarnaast zijn we op dit gebied zichtbaarder in de media geweest.
- De netwerkbijeenkomsten zorgen ervoor dat jeugdigen die dreigen af te glijden in het criminele, eerder worden gesignaleerd en hulp krijgen die onderliggend is aan hun gedrag.
- Scholieren krijgen Hackshield aangeboden op verschillende plekken zodat ze weerbaarder worden op digitaal vlak.
- Digitaal kwetsbare mensen zijn benaderd en voorgelicht door betrouwbare partners. Daarnaast konden inwoners aanlopen in bijvoorbeeld de winkelstraat of de bieb om voorgelicht te worden over digitale criminaliteit.
- Inwoners en ondernemers zijn getuige geweest van grote controles op ondermijning wat veel zichtbaarheid heeft opgeleverd. Hieruit zijn veel vragen gesteld door inwoners die zijn beantwoord door betrokken partners. Daarnaast is op een zichtlocatie aan het Oost een snackbar gesloten vanwege de vondst van een hennepkwekerij.
- Inwoners en ondernemers met zorgen over de wolf in dit gebied zijn te woord gestaan en geïnformeerd. Waar mogelijk zijn hun hun vragen en zorgen beantwoord. Daarnaast hebben bestuurders en OOV-ambtenaren getroffen veehouders bezocht en gesproken. Dit heeft geleid tot een overleg tussen de gedeputeerde van de provincie Fryslân, de veehouders en de gemeente.
- Door de samenwerking tussen zorg en veiligheid hebben inwoners de juiste hulp gekregen waardoor deze inwoners zich fijner en veiliger voelen. Daarnaast ervaren omwonenden minder overlast en voelen zij zich veiliger. Door de juiste uitleg wordt er veelal begrip ervaren voor de lange tijd dat ingrijpen vaak kost.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2019-2022

Belangrijkste afwijkingen programma 1

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.886	-1.963	-2.067	-2.003	64 V
1.2 Openbare orde en veiligheid	-564	-486	-503	-512	- 9 N
Totaal Lasten	**-2.450**	**-2.449**	**-2.570**	**-2.515**	**55 V**
Saldo van baten en lasten	**-2.450**	**-2.449**	**-2.570**	**-2.515**	**55 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-435**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**936**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**501**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat	**-1.949**	**-2.449**	**-2.570**	**-2.515**	**55 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 1	Verschil
Crisisbeheersing en brandweer	64 V
Overige kleine afwijkingen	- 9 N
Totaal afwijkingen	**55 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer, voordeel € 64.000

Bij de voorjaarsrapportage 2024 was het budget voor de brandweer verhoogd doordat een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio nodig was, op basis van de begrotingswijziging van de Veiligheidsregio. De verhoging bleek uiteindelijk lager te zijn, dit zorgt voor een voordeel.

Programma 2 | Verkeer en vervoer

We blijven zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Thema 2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat hebben we bereikt

De gemeente heeft de infrastructuur in de openbare ruimte onderhouden. We hebben ingezet op de verbetering van de kwaliteit van de voet- en fietspaden en de wegen. In 2024 is de uitvoering van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) voortgezet. De startnotitie duurzame mobiliteit is aangeboden aan de raad.

Wat hebben we ervoor gedaan

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We hebben onze permanente verkeerseducatie voortgezet en zijn blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We hebben ons ingezet ons voor een goed netwerk van openbaar vervoer. Daarnaast is ingezet op snelle verbindingen in de regio waaronder de Lelylijn.
- We hebben het fietsgebruik gestimuleerd door te zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen.

Onderhoud wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

- De MOP wegen 2024-2028, planjaar 2024 is uitgevoerd.
- De MOP civieltechnische kunstwerken 2023-2027, planjaar 2024 is uitgevoerd.
- Er zijn diverse maatregelen uit het SPV uitgevoerd. Hiermee hebben we gezorgd voor veiligere wegen.
- De MOP openbare verlichting 2024-2027 is geactualiseerd en vastgesteld, planjaar 2024 is uitgevoerd.
- Het budget voor onderhoud en vervanging van oevervoorzieningen is structureel opgenomen in de programmabegroting.

Wat heeft de inwoner ervan gemerkt

De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot is. Dit door het uitvoeren van klein- en grootschalig onderhoud (in combinatie met bijvoorbeeld maatregelen vanuit het SPV) aan verhardingen, bermen, bruggen, openbare verlichting en oevervoorzieningen. Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten is aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid

Belangrijkste afwijkingen programma 2

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
2.1 Verkeer en vervoer	-3.802	-3.239	-7.134	-4.578	2.556 V
2.4 Economische havens en waterwegen	-9	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-3.811**	**-3.239**	**-7.134**	**-4.578**	**2.556 V**
Baten					
2.1 Verkeer en vervoer	489	58	236	431	194 V
Totaal Baten	**489**	**58**	**236**	**431**	**194 V**
Saldo van baten en lasten	**-3.323**	**-3.181**	**-6.898**	**-4.147**	**2.751 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-2.219**	**- 2.219 N**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**2.583**	**2.238**	**- 345 N**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**2.583**	**19**	**- 2.564 N**
Resultaat	**-3.323**	**-3.181**	**-4.315**	**-4.128**	**187 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 2	Verschil
Verharding	242 V
Algemene reserve	- 219 N
Wijkvernieuwing Haerenkwartier	2.000 V
Kapitaalreserve	- 1.785 N
Algemene reserve	- 215 N
Fietsverbinding Waskemeer	49 V
Algemene reserve	- 49 N
Verkeersveiligheid	296 V
Algemene reserve	- 296 N
Verkeersveiligheid algemeen	39 V
Mobiliteitsvisie	17 V
Investeringswerken	157 V
Overige kleine afwijkingen	- 49 N
Totaal afwijkingen	**187 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer, voordeel € 2.751.000

Verharding, voordeel € 242.000

Door weersomstandigheden is niet al het budget voor de MOP wegen besteed. Conform afspraken wordt dit budget (€ 219.000*) toegevoegd aan de algemene reserve zodat het beschikbaar blijft voor volgend jaar. Daarnaast was de vergoeding voor glasvezelaanleg hoger.

*Algemene reserve, nadeel € 219.000**

Het restant van het budget MOP wegen wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

*Wijkvernieuwing Haerenkwartier, voordeel € 2.000.000**

Er is € 2 miljoen beschikbaar voor de wijkvernieuwing van het Haerenkwartier. Deze investering is in 2024 afgerond. De werkelijke lasten waren € 1.785.000. Dit budget wordt overgebracht van de reserve strategische projecten naar de kapitaalreserve. Dit geldt als dekking van de kapitaallasten voor de komende jaren. Het restantbudget valt vrij en wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

*Kapitaalreserve, nadeel € 1.785.000**

De onttrekking uit de algemene reserve voor het Haerenkwartier heeft plaatsgevonden. Het budget wordt overgebracht naar de kapitaalreserve. Zie ook hierboven.

*Algemene reserve, nadeel € 215.000**

De werkelijke lasten voor het Haerenkwartier waren lager dan geraamd. Het restantbudget gaat van de reserve strategische projecten naar de algemene reserve.

Fietsverbinding Waskemeer, voordeel € 49.000
Voor de fietsverbinding in Waskemeer was € 220.000* beschikbaar. De werkelijke lasten waren lager doordat het plan een iets andere invulling heeft gekregen. In plaats van een fietspad zijn verkeersmaatregelen (zoals wegversmallingen) genomen als gevolg van overleg met het dorp. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de algemene reserve. Het restant valt vrij en blijft in de algemene reserve.

*Algemene reserve, nadeel € 49.000**
Een lagere onttrekking uit de algemene reserve voor de fietsverbinding Waskemeer.

*Verkeersveiligheid, voordeel € 296.000**
In de raadsvergadering van 15 februari 2022 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. Op grond van een plan van aanpak worden de maatregelen uitgevoerd. Er zijn inmiddels vanuit de door u beschikbaar gestelde middelen meerdere projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheid binnen onze gemeente afgerond, zoals o.a. de Nanningaweg en Prandinga in Oosterwolde, de Leidijk en de Compagnosweg in Waskemeer, de Bosberg in Appelscha en de Oude Tramweg in Donkerbroek. De werkelijke last in 2024 was € 47.000. Het restant van € 296.000 blijft in de algemene reserve beschikbaar voor volgend jaar.

*Algemene reserve, nadeel € 296.000**
Lagere onttrekking voor verkeersveiligheid.

Verkeersveiligheid algemeen, voordeel € 39.000
Er is een voordeel omdat in 2023 een te hoog bedrag als vooruitontvangen op de balans was opgenomen. Dit valt nu vrij.

*Mobiliteitsvisie, voordeel € 17.000**
Er is een voordeel op het budget van de mobiliteitsvisie. Het proces om hier uitvoering aan te kunnen geven is vertraagd. We stellen voor om via resultaatsbestemming het budget beschikbaar te houden voor 2025.

Investeringswerken, voordeel € 157.000
Voor twee investeringen, Harenkwartier en Verkeerplan Donkerbroek, zijn afschrijvingen in de begroting opgenomen. Voor het Haerenkwartier is ook ter dekking van de afschrijving een onttrekking uit de Kapitaalreserve opgenomen. Deze is ook niet gerealiseerd (zie programma 0, daar is het een nadeel). Het verkeersplan is nog niet in uitvoering.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 3 | Economie

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting haar inwoners te waarborgen.

Thema 3.1 Economie

Wat willen we bereiken

We willen een gunstig vestigingsklimaat in onze gemeente bevorderen om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven van een CO2 neutrale gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. In het winkelgebied van Oosterwolde blijven we werken aan het versterken van het winkelhart Oosterwolde.

Wat hebben we bereikt

In 2024 hebben we op het bedrijventerrein Venekoten nog kavels aangeboden en verkocht. In de loop van 2025 zullen hier zich nieuwe bedrijven gaan vestigen. Daarnaast zullen we in 2025 een onderzoek naar de vraag en aanbod van bedrijventerreinen uitvoeren.

Wat hebben we ervoor gedaan

Door kavels via de gemeentelijke website aan te bieden en een uitgifteprotocol op te stellen, trekken we bedrijven aan wat de werkgelegenheid binnen de gemeentegrens behoudt.

Ten aanzien van het centrum is er in het vierde kwartaal gestart met het verlengen van het bestaande BIZ-centrumgebied. Door een goede samenwerking met eigenaren en huurders in het centrum is de leegstand tot een minimum beperkt.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Bedrijven en de daarmee gepaard gaande werkgelegenheid blijven binnen de gemeente.
- In het centrum is weinig tot geen leegstand. Er zijn veel activiteiten en door de samenwerking met ondernemers in het centrum is er draagvlak.

Beleidskaders

- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde
- Strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland.

Belangrijkste afwijkingen programma 3

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
3.1 Economische ontwikkeling	-89	-93	-93	-91	2 V
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-44	-273	-1.469	-338	1.131 V
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-272	-192	-192	-184	8 V
3.4 Economische promotie	-292	-233	-228	-335	- 107 N
Lasten	**-696**	**-790**	**-1.981**	**-947**	**1.033 V**
Baten					
3.1 Economische ontwikkeling	25	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	52	281	2.474	499	- 1.975 N
3.4 Economische promotie	566	450	490	640	150 V
Baten	**643**	**731**	**2.964**	**1.138**	**- 1.825 N**
Saldo van baten en lasten	**-53**	**-58**	**983**	**191**	**- 792 N**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-688**	**-**	**-1.016**	**-410**	**606 V**
Onttrekkingen	**1.269**	**-**	**692**	**268**	**- 424 N**
Mutatie reserves	**581**	**-**	**-324**	**-142**	**182 V**
Resultaat	**528**	**-58**	**659**	**49**	**- 610 N**

Tabel belangrijkste wijzigingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 3	Verschil
Economische promotie	43 V
Algemene reserve	- 655 N
Overige kleine afwijkingen	2 V
Totaal afwijkingen	**- 610 N**

Toelichting belangrijkste wijzigingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Ontwikkelplannen, inclusief grondexploitatie Industrieterreinen, € 0 (resultaat neutraal)

Dit bestaat uit twee onderdelen: één ervan heeft invloed op het rekeningsresultaat en de ander niet. Invloed op het rekeningsresultaat is de jaarlijkse actualisatie van de omvang van de reserve grondexploitatie. De omvang van de reserve is gebaseerd op de risico's met betrekking tot de toekomstige verkopen voor de komende vijf jaar en de huidige boekwaarde van de complexen. Sinds 2022 is de omvang van de reserve niet via de gebruikelijke actualisatie bepaald. Ook voor 2024 stellen wij voor deze lijn te volgen.

De grondexploitatie is in administratief opzicht een sluitend systeem. Het saldo van de baten en lasten, na winstneming via de reserve, wordt verrekend met de boekwaarde op de balans. De afname (de lasten zijn lager dan de baten) van de boekwaarde is € 279.000:

- Resultaat uit reguliere baten en lasten € 459.000 (afname boekwaarde). In 2024 zijn er twee kavels bij Venekoten verkocht.
- Toevoeging aan de reserve (toename boekwaarde) in verband met winstneming volgens de POC-methode (percentage of completion) € 179.000. Door de verkopen wordt de winstneming ook hoger.

Taakveld 3.4 Economische promotie, voordeel € 43.000

Dit komt hoofdzakelijk door hogere baten toeristenbelasting van € 34.000. Het aantal overnachtingen was hoger dan waar we rekening mee hadden gehouden.

*Algemene reserve, nadeel € 655.000**

Toevoeging en lagere onttrekking voor de omgevingswet. Zie toelichting programma 8.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 4 | Onderwijs

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen. Inwoners vinden 'Goed Opgroeien' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Thema 4.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal.
- Uit het collegeakkoord: We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- Uit het collegeakkoord: We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.
- Handhaven van de kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting van het onderwijs. Borgen van de samenwerking met het onderwijs. Dit binnen de kaders van het Rijk.

Wat hebben we bereikt

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

L1. Jeugdigen krijgen optimaal de kans om talenten te ontplooien (faciliteren)

- Er waren voldoende kindplaatsen voor deelname aan peuterspeelgroepen, het aanbod Voorschoolse Educatie (VVE) en kinderopvang.
- Het aantal deelnemende peuters aan peuterspeelgroepen en VVE lag in 2024 iets hoger dan voorgaande jaren. Meer informatie hierover volgt in het jaarverslag van Scala.
- De betrokkenheid van ouders/verzorgers bij het aanbod peuterspeelgroepen en VVE is in 2024 toegenomen.
- Op verschillende manieren waren er gezamenlijke bijeenkomsten voor professionals werkzaam in peuterspeelgroepen, kinderopvang en onderwijs. Ook waren er op dorpsniveau *doorgaandelijn* gesprekken.
- Comprix, Scala en gemeente hebben in 2024 gewerkt aan de planvorming voor de pilot PeuterPlus Ooststellingwerf.
- Gedurende het jaar waren er in Haulerwijk, Appelscha en Oosterwolde activiteiten in het kader van naschools aanbod. Kinderen uit de gehele gemeenten konden hieraan deelnemen en zo kennismaken met kunst, cultuur, muziek, dans, sport en spel. Het aanbod wordt verzorgd door lokale ondernemers, verenigingen, hobbyisten, kunstenaars, muzikanten, ouders en vrijwilligers.

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)

- Er waren 3.652 leer- en kwalificatieplichtige leerlingen (van 5 tot 18 jaar) woonachtig in Ooststellingwerf.
- Er was extra aandacht voor de schoolgang van nieuwkomers (statushouders, Oekraïners). De aanpak heeft geleid tot een toename in de schoolgang onder deze doelgroep.
- Het afgelopen schooljaar is er over de gehele linie van verzuim sprake van een toename van het aantal verzuimmeldingen. Scholen melden beter. Deze meldingen zijn meestal opgevolgd door gesprekken tussen leerplichtambtenaar, zorg-coördinator van de school en de leerling en ouders. Vaak resulteert dit in een reguliere schoolgang. Daar waar nodig is onderwijsondersteuning of zorg ingezet.
- Er is een lichte toename in het aantal aanvragen van vrijstelling van de Leerplichtwet op basis van artikel 5b (bedenking/levensbeschouwing). Deze jeugdigen ontvangen thuisonderwijs. Aanleiding is de levensbeschouwing van ouders. In 2024 hebben we de aanvragers uitgenodigd voor een gesprek op basis van hoor en wederhoor. Ook is gewezen op het recht van kinderen om te leren en het ontwikkelen van basisvaardigheden. De rijksoverheid heeft wetgeving in voorbereiding om meer en beter toezicht te houden op kinderen die thuisonderwijs ontvangen.

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)

- Het aantal thuiszitters is in Ooststellingwerf nagenoeg gelijk gebleven aan voorgaande jaren. Regionaal en landelijk is er sprake van een toename.
- Meer voortijdig schoolverlaters (leerlingen die zonder een startkwalificatie school verlaten) stromen uit naar werk. In 2024 is door de coaches van het Doorstroompunt vooral ingezet op uitstroom naar duurzame arbeidsplaatsen. Een duurzame arbeidsplaats biedt de voortijdig schoolverlater de kans om vanuit een bedrijf scholing te volgen wat uiteindelijk leidt tot een diploma. Bijvoorbeeld 4 dagen werken en 1 dag school. De groep voortijdig schoolverlaters bestaat uit leerlingen uit het voortgezet onderwijs en MBO.
- Meer informatie over de resultaten met betrekking op leerplicht volgt in het jaarverslag (Q2 2025).
- Zie ook programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien en programma 7, thema 7.1 Gezondheid.

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
- Bij het onvoldoende beheersen van de Nederlandse (school-) taal was er voor 6-12 jarigen aanbod bij de Taalschool in Drachten. Voor 12-18 jarigen was er de Internationale Schakelklas in Drachten. Deze laatste groep reist zelfstandig met het openbaar vervoer.
- In OWO-verband is op een aantal basisscholen ervaring opgedaan met de aanpak 'effectief leesonderwijs'. Een andere aanpak is nodig om het leesplezier van jeugdigen te vergroten en behouden om laaggeletterdheid te voorkomen.
- In de bibliotheek is er aanbod voor laaggeletterden. Het aantal deelnemers NT2 (Nederlands als tweede taal) is in 2024 toegenomen. Het aantal deelnemers NT1 (Nederlands als eerste taal) blijft echter zorgelijk.
- Er zijn netwerkbijeenkomsten geweest NT1 en NT2.

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)
- Vanuit de gedeelde opdracht 'zorg voor jeugdigen' werken onderwijs en gemeente (leerplicht en gebiedsteam) samen aan een passend aanbod (onderwijs-zorg). Ouders worden door school betrokken bij zorgvraagstukken over hun kind (regisseren).

Accommodatiebeleid in combinatie met een Integraal Huisvesting Plan Onderwijs.
Met de schoolbesturen is in gezamenlijkheid een visie op de onderwijshuisvesting ontwikkeld om een schoolgebouwenbestand te realiseren die toekomstbestending en duurzaam is.

Wat hebben we ervoor gedaan

In april 2024 is Doe Agenda L Goed Opgroeien vastgesteld. Dit vormt het kader voor de verschillende vraagstukken met betrekking tot jeugdigen in onze gemeente.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
We zorgen voor voldoende kindplaatsen peuteropvang en VVE en een goede spreiding van dit aanbod in de gemeente. Op deze manier is er altijd wel een voorschools aanbod in de buurt. We subsidiëren peuteropvang (2-4 jarigen) waardoor alle ouders financieel in staat zijn om gebruik te maken van het aanbod. We houden toezicht op de kwaliteit van de peuteropvang en de kinderopvang in onze gemeente (wettelijke taak).

Voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid is er in 2024 een andere invulling gegeven aan VVE-Thuis. Op één peuterspeelgroep is gestart met een pilot waarbij alle ouders uitgenodigd werden om bij het breng- of haalmoment deel te nemen aan een informatieactiviteit. Ouders kregen uitleg over het thema, de activiteiten en de peuters konden laten zien wat ze hadden gedaan. Op deze wijze is er interactie tussen pedagogen, ouders en peuters. Ouders kregen vervolgens materialen mee om thuis nog aan de slag te kunnen met de peuter. Deze aanpak heeft geleid tot een grote deelname en betrokkenheid van ouders. Het heeft er tevens toe geleid dat op nagenoeg alle peuterspeelgroepen met VVE dezelfde aanpak is doorgevoerd.

Vanuit het plan Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid (GOAB) Spelenderwijs zijn er in OWO-verband een tweetal scholingsbijeenkomsten georganiseerd voor pedagogen en leerkrachten. Er zijn doorgaande lijngesprekken gevoerd op wijk-dorpsniveau. Voorschoolse voorzieningen, GGD en onderwijs stemmen aanbod en zorg op elkaar af. We vergroten onderwijskansen door preventief aanbod zoals het consultatiebureau (JGZ/GGD), peuteropvang, stapprogramma's en integrale vroeghulp.

In 2024 is door Comprix, Scala en gemeente gewerkt aan het opstellen van een plan voor de pilot PeuterPlus. Deze voorzieningen biedt peuters met een ondersteuningsbehoefte een aanbod die niet in het reguliere aanbod geboden kan worden. De PeuterPlus start in 2025.

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
Onze leerplichtambtenaar was het afgelopen jaar veelvuldig in gesprek met scholen, zorgpartijen en ouders om thuiszitten, voortijdig schoolverlaten te voorkomen en 'uitvallers' te ondersteunen en begeleiden. Het afgelopen jaar zijn we gestart met het voeren van gesprekken met ouders die een aanvraag voor ontheffing van de leerplicht hebben gedaan. Dit geeft inzicht in beweegredenen van ouders. Maar laat ook zien dat we betrokken zijn.

We verzorgen leerlingenvervoer voor leerlingen die ver moeten reizen naar de meest nabije toegankelijke school.

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
Vanuit de samenwerkingsovereenkomst Leerplicht (2019) werken het Doorstroompunt en zeven gemeenten (leerplicht, gebiedsteam) samen met het voortgezet onderwijs en MBO aan het bieden van kansen voor jeugdigen om een startkwalificatie te behalen. We werken hieraan door:

- Inzet van consulenten leerplicht en Doorstroomcoaches die jongeren begeleiden als er sprake is van verzuim.
- Begeleiding van voortijdige schoolverlaters naar (een andere) school of werk.
- Loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor zogenaamde loopbaantwijfelaars.
- Monitoring en indien nodig begeleiding van kwetsbare jongeren.
- Ondersteunen en monitoren van jongeren in een kwetsbare positie (jongeren vanuit het vso, pro, isk, vmbo-bb en entree) die een vervolgstap maken binnen het onderwijs, of uitstromen richting werk of dagbesteding.

Vanuit de samenwerking is er sinds 2024 een regionale leerplichtcoördinator en zijn de BOA taken ondergebracht bij Smallingerland/doorstroompunt. In het nog komende leerplichtverslag (tweede kwartaal 2025) zal nader worden ingegaan op de inzet van het Doorstroompunt en het actieplan.

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
Om laaggeletterdheid te voorkomen is bij de jongste jeugd al extra aanbod in de vorm van VVE en stapprogramma's. In OWO-verband is op een aantal basisscholen ervaring opgedaan met de aanpak 'effectief leesonderwijs'. Een andere aanpak is nodig om het leesplezier van jeugdigen te vergroten en/of te behouden, om laaggeletterdheid te voorkomen. Er wordt gewerkt aan een plan om deze aanpak op alle basisscholen door te voeren. In de aanpak werken scholen en bibliotheken samen.

Als er al sprake is van laaggeletterdheid zijn er scholingsmogelijkheden via de bibliotheek. Om de doelgroep NT1 beter te bereiken is het wenselijk om het aanbod naar de plek te brengen waar deze doelgroep werkt of samenkomt. Dit wordt in 2025 verder uitgebreid.

In 2024 is de aanpak 'Voel je goed', werken aan je eigen ontwikkeling, ondergebracht bij de bibliotheek. Het verbeteren van taalvaardigheden is één van de onderdelen in deze aanpak.

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)
Bij problemen is het belangrijk dat kinderopvang, peuteropvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs, gebiedsteam, voorliggende voorzieningen en jeugdhulp goed samenwerken. We faciliteren en stimuleren deze samenwerking.

Accommodatiebeleid in combinatie met het Integraal Huisvesting Plan Onderwijs
Op 4 juli 2023 had de raad een werkbijeenkomst over het vervolg van het accommodatiebeleid en zijn vijf denkrichtingen/scenario's besproken. Op 31 oktober 2023 stelde de raad de Startnotitie Accommodatiebeleid geamendeerd vast.

In 2023/2024 zijn alle schoolgebouwen in samenwerking met de schoolbesturen geschouwd en beoordeeld. Op basis hiervan is een prioritering door de Stuurgroep vastgesteld; verdeeld in vervangende nieuwbouw of verduurzamen/renoveren. Het gaat nog niet om een prioritering in tijd.

Deze uitkomst is meegenomen door het college bij het opstellen van haar voorkeursscenario accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs dat in september 2024 in de raad is behandeld. Dit leidde tot het besluit om het voorkeursscenario uit te werken en in aanvulling daarop nog drie specifieke onderzoeken te starten namelijk naar het Bosbad Appelscha, scenario's naar de sporthal en de scholen in Appelscha en een MFA in Oosterwolde.

In november 2024 werd een motie aangenomen om de onderzoeksopdracht voor het MFA Oosterwolde te wijzigen.
Eind 2024 startten de betreffende onderzoeken. Verwachting is dat de raad in juni 2025 integraal kan besluiten over het Integraal Huisvesting Plan Onderwijs en het accommodatiebeleid, inclusief een concrete planning voor investeringen in de eerste vier jaren, een doorkijk naar de middellange termijn (= 5 tot < 15 jaar) en een doorkijk naar de lange termijn (> 15 jaar).

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Ouders zijn verantwoordelijk voor de zorg van hun kind/kinderen. Daar waar nodig is er ondersteuning mogelijk en werken we aan kansengelijkheid. Ouders merken dit bijvoorbeeld vanuit het consultatiebureau, de inzet van opvoedondersteuning, de Stapprogramma's en het naschools aanbod.

Accommodatiebeleid in relatie tot Integraal Huisvesting Plan
Na het vaststellen van het beleid start de uitvoering en in die fase wordt het merkbaar.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie op Samenleven, januari 2024
- Doe Agenda L Goed opgroeien 2024
- Spelenderwijs (beleidsplan GOAB) 2020
- Verordening leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2023
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Integraal Huisvesting Plan

Belangrijkste afwijkingen programma 4

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.711	-1.370	-1.405	-1.409	- 5 N
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.047	-1.951	-2.260	-2.069	191 V
Totaal Lasten	**-3.758**	**-3.320**	**-3.665**	**-3.479**	**187 V**
Baten					
4.2 Onderwijshuisvesting	538	216	248	245	- 4 N
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	641	447	834	639	- 194 N
Totaal Baten	**1.179**	**664**	**1.082**	**884**	**- 198 N**
Saldo van baten en lasten	**-2.579**	**-2.657**	**-2.583**	**-2.595**	**- 12 N**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	**24**	**24**	-
Mutatie reserves	-	-	**24**	**24**	-
Resultaat	**-2.579**	**-2.657**	**-2.559**	**-2.571**	**- 12 N**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 4	Verschil
Leerlingenvervoer	- 56 N
Onderwijsachterstandenbeleid	39 V
Peuterspeelzaalwerk	26 V
Overige kleine afwijkingen	- 21 N
Totaal afwijkingen	**- 12 N**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Leerlingenvervoer, nadeel € 56.000

Het leerlingenvervoer heeft een nadeel van € 56.000, waarvan € 41.000 wordt veroorzaakt door het vervoer van Oekraïense leerlingen en andere nieuwkomers (kinderen die korter dan een jaar in Nederland wonen en de Nederlandse taal nog moeten leren). Bij de najaarsrapportage 2024 en de begroting 2025 is een besparing van € 100.000 ingeboekt. Achteraf blijkt deze besparing te hoog, met name vanwege de instroom van nieuwkomers. In de voorjaarsrapportage 2025 stellen we daarom voor om het budget structureel te verhogen.

Onderwijsachterstandenbeleid, voordeel € 39.000

Van de specifieke uitkering 'inhalen covid-19 gerelateerde onderwijsvertragingen' mocht een bedrag van € 39.000 uit 2022 alsnog worden aangemerkt als besteding. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van € 39.000 in het jaar 2024.

Peuterspeelzaalwerk, voordeel € 26.000

Er is een incidenteel voordeel van € 26.000 ontstaan vanwege een subsidieafrekening over het jaar 2023.

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur en we streven ernaar om nog meer doelgroepen te bereiken. Dat geldt ook voor sport. We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van bewegen en sport. Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze gemeente, met de natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen. Appelscha (en omgeving) is een belangrijke toeristische locatie voor de recreatieve ontwikkeling van de regio. Voor het openbaar groen geldt dat we een veilige en goed onderhouden openbare ruimte hebben die toekomstbestendig is ingericht.

Thema 5.1 Sport en cultuur

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur.

Wat hebben we bereikt

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

(Informatie over de sociale infrastructuur (ontmoeten en ontmoetingsplekken) vindt u bij Thema 6.1 Samenleven)

- Er is een divers aanbod aan culturele activiteiten en instellingen. We willen daarin met name de moeilijker bereikbare doelgroepen beter bereiken, zoals jongeren, ouderen, nieuwkomers en inwoners met een kleine beurs. Daarom zijn we in 2024 volop aan de slag gegaan met het mogelijk maken van een culturele Bruisplek en met een beter bereik van de dienstverlening van de bibliotheek.
- Daarnaast zijn we als gevolg van taalbeleid van de provincie Friesland ons gaan bezinnen op het bevorderen en beschermen van het Stellingwerfs ten opzichte van het Fries in onze gemeente. We willen een gelijke en gelijkwaardige toegang tot beide talen bereiken.
- Het Inclusiepanel is betrokken bij de themagroep 'Inclusief sporten en bewegen' van het Lokaal Sport Akkoord.
- Er is meer samenwerking tussen verenigingen bij het organiseren van activiteiten.

Wat hebben we ervoor gedaan

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

(Informatie over de sociale infrastructuur (ontmoeten en ontmoetingsplekken) vindt u bij Thema 6.1 Samenleven)

- Er is een bedrijfsplan culturele Bruisplek gemaakt en deze is doorontwikkeld tot een plan voor nieuwbouw van het Dorpshuis De Miente, samen met de culturele Bruisplek. Deze plannen zijn in september gevoegd in het accommodatiebeleid van de gemeente. De Bruisplek wordt ook een instelling waarin culturele partijen samenwerken aan een culturele programmering voor de gehele gemeente.
- Er zijn resultaatafspraken met de st. Bibliotheek Zuidoost Friesland gemaakt over hun extra activiteiten op het gebied van de educatieve bibliotheek (doorgaande leeslijn) en de maatschappelijke bibliotheek (aanpak laaggeletterdheid en basisvaardigheden).
- We zijn in gesprek met de provincie Friesland over ons taalbeleid en beraden ons op een betere bescherming van het Stellingwerfs ten opzichte van het Fries. Er is een start gemaakt met het verwoorden van nieuw beleid.
- Er is regelmatig overleg tussen gemeenten en voorzitters van voetbalverenigingen over vrijwilligersbeleid, drugs- en -alcohol en rookpreventie, sociale veiligheid.
- Vanuit budget Lokaal Sport Akkoord zijn subsidies verstrekt voor sport- en beweegactiviteiten.

Wat heeft de inwoner ervan gemerkt

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

(Informatie over de sociale infrastructuur (ontmoeten en ontmoetingsplekken) vindt u bij Thema 6.1 Samenleven)

- Er is zicht op de realisatie van dorpshuis en een culturele Bruisplek in Oosterwolde. De eerste stappen op weg naar samenwerking in cultureel aanbod voor de gemeenten in het geheel, zijn gezet.
- De dienstverlening van de bibliotheek is op het gebied van educatie en maatschappelijke dienstverlening beter bereikbaar geworden. Er is een functionerend digitaalhuis, een informatieloket digitale overheid, er zijn taallessen voor Oekraïense vluchtelingen. Er zijn verbeteringen toegepast in de Bibliotheek op school (dBos), met name in de begeleiding van de leerkrachten.
- Bij nieuw taalbeleid hoort een participatietraject. Dit zal worden gestart na besluit over het veranderen van ons huidige taalbeleid.
- De beweegmaand in juni heeft veel inwoners en organisaties gemobiliseerd.

Beleidskaders

- Lokaal Sport- en beweegakkoord (2020)
- Lokaal Sport Akkoord 2023-2026 (herijking)
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025

Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen

Wat willen we bereiken

Recreatie

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen liggen in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) een belangrijke toeristische locatie is voor de recreatieve ontwikkeling van deze regio. Ons doel is:

- Slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Hiermee willen wij bereiken dat de toeristisch-recreatieve sector tools krijgt aangereikt om toekomstbestendig en kwalitatief verder te professionaliseren, toekomstbestendig te ondernemen en op deze wijze de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het gebied verder te vergroten.
- Vitaal, dus duurzaam en toekomstbestendig aanbod van toeristische logies accommodaties.
- Vakantieparken ondersteunen met het toekomstbestendig maken van hun recreatieve functie.
- Gebiedsgerichte ontwikkelingen waar recreatie en toerisme een prominente plek inneemt.
- Dat Ooststellingwerf een aantrekkelijke verblijfslocatie is voor toeristen die de Koloniën van Weldadigheid bezoeken.
- Een goed en uitgebreid voorzieningenniveau op het gebied van routenetwerken voor fietsers, wandelaars, ATB-ers, ruiters en menners.
- Het op orde houden van de voorzieningen aan de Turfroute.
- De Bosbergtoren als toeristische trekpleister voor de hele regio in stand houden.

Openbare ruimte (Groen)

Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Wat hebben we bereikt

Recreatie

We hebben verder uitvoering gegeven aan de ontwikkeling van toerisme en recreatie. Er ligt een eerste concept van de toeristische ontwikkelvisie recreatie en toerisme.

Openbaar groen

De gemeente heeft de groene openbare ruimte onderhouden en er is onderhoud aan de bomen uitgevoerd.

Wat hebben we ervoor gedaan

Recreatie

- In Zuidoost Friesland verband werken wij samen om het Regio Deal project Recreatie en Toerisme tot uitvoering te brengen. De gemeente Ooststellingwerf is trekker van dit project. De Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) heeft verder uitvoering gegeven aan de regionale marketing en (verdere) professionalisering van de sector.
- De Coöperatie Appelscha Regio (CAR) 3.0 heeft de lokale marketing, promotie en ondernemerssamenwerking in onze gemeente verder uitgewerkt binnen het thema Buitensport Walhala. CAR 3.0 doet de exploitatie van de Bosbergtoren, wat gezorgd heeft voor meer bezoekers. De gemeente heeft het onderhoud aan de toren voortgezet.
- We werken samen op het gebied van marketing en promotie, productontwikkeling en gastheerschap bij de Koloniën van Weldadigheid, Unesco Werelderfgoed. Er is gezamenlijk met alle partijen een jaarplaan opgesteld die we verder uitwerken.
- Om de kwaliteit en kwantiteit van het routenetwerk en de toegankelijkheid van het Nationaal Park Drents Friese Wold in stand te houden zijn er gesprekken gevoerd met Staatsbosbeheer over de fietspaden in het Drents Friese Wold.
- We brengen de pilot vitaal vakantiepark De Hildenberg verder in uitvoering.
- Het bezoeken van bedrijven op initiatief van de gemeente is een doorlopend proces. Dit jaar hebben wij (samen met de wethouder) vooral bedrijven bezocht waarmee we in gesprek zijn gegaan over de nieuwe Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme.
- Binnen het fonds van het Recreatieschap zijn middelen toegezegd voor de Ontwikkelagenda Recreatie en toerisme en heeft het Recreatieschap Drenthe wandelpanelen gefinancierd.

Openbaar groen

- We hebben zoveel mogelijk bomen gesnoeid volgens de methode 'categorisch boombeheer'.
- De eikenprocessierups was ook in 2024 aanwezig. We hebben dit in de gaten gehouden en de rups bestreden om de overlast te beperken. Daarnaast hebben we in 2024 een vervolg gemaakt met de proef paringsverstoring van de eikenprocessierups om de plaag beheersbaar te houden.
- We hebben plantvakken en bermen aangepast om daarmee de biodiversiteit te verhogen.
- In het plantseizoen 2024-2025 zijn we verder gegaan met het 1-op-1 herplanten van bomen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Recreatie

- Inwoners zijn via het inwonerspanel betrokken bij het opstellen van de Ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme.
- Er zijn voor het opstellen van de nieuwe Ontwikkelagenda R&T twee bijeenkomsten voor ondernemers en stakeholders geweest om mee te praten over ontwikkeling van toerisme en recreatie in de gemeente.

Openbaar groen

- Op diverse locaties in de gemeente zijn werkzaamheden uitgevoerd om onveilige situaties met bomen te voorkomen.
- De gebruikers van de openbare ruimte zijn gewaarschuwd voor de aanwezigheid van de eikenprocessierups.
- Er zijn meer bloem- en kleurrijke plantvakken en bermen.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017-2021)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Belangrijkste afwijkingen programma 5

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
5.1 Sportbeleid en activering	-289	-235	-222	-232	- 10 N
5.2 Sportaccommodaties	-1.747	-1.796	-2.488	-1.861	627 V
5.3 Cultuurpres. cultuurprod. en cultuurpart	-457	-553	-594	-549	46 V
5.5 Cultureel erfgoed	-127	-140	-210	-172	38 V
5.6 Media	-626	-619	-587	-586	1 V
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.537	-3.334	-3.541	-3.476	65 V
Totaal Lasten	**-6.783**	**-6.678**	**-7.643**	**-6.876**	**767 V**
Baten					
5.1 Sportbeleid en activering	218	164	180	187	6 V
5.2 Sportaccommodaties	360	211	732	324	- 409 N
5.5 Cultureel erfgoed	16	14	14	5	- 9 N
5.6 Media	45	20	25	25	0 V
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	106	101	87	170	83 V
Totaal Baten	**744**	**510**	**1.039**	**710**	**- 329 N**
Saldo van baten en lasten	**-6.039**	**-6.169**	**-6.604**	**-6.166**	**438 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**160**	**-**	**- 160 N**
Onttrekkingen	**-**	**32**	**157**	**242**	**85 V**
Mutatie reserves	**-**	**32**	**317**	**242**	**- 75 N**
Resultaat	**-6.039**	**-6.137**	**-6.287**	**-5.924**	**363 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 5	Verschil
Sporthallen	191 V
Algemene reserve	- 75 N
Subsidieregeling amateursportverenigingen	32 V
Cultuur	46 V
Cultureel erfgoed	29 V
Bomen	37 V
Pumptrack Oosterwolde	140 V
Overige kleine afwijkingen	- 37 N
Totaal afwijkingen	**363 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties, voordeel € 218.000

Sporthallen, voordeel € 191.000

De lasten zijn lager dan begroot doordat er nog geen lasten zijn geweest voor onderzoeken accommodatiebeleid (budget € 141.000) en doordat de subsidie voor de verduurzaming van het dorpshuis in Elsloo (€ 50.000) nog niet is uitbetaald. Een deel (€ 75.000) van het budget voor onderzoeken is gedekt via de algemene reserve. Dit blijft beschikbaar voor 2025. Voor het resterende deel € 116.000* stellen we voor om dit via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025.

*Algemene reserve, nadeel € 75.000**

Lagere onttrekking uit de algemene reserve voor onderzoeken accommodatiebeleid.

Subsidieregeling amateursportverenigingen, voordeel € 32.000

De lasten zijn lager dan begroot doordat er geen gebruik is gemaakt van de subsidieregeling sportvernieuwing (aanschaf roerende zaken).

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie, voordeel € 46.000

Er was € 70.000 beschikbaar voor de culturele bruisplek (€ 35.000 vanuit 2023 en € 35.000 voor 2024). Dit is niet volledig ingezet. Daarnaast is er budget voor incidentele culturele subsidieaanvragen en (groot) onderhoud beeldende kunst. Er zijn wel aanvragen en onderhoud geweest, maar daarmee is niet het volledige budget benut.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed, voordeel € 29.000

De subsidieregeling 80 jaar vrijheid (€ 25.000) loopt van 28 oktober 2024 tot en met 30 september 2025. Er is voor € 14.500 subsidie aangevraagd in 2024. Voor 2025 verwachten we nog aanvragen. We stellen daarom voor om € 10.500 via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025. Daarnaast zijn er minder aanvragen geweest voor subsidie monumenten. In 2025 evalueren we de huidige subsidieregeling en bekijken we of een aanpassing gewenst is.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie, voordeel € 148.000

Bomen, voordeel € 37.000

Door capaciteitsproblemen zijn in 2024 de geplande te kappen bomen buiten de bebouwde kom niet gekapt. Daarom is er ook geen herplant geweest en is er een voordeel. Voor 2025 is capaciteit geregeld. We stellen voor de resterende middelen via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025 om alsnog de herplanting te realiseren.

*Pumptrack Oosterwolde, voordeel € 140.000**

Bij de kaderbrief 2025 heeft de raad budget beschikbaar gesteld voor een skatebaan. Zowel qua vergunning als qua uitvoering is het handig om de pumptrack en de skatebaan aan elkaar te verbinden. Eind 2024 is gestart met de uitvoering. Planning is dat de pumptrack en de skatebaan in april 2025 gereed zijn. De raad is hierover geïnformeerd via de najaarsrapportage 2024 en mededeling #1734. We stellen voor het budget via resultaatbestemming beschikbaar te houden voor 2025.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

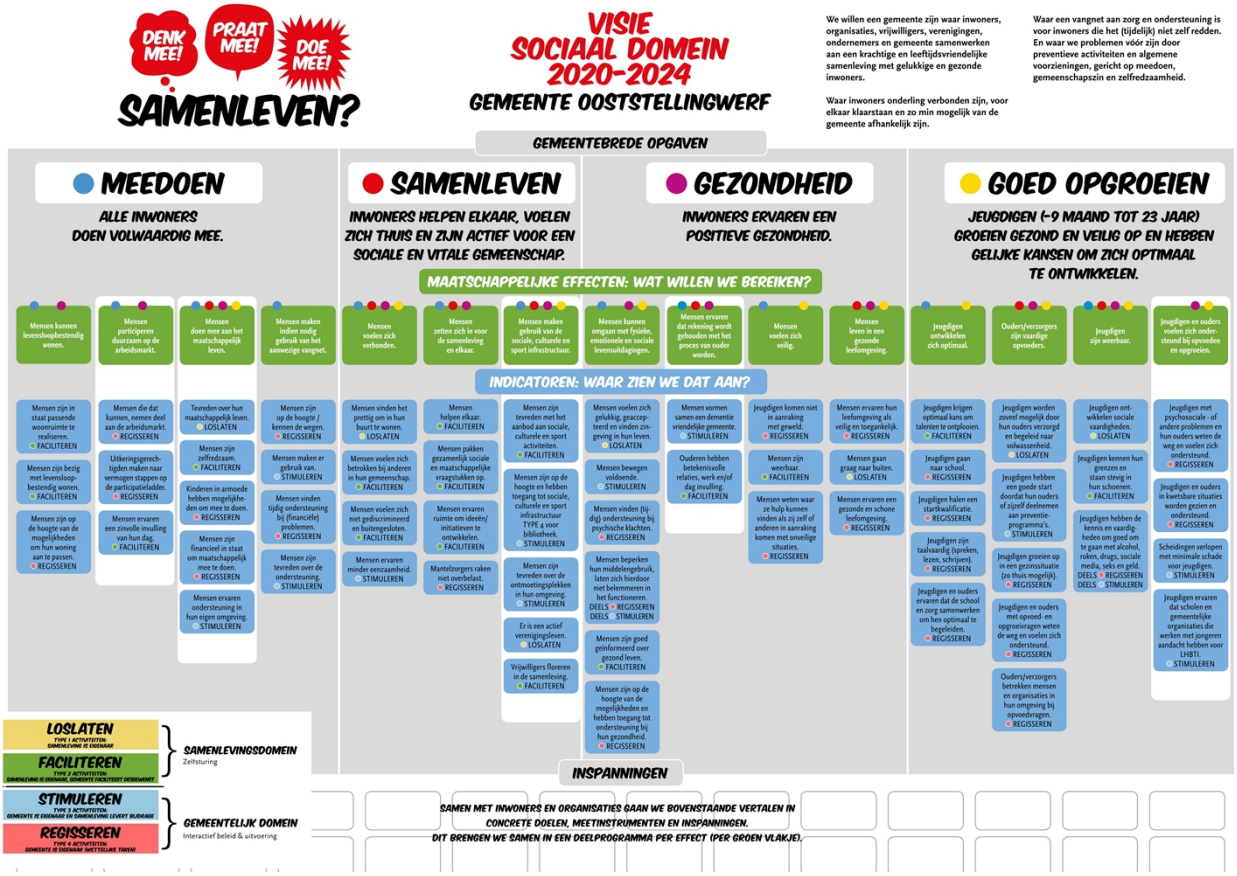
Programma 6 | Sociaal Domein

Dit programma 'Sociaal Domein' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024. Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit drie opgaven namelijk Samenleven, Meedoen en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook paragraaf 10. De vierde opgave van de Visie op Samenleven 'Gezondheid' is in de begroting ondergebracht in Programma 7 'Volksgezondheid en milieu'.

In 2023 heeft een tussenevaluatie van de Visie op Samenleven plaatsgevonden. De analyse en bevindingen zijn samen met accenten en afbouwpunten voor de komende jaren verzameld in het document 'Tussenbalans Visie op Samenleven'. De accenten en afbouwpunten zijn in januari 2024 vastgesteld door de gemeenteraad.
Deze jaarstukken geven een weergave van de inspanningen en resultaten op hoofdlijnen. In de monitor Sociaal Domein gaan we dieper in op de details.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de drie opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 6.1 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden ‘elkaar ontmoeten’, ‘elkaar ondersteunen’ en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Wat willen we bereiken

- Zie collegeakkoord: We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen.
- Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E).
- Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar.

Wat hebben we bereikt

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden

- Inwoners, die een steuntje in de rug kunnen gebruiken bij het leggen van contact en deelnemen aan activiteiten in de Mienskip, kunnen hiervoor terecht bij de Welzijnscoaches van Scala.
- Huisartsen, gebiedsteam en andere hulpverleners verwijzen inwoners met psychosociale klachten door naar de welzijnscoaches voor Welzijn op Recept.
- De deelname aan sociale activiteiten gericht op verbinding groeit en wordt gewaardeerd.

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

(Informatie over mantelzorgondersteuning vindt u bij Thema 7.1 Gezondheid)

- In steeds meer dorpen en dorpshuizen/-kamers zijn vrijwilligers actief om inwoners te verbinden via activiteiten als inloopkoffie, maaltijden, wandelgroepjes enz.
- Vrijwillige bestuurscoaches organiseren samen met het opbouwwerk workshops en praktische ondersteuning voor vrijwilligersbesturen.
- Het Inclusiepanel Ooststellingwerf maakt zich hard voor toegankelijkheid en meedoen van inwoners met een handicap of chronische aandoening en kijkt ook specifiek naar de positie van ouderen hierin.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost zijn n.a.v. de zogenaamde ‘tentgesprekken’ werkgroepen ontstaan waarin inwoners en professionals samen zaken die spelen in de wijk oppakken. Het doel is om met inwoners samen te werken aan een wijk waar onze inwoners tot een hoge leeftijd op een goede en fijne manier kunnen blijven wonen.
- Plek voor Talent heeft een nieuwe naam: Scala Vrijwilligerscentrale. Hierdoor zijn de vindbaarheid en zichtbaarheid verbeterd is.
- Scala Vrijwilligerscentrale is beter bereikbaar en richt zich naast de vacaturebank, ook op het geven van informatie en advies aan vrijwilligersorganisaties in verschillende dorpen.
- Scala Vrijwilligerscentrale trekt rond met de 'Wall of fame'; een expositie waar vrijwilligers geportretteerd worden en waardoor vrijwilligerswerk onder de aandacht wordt gebracht in de dorpen.
- De eerste 'Soep en ontmoet' werd georganiseerd door Scala Vrijwilligerscentrale in samenwerking met de gemeente om zo het netwerk van vrijwilligersorganisaties te versterken, op de hoogte te zijn van elkaars activiteiten, horen wat er speelt en leeft, signalen en problemen adequaat op te kunnen pakken.
- Buurthuiskamer Het Ketelhuis in het vernieuwde Haerenkwartier ontwikkelt zich verder door. De coördinator van het Leger des Heils heeft een vaste groep vrijwilligers die een breed programma aan activiteiten mogelijk maakt zoals een crea club, kinderactiviteiten en samen eten. Er zijn samenwerkingen ontstaan met o.a. stichting de Kleine Boerderij om wijkbewoners verse groentes aan te bieden. Ook heeft deze samenwerking een mooi wijkfeest opgeleverd waarbij de wijkvernieuwing werd afgesloten.
- Humanitas zet vrijwilligers in om inwoners die zich eenzaam voelen, een luisterend oor nodig hebben of er even uit willen te bezoeken met een vriendschappelijk huisbezoek.
- De Zonnebloem zet vrijwilligers in om activiteiten te organiseren voor mensen met een lichamelijke beperking.
- We waarderen als gemeente onze vrijwilligers.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sport infrastructuur

(Informatie over de culturele- en sport infrastructuur vindt u bij Thema 5.1 Sport en Cultuur)

- We hebben via de subsidieregeling 80 jaar vrijheid mensen gemotiveerd om met elkaar aandacht te besteden aan het herdenken en vieren van 80 jaar vrijheid. Naar aanleiding van een motie van de raad is deze regeling ontstaan, er wordt expliciet aandacht besteed aan het ophalen van verhalen over 80 jaar vrijheid.
- Het aantal organisaties dat hun activiteiten publiceert op Uutgaon.nl blijft groeien. Uutgaon heeft een aantrekkelijke voorpagina gekregen, waarop elke week andere activiteiten worden uitgelicht
- In meer dorpen en wijken werken inwoners, soms samen met het opbouwwerk, aan het realiseren van ontmoetingsruimten. Bijvoorbeeld in Oosterwolde Noord.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden

- De ‘Pilot welzijnscoaching’ is eind 2023 gestart en loopt door t/m 2025. In deze pilot werken drie welzijnscoaches eraan om een vertrouwd gezicht in het dorp te worden en zo makkelijk benaderbaar te zijn voor de inwoners
- VraagElkaar was actief om mensen met elkaar te verbinden op basis van gedeelde behoefte of belangstelling.
- De gemeente subsidieert indicatievrije dagbesteding in verschillende dorpen (zie Meedoen).
- We zijn in oktober in Oldeberkoop gestart met een pilot met een, door het dorp zelf aangestelde, ‘dorpsondersteuner’, gericht op verbinding.

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
(Informatie over mantelzorgondersteuning vindt u bij Thema 7.1 Gezondheid)

- De gemeente subsidieert structureel opbouwwerk om initiatieven in de dorpen en buurten verder te helpen en gemeenschapskracht te versterken.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost zijn (in het kader van domeinoverstijgend samenwerken) in tenten wijkgesprekken gevoerd over de vraag: ‘Wat is er nodig zodat mensen tot op hoge leeftijd in de wijk kunnen blijven wonen?’ Daaruit zijn vijf werkgroepen met inwoners ontstaan die zich bezig houden met vervoer, wonen, ontmoeten, zorg en mantelzorg.
- De gemeente faciliteert de vrijwilligers die de huisbezoeken 75+ afleggen met een reis- en onkostenvergoeding.
- De gemeente subsidieert Scala Vrijwilligerscentrale met bijbehorende website.
- De gemeente subsidieert Humanitas met vriendschappelijke huisbezoeken.
- Het Inclusiepanel wordt ondersteund door een beleidsmedewerker (8 uur per week) om de verbinding te leggen met de verschillende beleidsterreinen en collega's in de gemeentelijke organisatie.
- De gemeente bekostigt vergaderkosten, reiskosten en kleinere activiteiten die door het Inclusiepanel worden bedacht en uitgevoerd.
- De gemeente betaalt een abonnement op de Hoge Nood app.
- De gemeente subsidieert De Zonnebloem met activiteiten voor mensen met een lichamelijke beperking
- We organiseren als gemeente de jaarlijkse waarderingsavond voor vrijwilligers door het uitreiken van de vrijwilligersawards en de vrijwilligersprijzen.
- We werken aan een gezamenlijk convenant Buurtbemiddeling tussen gemeente, woningcorporaties en Scala.
- De dorpencoördinatoren en de opbouwwerkers ondersteunen diverse initiatieven, bijvoorbeeld dorpstuin Haulerwijk en pumptrack Oosterwolde.
- Vanuit Het Fonds 2024 zijn 13 maatschappelijke initiatieven gesubsidieerd.
- Via de website www.DitIsOoststellingwerf.nl zetten we vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties in het zonnetje en kunnen inwoners ondersteuning vinden bij het organiseren van hun eigen initiatief.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sport infrastructuur
(NB Informatie over de culturele- en sport infrastructuur vindt u bij Thema 5.1 Sport en Cultuur)

- Er is een subsidieregeling 80 jaar vrijheid gemaakt.
- Als voorbereiding voor het nieuwe accommodatiebeleid hebben we in de dorpen gesprekken gevoerd over accommodaties en activiteiten.
- In het accommodatiebeleid is geborgd dat in elk dorp ontmoetingsruimten zijn of komen.
- Een werkgroep van gemeente, inwoners en organisaties blijft zich inzetten om Uutgaon.nl, dé activiteitenagenda van Ooststellingwerf, nog bekender te maken bij organisatoren en inwoners

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden

- Ca 120 inwoners hebben hulp ervaren van een welzijnscoach bij het zoeken naar passende activiteiten, verbinding, hulp en/of welbevinden (in het kader van de Pilot Welzijnscoaching).
- In de Week Tegen Eenzaamheid hebben inwoners deelgenomen aan het VraagElkaarCafé in het gemeentehuis.
- Ouderen zijn bezocht door vrijwilligers van de 75+ huisbezoekgroep.
- Inwoners maken gebruik van 'buurtbemiddeling' waar nodig.

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

(Informatie over mantelzorgondersteuning vindt u bij Thema 7.1 Gezondheid)

- Vrijwillige bestuurders van verenigingen en andere organisaties ervaren dat de bestuurscoaches hun bestuurswerk ondersteunen met workshops en advies.
- Initiatiefnemers hebben gemerkt dat ondersteuning door het opbouwwerk hun projecten verder helpt.
- Inwoners die vrijwilligerswerk willen doen kunnen voor informatie, hulp, advies en het actuele aanbod van vrijwilligersvacatures terecht bij Scala Vrijwilligerscentrale.
- Organisaties die werken met vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties kunnen voor hulp en advies terecht bij Scala vrijwilligerscentrale, door hen te helpen wordt vrijwillige inzet in onze gemeente vergroot.
- Vrijwilligerswerk wordt blijvend onder de aandacht gebracht. Scala Vrijwilligerscentrale is te zien in verschillende dorpen, bij markten en met de vrijwilligers Wall of fame en op de socials. Inwoners kunnen op verschillende manieren informatie vinden en hulp krijgen als ze vrijwilligerswerk willen doen.
- Inwoners kunnen contact opnemen met het Inclusiepanel als er vragen of thema's zijn waar ze tegenaan lopen of aandacht voor willen vragen.
- Het inclusiepanel denkt mee met beleidsadviseurs, leest mee voor begrijpelijke teksten, attendeert de gemeente over toegankelijkheid in de openbare ruimte, brengt de Hoge Nood app onder de aandacht bij ondernemers en andere organisaties.
- Inwoners kunnen gebruik maken van het vriendschappelijk huisbezoek en rouwbegeleiding van Humanitas. Inwoners kunnen hier ook vrijwilligerswerk doen.
- Inwoners met een lichamelijke beperking kunnen meedoen aan de activiteiten van De Zonnebloem. Inwoners kunnen hier ook vrijwilligerswerk doen.
- In Oosterwolde Noord en Noordoost merken inwoners dat ze met professionals kunnen samenwerken om de buurt te verbeteren en toekomstbestendig te maken.
- Inwoners merken dat de gemeente hun initiatieven financieel ondersteund via Het Fonds.
- Inwoners kunnen voor ondersteuning bij het realiseren van hun plannen voor hun dorp/wijk terecht bij het Initiatievenloket via www.DitisOoststellingwerf.nl.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sport infrastructuur

(Informatie over de culturele- en sport infrastructuur vindt u bij Thema 5.1 Sport en Cultuur)

- Inwoners/instellingen hebben subsidie aangevraagd voor hun activiteiten rond 80 jaar vrijheid. Zij zijn dus aan de gang gegaan met het herdenken en vieren van 80 jaar vrijheid. De activiteiten zijn openbaar toegankelijk voor onze inwoners.
- Inwoners vinden op Uutgaon.nl wat er allemaal te doen is in Ooststellingwerf.
- Organisaties zijn uitgenodigd om mee te praten over accommodaties en activiteiten in hun dorp in het kader van het accommodatiebeleid.
- In steeds meer dorpshuizen of dorpskamers nemen inwoners deel aan maaltijden en inloopactiviteiten.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Accenten en Afbouwpunten Tussenbalans Visie Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025
- Lokaal Sport- en beweegakkoord 2023-2026 (herijking)
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier

Thema 6.2 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet, de Wet inburgering 2021 en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
- Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
- Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
- Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

Wat hebben we bereikt

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).

- Mensen zijn beter in staat passende woonruimte te realiseren en kennen de weg naar ondersteuning.
- Meer inwoners zijn bezig met levensloopbestendig wonen.
- De kennis over de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren) is bij inwoners vergroot.

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).

- Door zoveel mogelijk mensen aan een baan te helpen zijn de kansen vergroot om mee te doen en onderdeel te zijn van de samenleving. Daarnaast zijn vicieuze cirkels waar mogelijk doorbroken en zijn belemmeringen voor deelname aan werk of andere maatschappelijke activiteiten weggenomen of in ieder geval verkleind.
- Uitkeringsgerechtigden hebben stappen gezet op de Participatieladder, waardoor ze (meer) meedoen in de samenleving of zijn gaan werken.
- Waar werken of participeren niet of niet geheel lukt ervaren mensen een zinvolle invulling van hun dag.

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).

- De tevredenheid van mensen over hun maatschappelijk leven zijn verhoogd.
- De groep inwoners die belemmeringen ervaart in zelfredzaamheid is kleiner geworden.
- Door de focus te leggen op zaken als preventie, vroeg signalering en een integrale aanpak van onze armoede- en schuldenproblematiek zijn er meer kinderen die mee kunnen doen.
- Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren).
- Zie collegeakkoord: We willen dat mensen financieel in staat zijn om maatschappelijk mee te doen. En dat geldt ook voor kinderen in armoede. We hebben gewerkt aan de bekendheid van ondersteuning bij financiële vragen waarmee het bereik is vergroot van de regelingen, voorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden.
- Door o.a. de wijkaanpak weten mensen elkaar beter te vinden als ze behoefte hebben aan ondersteuning in hun eigen omgeving.

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

- We hebben meer mensen de weg gewezen en geïnformeerd over de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn.
- Het bereik is vergroot. Meer mensen kennen de weg als er behoefte is aan ondersteuning en maken hiervan ook gebruik.
- Met focus op preventie, actief benaderen en de bekendheid van het Gebiedsteam te vergroten zijn stappen gezet in het verkleinen van de kans op (financiële) problemen.
- De tevredenheid van mensen is gestegen.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect A: Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

We hebben:

- In de regio Zuidoost Fryslân een visie op wonen, welzijn en zorg voor aandacht groepen in concept opgesteld.
- In OWO verband de Wmo aanbesteding vanaf 2026 voorbereid.
- In Oldeberkoop het versterken van de sociale basis door het dorp zelf mogelijk gemaakt met de start van een dorpsondersteuner eind 2024.
- De planvorming voor (zorg)woningen op de locatie Rikkingahof meer concreet gemaakt. Dit inclusief een concept plan voor een ontmoetingsruimte.
- In Oosterwolde Noord een domein overstijgende samenwerking (DOS) gestart. Waarbij langer zelfstandig wonen en meer voor elkaar zorgen in de wijk het thema is. Er zijn wijkgesprekken gevoerd en er zijn vijf werkgroepen met inwoners (en professionals) uit voortgekomen.
- Huurders boven de 70 jaar die niet gelijkvloers wonen bezocht met als insteek na te gaan of men nu en in de toekomst nog passend kan wonen.
- Voor particuliere eigenaren boven de 70 jaar in drie dorpen bijeenkomsten gehouden om inwoners te informeren wat men zelf kan doen om passend te kunnen blijven wonen. Na die bijeenkomsten zijn meer dan 100 huisbezoeken in gang gezet die nu nog lopen.
- Inwoners doorlopend geadviseerd door ons Gebiedsteam en de werkgroep 75+ huisbezoek over levensloopbestendig wonen. Zo nodig regelen we financiële ondersteuning bij verhuizing of woningaanpassing.
- Beleid gemaakt voor (pre)mantelzorg. Dit is in concept klaar. Voor mantelzorg zie ook thema 7.1 Gezondheid en voor wonen zie ook thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie.

Maatschappelijk effect B: Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt

We hebben:

- Begeleiding geboden aan bijstandsgerechtigden zodat ze kunnen meedoen naar vermogen.
- Werkgevers (financiële) ondersteuning geboden waarmee we de drempel proberen te slechten tussen vraag en aanbod.
- Nazorg geboden na plaatsing met als doel duurzame uitstroom te realiseren.
- Ons re-integratiebeleid geactualiseerd en het aantal beschikbare instrumenten om het doel te bereiken verruimd.
- Een start gemaakt met een inkooptraject voor participatie en re-integratie instrumenten. Dit doen we in OWO-verband.

- Geïnvesteerd op het verkleinen van de kloof tussen vraag en aanbod door werkgevers actief te benaderen met aanbod die passend is of passend te maken is.
- Waar dit nodig is de samenwerking gezocht omdat steeds meer bijstandsgerechtigden te maken hebben met vraagstukken op meerdere leefgebieden. Dit bijvoorbeeld met collega's van Wmo en extern het UWV.
- Ondersteuning geboden bij het verbeteren van de basisvaardigheden (digitale en taalvaardigheid). Dit samen met gecontracteerde organisaties. Specifiek voor statushouders organiseren we taallessen.
- De voortgang gemonitord van de stappen die bijstandsgerechtigden maken richting participeren/meedoen. Dit met als doel naast uitstroom ook inzicht te krijgen van de resultaten van ondersteuning. Denk aan minder eenzaamheid, het gevoel ergens bij te horen, het gevoel van bij te dragen en ook zaken als het vergroten van eigenwaarde en zelfredzaamheid.
- In 2024 een start gemaakt met het meten van de tevredenheid over onze dienstverlening via een klanttevredenheidsmeting.

Maatschappelijk effect C: Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
We hebben:

- Ingezet op het bevorderen van de zelfredzaamheid van inwoners door hen in staat te stellen vaardigheden aan te leren (denk aan digitale vaardigheden, omgaan met geld, taalvaardigheid). Zie ook thema Samenleven G1 Sociale, culture en sportactiviteiten.
- Meer capaciteit ingezet op preventie en vroeg signalering van schulden en zijn sinds eind 2024 aangesloten bij de benchmark Vroeg signalering van Divosa. Ook is in dit kader gewerkt aan scholing, deskundigheidsbevordering en het delen van expertise en ervaringen.
- Sinds 2024 naast budgetadviseurs ook ervaringsdeskundigen ingezet.
- Hiervoor maken we ook gebruik van de speciale jongeren site van Geldfit die in 2024 is gelanceerd.
- Ervoor gezorgd dat inwoners en verwijzers weten waar ze met vragen over geld terecht kunnen en stimuleren dat partijen die hierin actief zijn samenwerken en hun diensten op elkaar afstemmen.
- Actief ingezet op het bereiken van inwoners met financiële vraagstukken. Dit door meerdere contactpogingen te ondernemen.
- Bereikt dat het ondersteuningsaanbod van de budgetadviseurs meer wordt ingezet. Ook de bekendheid en het gebruik van Geldfit en De Voorzieningenwijzer is vergroot.
- Een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om te komen tot een fysieke 'papierwinkel' (geldloket). Hiervoor zijn in de week van de Armoede diverse gezamenlijke activiteiten georganiseerd door ketenpartners (zowel professionals als vrijwilligersorganisaties), zoals een pop-up geldspreekuur in een aantal kernen.
- De Regelingenwijzer ingezet. Hierin staat alle hulp op het gebied van geld op een rij. Ook is er een prototype van een digitale en interactieve regelingenwijzer ontwikkeld, die met input van inwoners is opgezet.
- Voorzieningenwijzer ingezet die inwoners helpt om optimaal gebruik te maken van bestaande landelijke en gemeentelijke (kind)regelingen en voorzieningen (bereik vergroten).
- Gewerkt aan een plan van aanpak voor een 'papierwinkel'. Hierin is de doorontwikkeling en uitbreiding van de tool De Voorzieningenwijzer meegenomen. Nieuw is dat ook woningcorporatie Actium actief promoot.
- De mogelijkheden van een 'meedoenpas' verkend waarin alle regelingen samenkomen en inwoners meer keuzevrijheid krijgen waardoor het beter aansluit op de behoeften van de inwoner. Uitkomst is dat er is gekozen voor een variant waarbij we aansluiten bij het Volwassen Fonds Sport en Cultuur.
- Concreet op papier gezet wat onze wettelijke schuldhulpverleningstaken zijn en hoe we die uitvoeren. We monitoren de inzet van bewindvoering bij schulden.
- In 2024 stappen gezet op het gebied van schuldhulpverlening. O.a. door een cursus over de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening te organiseren en het zelf gaan beschikken op schuldhulpverleningstrajecten.
- Een start gemaakt met een nieuw beleidsplan schuldhulpverlening.
- Uitvoeringsafspraken gemaakt met Kredietbank Nederland over de dienstverlening.
- Gewerkt aan de ontwikkeling van een integrale aanpak gericht op het versterken van de bestaanszekerheid van inwoners die dit het meest nodig hebben. Hiervoor hebben we in specifieke gebieden (wijken) samengewerkt met woningcorporaties en Scala Welzijn.
- Vanuit de prestatieafspraken met corporaties een werkgroep 'Betaalbaarheid' opgezet. Deze werkt aan integrale wijkgerichte acties die als doel hebben de bestaanszekerheid te vergroten.

- Geen pilot generatie-op-generatie armoede, die in het college akkoord staat, gestart. Reden hiervoor is dat onderzoek leerde dat binnen de bijstandspopulatie de doelgroep hiervoor beperkt is. Als uitkomst van de tussenbalans Visie op Samenleven is door de raad besloten geen pilots meer te starten die zich richten op een klein deel van de totale populatie.
- Gesprekken gevoerd met de samenleving, met relevante partijen en de gemeenteraad om tot voorstellen te komen om armoede en schulden nog beter dan nu te voorkomen of vroegtijdig te signaleren zodat problemen niet (verder) uit de hand lopen.
- In 2024 een sessie met de gemeenteraad gehad over het armoedebeleid en vroeg signalering in het bijzonder.
- In 2024 drie klankbordbijeenkomsten met de werkgroep Arm in Arm gehad.
- Statushouders financiële ondersteuning geboden. Dit door ze gedurende de eerste zes maanden na huisvesting financieel te ontzorgen en ze een training aan te bieden met als doel de zelfredzaamheid bij het zelfstandig voeren van een financiële huishouding te vergroten.
- Ingezet op inwoners zoveel mogelijk mee (kunnen) laten doen aan het maatschappelijk leven. Dit o.a. door de inzet welzijnscoaches en opbouwwerkers (via Scala), dorpsondersteuner Oldeberkoop (voor het dorp zelf), welzijn op recept (via huisartsen), dorpskamers/ indicatie vrije dagbesteding en het versterken van de sociale basis. Ook is dit in zowel de Wmo inkoop als de concept visie op wonen, welzijn en zorg verankert.

Maatschappelijk effect D: Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
We hebben:

- Door de inzet van het Gebiedsteam een vangnet geboden aan inwoners die ondersteuning nodig hebben.
- Vrijwilligers gefaciliteerd om proactief inwoners van 75+ te bezoeken om hen te informeren, de weg te wijzen en eventuele behoeften te signaleren (preventief huisbezoek).
- Gewerkt aan de zichtbaarheid van de medewerkers van het gebiedsteam op vindplaatsen (scholen en bij de huisartsen bijv.) en welzijnswerkers zijn actief in de wijken.
- Afspraken met de bibliotheek over het bieden van ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met de digitale overheid (informatiepunt digitale overheid).
- In 2024 ook de Regelingenwijzer uitgebracht met alle (financiële) regelingen voor inwoners (zie ook Meedoen C).
- Extra ingezet op de bekendheid van het Gebiedsteam en hoe men daar gebruik van kan maken.
- De onafhankelijke cliëntondersteuner breed ingezet in het sociaal domein.
- Doorlopend aandacht besteed aan de verdere doorontwikkeling van het Gebiedsteam. Onder meer gericht op een goede en laagdrempelige toegang en ontschot werken.
- Geïnvesteerd in preventie, werken intensief samen met welzijn- en zorgorganisaties om een stevig vangnet te houden en ondersteunen diverse initiatieven vanuit de samenleving voor indicatievrije dagbesteding. Zie ook paragraaf 10, grip op uitgaven Wmo en jeugd.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

A. Mensen wonen op de door hun gewenste plek

- Huurders en eigenaren zijn via voorlichtingsbijeenkomsten en huisbezoeken geïnformeerd over hoe hun woning levensloopgeschikt te maken.
- Inwoners zijn beter op de hoogte van de mogelijkheid van het kunnen afsluiten van een lening voor het levensloopbestendig maken van hun woning.
- In Oosterwolde Noordoost hebben inwoners mee kunnen praten/denken over langer zelfstandig (levensloopgeschikt) wonen in combinatie met zorg en welzijn, de toekomstige zorg schaarste en het grotere beroep op inwoners zelf.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt of doen naar vermogen mee in onze samenleving

Wet inburgering 2021

- Statushouders krijgen al voordat ze een woning in onze gemeente toegewezen hebben gekregen begeleiding bij hun inburgering.
- Statushouders hebben een vaste casemanager met specifieke kennis over inburgering.
- Statushouders ervaren dat we regionaal samenwerken met als doel al tijdens het inburgeringstraject de statushouders mee te laten doen in onze samenleving.

Participatiewet

- De bijstandsgerechtigden hebben een vast contactpersoon met kennis in het begeleiden naar meedoen in onze samenleving.
- De bijstandsgerechtigden ervaren dat er wordt meegedacht vanuit de kennis, vaardigheden en motivatie met als doel te komen tot meedoen naar vermogen.

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven

- Er is meer contact geweest met inwoners met betalingsproblemen, door outreachende aanpak van onze vroegsignaleringstaak.
- Inwoners hebben geld bespaard door o.a. de inzet van De Voorzieningenwijzer en Geldfit.

D. Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet

- De inwoners ervaren dat de mogelijkheden die te maken hebben met dementie zijn uitgebreid en omgaan met dementie wordt genormaliseerd.
- Inwoners die een beroep doen op (o.a.) huishoudelijke ondersteuning merken dat we inzetten op het op eigen kracht taken in en om het huis te gaan doen. Dit doen we door het aanbieden van de interventie PowerfulAgeing (PA).

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2023
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2022

Thema 6.3 Goed Opgroeien

Inleiding

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Inwoners vinden 'Goed Opgroeien' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*
- Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
- Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*

Wat hebben we bereikt

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeder

- We zien geen toename van het aantal jeugdigen dat niet kan opgroeien bij de eigen ouders.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar

- We zijn dit jaar gestart met het uitbreiden van individuele gesprekken door jongerenwerk om meer jongeren preventief te helpen en duurdere zorg te voorkomen. Ook is er een impuls geweest in het aanbod van jongerenwerk voor maatschappelijke diensttijd en zijn er veel deelnemers geweest voor het Meidenwerk van jongerenwerk.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

- We zijn gestart met een nieuwe inkoopsystematiek Specialistische Jeugdhulp en Wonen per 1 januari 2024.
- In vergelijking met 2023 zien we in 2024 een daling van het aantal jeugdigen in zorg. Dat zien we ook terug in de uitgaven jeugdzorg.
- Het aantal verwijzingen door het gebiedsteam zien we in 2024 dalen. Het aantal verwijzingen door specialisten en gecertificeerde instellingen is licht gestegen.
- Door aanwezigheid van een medewerker van het Gebiedsteam bij huisartsen en op scholen is de drempel om hulp te vragen lager. Hiermee kan dreigende problematiek eerder worden gesignaleerd en kunnen we preventief werken. Op die manier voorkomen we verwijzingen naar zwaardere hulp.
- Het programma Go YoFlo, waarbij jongeren van 10 tot 18 jaar onder andere een tegoed van € 200 ontvangen voor sport- en cultuuractiviteiten, is gelanceerd en gevuld met aanbod van lokale ondernemers. De gemeenschap hebben we hierbij betrokken door middel van hun vertegenwoordiging in werkgroepen met ketenpartners op de domeinen: vrije tijd, school, gezin en peergroep.
- Jongerenwerk biedt initiatieven zoals LHBTIQ+- en introvertengroepen aan, waar jongeren een veilige en inclusieve omgeving vinden waarin ze zichzelf kunnen zijn.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeder

- Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1000 dagen van het kind vanuit het programma Kansrijke Start. Vanuit dat programma werken we als medisch en sociaal domein binnen onze lokale coalitie.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar

- Maatschappelijke diensttijd trajecten (MDT) zijn ingezet met als uitgangspunten talentontwikkeling van jongeren, van betekenis zijn voor anderen, nieuwe ontmoetingen en keuzes maken voor de toekomst. Het activeringsprogramma Young leaders is een van de MDT trajecten. In dit programma worden jongeren gestimuleerd in hun ontwikkeling en begeleid tot zelfbewuste personen die verantwoordelijkheid willen nemen in hun buurt. Daarnaast loopt ook het MDT Divers programma waarin jongeren op ontdekkingsreis gaan naar de beste versie van zichzelf. Zij worden tijdens deze reis ondersteund door een jongerencoach en samen stellen zij een routekaart op voor hun MDT-reis. We voeren in samenwerking met anderen preventieve activiteiten uit, bijvoorbeeld 'Nuchter over gewicht', Nuchtere Fries (alcohol) en de gezonde sportkantine. Zie ook thema Gezondheid (extra inspanningen Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik). We sluiten aan bij de uitgangspunten van positieve gezondheid. Ook biedt jongerenwerk individuele gesprekken aan bij jongeren die een duwtje in de rug nodig hebben, voeren zij meidenwerk uit om kwetsbare meisjes van 10 tot 23 jaar te helpen bij het nadenken over hun toekomst en het stellen van doelen.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

- We hebben aandacht voor preventie van jeugdproblematiek, zodat het aantal jongeren dat een beroep moet doen op jeugdzorg en de intensiteit van problemen afneemt. Er zijn veel laagdrempelige mogelijkheden voor opvoedondersteuning en ons Gebiedsteam is aanwezig op vindplekken, zoals scholen, VVE locaties en huisartsen, waardoor we inwoners kunnen helpen als de problemen nog niet zo groot zijn (dure zorg voorkomen). Verder zetten we in op normaliseren. We gaan het gesprek aan over realistische verwachtingen die de samenleving heeft van kinderen en jongeren, van tegenslagen in het leven, van weerbaarheid en zelfredzaamheid en van de rol die de gemeente kan spelen. Go YoFlo is een programma dat met de gemeenschap werkt aan een omgeving waarin jeugd kansrijk kan opgroeien, gericht op preventie van middelengebruik en mentale problemen. Daar waar het nodig is, biedt het Gebiedsteam zelf kortdurende ondersteuning, zet jongerenwerk in of regelt hulp bij een jeugdhulpaanbieder. Ook werken we samen met jongeren om begrip en openheid te creëren rondom LHBTI+.
- We hebben maatregelen opgesteld om grip te krijgen op de jeugdhulpkosten en werken deze verder uit. Naast de uitrol en monitoring van de maatregelen bekijken we doorlopend hoe we de uitgaven van de jeugdzorg kunnen beperken, voornamelijk door meer nadruk op preventie en normaliseren.
- De Sociale kaart draagt eraan bij dat inwoners gemakkelijk hulp kunnen zoeken als daar behoefte aan bestaat. Op deze sociale kaart zijn ook allerlei vormen van (indicatievrije) opvoedingsondersteuning (voorliggende voorzieningen) te vinden.
- Er is een standaardisatieslag geweest in het aanvraagproces jeugdhulp bij het Gebiedsteam. Het Gebiedsteam werkt sinds oktober 2024 met een Toegangsteam. Dit team bestaat uit medewerkers die de eerste uitvraag doen als een inwoner zich bij het Gebiedsteam meldt en een inschatting maakt wat er voor deze inwoner nodig is. Vaak kunnen medewerkers uit het Gebiedsteam een hulpvraag ook zelf oppakken en beantwoorden, waarna een inwoner weer verder kan. Ook verwijzen zij succesvol naar het voorliggend veld, waardoor verwijzing naar specialistische jeugdhulp wordt voorkomen. Het Toegangsteam heeft de wachttijd voordat een inwoner geholpen wordt verminderd. Hierdoor kunnen hulpvragen van inwoners sneller opgepakt worden.
- We hebben het beleid van de Consulent Jeugd in de Huisartsenpraktijk geëvalueerd, zodat we de werkwijze kunnen standaardiseren. We zien dat door deze samenwerking tussen huisarts en gebiedsteam er steeds minder verwijzingen zijn naar specialistische jeugdhulp door de huisarts.
- We werken met een inkoopondersteuner die ons helpt (onnodig) dure zorg te voorkomen en de contacten onderhoudt met de zorgaanbieder.
- We draaien een pilot Complementaire Ondersteuning. Hieronder vallen laagdrempelige vormen van hulpverlening en coaching. Door de pilot is zorg dichtbij de inwoner georganiseerd en voorkomen we de inzet van zwaardere vormen van specialistische jeugdhulp.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar
Inwoners merken door de inzet van jongerenwerk dat jongeren dankzij individuele begeleiding en maatschappelijke diensttijd meer zelfvertrouwen en sociale vaardigheden ontwikkelen. Dit leidt tot minder overlast en spanningen in de buurt. Jongeren nemen actiever deel aan de gemeenschap, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk of buurtprojecten, wat bijdraagt aan een veiliger, hechter en positiever leefklimaat.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien
Het programma Go YoFlo, waarbij jongeren van 10 tot 18 jaar onder andere een tegoed van € 200 ontvangen voor sport- en cultuuractiviteiten, is met enthousiasme ontvangen. Ouders en jongeren waren blij verrast door het bedrag en staan te popelen om deel te nemen aan de aangeboden activiteiten. Het tegoed biedt gezinnen niet alleen financiële verlichting, maar motiveert jongeren ook om nieuwe talenten te ontdekken en actief deel te nemen aan een veilige, stimulerende omgeving. Lokale ondernemers merken een groeiende belangstelling, wat bijdraagt aan een hechte, levendige gemeenschap. Go YoFlo wordt alom gewaardeerd als een investering in jeugd en verbondenheid.

Inwoners merken de impact van jongerenwerk door initiatieven zoals LHBTIQ+- en introvertengroepen, die een veilige en inclusieve omgeving bieden waar jongeren zichzelf kunnen zijn, steun vinden bij persoonlijke uitdagingen en ervaringen delen met gelijkgestemden. Via Meidenwerk ontwikkelen meisjes meer zelfvertrouwen en sociale vaardigheden, met extra begeleiding wanneer dat nodig is. Het afgelopen jaar bleek het Meidenwerk bijzonder populair.

Er is laagdrempelige en passende ondersteuning en hulp voor onze inwoners beschikbaar. Vaak kan een vraag van een inwoner beantwoord worden door onze gebiedsteammedewerker. In sommige gevallen was er meer hulp en ondersteuning nodig, bijvoorbeeld vanuit een voorziening in het voorliggend veld. Als het nodig is, worden jonge inwoners verwezen naar een jeugdhulpvoorziening.

Beleidskaders

- Doe agenda O Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
- Doe agenda HK Positieve Gezondheid 2022-2026
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân

Belangrijkste afwijkingen programma 6

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-4.379	-2.523	-7.904	-5.786	2.118 V
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.746	-3.126	-3.126	-3.126	0 V
6.3 Inkomensregelingen	-14.080	-11.313	-12.261	-13.118	- 857 N
6.4 WSW en beschut werk	-3.523	-2.886	-2.836	-2.791	45 V
6.5 Arbeidsparticipatie	-665	-978	-908	-1.010	- 102 N
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.911	-1.752	-1.913	-1.819	94 V
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.668	-2.932	-3.217	-3.109	108 V
6.71B Begeleiding (WMO)	-1.519	-1.487	-1.487	-1.531	- 44 N
6.71C Dagbesteding (WMO)	-1.085	-1.484	-1.399	-1.254	145 V
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-120	-91	-201	-252	- 50 N
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-36	-894	-157	-329	- 172 N
6.72B Jeugdhulp behandeling	-36	-81	-81	-81	0 V
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-36	-862	-275	-633	- 358 N
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-6.631	-2.395	-6.545	-6.146	400 V
6.73A Pleegzorg	-641	-787	-787	-593	194 V
6.73B Gezinsgericht	-36	-787	-787	-649	138 V
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-1.915	-787	-2.000	-1.282	718 V
6.74A Jeugdhulp beh. GGZ zonder verblijf	-207	-787	-170	-136	34 V
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-428	-787	-400	-130	270 V
6.74C Gesloten plaatsing	-36	-787	-	-	-
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-8	-3	-103	-3	100 V
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	9	-7	-3	-43	- 40 N
6.82A Jeugdbescherming	-1.200	-487	-990	-1.230	- 240 N
6.82B Jeugdreclassering	-24	-487	-120	-105	15 V
Totaal Lasten	**-43.921**	**-38.501**	**-47.670**	**-45.153**	**2.517 V**

Baten					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.255	489	4.103	4.549	446 V
6.3 Inkomensregelingen	9.966	8.748	9.228	10.496	1.268 V
6.4 WSW en beschut werk	-	-	-	13	13 V
6.5 Arbeidsparticipatie	238	2	2	112	110 V
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	228	200	200	248	48 V
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-	-	-	-
6.71B Begeleiding (WMO)	98	-	-	-	-
6.71C Dagbesteding (WMO)	28	-	-	28	28 V
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-
6.81A Beschermd wonen (WMO)	634	140	252	621	369 V
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	54	-	-	9	9 V
Totaal Baten	**15.500**	**9.579**	**13.785**	**16.076**	**2.291 V**
Saldo van baten en lasten	**-28.421**	**-28.922**	**-33.885**	**-29.077**	**4.808 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-229**	**-**	**-80**	**-311**	**- 231 N**
Onttrekkingen	**987**	**-**	**2.054**	**793**	**- 1.261 N**
Mutatie reserves	**758**	**-**	**1.974**	**482**	**- 1.492 N**
Resultaat	**-27.663**	**-28.922**	**-31.911**	**-28.595**	**3.316 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 6	Verschil
Inwonerparticipatie	25 V
Opvang Oekraïne	2.280 V
Algemene reserve	- 1.442 N
Inburgering	54 V
Algemene voorziening jeugd	54 V
Fonds Ooststellingwerf	107 V
Levensonderhoud	226 V
Armoedebeleid	89 V
Algemene reserve	- 39 N
Individuele inkomenstoeslag	- 28 N
Schuldhulpverlening	117 V
Gebiedsteam	58 V
Maatwerkvoorzieningen Wmo	142 V
Hulp bij het huishouden Wmo	108 V
Begeleiding Wmo	- 44 N
Dagbesteding Wmo	173 V
Overige maatwerkarrangementen Wmo	- 50 N
Jeugdhulp	1.000 V
Beschermd wonen en MOVO	439 V
Overige kleine afwijkingen	47 V
Totaal afwijkingen	**3.316 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie, voordeel € 2.564.000

Inwonersparticipatie, voordeel € 25.000

De lasten zijn in een ander programma verantwoord, waardoor hier een voordeel ontstaat.

*Opvang Oekraïne, voordeel € 2.280.000**

Ondanks een verdere verlaging van het ontvangen normbedrag, zijn er met de opvang van Oekraïense ontheemden middelen overgehouden in 2024. Voorstel is ook deze middelen in 2025 in te zetten, mede vanwege de grote opgave die er ligt om blijvend een grote groep ontheemden op te vangen. De concrete uitwerking volgt in 2025. Een deel van het voordeel (€ 234.000) is in programma 0 verantwoord als nadeel. De personeelslasten zijn in programma 0 verantwoord, de dekking staat hier. Per saldo is het voordeel € 604.000. We stellen voor dit via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025.

*Algemene reserve, nadeel € 1.442.000**
Het restant van de Oekraïnemiddelen 2023 is bij de Jaarstukken 2023 via resultaatbestemming beschikbaar gebleven. Het budget is niet uitgegeven, dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de algemene reserve.

Inburgering, voordeel € 54.000
Dit komt hoofdzakelijk doordat de tijdelijke middelen van € 48.000 uit de begroting 2024, toegekend via de septembercirculaire 2022, niet ingezet kon worden door te weinig capaciteit. We stellen voor dit budget via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025. Door een tekort aan participatieactiviteiten willen we deze middelen in 2025 benutten om lokale participatie- en integratiemogelijkheden te versterken. Praktische oefening van de taal en actieve deelname aan de samenleving zijn cruciaal naast taallessen voor een succesvolle inburgering. Dit sluit aan bij het duale karakter van de Nieuwe Wet Inburgering, waarin leren in de praktijk en formeel leren hand in hand gaan.

Algemene voorziening jeugd, voordeel € 54.000
Vanaf 2025 komt er een nieuwe interventie in het voorliggend veld. Deze was in 2024 nog niet gereed waardoor de lasten lager zijn.

Fonds Ooststellingwerf, voordeel € 107.000
Niet het volledige budget voor de subsidies is in 2024 besteed. Ook zijn er over voorgaande jaren een aantal terugbetalingen geweest. Dit zorgt voor een voordeel.

Taakveld 6.3 inkomensregelingen, voordeel € 411.000
Levensonderhoud, voordeel € 226.000
In de begroting zijn de baten en lasten voor levensonderhoud gelijk aan elkaar geraamd. De lasten waren hoger door hogere aantallen WWB. Ook de baten waren hoger. Per saldo hebben we vanuit het rijk (buig-middelen) meer ontvangen dan we hebben uitgegeven.

Armoedebeleid, voordeel € 89.000
Via de meicirculaire 2023 hebben we € 77.000* ontvangen voor flankerend beleid. Bij de jaarrekening 2023 is dit bedrag via resultaatbestemming beschikbaar gesteld voor 2024. Hiervan is € 38.000 benut en blijft € 39.000 onbenut. Daarnaast was in de begroting € 12.000 opgenomen voor de aanpak van menstruatiearmoede. Omdat het Rijk hiervoor middelen heeft verstrekt aan het Armoedefonds, is dit bedrag niet uitgegeven. Verder hebben twee subsidierelaties een subsidie terugbetaald over het jaar 2023, wat een incidenteel voordeel van € 38.000 oplevert.

*Algemene reserve, nadeel € 39.000**
Lagere onttrekking aan de algemene reserve. Zie hierboven.

Individuele inkomenstoeslag, nadeel € 28.000
De uitgaven zijn hoger dan geraamd. We zien al een aantal jaren dat hier meer gebruik van wordt gemaakt. Bij de voorjaarsrapportage 2025 stellen we voor het budget structureel aan te passen.

Schuldhulpverlening, voordeel € 117.000
Via de meicirculaire 2024 hebben we € 60.000 structureel ontvangen voor aanpak schulden en armoede. Dit budget is in 2024 niet benut. Zoals ook al gemeld bij de najaarsrapportage 2024 zien we dat ook een deel van het reguliere budget niet wordt benut. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel van € 57.000. Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor we verwachten dat dit budget de komende jaren wel nodig is. Het gaat dan acties die voortkomen uit het beleidsplan schuldhulpverlening dat in 2025 wordt voorgelegd aan de raad ter besluitvorming en om een subsidie voor de coördinatie van de 'papierwinkel'. Bij de voorjaarsrapportage 2025 stellen we voor het budget structureel aan te passen.

Taakveld 6.4 WSW en beschut werk, voordeel € 58.000
Gebiedsteam, voordeel € 58.000
Dit voordeel is onderdeel van de totale analyse van de kostenplaatsen in programma 0.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo), voordeel € 142.000
Het voordeel is ontstaan door meerdere factoren. We hebben € 34.000 meer eigen bijdrage Wmo ontvangen dan geraamd. Bij de najaarsrapportage hebben we het budget voor Wmo-vervoer verhoogd met € 100.000 op basis van een inschatting van de verwachte kilometers. Achteraf bleek deze toevoeging te hoog, wat heeft geleid tot een voordeel van € 79.000. Daarnaast hebben herverstrekkingen van hulpmiddelen uit het depot ertoe geleid dat er minder nieuwe verstrekkingen nodig waren, wat een voordeel van € 23.000 opleverde.

Taakveld 6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo), voordeel € 108.000
Bij de voorjaarsrapportage is het budget met € 365.000 naar boven bijgesteld in verband met hogere tarieven voor het jaar 2024. In de tweede helft van 2024 zijn de kosten voor hulp bij het huishouden gedaald, doordat minder uren zijn afgenomen dan eerder verwacht. Dit komt deels door seizoensinvloeden, zoals vakanties en feestdagen, waardoor uren niet altijd worden ingehaald. Hierdoor is een positief saldo ontstaan. De mogelijke invloed van Powerful Ageing op deze daling wordt nog onderzocht.

Taakveld 6.71B Begeleiding (Wmo), nadeel € 44.000
De lasten zijn hoger geweest doordat agro coaching vanuit dit budget is betaald net zoals respijtzorgbedden voor ZuidOostZorg.

Taakveld 6.71C Dagbesteding (Wmo), voordeel € 173.000
Het voordeel is deels ontstaan doordat we een teruggave hebben ontvangen voor niet ingezette subsidies over 2023. Daarnaast hebben we voor de uitgaven van indicatievrije dagbesteding gebruik gemaakt van de SPUK Friza middelen. Verder zijn er minder dagdelen afgenomen dan eerder ingeschat op basis van de indicaties. Dit komt deels door ziekte en vakantie van cliënt of begeleider, maar ook door een verdere afname van het aantal cliënten in de loop van 2024. Hierdoor vielen de daadwerkelijke kosten lager uit dan verwacht.

Taakveld 6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo), nadeel € 50.000
Hier zijn lasten geboekt van maatwerkvoorzieningen die we bij een aanbieder afnemen die niet gecontracteerd is. Er zijn meer maatwerktrajecten in 2024 geweest dan voorgaande jaren. Deze trajecten zijn vaak duurder dan gecontracteerd aanbod. De werkelijke lasten voor Powerful Ageing komen nagenoeg overeen met de begrote lasten.

Taakvelden jeugdhulp, voordeel € 1.000.000
De begroting 2024 is bij de voorjaarsrapportage met € 2.300.000 bijgesteld vanwege de overschrijding van de jeugdkosten in de jaarrekening 2023. Om de kosten beter te beheersen, hebben we in de kaderbrief 2025 maatregelen aangekondigd die naar verwachting een besparing op de jeugdhulpkosten opleveren, oplopend tot € 1,2 miljoen in 2027. Het voordeel op jeugdhulpkosten komt vooral door lagere zorgkosten. In 2024 is het aantal cliënten gedaald, mede door de invoering van verschillende maatregelen, zoals de standaardisatie van processen, de implementatie van een prognosemodel en de monitor jeugd. Hierdoor hebben we beter inzicht gekregen in zowel de aantallen als de kosten. Daarnaast zijn ook de kosten voor jeugdbescherming en jeugdreclassering lager dan verwacht. Deze taken worden centraal uitgevoerd door SDF voor de Friese gemeenten. We zien een afname van het aantal daadwerkelijke maatregelen ten opzichte van de begroting, wat past binnen de bredere beweging om meer in te zetten op ondersteuning in het voorliggend veld.

Taakveld 6.81A Beschermd wonen (Wmo) en taakveld 6.81B Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, voordeel € 439.000
We hebben een positieve afrekening ontvangen via het SDF voor beschermd wonen en voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. In de begroting hebben we rekening gehouden met een (beperkte) positieve afrekening. In de werkelijkheid bleek dit veel hoger te zijn. Dit was niet tijdig bekend om nog in de najaarsrapportage 2024 te verwerken. Daarnaast zijn de middelen hoofdlijnenakkoord GGZ die wij via het SDF ontvangen nog niet volledig benut. Deze middelen worden jaarlijks toegevoegd aan het budget zorg en veiligheid. In 2025 komt er een pilot voor de inzet van een wijk GGD'er. In 2024 zijn er eerst voornamelijk voorbereidende werkzaamheden gedaan, waardoor de lasten lager zijn.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Thema 7.1 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Zie collegeakkoord: We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen.
- Zie collegeakkoord: We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- Zie collegeakkoord: We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.
- Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK).
- Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I).
- Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig.
- Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK).

Wat hebben we bereikt

Maatschappelijke effect H; mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen:

- Diverse partijen uit Ooststellingwerf hebben gezamenlijk Ooststellingwerf Beweegt georganiseerd. Een divers aanbod van activiteiten rondom bewegen, ontmoeting en sport.
- We hebben psychosociale zorg voor agrariërs gerealiseerd.
- We zijn gestart met een leefstijlinterventie voor kinderen met overgewicht en obesitas.
- We zijn een ketenaanpak gestart voor kinderen en volwassenen met overgewicht.
- We geven uitvoering aan de ketenaanpak Welzijn Op Recept.
- We hebben welzijnscoaches in de dorpen gerealiseerd waar inwoners terecht kunnen met vragen.
- We hebben inwoners bereikt met een programma voor leefstijl en laaggeletterdheid.
- We zijn samen met sportverenigingen, VNN en GGD in gesprek over de aanpak van NIX 18 binnen de sportkantines.
- Het aantal gezonde scholen is toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

Maatschappelijke effect I; mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met proces van ouder worden:

- De ketenaanpak 'Ik Sta Sterk' is opgezet. Een aanpak die gaat over het voorkomen van vallen. Het is gericht op 65+ thuiswonenden. Bij deze aanpak zijn verschillende partijen betrokken zoals Scala, fysiotherapeuten en sportdocenten, apotheek, huisartsen, sunenz en wmo consulenten.
- Ruim 250-300 mensen zijn geïnformeerd over 'Ik sta sterk' via o.a. Bloeizonemarkt, Nationale beweegweek, week van de valpreventie, koffieochtenden, vrouwen van Nu, doortrappen dag.
- Bewustzijn vergroot over het belang van gezonde leefstijl.
- In Oosterwolde en Oldeberkoop ruim 100 deelnemers bij training van 'Ik sta Sterk'.
- Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente.
- Het aantal ouderen dat deelneemt aan indicatievrije dagbesteding nam toe doordat er locaties bij kwamen, ook specifiek voor mensen met dementie. Zie Thema 6.2 Meedoen.
- 84% van de inwoners ouder dan 67 ervaart een zinvolle daginvulling en 92% ervaart structuur in hun dag (Burgerpeiling 2022).
- In bijna alle kernen van Ooststellingwerf zijn inloopactiviteiten voor ouderen.
- Het programma Powerful Ageing is gestart in de gemeente en de eerste inwoners hebben het programma doorlopen.
- De bij ons bekende mantelzorgers hebben in november 2024 persoonlijk een waardering ontvangen in de vorm van een VVV Cadeaukaart met wat lekkers.

- Mantelkracht, het magazine voor mantelzorgers met lokale informatie is 2x uitgebracht en verspreid.
- Er worden wekelijks 1 op 1 gesprekken gevoerd met mantelzorgers door de mantelzorg consulent om overbelasting te voorkomen of te verhelpen.
- Er is een gastles gegeven op de basisschool in Donkerbroek aan groep 7/8 over jonge mantelzorgers.
- In samenwerking met OWO is in theater De Skans een toneelstuk vertoond dor Open – up over mantelzorg voor alle inwoners om mantelzorg op een andere manier onder de aandacht te brengen en te bespreken.
- 7 overbelaste mantelzorgers zijn mee geweest op respijtweekend in oktober 2024.
- In februari 2024 was er een ontmoetingsbijeenkomst voor mantelzorgers om uit te wisselen en input te leveren voor de lijst van inspanningen.
- Eind februari namen 8 mantelzorgers deel aan het in provinciaal georganiseerde webinar: 'Met gezonde grenzen'.
- 17 mantelzorgers hebben in april een webinar over mantelzorgwonen gevolgd.
- Er werd 5x een Mantelzorgcafe georganiseerd met verschillende thema's door de mantelzorgconsulent in samenwerking met Netwerk Mantelzorg.
- In juni gingen 40 mantelzorgers mee met een uitje naar het Vlechtmuseum en in mei vond een uitje naar het bowlingcentrum plaats om ook de wat jongere volwassen mantelzorgers een passend uitje te bieden. Voor jonge mantelzorgers werd in samenwerking met het jongerenwerk van Scala een pizza party georganiseerd. In september werd voor dezelfde doelgroep een bakactiviteit georganiseerd.
- We hebben regelmatig op verschillende communicatiekanalen een story gedeeld van een mantelzorger om bewustwording te creëren en informatie te geven over onze ondersteuningsmogelijkheden.
- In september is in samenwerking met de casemanagers dementie een gespreksgroep gestart voor partners van mensen met dementie.
- Er is een cursus gestart voor naasten die zorgen voor iemand met psychische problematiek in samenwerking met GGZ Fryslân.
- Er is contact met de Stichting Dementie Inclusief Ooststellingwerf over de invulling van de training en andere gerelateerde onderwerpen.
- We zijn gestart met de voorbereidingen van de bewustwordingscampagne mantelzorg.
- Inwoners van 18 jaar en ouder en wonend in Friesland kunnen vanaf 2025 terecht op een bed als de mantelzorger acuut uitvalt.
- Er gingen 100 mantelzorgers mee uit eten bij 'De Hildenberg' eind 2024.

Maatschappelijk effect J; mensen voelen zich veilig

- Inwoners en professionals kunnen zich melden bij Veilig Thuis als zij vermoedens hebben van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Het aantal Veilig Thuis meldingen in de gemeente Ooststellingwerf was in de eerste helft van 2024 hoger ten opzichte van het eerste half jaar van 2023 (CBS).
- Inwoners kunnen hun zorgen uiten over hun medemens via het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag.
- Inwoners hebben gebruik kunnen maken van de brede aanpak dakloosheid.
- Inwoners kunnen discriminatie melden via de website van de gemeente en dit wordt direct doorgeschakeld naar het Friese discriminatie punt Tumba. Zij pakken deze signalen op.
- Tumba doet jaarlijks verslag van het aantal signalen en de aard van de signalen.

Maatschappelijke effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- Inwoners zijn over het algemeen positief over de veiligheid en gezondheid van de leefomgeving (Burgerpeiling 2022).
- We hebben watertappunten geplaatst op diverse plekken in de gemeente.
- We hebben gratis zonnebrandcrème verstrekt in de gemeente.
- We hebben rookvrije generatie verder onder de aandacht gebracht.
- Er is een dekkend netwerk van AED's en vrijwilligers via de Stichting Hartveilig.
- We investeren in bewustzijn inzake gezondheidsbescherming en bevordering binnen openbare ruimte en ordening.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijke effect H; mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen:

- We hebben activiteiten voor Ooststellingwerf Beweegt bekostigd en gefaciliteerd.
- We hebben welzijnscoaching verder ontwikkeld (zie verder Thema 6.1 Samenleven).
- We hebben in de openbare ruimte aandacht gevraagd voor de rookvrije generatie.
- We hebben het programma voel je goed verder ontwikkeld binnen het Haerenkwartier.
- We gaven publicitair aandacht aan landelijke campagnes als IkPas (alcohol) en Stoptober (roken).
- We bekostigen het 6-weekse beweegprogramma van Scala (voor mensen met weinig geld en/of grote drempel om te gaan bewegen), met daarna toeleiding naar reguliere sportverenigingen.
- We subsidiëren VraagElkaar om eenzaamheid tegen te gaan (zie Thema 6.1 Samenleven).
- We ondersteunden de bloeizones (Appelscha, Haulerwijk). Dit zijn initiatieven van dorpen/inwoners, gericht op positieve gezondheid. In Oldeberkoop is vanuit het dorp ook een bloeizone gestart.
- We hebben WMO consulenten en fysiotherapeuten getraind in het programma Powerful Ageing.
- We hebben diverse overleggen gevoerd met betrokken ketenpartners inzake de aanpak van overgewicht en obesitas.
- Vanuit de Regio Deal Zuidoost Friesland hebben we Appelscha en Haulerwijk gefaciliteerd om van hun dorp een bloeizone te maken.
- Om de bloeizones te borgen is de subsidieregeling bloeizones 2024/2025 in het leven geroepen.
- Vanuit de Regio Deal Zuidoost Friesland hebben we het atelier sociaal domein gefaciliteerd en waren we als een van de partijen actief betrokken.
- We hebben een Domein Overstijgende Samenwerking in Oosterwolde Noord Oost voorgezet. Een van de sporen daarbinnen is ophalen bij inwoners wat er nodig is om langer tot op hoge leeftijd in de wijk te wonen. In samenwerking met bewonersvereniging BOON, de Molukse gemeenschap PWMO, de ouderenbond OSO, Scala en Actium hebben we daarvoor 7 wijkgesprekken op verschillende plekken in de wijken georganiseerd. De uitkomsten van de gesprekken zijn besproken tijdens de terugkoppelbijeenkomst. In zes werkgroepen worden met inwoners samen de thema's Wonen, Vervoer, Zorg, Mantelzorg, Ontmoeten en Communicatie uitgewerkt. Hier wordt de DOM (Dorps Ontwikkel Methodiek) voor gebruikt. De inzet van de werkgroep Ontmoeten heeft inmiddels geleidt tot een subsidie uit Het Fonds voor een ontmoetingsplek in Oosterwolde Noord.
- We bieden trainingen en materialen aan bij sportverenigingen om uitvoering te geven aan NIX 18 binnen de sportkantines.
- We bieden scholen ondersteuning bij (de aanvraag van) gezonde school programma's.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- We geven subsidie aan indicatievrije dagbesteding in diverse dorpen. Zie Thema 6.2 Meedoen.
- Dorpencoördinatoren en opbouwwerkers ondersteunen initiatieven in de dorpen voor ontmoeten, verbinden en leefbaarheid. Zie Thema 6.1 Samenleven.
- We subsidiëren via de Plaatselijk Belangen en Bewonerscommissies leefbaarheidsinitiatieven in dorpen en wijken en ondersteunen de dorpshuizen met een subsidie waardoor er ontmoetingsplekken zijn. Zie Thema 6.1 Samenleven.
- In 2023 zijn in vier regio's in onze gemeente gesprekken geweest met organisaties en inwoners over vitaal ouder worden. Onderwerpen zijn een gezonde, actieve leefstijl, gezonde voeding, sporten en (samen) bewegen, de samenwerking tussen professionals (bv huisartsen, fysiotherapeuten) en informele zorg, ontmoeting en het belang van (het behoud van) een sterk sociaal netwerk. Het vervolg wordt in 2024 in elke regio opgepakt.
- In Oosterwolde Noord zijn we gestart met domeinoverstijgend werken. Zie Thema 6.2 Meedoen.
- Inwoners kunnen gebruik maken van Powerful Ageing. Zie Thema 6.2 Meedoen.
- In de lokale krant en in Beleef Ooststellingwerf zijn artikelen verschenen en staat Ik sta sterk op meerdere websites, waardoor het bereik groter is. Er liggen flyers op diverse plaatsen in de dorpen.
- Er zijn in Oosterwolde en Oldeberkoop meerdere cursussen 'Ik sta Sterk' gegeven.
- Er is geïnvesteerd in de scholing van zes fysiotherapeuten om de erkende programma's van 'Ik sta Sterk' aan te kunnen bieden.
- Er is een mantelzorg consulent werkzaam vanuit het gebiedsteam WMO van de gemeente.
- De lijst van inspanningen heeft een update gekregen waardoor een breed en divers ondersteuningsaanbod is ontstaan voor mantelzorgers die aansluit op de ondersteuningsbehoefte.
- Er is een Netwerk Mantelzorg opgericht bestaande uit samenwerkingspartners die regelmatig contact hebben met mantelzorgers.

- Er is een Mantelzorgpanel opgericht bestaande uit mantelzorgers uit verschillende dorpen en zorgend voor naasten met verschillende ziektebeelden. Het mantelzorgpanel denkt mee met de mantelzorg consulent in activiteiten e.d. zodat deze goed aansluiten bij de behoefte van de mantelzorgers.
- Er is een pop up jongerenraad georganiseerd met het thema jonge mantelzorgers. De input hiervan nemen we mee in de bewustwordingscampagne, zodat we ook de jonge mantelzorgers hiermee bereiken.
- We werken samen in het provinciale samenwerkingsverband "Provinciaal Samenwerkingsverband Mantelzorg' en het Provinciaal Samenwerkingsverband Jonge Mantelzorg).
- We hebben vier keer een adviesgesprek gehad met het Landelijk Adviesteam Mantelzorg over respijtzorg, het bereiken van mantelzorgers en het voorkomen van overbelasting onder mantelzorgers.
- We sluiten aan bij de provinciale werkwijze acute respijtzorg.

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Ons gebiedsteam is alert op signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zij weten wat ze moeten doen bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling: zij kunnen zelf hulp bieden, hulp inschakelen en/of een melding doen bij Veilig Thuis.
- In OWO-verband hebben we in november 2024 in samenwerking met Veilig Thuis en Sociaal Domein Fryslân een Meldcodeshow voor onderwijsprofessionals georganiseerd.
- Via subsidie dragen we als gemeente financieel bij aan Veilig Thuis.
- Preventief werken we aan het vergroten van de veiligheid door het ondersteunen van het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag en door actief uitvoering te geven aan de brede aanpak dakloosheid, waarmee we kwetsbare groepen ondersteunen. Ook vervullen we onze wettelijke verantwoordelijkheid bij verplichte GGZ-opnames om personen in psychische nood de zorg te bieden die ze nodig hebben.
- Verder nemen we maatregelen om mensenhandel tegen te gaan en grijpen we in wanneer situaties dreigen te escaleren, via het Escalatieplatform, dat zorgt voor snelle en gecoördineerde actie. Met deze integrale aanpak willen we een veilige omgeving creëren voor alle inwoners.

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- We investeren op allerlei manieren in een gezonde leefomgeving (denk aan zonnebrandcreme, speelvoorzieningen, groene schoolpleinen, fietspaden, watertappunten, gezonde school, gezonde sportkantine, rookvrije gebieden, hoge nood app et cetera).
- We faciliteren de Stichting Hartveilig Ooststellingwerf. Zij zorgen voor een dekkend netwerk van AED's en vrijwilligers.
- We ontwikkelen een checklist voor ruimtelijke ordening om gezondheid adequaat mee te nemen in het afwegingskader.
- We stimuleren en faciliteren ontmoetingsplekken voor inwoners (zie ook thema 6.1 Samenleven).

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijke effect H; mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen:

- Sportverenigingen en scholen hebben tools om de gezonde keuze makkelijker te maken voor inwoners/leerlingen.
- Inwoners komen steeds vaker projecten en informatie tegen op het gebied van gezonde keuzes op gebied van voeding, water drinken en bewegen.
- Inwoners hebben meer inzicht in eigen leefstijl en fitheid.
- Inwoners nemen deel aan werkgroepen voor bijvoorbeeld de bloeizones.
- Inwoners nemen deel aan beweegprogramma's en krijgen hulp bij toeleiding naar een sportvereniging.
- Inwoners kunnen deelnemen aan sociale activiteiten en bouwen aan sociale contacten.
- Jeugdigen kunnen sporten in een gezonde (sport)omgeving.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden;

- Inwoners organiseren voor inwoners in de drie dorpen verschillende bloeizone activiteiten.
- De inwoners van Appelscha worden actief betrokken (bevraagd en uitgenodigd) bij Bloeizone Appelscha en het Atelier Sociaal Domein.
- Inwoners zijn (huis aan huis) uitgenodigd voor de wijkgesprekken. In de maand april was de tent op verschillende plekken zichtbaar aanwezig in de wijk.

- Ruim 250-300 mensen zijn in een fysiek contactmoment geïnformeerd over 'Ik sta sterk' via o.a. Bloeizonemarkt, Nationale beweegweek, week van de valpreventie, koffieochtenden, vrouwen van Nu, doortrappen dag.
- Alle mantelzorgers in onze gemeente kunnen bij ons terecht voor informatie, advies en hulp.
- Inwoners kregen ondersteuning en begeleiding om fitter en zelfredzamer te worden.
- Onze netwerkpartners komen twee keer per jaar samen in het Netwerk Mantelzorg waardoor we beter en makkelijker naar elkaar kunnen verwijzen en mantelzorgers sneller de juiste hulp en ondersteuning ontvangen.
- Mantelzorgers die bij ons bekend zijn voelen zich gezien, gewaardeerd en geholpen.
- Een toenemend aantal inwoners is op de hoogte van het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. Ze weten waar informatie te vinden is en waar ze hulp kunnen krijgen.

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig;

- Inwoners ervaarden dat zij er niet alleen voor stonden en hulp konden ontvangen, bijvoorbeeld bij het Gebiedsteam als er sprake was van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Inwoners en professionals in onze gemeente kregen informatie hoe ze de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling kunnen doorlopen en waar ze zich kunnen melden (Veilig Thuis) bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Door de brede aanpak van dakloosheid wordt overlast verminderd en voelen mensen zich veiliger in hun omgeving. Personen met ernstige psychische problemen krijgen passende zorg, wat ook de directe omgeving ontlast. Daarnaast worden signalen van mensenhandel in de ketenaanpak doorgegeven en actief bestreden in samenwerking met politie en zorgt het Escalatieplatform voor snelle actie in dreigende situaties om erger te voorkomen. Hierdoor voelen inwoners zich beschermd en ondersteund in moeilijke momenten.

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving;

- Inwoners konden gebruik maken van gratis zonnebrandcrème.
- Inwoners kunnen buiten bewegen en spelen.
- Inwoners hebben meer kans op overleven bij hartproblemen.
- Inwoners hebben meer inzicht in gezonde keuzes.
- Inwoners kunnen steeds vaker elkaar ontmoeten in openbare ruimtes.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord (2020)
- Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Friese Preventieaanpak
- Friese samenwerkingsagenda
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF.
- GALA akkoord
- Brede Aanpak Dakloosheid in Friesland (2021)
- Beleidsplan Aanpak Mensenhandel Fryslân (2022)

Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval

Wat willen we bereiken

Duurzaamheid

Het is onze ambitie om CO2-neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum, en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem, zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO2-neutraal zijn. Om dit bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.

Afval

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). Met de invoering van Diftar+ en het verder optimaliseren van de nascheiding van restafval in 2021 is het doel om in 2024 te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijn om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kilo per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kilo restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.

Wat hebben we bereikt

Duurzaamheid

Ooststellingwerf loopt voor op de gemiddelde CO2-reductie van Nederland ten opzichte van het referentiejaar 1990. Nationaal bedraagt de CO2-equivalente reductie in 2022 30,4%. In Ooststellingwerf bedraagt de reductie in 2022 30,8% reductie. Dit zijn de meest recente cijfers van de totale CO2-uitstoot. De reductie neemt het sterkste af in de elektriciteitssector. Dit komt vooral door de opwek van hernieuwbare stroom door de zonnepanelen in de gemeente. Ook in de industrie is de uitstoot van broeikasgassen flink afgenomen. Dit komt door de reductie in fluoruitstoot, onder andere vanwege een verbod op het gebruik van fluorgassen in koelinstallaties vanaf het jaar 2000, en doordat er industrie is vertrokken.

Het nieuwe uitvoeringsplan energietransitie 2025-230 is vastgesteld. In Ooststellingwerf wordt evenveel duurzame stroom opgewekt als jaarrond verbruikt wordt. Op een aantal plekken wordt deze stroom in batterijen opgeslagen voor andere momenten. Ook wordt in Oosterwolde waterstof geproduceerd. Dit is ook een vorm van opslag. Voor mestvergisting zijn een groot aantal vergunningen verleend, die aangevochten zijn en nu bij de Raad van State liggen. Met het groene gas dat mestvergisting oplevert, kan het aardgas vervangen worden. Wij hebben de uitstoot van de gemeentelijke organisatie in detail in kaart gebracht. Hiermee hebben we inzicht in de grootste kansen voor reductie. We blijven dit monitoren en worden hierop geaudit door een onafhankelijke organisatie. De CO2-uitstoot van de gemeentelijke organisatie bedroeg 271 ton CO2 in 2023. De grootste kans op besparing is het gemeentelijk wagenpark.

Het nieuwe uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2025-2030 is vastgesteld. Het leer- en kenniscentrum bodem heeft de beoogde doelen bereikt, de bijeenkomsten zijn georganiseerd en goed bezocht. Het heeft geresulteerd in twee Europese vervolgprojecten op het gebied van bodem.

Riolering en water

Wat betreft klimaatadaptatie (riolering en water) zijn landelijke subsidies in het kader van het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie aangevraagd en toegekend. Deze subsidies zijn en worden ingezet om klimaatadaptieve maatregelen uit te voeren. Inmiddels is de herstructurering van het Haerenkwartier afgerond en is een knelpunt in de regenwaterafvoer in Appelscha aangepakt.

Afval

De Van Afval Naar Grondstof (VANG)-doelstelling 2024: In het afgelopen jaar is er 107,9 kilo restafval per inwoner verbrand (2023: 104 kilo). Daarmee is de VANG-doelstelling van 100 kilo te verbranden restafval per inwoner per jaar wederom niet gehaald. Wat opvalt is dat het VANG cijfers bij alle Friese gemeenten is gestegen ten opzichte van het jaar ervoor. Er lijkt sprake te zijn van een landelijke trend. Na een daling in 2022 en 2023 is de hoeveelheid afval landelijk weer aan het stijgen.

In mei 2024 is in de gemeente Ooststellingwerf het zwerfafval gemonitord. Met een score van 8,9, oftewel een ruime A-beoordeling. Deze goede score is mede te danken aan de diverse jaarlijkse zwerfafval opruimacties en de vrijwilligers (inmiddels 185), die het zwerfafval in hun leefomgeving opruimen.

Wat hebben we ervoor gedaan

Duurzaamheid
In 2024 zijn de laatste inspanningen uitgevoerd zoals die zijn opgenomen in het duurzaamheidsprogramma 2021-2025 staan.

Samenwerking
We werken met de Friese overheden samen in de Friese Energietafel (FET). We wisselen kennis uit en dit jaar hebben we gezamenlijk de Friese Energievisie opgesteld.

OWO energiebureau
We blijven inwoners helpen bij het besparen van energie. Samen met Opsterland en Weststellingwerf (OWO) hebben we dit jaar het energiebureau opgericht. Hiervoor hebben we als OWO drie energieverkenners in dienst genomen, die inwoners helpen met de technische mogelijkheden van isolatie van hun woning en met het aanvragen van subsidies. De energieverkenners helpen telefonisch en komen ook bij mensen thuis: heel laagdrempelige hulp, dus. In 2024 zijn er 75 huisbezoeken geweest. Sommige van deze huizen zijn meerdere keren bezocht.

Lokale aanpak isolatie
Met een specifieke Rijksuitkering helpen we inwoners bij de isolatie van hun woning. We stimuleren inwoners om hun koopwoning met lage WOZ-waarde en laag energielabel te isoleren door gerichte communicatie, advies, subsidie en goedkope lening. Hiervoor hebben we als OWO gezamenlijk een energiebureau opgezet. Per 17 juni 2024 zijn we gestart, de budgetten lopen tot 31 december 2026. In 2024 zijn er 257 subsidieaanvragen goedgekeurd en 26 woningen zijn geïsoleerd.

Duurzaamheidsleningen
Met de 'Stimuleringslening Duurzaamheid' stellen we duurzaamheidsleningen beschikbaar voor inwoners. Hiermee kunnen woningeigenaren indien nodig tegen een aantrekkelijk tarief een lening afsluiten om duurzame maatregelen te treffen, zoals bijvoorbeeld dakisolatie of zonnepanelen. In 2024 zijn 25 nieuwe duurzaamheidsleningen verstrekt.

	Aantal	Bedrag	Gem. bedrag
2017	18	136.292	7.572
2018	37	339.512	9.176
2019	33	286.928	8.695
2020	28	207.382	7.407
2021	19	113.759	5.987
2022	32	348.362	10.886
2023	36	500.535	13.904
2024	25	369.683	14.787
Totaal	**228**	**2.302.453**	**10.098**

Vrijwillige energiecoaches
Daarnaast werken we al geruime tijd met vrijwillige energiecoaches. Zij helpen inwoners met kleinere bespaarmogelijkheden. In 2024 hebben we een nieuwe energiecoach geworven en opgeleid. In totaal zijn er nu vijf energiecoaches actief om onze inwoners te ondersteunen. Zij werken nauw samen met de energieverkenners vanuit het OWO-energiebureau wanneer het gaat om vragen rondom isolatie. Ook kinderen worden betrokken bij energie en energiebesparing met junior energiecoach. De kinderen gaan op school en thuis aan de slag met spelletjes en challenges. Zo betrekken ze ook hun ouders. Dit project wordt goed ontvangen door de kinderen en meewerkende scholen en kinderopvang.

Aanpak energiearmoede
Met een specifieke Rijksuitkering hebben we inwoners geholpen met onder andere het omwisselen naar energiezuinig witgoed en het uitgeven van maatwerk- en financieel adviezen voor het verduurzamen van de eigen woning. Aan de witgoedwissel hebben 880 huishoudens meegedaan.

Opstellen Soorten Management Plan (SMP)
Met een specifieke uitkering doen we onderzoek naar gebouw gebonden soorten (vleermuizen, huismussen, zwaluwen) en stellen we een plan op om deze te beschermen. We zijn in september 2024 gestart met het onderzoek. Dit onderzoek loopt tot en met augustus 2025. Daarnaast hebben we kraamverblijven opgehangen voor vleermuizen. Dit was nodig voor het aanvragen van een pre-SMP ontheffing voor alle woningen binnen de bebouwde kom. Deze hebben we sinds 1 december 2024. Inwoners van deze gebieden hoeven hierdoor geen flora- en faunaonderzoek meer te doen voordat ze gaan isoleren. Ze moeten wel natuurvriendelijk isoleren. Het isoleren voor inwoners is hiermee gemakkelijker en goedkoper gemaakt en de dieren worden beter beschermd. OWO is na de provincie Utrecht de tweede regio met deze ontheffing!

Energieverbruik eigen organisatie
Op het energieverbruik van de eigen organisatie is bespaard door in alle openbare verlichting ledlampen te plaatsen. We hebben eigenaren van dorpshuizen en sportclubs met 1/3 regeling geholpen met verduurzaming. We kopen onze energie sinds dit jaar in via OVEF: dit geeft ons de mogelijkheid lokaal geproduceerde, duurzame energie in te kopen voor gebruik in onze eigen organisatie. Met de CO2-prestatieladder hebben we onze CO2-uitstoot in detail in kaart gebracht. De grootste uitstoot is ons wagenpark. Daarom kiezen we bij vervanging van ons wagenpark voor zover mogelijk voor elektrisch aangedreven machines. Voor zakelijke ritten zijn nu elektrische Duorsum auto's ter beschikking. In 2024 is ook begonnen met een onderzoek naar het gebruik van HVO100 als brandstof. HVO100 is een schone variant van diesel. Dit verlaagt onze CO2-uitstoot aanzienlijk.

Samen doen geeft energie – project Regio Deal
2024 was het laatste jaar van de Regio Deal Zuidoost Friesland. De vijf gemeenten werken samen met de Hanzehogeschool Groningen aan oplossingen voor duurzame energie. De opzet van het project is het analyseren van energieoplossingen per wijk of dorp en het in kaart brengen van de partijen die een rol kunnen en willen spelen bij de realisatie. Het project is zoveel mogelijk gebaseerd op samenwerken zodat bewoners en andere betrokkenen vanaf het begin meedenken en –beslissen over de oplossing die voor hun situatie het meest geschikt is. Onderzoekers van de Hanzehogeschool ondersteunen hierbij. Zij reiken de instrumenten aan om tot duurzame energiekeuzes te komen. In Ooststellingwerf is het onderzoek uitgevoerd in Oldeberkoop.
Bij de terugkoppeling van de resultaten van het onderzoek binnen de regiodeal In Oldeberkoop bleek dat er genoeg enthousiasme is om de bevindingen samen met het dorp verder uit te werken. Met de ervaring hieruit kunnen we ook verder richting de wijkuitvoeringsplannen binnen het warmteprogramma.

Warmteprogramma
We hebben in OWO verband het bureau Syntraal opdracht gegeven onderzoek te doen naar de kansen van een (kleinschalig) warmtenet in 7 kernen in de OWO-gemeenten. Voor Ooststellingwerf zijn dat Haulerwijk, Oldeberkoop en Oosterwolde.

Energiecoöperatie
Samenwerking met de energiecoöperatie de Eendracht, waarbij subsidie is verleend voor het uitvoeren van hun project voor het uitrollen van hybride warmtepompen voor 4000 woningen in Ooststellingwerf. Samen met sociaal domein (zorg op maat) zijn goed bezochte bijeenkomsten geweest in de dorpen Appelscha, Donkerbroek en Oosterwolde met presentaties over de stimuleringsregeling duurzaam en leefbaar Ooststellingwerf. Dit heeft aantoonbaar geleid tot meer gebruik van de stimuleringsregeling.

Netcongestie
Netcongestie betekent dat het energienetwerk 'vol' zit; er kunnen geen nieuwe aansluitingen meer bij. Netcongestie is in 2024 een groot probleem geworden. We werken met Liander samen aan het zoeken naar oplossingen. Daarvoor hebben we samen met Weststellingwerf en Liander een gedetailleerde regio-analyse van het energienetwerk laten uitvoeren. Dit geeft inzicht in de mogelijkheden voor verbetering.

Smart grids en (thuis)batterijen
Eén van de oplossingen zijn smart-grids: slimme uitwisseling van energie binnen een bepaald dorp, bedrijventerrein of wijk. Met Liander hebben we een pilot thuisbatterijen opgezet. Ook helpen we bedrijven hierbij.

Waterstof
Het pilotproject waterstofopwekking in Oosterwolde loopt. Hier wordt belangrijke kennis over een toekomstig energiesysteem ontwikkeld én gedeeld. Vele geïnteresseerde groepen hebben uitleg gekregen over de waterstofproductielocatie. Ook leerlingen, van basisonderwijs tot hoger onderwijs, hebben met excursies en projecten kennis hiermee gemaakt.

Opwekking biogas en groengas
Monomestvergisting draagt op een positieve manier bij aan klimaatdoelstellingen door de reductie van emissies, de productie van groene energie en het sluitend maken van kringlopen. Daarnaast reduceert het stankoverlast en transportbewegingen. Op dit moment zijn er in onze regio tientallen agrariërs die een vergunning aangevraagd en gekregen hebben voor een mestvergister op eigen erf. Hier wordt biogas gemaakt en via leidingen naar een opwaardeerunit getransporteerd, waar het als groengas in het net zal worden geïnjecteerd. Via een coöperatief model zijn agrariërs in staat om op deze manier een nieuw verdienmodel te creëren. Op alle vergunningen zijn bezwaren ingediend, die nu bij Raad van State liggen.

Duurzame mobiliteit
We blijven werken aan duurzame mobiliteit. Het plaatsen van elektrische laadpalen loopt helaas niet altijd zo snel als gewenst. Dit is geregeld in een provinciale concessie. We werken aan een andere concessie. Voor het openbaar vervoer is dit jaar een nieuwe provinciale concessie verleend. In deze concessie is afgesproken dat in 2030 het openbaar vervoer volledig elektrisch is.

Het brandstofverbruik van auto's verbetert bij lagere snelheden en bij een goede bandenspanning. Daarom hebben we in Oosterwolde een gratis 'band op spanning' punt. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. We blijven ook wegvakken afwaarderen van 80 naar 60 km/u (zie ook mobiliteit).

Circulaire economie
Eind 2023 is het circulaire uitvoeringsplan 2023-2030 vastgesteld waarin is vastgesteld dat gemeente Ooststellingwerf voor 2030 zoveel mogelijk biologische en technische kringlopen sluit. Er is op dit gebied telkens meer mogelijk. We kijken weer eerst naar onze eigen organisatie. We zijn gestart met een nieuw actieplan maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen, waarmee we onze inkoopkracht benutten om onze ambities waar te maken en leveranciers scherp te houden.

We bevorderen circulair ondernemen door onze ondernemers via OCO te informeren over nieuwe mogelijkheden. We zijn actief partner van de vereniging Circulair Fryslân. Ons biosintrum gebruiken we als centraal ontmoetingspunt. Voor onze woningbouw-opgave laten we ons inspireren door Fryslân Bouwt Circulair.

Klimaatadaptatie
Voor het thema Klimaatadaptatie is een uitvoeringsplan vastgesteld. In het uitvoeringsplan kijken we vooruit naar het verwachte klimaat in 2050 en zijn beleid en geprioriteerde maatregelen vastgesteld voor de komende vijf jaar, voor een klimaatbestendig Ooststellingwerf, inclusief de rol die we hierbij als gemeente vervullen. Voorbeelden van deze maatregelen zijn onder andere: het nemen van fysieke maatregelen voor 12 geprioriteerde wateroverlastlocaties, stimuleren van inwoners met acties voor klimaatadaptieve maatregelen.

Een van de klimaatadaptieve maatregelen is het vergroenen van de schoolpleinen. Sinds januari 2024 is er een subsidieregeling groene schoolpleinen. Inmiddels heeft een school de subsidie aangevraagd en ontvangen, en is er een school met een eerste ontwerp. Daarnaast is er contact met twee scholen die ook geïnteresseerd zijn en mogelijk in 2025 aan de slag gaan met een ontwerp. Deze subsidie loopt nog tot en met 2026.

Riolering en water
We hebben doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling gegeven aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop dat is gedaan is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het GRP is in 2020 vastgesteld en terug te vinden via: www.ooststellingwerf.rioolplan.nl.

Afval
- We nemen deel aan de provinciale communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Met deze campagne worden onze inwoners via de sociale media geïnformeerd over afvalpreventie, afvalscheiding en over de nascheiding van het restafval en kunststoffen bij onze afvalverwerker Omrin.
- De gemeente is Supporter van Schoon en roept haar inwoners voortdurend op dit ook te worden. De gemeente faciliteert vrijwilligers met inzamelmiddelen.
- Op het basis en voortgezet onderwijs zijn projecten rondom (zwerf)afval uitgevoerd.
- Om preventie van afval en hergebruik verder te stimuleren en de hoeveelheid Grof Huishoudelijk Afval en Bouw- &Sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden is een extra medewerker op de Milieustraat ingezet.
- We hebben de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 gecontinueerd.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Duurzaamheid
Inwoners konden laagdrempelig advies krijgen over de verduurzaming van hun woning, daarvoor subsidie krijgen en een duurzaamheidslening met een lage rente aanvragen. Er zijn laadpalen bijgeplaatst in de gemeente, waar de inwoners gebruik van konden maken. Inwoners met energiearmoede hebben we geholpen om hun energiegebruik terug te brengen.

Riolering en water
Inwoners konden gebruik maken van een veilig, functioneel, heel en schoon afvalwaterafvoersysteem en hebben zo weinig mogelijk overlast en schade gehad door extreme neerslag en/of de grondwaterstand. Op een enkele locatie ontstond overlast en schade vanwege hevigere buien door klimaatverandering in samenloop met het lozen van regenwater op een vuilwaterriolering.

Afval
De inwoner, die z'n afval goed scheidt en daardoor minder afval heeft, betaalt minder afvalstoffenheffing. Inmiddels zijn er ruim 185 vrijwilligers, die (wekelijks of maandelijks) zwerfafval in hun leefomgeving opruimen. Met de afvalapp hebben inwoners inzicht in hun afvalscheiding. De inwoner heeft de campagne Samen Halen We Alles Eruit via de socials en de krant kunnen volgen.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan
- Transitievisie Warmte
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 - 2024
- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf

Belangrijkste afwijkingen programma 7

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
7.1 Volksgezondheid	-1.929	-1.932	-2.063	-1.773	290
7.2 Riolering	-2.107	-2.070	-2.070	-2.154	-84
7.3 Afval	-2.807	-2.964	-2.866	-2.975	-109
7.4 Milieubeheer	-1.558	-1.843	-2.392	-1.914	478
Totaal Lasten	**-8.401**	**-8.808**	**-9.390**	**-8.815**	**575 V**
Baten					
7.1 Volksgezondheid	435	188	249	273	24
7.2 Riolering	2.802	2.982	2.982	3.001	19
7.3 Afval	2.944	3.553	3.492	3.659	167
7.4 Milieubeheer	135	125	277	367	90
Totaal Baten	**6.316**	**6.849**	**7.000**	**7.300**	**300 V**
Saldo van baten en lasten	**-2.085**	**-1.960**	**-2.390**	**-1.515**	**875 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**-60**	**-1.367**	**- 1.307 N**
Onttrekkingen	**-**	**169**	**475**	**1.122**	**647 V**
Mutatie reserves	**-**	**169**	**415**	**-245**	**- 660 N**
Resultaat	**-2.085**	**-1.791**	**-1.975**	**-1.760**	**215 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 7	Verschil
YoFlo (OKO)	141 V
Algemene reserve	- 169 N
Gezondheidsbeleid	60 V
Ouder worden	26 V
Jeugdgezondheidszorg	38 V
Riolering	65 V
Afval	58 V
Reserve lastenverlichting	- 50 N
Klimaatmiddelen	283 V
Algemene reserve	- 283 N
Uitvoeringsbudget duurzaamheid	185 V
Algemene reserve	- 185 N
Handhaving	90 V
Overige kleine afwijkingen	- 44 N
Totaal afwijkingen	**215 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid, voordeel € 314.000

YoFlo (OKO), voordeel € 141.000

Er was een uitvoeringsbudget van € 169.000* beschikbaar. Deze lasten zijn in 2024 gedekt uit de ontvangen SPUK GALA en Friza middelen. Hierdoor is de onttrekking uit de algemene reserve lager. Het budget valt vrij en blijft in de algemene reserve.

*Algemene reserve, nadeel € 169.000**

Lagere onttrekking uitvoeringsbudget YoFlo. Zie ook hierboven.

Gezondheidsbeleid, voordeel € 60.000

Voor de uitgaven van gezondheidsbeleid hebben we gebruik kunnen maken van de SPUK Gala en Friza middelen, waardoor op dit budget een onderschrijding is. Verder resteert een bedrag van € 20.000 voor de subsidieregeling bloeizones (2024-2025). We stellen voor dit via resultaatsbestemming beschikbaar te houden voor 2025.

Ouder worden, voordeel € 26.000

Ook voor deze lasten hebben we gebruik kunnen maken van de SPUK Gala en Friza middelen waardoor op dit budget een onderschrijding is.

Jeugdgezondheidszorg, voordeel € 38.000

Bij de voorjaarsrapportage 2024 was het budget voor jeugdgezondheidszorg verhoogd vanwege een verwachte hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio, op basis van de begrotingswijziging van de Veiligheidsregio. Uiteindelijk viel deze verhoging lager uit, wat heeft geleid tot een voordeel.

Taakveld 7.2 Riolering, nadeel € 65.000
Bij de riolering zijn hogere lasten geweest. Daardoor is de dotatie aan de voorziening komen te vervallen en is er een aanwending geweest. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de realisatie van de wadi's in het Haerenkwartier. Daarnaast hebben er inhaalwerkzaamheden plaatsgevonden vanuit 2023 voor zowel inspectie als reiniging. Ook waren de vaste en variabele energielasten aanzienlijk hoger. Per saldo is dit budgettair neutraal. Het nadeel is in de exploitatie is voornamelijk ontstaan doordat er minder geïnvesteerd is dan begroot. Daardoor kunnen we minder compensabele btw toerekenen aan de riolering. Voor de riolering is dit een voordeel, voor de exploitatie een nadeel.

Taakveld 7.3 Afval, voordeel € 58.000
Afval, voordeel € 58.000
Er is een voordeel bij afval door de gunstige papierprijs, de opbrengsten waren daardoor fors hoger dan begroot. Daarentegen zijn er ook zaken geweest die dit effect wat hebben gedrukt, zoals hogere kosten voor de afvoer van grof huishoudelijk afval en inzameling op de milieustraat. Per saldo is het voordeel € 50.000. Dit wordt toegevoegd aan de reserve lastenverlichting.

*Reserve lastenverlichting, nadeel € 50.000**
Het voordeel op afval wordt toegevoegd aan de reserve. Er was al een toevoeging begroot van € 32.000. Deze wordt nu € 82.000.

Taakveld 7.4 Milieubeheer, voordeel € 568.000
*Klimaatmiddelen, voordeel € 283.000**
Dit is budget voor de transitievisie warmte. In afwachting van het in 2025 op te stellen warmteprogramma zijn de kosten in 2024 relatief beperkt geweest. Dit zorgt voor een lagere onttrekking uit de algemene reserve.

*Algemene reserve, nadeel € 283.000**
Lagere onttrekking voor klimaatmiddelen.

*Uitvoeringsbudget programma duurzaamheid, voordeel € 185.000**
Bij de najaarsrapportage 2024 hebben we aangegeven dat dit budget in 2024 niet volledig benut wordt vanwege diverse oorzaken. Toen is voorgesteld om het resterend budget van het programma duurzaamheid ultimo 2024 toe te voegen aan de reserve. U heeft hiermee ingestemd.

*Algemene reserve, nadeel € 185.000**
Toevoeging van het resterende budget duurzaamheid aan de algemene reserve.

Handhaving, voordeel € 90.000
De lasten zijn lager dan begroot doordat uit de nacalculatie van de FUMO blijkt dat er minder uren nodig waren voor de basistaken dan begroot.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt. De gemeente Ooststellingwerf heeft in de Regio Deal Zuidoost Fryslân afspraken gemaakt met betrekking tot de toe te voegen woningvoorraad.

- We hebben de ambitie om de komende 10 jaar minimaal 700 woningen te realiseren. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal gebouwd mag worden. In de Regio Deal 'wonen' is deze afspraak bevestigd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om ‘rotte kiezen’ aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.
- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen en statushouders, in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht zowel kwantitatief als kwalitatief. Hiervoor maken we afspraken met de provincie. Vanaf 1 januari 2024 heeft de gemeente twee jaar de tijd om een urgentieverordening op te stellen. Hierin worden een aantal doelgroepen (door het Rijk aangewezen) opgenomen. De gemeente mag het aantal categorieën urgenten uitbreiden, maar niet verminderen (NB. statushouders zijn in het wetsontwerp- geen aangewezen urgente categorie).
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopbestendige woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurszorgplekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- ‘Zorgen voor elkaar’ wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan ook nadrukkelijk open voor uitbreiding. Hiervoor is de gemeente actief bezig met het verwerven van grond.
- We staan open voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de Woon(zorg)visie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat hebben we bereikt

In 2024 zijn er in de gemeente netto 15 nieuwe woningen opgeleverd. In dit cijfer zijn de opgeleverde nieuwbouwwoningen die in plaats van gesloopte woningen kwamen niet meegerekend. Daarnaast zijn er bestemmingsplannen vastgesteld voor de realisatie van in totaal ongeveer 125 woningen die in 2025/2026 worden gerealiseerd in Oldeberkoop, Makkinga, Haulerwijk en Waskemeer.

In (bijna) alle dorpen zijn er initiatieven om te komen tot extra woningen. In totaal hebben we 52 locaties waaraan actief wordt gewerkt (in verschillende stadia). De 52 locaties bieden ruimte voor 936 woningen. Daarnaast liggen nog circa 19 locaties 'op de plank'. In deze aantallen zijn de meeste (verwachte) agrarische percelen die worden omgezet naar wonen niet meegenomen. Ook de enkelingen, zoals een splitsing, zijn hierin doorgaans niet opgenomen.

In alle dorpen mag binnenstedelijk vrij in aantal worden gebouwd. Maar ook hebben de mogelijkheden om een buitenstedelijke ‘rotte kies’ aan te pakken, te herstructureren en woonmogelijkheden te creëren. Hiervoor hebben we uitvoerig vooroverleg gevoerd met de provincie om in 2025 met verdere uitwerking te komen.

Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.

We hebben in 2024 in totaal 41 statushouders een sociale huurwoning kunnen bieden. De taakstelling voor 2024 was 52 (+ 17 personen achterstand uit 2023) dus totaal 69 statushouders. Daarnaast is per 1 januari 2024 in Oosterwolde een doorstroomlocatie voor 190 statushouders geopend die meetelt voor onze taakstelling asiel omdat het een doorstroomlocatie betreft van mensen die nog wachten op een woning in de gemeente waar zij aan toegewezen zijn.

We hebben gemeentelijke opvang gerealiseerd en begeleiding geboden aan 184 vluchtelingen uit Oekraïne (Hotel Appelscha (60), Roggeberg (72) en overige (52) verspreid over 9 woningen in de gemeente). Onze taakstelling is 171. Daarnaast vangen ook particulieren Oekraïners op: 30 personen in 10 woningen.

De gemeente is aangehaakt bij de door de gemeente Leeuwarden met een adviesbureau opgezette organisatie om te komen tot een provinciaalbrede urgentie regeling. Deze regeling voorziet in het geven van voorrang in de huisvesting van wettelijk aangewezen kwetsbare doelgroepen.

De sociale woningvoorraad heeft de nodige aandacht gevraagd zowel kwantitatief als kwalitatief. We zijn aan het voorsorteren op de nieuwe wetgeving die bij nieuwbouw 30% sociaal en 2/3 in de betaalbare categorie moet worden gerealiseerd. Hiervoor maken we afspraken met de provincie.

In de voorbereidingen op de actualisatie van onze Woon(zorg)visie werken we aan het mogelijk maken dat ouderen kunnen langer zelfstandig kunnen blijven, er afstemming is met de beschikbaarheid van zorg, voor zowel nu als in de toekomst.

Voorop staat nog steeds het uitgangspunt dat onze inwoners prettig moeten kunnen wonen. We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan ook nadrukkelijk open voor uitbreiding. In 2024 heeft de gemeente het instrument van strategische aankopen ingezet. Verder staan we open voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen. Om te zorgen dat (nieuwbouw)woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn werken we aan beleid voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben overleg gevoerd met vele partijen (plaatselijke belangen, ontwikkelaars, adviesbureaus, provincie, waterschappen etc) en inwoners om in alle dorpen woningen toe te voegen en/of bestaande gebouwen te transformeren tot woningen.
- We hebben overleg gevoerd met initiatiefnemers over hun plan.
- We hebben particuliere ontwikkelingen begeleid.
- We hebben stedenbouwkundige analyses en ontwerpen gemaakt.
- We hebben onderzoeken en planologische trajecten gecoördineerd.
- We hebben principeverzoeken en verzoeken tot wijziging van het bestemmingsplan behandeld.
- We hebben civieltechnische trajecten gecoördineerd (bijv. bouwrijp maken) en anterieure overeenkomsten afgesloten waarin gemeenten en ontwikkelaars afspraken maken over de kwaliteit en kosten van gebiedsontwikkeling rondom woningbouwprojecten (denk aan wegen, verlichting, riolering).
- We hebben kavelverkoop en/of projectuitgifte voorbereid en gerealiseerd.
- We hebben gesprekken gevoerd of op andere manieren gecommuniceerd met omwonenden en andere betrokkenen over plannen in hun omgeving.
- We organiseerden een kavelevent waar ongeveer 400 inwoners naartoe kwamen om zich te laten informeren over onze woningbouwplannen en de mogelijkheden.
- We maakten afspraken met de woningcorporaties, onder andere over toe te voegen woningen en herstructureringsprojecten (nieuw/verbouw/verduurzaming van bestaande sociale huurwoningen).
- We maakten afspraken met woningcorporaties over toewijzing van woningen aan statushouders en een pilot in 2025 met woningdelen voor statushouders.
- We voerden overleg met de provincie over onze taakstelling huisvesting statushouders.
- We voerden overleg met Liante en COA over voortzetting van de doorstroomlocatie Rikkingahof in 2025 en organiseerden hiervoor een inloopbijeenkomst voor inwoners.
- We regelden op diverse locaties huisvesting voor en begeleiding aan vluchtelingen uit Oekraïne. We boden faciliteiten aan voor particulieren die vluchtelingen uit Oekraïne opvangen en hadden overleg met de betreffende werkgroep.
- We nemen deel in ambtelijke werkgroepen om te komen tot een provinciale urgentieverordening. Hierin wordt een aantal (door het Rijk aangewezen) doelgroepen opgenomen, vooralsnog inclusief statushouders. De gemeente Leeuwarden neemt hierbij het voortouw met inschakeling van een extern adviesbureau. Er zijn meerdere informatieronden geweest voor de Friese colleges en gemeenteraden. Besluitvorming volgt in 2025.
- We hebben actief gronden verworven voor woningbouw. Er zijn strategische aankopen gedaan en in een afrondende fase.
- In Oosterwolde zetten we het instrument van het gemeentelijke voorkeursrecht in. De bedoeling daarbij is om op die plek te zijner tijd te komen tot woningbouw.
- We hebben meegewerkt aan de totstandkoming van een regionale woonzorganalyse zodat we beter in zicht hebben wat de woningbehoefte is voor met name ouderen. Dit leidt in 2025 tot een actualisatie van de bestaande lokale woon(zorg)visie 2022-2026. Het zal ook leiden tot hernieuwde afspraken met corporaties over de locatie en typologie van toe te voegen sociale woningen. En het zal leiden tot verfijning van onze eigen woningbouwprogrammering (waar willen we wat). Dit alles met het doel dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en zo nodig zorg kunnen blijven ontvangen.
- We hadden overleg met initiatiefnemers voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- Om te zorgen dat (nieuwbouw)woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn werken we aan beleid voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap. Dit leidt begin 2025 tot besluitvorming.
- We zetten instrumenten als Mijn Huis Op Maat, seniorenmakelaar, de starterslening, blijverslening en verzilverlening in om starters en ouderen te faciliteren een passende woning te realiseren.
- Er is beleid voorbereid op het gebied van (pre)mantelzorg en woningsplitsing. Dit leidt begin 2025 tot besluitvorming.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

De inwoners hebben kunnen zien dat:

- Gestart is met een uitbreiding in Makkinga aan het Muldersveld.

- Gestart is met een uitbreiding in Oldeberkoop op het terrein van 'T Hooge II.
- Kavels zijn uitgegeven bij De Kromten te Waskemeer.
- We op vele andere plekken bezig zijn met woningbouwplannen.
- We daarnaast bezig zijn met het meer passend maken van de bestaande woningvoorraad, onder andere door het faciliteren van aanpassingen (blijverslening, verzilverlening, Mijn Huis Op Maat) zodat ouderen er langer kunnen blijven wonen of kunnen doorstromen.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Regiodeal wonen Z-O Fryslân 2023
- Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2024
- Huisvestingswet 2014 (aangevuld in 2024)
- Nota Grondbeleid 2022
- Nota Grondprijzen 2022 -2026
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 2016)
- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Belangrijkste afwijkingen programma 8

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.666	-1.333	-3.592	-1.645	1.947
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	-226	26	-556	-105	450
8.3 Wonen en bouwen	-1.771	-1.721	-3.445	-1.906	1.539
Totaal Lasten	**-3.663**	**-3.029**	**-7.593**	**-3.657**	**3.936 V**
Baten					
8.1 Ruimtelijke ordening	296	205	220	398	178
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	464	-	726	183	-543
8.3 Wonen en bouwen	597	578	2.338	779	-1.559
Totaal Baten	**1.357**	**783**	**3.285**	**1.360**	**- 1.925 N**
Saldo van baten en lasten	**-2.307**	**-2.246**	**-4.309**	**-2.297**	**2.011 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**-145**	**-3**	**142 V**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**1.577**	**295**	**- 1.282 N**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**1.432**	**292**	**- 1.140 N**
Resultaat	**-2.307**	**-2.246**	**-2.877**	**-2.005**	**871 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 8	Verschil
Circulaire uitvoeringsstrategie	157 V
Algemene reserve	- 157 N
Nieuwe omgevingswet	963 V
Algemene reserve	- 308 N
Taskforce woningbouw	1.000 V
Algemene reserve	- 1.000 N
Algemene reserve grondexploitatie	182 V
Overige kleine afwijkingen	34 V
Totaal afwijkingen	**871 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

*Circulaire uitvoeringsstrategie, voordeel € 157.000**
In oktober 2023 is de circulaire uitvoeringsstrategie vastgesteld. Deze strategie heeft een looptijd tot 2030. Insteek is om het resterende budget gespreid over deze periode in te zetten. Dit zorg voor een lagere onttrekking uit de algemene reserve.

*Algemene reserve, nadeel € 157.000**
Lagere onttrekking voor circulaire uitvoeringsstrategie.

*Omgevingswet, voordeel € 963.000**
Het budget is bestemd voor het opstellen van het gebiedsdekkende omgevingsplan. Dit dient voor 2032 gereed te zijn. De kosten worden verspreid over deze periode. Dit zorgt in dit programma voor een lagere onttrekking aan de algemene reserve van € 308.000. In programma 3 zorgt het voor een toevoeging van € 231.000 en een lagere onttrekking van € 424.000.

*Algemene reserve, nadeel € 308.000**
Lagere onttrekking aan de algemene reserve voor de omgevingswet.

*Taskforce woningbouw, voordeel € 1.000.000**
De lasten die ten laste van dit budget komen zijn in 2024 € 95.000. Daarnaast waren er ook personeelslasten die zijn ten laste gebracht van de reeds actieve complexen en voorbereidingskosten. Dus die komen dan niet ten laste van dit budget. Het resterende budget blijft beschikbaar voor verdere versnelling van de woningbouwopgave. Zie hieronder.

*Algemene reserve, nadeel € 1.000.000**
Lagere onttrekking wegens lagere lasten taskforce.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Ontwikkelplannen, inclusief grondexploitatie Industrieterreinen, € 0 (resultaat neutraal)

Dit bestaat uit twee onderdelen: één ervan heeft invloed op het rekeningsresultaat en de ander niet. Invloed op het rekeningsresultaat is de jaarlijkse actualisatie van de omvang van de reserve grondexploitatie. De omvang van de reserve is gebaseerd op de risico's met betrekking tot de toekomstige verkopen voor de komende vijf jaar en de huidige boekwaarde van de complexen. Sinds 2022 is de omvang van de reserve niet via de gebruikelijke actualisatie bepaald. Ook voor 2024 stellen wij voor deze lijn te volgen. In 2024 zijn er twee nieuwe exploitaties (1130 't Hooge II en 1131 Muldersveld). Ook in 2024 zijn er twee exploitaties (1128 Donkerbroek West en 1129 Boekhorsterweg) afgesloten. Voor het nieuwe complex 1131 Muldersveld is een voorziening gevormd voor het verlies op de exploitatie van € 182.000. Dit wordt gedekt met een onttrekking van de reserve grondexploitatie.

De grondexploitatie is in administratief opzicht een sluitend systeem. Het saldo van de baten en lasten, na winstneming via de reserve, wordt verrekend met de boekwaarde op de balans. De toename (de lasten zijn hoger dan de baten) van de boekwaarde is € 1.012.000:

- Resultaat uit reguliere baten en lasten € 1.009.000 (toename boekwaarde). In 2024 zijn er geen kavels verkocht. Er is nog 1 kavel in Langedijke beschikbaar en die wordt in 2025 verkocht. Voor de twee nieuwe exploitaties start de uitgifte van kavels in 2025.
- Toevoeging aan de reserve (toename boekwaarde) in verband met winstneming volgens de POC-methode (percentage of completion) € 3.000.

Algemene reserve grondexploitatie, voordeel € 182.000

De grondexploitatie Muldersveld in Makkinga is door u op 2 juli 2024 vastgesteld. Onderdeel hiervan is dat er een verliesvoorziening ter hoogte van € 182.000 is gevormd. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve grondexploitatie.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen (aanslagen) voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar, worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de Belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar vanaf 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

De gebruiksoppervlakte van alle niet-woningen zoals winkels, agrarische- en overige bedrijven met een woning, dient nu ook ingemeten te worden. Vanaf november 2024 is een inventariseerder in de gemeente bezig om dit ter plaatse op te meten, verwacht wordt dat dit is afgerond in Q1 2025.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de Samenhangende objectenregistratie (SOR).

Het ministerie van BZK is gestart met Doorontwikkeling in Samenhang van de GEO-basisregistraties (DisGeo). Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie Infrastructuur. Onderdeel is de doorontwikkeling van enkele bestaande GEO-basisregistraties tot een Samenhangende Objectenregistratie (SOR). Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Er wordt nu gewerkt door het Ministerie aan een roadmap voor de vervolgstappen. Het betreft een intensief traject en zal de komende jaren verder ingevuld worden. De BAG, BGT en de WOZ gaan onderdeel uitmaken van de SOR. Ook zijn er belangrijke raakvlakken met de basisregistratie topografie (BRT) en het Nationaal Wegenbestand.

Omgevingswet
De Omgevingswet (inwerkingtredingdatum 1 januari 2024) bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten.

Bij de implementatie van de Omgevingswet werkt het team BVI nauw samen met andere vakafdelingen. BVI draagt zorg voor de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens in de basisregistraties BAG en BGT en stelt overige ruimtelijke Geo data beschikbaar die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt ontsloten. Daarnaast leveren de Adviseur Geo-informatie en de Gis-medewerker ieder vanuit hun een eigen rol een bijdrage in de projectgroep 'pilot Omgevingsplan gemeente Ooststellingwerf' en 'OWO Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2021-2024'.

Legesverordening
De Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) zijn per 2024 ingegaan. Gelijktijdig met het invoeren van de nieuwe wetgeving, moest ook de legesverordening worden aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. Via themabijeenkomsten bent u geïnformeerd over de belangrijkste gevolgen van de nieuwe wetgeving.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB is een percentage van de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijfspanden voornamelijk) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Rioolheffing
Met de inkomsten vanuit de rioolheffing worden de kosten gedekt die de gemeente maakt voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 is beschreven hoe de gemeente dit uitvoert. Uitgangspunt is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024.

Leges
De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is in 2024 nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten beleidsneutraal overgaan. Tot 2032 krijgen gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin zullen gemeentelijk keuzes worden gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten.

Door de Wkb wordt de leges voor bouwactiviteiten opgeknipt in een ruimtelijk en een bouwtechnisch deel. De technische bouwkundige toets wordt voor gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers uitgevoerd en niet meer door de gemeente. Hierdoor komt de leges voor het bouwtechnisch deel te vervallen. Gevolgklasse 1 zijn bijvoorbeeld eensgezinswoningen en simpele bedrijfspanden. Circa 90% van alle bouwvergunningen in de OWO gemeenten zit in gevolgklasse 1. Historisch heeft ruim 60% tot 75% van de legesopbrengsten betrekking op bouwvergunningen. De consequenties voor de legesopbrengsten zijn daardoor aanzienlijk.

De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn door de nieuwe wetgeving nu groter. Door de knip tussen de ruimtelijke en technische vergunning (Wkb) hebben we de kosten voor deze vergunningssoorten opnieuw geraamd. Na invoering van de Wkb moet blijken of deze raming accuraat is. Ook het aantal vergunningsaanvragen varieert jaarlijks. Het eerste jaar waarin we met de nieuwe wetgeving werken is een overgangsjaar, waarin in verband met overgangsrecht ook nog oud recht van toepassing is. Een echt goed beeld van de werkelijke kostendekkendheid ontstaat naar verwachting in 2025. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen.

Toeristenbelasting
Per 1 januari 2024 is de verordening toeristenbelasting gewijzigd. Het forfaitair tarief is uit de verordening geschrapt. Recreatieondernemers kunnen hier geen gebruik meer maken vanaf 2024. Voor de ondernemers die dat wensen is een vaststellingsovereenkomst beschikbaar. In deze vaststellingsovereenkomst wordt met vaste, eenduidige normen het aantal overnachtingen forfaitair vastgelegd.

De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,65 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Met de inkomsten vanuit de afvalstoffenheffing worden de kosten gedekt die de gemeente maakt voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval. Dit noemen we Diftar+.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing. Het aantal aanvragen in 2024 is toegenomen door de lastenstijging en de verhoogde energielasten.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
lokale heffingen	8.817	9.696	9.771	9.791	20 V
leges	749	880	1.195	1.182	- 13 N
Totaal	**9.566**	**10.576**	**10.966**	**10.973**	**8 V**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
0.61 OZB Woningen					
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.751	2.575	2.613	2629	16 V
0.62 OZB niet-woningen					
Onroerende zaakbelasting eigenaren	397	416	406	378	- 28 N
Onroerende zaakbelasting gebruikers	-1	277	267	255	- 11 N
0.64 Belastingen Overig					
Bedrijven investeringszone	58	60	60	58	- 2 N
3.4 Economische promotie					
Toeristenbelasting	347	309	349	384	34 V
Forensenbelasting	145	141	141	145	4 V
7.2 Riolering					
Rioolheffing (gecombineerd)	2.799	2.982	2.982	2987	4 V
7.3 Afval					
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.321	2.935	2.952	2956	3 V
Totaal	**8.817**	**9.696**	**9.771**	**9.791**	**20 V**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
0.2 Burgerzaken					
Burgerlijke stand / huwelijk	17	13	13	26	13 V
Burgerzakenleges	269	395	495	506	11 V
Overige leges	8	15	15	8	- 7 N
0.4 Overhead					
Gemeentehuis en buitendienst	5	-	-	4	4 V
0.8 Overige baten en lasten					
Nagekomen/buitengewone posten	- 0	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer					
Verharding	20	27	27	36	9 V
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)					
Overige voorzieningen WMO materieel	0	-	-	-	-
8.1 Ruimtelijke ordening					
Bestemmingsplannen	13	30	45	20	- 25 N
8.3 Wonen en bouwen					
Omgevingsvergunningen, baten	418	400	600	582	- 18 N
Totaal	**749**	**880**	**1.195**	**1.182**	**- 13 N**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (56%) en van de binnendienst (79%). Op basis van de vastgestelde scenario's van kostendekkendheid, wordt voor 2024 kostendekkendheid gerealiseerd en is er sprake van een toevoeging aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 82%. Tussen de titels van de legesverordening vindt geen kruissubsidiëring plaats. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) daalt als gevolg van Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb). De kostendekkendheid van dit hoofdstuk fluctueert bovendien jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.

De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven wordt. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 79% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 60% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead

In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Realisatie Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)	Realisatie Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten				
Lasten	2.095	2.195	2.964	2.975
Baten	-25	0	-617	-704
Netto lasten taakveld	**2.070**	**2.195**	**2.347**	**2.271**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	418	418	135	135
Kwijtschelding	51	42	90	103
Rente			-1	-1
Dubieuze debiteuren	7	7	10	10
Slootonderhoud en straatreiniging	164	158		
BTW	273	222	355	355
Totaal toe te rekenen lasten	**913**	**847**	**589**	**602**
Totale lasten	**2.983**	**3.042**	**2.936**	**2.873**
Opbrengst heffingen	**-2.983**	**-2.987**	**-2.936**	**-2.956**
Dekkingspercentage	**100%**	**98%**	**100%**	**103%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 3	Totaal begroting	Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofstuk 3	Totaal realisatie
Lasten								
Lasten	473	389	26	888	552	389	26	967
Baten	0	0	0		0			0
Netto lasten	**473**	**389**	**26**	**888**	**552**	**389**	**26**	**967**
Toe te rekenen lasten								
Overhead	217	230	16	463	235	230	16	481
Totaal toe te rekenen lasten	**217**	**230**	**16**	**463**	**235**	**230**	**16**	**481**
Totale lasten	**690**	**619**	**42**	**1.351**	**787**	**619**	**42**	**1.448**
Opbrengst heffingen	**435**	**430**	**15**	**880**	**572**	**602**	**8**	**1.182**
Dekkingspercentage	**63%**	**69%**	**36%**	**65%**	**73%**	**97%**	**19%**	**82%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2025 € 29,321 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 27,133 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 5,2 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 2,139 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 8,420 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Kapitaallasten € 4,093 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 2,139 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 4,885 miljoen (zie overzicht bij risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 29,321 miljoen is er nog de algemene buffer van € 5,2 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. De risico's nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Risico's

Op het gebied van het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit zijn ten opzichte van voorgaande jaren een aantal aanpassingen gedaan. Het bodembedrag is gewijzigd van een standaard bedrag van € 3,0 miljoen naar een percentage van 5% van de totale lasten. Daarmee wijzigt het bodembedrag naar € 5,2 miljoen. Daarnaast zijn de niet kwantificeerbare risico's gewijzigd naar indeling in de risicoklasse klein, gemiddeld en groot. Hieraan zijn vervolgens vaste bedragen gekoppeld, zodat ook deze risico's voorzien zijn een financiële impact. Het totale risicobedrag stijgt hierdoor naar een totaalbedrag van € 4,885 miljoen.

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	€ 978.000
	Toelichting risico: We hebben in 2022 extra middelen van het Rijk voor de jeugdhulp ontvangen. In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2024 hebben opgenomen is € 1.856,000 aan baten en 100.000 aan lagere lasten. Het totale risico komt daarmee op € 1.956.000.			
	Beheersmaatregel: Meegenomen als risico in het heroverwegingsproces			
2	**Risico: afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)**	1	5	€ 734.875
	Toelichting risico: Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om miv 2022 de bedrijfsgebouwen ipv 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Risico: Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging.			
	Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.			
3	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	€ 597.000
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.			
	Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
4	**Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	€ 185.378
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort.			
	Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			

5	**Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: Per 1 januari 2020 heeft de gemeente het beheer & de exploitatie van MFS Waskemeer overgenomen van de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer; de Stichting is opgeheven. De leegstand is tot halfweg 2023, daarna ligt er weer de uitdaging deze opgevuld te krijgen. MFA Haulerwijk (= de Samensprong) heeft een groot normatief overschot aan bruto vloeroppervlak c.q. leegstand wat gedeeltelijk is opgevuld door het inhuizen van kinderopvang. Mede door een dalend aantal leerlingen in 2023 neemt de leegstand toe en is de accommodatie niet meer kostendekkend te exploiteren door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk. De Stichting heeft het beheer & de exploitatie in 2022 terug gegeven aan de gemeente. De verwachting is dat de exploitatie van MFS Oosterwolde Zuid uiterlijk 2026 voor rekening van de gemeente komt. In 2025 wordt een nieuwe MJOP opgesteld omdat de bestaande MJOP gedateerd is. Op basis van de nieuwe MJOP van de andere MFA's, die nog niet door de raad zijn goedgekeurd, mag worden verwacht dat de accommodatie niet meer kostendekkend te exploiteren valt voor de Stichting, Beheersmaatregel: De notitie Platteland aanzet en de daaraan voorliggende Structuurvisie worden vervangen door de Omgevingsvisie.			
6	**Risico: overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.			
7	**Risico: garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' worden aangesproken. Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
8	**Risico: diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 25.000
	Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
9	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000
	Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties. Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
10	**Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 6.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restandschuld te voldoen. Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
			TOTAAL	**€ 2.735.253**

	Risico's ingedeeld in klein (€ 50.000), gemiddeld (€ 250.000) en groot (€ 500.000)			
11	**Verduurzaming gemeentelijk onroerend goed**	5	5	€ 500.000

	Toelichting risico: Onze gemeente heeft relatief veel oudere accommodaties. Om invulling te geven aan het europese en landelijke beleid, de wet- en regelgeving rondom de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en de eigen gemeentelijke ambitie moet er de komende jaren fors geïnvesteerd worden. Beheersmaatregel: In september 2024 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het voorkeursscenario accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd. Door middel van vervangende nieuwbouw of anderszins (bijvoorbeeld vergroening op natuurlijke momenten). Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. Voor een aantal accommodaties in Oosterwolde en Appelscha dient aanvullend onderzoek plaats te vinden voordat het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs wordt vastgesteld. Binnen de begroting is gestart met het reserveren van budget voor de verduurzaming. Bij de uitwerking van het accommodatiebeleid (planning juni 2025) kijken we of dit budget toereikend is voor de dekking voor de korte termijn en maken we ook een doorkijk naar de (middel)lange termijn.			
12	**Onderhoud maatschappelijk vastgoed**	5	5	€ 500.000
	Toelichting risico: Eind 2023 heeft de raad besloten om in afwachting van de vaststelling van het accommodatiebeleid geen nieuwe onderhoudsplannen en dotaties voorzieningen vast te stellen en het onderhoud te blijven uitvoeren conform de oude onderhoudsplannen. In 2024 is voor een aantal accommodaties besloten om extra onderhoud uit te voeren ten behoeve van de bedrijfsvoering en veiligheid. Toen is ook aangegeven dat het budget in de begroting voor een aantal accommodaties niet toereikend is om het toekomstig groot onderhoud na 2024 uit te voeren. Beheersmaatregel: In de nota reserves en voorzieningen 2024 hebben wij bij een aantal accommodaties voorgesteld om in 2025 een extra dotatie aan de voorziening te doen om het benodigde onderhoud in 2025 te kunnen uitvoeren. Een nadere onderbouwing hiervan volgt in een separaat raadsvoorstel dat voorafgaand aan de behandeling van de jaarrekening in de raad wordt behandeld. Na de vaststelling van het accommodatiebeleid wordt er een voorstel voor het vaststellen van nieuwe onderhoudsplannen en bijbehorende dotatie voorzieningen aan de raad voorgelegd.			
13	**Risico: Verbonden partijen**	2	3	€ 250.000
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij.			
14	**Risico: OWO bedrijfsvoering**	2	3	€ 250.000
	Toelichting risico: het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten.			
15	**Risico: invoering omgevingswet**	5	3	€ 250.000
	Toelichting risico: Invoering van de Omgevingswet brengt (veel) onzekerheden met zich mee aangaande de implementatie hiervan. Dit kan leiden tot aanvullende investeringen om kosten te dekken. Risico: het vast te stellen krediet blijkt onvoldoende, er is aanvullend krediet nodig.			
	Beheersmaatregel: implementatie wordt jaarlijks gemonitord. Indien de verwachting is dat een aanvulling nodig is zal de raad hierover worden geïnformeerd en of een aanvullend krediet worden aangevraagd.			

16	**Risico: extra lasten door invoering WMO abonnementstarief**	3	3	€ 250.000
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2027 komt (naar verwachting) een aanpassing in de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp via de Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens.			
	Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'.			
17	**Risico: Fraude**	5	1	€ 50.000
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding			
	Beheersmaatregel: Er wordt periodiek een fraude risico-analyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het MT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken			
18	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	1	€ 50.000
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door datalekken, cybercrime e.d.			
	Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.			
19	**Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	1	€ 50.000
	Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
			TOTAAL	**€ 4.885.253**

Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten.

Kengetallen	Rekening 2023	Rekening 2024
Netto schuldquote	24%	21%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	17%	15%
Solvabiliteitsratio	47%	39%
Structurele exploitatieruimte	4%	3%
Grondexploitatie	1%	2%
Belastingcapaciteit	82%	85%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	-3.168	1.067

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. Met percentages van 21% en 15% is er sprake van een lage schuldenlast voor onze gemeente.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2024 ruim voldoende is om tegenvallers op te vangen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 2% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 85% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2024 is positief.

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
0. Bestuur en ondersteuning					
Automatisering	-1.383	-1.770	-1.798	-1.837	-39
2. Vervoer					
Verhardingen	-1.441	-1.446	-4.766	-2.342	2.424
Bruggen en oevervoorzieningen	-74	-69	-69	-69	0
Verkeersvoorzieningen	-405	-363	-372	-368	3
4. Onderwijs					
Huisvesting onderwijs	-927	-965	-958	-956	3
Welzijn en sportaccomodaties	-225	-166	-176	-188	-11
5. Sport, cultuur en recreatie					
Openbaar groen	-1.037	-935	-953	-936	17
Welzijn en sportaccomodaties	-1.366	-1.563	-1.734	-1.515	218
6. Sociaal Domein					
Welzijn en sportaccomodaties	176	170	185	190	5
7. Volksgezondheid en milieu					
Rioleringen	-1.575	-1.529	-1.529	-1.605	-76
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**-8.257**	**-8.637**	**-12.171**	**-9.626**	**2.545**

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit. U heeft bij de vaststelling van de begroting 2024 besloten om extra financiële middelen beschikbaar te stellen om de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren. Voor de planjaren 2024 en 2025 is per jaar € 700.000 (totaal € 1.400.000) beschikbaar gesteld. In 2024 heeft de kwaliteitsverbetering van wegen, fiets- en voetpaden dankzij deze middelen een extra impuls gekregen.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Voor het onderhoud en vervangingen van oevervoorzieningen is een investeringsplanning vastgesteld. Deze planning wordt opgenomen in de MOP civieltechnische kunstwerken bij de eerstvolgende actualisatie.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Groen

Beleidskader

Op 24 januari 2012 is de Notitie Groenbeleid 2011 door u vastgesteld. Hierin is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke ‘CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte’.

Er is een nieuw Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld en vastgesteld in april 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft u de notitie “Het behoud van veilige bomen" vastgesteld. Uitvoering hiervan zullen we continueren.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken
De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Riolering

Beleidskader
Het Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024 (GRP) is medio 2020 vastgesteld. In het GRP is vastgesteld dat:

- Alle kwaliteitsprofielen op “basis” staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater op “hoog”).
- Er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO2-neutraal maken van de gemeente.
- Er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.
- Er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken
In het GRP is vastgesteld dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024. In de Verordening Rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Maatschappelijk vastgoed

In september 2024 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het voorkeursscenario accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs. Binnen dit scenario worden vrijwel alle accommodaties verduurzaamd. Door middel van vervangende nieuwbouw of anderszins (bijvoorbeeld vergroening op natuurlijke momenten). Een beperkt aantal accommodaties wordt afgestoten. Voor een aantal accommodaties in Oosterwolde en Appelscha dient aanvullend onderzoek plaats te vinden voordat het accommodatiebeleid & huisvestingsplan onderwijs wordt vastgesteld. Binnen de begroting is gestart met het reserveren van budget voor de verduurzaming. Bij de uitwerking van het accommodatiebeleid (planning juni 2025) kijken we of dit budget toereikend is voor de dekking voor de korte termijn en maken we ook een doorkijk naar de (middel)lange termijn.
Eind 2023 heeft de raad besloten om in afwachting van de vaststelling van het accommodatiebeleid geen nieuwe onderhoudsplannen en dotaties voorzieningen vast te stellen en het onderhoud te blijven uitvoeren conform de oude onderhoudsplannen. In 2024 is voor een aantal accommodaties besloten om extra onderhoud uit te voeren ten behoeve van de bedrijfsvoering en veiligheid. Toen is ook aangegeven dat het budget in de begroting voor een aantal accommodaties niet toereikend is om het toekomstig groot onderhoud na 2024 uit te voeren. In de nota reserves en voorzieningen 2024 hebben wij daarom bij een aantal accommodaties voorgesteld om in 2025 een extra dotatie aan de voorziening te doen om het benodigde onderhoud in 2025 te kunnen uitvoeren. Een nadere onderbouwing hiervan volgt in een separaat raadsvoorstel dat voorafgaand aan de behandeling van de jaarrekening in de raad wordt behandeld. Na de vaststelling van het accommodatiebeleid wordt er een voorstel voor het vaststellen van nieuwe onderhoudsplannen en bijbehorende dotatie voorzieningen aan de raad voorgelegd.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

Beleidskader

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het gaat om de volgende gebouwen: gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation. In 2024 is de MOP voor het gemeentehuis geactualiseerd. Met de actualisatie voor de gemeentewerf en het overslagstation wordt nog even gewacht. In november 2021 heeft de raad € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van de gemeentewerf. Op dit moment staat het project 'on hold'. De raad wordt over project regelmatig geïnformeerd.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

Dekking van de onderhoudslasten loopt via de bestaande budgetten.

Overige gebouwen

Beleidskader

De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren en de koepel en spots aan de Boerestreek. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Biosintrum. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren is een voorziening gevormd. Het onderhoudsplan is de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. Voor het Biosintrum wordt nog een onderhoudsplan opgesteld. Het eigendom van de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk ligt bij de gemeente. De gemeente is daarnaast eigenaar van de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalige Aula en voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult. De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

Dekking van de onderhoudslasten van de overige gebouwen loopt via de bestaande budgetten. Wij leggen het nieuwe onderhoudsplan van de Bosbergtoren en de financiële consequenties in de eerste helft van 2025 via een raadsvoorstel aan u voor.

Sportterrreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie ‘Planmatig onderhoud grassportvelden’. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie.

Overzicht beheerplannen

	Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten	Is er achterstallig onderhoud?
Wegen	MOP wegen	31-1-2024	2024 t/m 2028	1.930.000	Nee
Kunstwerken	MOP Civieltechnische Kunstwerken 2023-2027	tkn maart 2022	2023 t/m 2027	85.000	Nee
Gebouwen	MOP gemeentelijke vastgoed financieel totaal (wordt elke 2 jaar geactualiseerd)		2016 t/m 2025	160.000	Nee
Water	N.v.t.				nvt
Riolering	Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024	1-7-2020	2020 t/m 2024	2.982.000	Nee
Openbare verlichting	MOP OV 2024-2027	28-mei-24	2024-2027	262.000	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 17 december 2024 vastgesteld. In artikel 13 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch ‘kort’ gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2024 bedraagt € 7,3 miljoen (8,5% van het primitieve begrotingstotaal 2024 van afgerond € 86,4 miljoen). De kasgeldlimiet is in 2024 niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2025-2026 naar verwachting niet wordt overschreden.

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Kasgeldlimiet	Rekening 2024
Kasgeldlimiet aanvang begrotingsjaar	**7.300**
Omvang netto vlottend schuld	
1e kwartaal	-1.292
2e kwartaal	-7.452
3e kwartaal	-19.608
4e kwartaal	-26.622

x € 1.000

Rente risiconorm	Rekening 2024	Begroting 2024	Mjb 2025	Mjb 2026
Rente risiconorm	**17.273**	**17.273**	**17.084**	**16.841**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	3.873	3.873	6.074	4.576
Geldleningen met renteherzieningen	-			
Totaal Aflossingen en renteherzieningen	**3.873**	**3.873**	**6.074**	**4.576**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**13.400**	**13.400**	**11.010**	**12.265**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

Het gemiddelde rentepercentage begin 2024 is als volgt berekend: rente 2024 / stand 1-1-2024. Het gemiddelde rentepercentage eind 2024: rente 2025 / stand per 31-12-2024. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering.

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Rente	Bedrag	Rente
Stand per 1 januari	**22.800**	**1,48%**	**2.367**	**4,49%**
Nieuwe leningen	20.000			
Reguliere aflossingen	-3.800		-73	
Vervroegde aflossingen				
Stand per 31 december	**39.000**	**1,75%**	**2.294**	**4,56%**

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningbouwcorporaties	2.293
Stg. Sporthal De Bongerd	20
MFC Oldeberkoop	197
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	769
Dorpshuizen	5
Vereniging Toeristisch Recreatie Belang	8
Stichting Stimuleringsfonds	3.000
Stand per 31 december 2021	**6.411**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema werkelijk 2024		Bedrag
a. Werkelijke lasten over de korte en lange financiering		448
b. Werkelijke externe rentebaten (idem)		561
Saldo rentelasten en rentebaten		**-113**
c1. Werkelijke rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	0	
c2. Werkelijke rente van projectfinanciering	106	
c3. Werkelijke rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering)	107	
		-1
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**-113**
d1. Werkelijke rente over eigen vermogen		-
d2. Werkelijke rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**-113**
e. De aan taakvelden werkelijke toegerekende rente		-
Verschil		**-113**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

In 2024 zijn de verbeteringen in het kader van de organisatiescan “Fit voor de toekomst” grotendeels afgerond. Met de publicatie van het boekje Open en de presentatie daarvan op een actieve personeelsdag in juni is dit onderdeel afgerond. Een aantal laatste zaken zijn eind 2024 nog in behandeling waaronder het Strategisch Personeelsbeleid. In het kader van ons vinden-, binden- en boeien- beleid hebben we onze arbeidsmarktcommunicatie onder de loep genomen en gemoderniseerd. Dit om het vinden van medewerkers met de juiste kwalificaties voor onze vacatures te vergemakkelijken. Maar ook om de gemeente als aantrekkelijke werkgever beter te profileren.

De harmonisatie van arbeidsvoorwaarden in OWO-verband heeft een flinke impuls gekregen. Op uitvoeringsniveau zijn veel regelingen geharmoniseerd. Met de gemeente Weststellingwerf zijn we gestart met het verder harmoniseren van de arbeidsvoorwaarden door middel van het gezamenlijk invoeren van een nieuw functiewaarderingssysteem. Dit project zal naar verwachting eind 2025 worden afgerond.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. In 2024 is gestart met de volgende onderzoeken: Burgerpeiling, bodemplaat onderzoek VTH en bodemplaatonderzoek B&R.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 is de wetgeving gewijzigd met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten en moet er een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

In de financiële verordening is vastgelegd dat de verantwoordingsgrens 3% is van de totale lasten van de gemeente, inclusief toevoegingen aan de reserves. Dit komt op een bedrag van € 3.098.672. De geconstateerde afwijkingen groter dan 5% van de verantwoordingsgrens worden in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht. Deze rapporteringsgrens komt op € 154.934.

In onderstaande tabel staan de bevindingen vanuit de rechtmatigheidsverantwoording. Er zijn geen bevindingen die de verantwoordingsgrens overschrijden. Er zijn overschrijdingen op de exploitatiebudgetten in programma 0. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen een open einde regeling betreffen, passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren, of dat er baten tegenover staan. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie “onrechtmatig, maar tellen niet mee voor het oordeel”. Dit sluit aan bij de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 artikel 12. Hierin staat dat begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt als er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren, er sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling of dat in geval van onderschrijdingen van lasten of investeringskredieten en/of lagere of hogere baten op programmaniveau deze toegelicht zijn in tussentijdse rapportages en/of de programmarekening. In lid 5 staat dat begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad niet nader worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij verzoeken u deze begrotingsoverschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2024.

Er zijn inkopen gedaan ter hoogte van € 412.000 die ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed. Hier wordt voor de komende jaren actie op ondernomen. Ook zijn kredieten ter hoogte van € 278.000 overschreden die niet als acceptabel zijn aan te merken. Het gaat hier om voorbereidingskosten voor grondexploitaties. Hiervoor is geen voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld door de raad. De kosten worden uiteindelijk bij het openen van de grondexploitaties met de complexen verrekend. Bij de volgende begroting stellen we de raad voor om voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen.

x € 1.000

Overzicht rechtmatigheidsverantwoording	
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's	2.014
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	297
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	-
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen, en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet zijn toegelicht in tussentijdse rapportages of de jaarstukken	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**2.311**
4A. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid.	2.033
4B. De niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden worden inhoudelijk in de rechtmatigheidsverantwoording en in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht.	278
Voorwaardecriterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	412
Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	
Onterecht geen terugvordering	-
Totaal onrechtmatigheden	**2.723**
Waarvan acceptabel	2.033
Waarvan niet acceptabel	690
Rechtmatigheidsfouten boven verantwoordingsgrens ja/nee	**Nee**

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn ten onbevoegd gebruik. In 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) in werking getreden, waarmee er één normenkader is ontstaan voor gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. Ons informatiebeveiligingsbeleid is in 2023 geactualiseerd en continu gebaseerd op het treffen van technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van dit normenkader.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Beveiliging van onze gegevens en sturen op houding en gedrag vraagt continu aandacht en investeringen. De gemeente heeft in 2024 diverse instrumenten ingezet om de informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren. De gemeente heeft in 2024 zichtbaar voldaan aan de normen die noodzakelijk zijn voor de voortzetting van onze dienstverlening via DigiD en aan de specifiek normen welke gelden voor de BRP en de waardedocumenten, Suwinet, BAG, BGT en BRO.

Burgers hebben op grond van de AVG het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De privacyrechten van burgers zijn daarmee uitgebreid en de eisen waaraan persoonsgegevens moeten voldoen zijn verscherpt. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. In 2024 hebben we zichtbaar gewerkt aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie volgens de privacywetgeving. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels.

Fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. In 2024 hebben we geen fraude geconstateerd. In 2024 is ook geen misbruik geconstateerd waar geen terugvordering op heeft plaatsgevonden. In 2023 is de overkoepelende nota misbruik en oneigenlijk gebruik door het college vastgesteld.

Communicatie

We hebben communicatie op verschillende manieren ingezet om inwoners, ondernemers en stakeholders te informeren en om hen te betrekken bij het beleidsproces. We adviseerden bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers. In onze communicatie maakten we veel gebruik van verhalen van inwoners. We vertelden herkenbare verhalen om zo meer inwoners aan te spreken. We gebruikten offline kanalen (zoals de wekelijkse gemeentepagina in de Nieuwe Ooststellingwerver en dorpskranten) en online kanalen (de website en sociale media). We monitorden het gebruik van onze website en sociale media. Om op basis van die data deze kanalen zo effectief mogelijk in te zetten en zo veel mogelijk mensen te bereiken. Naast uitvoerende communicatieactiviteiten richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Want communiceren doen we allemaal.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2023 bedraagt € 243.000.
Omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

VRF

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2024 € 3.273.545: 1. Gezondheid € 240.689 2. Jeugdgezondheidszorg € 1.035.430 3. Veiligheid € 138.184 4. Brandweer € 1.859.242	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 9.527 31-12-2023 € 8.868	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 81.045 31-12-2023 € 82.448
Resultaat x € 1.000	€ 562 (2023)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast is zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.	

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2023 € 0 31-12-2023 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2023 € 3.719 31-12-2023 € 4.210
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Recreatieschap Drenthe te Diever

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder van Weperen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2024: € 92.122	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 1.170 31-12-2023 € 1.607	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 1.293 31-12-2023 € 879
Resultaat x € 1.000	€ 142 (2023)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2024: € 719.028	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 1.207 31-12-2023 € 1.279	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 3.824 31-12-2023 € 5.326
Resultaat x € 1.000	€ 72 (2023)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	

Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 338 31-12-2023 € 257	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 483 31-12-2023 € 453
Resultaat x € 1.000	€ -84 (2023)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.	

Omrin

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het bruto dividend over 2023 bedroeg € 61.000 (Afvalsturing) en € 21.000 (NV Fryslan Miljeu).	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	a. Eigen vermogen: 1-1-2023 € 70.303 31-12-2023 € 78.528 b. Eigen vermogen: 1-1-2023 € 11.303 31-12-2023 € 11.572	a. Vreemd vermogen 1-1-2023 € 119.141 31-12-2023 € 106.366 b. Vreemd vermogen 1-1-2023 € 23.497 31-12-2023 € 26.299
Resultaat x € 1.000	a. € 10.322 (2023) b. € 1.007 (2023)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2023 was € 34.370	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 4.615.000 31-12-2023 € 4.721.000	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 107.459.000 31-12-2023 € 110.819.000
Resultaat x € 1.000	€ 254.000 (2023)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 65 31-12-2023 € 78	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 1.061 31-12-2023 € 1.194
Resultaat x € 1.000	€ 12 (2023)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad in 2022 besloten om weer actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. De ambtelijke Taskforce Wonen is druk bezig met de woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook zal het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken staan op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs.

De gemeente Ooststellingwerf heeft in de Regiodeal wonen Z-O Fryslân 2023 een woningbouwopgave gekregen van 700 woningen. Hiermee is de Nota Grondbeleid direct gekoppeld aan de wijze waarop de volkshuisvestelijke opgave en doelen vormgegeven gaat worden. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Het huidige grondbeleid maakt zowel Actief als Facilitair grondbeleid mogelijk. De opgave zal met gemeentelijke en private plannen ingevuld worden.

Particuliere plannen
Dit zijn woningbouwontwikkelingen die volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd. De gemeente maakt hierbij wel kosten. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij. Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst met daarbij kostenverhaal (conform kostensoortenlijst) of door de legesheffing.

Eigen plannen
Dit zijn ontwikkelingen waarbij de gemeente maximaal invloed heeft op het gewenste woningbouwprogramma. De gemeente geeft zelf de kavels uit overeenkomstig de Didam-vereisten. (Publicaties, kavelbrochures, evt loting, etc). In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022. De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende provinciale, landelijke en internationale regelgeving:

- De Omgevingswet (Ow)
- De Omgevingsbesluiten, (BAL, BBL, en BKL)
- Regiodeal wonen Z-O Fryslân 2023
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Wet voorkeursrecht Gemeenten (Wvg)
- Wet Markt en Overheid
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).
- Anticiperend op de Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2023)
- EVRM, vrije woon- en vestigingsrecht

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling
Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren
Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Ow.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteiten kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid. Deze zullen uitgewerkt worden in het volkshuisvestingsprogramma (2026).

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet (inwerkingtredingdatum januari 2024) is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. De consequenties voor het grondbeleid vloeien met name voort uit de Aanvullingswet Grondeigendom van de Omgevingswet. In de Aanvullingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Verder is de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling gewijzigd.

Grondexploitatie

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De gemeente heeft in de Regiodeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om 700 woningen bij te bouwen. De provincie Fryslan heeft bij het Rijk (onder voorwaarden) akkoord gegeven voor een extra 3000 woningen. Naar verwachting komt dat na herijking van de regionale Woondeals voor de gemeente Ooststellingwerf uit op 120 extra woningen, waardoor de opgave in totaal 820 zal worden.

De Taskforce wonen is in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de speciale doelgroepen (door het Rijk aangewezen, naar waarschijnlijkheid per 1-1-2026 ingaand).

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: 1 kavel beschikbaar. Het bouwplan is woonrijp. Verwachting is dat de kavel in 2025 wordt verkocht.
- Makkinga, gestart met Muldersveld. Verliesvoorziening gevormd conform raadsbesluit.
- Oldeberkoop, gestart met 't Hooge II.
- De Kromten, Waskemeer: op drie (3) kavels wordt gebouwd.
- Boekhorsterweg Oosterwolde, alle kavels bebouwd en woonrijp gemaakt. Complex in 2024 afgesloten.
- Donkerbroek West, alle kavels bebouwd en woonrijp gemaakt. Complex in 2024 afgesloten.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: alle beschikbare kavels zijn verkocht. Uitbreiding aan de noordkant wordt voorbereid.
- Haulerwijk De Turfsteker: naar verwachting worden in 2025 er vier kavels verkocht.

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen, behalve voor Muldersveld Makkinga, hebben we geen risico. Voor Muldersveld Makkinga is een verliesvoorziening van ad € 182.000 gevormd (ten laste van de algemene reserve grondexploitatie). In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

In 2024 is er op basis van voorlopige aangiften een bedrag van € 154.000 betaald. Definitieve aangifte volgt later. In de jaren hiervoor waren er nog verrekenbare verliezen uit het verleden waar we de winsten konden verrekenen. Dat is in 2024 gestopt. De vennootschapsbelasting is ten laste gebracht van de algemene reserve grondexploitatie, dit conform eerdere besluitvorming van de raad. We voorzien dat met name de toekomstige complexen waarin (veel) sociale woningbouw of betaalbare koop wordt gerealiseerd een drukkend effect zal hebben op de winstneming (respectievelijk verliesgevende plannen).

Algemene reserve grondexploitatie
Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen.

De stand van de reserve is per 31-12-2024 € 2,139 miljoen. Naast een bedrag van € 1,376 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar. Naast de winstneming in 2024 zijn er in 2024 twee onttrekkingen gedaan, namelijk voor de vennootschapsbelasting (€ 154.000) en de verliesvoorziening Muldersveld (€ 182.000). Eerdere jaren is de hoogte van de reserve (exclusief onderdeel Masterplan Oosterwolde) gekoppeld aan het berekende minimale niveau. Voor 2024 is dit niveau berekend op € 369.000. Bij de Nota Reserves en voorzieningen per 2024 stellen wij u voor deze koppeling, net als in 2023 en in 2022, voor nu los te laten. In de nabije toekomst zullen er nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Om eventuele verliezen te kunnen opvangen is een betere reservepositie noodzakelijk. Ook de lasten voor de vennootschapsbelasting voor de toekomst is een robuuste reservepositie nodig.

Budget strategische aankopen
Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de 'Nota Grondbeleid'. (Zie financiële verordening 2020 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

In 2024 zijn een tweetal percelen in Appelscha aangekocht. De locaties zijn archeologisch en milieukundig onderzocht en geschikt bevonden ter inzet voor het toekomstig beoogde gebruik. De aankopen zijn opgenomen onder de materiële vaste activa, onderdeel gronden en terreinen. De gronden zijn verworven met het oog op een gebiedsontwikkeling. Op dit moment is er nog geen operationele grondexploitatie. Dit zal binnen een afzienbare periode wel het geval zijn.

Meerjarenbegroting grondexploitatie
Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). Omdat we voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw initiatieven in ontwikkeling brengen, zullen we de administratie hierop aanpassen.

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw
Een deel van de woningbouwopgave zal door particuliere bouwers worden opgepakt. Dit betreft veelal kleinere projecten en bij uitzondering enkele grotere projecten. De actuele stand van zaken wordt bijgehouden in de Planmonitor. We zien wel dat we in (nagenoeg) alle dorpen ontwikkelingen hebben.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

Samen sterker, dat is de OWO-samenwerking. Het gaat om de samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op beleidsmatige terreinen waar dit, vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn.
In 2024 is de OWO-bestuursovereenkomst geactualiseerd zodat deze beter aansluit op de huidige OWO-samenwerking, minder gaat over het oprichten van de OWO-afdelingen en meer gericht is het continueren en optimaliseren van de samenwerking. De OWO-klankbordgroep is tweemaal bijeengekomen en er zijn twee themabijeenkomsten georganiseerd, over het Omgevingsplan en over ICT. De 3e bijeenkomst is niet doorgegaan wegens te weinig aanmeldingen.

Bodemplaatonderzoek OWO-VTH en OWO-B&R
Eerder hebben we onderzoek gedaan wat er nodig is de OWO-afdeling Bedrijfsvoering toekomstbestendig te maken. In 2024 zijn we een soortgelijk onderzoek gestart voor OWO-afdelingen Beheer & Registratie (B&R) en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH). De uitkomsten verwachten we in het 1e kwartaal van 2025.

Digitale dienstverlening
Binnen de OWO werken we continue aan de verbetering van de dienstverlening. In 2024 hebben we daarom de volgende zaken opgepakt:

- Alle medewerkers zijn overgegaan naar Microsoft 365.
- De overstap naar een nieuwe kernapplicatie voor het Sociaal domein en Belastingen is nog niet geheel afgerond. Onder andere personele wisselingen intern én bij de aanbieder, zorgen voor vertraging. Naast de overstap naar nieuwe kernapplicaties betekent dit ook wat voor de medewerkers die ermee moeten werken. We onderzoeken hoe we het beheer van de nieuwe applicaties goed kunnen oppakken en leiden de medewerkers op te werken vanuit de nieuwe systemen. Afronding van beide applicaties volgt in 2025.
- We werken hard aan verbetering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Samen met de gemeente Leeuwarden hebben we een regelanalist aangetrokken die aan de slag is het DSO beter en begrijpelijker in te richten. Deze omvangrijke klus loopt nog door in 2025.
- We maken grote stappen in het wegwerken van de achterstanden bij het archief. We verwachten dit project in 2025 af te ronden.
- Wij zijn aangesloten op de MijnOverheid berichtenbox. We versturen de WOZ aanslagen via de berichtenbox. De komende periode gaan we het aantal producten die we via MijnOverheid versturen uitbreiden.

Datagedreven werken, Kunstmatige intelligentie en informatieveiligheid
Datagedreven werken, kunstmatige intelligentie en informatieveiligheid worden steeds actuelere onderwerp binnen de OWO-samenwerking. We werken aan een datastrategie voor de OWO-gemeenten en zetten in op bewustwording bij medewerkers. Daarnaast hebben we:

- De eerste data dashboards (monitors) opgesteld om zo teams efficiënter met behulp van inzichtelijke data te laten werken. Denk hierbij aan een monitor bij VTH en bij gebiedsteams.
- De werkgroep A.I. opgericht om de ontwikkeling van Kunstmatige intelligentie te volgen, vraagstukken op te pakken rondom A.I. en advies te geven op welke wijze we veilig gebruik kunnen maken van A.I.
- De invoering van de Woo (wet open overheid) en de Wmbev (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) opgepakt om zo te voldoen aan beide wetten.
- Besloten in OWO-verband te werken aan nieuw informatieveiligheidsbeleid en willen we voldoen aan de BIO II, het nieuwe kader voor de overheid voor informatiebeveiliging. In 2025 hopen we dit nieuwe beleid aan u voor te leggen voor vaststelling.

Inkoop, aanbesteden en verzekeren
We werken in OWO-verband samen aan zowel inkoop, aanbesteden en verzekeren. In het Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MOVI) actieplan hebben we afspraken gemaakt hoe we binnen de OWO verdere stappen kunnen zetten op het gebied van maatschappelijke inkoop. Daarnaast hebben we in 2024 binnen OWO gewerkt aan de volgende zaken.

- Bij zowel de gebiedsteams, de aanbieders én de backoffice Sociaal domein is veel werk verzet om de nieuwe Inkoop Jeugd vanaf 1 januari 2025 goed van start te laten gaan.
- Het contractbeheer is verder geprofessionaliseerd en het verzekeringsbeleid is in OWO opnieuw vastgesteld.

De omgevingswet, APV en omgevingsplannen
In 2024 is de nieuwe Omgevingswet ingevoerd. Om deze nieuwe wet goed binnen OWO te organiseren zijn er een aantal zaken opgepakt:

- Er zijn collega's vrijgemaakt die vragen van inwoners over de nieuwe wet konden beantwoorden.
- We hebben afgesproken in OWO-verband de omgevingsplannen op te stellen.
- We hebben in OWO-verband sneltoetscriteria afgesproken om zo sneller een vergunning te kunnen verlenen voor kleinere werkzaamheden.
- We stemmen regelmatig af met de Fumo over de nieuwe taakverdeling en hoe we hier gezamenlijk goed uitvoering aangeven.
- We werken aan de aanpassing van de APV zodat deze goed aansluit op de nieuwe omgevingswet. We hadden de hoop dit in 2024 af te ronden, maar dit is niet gelukt. Besluitvorming wordt verwacht in de eerste helft van 2025.

Het VTH beleidsplan, ondermijning en veiligheid
We zien bij VTH een verschuiving van onderwerpen die veel tijd vragen. Zo hebben we in 2024 veel tijd gestoken in leefbaarheid, burenruzies, statushouders en ondermijning. Ook zien we steeds meer soevereinen in onze regio. Dit kost VTH ook steeds meer tijd en inzet. De extra beschikbaar gestelde voor toezicht en handhaving zijn zeer welkom gebleken.
We hebben het afgelopen jaar veel inzet gepleegd op:

- Het trainen van medewerkers zodat zij hun werk veilig kunnen doen. Denk hierbij aan de RTGB (Regeling toetsing geweldbeheersing buitgewoon opsporingsambtenaren) trainingen.
- De maandelijkse ondermijningsdag in één van de drie OWO-gemeenten. Dit zijn integrale acties met diverse professionals om ondermijning tegen te gaan.
- Het uitvoeren van controles op o.a. illegale bewoning, prostitutie en uitbuiting en huisvesting.
- De voorbereiding, vergunningverlening en toezicht rondom evenementen. We hebben afgesproken in OWO-verband te werken aan nieuw Evenementenbeleid.

Het VTH beleidsplan liep tot eind 2024. In het eerste kwartaal van 2025 ontvangt het college daarom een voorstel het beleidsplan te verlengen tot 2026 om zo het vierjarige plan gelijk op te laten lopen met de collegeperiode.

Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding

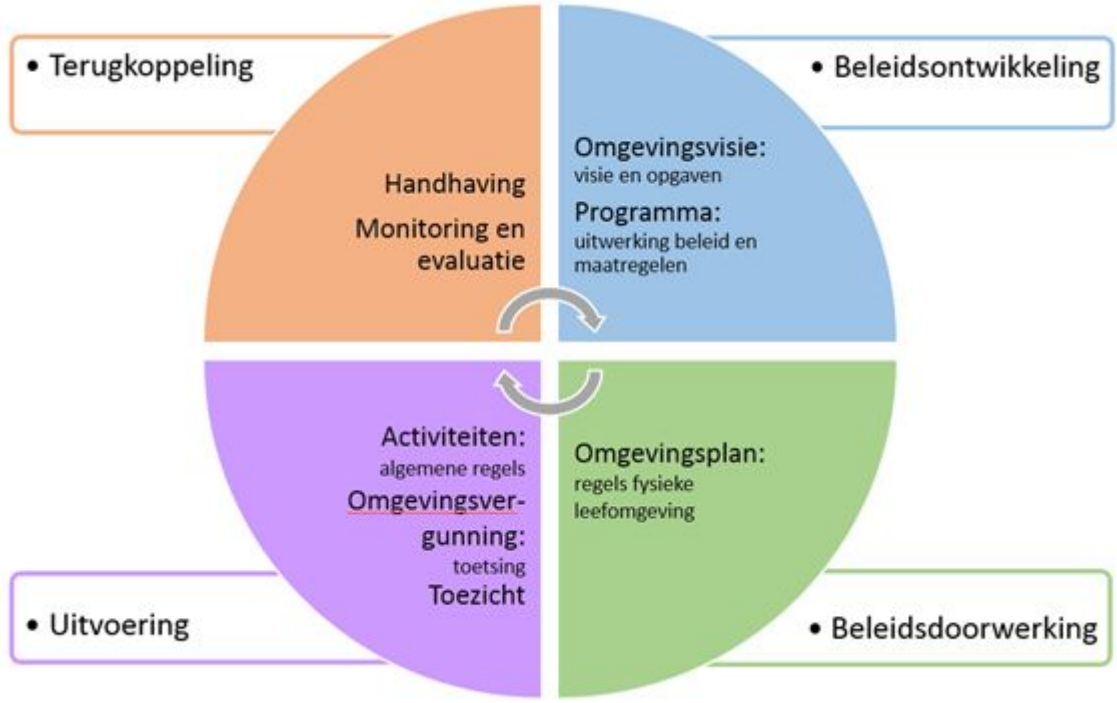
In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie op Samenleven, de Omgevingswet, de Regio Deal, het Haerenkwartier, stikstof en het accommodatiebeleid.

1. Omgevingswet

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Beleidscyclus

De omgevingswet vraagt een nieuwe manier van werken, namelijk met een beleidscyclus. Voor de inwerkingtreding van de omgevingswet werd een nieuw beleidsdocument in zijn geheel voorbereid en vastgesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om de structuurvisie, een bestemmingsplan of een ander beleidsdocument. Dit waren statische beleidsdocumenten. Onder de omgevingswet worden deze beleidsdocumenten door de beleidscyclus dynamisch. De beleidsdocumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, worden per thema, maatschappelijk ontwikkeling of initiatief aangepast. De beleidsdocumenten moeten altijd met elkaar in overeenstemming zijn. Zo kan het voorkomen dat de omgevingsvisie aangepast moet worden om een thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief mogelijk te maken in het omgevingsplan. Onderstaande afbeelding maakt de beleidscyclus inzichtelijk.

Omgevingsvisie
Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststellingwerf door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld.

Programma's
De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals warmteprogramma, volkshuisvestingsprogramma (opvolger van de verplichte woonzorgvisie) en het actieplan geluid. Deze programma's moeten voor 2026 (deels) vastgesteld zijn. Ook is een programma verplicht als een omgevingswaarde (bijvoorbeeld luchtkwaliteit) overschreden dreigt te worden. Binnen onze gemeente is (vooralsnog) geen sprake van een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's om bijvoorbeeld een nieuw beleidskader vast te stellen voor een thema of gebiedsontwikkeling. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's.

Omgevingsplan
Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Een gebiedsdekkend omgevingsplan is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 beginnen wij, in OWO verband, met bouwen aan het gebiedsdekkende omgevingsplan. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen), wat extra werk met zich meebrengt.

Transitiefase
De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziektes zullen optreden. We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we de opgedane ervaringen samen met de OWO-partners de nieuwe werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

2. Regio Deal Zuidoost Friesland
In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma’s die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma’s versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

De Regio Deal Zuidoost Friesland verloopt voorspoedig en is begonnen aan de afrondende fase. In deze fase worden de projecten uitgevoerd en afgerond. In de oorspronkelijk beoogde planning is de Regio Deal

van start gegaan op 1 oktober 2020 en is afgesproken dat alle gelden besteed moeten zijn op 31 december 2023. Hierbij was ruimte overgelaten van 1 januari 2024 tot 1 oktober 2024 voor de afronding en de verslaglegging van de Regio Deal.

De meeste projecten verlopen voorspoedig en hebben geleid tot de versterking van de samenwerking tussen de overheden, onderwijs en zorginstellingen. Bij verschillende projecten is gebleken dat deze, om verschillende legitieme redenen, niet afgerond konden worden voor 31 december 2023. Voor het project Leer- en Kenniscentrum Bodem is uitstel verleend tot 1 oktober 2024. Voor de projecten zorgeconomie en het uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme is uitstel verleend tot tot 1 oktober 2025.

De Regio Zuidoost Friesland heeft geen aanvraag ingediend voor de zesde tranche van de Regio Deal. Dit betekent dat de vorm van samenwerking vanuit de Regio Deal na afronding van de onderstaande projecten ten einde komt.

Zorgeconomie
Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen o.a. door vergrijzing en ontgroening tegemoet te treden. We doen dit door in te zetten op positieve gezondheid en werkgelegenheid in de zorg. Er zijn/worden drie regiobrede aanpakken ontwikkeld: Bloeizones, Atelier Sociaal Domein en werkgelegenheid in de zorg.

Voor Zorgeconomie is met de partners uit de Regio Deal een uitvoeringsprogramma opgesteld. We zetten daarbij in op Positieve Gezondheid (Atelier Sociaal Domein en Bloeizone) en Werkgelegenheid in de zorg. Met het thema Positieve Gezondheid beogen we dat onze inwoners mentaal en fysiek gezond blijven. Dit doen we door het stimuleren en faciliteren van Bloeizones in de regio zodat inwoners in een gezonde leefomgeving wonen. Ook werken we met studenten aan vraagstukken rondom Positieve Gezondheid in het Atelier Sociaal Domein. De resultaten hieruit delen we met onze partners. Doel van het thema werkgelegenheid is ervoor zorgen dat we vraagstukken rondom werkgelegenheid (in de zorg) kunnen aanpakken en aantrekkelijk blijven als arbeidsmarktregio. Dit doen we door het verstrekken van opstartsubsidies aan een aantal projecten die een vernieuwende bijdrage leveren aan het personeelstekort in de zorg. Binnen Zorgeconomie werken we nauw samen met verschillende partners, zoals het HANNN, FSP en NHL-Stenden.

Vanuit het Rijk is € 525.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan de zorgeconomie. Vanuit de gemeente is € 55.000 aan cofinanciering beschikbaar. De looptijd van het project is tot eind 2023. In eerste instantie is er uitstel gevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2024. Echter, bij de verantwoording bleek dat het twee van de 8 bloeizones niet gelukt is al hun plannen tot uitvoering te brengen binnen de looptijd van het programma zorgeconomie. Dit ondanks de nodige inspanningen en buiten de eigen invloedsfeer van de bloeizone initiatieven. In beide gevallen gaat het om de realisatie van een buurttuin/voedselbos waarbij grondwerkzaamheden nodig zijn en de betreffende gemeente betrokken is voor het vinden van een geschikte plek. De werkzaamheden raakten vertraagd door extra gemeentelijk overleg, slecht weersomstandigheden en/of een hovenier met een volle agenda/personeelstekort. Om te voorkomen dat het geld teruggestort moest naar het rijk en de plannen alsnog in uitvoering te brengen is opnieuw uitstel gevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2025. Uitvoering kan binnen de bestaande project begroting.

Personeelstekort (ouderen)zorg
- We starten een pilot met waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in de zorg.
- We blijven in gesprek met partners in welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsparticipatie om te zoeken naar andere concrete oplossingen en kansen die regionale samenwerking ons kan brengen.
- We gaan onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden.

Masterplan Oosterwolde
De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat.

Dit project is in 2023 afgerond. Er is een nieuwe detailvisie vastgesteld en er zijn een drietal projecten ten behoeve van de verbetering van de sfeer, leefbaarheid en vergroening van het centrumgebied in Oosterwolde uitgevoerd. Een daarvan is het vergroenen van de Stationsstraat naar voorbeeld van het mobiele bos in Leeuwarden. Er zijn 10 bomen geplant in verrijdbare bakken. De andere twee betreffen het plaatsen van grondspots onder drie grote beukenbomen en plaatsen van stekkers op lantaarns ten behoeve van de feestverlichting.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

De regionale toeristische ontwikkelstrategie is opgesteld. Deze geeft de ontwikkelrichting aan voor 2030 inclusief een uitvoeringsprogramma dat nu in uitvoering is. Het Uitvoeringsprogramma Ervaren-Turf krijgt invulling door de realisatie van TOP's, entrees en toeristische routes. De TRZF heeft een financiële bijdrage ontvangen om de marketing, professionalisering van de sector en productontwikkeling van Het Andere Friesland verder uit te bouwen.

Vanuit het Rijk is € 1.000.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan het uitvoeringsprogramma. Vanuit de regio is € 200.000 aan cofinanciering beschikbaar gesteld. De looptijd van het project is tot eind 2023. Inmiddels is uitstel aangevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2025. Bij de uitvoering van het project is gebleken dat de beschikbare rijksbijdrage niet volledig besteed kan worden. Er blijft in ieder geval een totaal van € 270.000 over. Deze gelden zijn in juli 2024 overgeheveld naar het project Water vasthouden bij droogte waar wij geen projecttrekker van zijn.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC-Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreiden worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC-Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC-Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

We hebben een leer- en onderzoekscentrum opgezet waar agrariërs, bedrijven, onderzoekers en studenten kennis kunnen vergaren over de samenhang tussen ecosysteem diensten van de bodem, organische stofgehalte, emissies naar lucht en water, circulariteit van gebruik van stofstromen, adaptatie aan klimaatverandering en hiervan afgeleide verdienmodellen. Een centrum dat regionaal is ingebed, maar met een (inter)nationale netwerk en uitstraling. Het centrum heeft als belangrijkste doelstelling handelingsperspectieven te genereren voor inzetten van bodem in een economisch renderende landbouw voor tegengaan van effecten van klimaatverandering en ontwikkelen van methodieken om bodems en geleverde ecosysteemdiensten beter bestand te maken tegen effecten van klimaatverandering.

Vanuit het Rijk is € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van de faciliteiten en coördinatie, communicatie en projecten in de eerste drie jaar. Na drie jaar (2024) moet het leer- en onderzoekscentrum op eigen benen staan en zelf voldoende middelen genereren uit projecten, cursussen en verhuur faciliteiten om personeel, onderhoud en vervanging te bekostigen. Op 1 oktober 2024 is dit project afgerond en we zijn

op dit moment bezig met de verslaglegging van dit project middels een afrondingsformulier.

3. Haerenkwartier

De wijk Haerenkwartier is een moderne toekomstbestendige wijk, waarbij de gemeente rekening heeft gehouden met het inrichten van de wijk op een klimaatrobuuste en duurzame wijze. Het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen en draagt bij aan de verbetering en verduurzaming van het woningbestand in Ooststellingwerf. De bewoners van de wijk ontmoeten elkaar en zijn trots op hun wijk en medebewoners. Ze voelen eigenaarschap en dragen naar vermogen actief bij aan een nette, gezellige en leefbare wijk. Professionals zijn zichtbaar en bekend en bieden ondersteuning aan bewoners die dit nodig hebben. Ze kennen de wijk en de bewoners waardoor vroegsignalering mogelijk wordt en vormen een sluitende keten van zorg en ondersteuning.

Alle fysieke werkzaamheden zijn afgerond en dat is in 2024 met een groot wijkfeest gevierd. Er staat een volledige nieuwe en duurzame wijk waar iedereen trots op kan zijn. Naast alle fysieke maatregelen was en is er veel aandacht voor bewoners(participatie) en de leefbaarheid in de wijk. We werken samen met de klankbord van ca. 35 enthousiaste wijkbewoners. Het programma Aandachtsgebieden liep 1 oktober 2024 af. We willen de wijk nog niet loslaten en blijven investeren in de sociale cohesie en activering in de wijk. In samenwerking met onder andere het Leger des Heils, Scala, het Gebiedsteam en Actium houden we gezamenlijk vinger aan de pols om problemen vroeg te signaleren en waar nodig hulp te organiseren. Vanuit de klankbordgroep is een nieuwe bewonerscommissie aan het ontstaan. Vanaf 2025 gaan ze ook als zodanig aan de slag. Begin 2025 sluiten we het project nog af met alle leden van de klankbordgroep.

4. Stikstof

In de gemeente Ooststellingwerf hebben we een unieke combinatie qua grondgebruik met veel (omliggende) beschermde natuurgebieden en een grote agrarische sector. Het stikstofprobleem is daardoor juist voor ons een steeds groter wordend probleem met veel directe belanghebbenden. Door de vertraagde aanpak van het Rijk en de Provincie Fryslân is er op dit moment geen houdbaar beleid om voldoende stikstofreductie te realiseren om voldoende natuurherstel te bevorderen. Het NPLG/FPLG had vooral (via gebiedsprocessen) aan natuurherstel bij moeten dragen, naast thema's als: klimaat, water en bodem en landbouw.

In de toekomst willen we in een mooi, gezond en leefbaar Ooststellingwerf wonen, werken en produceren. Daarom willen wij als gemeente - door zelf aan oplossingen en kaders te werken - aan de slag met beleid, onderzoeken en projecten om ons landelijk gebied klaar te maken voor de toekomst. Dit leidt naar verwachting tot een forsere inzet vanuit de gemeente qua capaciteit, ook als we dit in samenwerking gaan doen. Denk aan de inzet van ambtenaren uit verschillende werkvelden om ook het gesprek aan te gaan rond de genoemde natuurgebieden met agrariërs, natuurbeheerders, bedrijven en bewoners. We streven naar een balans tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, agrariërs, grondeigenaren/beheerders in de gemeente.

Wat gaan we doen

- Meewerken aan verbetering van natuur.
- Hierin samen met de raad optrekken.
- Zorg dragen voor een gebiedsgerichte aanpak.
- Daarbij rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen.
- De agrariërs steunen die de omslag naar kringlooplandbouw (willen) gaan maken en circulaire landbouwinitiatieven steunen.
- Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken.
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebben. Participatie is een belangrijk onderdeel van het proces: we zijn en gaan in gesprek met groepen agrariërs en andere groepen belanghebbenden.

Doel voor ons gemeente is ook om onze vergunningverlening te kunnen blijven doen.

5. Accommodatiebeleid

Wat willen we bereiken?

In de startnotitie (2023) staat het doel van het accommodatiebeleid, namelijk:
'We willen dat Ooststellingwerf leefbaar blijft. We willen een gemeente zijn waar mensen naar elkaar omkijken en waar iets te beleven valt. Goede en toegankelijke accommodaties zijn daarvoor een voorwaarde. Waar ontmoeten inwoners elkaar, waar ontstaan sociale contacten, waar bewegen inwoners, waar leren kinderen? En hoe houden we rekening met grote maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing en digitalisering? Passen de beschikbare accommodaties bij de toekomstige vraag? De exploitatie moet bovendien duurzaam zijn en betaalbaar blijven. Daarom willen we toekomstbestendig accommodatiebeleid ontwikkelen met duurzaam (gebruik van de) accommodaties op het gebied van ontmoeten, welzijn, bewegen, cultuur, recreëren, gezondheid en leren.'

In het accommodatiebeleid gaat het voornamelijk over 'gemeentelijke' accommodaties. Maar er zijn nog vele andere accommodaties die een maatschappelijke functie hebben ('externe accommodaties' zoals dorpshuizen), waar verduurzamingsvraagstukken spelen.

Onder accommodaties vallen ook de onderwijsgebouwen. Daarvoor stellen we een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op. Dit is een langetermijnvisie voor onderwijshuisvesting dat wordt opgesteld door schoolbesturen en de gemeente. Zie hiervoor ook programma 4 Onderwijs.

Het op te stellen accommodatiebeleid inclusief IHP steekt in op:

- Efficiënt gebruik van accommodaties in relatie met behoud van leefbaarheid in alle dorpen.
- Een slimme inzet van accommodaties en keuzes maakt in welke accommodaties er dan nodig zijn.
- De langdurige betaalbaarheid zowel op beheer en onderhoud als op het gebied van verduurzaming.

Wat hebben we ervoor gedaan?
Op 4 juli 2023 had de raad een werkbijeenkomst over het vervolg van het accommodatiebeleid en zijn vijf denkrichtingen/scenario's besproken. Op 31 oktober 2023 stelde de raad de Startnotitie Accommodatiebeleid geamendeerd vast.

In 2024 startte een participatieproces met de eigenaren en gebruikers van het maatschappelijk vastgoed in de dorpen. Ook werd een digitale enquête uitgezet onder inwoners. Het totaal daarvan is aan de raad gepresenteerd op de themaraad van 19 maart 2024. Daarna zijn ook jongeren nog bevraagd.

De conclusie uit het participatieproces en de reacties tijdens de themaraad was dat een combinatie van scenario B (Efficiënt & samen) en scenario D (Optimale leefomgeving) de voorkeur geniet. In aanvulling daarop heeft het college met inachtneming van alle belangen een voorkeursscenario ontwikkeld, dat op in september 2024 in de raad is behandeld. Dit leidde tot het besluit om het voorkeursscenario uit te werken en in aanvulling daarop nog drie specifieke onderzoeken te starten, namelijk naar het Bosbad Appelscha, een MFA Appelscha en een MFA Oosterwolde.

In november 2024 werd een motie aangenomen om de onderzoeksopdracht voor het MFA Oosterwolde te wijzigen.

Eind 2024 startten de betreffende onderzoeken. Verwachting is dat de raad in juni 2025 integraal kan besluiten over het accommodatiebeleid en het integraal huisvestingsplan onderwijs, inclusief een concrete planning voor investeringen in de eerste vier jaren, een doorkijk naar de middellange termijn (= 5 tot < 15 jaar) en een doorkijk naar de lange termijn (> 15 jaar).

Wat mag het kosten?
De raad heeft op 8 november 2022 amendement # A-019 "Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid" aangenomen. Inhoudende dat met ingang van 2024 € 200.000 structureel aan kapitaallast beschikbaar is gesteld en in de jaren daarna het budget steeds met € 100.000 op te hogen, tot er voldoende budget beschikbaar is voor het accommodatiebeleid inclusief IHP. Bij de Kaderbrief 2025 is besloten om het budget vanaf 2028 ieder jaar structureel met € 200.000 te verhogen in plaats van met € 100.000.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

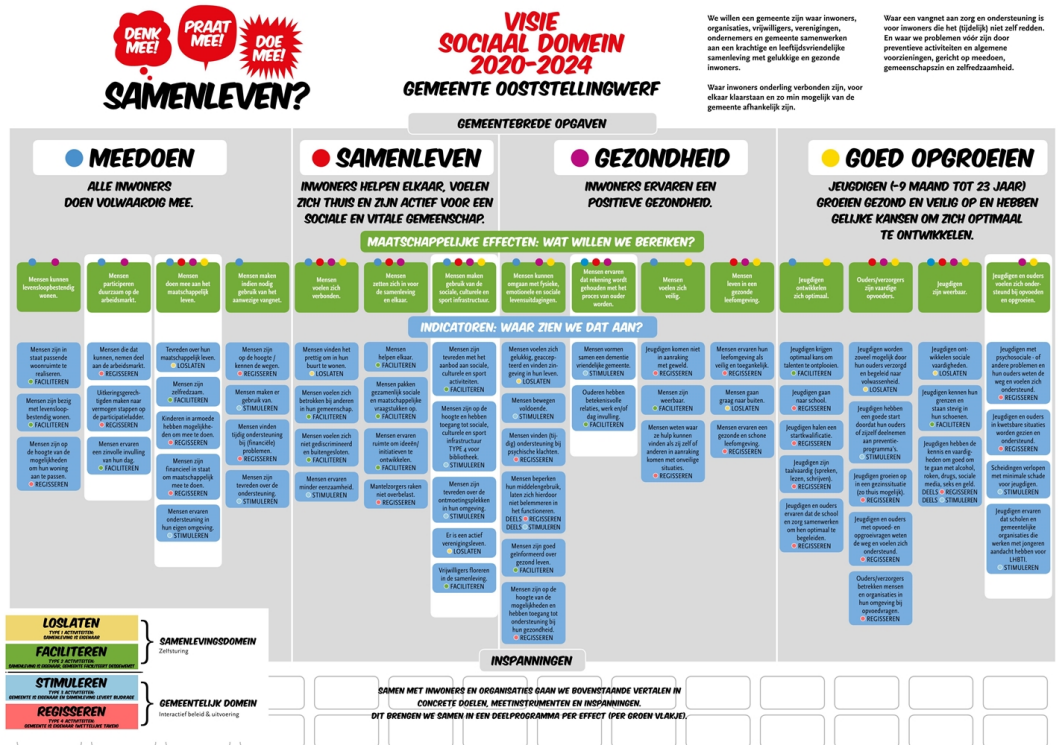
Inleiding

Dit programma 'Sociaal Domein' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Samenleven, Meedoen, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven.
In 2023 heeft een tussenevaluatie van de Visie op Samenleven plaatsgevonden. De analyse en bevindingen zijn samen met accenten en afbouwpunten voor de komende jaren verzameld in het document 'Tussenbalans Visie op Samenleven'. De accenten en afbouwpunt zijn in januari 2024 vastgesteld door de gemeenteraad.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de drie opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda's en staan hieronder beschreven.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 6, thema 6.2 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap

Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden 'elkaar ontmoeten', 'elkaar ondersteunen' en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.1 Samenleven
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.1 Samenleven
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 7.1 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 5, thema 5.1 Sport en cultuur en bij thema 6.1 Samenleven (voor sociale infrastructuur)
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 7, thema 7.1 Gezondheid.
Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect staan in programma 4, thema 4.1 Onderwijs.
L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Integraal en ontschot werken

We blijven investeren in integraal en ontschot werken. In de doe-agenda's zien we het integraal werken terug (niet meer denken vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken). Dit werkt ook door in onze afspraken met samenwerkingspartners. Bijvoorbeeld met stichting Scala en de bibliotheek werken we aan het anders vormgeven van de subsidie-afspraken. We richten deze steeds meer op effecten (outcome) in plaats van activiteiten (input, output).

Doorontwikkeling Gebiedsteam

Inwoners weten waarvoor en hoe ze bij het Gebiedsteam terecht kunnen.

Het Gebiedsteam is belangrijk bij de implementatie van de Visie op Samenleven en de accenten van de Tussenbalans. We willen één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken. We vragen inwoners met de meeste 'stapeling' van problemen wat zij echt nodig hebben en bekostigen dat (in plaats van verstrekken waar zij recht op hebben). We verlengen de hulp niet zonder onderzoek naar wat nodig is. Hierdoor zijn we goedkoper uit, zijn de oplossingen duurzamer en voelen de mensen waar het om gaat zich meer gehoord. We werken op vindplaatsen, zoals scholen en bij de huisarts. We zorgen voor een communicatiestrategie, zodat inwoners de weg weten en optimaal geïnformeerd zijn. Er is een sociale kaart waarin zichtbaar is wat er in onze gemeente allemaal is (zonder indicatie) op het terrein van zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken en vrije tijd. Daarmee maken we het inwoners en professionals makkelijker om gebruik te maken van algemene (preventieve en lichte) voorzieningen ('voorliggend veld'). Ook stimuleren we het gebruik hiervan door medewerkers te helpen meer gebruik te maken van het voorliggende veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten en dragen we bij aan normaliseren.

Datagedreven werken en Monitor Sociaal Domein

Bij het maken van de doe-agenda's gebruiken we data om gericht en lokaal knelpunten aan te pakken of problemen te voorkomen. Denk aan gerichte acties in een buurt, straat of dorp waar relatief veel zorggebruik, armoede of eenzaamheid is. We monitoren ons beleid via de Monitor Sociaal Domein. Hierin staat per opgave en per doe-agenda informatie die ons helpt om te zien of onze inspanningen de beoogde effecten opleveren, wat er goed gaat en wat aandacht vraagt. Daarnaast ontwikkelen we voor het monitoren van de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet aparte dashboards.

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

We investeren we in allerlei vormen van preventie (zie opgaven Meedoen, Gezondheid en Goed Opgroeien) en in sociale verbanden tussen mensen en in samenredzaamheid (stevige sociale basis). We namen we diverse andere maatregelen om de uitgaven te beperken. Om grip te krijgen op de kosten van de jeugdhulp zijn verschillende maatregelen geformuleerd. Om de resultaten hiervan goed te kunnen monitoren is een dashboard gebouwd. Samen met bovengenoemde Monitor Sociaal Domein geeft dit inzicht of we slagen in het verkrijgen en houden van grip op de kosten binnen het Sociaal Domein.

Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo)

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. De Woo kent drie doelstellingen:

- Het actief openbaar maken van informatie
- Het tijdig openbaar maken van opgevraagde informatie
- Het duurzaam toegankelijk maken van digitale informatie

Het actief openbaar maken van informatie
De Wet open overheid schrijft voor gemeenten 15 informatiecategorieën voor die de komende tijd actief openbaar gemaakt moeten worden. De verplichting tot actieve openbaarmaking is al ingegaan voor de volgende vier informatiecategorieën:

1. Wetten en algemeen verbindende voorschriften
2. Overige besluiten van algemene strekking
3. Organisatie en werkwijze
4. Bereikbaarheidsgegevens

Op een landelijke website, de Woo-index, moet de gemeente verwijzingen naar de openbaar gemaakte informatie plaatsen. Elke overheid moet een Woo-redacteur hebben, die deze verwijzingen plaatst en onderhoudt.

Het tijdig openbaar maken van opgevraagde informatie
Iedereen kan op grond van de Woo informatie bij de overheid opvragen. Elke overheid moet een Woo-contactpersoon hebben, die vragen kan beantwoorden over het opvragen van overheidsinformatie. Ooststellingwerf heeft de medewerkers van het Klantcontactcentrum aangewezen als Woo-contactpersonen.

Het duurzaam toegankelijk maken van digitale informatie
Elke overheid moet weten welke informatie ze heeft en moet die informatie kunnen vinden wanneer hier om gevraagd wordt. Verder moet er een gecontroleerd proces zijn waarmee informatie na de voorgeschreven bewaartermijn vernietigd worden of gereed zijn om te worden overgedragen aan een archiefbewaarplaats.

Wat hebben we in 2024 gedaan?

De invoering van de Woo gebeurt stapsgewijs. In OWO-verband werken we samen aan de invoering van de actieve openbaarmaking en het duurzaam toegankelijk maken van digitale informatie. Het openbaar maken van opgevraagde informatie en deels ook het actief openbaar maken van informatie wordt binnen de eigen organisatie uitgevoerd.

Het actief openbaar maken van informatie
Als Woo-redacteur is aangewezen de juridisch medewerker van het cluster bestuurlijk-juridische zaken. De Woo-redacteur heeft onderzocht welke informatie uit de 17 informatiecategorieën al openbaar is gemaakt. Daarnaast heeft de Woo-redacteur ervoor gezorgd dat alle nu verplicht actief openbaar te maken informatie inderdaad openbaar is gemaakt. Alle verwijzingen naar al openbaar gemaakte informatie is vervolgens geplaatst op de Woo-index van Ooststellingwerf. Deze is te vinden op
https://organisaties.overheid.nl/woo/23566/Gemeente_Ooststellingwerf
Hiermee voldoet Ooststellingwerf (ruimschoots) aan de nu geldende actieve informatieplicht.
Het tijdig openbaar maken van opgevraagde informatie
In de gemeente Ooststellingwerf zijn er in 2024 l 20 Woo-verzoeken binnengekomen. Hiervan zijn 16 binnen de gestelde termijn afgehandeld en 4 buiten de gestelde termijn afgehandeld. Reden hiervan was de complexiteit van het verzoek of capaciteitsgebrek bij de gemeente.

Het duurzaam toegankelijk maken van digitale informatie.
In 2024 hebben de OWO-gemeenten zich voorbereid op aansluiting bij het e-depot. Met de aansluiting op het e-depot regelt de OWO de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie zodat de te bewaren digitale informatie in de toekomst toegankelijk, vindbaar en raadpleegbaar blijft.

Jaarrekening

Balans

Balans activa

x € 1.000

Activa	31-dec-23	31-dec-24
Vaste Activa		
Immateriele vaste activa	**2.643**	**2.831**
Kosten onderzoek en ontwikkeling	237	364
Bijdrage activa derden	2.406	2.467
Materiele vaste activa	**64.868**	**63.424**
Invest. Met een economisch nut	41.200	41.275
Invest. Met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	17.769	17.133
Invest. In de openbare ruimte maatschappelijk nut	5.899	5.016
Financiele vaste activa	**6.687**	**6.554**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	148	143
Leningen aan woningcorporaties	2.366	2.293
Overige langlopende leningen	4.173	4.118
Overige uitzettingen met een typische looptijd van een jaar of langer		-
Totaal Vaste Activa	**74.198**	**72.810**
Vlottende activa		
Voorraden	**953**	**1.686**
Niet in exploitatie opgenomen bouwgrond	-	-
Onderhanden werk, waaronder bouwgrond	953	1.686
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	**9.505**	**30.146**
Vorderingen openbaar lichaam	3.898	3.795
Overige vorderingen	1.716	1.526
Uitzettingen in Rijks schatkist	3.891	24.825
Liquide middelen (kas, bank)	**427**	**464**
Liquide middelen (kas, bank)	427	464
Overlopende activa	**4.124**	**4.893**
Overig nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	4.124	4.893
Totaal Vlottende activa	**15.009**	**37.189**
Totaal Activa	**89.207**	**109.999**

gemeente ooststellingwerf

Balans passiva

x € 1.000

Passiva	31-dec-23	31-dec-24
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**41.756**	**42.872**
Algemene reserve	29.724	32.334
Bestemmingsreserves	8.175	8.420
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	3.857	2.118
Voorzieningen	**11.006**	**10.667**
Voorzieningen	11.006	10.667
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	**25.167**	**41.294**
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	25.167	41.294
Totaal Vaste Passiva	**77.929**	**94.599**
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**3.049**	**4.218**
Kasgeldlening	-	
Banksaldi	-	
Overige schulden	3.049	4.218
Overlopende passiva	**8.229**	**10.949**
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	3.622	6.449
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	4.607	4.500
Totaal Vlottende passiva	**11.278**	**15.400**
Totaal Passiva	**89.207**	**109.999**
Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen	1.038	1.025

Overzicht baten en lasten

Overzicht baten en lasten per programma

In onderstaand overzicht staan de baten en lasten per programma. De algemene dekkingsmiddelen, overhead en vpb staan apart in deze tabel gepresenteerd.

x € 1.000

Programmarekening	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
Lasten					
0. Bestuur en ondersteuning	-4.477	-3.749	-4.059	-5.048	- 989 N
1. Veiligheid	-2.450	-2.449	-2.570	-2.515	55 V
2. Vervoer	-3.811	-3.239	-7.134	-4.578	2.556 V
3. Economie	-696	-790	-1.981	-947	1.033 V
4. Onderwijs	-3.758	-3.320	-3.665	-3.479	187 V
5. Sport, cultuur en recreatie	-6.783	-6.678	-7.643	-6.876	767 V
6. Sociaal Domein	-43.921	-38.501	-47.670	-45.153	2.517 V
7. Volksgezondheid en milieu	-8.401	-8.808	-9.390	-8.815	575 V
8. Bouwen wonen en gronden	-3.663	-3.029	-7.593	-3.657	3.936 V
Totaal Lasten	-77.960	-70.564	-91.705	-81.067	10.638 V
Baten					
0. Bestuur en ondersteuning	1.565	654	829	1.200	372 V
1. Veiligheid	-	-	-	-	-
2. Vervoer	489	58	236	431	194 V
3. Economie	643	731	2.964	1.138	- 1.825 N
4. Onderwijs	1.179	664	1.082	884	- 198 N
5. Sport, cultuur en recreatie	744	510	1.039	710	- 329 N
6. Sociaal Domein	15.500	9.579	13.785	16.076	2.291 V
7. Volksgezondheid en milieu	6.316	6.849	7.000	7.300	300 V
8. Bouwen wonen en gronden	1.357	783	3.285	1.360	- 1.925 N
Totaal Baten	27.792	19.827	30.219	29.099	- 1.121 N
Totaal Programma's	**-50.168**	**-50.736**	**-61.486**	**-51.969**	**9.518 V**

Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-	0	0	-4	- 4 N
Lokale heffingen	-82	-51	-51	-62	- 12 N
Saldo financieringsfunctie	-125	-370	-217	-342	- 125 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	9	150	-31	- 181 N
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	-207	-412	-118	-439	- 320 N
Baten algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	60.010	59.684	62.595	62.818	223 V
Deelnemingen	133	61	100	133	33 V
Lokale heffingen	3.292	3.268	3.286	3.262	- 24 N
Saldo financieringsfunctie	311	8	336	457	121 V
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	33	9	9	-	- 9 N
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	63.779	63.030	66.326	66.670	344 V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**63.572**	**62.618**	**66.208**	**66.232**	**24 V**
Overhead					
Totaal lasten overhead	-14.507	-15.396	-16.148	-16.699	- 551 N
Totaal baten overhead	3.131	3.440	3.486	3.706	220 V
Totaal overhead	**-11.376**	**-11.956**	**-12.662**	**-12.993**	**- 331 N**
Vennootschapsbelasting					
Lasten vennootschapsbelasting	-11	-	-	-154	- 154 N
Baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal vennootschapsbelasting	**-11**	**-**	**-**	**-154**	**-154**
Saldo van baten en lasten	**2.017**	**-75**	**-7.941**	**1.116**	**9.057 V**

Mutatie reserves					
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-1.351	-	-1.196	-4.697	- 3.501 N
Onttrekkingen	3.191	568	8.265	5.699	- 2.566 N
Totaal Mutatie reserves	**1.840**	**568**	**7.069**	**1.002**	**- 6.067 N**
Mutatie reserves	**1.840**	**568**	**7.069**	**1.002**	**- 6.067 N**
Resultaat	**3.857**	**494**	**-871**	**2.118**	**2.989 V**

Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen
De jaarrekening is opgesteld op basis van de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het gerealiseerde resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben voor het einde van het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de cijfers.

Schattingen
Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Continuïteit
De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Er zijn geen zaken die het voortbestaan van de gemeente in de weg staan. Daarnaast sluit de begroting waardoor er geen sprake is van preventief toezicht.

Immateriële vaste activa
Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.
- Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa
De vaste activa worden onderscheiden in activa met economisch nut, activa met maatschappelijk nut en activa met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Activa met een maatschappelijk nut en verkrijgingsprijs van minder dan € 250.000 worden niet geactiveerd.

Activa met een economisch en maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van daarvoor ontvangen subsidies en bijdragen van derden. Vanaf 2020 wordt bij investeringen in bedrijfsgebouwen een restwaarde gehanteerd. Deze restwaarde bedraagt vanaf 2022 maximaal 60% van de WOZ waarde na investering. Bij activering wordt het actief lineair afgeschreven, hier kan bij raadsbesluit van worden afgeweken qua afschrijvingsmethode en afschrijvingstermijn. De eerste afschrijving vindt plaats in het jaar na het gereedkomen van het actief. Activa met een meerjarig maatschappelijk nut zijn investeringen in aanleg en onderhoud van waterwegen, waterbouwkundige werken, wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden, bruggen, viaducten, tunnels, verkeerslichtinstallaties, openbare verlichting, straatmeubilair, reconstructie openbare ruimte en openbaar groen. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Het resterende wordt in één keer afgeschreven.

Afschrijvingstermijnen
In de Financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex. artikel 212 Gemeentewet zijn de te hanteren afschrijvingstermijnen vastgelegd. Vaste activa wordt lineair afgeschreven, tenzij de raad in voorkomend geval anders besluit. De tabel onderaan dit hoofdstuk geeft de belangrijkste afschrijvingstermijnen weer.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa
Voorraden
De als 'onderhanden werken' opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

De inschattingen rondom de opbrengsten van de grondexploitatie kennen een inherente onzekerheid die groter wordt naarmate de te verwachten opbrengsten verder weg in de tijd liggen. Daarom maken we voor het realiteitsgehalte van de verwachte opbrengsten een knip tussen de eerste vijf jaar en de periode daarna. Voor de bepaling van de tussentijdse winstneming nemen we de gerealiseerde opbrengsten alsmede de verwachte opbrengsten voor de eerste vijf jaren mee. In het geval die lijn zou leiden tot een tekort, terwijl gedurende de periode daarna nog voldoende opbrengsten worden verwacht, nemen we een deel van de opbrengsten in de restant periode mee, zodat per saldo geen verlies hoeft te worden genomen. Dat zou niet reëel zijn bij voldoende winstpotentie.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Reserves
In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve.

Voorzieningen
Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden). Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders wordt op de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen

gewaardeerd. De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Met uitzondering van de beheerplannen van accommodaties waarvan de raad besloten heeft de besluitvorming over het accommodatiebeleid af te wachten. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer
Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Rechtmatigheidsverantwoording
De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening Ooststellingwerf 2023 (inclusief vastgestelde 1ste wijziging van de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023) en op basis van de kadernota rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 25 februari 2025 door de raad is vastgesteld;
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Bij onderschrijdingen van lasten of investeringskredieten en/of lagere of hogere baten op programmaniveau van meer dan € 25.000 dan begroot, is het uitgangspunt dat als de begroting niet tijdig is aangepast, dit als formeel onrechtmatig wordt beschouwd. Deze worden als rechtmatig aangemerkt als deze zijn toegelicht in de tussentijdse rapportage en/of de programmarekening en tellen niet mee voor de rechtmatigheidsverantwoording.
    - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- Een verantwoordingsgrens van 3% (zijnde afgerond €3.098.672) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen.
- Een rapportagegrens van 5% van de verantwoordingsgrens (zijnde afgerond €154.934) is gehanteerd waarboven individuele fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Afschrijvingstermijnen

Omschrijving	Afschrijvingstermijn (maximaal)
1. Immateriële activa	
1.1 Kosten voor onderzoek en ontwikkeling (niet toe te rekenen aan een actief)	5
1.2 Bijdrage activa in eigendom van derden	Divers
2. Gebouwen	
2.1 Nieuwbouw gebouwen (inclusief onderwijs)	40
2.2 Renovatie, restauratie, aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen	25
2.3 Ingrijpende bouwkundige aanpassingen	40
2.4 Uitbreidingen/verbouwingen bestaande activa	20
2.5 Kantoorinventaris, schoolmeubilair, onderwijsleerpakketten, gebruiksduur verlengend groot onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen	10
3. Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	
3.1 Rioleringen en milieumaatregelen	50
3.2 Bouwkundige delen van gemalen, persleidingen	45
3.3 Mechanisch/elektrisch gedeelte pompen en gemalen riolering	25
3.4 Aanleg begraafplaatsen en vaarten	40
3.5 Oevervoorzieningen	15
4. Vervoer- en hulpmiddelen	
4.1 Zware vrachtauto's, minikraan, aanhangwagens	12
4.2 Zware tractoren, grote houtversnipperaars	10
4.3 Sneeuwploegen, schaftwagens, aanhangstrooiers	15
4.4 Maaimachines	6
4.5 Lichte bestelauto's	7
4.6 Zwaardere bestelauto's	8
4.7 Opzetstrooiers	10
5. Machines, apparaten en installaties	
5.1 Telefooninstallaties, veiligheidsvoorzieningen	10
5.2 Technische installaties bedrijfsgebouwen (lift, c.v.)	15
5.3 Automatiseringsapparatuur (hardware en software)	5
6. Grond-, weg en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)	
6.1 Wegen, bruggen, viaducten, walbeschoeiing	15
6.2 Betonnen wegen, betonnen fietspaden, betonnen en kunststof bruggen	50
6.3 Stalen bruggen	25
6.4 Houten (fiets-) bruggen	25
6.5 Verkeersinstallaties, bushaltes	10
6.6 Armaturen straatverlichting	20
6.7 Lichtmasten	40

Toelichting op de balans activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn bezittingen die niet fysiek tastbaar zijn. Voor ons bestaat de balanspost uit 'Kosten onderzoek en ontwikkeling' en 'Bijdragen aan activa in eigendom van derden'.

x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boek waarde 31-12-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2024
Kosten onderzoek en ontwikkeling						
Kosten onderzoek en ontwikkeling	237	155	-28	-		364
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**237**	**155**	**-28**	**-**	**-**	**364**
Bijdragen activa aan derden						
Bijdragen activa aan derden	2.406	388	-	-326		2.468
Totaal Bijdragen activa aan derden	**2.406**	**388**	**-**	**-326**	**-**	**2.468**
Totaal	**2.643**	**543**	**-28**	**-326**	**-**	**2.831**

Investeringen immateriële vaste activa

In 2024 is verder gegaan met de voorbereidingen voor toekomstige complexen. Er geldt dat deze voorbereidingskosten voor een periode van 5 jaar kunnen worden opgenomen op de balans onder de immateriële vaste activa. Op het moment dat een voorfase van het project daadwerkelijk doorgaat (de raad stelt dan de exploitatie vast), zullen deze voorbereidende kosten worden toegevoegd aan de betreffende grondexploitatie. Wanneer een project in de voorfase niet doorgaat, worden de kosten ten laste van de gemeentelijke exploitatie gebracht.

De bijdrage voor de verduurzaming dorpshuizen is conform de besluitvorming van het accommodatiebeleid van 24 september 2024 door de raad.

x € 1.000

Investeringen Immateriële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2024	Werkelijk besteed t/m 2024
Kosten onderzoek en ontwikkeling			
Voorbereidingskosten grex (samen)		278	509
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**-**	**278**	**509**
Bijdragen van derden			
Dorps.Sintrum Donkerbroek	3.053	138	206
Bijdr.Verduurz.dorpshuizen	249	249	249
1e inrichting sportged DoarpsSintrum Donkerbroek	60		
Totaal bijdragen van derden	**3.362**	**387**	**455**
Totaal investeringen Immateriële vaste activa	**3.362**	**665**	**964**

Materiële vaste activa

De materiële activa wordt onderverdeeld in economisch nut, economisch nut met dekking door heffing en maatschappelijk nut.

x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2023	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Afschrij-vingen	Duurzame waardever-minderingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2024
Invest.met een economisch nut							
Bedrijfsgebouwen	34.518	474		-980			34.012
Grond en terreinen	5.478	297	-148				5.627
Machines en apparaten	750	299		-131			918
Overige materiele vaste activa	108	5		-4			109
Vervoermiddelen	347	338		-74			610
Totaal Materiele Vaste activa Ec.nut	**41.201**	**1.413**	**-148**	**-1.189**	**-**	**-**	**41.275**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Riolering	17.769	158		-794		-274	16.858
Tot.invest.met een econ.nut waarv.ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	**17.769**	**158**	**-**	**-794**	**-**	**-274**	**16.858**
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	5.898	154		-827			5.226
Overige materiele vaste activa mts	-	65		-			65
Totaal Materiele Vaste Activa MTS nut	**5.898**	**219**	**-**	**-827**	**-**	**-**	**5.291**
Totaal	**64.868**	**1.790**	**-148**	**-2.810**	**-**	**-274**	**63.424**

Investeringen materiële vaste activa

De vermeerderingen bij de Bedrijfsgebouwen betreft investeringen in het vervangen van kantoormeubilair en inrichting van het gemeentehuis. Bij Gronden en terreinen is er een vermindering wegens inbreng van de boekwaarde van de grond voor de exploitatie van de complexen 't Hooge in Oldeberkoop en Muldersveld in Makkinga.

Bij Machines en apparaten en Vervoersmiddelen zijn de vermeerderingen vooral vervangingsinvesteringen.

In 2024 is de Wijkvernieuwing Harenkwartier financieel afgerond.

x € 1.000

Investeringen Materiële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2024	Werkelijk besteed t/m 2024
Invest.met een economisch nut			
Aanschaf inventaris gem.huis 2020-2024	444	446	446
Audiosysteem raadszaal	40	39	39
Nieuw / en verbouw huisv. Voorber. Buitendienst	275	5	5
Nieuw / en verbouw huisv.inrichting buitendienst	150	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.techn.instal buitendienst	656	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.civiel tech buitendienst	2.288	-	-
Nieuw/verbouw huisvesting Buitendienst	964	-	-16
VW ID Buzz VZN-95-N	45	45	45
3 tal Piaggio`s NP6	100	90	90
2 tal VW Caddy`s	52	69	69
2 tal VW Transporters	134	134	134
Altrec 8015F Elektrische maaier	214	214	214
Aanhangzoutstrooier LRS-62-L	52	45	45
NeHoBo vloeren basisscholen	23	23	23
Toilletvoorziening Donkerbroek	40	5	37
Totaal invest.met een economisch nut	**5.477**	**1.115**	**1.131**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering 2024	1.069	158	158
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven	**1.069**	**158**	**158**
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Wijkvernieuwing Haerenkwartier	2.650	142	2.527
Fietspad Waskemeer	220	12	171
Verkeersplan Donkerbroek	350	-	-
Pumptrack Oosterwolde	140	62	62
Skatebaan Oosterwolde		3	3
Totaal invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut	**3.360**	**219**	**2.763**
Totaal	**9.906**	**1.492**	**4.052**

Financiële vaste activa

x € 1.000

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2023	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aflos-singen	Boekwaarde 31-12-2024
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen					
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	148		-4		144
Totaal Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	**148**	**-**	**-4**	**-**	**144**
Leningen aan					
Woningbouwcorporaties	2.366	-	-73		2.293
Totaal Leningen aan woningcorporaties	**2.366**	**-**	**-73**	**-**	**2.293**
Overige langlopende leningen					
Overige langlopende leningen	4.173	-	-55		4.118
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer					-
Totaal Overige langlopende leningen	**4.173**	**-**	**-55**	**-**	**4.118**
Totaal	**6.687**	**-**	**-132**	**-**	**6.555**

Deelnemingen

We hebben geen belang meer in vennootschappen die voortgekomen zijn uit de verkoop van Essent.

x € 1.000

Deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Deelnemingen kapitaalverstrekkingen		
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	54	54
Aandelen Enexis + alle B.V.s die uit de verkoop van Essent zijn ontstaan	4	-
Aandelen Fryslan Miljeu	47	47
Aandelen N.V. Bank Ned. Gemeenten	42	42
Totaal deelnemingen kapitaalverstrekking	**148**	**143**
Totaal	**148**	**143**

Overige langlopende geldleningen

x € 1.000

Overige langlopende geldleningen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Overige langlopende leningen		
Leningen sportverenigingen	826	789
Leningen dorpshuizen	8	5
Stichting MFC Oldeberkoop	208	197
Stichting Stimuleringsfonds	3.000	3.000
Vereniging Toeristisch Rec. Belang	12	8
Stichting Kredietbank Nederland	119	119
Totaal nieuwe leningen	**4.173**	**4.118**

Voorraden

Onder 'Voorraden', onderdeel 'Onderhanden werk inclusief bouwgronden in exploitatie' staat de boekwaarde van de actieve complexen (vastgesteld door de raad) van de grondexploitatie.

x € 1.000

Voorraden	31-dec-23	31-dec-24
Onderhanden werk incl. expl. bouwgrond voorraad		
Onderh. Werk incl. expl.bouwgr.voorraad	954	1.505
Totaal Onderhanden werk incl.expl.bouwgrond voorraad	**954**	**1.505**
Totaal	**954**	**1.505**

Bouwgrond in exploitatie 1

Een BIE is een bouwgrond waarvan de exploitatie en begroting door de raad is vastgesteld. De maximale looptijd van een grondexploitatie is 10 jaar tenzij hiervan gemotiveerd wordt afgeweken en dit vastgesteld is door de raad. Bij een langere looptijd worden risico beperkende beheersmaatregelen toegepast zoals geen indexatie van opbrengsten na 10 jaar.

Boekwaarde is het totaalbedrag van alle investeringen en opbrengsten uit het verleden. Balanswaarde is de gerealiseerde waarde inclusief de verliesvoorzieningen en winstuitnames. Winstnemingen worden jaarlijks berekend over de winstgevende grondexploitaties met de Percentage of Completion Methode (POC). De winstneming over 2024 is € 182.000. Voor het complex 131 Muldersveld is voor het verwachte verlies ad € 182.000 een voorziening gevormd.

De complexen 128 Donkerbroek-West en 129 Boekhorsterweg zijn in 2024 afgesloten.

De bedrijventerreinen hebben per 31 december 2024 een boekwaarde van € 910.000 en de woningbouwterreinen € 595.000.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boek-waarde 31-dec-23	Investe-ringen	Inkomsten	Winst- uitname	Voor-ziening	Balans-waarde 31-dec-24
Grondexploitatie						
38 Industrieterrein Venekoten geheel	712	17	499	190		420
46 Haulerwijk Industrieterrein Beute	291	15	-	-14		291
47 Haulerwijk Industrieterrein Beute 2e fase	187	9	-	4		199
104 De Kromten Waskemeer	-104	15	-	-9		-97
111 Langedijke Melman II	26	6	1	-3		27
117 Elsloo	-28	13	-	-12		-27
128 Donkerbroek-west	-31	14	-	17		0
129 Boekhorsterweg	-98	88	-	10		0
130 't Hooge II Olderberkoop	-	563	-	-		563
131 Muldersveld Makkinga	-	311	-	-	182	129
Totaal	**954**	**1.051**	**500**	**182**	**182**	**1.505**

Bouwgrond in exploitatie 2

In onderstaand overzicht is de prognose van de diverse complexen weergegeven. De bedragen in de kolommen 'Geraamde nog te maken kosten' en 'Geraamde nog te ontvangen opbrengsten' zijn gebaseerd op de meest recente, geactualiseerde, exploitatieopzetten. Rekening houdend met de geraamde nog te maken kosten en de geraamde te verwachten opbrengsten kunnen de diverse complexen op termijn worden afgesloten met een voordelig resultaat van in totaal € 2.186.000.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2024	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (eind-waarde)	Genomen verliezen t/m 2024
Grondexploitatie					
38 Industrieterrein Venekoten geheel	420	45	905	-440	298
46 Haulerwijk Industrieterrein Beute	291	41	772	-440	1
47 Haulerwijk Industrieterrein Beute 2e fase	199	-	1.006	-807	87
104 De Kromten Waskemeer	-97	74	-	-23	
111 Langedijke Melman II	27	17	117	-73	
117 Elsloo	-27	21	-	-6	
128 Donkerbroek-west	0	-	-	0	
129 Boekhorsterweg	0	-	-	0	
130 't Hooge II Olderberkoop	563	465	1.425	-397	
131 Muldersveld Makkinga	129	1.680	1.809	0	
Totaal	**1.505**	**2.343**	**6.034**	**-2.186**	**386**

Uitzettingen korter dan 1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het grootste verschil ten opzichte van 2023 is de post 'Uitzettingen in Rijks schatkist'. Op basis van een berekening van de financieringsbehoefte voor de komende jaren is in augustus 2024 een lening van € 20 miljoen aangetrokken. Dit was al aangekondigd bij de programmabegroting 2024-2027. Bij de berekening was uitgegaan van het oorspronkelijke besluitvormingstraject van het accommodatiebeleid. Overigens de rente die is vergoed door het schatkistbankieren was hoger dan de door ons verschuldigde rente.

Op het bedrag voor overige vorderingen zijn voor oninbaarheid de voorzieningen oninbare (belasting)debiteuren en oninbare debiteuren SoZaWe in mindering gebracht.

x € 1.000

Uitzettingen korter dan één jaar	31-dec-23	31-dec-24
Vorderingen openbaar lichaam		
Debiteuren Openbaar lichaam	6	41
BCF belastingdienst	3.892	3.754
Totaal Vorderingen openbaar lichaam	**3.898**	**3.795**
Uitzettingen in Rijks schatkist		
Uitzettingen in Rijks schatkist	3.891	24.825
Totaal uitzettingen Rijks schatkist	**3.891**	**24.825**
Overige vorderingen		
Debiteuren	721	526
Debiteuren belastingen	227	221
Debiteuren SoZaWe/uitkeringen	1.230	1.110
Totaal Overige vorderingen	**2.178**	**1.858**
Voorzieningen oninbaarheid		
Voorz. oninbare (belasting)debiteuren	-62	-72
Voorz. oninbare debiteuren SoZaWe	-400	-259
Totaal Voorzieningen oninbaarheid	**-462**	**-331**
Totaal	**9.505**	**30.146**

Liquide middelen en overlopende activa

x € 1.000

Liquide middelen (kas, bank)	31-dec-23	31-dec-24
Banksaldo	422	459
Kas	5	5
Totaal	**427**	**464**

x € 1.000

Overlopende activa	31-dec-23	31-dec-24
Vooruitbetaalde bedragen	1.694	1.828
Nog te ontvangen bedragen	2.430	3.065
Totaal	**4.124**	**4.893**

Nog te ontvangen doeluitkeringen

In onderstaand overzicht zijn de nog te ontvangen bedragen opgenomen die betrekking hebben op een doeluitkering.

x € 1.000

Nog te ontvangen doeluitkeringen		31-dec-23	Toevoegingen	Uitgaven	Vrijval	31-dec-24
Gemeentelijke opvang Oekraïners	M16	195	3.776	-3.333	0	638
Regio Deal R&T	J75B	58	0	-58	0	0
Regio Deal Zorgeconomie	J75B	84	0	-84	0	0
Natuurvriendelijk isoleren	J117B	0	144	0	0	144
		337	**3.920**	**-3.475**	**0**	**782**

Toelichting op de balans passiva

Reserves

x € 1.000

Reserves	Boek-waarde 31-12-2023	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2024
Algemene reserves				
Algemene reserve vrij aanwendbaar	29.724	5.093	-2.483	32.333
Totaal Algemene reserves	**29.724**	**5.093**	**-2.483**	**32.333**
Bestemmingsreserves grondexploitatie				
Algemene reserve grondexploitatie	2.293	182	-336	2.139
Totaal Bestemmingsreserves grondexploitatie	**2.293**	**182**	**-336**	**2.139**
Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven				
Lastenverlichting	595	82	-	677
Totaal Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven	**595**	**82**	**-**	**677**
Overige bestemmingsreserves				
Reserve strategische projecten	2.013	-	-2.013	0
Reserve monumenten (2013)	100	-	-	100
Reserve organisatieontwikkelingen	52	177	-53	176
Reserve rioleringen	-	-	-	-
Reserve overheveling budgetten	684	135	-684	135
Reserve kapitaallasten	2.438	1.785	-130	4.093
Reserve OKO	-	1.100	-	1.100
Totaal Overige bestemmingsreserves	**5.287**	**3.197**	**-2.880**	**5.604**
Totaal	**37.898**	**8.554**	**-5.699**	**40.754**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen

De structurele onttrekking bestaat uit de onttrekking aan de reserve kapitaallasten.

x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Structurele toevoegingen			
Totaal structurele toevoegingen	**-**	**-**	**-**
Structurele onttrekkingen	264	131	132 V
Totaal structurele onttrekkingen	**264**	**131**	**132 V**
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	**264**	**131**	**132 V**

Reserve overheveling budgetten

Over de overheveling van onderstaande budgetten is door de raad in december 2024 een besluit genomen.

x € 1.000

Reserve overheveling budgetten	31-dec-24
Budget (sloop)werkzaamheden voormalige aula	55
Dorpshuizenbudget	30
Budget burgerberaad	50
Totaal	**135**

Voorzieningen

De onderhoudsvoorzieningen van de Kompaan, Steegdenhal, 2B's (Bosbad en Boekhorst), gymlokalen, Boekebeam, gebouwen, de Bongerd en de Samensprong zijn gebaseerd op onderhoudsplannen die ouder zijn dan vijf jaar. De raad heeft eind 2023 besloten om in afwachting van de vaststelling van het accommodatiebeleid geen nieuwe onderhoudsplannen en dotaties aan de voorzieningen vast te stellen en het onderhoud te blijven uitvoeren conform de oude onderhoudsplannen. Dit leidt tot een onzekerheid over de omvang van de voorzieningen. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

x € 1.000

Voorzieningen	Boekwaarde 31-12-2023	Dotatie	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2024
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico (art 44, 1a)					
Voorziening bodemsanering	475	-	-	-	475
Totaal Voorz. Verplichtingen, verliezen en risoco (art 44, 1a)	**475**	**-**	**-**	**-**	**475**
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)					
Voorz.onderh.geld de Kompaan	122	20	-	-48	94
Voorz.onderh.geld Steegdenhal	81	16	-	-22	74
Vz. Ond. Sportacc. 2B`s	414	25	-	-216	223
Voorz. Onderhoud gymlokalen	92	15	-	-37	70
Voorziening Onderhoud MFS de Boekebeam	204	16	-	-34	186
Voorz.onderhoud gebouwen	693	75	-	-57	710
Voorziening onderhoud Bosbergtoren	30	26	-	-	55
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	102	10	-	-28	84
Voorziening onderhoud MFA De Samensprong	336	45	-	-176	205
Totaal Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	**2.074**	**247**	**-**	**-618**	**1.702**
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)					
Voorziening riolering	5.205		-	-585	4.621
Totaal Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)	**5.205**	**-**	**-**	**-585**	**4.621**
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.					
Voorz. lopende pens. bestuurders	2.061	802	-	-172	2.691
Voorz.pensioen vm./huidige wethouders	1.062	-	-174	-	889
Voorziening verlofsparen	129	88	-	-	218
Voorziening RVU	-	71	-	-	71
Totaal Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	**3.252**	**962**	**-174**	**-172**	**3.869**
Totaal	**11.006**	**1.209**	**-174**	**-1.375**	**10.667**

Vaste schulden

Onze vaste schuld met rente typische looptijd groter dan 1 jaar bestaat uit zes geldleningen.

x € 1.000

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	31-dec-23	Opname	Aflossing	31-dec-24	Rente 2024
Onderhandse leningen					
Opgen.onderhands leningen van bin.landse banken	131.383	20.000		151.383	444
Aflos.onderhands leningen van bin.landse banken	-106.216		-3.873	-110.089	
Totaal	**25.167**	**20.000**	**-3.873**	**41.294**	**444**

Netto vlottende schulden met rente typische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende passiva

x € 1.000

Kortlopende schulden korter dan één jaar	31-dec-23	31-dec-24
Kasgeldlening	-	-
Overige schulden	3.049	4.218
Totaal	**3.049**	**4.218**

x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-23	31-dec-24
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	3.622	6.449
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren	4.607	4.500
Totaal	**8.229**	**10.949**

Vooruit ontvangen doeluitkeringen

In onderstaande tabel zijn de vooruitbetaalde bedragen opgenomen die betrekking hebben op doeluitkeringen.

x € 1.000

Vooruit ontvangen doeluitkeringen		31-dec-23	Toevoegingen	Uitgaven	Vrijval	31-dec-24
Ontvangen van Rijk						
Inhalen onderwijsvertraging door corona	D14	288	0	-150	0	138
GOAB	D8	14	570	-489	0	95
Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	H32	342	0	0	0	342
CDOKE	K28	167	621	-430	0	357
Inburgering	G10	221	482	-219	0	484
Onderwijsroute	G13	23	0	0	0	23
Regio Deal LKC	C75B	220	0	-220	0	0
SPUK Stimulering Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	E84	173	0	-101	0	72
Aanpak energiearmoede	J55	487	0	-177	0	310
Lokale Aanpak Isolatie	J94	1.304	2.598	-56	0	3.846
Huisvesting aandachtsgroepen	J209	238	0	0	0	238
SPUK Gala	H30	18	0	-18	0	0
Regio Deal R&T	J75B	0	340	-111	0	229
Regio Deal Zorgeconomie	J75B	0	40	-26	0	14
SPUK sport	H4	0	139	-71	0	68
Ontvangen van Provincie						
Manifest verkeersveiligheid (provincie)		10	0	-5	0	5
Aandachtsgebieden (provincie)		111	0	-111	0	0
Natuurvriendelijk isoleren	J117B	0	144	-88	0	56
Impulsregeling klimaatadaptatie	E44B	0	244	-12	0	232
Totaal		**3.616**	**5.177**	**-2.283**	**0**	**6.510**

Toelichting op de balans niet uit balans blijkende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Waarborgen en garanties	Aard/ Omschrijving	Oorspronk. bedrag	Percentage borgstelling	Restant eind 2023	Restant eind 2024
Stg. Beheer multifunctioneel vastgoed Oosterwolde	Aankoop/afbouw gebouw en financiering overdrachtsbelasting + aanloopkosten	1.600	100%	1.000	1.000
Coöperatieve Vereniging Fryslân	Aanleg breedband in Langedijke	125	100%	37,5	25
Totaal		**1.725**		**1.038**	**1.025**

Toelichting

Het WSW borgt leningen van woningcorporaties. Corporaties zijn hierdoor in staat om met gunstige financieringsmogelijkheden sociale huurwoningen te realiseren en in stand te houden. Het rijk en de gemeenten staan elk voor 50% in de achtervang bij het WSW (25% wordt verdeeld over alle gemeenten en 25% wordt toegerekend aan één gemeente die in de leningovereenkomst is vermeld of aan de gemeenten waar de corporatie sociale huurwoningen bezit). Wanneer een corporatie in financiële problemen raakt, zorgt het WSW dat rentebetalingen en aflossing van leningen doorgaan. Het WSW betaalt dit uit eigen kapitaal. Dat kapitaal kan worden aangevuld door obligo bij alle deelnemende corporaties op te halen. Pas wanneer dat onvoldoende is, komen rijk en gemeenten als achtervanger in beeld om renteloze leningen te verstrekken. Het risico voor de achtervangers is overigens beperkt, tot nu toe heeft het WSW daar nooit een beroep op gedaan.

In 2024 is niets betaald uit hoofde van verleende borg- en garantstellingen voor geldleningen. De woningbouwcorporaties, actief in onze gemeente, maken gebruik van het Waarborgfonds voor de Sociale Woningbouw (WSW). De corporaties kunnen door het WSW geborgde leningen afsluiten. De achtervangpositie van onze gemeente voor deze leningen bedraagt per 31 december 2024 in totaal € 73,111 miljoen, hiervoor staan we gezamenlijk met het Rijk garant. Voor Stichting WoonFriesland is het € 24,235 miljoen, Stichting Woonzorg Nederland € 2,072 miljoen, Stichting Habion € 1,061 miljoen en als laatste Stichting Actium € 45,575 miljoen. De gemeente kan als gevolg van de 'achtervangregeling' nog in beperkte mate worden aangesproken.

Contractuele verplichtingen

De gemeente is meerjarige contractuele verplichtingen aangegaan. Vanuit het team inkoop wordt de contractenbank steeds verder gevuld. De updates (vanuit de contractmanagers via Izaak) worden na het rechtzetten van het systeem (Vendorlink) met terugwerkende kracht hersteld en doorgevoerd. Hier zijn al goede stappen ingezet, maar vanwege de complexiteit is dit nog niet afgerond.

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

Toelichting overzicht baten en lasten

Toelichting overzicht baten en lasten

De toelichting op de afwijkingen baten en lasten tussen rekening en begroting is in overeenstemming met artikel 28 lid a BBV opgenomen in de programmaverantwoording. Per programma geven we bij de 4e W-vraag antwoord op de vraag ‘Wat heeft het gekost’. Afwijkingen > € 25.000 zijn daar toegelicht.

Overzicht onvoorzien

x € 1.000

Onvoorziene uitgaven	Algemeen	College	Totaal
Primitieve begroting			
Budget onvoorzien	1		1
Totaal Primitieve begroting	**1**	**-**	**1**
Begrotingswijzigingen			-
Totaal begrotingswijzigingen	**-**	**-**	**-**
Restant onvoorziene uitgaven	**1**	**-**	**1**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Deelnemingen/dividend, voordeel € 30.000
Betreft hoger dividend over het jaar 2023 van de Bank Nederlandse Gemeenten, Fryslân Miljeu en Afvalsturing.

Lokale heffingen Belastingen en Wet WOZ, nadeel € 97.000
Lagere opbrengsten OZB € 24.000. Bij de voorjaarsrapportage zijn de ramingen aangepast. Als gevolg van bezwaren zijn aanslagen verminderd, hierdoor is een lagere opbrengst. Er worden kosten gemaakt voor de heffing en inning van belastingen, nadeel € 71.000. Dit betreft bijvoorbeeld de verstrekte proceskostenvergoedingen bedrijven (waaronder de no cure no pay bureaus die namens de burger optreden) die een bezwaar hebben ingediend en toegekend hebben gekregen.

Algemene uitkering, voordeel € 223.000
Verrekeningen algemene uitkering voorgaande jaren, nadeel € 30.000. De gevolgen van de decembercirculaire 2024 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, voordeel € 398.000. Dit is via een mededeling aan u gecommuniceerd. En er zijn verschillen in gehanteerde maatstaven. Dit is enerzijds een gevolg van eigen prognoses en anderzijds aanpassingen door het Rijk in gewicht en aantallen bij de decembercirculaire die pas in het jaar erop volgend via de betaalspecificatie wordt verrekend.

Overige algemene dekkingsmiddelen overige baten en lasten, nadeel € 189.000
Hier is de dotatie aan de voorziening oninbare debiteuren verantwoord, nadeel € 30.000. En nog een min van € 150.000 bij Nog te bestemmen posten. Dit betreffen budgetten die nog niet functioneel zijn ingevuld/verantwoord. Een besparing bij het sociaal domein € 150.000. Bij de begroting 2025 is deze voor een groot deel ingevuld.

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2023	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2024	Verschil
Lasten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-	0	0	-4	- 4 N
Lokale heffingen	-82	-51	-51	-62	- 12 N
Saldo financieringsfunctie	-125	-370	-217	-342	- 125 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	9	150	-31	- 181 N
Totaal Lasten Algemene dekkingsmiddelen	**-207**	**-412**	**-118**	**-439**	**- 320 N**
Baten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	60.010	59.684	62.595	62.818	223 V
Deelnemingen	133	61	100	133	33 V
Lokale heffingen	3.292	3.268	3.286	3.262	- 24 N
Saldo financieringsfunctie	311	8	336	457	121 V
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	33	9	9	-	- 9 N
Totaal Baten Algemene dekkingsmiddelen	**63.779**	**63.030**	**66.326**	**66.670**	**344 V**
Totaal	**63.572**	**62.618**	**66.208**	**66.232**	**24 V**

Overzicht incidentele baten en lasten

In het overzicht staan per programma de incidentele baten en lasten hoger dan € 25.000. De toelichting op de verschillende posten uit het onderstaand overzicht staat bij de diverse programma's.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten 2024	Lasten			Baten		
	Actuele begroting	Rekening 2024	Verschil	Actuele begroting	Rekening 2024	Verschil
0 Bestuur en ondersteuning						
Direct duidelijk (Kaderbrief 2024)	-35	-35	-		-	-
OKO-projectleider dekking Algemene reserve (RB 18-4-23)	-69	-69	-	69	69	-
Generatiegericht maatwerk (begroting 2023)	-30	-30	-			-
Traineeshipprogramma (begroting 2023)	-120	-120	-			-
OWO ontwikkelingen (kaderbrief 2023)	-100	-100	-			-
Digitaliseren archief OWO (kaderbrief 2024)	-83	-83	-			-
Organisatieontwikkelingen, dekking reserve organisatieontwikkelingen	-60	-53	7 V	60	53	- 7 N
Vennootschapsbelasting, dekking reserve grondexploitatie	-	-154	- 154 N	-	154	154 V
1. Veiligheid						-
Toezicht en handhaving sociaal domein (kaderbrief 2024)	-80	-80	-			-
2. Verkeer en vervoer						
Verkeersveiligheid, dekking algemene reserve	-343	-47	296 V	343	47	- 296 N
Fietsverbinding waskemeer, dekking algemene reserve	-220	-171	49 V	220	171	- 49 N
Toevoeging algemene reserve MOP wegen	-	-219	- 219 N	-	-	-
Wijkvernieuwing Haerenkwartier, dekking reserve strategische projecten	-2.000	-	2.000 V	2.000	2.000	-
Toevoeging reserve Kapitaal, wijkvernieuwing Haerenkwartier	-	-1.785	- 1.785 N	-	-	-
Toevoeging algemene reserve, voordeel wijkvernieuwing Haerenkwartier	-	-215	- 215 N	-	-	-
3. Economie						
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-620	-196	424 V	620	196	- 424 N
Toevoeging Algemene reserve omgevingswet	-	-231	- 231 N	-	-	-
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (best. Res. 2023), dekking algemene reserve	-72	-	72 V	72	72	-
5. Sport, cultuur en recreatie						
Onderzoek accommodatiebeleid Appelscha en Oosterwolde, dekking algemene reserve	-75	-	75 V	75	-	- 75 N
Onderzoek accommodatiebeleid en subsidie verduurzaming Dorpshuis Elsloo	-116	-	116 V	-	-	-
Pumptrack Oosterwolde	-140	-	140 V	-	-	-
Schilderwerk Molen Makkinga, dekking algemene reserve	-50	-50	-	50	50	-

6. Sociaal Domein						
Voorzieningenwijzer (begroting 2023)	-30	-30	-			-
Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden (begroting 2023)	-64	-64	-			-
Heronderzoeken participatiewet (kaderbrief 2024)	-70	-70	-			-
Energietoeslag, dekking algemene reserve	-300	-300	-	300	300	-
Flankerend beleid energiearmoede, dekking algemene reserve	-77	-38	39 V	77	38	- 39 N
Fonds maatschappelijke initiatieven, dekking algemene reserve (best. Res. 2023)	-38	-38	-	38	38	-
Maatschappelijke opvang (Oekraïne), dekking algemene reserve (best. Res. 2023)	-1.442	-	1.442 V	1.442	-	- 1.442 N
Opvang Oekraïense vluchtelingen	-3.121	-3.162	-41	3.138	3.783	645 V
Bijdrage dorpshuis Waskemeer en MFA Oldeberkoop, dekking algemene reserve	-165	-165	-	165	165	-
Fonds Ooststellingwerf (begroting 2023)	-225	-118	107 V			-
Inclusie (begroting 2023)	-30	-30	-			-
Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld (begroting 2023)	-70	-70	-			-
JOGG (begroting 2023)	-30	-30	-	-	-	-
7 Volksgezondheid en milieu						
Klimaatmiddelen, dekking algemene reserve	-306	-22	283 V	306	22	- 283 N
OKO-uitvoeringskosten dekking Algemene Reserve (RB 18 april 2023)	-169	-	169 V	169	-	- 169 N
Toevoeging reserve OKO, dekking algemene reserve	-	-1.100	- 1.100 N	-	1.100	1.100 V
Duurzaamheid (begroting 2023)	-250	-65	185 V			-
Toevoeging Algemene reserve, uitvoeringsbudget programma duurzaamheid	-	-185	- 185 N	-	-	-
Stikstof (begroting 2023)	-225	-125	100 V			-
Toevoeging Algemene reserve, Landelijk gebied	-	-333	- 333 N			-
Toevoeging algemene reserve, FRIZA	-28	-	28 V	-	-	-
Toevoeging Reserve lastenverlichting	-	-82	- 82 N	-	-	-
8 Bouwen, wonen en gronden						
Circulaire uitvoeringsstrategie, dekking algemene reserve	-175	-18	157 V	175	18	- 157 N
Taskforce wonen, dekking algemene reserve	-1.095	-95	1.000 V	1.095	95	- 1.000 N
Omgevingswet, dekking algemene reserve (best. Res. 2023)	-308	-	308 V	308	-	- 308 N
Diverse onttrekkingen reserves < 25K	-126	-114	12 V	126	114	- 12 N
Totaal incidentele lasten en baten	**-12.556**	**-9.891**	**2.665 V**	**10.847**	**8.485**	**- 2.362 N**
Saldo incidentele lasten en baten	**-1.709**	**-1.407**				**302 V**

Lijst verschillen incidentele lasten en baten	
Toevoeging algemene reserve MOP wegen	-219
Toevoeging Algemene reserve omgevingswet	-231
Toevoeging algemene reserve landelijk gebied	-161
Onderzoek accommodatiebeleid en subsidie verduurzaming Dorpshuis Elsloo	116
Pumptrack Oosterwolde	140
Opvang Oekraïense vluchtelingen	604
Fonds Ooststellingwerf (begroting 2023)	107
Toevoeging algemene reserve, FRIZA	28
Toevoeging Reserve lastenverlichting	-82
	302

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa)

In 2006 heeft de Rijksoverheid haar besluitvorming rondom de wet Single Information/Single Audit (SISA) voor specifieke uitkeringen afgerond. Hiermee wordt beoogd het grote aantal specifieke uitkeringen van ministeries aan gemeenten en hiermee samenhangende afzonderlijke verantwoordingen te verminderen. Dit betekent dat de Rijksoverheid voldoende heeft aan de jaarrekening van de gemeente en er geen afzonderlijke verantwoording per specifieke uitkering wordt gevraagd. Daarvoor in de plaats wordt bij de jaarrekening een bijlage gevoegd waarin alleen de voor de Rijksoverheid noodzakelijke verantwoordingsinformatie per specifieke uitkering wordt opgenomen.

Op grond van artikel 24 lid 3 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt de bijlage met verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen onderdeel uit van de jaarrekening van de gemeente. Hieronder volgt een overzicht van de regelingen waarover verantwoording wordt afgelegd aan het ministerie.

Tabel Sisa

ocw

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/03*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			1	6	Ja	Ja	Nee	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/06*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*				

			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*
			€0	€ 0			€0	€0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*
			€391	€6.851	€3.569	€20.909	€1.847	€5.437
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/24*	
			€0	€12.000	€0	€ 0	€5.807	

BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 0	Ja				
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 24.814	€ 0	1	31	54	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstanden beleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05* *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D8/06*
			€ 355.067	€ 25.446	€ 108.297	€ 0	€ 13.999	€ 95.223

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/09*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/10*	
		1					
		2					
		100					
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*		
			€ 110.512	€ 0	€ 0		
			Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	Opgebouwde reserve (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D14/06*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*	

			€ 39.109	€ 248.820	€ 138.308	Nee		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/10*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/11*		
		1						
		2						
		10						
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoording sinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
		1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	€ 11.570	€ 211.570	€ 23.140	€ 423.140
		2						
		15						
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.*			

				Indicator: E44B/07	*Indicator: E44B/08*	*Indicator: E44B/09*	
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	Nee	
			2				
			15				
				Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
				Indicator: E44B/10	*Indicator: E44B/11*	*Indicator: E44B/12*	*Indicator: E44B/13*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	25 - Van Emstweg Appelscha	Ja
			2				
			15				
Ien W	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)
				Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
				Indicator: E84/01	*Indicator: E84/02*	*Indicator: E84/03*	*Indicator: E84/04*
				€ 16.070	€ 286.832	€ 143.416	Nee
				Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
				Indicator: E84/05	*Indicator: E84/06*	*Indicator: E84/07*	*Indicator: E84/08*

		1	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1				
		2	332 Wegversmalling |aantal in Stuks	Ja	2				
		3							
		4							
		50							
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 8.513.798	€ 174.160	€ 486.954	€ 1.338	€ 96.866	€ 32	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 37.119	€ 1.380	€ 0	€ 865.577	€ 1.680	€ 0	

			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 5.200	€ 0	€ 37.577	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.281	€ 670
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 963	€ 96
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 627	€ 0
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0		€ 0	€ 0
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.871	€ 766

	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Gemeente	Gemeente	Gemeente
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
	Indicator: G4/07	*Indicator: G4/08*	*Indicator: G4/09*	*Indicator: G4/10*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja
6	Totaal	0	0	N.v.t.

	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
	Indicator: G4/11	*Indicator: G4/12*	*Indicator: G4/13*	*Indicator: G4/14*	*Indicator: G4/15*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				

3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

	Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
		Gemeente	Gemeente	Gemeente
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle D2*	*Aard controle R*
	Indicator: G4/16	*Indicator: G4/17*	*Indicator: G4/18*	*Indicator: G4/19*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0

SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01* € 219.144	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02* € 0	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03* Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01* € 0	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02* € 0	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03* Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2024**	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G13/01*	*Aard controle R* *Indicator: G13/02*	*Aard controle R* *Indicator: G13/03*	*Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 139.859	€ 71.253				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Sportterreinen	€ 50.332	€ 50.332			
		2	Sporthal de Bongerd	€ 6.058	€ 6.058			
		3	Gymlokalen	€ 14.863	€ 3.070	€ 3.114	€ 8.679	
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.*			

				Indicator: H12/01	*Indicator: H12/02*	*Indicator: H12/03*			
				€ 22.747	€ 62.747	Ja			
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**		Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
				Indicator: H30/01	*Indicator: H30/02*	*Indicator: H30/03*	*Indicator: H30/04*	*Indicator: H30/05*	*Indicator: H30/06*
			1	Lokaal Sportakkoord	€ 21.654	€ 21.654	€ 42.441	Ja	Ja
			2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 148.246	€ 148.246	€ 291.357	Ja	Ja
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 33.314	€ 35.500	€ 58.900	Ja	Ja
			4	Kansrijke Start	€ 26.652	€ 30.687	€ 47.040	Ja	Ja
			5	Mentale Gezondheid	€ 8.329	€ 8.329	€ 24.319	Ja	Ja
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 29.150	€ 43.359	€ 68.525	Ja	Ja
			7	Valpreventie	€ 79.120	€ 67.591	€ 148.562	Ja	Ja
			8	Leefomgeving	€ 16.657	€ 14.776	€ 38.079	Ja	Ja
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 4.164	€ 11.166	€ 15.164	Ja	Ja
			10	Versterken sociale basis	€ 59.965	€ 61.992	€ 116.032	Ja	Ja
			11	Mantelzorg	€ 16.657	€ 16.657	€ 32.647	Ja	Ja
			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 16.657	€ 14.159	€ 30.149	Ja	Ja
			13	Welzijn op recept	€ 15.824	€ 17.000	€ 22.750	Ja	Ja
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 4.164	€ 3.997	€ 7.994	Ja	Ja
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 12.160	€ 14.241	€ 26.558	Ja	Ja

			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*					
			Nee					
VWS	**H35B**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*				
		1	060090 Gemeente Smallingerland	€ 82.525				
		2						
VRO	**J9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 6** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/02*	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: J9/03*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/04*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/05*	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J9/06*
		1	Makkinga - Muldersveld / 2024-0000046343	Nee	Ja	0	0	0
		2						
		20						

	Kopie projectnaam/nummer	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Opbrengsten (jaar T)	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
	Indicator: J9/07	*Indicator: J9/08*	*Indicator: J9/09*	*Indicator: J9/10*	*Indicator: J9/11*	*Indicator: J9/12*
1	Makkinga - Muldersveld / 2024-0000046343	Ja	€ 311.070	€ 311.070	€ 0	€ 0
2						
20						

	Kopie projectnaam/nummer	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Toelichting afwijking(en)	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee)
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
	Indicator: J9/13	*Indicator: J9/14*	*Indicator: J9/15*	*Indicator: J9/16*
1	Makkinga - Muldersveld / 2024-0000046343	Ja	Vertraging door archeologisch vondst. Nu (voorjaar 2025) bezig met de bouwrijp werkzaamheden.	Nee
2				
20				

VRO	**J55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/06*
			835	€ 137.828	€ 467.533	382	€ 35.518	€ 96.615
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/09*			
			885	€ 1.345	€ 39.090			

			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/15*
			401	608	0	882	885	0
VRO	**J75B**	**Regiodeals 3e tranche** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/01*	Kenmerk/ beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/02*	Betreft pijler Een pijler per regel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/03*	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: J75B/04*	Cofinanciering per pijler (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J75B/05*	
		1	060086 Gemeente Opsterland	DGNVLG/20208478	Vitale kernen	€ 26.010	€ 243.031	
		2	060086 Gemeente Opsterland	DGNVLG/20208478	Veerkrachtig landschap	€ 203.649	€ 216.754	
		100						
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator J75B/01	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting		

			In de kolommen hiernaast de verantwoording sinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/06*	*Aard controle R* *Indicator: J75B/07*	*Aard controle R* *Indicator: J75B/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/09*		
			1 *060086 Gemeente Opsterland*	€ 566.757	€ 2.448.783			
			2 *060086 Gemeente Opsterland*	€ 1.806.076	€ 1.187.208			
			100					
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/10*	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J75B/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J75B/12*			
			€ 0	€ 51.997	Nee			
VRO	**J94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a

				Aard controle n.v.t. *Indicator: J94/01*	*Aard controle R* *Indicator: J94/02*	*Aard controle D1* *Indicator: J94/03*	*Aard controle D1* *Indicator: J94/04*	*Aard controle R* *Indicator: J94/05*	*Aard controle R* *Indicator: J94/06*
			1	*LAI23-03498353*	€ 55.956	29	0	0	€ 0
			2	*LAI24-03745053*	€ 0	0	0	0	€ 0
			100						
				Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparen de isolatiemaatregel en, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
				Aard controle n.v.t. *Indicator: J94/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/09*			
			1	€ 0	€ 55.956	Nee			
			2	€ 0	€ 0	Nee			
			100						
VRO	**J117B**	**Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren** SiSa tussen medeoverheden		Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)			
				Aard controle n.v.t. *Indicator: J117B/01*	*Aard controle R* *Indicator: J117B/02*	*Aard controle R* *Indicator: J117B/03*			
			1	030002 Provincie Friesland	€ 22.940	€ 22.940			
			2	030002 Provincie Friesland	€ 87.878	€ 87.878			

				Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J117B/04*	Status SMP (nog niet gestart/in ontwikkeling/afgerond) *Aard controle D2* *Indicator: J117B/05*	Gebruik van pre-SMP (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: J117B/06*	Verwachte opleverdatum SMP(dd/mm/jj) *Aard controle D2* *Indicator: J117B/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J117B/08*	
			1	030002 Provincie Friesland	in ontwikkeling	Ja		Ja	
			2	030002 Provincie Friesland	in ontwikkeling	Ja		Nee	
VRO	**J209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: J209/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: J209/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2* *Indicator: J209/05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/06*
			1	*RHA2023-03510084*	*Flexwoningen Boslaan Appelscha*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			2						
			10						
				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R.* *Indicator: J209/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/11*	
			1	*Flexwoningen Boslaan Appelscha*	0	Nee	Ja	Ja	
			2						
			10						

KGG	**K28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: K28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: K28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/06*
			€ 290.188	€ 0	€ 139.861	€ 786.470	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/07*					
			Nee					
AenM	**M16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: M16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: M16/04*	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie *Aard controle R* *Indicator: M16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO) *Aard controle R* *Indicator: M16/06*
			€ 3.443.816			€ 28.422	€ 0	€ 311.533
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T)	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	

			Aard controle R *Indicator: M16/07*	*Aard controle R* *Indicator: M16/08*	*Aard controle R* *Indicator: M16/09*	Som indicatoren 01/02/04/05/06/ 07/08 verminderd met 09 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/11*	
			€ 6.597	€ 56.120	€ 0	€ 3.846.488	€ 9.731.349	

Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

WNT verantwoording

De WNT is van toepassing op Gemeente Ooststellingwerf. Het voor Gemeente Ooststellingwerf toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000. Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

	W. Mutter	A. Hensen
Functie(s)	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1-1 tm 31-12	1-1 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**233.000**	**233.000**
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	136.556	95.283
Beloningen betaalbaar op termijn	22.825	13.303
Subtotaal	**159.381**	**108.586**
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	**159.381**	**108.586**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2023		
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-1 tm 31-12	1-1 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	125.355	81.106
Beloningen betaalbaar op termijn	20.286	11.706
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	*223.000*	*223.000*
Totaal bezoldiging 2023	**145.641**	**92.812**

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 3.098.672. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding
Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 2.723.000 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 3.098.672. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 2.033.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

x € 1.000

Overzicht rechtmatigheidsverantwoording	
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's	2.014
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	297
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	-
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen, en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet zijn toegelicht in tussentijdse rapportages of de jaarstukken	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**2.311**
4A. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid.	2.033
4B. De niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden worden inhoudelijk in de rechtmatigheidsverantwoording en in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht.	278
Voorwaardecriterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	412
Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	
Onterecht geen terugvordering	-
Totaal onrechtmatigheden	**2.723**
Waarvan acceptabel	2.033
Waarvan niet acceptabel	690
Rechtmatigheidsfouten boven verantwoordingsgrens ja/nee	**Nee**

Bijlagen

A. Overzicht schatkistbankieren

x € 1.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren		2024			
	-1 Drempelbedrag				
		Kwartaal 1	**Kwartaal 2**	**Kwartaal 3**	**Kwartaal 4**
	-2 Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	**303**	**335**	300	340
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.434	1.403	1.437	1.398
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag				
(1) Berekening drempelbedrag					
		2024			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	86.865			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	86.865			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.737			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	**Kwartaal 2**	**Kwartaal 3**	**Kwartaal 4**
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	27.580	30.455	27.645	31.235
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	303	335	300	340

B. Begrotingsrechtmatigheid

De door u vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen zijn de norm voor de begrotingsrechtmatigheid. Bestedingen boven het vastgestelde begrotingsbedrag (lasten) per programma die niet door u zijn geautoriseerd zijn strikt genomen onrechtmatig. Er kunnen verschillende soorten begrotingsafwijkingen worden onderkend. Het hangt dan van de reden af of de overschrijding meetelt in de rechtmatigheidsverantwoording.

Uit onderstaande tabel blijkt dat er bij programma 0 overschrijdingen zijn bij de lasten. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren, of dat er baten tegenover staan. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie “onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel”. Dit sluit aan bij de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 artikel 12. Hierin staat dat begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt als er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren of er sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling. In lid 5 staat dat begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad niet nader worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij verzoeken u deze overschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2024.

x € 1.000

	Actuele Begroting			Rekening 2024			Afwijking		
	Baten	Lasten	saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Saldo van baten en lasten									
Programma									
0. Bestuur en ondersteuning	829	-4.059	-3.231	1.200	-5.048	-3.848	372 V	- 989 N	- 617 N
1. Veiligheid	-	-2.570	-2.570	-	-2.515	-2.515	-	55 V	55 V
2. Vervoer	236	-7.134	-6.898	431	-4.578	-4.147	194 V	2.556 V	2.751 V
3. Economie	2.964	-1.981	983	1.138	-947	191	- 1.825 N	1.033 V	- 792 N
4. Onderwijs	1.082	-3.665	-2.583	884	-3.479	-2.595	- 198 N	187 V	- 12 N
5. Sport, cultuur en recreatie	1.039	-7.643	-6.604	710	-6.876	-6.166	- 329 N	767 V	438 V
6. Sociaal Domein	13.785	-47.670	-33.885	16.076	-45.153	-29.077	2.291 V	2.517 V	4.808 V
7. Volksgezondheid en milieu	7.000	-9.390	-2.390	7.300	-8.815	-1.515	300 V	575 V	875 V
8. Bouwen wonen en gronden	3.285	-7.593	-4.309	1.360	-3.657	-2.297	- 1.925 N	3.936 V	2.011 V
Totaal programma	**30.219**	**-91.705**	**-61.486**	**29.099**	**-81.067**	**-51.969**	**- 1.121 N**	**10.638 V**	**9.518 V**
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	62.595	-	62.595	62.818	-	62.818	223 V	-	223 V
Deelnemingen	100	0	100	133	-4	129	33 V	- 4 N	30 V
Lokale heffingen	3.286	-51	3.236	3.262	-62	3.200	- 24 N	- 12 N	- 35 N
Saldo financieringsfunctie	336	-217	119	457	-342	116	121 V	- 125 N	- 4 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	-	-	-	1 V	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	9	150	159	-	-31	-31	- 9 N	- 181 N	- 190 N
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**66.326**	**-118**	**66.208**	**66.670**	**-439**	**66.232**	**344 V**	**- 320 N**	**24 V**
Overhead									
Overhead	3.486	-16.148	-12.662	3.706	-16.699	-12.993	220 V	- 551 N	- 331 N
Totaal overhead	**3.486**	**-16.148**	**-12.662**	**3.706**	**-16.699**	**-12.993**	**220 V**	**- 551 N**	**- 331 N**
Vennootschapsbelasting									
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-154	-154	-	- 154 N	- 154 N
Totaal vennootschapsbelasting	**-**	**-**	**-**	**-**	**-154**	**-154**	**-**	**- 154 N**	**- 154 N**
Saldo van baten en lasten	**100.031**	**-107.971**	**-7.941**	**99.474**	**-98.359**	**1.116**	**- 556 N**	**9.613 V**	**9.057 V**
Mutatie reserve									
Toevoegingen en onttrekkingen									
Toevoegingen		-1.196	-1.196		-4.697	-4.697	-	- 3.501 N	- 3.501 N
Onttrekkingen	8.265		8.265	5.699		5.699	- 2.566 N	-	- 2.566 N
Totaal toevoegingen en onttrekkingen	**8.265**	**-1.196**	**7.069**	**5.699**	**-4.697**	**1.002**	**- 2.566 N**	**- 3.501 N**	**- 6.067 N**
Resultaat	**108.296**	**-109.168**	**- 871 N**	**105.174**	**-103.056**	**2.118 V**	**-3.123**	**6.112**	**2.989 V**

gemeente ooststellingwerf

C. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.464	25.680	25.837	25.902	25.824
• van 0 - 18 jaar	4.551	4.529	4.525	4.457	4.437
• van 0 - 19 jaar					
• van 19 - 64 jaar	14.641	14.699	18.311		
• van 19 - 75 jaar				18.357	18.283
• van 20 - 64 jaar					
• van 65 jaar en ouder	6.272	6.452	3.001		
• van 75 jaar en ouder				3.088	3.104
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	533	516	503	523	523
• WWB	492	475	465	482	485
• IOAW / IOAZ	41	41	38	41	38
Fysieke structuur					
Oppervlakte in hectare 1)	22.611	22.611	22.611	22611	22.611
• binnenwater	282	278	285	282	285
• land	22.329	22.333	22.326	22329	22.326
Aantal woonruimten voor de algemene uitkering	11.993	12.019	12.081	12141	12.120
Lengte van de wegen (km)	387	387	387	387	387
• binnen de bebouwde kom	132	132	132	132	132
• buiten de bebouwde kom	255	255	255	255	255
Lengte van recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (km)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (km)	32	32	32	32	32
Openbaar groen in hectare	306	306	308	309	309
• beplanting	87	87	86	86	86
• gras	219	219	204	203	196
• bloemrijke/kruidenrijke bermen/gras		17	18	20	27
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.000	36.400	36.900	37.500	37.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolbelastingen	12.852	12.755	12.765	12.750	12.808

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Exploitatielasten	76.470	83.715	92.686	86.622	98.359
Opbrengst belastingen	5.593	3.461	3.639	3.778	3.849
Opbrengst onroerendezaakbelasting	3.007	3.022	3.147	3.268	3.262
Algemene uitkering gemeentefonds	49.239	57.367	60.010	59.684	62.818
Boekwaarde vaste activa	80.829	71.050	75.583	76.936	74.198
Vaste schuld	38.874	30.107	26.537	25.167	25.167
Eigen financieringsmiddelen:	39.062	41.660	46.120	44.211	49.652
Reserves	27.488	29.903	34.611	32.237	37.899
Voorzieningen	11.574	11.757	11.509	11.975	11.753
Loonkosten	16.095	17.322	18.792	22.116	18.792
Bijdragen en subsidies	4.027	4.919	5.422	4.323	5.307

Financiële kerngegevens per inwoner

Bedrag per inwoner	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Exploitatielasten	3.000	3.260	3.600	3.340	3.810
Opbrengst belastingen	220	130	140	150	150
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	120	130	130
Algemene uitkering gemeentefonds	1.930	2.230	2.330	2.300	2.430
Boekwaarde vaste activa	3.170	2.770	2.940	2.970	2.870
Vaste schuld	1.530	1.170	1.030	970	970
Eigen financieringsmiddelen:					
Reserves	1.080	1.160	1.350	1.240	1.470
Voorzieningen	450	460	450	460	460
Loonkosten	630	670	730	850	730
Bijdragen en subsidies	160	190	210	170	210

D. Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 19 maart 2025. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 0 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

gemeente ooststellingwerf

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,1% *	2,4% *
Ooststellingwerf	Nederland

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

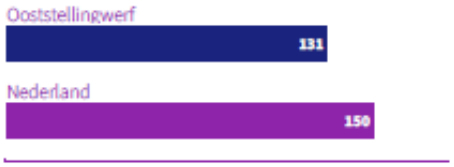
Niet-sporters

56,5%	46,4%
Ooststellingwerf	Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2023

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

91,5%	41,0%
Ooststellingwerf	Nederland

berekening | 2022

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2020 - 2024

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

660,7	836,6
Ooststellingwerf	Nederland

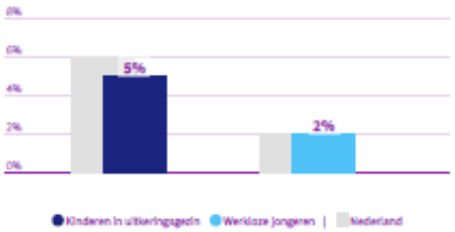
Meerdere bronnen | 2023

Jongeren met een delict voor de rechter

1%	1%
Ooststellingwerf	Nederland

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2023

Netto arbeidsparticipatie

70,9%	73,2%
Ooststellingwerf	Nederland

CBS | 2024

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2024

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

Ooststellingwerf	Nederland
2,8	9,1

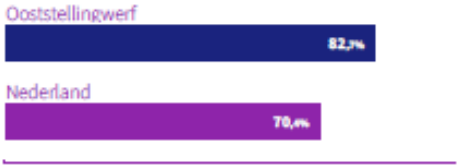
BAG/ABF | 2023

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Ooststellingwerf	Nederland
315,3	197,7

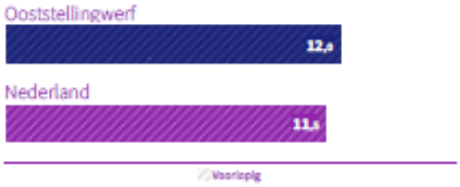
CBS | 2022

Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2024

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Nederland
€ 657	Geen data

COELO | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

Ooststellingwerf	Nederland
1,6% *	0,9% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Nederland
€ 844	Geen data

COELO | 2024

Jongeren met jeugdreclassering

Ooststellingwerf	Nederland
0,4% *	0,3% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

Ooststellingwerf	Nederland
750	650

CBS GMSD Wmo | 2024

gemeente ooststellingwerf

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

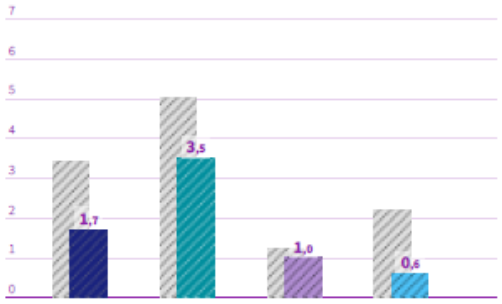
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2020 - 2024**

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | **2024**

Economie

Functiemenging

47,3%
Ooststellingwerf

51,5%
Fryslân

Meerdere bronnen | **2023**

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

185,6
Ooststellingwerf

180,1
Fryslân

LISA | **2023**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | **2020**

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

30
Ooststellingwerf

45
Fryslân

DUO/Ingrado | **2023**

gemeente oosterstellingwerf

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,1% *
Oosterstellingwerf

2,5% *
Fryslân

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

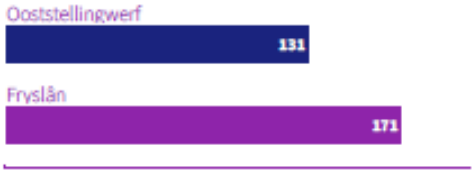
56,5%
Oosterstellingwerf

52,1%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2023

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

91,5%
Oosterstellingwerf

84,6%
Fryslân

berekening | 2022

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2020 - 2024

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

660,7
Oosterstellingwerf

801,6
Fryslân

Meerdere bronnen | 2023

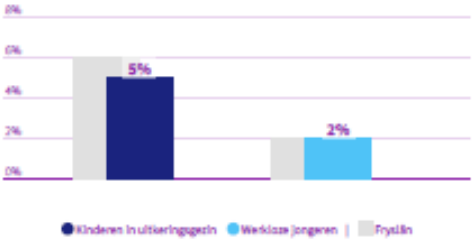
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Oosterstellingwerf

1%
Fryslân

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd
Oosterstellingwerf

CBS | 2023

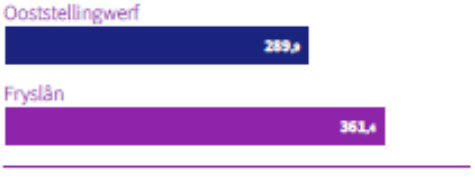
Netto arbeidsparticipatie

70,9%
Oosterstellingwerf

72,4%
Fryslân

CBS | 2024

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2024

gemeente ooststellingwerf

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

Ooststellingwerf	Fryslân
2,8	6,0

BAG/AEF | 2023

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Ooststellingwerf	Fryslân
315,3	268,1

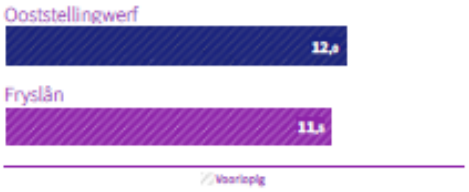
CBS | 2022

Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2024

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Fryslân
€ 657	€ 786

COELO | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

Ooststellingwerf	Fryslân
1,6% *	1,3% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Ooststellingwerf	Fryslân
€ 844	€ 892

COELO | 2024

Jongeren met jeugdreclassering

Ooststellingwerf	Fryslân
0,4% *	0,3% *

CBS | 2024 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

Ooststellingwerf	Fryslân
750	704

CBS GMSD Wmo | 2024

E. Subsidieontvangers

x € 1.000

Aanvrager	Doelstelling	2024
Alzheimer café Ooststellingwerf	Trefpunt voor mensen met dementie, hun partners en familie	1.701
De Buurthaven	Organiseren van dagopvang en andere activiteiten voor inwoners in Haulerwijk	20.000
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van de korpsen	22.545
Humanitas Nederland/district noord	Home-start	26.371
Humanitas De Stellingwerven	Rouwbegeleiding, vriendschappelijk huisbezoek en thuisadministratie, voorleesproject	7.650
Kunst & COO	Cultuureducatie + Huisvesting	294.450
Nationale Vereniging De Zonnebloem afd. Noordwolde e.o.	Activiteiten voor huisgebonden ouderen in Ooststellingwerf	539
PB Appelscha	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	6.888
PB Appelscha-Boven	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.988
PB Donkerbroek	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.430
PB Elsloo en Tronde	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.175
PB Fochteloo	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.856
PB Haule	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.082
PB Haulerwijk	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	5.695
PB Langedijke	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.824
PB Makkinga	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.531
PB Nijeberkoop	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.775
PB Oldeberkoop	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.035
PB Oosterwolde-Noord	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	5.092
PB Oosterwolde-Zuid	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.404
PB Ravenswoud	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.905
PB Waskemeer	Soc. en maatschappelijke participatie en stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.329
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	573.075
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openlucht zwembad, conform budgetovereenkomst 2021 t/m 2024	95.338
Stichting Comprix	Coördinatie IKC, schakelklas, consulent jonge risico kinderen, heemkunde	62.497
Stichting De Kortsluiting	Stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	10.310

Stichting Dorpskamer Appelscha	Een plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	2.415
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	Het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf	1.551
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur Friesland	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	39.610
Stichting Kunstwerf	Amateuristische kunstuitingen	26.367
Stichting Leergeld Friesland-Oost	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	60.000
Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Schoolconcerten	1.031
Stichting Nobilis	Het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	1.056
Stichting Odrie	Lokale omroepactiviteiten	11.867
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	6.299
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	5.937
Stichting Scala	Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving	1.657.227
Stichting Sociaal Steunpunt Ooststellingwerf	Advies en ondersteuning minima	2.081
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	27.972
Stichting Urgente Noden	Hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	3.877
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	Vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	10.822
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	Verstr. levensmiddelen aan inwoners Oost-w. niet in staat in hun levenso. te voorzien	15.012
Stichting Welzijn op dorpse schaal	Indicatievrije dagbesteding voor ouderen/bloeizone Oldeberkoop vitaal en zelfredzaam	32.870
Stichting Zorggroep Liante	Dagopvang en Sociale Recreatie	26.101
Stichting ZuidOostZorg	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	170.000
SV Oosterwolde	Lokale sportvereniging dat zich toelegt op het bevorderen van sportiviteit en teamwork	1.084
VluchtelingenWerk Nederland	Juridische ondersteuning vluchtelingen	6.346
VraagElkaar	Nieuwe mensen leren kennen voor een sprankje geluk	43.965
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Adviesfunctie over toegankelijkheid gebouwen voor medeburgers met een handicap	1.584
Zorgboerderij De Fochtel	Biedt mensen met begeleidingsvraag activiteiten om de dag prettig/zinvol door te brengen	142.600
Zwembad Haulewelle	Exploitatie openlucht zwembad	90.039
Totaal		**€ 3.560.198**

Eshuis

ACCOUNTANTSVERSLAG 2024

Gemeente Ooststellingwerf

3 juni 2025

Per saldo persoonlijker

Certified B Corporation

SRA gecertificeerd

Independent Member of PrimeGlobal

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Aan de raad van de gemeente Ooststellingwerf
T.a.v. mevrouw A. Hensen, griffier
Postbus 38
8430 AA OOSTERWOLDE

Behandeld door: Erik Pot
Ons kenmerk: 2025.158
Datum: 3 juni 2025

Geachte leden van de Raad,

Hierbij ontvangt u de controleverklaring bij de jaarrekening 2024 van uw organisatie alsmede een exemplaar van de gewaarmerkte jaarstukken. Onze controleverklaring hebben wij gedateerd op 3 juni 2025.

In deze brief gaan wij in op de strekking van onze controleverklaring, mogelijke geconstateerde afwijkingen, de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken en rapporteren wij, voor zover dit noodzakelijk of vereist is, over onze bevindingen en adviezen. Onze bevindingen en opmerkingen daarbij zijn bedoeld om de gemeenteraad te ondersteunen bij de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken.

Wij benadrukken dat verspreiding van de controleverklaring met handtekening en de gewaarmerkte jaarrekening niet is toegestaan. In hoofdstuk 2 leggen wij uit waarom dat belangrijk is en hoe u aan de publicatieverplichtingen kunt voldoen.

Met vriendelijke groet,
Eshuis Registeraccountants B.V.
Was getekend: drs. H. Kuperus RA

Inhoudsopgave

1. De hoofdlijnen van onze controle 4
2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie 6
3. Resultaat en weerstandsvermogen 7
4. Kernpunten van de controle 10
5. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen 19
6. Overige onderwerpen 21
7. Onafhankelijkheid gewaarborgd 23
8. Afsluiting 24

Bijlage bij accountantsverslag 2024 gemeente Ooststellingwerf 25

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Eshuis

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

1. De hoofdlijnen van onze controle

Onderwerp	Bevindingen
Strekking van de controleverklaring	Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring te verstrekken inzake de getrouwheid van de jaarrekening. Onderdeel hiervan is ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Ook verklaren wij dat de specifieke uitkeringen die in de SiSa-bijlage zijn opgenomen getrouw en rechtmatig verantwoord zijn.
Resultaat 2024 en vermogenspositie	Over 2024 is een resultaat gerealiseerd van € 2,1 miljoen positief. Het resultaat over boekjaar 2024 is de optelsom van een totaalbedrag aan gerealiseerde baten van € 99,5 miljoen en € 98,4 miljoen aan gerealiseerde lasten met daarnaast een reservermutatie van, per saldo, € 1,0 miljoen positief. Dit betekent dat u meer onttrokken heeft aan de reserves dan toegevoegd. Dit betekent dat het eigen vermogen ultimo 2024 uitkomt op € 42,8 miljoen (2023: € 41,7 miljoen). Vanuit uw eigen analyses blijkt dat er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de door u gedefinieerde risico's. U beoordeelt dat uw vermogenspositie voldoende is, maar dat de komende jaren door 'het ravijnjaar' uw financiële positie wel onder druk kan komen te staan. Voor de boekjaren 2025 tot en met 2027 worden negatieve resultaten verwacht en voor 2028 vooralsnog een kleine plus.
Controleverschillen	Wij hebben tijdens onze controle enkele bevindingen geconstateerd. Deze hebben wij opgenomen in hoofdstuk 4 en 5.
Kwaliteit van de interne beheersing	Wij hebben tijdens de jaarrekeningcontrole geen significante gebreken in de administratieve organisatie of interne beheersing aangetroffen die van invloed zijn op ons oordeel. In onze managementletter hebben wij onze bevindingen ten aanzien van de interne beheersing meer in detail beschreven. De hoofdlijn daarvan is dat de gemeente Ooststellingwerf de basiskwaliteit op orde heeft en de organisatie ook zelfkritisch kan zijn in de zoektocht naar verbeteringen.
Rechtmatigheids-verantwoording	Het college heeft, op basis van een voorgeschreven format, in de jaarrekening verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de jaarrekening. Het college heeft verklaard rechtmatig te hebben gehandeld. Het totaalbedrag van onrechtmatigheid bedraagt € 2,7 miljoen. Het college heeft de in de financiële verordening opgenomen, door de Raad vastgestelde, verantwoordingsgrens van € 3,1 miljoen gehanteerd. Het totaalbedrag van onrechtmatigheid blijft beneden de vastgestelde grens. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is opgesteld.
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	Tijdens de controle hebben wij met u gesproken over frauderisico's, fraudesignalen en uw interne beheersing. In 2024 heeft u onder andere de frauderisicoanalyse geactualiseerd en door het college laten vaststellen. Daarnaast heeft u ons bevestigd dat er in de organisatie geen gevallen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik zijn gemeld. Wij hebben tijdens de controle tevens geen aanwijzingen verkregen dat er bij u sprake is van fraude dan wel misbruik of oneigenlijk gebruik.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Belangrijke schattingen in de jaarrekening	Iedere jaarrekening bevat schattingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de waardering van vaste activa, (oninbare) vorderingen, voorzieningen en het afgrenzen van verplichtingen. Binnen de gemeente Ooststellingwerf hebben de belangrijkste schattingen betrekking op het bepalen van de waardering van de grondexploitaties, de vorderingen en op de hoogte van de (onderhouds)voorzieningen. U heeft hier voldoende grip op en wij hebben vastgesteld dat de door het college gehanteerde schattingen redelijk, consistent en passend zijn.
Verantwoording specifieke uitkeringen	Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole die hiervoor regels bevat. Er zijn naar aanleiding van de controle aanpassingen in de SiSa-bijlage doorgevoerd. Er resteren bij de voor u van toepassing zijnde specifieke uitkeringen geen fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie voor specifieke uitkeringen overschrijden. Wel is geconstateerd dat voor een SiSa-regeling de vordering in de balans € 70.000 te laag is. Deze hebben wij in de foutevaluatie meegenomen.
Dataveiligheid en IT	Uw IT-omgeving vraagt steeds meer aandacht en krijgt die ook. De eisen die in de praktijk gesteld worden aan IT en dataveiligheid nemen nog steeds toe maar op alle fronten de norm halen is gelet op uw schaalgrootte uitdagend geworden. Mede door nieuwe regelgeving met betrekking tot data- en cyberbeveiliging vraagt dit om een actievere rol van zowel de gemeentelijke organisatie als van de Raad als toezichthouder. In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u overigens mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.
Verslaggeving en WNT	Uit onze controle blijkt dat de jaarrekening 2024 overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften is opgesteld. Wij hebben daarnaast vastgesteld dat de overige informatie die in de jaarverslaggeving is opgenomen niet inconsistent is met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie. Ook hebben wij vastgesteld dat is voldaan aan de Wet normering topinkomens.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit de volgende stappen: het college van burgemeester en wethouders behandelt in de betreffende vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening, en stelt de jaarstukken daarmee vervolgens op. Op dat moment ontstaan formeel de jaarstukken. De gemeenteraad behandelt vervolgens de jaarstukken en stelt deze vast. Er zit enige tijd tussen de verzending van de conceptstukken aan de Raad en de vergadering waarin de vaststelling van de jaarstukken plaatsvindt. Mochten in de periode tot de vaststelling van de jaarrekening omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken de gemeente in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen te bespreken.

Openbaarmaking
Bij de jaarstukken hoort de controleverklaring die wij dateren op 3 juni 2025. Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief en mag niet worden gepubliceerd. Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Deze mag openbaar gemaakt worden.et is niet toegestaan de origineel getekende verklaring openbaar te maken.

Deze werkwijze is van belang om misbruik van onze handtekening te voorkomen. Als wij constateren dat toch gebruik gemaakt is van een controleverklaring met onze handtekening zullen wij u verzoeken dit te herstellen, bijvoorbeeld door de jaarstukken van het internet af te halen, dan wel de fysieke verspreiding ongedaan te maken. Vanzelfsprekend treden wij in die situaties met u in overleg over de manier waarop dit moet plaatsvinden.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening wordt openbaar gemaakt in de jaarrekening, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd blijft. Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de jaarstukken. Hiervoor gebruikt u een exemplaar zonder ons waarmerk. De gewaarmerkte versie van de jaarrekening is uitsluitend voor uw eigen archief. Als u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening"). Dit accountantsverslag brengen wij uit in een versie met en zonder handtekening. De versie zonder handtekening kan in het kader van de bestuurlijke behandeling worden verspreid. De versie met handtekening is alleen bestemd voor uw archief. Verspreiding daarvan is niet toegestaan.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

3. Resultaat en weerstandsvermogen

3.1 Resultaat 2024

U heeft het boekjaar 2024 afgesloten met een positief resultaat van € 2,1 miljoen. De begroting na wijziging liet een resultaat zien van € 0,9 miljoen negatief. Het positieve resultaat is als “gerealiseerd resultaat” afzonderlijk zichtbaar in de balans. De realisatie in 2024 is ten opzichte van de verwachtingen positief.

Het resultaat is het verschil tussen het totaal aan baten enerzijds (bij u over 2024 € 99,5 miljoen) en het totaal aan lasten (van € 98,4 miljoen). Het saldo van baten en lasten komt daarmee uit op € 1,1 miljoen positief. Daarnaast heeft uw raad goedkeuring verstrekt aan een aantal mutaties op de reserves. Het saldo van de dotaties en de onttrekkingen komt uit op € 1,0 miljoen. De som van het saldo van de baten en lasten van € 0,9 miljoen en deze mutaties van € 1,0 miljoen is het jaarrekeningresultaat 2024 en betreft afgerond € 2,1 miljoen positief.

Bij de analyse van uw positieve resultaat over 2024 blijkt dat de grootste nadelen ten opzichte van de actuele begroting zijn behaald op programma 0 bestuur en ondersteuning (€ 1,4 miljoen) en op programma 3 economie (€ 0,6 miljoen). De grootste voordelen zijn behaald op programma 5 sport, cultuur en recreatie (€ 0,4 miljoen) en programma 6 Sociaal Domein (€ 3,3 miljoen). In uw jaarstukken is in de resultaatanalyse en in de toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening (per programma) te zien hoe het resultaat tot stand is gekomen.

3.2 Vermogenspositie

De ontwikkeling van uw vermogenspositie hebben we in onderstaande tabel weergegeven in zowel een solvabiliteitspercentage als in een absoluut bedrag.

Door de positieve resultaten van de afgelopen jaren is er sprake geweest van een positieve vermogensontwikkeling. Hoewel het hebben van een stevige vermogenspositie niet uw primaire doelstelling is, heeft eigen vermogen ook een functie als financieringsmiddel voor activa en het genereren van liquiditeit voor transacties. Een minimumbuffer is dan ook wenselijk.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is uitgebreid ingegaan op de risico’s die de gemeente signaleert en de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit en het beschikbare weerstandsvermogen. Als gemeente streeft u ernaar om de impact van risico’s te minimaliseren door voldoende buffers (weerstandsvermogen) te hebben om de mogelijke impact hiervan op te vangen.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Door de gekwantificeerde risico's af te zetten tegen het aanwezige weerstandsvermogen bepaalt u de mate waarin risico's worden afgedekt. U hebt de benodigde weerstandcapaciteit berekend op € 4,9 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt volgens uw berekening € 29,3 miljoen. Dit bestaat uit de algemene reserve ad € 27,1 miljoen en een deel van de bestemmingsreserves te weten € 2,2 miljoen. De rekenmethode voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit hebt u overigens ten opzichte van voorgaande jaren aangepast. Daarbij is het bodembedrag gewijzigd van een standaard bedrag van € 3,0 miljoen naar een percentage van 5% van de lasten. Voor niet kwantificeerbare risico's hebt u deze standaard ingedeeld in de risicoklasse klein, gemiddeld en groot en daar vervolgens vaste bedragen aan gekoppeld. Via deze methodiek komt u op de genoemde € 4,9 miljoen. Vermeldenswaardig is dat de risico's waarvoor verzekeringen zijn afgesloten of specifieke reserves of voorzieningen zijn gevormd, terecht, niet zijn meegewogen in het bepalen van het weerstandsvermogen.

Ultimo 2023 berekende u op grond van de oude berekeningswijze een benodigd weerstandvermogen van € 2,7 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit was ultimo 2023 berekend op € 30,1 miljoen. Ten opzichte van vorig jaar is er sprake van een toename van het benodigde weerstandsvermogen van € 2,2 miljoen. Hoewel de basisgegevens door de nieuwe berekeningsmethodiek minder goed vergelijkbaar zijn, kan worden geconcludeerd dat de weerstandsratio ultimo 2023 11,1 bedraagt en ultimo 2024 6,0.

U concludeert in de jaarrekening dat het aanwezige weerstandsvermogen ruim voldoende is om de risico's af te dekken.

In het onderstaande overzicht vatten we uw vermogenspositie samen, zowel vanuit de balans als vanuit uw exploitatie (in € 1.000):

Vermogenspositie	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Algemene reserve	32.334	29.724
Bestemmingsreserves	8.420	8.175
Gerealiseerd resultaat	2.118	3.857
Totaal eigen vermogen	**42.872**	**41.756**
Solvabiliteit in %	39	47

Het feit dat bij een toename van het eigen vermogen de solvabiliteit ten opzichte van 2023 is afgenomen komt doordat het balanstotaal per 31 december 2024 relatief sterk is toegenomen ten opzichte van het balanstotaal per 31 december 2023. Deze toename wordt op haar beurt vooral veroorzaakt door de toename van de vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer. Door het hogere balanstotaal is het relatieve aandeel van het eigen vermogen geringer.

Volgens de meerjarenprognose 2025-2028 zoals deze is opgenomen in de programmabegroting 2025 verwacht u voor 2025 tot en met 2027 (geringe) negatieve resultaten. In 2028 verwacht een (gering) positief resultaat.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Een bijzondere actualiteit is het positieve nieuws inzake de voorjaarsnota. Voor zover nu bekend gaat het om 400 miljoen euro in de algemene uitkering volgens de algemene maatstaven en 400 miljoen euro specifiek voor jeugdwet. Deze bedragen zijn structureel. Daarnaast is er voor 2026 en 2027 ongeveer 450 miljoen per jaar incidenteel. Structureel is er dus ongeveer 45 euro per inwoner beschikbaar maar dit is wel afhankelijk van de jeugd component. Wellicht dat het ravijn een beetje wordt opgevuld, maar het is hiermee zeker nog niet gedempt.

Hoewel de werkelijke effecten van het ‘ravijnjaar’ dus nog onzeker blijven, houdt u er in de begroting 2025-2028 rekening mee dat u financieel redelijk op koers blijft.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

4. Kernpunten van de controle

4.1 Ons beeld van de gemeente Ooststellingwerf

In onze managementletter 2024 hebben we gemeld dat de basiskwaliteit van uw primaire processen van voldoende niveau is en voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Dat blijkt ook uit de resultaten van uw eigen interne controlewerkzaamheden.

4.2 Rechtmatigheidsverantwoording

Sinds het boekjaar 2023 neemt u een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. Hiermee wordt door het college verantwoording afgelegd over het naleven van de financiële afspraken binnen de gemeente. Wij hebben vastgesteld dat het college in rechtmatigheidsverantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening concludeert rechtmatig te hebben gehandeld. Dit betekent dat de door het college geconstateerde rechtmatigheidsbevindingen de verantwoordingsgrens niet hebben overschreden. De verantwoordingsgrens is door de Raad in de financiële verordening vastgesteld op 3% van de totale lasten en komt voor 2024 uit op afgerond € 3,1 miljoen.

Wij hebben in het kader van onze jaarrekeningcontrole vastgesteld dat de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. De drie relevante criteria waarover in de rechtmatigheidsverantwoording wordt verantwoord zijn als volgt:

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium ziet toe op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De voorwaarden hebben onder andere betrekking op het voldoen aan wet- en regelgeving bijvoorbeeld de Europese aanbestedingsregels en het verstrekken van subsidies. Bij gemeente Ooststellingwerf is de van toepassing zijnde wet- en regelgeving vastgelegd in het normenkader dat op 17 december 2024 door de raad is vastgesteld. Als de van toepassing zijnde voorwaarden niet zijn nageleefd, kan dit leiden tot een onrechtmatigheid.

Vanuit uw eigen interne controles zijn voor een bedrag van € 385.000 onrechtmatigheidsfouten gebleken, die betrekking hebben op het niet voldoen aan de aanbestedingswet. Wij hebben vastgesteld dat u de intern uitgevoerde controles met voldoende diepgang heeft uitgevoerd en dat u hierbij de juiste conclusies heeft getrokken.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium ziet toe op het budgetrecht van de Raad. Financiële handelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten en de mutaties in de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting (begrotingscriterium). De begroting is hiermee kaderstellend en afwijkingen hiervan zijn in principe onrechtmatig.

De Raad heeft een geactualiseerde financiële verordening 212 vastgesteld op 26 september 2023. Om rekening te houden met de aanscherping van het begrip 'begrotingsrechtmatigheid' zoals bekend gemaakt door de Commissie BBV in november 2023 en ook om nader te duiden wat wordt verstaan onder 'tijdige melding van begrotingsafwijkingen aan de Raad' is op 17 december 2024 door de Raad een toevoeging vastgesteld. Deze toevoeging (artikel 12, zesde lid) luidt:

Bij onderschrijdingen van lasten of investeringskredieten en/of lagere of hogere baten op prorammaniveau van meer dan € 25.000 dan begroot, is het uitgangspunt dat als de begroting niet tijdig is aangepast, dit als formeel onrechtmatig wordt beschouwd. Deze worden als rechtmatig aangemerkt als deze zijn toegelicht in de tussentijdse rapportage en/of de programmarekening en tellen niet mee voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Op basis hiervan heeft het college voor een bedrag van € 2,0 miljoen aan lastenoverschrijdingen op de programma's en een bedrag van € 0,3 miljoen als overschrijding van de investeringskredieten, dus totaal € 2,3 miljoen als onrechtmatig aangemerkt. Het college is trouwens van mening dat van de totale overschrijding een bedrag van € 2,0 miljoen als acceptabel kan worden aangemerkt, waardoor het saldo aan niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheden € 0,3 miljoen bedraagt.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium
Onder misbruik wordt verstaan: het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen, dan wel met het doel om voor een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude, om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Bij fraude passen beheersmaatregelen zoals fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sancties.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan: het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan (de 'geest van de wet'). De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassing en actualisering wet- en regelgeving. Ook dit kan tot een onrechtmatigheid leiden.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Gemeente Ooststellingwerf heeft op 17 oktober 2023 de Nota Misbruik & Oneigenlijk gebruik 2023-2027 vastgesteld. In 2024 is in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording een frauderisicoanalyse opgesteld. In deze analyse zijn de risico's misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) ook behandeld. De risico's zijn daarmee per proces in beeld gebracht en per proces is de kans en impact ingeschat. Verder hebt u vastgelegd welke beheersmaatregel de realisatie van het gesignaleerde risico voorkomt of mitigeert en welk team verantwoordelijk is voor de toepassing van de beheersmaatregel.

Vanuit uw eigen interne controles zijn geen onrechtmatigheidsfouten gebleken met het betrekking tot het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Wij hebben vastgesteld dat u de intern uitgevoerde werkzaamheden met voldoende diepgang heeft uitgevoerd en dat u hierbij de juiste conclusies heeft getrokken.

4.3 Rapporteren over fraude

Door maatschappelijke ontwikkelingen is er in toenemende mate aandacht voor fraudepreventie, maar ook op onderwerpen zoals corruptie, omkoping en (het bewust niet naleven van) wet- en regelgeving. Onder andere door de toenemende aandacht voor deze onderwerpen, wordt van organisaties steeds vaker gevraagd informatie te verstrekken over de visie, het beleid en het toezicht op integer handelen binnen alle teams van uw organisatie.

In 2024 heeft u uw intern opgestelde frauderisicoanalyse geactualiseerd. Dit vinden wij een goede zaak. Echter, wij adviseren u ook om de frauderisicoanalyse verder door te ontwikkelen naar een fraudebeheersplan.
Wij hebben ook geconstateerd dat het rapporteren over de verrichte werkzaamheden en uitkomsten van fraude en/of misbruik en oneigenlijk gebruik nog in onvoldoende mate terugkomt in de planning & control cyclus. Daarmee is er geen solide basis voor uw eigen rapportage in de jaarrekening over frauderisico's en de getroffen maatregelen.

Vanuit onze eigen rol als accountant dienen wij ook een inschatting te maken van de frauderisico's, en gepaste werkzaamheden uit te voeren om te borgen dat er geen fraudes van materieel belang hebben plaatsgevonden. Onderdeel hiervan is het risico dat het management de interne beheersing doorbreekt, wat bij iedere organisatie een risico is. In dit kader beoordelen wij interne processen, zoals (de totstandkoming van) schattingen, ongebruikelijke transacties buiten de normale bedrijfsvoering en onzakelijke transacties met verbonden partijen. Onze werkzaamheden zien onder andere toe op vaststellen dat prestaties geleverd zijn en de wijze waarop u dit zelf borgt, het naleven van het interne inkoopbeleid en voor u relevante aanbestedingsregels. Bepaalde delen van de opbrengstverantwoording kunnen ook onderdeel zijn hiervan.

Indien we aanwijzingen hebben van fraude communiceren wij dit met het bestuur. Indien fraude plaatsvindt in de top van de organisatie of als er niet voldoende herstelwerkzaamheden worden getroffen, zullen wij dit melden bij de externe toezichthouder.

Tijdens de controle hebben wij een professioneel-kritische houding betracht ten opzichte van frauderisico's in de jaarrekening. Wij merken op dat onze controle niet primair gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controles hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is van materiële fraude.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

4.4 Grondexploitaties

Belangrijkste aandachtspunten waardering grondexploitaties
Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hiervoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognotiseerde resultaat, de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten alsmede ook het voortgangspercentage van het complex.

Actualisaties grondexploitaties
De balanswaarde van de voorraad gronden bedraagt ultimo 2024 € 1,5 miljoen, waar dat ultimo 2023 € 1,0 miljoen betrof. Er is overigens een verschil van € 0,2 miljoen tussen de waarde van de voorraad in de balans (€ 1,7 miljoen) en de toelichting op de balans (€ 1,5 miljoen). U hebt besloten om deze fout niet aan te passen. Wij hebben het verschil daarom meegenomen in de foutevaluatie.

In 2024 zijn twee nieuwe complexen door de Raad vastgesteld te weten ’t Hooge II in Olderberkoop en Muldersveld in Makkinga. In 2024 zijn voor deze twee complexen voor circa € 0,9 miljoen kosten gemaakt. Voor Muldersveld wordt een verlies verwacht van € 0,2 miljoen. Dit verlies is terecht in 2024 geheel genomen. De balanswaardering voor de twee nieuwe complexen bestaat daarom uit de gemaakte kosten verminderd met de gevormde voorziening en komt daarmee uit op € 0,7 miljoen.

De totale balanswaarde van alle complexen samen betreft echter een relatief gering bedrag, zowel ten opzichte van het balanstotaal (1,4%) als ten opzichte van de totale baten van de gemeente (ongeveer 1,4%).
In uw plannen voor de toekomst geeft u aan dat in toekomstige complexen relatief veel sociale woningbouw of betaalbare koop zal worden gerealiseerd. Dit zal een drukkend effect hebben op het financiële resultaat van de complexen.

Het is onze rol en verantwoordelijkheid om op basis van de beschikbare informatie, documentatie en verwachtingen van betrokkenen een oordeel te vormen over uw balanswaardering. Deze balanspost is ondanks de relatief geringe omvang relevant voor de accountantscontrole vanwege de schattingselementen die een rol spelen bij het ramen van de nog te realiseren baten van € 5,7 miljoen en de te realiseren lasten van € 2,4 miljoen. De nog te realiseren baten en lasten vormen tezamen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het resultaat van de projecten.

Vergunning en stikstofproblematiek
De laatste tijd wordt steeds meer gesproken over de haalbaarheid van nieuwbouwprojecten vanwege problemen met vergunningen (zoals stikstofproblematiek), netcongestie maar ook vanwege de gestegen bouwkosten en mogelijke onzekerheden met betrekking de renteontwikkeling. Daardoor worden in Nederland projecten op dit moment uitgesteld of afgeblazen. Wij adviseren u om naast het reeds ingerekende ‘meest waarschijnlijke’ scenario ook scenario’s door te rekenen die op dit moment mogelijk minder waarschijnlijk lijken, maar wel een grote impact kunnen hebben.
Ondanks de benoemde inherente onzekerheden hebben wij vastgesteld dat de door het college opgenomen schattingen, en daarmee de balanswaardering per ultimo 2024, redelijk en passend zijn.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Voorbereidingskosten
Voor toekomstige complexen zijn gedurende de jaren 2022-2024 voorbereidingskosten gemaakt ten bedrage van € 0,7 miljoen. Deze zijn, in overeenstemming met regelgeving, opgenomen on de immateriële vaste activa. Bij opening van de betreffende complexen zullen deze kosten naar de grondexploitaties worden overgeheveld.

Tussentijdse winstneming
Voor alle grondexploitaties met een positief resultaat is de Percentage of Completion (POC) methode toegepast. Op basis van deze methode is in 2024 een tussentijdse winst van € 0,2 miljoen verantwoord.

Tot slot
De controle geeft ons verder geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

4.5 Continuïteitsbeoordeling

In het kader van de jaarrekeningcontrole beoordelen wij ook het vermogen van de organisatie om de activiteiten in de komende twaalf maanden voort te zetten. Elementen die we in deze beoordeling betrekken zijn onder meer de vermogenspositie, de begroting voor het komende boekjaar, de afhankelijkheid van eigen inkomsten, de risico's die u zelf identificeert en uiteraard ook de risico's die wij als uw accountant signaleren.
Naast ontwikkelingen in de regelgeving voor accountants leiden de hogere inflatie, de energieprijsontwikkeling en de reactie van de deelnemende overheden hierop, tot een andere beoordeling van continuïteitsrisico's. Om die reden vragen wij uw aandacht voor deze beoordeling.

Net als ten aanzien van het onderwerp fraude is ook rapportering in de controleverklaring over continuïteit met ingang van 2022 verplicht. Hoewel vanwege de wettelijke waarborgen feitelijke discontinuïteit van uw gemeente als geheel niet aan de orde is, kan onder omstandigheden de financiële positie wel aanleiding zijn tot het schrappen van taken of het afstoten van activa. Ook externe ontwikkelingen zoals inflatie en beschikbaarheid van personeel zijn van invloed op de manier waarop naar uw financiële positie gekeken wordt. In onze controleverklaring is meer informatie dan voorheen opgenomen over de continuïteitsbeoordeling die wij uitvoeren. Om die reden vragen wij uw aandacht voor deze beoordeling. Ons werk begint immers met uw eigen inschattingen over de toekomst.

U hebt in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing aangegeven dat er geen directe indicaties bestaan om op korte termijn taken of activiteiten te beëindigen en u bent van mening dat de continuïteit gezekerd is. Die conclusie kunnen wij onderschrijven.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

4.6 Verantwoording Specifieke uitkeringen

Ter voorkoming van onnodige verantwoordingsdruk verstrekt het Rijk een groot aantal specifieke geldstromen die via het systeem van Single Information Single Audit (SiSa), moeten worden verantwoord. De verantwoordingsgegevens voor deze regelingen worden opgenomen in de zogeheten SiSa-bijlage bij de jaarrekening. In tegenstelling tot de andere onderdelen van de jaarrekening is de controleverklaring bij de jaarrekening 2024 niet alleen van toepassing op de getrouwheid, maar ook op de rechtmatigheid van de in deze bijlage opgenomen bestedingen. In de SiSa-bijlage zijn vrijwel alleen financiële gegevens opgenomen.

De laatste jaren is het aantal SiSa regelingen dusdanig toegenomen, met de bijbehorende verantwoordingsdruk, dat het kabinet voornemens is het aantal specifieke uitkeringen drastisch te verminderen. Het aantal in de jaarrekening 2024 te verantwoorden specifieke uitkeringen van 26 (2023: 25) is iets hoger dan vorig jaar en daarmee is er nog altijd sprake van een stevige verantwoordingsdruk.

De controlevoorschriften voor de SiSa-bijlage zijn opgenomen in de Nota verwachtingen accountantscontrole.
Hierin staat onder meer de wijze waarop de controle moet worden ingestoken beschreven en zijn specifieke rapporteringsgrenzen voorgeschreven, te weten per specifieke uitkering:

- € 12.500 als de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan € 125.000.
- 10% indien de omvangsbasis groter is dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan € 1,0 mln.
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1,0 mln.

Wij hebben geen fouten of onzekerheden geconstateerd met betrekking tot de SiSa-bijlage 2024 van de gemeente Ooststellingwerf die deze grenzen overschrijden. In de bijlage bij dit accountantsverslag nemen we de verplichte tabel op. Deze tabel dient aan het ministerie van BZK ter beschikking te worden gesteld.

4.7 Het maken van schattingen

4.7.1 Schattingen: algemeen

Bij het opmaken van een jaarrekening is het noodzakelijk dat u schattingen en oordelen toepast om te komen tot betrouwbare cijfers. Niet zelden worden schattingen niet als zodanig onderkend, omdat ze een vast onderdeel van uw administratieve proces zijn. Tijdens onze controle besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de belangrijke schattingen omdat deze, bedoeld of onbedoeld, het resultaat kunnen beïnvloeden.
Binnen uw organisatie hebben de belangrijkste schattingen betrekking op het inschatten van (de waarde van) de materiele vaste activa, onderhanden werk in de grondexploitaties, de vorderingen en de kortlopende schulden en de noodzaak tot het treffen van voorzieningen.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

4.7.2 Schattingen: Voorzieningen
Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Deze voorzieningen zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.
Wij hebben voor de relevante onderwerpen het schattingsproces beoordeeld en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Daarbij hebben specifieke aandacht voor mogelijke beïnvloeding door het management en stelselmatigheid.

Wij hebben specifiek aandacht gegeven aan de onderhoudsvoorzieningen. De aandacht ging met name uit naar de status van het nieuw vast te stellen accommodatiebeleid en de mogelijke keuze in accommodaties in relatie tot de huidige stand van de onderhoudsvoorzieningen voor deze accommodaties. In afwachting van het raadsbesluit over het accommodatiebeleid, zijn de nieuwe onderhoudsplannen nog niet vastgesteld en zijn de onderhoudsvoorzieningen in de jaarrekening nog gebaseerd op onderhoudsplannen die inmiddels ouders zijn dan vijf jaar. Het BBV schrijft voor dat deze situatie alleen toelaatbaar is als de Raad het (gemotiveerde) besluit heeft genomen de oude plannen nog te handhaven. Omdat het voorstelbaar lijkt dat nieuwe onderhoudsplannen stevig gaan afwijken van de huidige plannen, en daarmee ook het niveau van de voorzieningen, hebben wij dit intensief met u besproken.
Wij hebben met u afgestemd dat stand van de voorzieningen per 31 december 2024 voor nu gehandhaafd kan blijven onder de voorwaarden dat 2024 het laatste jaar is waarin de voorzieningen op grond van de oude onderhoudsplannen worden gewaardeerd, dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud en in de jaarrekening passende toelichtingen zijn opgenomen. Aan deze voorwaarden hebt u voldaan c.q. u hebt de toezegging gedaan dat hieraan voldaan gaat worden.

Uit onze werkzaamheden blijken verder geen tekortkomingen of aanwijzingen van beïnvloeding.

4.7.3 Schattingen: Methoden en backtesting
Tijdens onze werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen aangetroffen in de schattingsmethoden en vastgesteld dat de wijze waarop deze tot stand komen niet is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Wij aanvaarden uw schattingen, maar wij melden volledigheidshalve dat inherent is aan schattingen dat de uiteindelijke uitkomst kan afwijken.

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat u in de periode na afloop van het boekjaar de uitkomsten van de gemaakte schattingen evalueert. Dat noemen we backtesting. Op die manier maakt u beter inzichtelijk hoe schattingen in de praktijk zijn uitgepakt. Deze informatie kunt u vervolgens gebruiken om de gehanteerde schattingsmethoden en uitgangspunten voor de komende jaren te verbeteren. Gemeente Ooststellingwerf heeft nog geen standaardwerkwijze om backtesting uit te voeren.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

4.8 Sociaal domein

4.8.1 Uitvoering PGB WMO en Jeugdwet door de SVB

Er is ten aanzien van de PGB's nog steeds sprake van "gedwongen winkelnering" voor gemeenten. De uitvoering van de PGB's geschiedt door de Sociale VerzekeringsBank (SVB). De controle op de uitvoering en de financiële verantwoording aan de gemeenten wordt gedaan door de interne accountant van de SVB. Bij de verantwoordingen over 2024 heeft deze accountantsdienst een verklaring met beperking afgegeven.

Hoewel de SVB de administratieve uitvoering van de PGB's verzorgt, doet zij zelf geen onderzoek naar de prestatielevering. Bestedingen uit hoofde van WMO en Jeugd (zowel ZiN als PGB) worden intern gecontroleerd op rechtmatigheid binnen de toewijzing. Dit is onderdeel van het reguliere controleplan. Daarnaast heeft de gemeente gericht cliëntonderzoek gedaan naar de prestatielevering. Daaruit komen geen onzekerheden die uitgaan boven onze rapporteringsgrens.

Omdat de gemeente deze eigen controles heeft uitgevoerd houdt dit per saldo in dat wij als accountant van de gemeente Ooststellingwerf kunnen uitgaan van de door de SVB gemelde projectie van de "meest waarschijnlijke fout" in de uitvoering zoals opgenomen in de projectiebrieven WMO en Jeugd. Bij de "meest waarschijnlijke fout" gaat het bij gemeente Ooststellingwerf om bedragen die onder de grens van onze rapporteringstolerantie liggen.

4.8.2 CAK verantwoordelijk voor de inning van de eigen bijdragen

In verschillende gevallen zijn de mensen aan wie ondersteuning wordt toegekend een eigen bijdrage verschuldigd. Stichting Centraal Administratie Kantoor AWBZ (CAK) is de instantie die de berekening en inning van de eigen bijdrage verzorgt en deze doorbetaalt aan de gemeente. Net als bij de uitvoering van de PGB's zijn gemeenten verplicht het CAK in te schakelen en heeft men niet de keuze om het zelf ter hand te nemen.

Gemeenten hebben geen inzicht in de berekening van de hoogte van de eigen bijdrage en kunnen daar dus ook geen verantwoordelijkheid voor dragen. Systeemtechnisch betekent dit dat gemeenten alleen verantwoordelijk zijn voor de aanmelding van cliënten bij het CAK. In de Kadernota rechtmatigheid is aangegeven dat de juistheid en de volledigheid van de eigen bijdrage niet vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente en daarmee ook niet onder de reikwijdte van uw rechtmatigheidsverantwoording.
Dat neemt niet weg dat de gemeente Ooststellingwerf wel zelf moet waarborgen dat cliënten zijn aangemeld bij het CAK. Hierop controleert u zelf. Uit ons werkzaamheden blijken geen tekortkomingen.

4.8.3 Jeugdwet en Wmo

Voor de daadwerkelijke uitvoering van de zorg heeft gemeente Ooststellingwerf zelf, dan wel samen met andere opdrachtgevers, tal van zorgaanbieders gecontracteerd om de feitelijke zorg te leveren. De gemeente verstrekt zorg op basis van door de gemeente zelf vast te stellen indicaties (Wmo), dan wel op basis van doorverwijzingen door daartoe bevoegde professionals (Jeugdwet). Er is uiteraard in de loop van het jaar het nodige contact tussen gemeente en zorgaanbieders, en tussen gemeente en cliënten, in belangrijke mate via elektronisch berichtenverkeer.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

Intern worden controles uitgevoerd om de rechtmatigheid van de bestedingen en verstrekkingen uit hoofde van WMO en Jeugdwet vast te stellen. Als sluitstuk ontvangt de gemeente na afloop van het boekjaar van de zorgleveranciers productieverantwoordingen, waarbij boven een afgesproken grens een controleverklaring van de accountant van de zorgaanbieder vereist is. De gemeente analyseert de ontvangen verantwoordingen en controleverklaringen, legt verbanden met de eigen gemeentelijke administratie, klachtenregistraties, contacten met zorgaanbieders en cliënten en vormt zich op basis van het totaal van deze informatie een oordeel over de vraag of de zorg in voldoende mate is geleverd en daarmee de zorgkosten rechtmatig zijn betaald.

Wij hebben deze analyses van de gemeente beoordeeld en constateren dat als gevolg van administratieve verschillen en ontbrekende verantwoordingen van zorgaanbieders sprake is van onzekerheden tot een totaal van € 219.000. Dit ligt boven onze rapportagegrens en daarom nemen we dit bedrag mee in de evaluatie in hoofdstuk 5. Op basis van actuele informatie constateren wij dat de onderhanden werk positie “Jeugd resultaat gestuurde inkoop” uitkomt op een schuld van € 136.000, terwijl er als schatting van deze post een verplichting van € 29.000 is opgenomen. Het verschil van € 107.000 nemen wij mee als schattingsverschil in onze evaluatie in hoofdstuk 5.

4.8.4 Participatiewet

Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de uitvoering van de Participatiewet brengen geen fouten en onzekerheden boven de rapporteringstoleranties naar voren. Noch ten aanzien van de dossiercontroles, noch ten aanzien van de baten, lasten en balansmutaties zijn er zaken geconstateerd die in dit verslag onder uw aandacht moeten worden gebracht. Onze bevindingen sluiten aan op de uitkomsten van de interne controle.

4.9 Balanstellingen

Volgens de balans bedraagt het totaal van de vlottende passiva € 15.400.000. Indien de onderliggende bedragen worden getotaliseerd dan komt dit uit op € 15.167.000. Het verschil bedraagt € 233.000. U hebt aangegeven dat het verschil wordt veroorzaakt door de rapportagemodule die momenteel door u wordt gebruikt. U hebt er voor gekozen deze post niet aan te passen om daarmee nieuwe verschillen te voorkomen. Wij hebben het verschil in de foutevaluatie meegenomen.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

5. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen

De jaarrekeningcontrole voeren wij uit met een bepaalde marge. Deze marge noemen we de materialiteit. De materialiteit is voorgeschreven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (Bado) en bevestigd in uw controleprotocol. Daarbij kan rekening worden gehouden met specifieke factoren of risico's, de zogenaamde "kwalitatieve materialiteit". Tevens gelden scherpere grenzen voor de naleving van de WNT.

Het Bado stelt dat de maximaal te hanteren materialiteit 1% bedraagt van het totaal van de lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). De bij u gehanteerde materialiteit bedraagt neerwaarts afgerond € 1.030.000. Mochten wij niet-gecorrigeerde controleverschillen onderkennen die dit bedrag overschrijden dan kunnen we geen goedkeurende verklaring afgeven. Voor geconstateerde onzekerheden geldt een marge van 3% en dus een bedrag van € 3.090.000. Ook de door de Raad vastgestelde verantwoordinggrens voor de rechtmatigheidsverantwoording bedraagt 3%.

In het kader van de bestuurlijke afhandeling en het dechargeproces melden wij eventuele geconstateerde afwijkingen die niet meer gecorrigeerd zijn in de jaarrekening. Deze zijn vanaf een lager bedrag dan de materialiteit mogelijk voor u relevant. Wij melden alleen afwijkingen boven een bepaalde grens. Deze bedraagt bij u € 51.500.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen in euro's	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
De balanswaardering van de voorraden is te hoog (zie paragraaf 4.4)	€ 182.000	-/- € 182.000	-/- € 182.000
Nog te betalen kosten en onderhanden werk jeugdzorg te laag opgenomen (zie paragraaf 4.8)	€ 107.000	-/- € 107.000	-/- € 107.000
De balans bevat met betrekking tot de vlottende passiva een foutieve telling (zie paragraaf 4.9)	€ 233.000	€ 233.000	€ 233.000
De vordering in de balans uit hoofde van SiSa-regeling M16 is te laag (zie hoofdstuk 1)	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000
Totaal verschillen getrouwheid	**€ 452.000**	**€ 14.000**	**€ 14.000**
Ontbreken productieverantwoording jeugd (zie paragraaf 4.8)	€ 219.000	NVT	NVT
Totaal onzekerheden getrouwheid	**€ 219.000**	**NVT**	**NVT**

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

Daarnaast informeren wij u over gecorrigeerde controleverschillen of andersoortige afwijkingen die het gevolg zijn van significante tekortkomingen in de interne beheersing, frauderisico's met zich meebrengen of naar onze mening onder uw aandacht zouden moeten worden gebracht. Er zijn in het controleproces geen afwijkingen geconstateerd die op grond van het bovenstaande gerapporteerd zouden moeten worden.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

6. Overige onderwerpen

6.1 Cybersecurity vraagt steeds meer aandacht, ook van de Raad

Organisaties zijn in toenemende mate afhankelijk van IT-systemen. Steeds vaker zijn er kleinere en grotere incidenten die aantonen dat veel organisaties kwetsbaar zijn voor cybersecurity-incidenten.
De van oorsprong Europese NIS2-richtlijn is bedoeld om organisaties weerbaarder te maken. De implementatie vindt in Nederland plaats door invoering van de Cyberbeveiligingswet. Gemeenten zijn in de cyberbeveiligingswet als essentiële sector aangemerkt. Dit betekent dat voor u het nemen van voldoende beveiligingsmaatregelen een wettelijke verplichting wordt.
De implementatie van NIS2 was initieel gepland in oktober 2024, maar mede door de complexiteit is de implementatie hiervan uitgesteld naar eind 2025.

Net als bij andere wet- en regelgeving heeft de Raad een toezichthoudende rol bij de naleving van de cyberbeveiligingswet, terwijl ook de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) toezicht houdt op de naleving door overheden. Aanwijzingen, aanbevelingen en boetes behoren tot het handhavingsinstrumentarium van de RDI.

In het kort betekent de cyberbeveiligingswet voor u dat, ten opzichte van de huidige regels, de zichtbaarheid en aantoonbaarheid van risicoanalyses, genomen maatregelen, de toetsing van de werking ervan en de rapportering daarover explicieter moet. Ook het invullen van alle verplichte rollen in de IT-governance is daar een onderdeel van. Kortom een planning en controlcyclus op het gebied van cybersecurity. Ook adequate rapporteringsystemen en incidentregistratie horen daarbij. De nieuwe wetgeving heeft overigens ook ketenwerking, dus u zult moeten nagaan of uw verbonden partijen adequaat invulling geven aan de voor hen geldende verplichtingen. Deze vorm van toezicht moet nog worden ingericht.

Versterking van het risicomanagement, verdere bewustwording en training zijn belangrijke elementen, net als een open (meld)cultuur als het gaat om incidenten, om de komende periode onder de aandacht te brengen. De Raad, als toezichthouder, moet zich afvragen of er voldoende kennis aanwezig is om dat toezicht effectief te kunnen invullen.

Tot slot vragen wij ook aandacht voor crisismanagement en crisiscommunicatie om dat in de praktijk veel (imago)schade juist ontstaat door de wijze waarop cyberincidenten aangepakt worden.

6.2 Automatiseringsomgeving

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Kernpunten van de controle
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Overige onderwerpen
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts díe onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Gelet op de beperkte mate van geautomatiseerde beheersmaatregelen in uw organisatie is een dergelijk onderzoek niet noodzakelijk voor de uitvoering van onze werkzaamheden. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

6.3 Verantwoordelijkheden in het controleproces

In de controleverklaring wijzen wij op de verdeling van de verantwoordelijkheden van de gemeente Ooststellingwerf en de accountant in het controleproces.
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarstukken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten. Het is, en dat beschrijven we ook in de controleverklaring, onze verantwoordelijkheid om de controle van deze jaarrekening uit te voeren met inachtneming van Nederlands recht, waaronder het besluit accountantscontrole decentrale overheden en uw eigen controleprotocol. Het voldoen aan gedragsnormen, waar onafhankelijkheid zoals in de vorige paragraaf een onderdeel van is, hoort daarbij.

Onze controle plannen wij zodanig dat we een redelijke mate van zekerheid bereiken dat de jaarrekening geen materiele onjuistheden bevat als gevolg van fouten of fraude. Doordat we werken met steekproeven en andere technieken, bestaat de kans dat fouten ondanks het naar behoren uitvoeren van de controle niet ontdekt worden.
Het is overigens de primaire verantwoordelijkheid van het college om, onder toezicht van de Raad, voldoende maatregelen te nemen om fouten en fraude te voorkomen. Daarbij hoort eveneens dat maatregelen ter opsporing in de organisatie worden getroffen. In onze controle besteden wij om die reden uitgebreid aandacht aan deze maatregelen en voeren wij zelf werkzaamheden uit op posten en stromen die, in zijn algemeenheid of bij u, meer dan gemiddeld risicovol zijn.
Dat betreft onder andere schattingsposten, correctieboekingen, memoriaalboekingen en de beoordeling van de zakelijkheid van (mogelijk) ongebruikelijke transacties.

Ter afsluiting van het controleproces verstrekt het college aan ons de bevestiging bij de jaarrekening. Hierin geeft het college aan dat zij alle door ons benodigde gegevens hebben verstrekt en dat de jaarrekening naar de laatste inzichten is opgemaakt. Wij hebben, behoudens de in hoofdstuk 5 opgenomen controleverschillen, geen specifieke elementen aan de bevestiging toegevoegd.

Wel hebben wij in de bevestiging bij de jaarrekening aandacht voor continuïteit van de organisatie en de activiteiten. Hoewel de continuïteit bij decentrale overheden door het Rijk gegarandeerd is, kunnen wel degelijk effecten in de jaarrekening ontstaan als gevolg van keuzes in de activiteiten van de gemeente. De toevoeging behelst de bevestiging dat daar bij u op dit moment geen sprake van is.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

7. Onafhankelijkheid gewaarborgd

De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO, is in de organisatie van Eshuis Registeraccountants ingebed.

Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Ooststellingwerf voldoende is gewaarborgd.

Wij hebben het afgelopen jaar geen andere opdrachten voor u uitgevoerd dan de controle van de jaarrekening en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden. Wij hebben geen aanvullende opdrachten of andere controlewerkzaamheden uitgevoerd.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

8. Afsluiting

Dit jaar hebben wij voor het eerst de jaarrekeningcontrole van de gemeente Ooststellingwerf mogen uitvoeren. Het gehele controleproces hebben wij als prettig ervaren en wij bedanken de medewerkers van de gemeente Ooststellingwerf voor de open en constructieve wijze van samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden.
Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Bijlagen:
1. Tabel met bevindingen inzake de specifieke uitkeringen
2. Getekende controleverklaring
3. Ongetekende controleverklaring in enkelvoud
4. Gewaarmerkte jaarrekening in enkelvoud

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

BIJLAGE BIJ ACCOUNTANTSVERSLAG 2024 GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF

Hierna volgt de door het ministerie van BZK voorgeschreven rapporteringstabel inzake SiSa.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2024	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagproblematiek	NVT	NVT	NVT
BZK C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	NVT	NVT	NVT
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	NVT	NVT	NVT
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	NVT	NVT	NVT
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	NVT	NVT	NVT
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021 - 2027 (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
Prov. Fryslân IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021 - 2027 (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022 - 2023	NVT	NVT	NVT
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	NVT	NVT	NVT
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024	NVT	NVT	NVT
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024	NVT	NVT	NVT
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024	NVT	NVT	NVT
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024	NVT	NVT	NVT
SZW G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2024	NVT	NVT	NVT
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	NVT	NVT	NVT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Kernpunten van de controle
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Overige onderwerpen
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	NVT	NVT	NVT
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	NVT	NVT	NVT
VWS H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023 - 2026 (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
VRO J9	Woningbouwimpuls	NVT	NVT	NVT
VRO J117B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
VRO J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	NVT	NVT	NVT
VRO J55	Aanpak energiearmoede	NVT	NVT	NVT
VRO J75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
VRO J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	NVT	NVT	NVT
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	NVT	NVT	NVT
AenM M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	NVT	NVT	NVT

Aspect controleverklaring	**Oordeel**
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening	Goedkeurend
Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen	Goedkeurend

gemeente ooststellingwerf

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 11

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;

Besluit

1. De beslispunten op pagina 6 t/m 10 uit de nota reserves en voorzieningen 2024 en 2025-2027 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2024 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2024 € 2.118.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Mobiliteitsvisie € 17.000
    b. Accommodatiebeleid € 116.000
    c. Subsidie 80 jaar vrijheid € 11.000
    d. Herplanten bomen € 37.000
    e. Pumptrack Oosterwolde € 140.000
    f. Inburgering € 48.000
    g. Subsidieregeling bloeizones € 20.000
    h. Opvang Oekraïne € 604.000
    i. Natuurbrandpreventie en -mitigatie € 105.000
    j. Spreidingswet € 32.000
    k. Algemeen € 988.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 201 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2024 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025.

, griffier.

, voorzitter.

AMENDEMENT

085

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 11 Jaarstukken 2024

Onderwerp amendement: Lastenverlichting inwoners Ooststellingwerf

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om:

Beslispunt 5.k te wijzigen:

€ 988.000 in te zetten voor een substantiële verlaging van de OZB-tarieven in 2026, dan wel de OZB voor dat jaar geheel achterwege te laten indien financieel uitvoerbaar.

Toelichting:

- Aangezien er in de jaarstukken sprake is van een extra reserve-aanwas van €988.000;
- Aangezien de woonlasten voor inwoners, met name via de OZB, een significante kostenpost vormen;
- Aangezien de gemeente de financiële ruimte heeft om de lasten voor inwoners te verlagen;

Stelt VPO met dit amendement voor om het bedrag van € 988.000 niet toe te voegen aan de algemene reserve zonder bestemming, maar het specifiek in te zetten om de woonlasten voor inwoners, met name via de OZB, te verlichten, omdat:

- het wenselijk is om financiële meevallers ten goede te laten komen aan de inwoners;
- lastenverlichting de koopkracht en het vertrouwen in de lokale overheid versterkt;
- het verlagen dan wel tijdelijk schrappen van de OZB een direct effect heeft op de lasten van huishoudens;

Ondertekening en naam:

VPO, Ben Oostra

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

AMENDEMENT

Lijst Ter Heide

A-086

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 11. Jaarstukken 2024

Onderwerp amendement: Reserve grondbedrijf

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om beslispunt 2 over de reserve Grondexploitatie te wijzigen van:

2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

Naar:

2. De reserve Grondexploitatie vrij te laten vallen en het vrijgevallen bedrag over te boeken naar de algemene reserve.

Toelichting:
Ui de jaarstukken blijkt dat de dekking voor risico's bij het realiseren van bouwplannen vele malen hoger is dan noodzakelijk. Voor het al bekende risico van de bouwplannen in Makkinga zal een voorziening worden ingesteld. Andere risico's worden vooralsnog niet verwacht. Dan waren daar immers ook wel voorzieningen voor gevormd. De accountant spreekt van een unieke positieve meerjarenbegroting, afgezet tegen andere gemeenten die hij in zijn beheer heeft. De huidige reserve grondbedrijf kan weliswaar geen kwaad, maar is wel volstrekt overbodig

Ondertekening en naam:

Simon ter Heide, Lijst Ter Heide

Niels van den Berg, Lijst Ooststellingwerf

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE

Lijst Ter Heide

M-102

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 11. Jaarstukken 2024

Onderwerp motie: Inclusiebeleid evalueren

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- tijdens de afgelopen commissievergadering door ondergetekende vragen zijn gesteld over de voortgang van het inclusiebeleid;
- uit de antwoorden bleek dat het dienstverband van de betrokken ambtenaar niet wordt verlengd;

Overwegende, dat;

- dit besluit is genomen zonder evaluatie met de gemeenteraad;
- ondergetekende dit betreurt temeer daar juist dit inclusiebeleid erg belangrijk wordt gevonden;

Verzoekt het college;

het inclusiebeleid alsnog in het vierde kwartaal van 2025 via een mededeling aan de raad te evalueren en aan de raad ter beoordeling voor te leggen, waarna de raad een gewogen beslissing kan nemen over het al of niet voortzetten van het beleid op dit terrein en zo ja op welke wijze dat dient te gebeuren.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

Simon ter Heide, Lijst Ter Heide

De motie is
overgenomen
aangenomen in de vergadering van 20 mei 2025
verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Ruimte**
Titel	:	Stedenbouwkundige visie en herontwikkeling Rikkingahof
Portefeuillehouder/Teamleider	:	J. Nijboer / E. Verhagen / W. Buijs
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085236583

Datum collegevergadering
8 april 2025

Voorgesteld besluit
1. De voorgestelde stedenbouwkundige visie voor de herontwikkeling van Rikkingahof vast te stellen.
   En voor de uitvoering daarvan:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen;
3. De grondexploitatie Rikkingahof in Oosterwolde vast te stellen.
4. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar.
5. De volledige revenuen vanuit de Grondexploitatie 'Rikkingahof' in te zetten als dekking voor een deel van de investering via de kapitaalreserve.
6. Bovenstaande punten betrekken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Openbaar
Ja, actief + persbericht.

Inleiding
Sinds de sluiting van de oudbouw van Rikkingahof bestaat de wens om het gebouw en het gebied te herontwikkelen. In 2022 zijn Actium, Liante en gemeente Ooststellingwerf gestart met de verkenning van de mogelijkheden voor een herinrichting van Rikkingahof. Uitgangspunten hierbij zijn een diverse buurt waar (complexe) zorg geleverd wordt maar ook jonge gezinnen een mooie woning kunnen vinden. Hierbij wordt uitgegaan van het principe van de bloeizone waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. En waar de buitenruimte uitnodigt tot ontmoeten en bewegen en zo bijdraagt aan het welzijn van bewoners.

Het is noodzakelijk dat inwoners van Oosterwolde zo lang mogelijk op een prettige manier thuis kunnen blijven wonen in een prettige buurt waarbij mensen omzien naar elkaar. Of een buurt als woonomgeving geschikt is om zelfstandig te kunnen blijven wonen, wordt bepaald door een drietal factoren:

- Fysieke, bijvoorbeeld de inrichting van de gebouwde omgeving en openbare ruimte
- Functionele, zoals de aanwezigheid en nabijheid van primaire en secundaire voorzieningen, en
- Sociale factoren, bijvoorbeeld de contacten in de buurt.

Voor de fysieke omgeving doelen we op een duurzame, klimaatadaptieve en natuurinclusieve wijk. Dit vraagt om een zorgvuldige fysieke inrichting en plan. Verder ontstaat er vanuit het vernieuwde woonzorg- en welzijnsconcept idealiter een compacte samenleving waar mensen omzien naar elkaar en er ruimte is voor ontmoeting voor de buurten aan de noordzijde van Oosterwolde. Deze ontwikkeling is vooral belangrijk omdat de (ouderen)zorg in de gemeente Ooststellingwerf onder druk staat. Door vergrijzing, de toename in (complexe) zorgvragen en bevolkingskrimp is het de vraag of er in de toekomst nog voldoende, toegankelijke en bereikbare (ouderen)zorg in de gemeente beschikbaar is. Omzien naar elkaar en investeren in welzijn kan het plezier/ de kwaliteit in het leven vergroten en zorgvragen verminderen. Welbevinden blijft beter op peil als de informele en formele zorg goed op elkaar zijn afgestemd.

Gedurende het project hebben we een aantal kenmerken voor zo'n buurt met elkaar benoemd:

- Zorg meer en meer naar mantelzorg en vrijwilligers (zorgakkoord 2022)
- Belang van langer zelfstandig wonen voor ouderen
- Sturen op vitale mix van zelfredzame en kwetsbare bewoners
- Mensen hebben wat te bieden aan elkaar
- Dus diversiteit in typologie

- Plekken voor (spontane) ontmoeting: buitenruimte en gezamenlijke ruimte
- Gemeenschappelijke voorzieningen: niet specifiek, lage drempels, kleine schaal

Met het plan voor het gebied Rikkingahof, willen we zo optimaal mogelijk bijdragen aan het realiseren van deze gewenste kenmerken van de buurt.

Nadat een eerste verkenning in 2024 niet haalbaar was gebleken, is in een goede samenwerking met woningcorporatie Actium en zorgorganisatie Liante en de gemeente Ooststellingwerf gekomen tot een herontwikkeling van de stedenbouwkundige visie voor het gebied Rikkingahof. Daarbij worden 37 wooneenheden gesloopt en 74 woningen nieuwgebouwd. Daarnaast worden 59 zelfstandige appartementen gerenoveerd en wordt het aantal zorgappartementen uitgebreid van 31 naar 52 eenheden en is er ruimte voor ontmoeting. Ook komen er 4 kavels voor koopwoningen, waarmee de totale toevoeging op 62 woningen uitkomt. De Raad heeft op 18 maart 2025 kennis kunnen nemen van de plannen in een themabijeenkomst. Partijen doen grote (financiële) inspanningen om de ontwikkeling haalbaar te maken. Van de gemeente wordt gevraagd om de kosten van de aanleg van de openbare ruimte voor haar rekening te nemen.

Argumenten

1.1. Er is sprake van een integrale aanpak van het hele gebied met inbreng van de betrokken partijen.
De herontwikkeling biedt plaats aan diverse doelgroepen zoals ouderen, gezinnen en starters, die in meer of mindere mate een beroep zullen doen op de aanwezige (zorg)voorzieningen. De openbare ruimte wordt zodanig aangepast dat deze past bij de leefsituatie van de (toekomstige) bewoners. De direct betrokken bewoners zijn persoonlijk geïnformeerd.

1.2. De herontwikkeling draagt bij aan de opgave op het gebied van wonen en zorg.
Vanuit de dubbele vergrijzing ligt er een opgave om te voorzien in zelfstandige woonvormen in de nabije omgeving van (zorg)voorzieningen. De herontwikkeling van Rikkingahof past helemaal in dat plaatje.

1.3. Het plangebied wordt toekomstbestendig en klimaatrobuust gemaakt.
Na de herontwikkeling van de wijk kan deze weer jaren vooruit. Er wordt rekening gehouden met duurzaamheidsaspecten, zoals het klimaatbestendig ontwerpen van het gebied met het aanbrengen van wadi's. De natuurlijke groene aankleding en het toevoegen van bomen gaat bovendien hittestress tegen.

1.4. *De stedenbouwkundige visie is reeds besproken met de bewoners van het gebied.*
Er heeft al overleg plaatsgevonden met bewoners en omwonenden. Dit zal in het verdere proces nog een vervolg krijgen. De hoofdkeuzes ten aanzien van sloop, nieuwbouw en renovatie liggen vast. Participatie kan wel leiden tot enige bijstelling ten aanzien van de inrichting van de openbare ruimte, echter binnen het vastgestelde budget.

2.1. Actium doet grote investeringen in de sloop, nieuwbouw en renovatie van de woningen in het projectgebied.
Vanuit de gemeente wordt een bijpassende bijdrage gevraagd om deze verliesgevende herontwikkeling mogelijk te maken. Actium zal de grond geschikt maken voor herontwikkeling door de bestaande bebouwing voor een deel te slopen, de grond vrij te maken van obstakels en draagt de grond bestemd voor openbare ruimte om niet over aan de gemeente. De gemeente zorgt vervolgens voor de herontwikkeling van de openbare ruimte. Er is een goede ervaring met elkaar opgedaan bij de herontwikkeling van het Haerenkwartier.

2.2. *Zonder dit project zouden er in de toekomst ook kosten moeten worden gemaakt voor de openbare ruimte.*
De wegen en het groen wordt vernieuwd, evenals de riolering. Daarmee kan het gebied er weer langjarig tegen en hoeven de komende jaren minder kosten voor vervanging te worden gemaakt. Iets wat anders op den duur toch wel weer aan de orde zou zijn geweest.

2.3. Het gevraagde budget is op basis van een kostenraming van het schetsontwerp.
De herontwikkeling en uitwerkingen worden gerealiseerd binnen het projectbudget. In het projectbudget is rekening gehouden met plankosten en een post onvoorzien.

3.1. De kosten die direct te maken hebben met de 4 koopkavels worden meegenomen in een grondexploitatie.
De opbrengst van deze grondexploitatie draagt bij aan de dekking van de totale herontwikkelingskosten voor het gebied.

3.2. De waardebepaling is gedaan door een onafhankelijk deskundige.
De opbrengstwaarde van de kavels en de aanlegkosten van de openbare ruimte zijn bepaald door onafhankelijke deskundigen.

4.1. Tien jaar is een gangbare termijn.
De verwachting is dat de grondexploitatie binnen deze termijn kan worden afgerond.

5.1. De netto opbrengst uit de grondexploitatie mag niet in mindering worden gebracht op de investering.
De netto opbrengst wordt gestort in de kapitaalreserve. Hieruit wordt vervolgens gedurende de looptijd van de investering (15 jaar) jaarlijks een bedrag van € 33.333 ingezet als dekking van een deel van de kapitaalslasten.

6.1. Door de definitieve besluitvorming te laten plaatsvinden bij de kaderbrief, kan er een integrale afweging worden gemaakt in relatie tot andere opgaves.
Hiermee wordt voldaan aan de afspraak om nieuw beleid integraal af te wegen bij de kaderbrief.

Kanttekeningen

1.1. Er moet nog bestuurlijke instemming plaatsvinden bij de samenwerkingspartners.
De Raden van Commissarissen van Actium en Liante moeten eveneens instemmen met hun aandeel in het plan. Daarbij moet het College Sanering Zorginstellingen instemmen met de verkoop van het oude gebouw van Liante aan Actium onder de marktwaarde. Dit zijn nog externe onzekerheden ten aanzien van het definitief doorgaan van het plan. Deze besluiten worden binnenkort verwacht. Met het voorliggende besluit kan de gemeente duidelijkheid verschaffen omtrent haar bijdrage in de herontwikkeling.

1.2. De herontwikkeling levert een areaaluitbreiding op van de door de gemeente te onderhouden openbare ruimte.
Dit wordt financieel verwerkt in de onderhoudsbudgetten.

2.1 De onderhoudsbudgetten voor wegen en groen dienen op termijn ook te worden verhoogd.
De herontwikkeling van het gebied betekent areaaluitbreiding. In de huidige situatie is een groot deel van Rikkingahof in eigendom en beheer van respectievelijk Actium en Liante. Na de herinrichting wordt de gemeente eigenaar van alle openbare ruimte en daarmee verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. Dit zal naar verwachting in 2029 aan de orde zijn. Zodra bekend is welke bedragen voor deze uitbreiding benodigd zijn, komen we hiervoor bij u terug. Naast deze lastenverhoging is er overigens door de uitbreiding van het aantal wooneenheden ook sprake van extra inkomsten vanuit de OZB en via het gemeentefonds.

Financiële toelichting

Op basis van een globale raming (zie vertrouwelijke bijlage Rikkingahof kostenraming) stellen we het projectbudget taakstellend vast op €2.200.000,-. De herinrichting moet binnen dit budget worden gerealiseerd.

<u>Dekking en financiering</u>
De herinrichting is een woningbouwproject. De kosten voor de herinrichting zijn niet in de begroting opgenomen. Het gemeentelijke deel van het project (herinrichting openbare ruimte) zal naar verwachting starten in 2027 en in verschillenden fases worden uitgevoerd (is afhankelijk van planning woningverbetering Actium).

Het projectbudget (€2,200 miljoen) wordt meegenomen bij de programmabegroting 2026-2030. Dan geven we ook invulling aan de dekking van het totale bedrag van €2,2 miljoen. Vanuit de riolering wordt € 325.000 bijgedragen. De financieringslasten zijn daarom gebaseerd op een bedrag van € 1.875.000 en worden nu berekend op €143.750,- (afschrijving in 15 jaar, rentelasten 1,0%). Deze komen een jaar na afronding van het project (2030) ten laste van het begrotingssaldo. De netto opbrengst vanuit de Grex van € 500.000 (na VPB) wordt via een kapitaalreserve ingezet als dekking, hetgeen € 33.333 per jaar betreft. De netto kapitaalslast bedraagt derhalve € 110.417.

Dekking van het project wordt betrokken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Sustainable Development Goals (SDG's)

kijk je op: https://www.sdgnederland.nl/de-17-sdgs/

	De SDG Goede gezondheid en welzijn gaat over gezondheid en preventie. De herontwikkeling van Rikkingahof draagt bij aan deze SDG door het creëren van een groene leef –en beweegomgeving die uitnodigt tot ontmoeten en bewegen. De omgeving is ondersteunend aan de zorg die in het gebied geleverd wordt en toegankelijk voor alle doelgroepen. Een groene omgeving werkt preventief en bevordert de mentale gezondheid.
	Deze SDG gaat over betaalbare en duurzame energie. De deels renovatie deels sloop nieuwbouw van het gebied betekent een verduurzaming van de gebouwde omgeving.
	De SDG Duurzame steden en gemeenschappen gaat over toegang tot betaalbare woningen en groene openbare ruimte. Met de herontwikkeling van Rikkingahof worden sociale huurwoningen, grotendeels geschikt voor zorg, gerealiseerd in een voor alle doelgroepen toegankelijke groene openbare ruimte.
	De SDG klimaatactie gaat over de aanpak van klimaatverandering. In de herontwikkeling van Rikkingahof wordt rekening gehouden met klimaatverandering. De openbare ruimte wordt groen en klimaat robuust ingericht door o.a. het beperken van verhardingen, aanleg van wadi's en het planten van bomen.
	Deze SDG gaat onder andere over doeltreffende publiek-private partnerschappen. Zonder de samenwerking met in dit geval woningbouwcorporatie Actium en zorgpartij Liante is deze herontwikkeling niet mogelijk. Dit partnerschap leidt tot een beter plan waarvan iedereen profiteert.

Inwonersparticipatie

Bewoners van het gebied zijn al geïnformeerd over de plannen zoals ze er nu liggen. Het gaat om zowel de huurders van Actium als de bewoners van Liante. Voor de verdere participatie met bewoners en omgeving wordt een participatie en communicatieplan opgesteld.

Het gaat om integrale wijkvernieuwing: je wilt sociale veranderingen door in te zetten op een mini-samenleving incl. ontmoetingsfunctie die je stimuleert. Wanneer je met bewoners en partners spreekt, gaat het dus om méér dan de inrichting van de fysieke ruimte of schetsontwerpen. Het gaat ook over gesprekken die je met elkaar voert over samenwerking, omzien naar elkaar en hoe je dat doet.

Publicatie voor bekendmaking

De gemeenteraad van Ooststellingwerf heeft besloten een bedrag van ruim € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor de herinrichting van de openbare ruimte van Rikkingahof in Oosterwolde. De bijdrage maakt een integrale herontwikkeling van een groot gebied met voorzieningen voor wonen en zorg voor verschillende doelgroepen mogelijk. De herontwikkeling wordt door de gemeente gerealiseerd samen met woningcorporatie Actium en zorgorganisatie Liante.

Vervolg

Na het besluit van de gemeenteraad kan er een Samenwerkingsovereenkomst wordt gesloten met Actium en Liante over de herontwikkeling.
De procedure tot het wijzigen van het omgevingsplan zal in gang worden gezet. Dit zal worden voorbereid en aangevraagd door Actium.
De daadwerkelijke uitvoering zal gefaseerd plaatsvinden en meerdere jaren in beslag nemen. Naar verwachting zal het project in 2030 geheel zijn afgerond.

Planning & communicatie

De planning van de uitvoering is in grote lijnen als volgt:
2025 – 2027: renovatie bestaande gebouwen
2028: sloop bestaande woningen en 400-flat
2028 – 2030: bouw nieuwe woningen

De werkzaamheden voor de inrichting van de openbare ruimte zullen voor het grootste deel in 2027/2028 (bouwrijp maken) en 2030 (woonrijp maken) plaatsvinden. Uiteraard zal hierover steeds weer communicatie plaatsvinden met belanghebbenden.

Evaluatie

Na afronding van het project zal een evaluatie plaatsvinden.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Stedenbouwkundige visie Rikkingahof
2. Persbericht Ruim € 2 miljoen voor buitenruimte Rikkingahof

Geheime stukken

1. Rikkingahof kostenraming openbare ruimte
2. Grondexploitatie Rikkingahof

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085236583

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 april 2025,

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet

Besluit

1. De voorgestelde stedenbouwkundige visie voor de herontwikkeling van Rikkingahof vast te stellen.
   En voor de uitvoering daarvan:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen;
3. De grondexploitatie Rikkingahof in Oosterwolde vast te stellen.
4. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar.
5. De volledige revenuen vanuit de Grondexploitatie ‘Rikkingahof’ in te zetten als dekking voor een deel van de investering via de kapitaalreserve.
6. Bovenstaande punten betrekken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025,

, griffier. , voorzitter.

Memo aangepast raadsvoorstel

Tijdens de raadscommissie is geconstateerd dat er per abuis een fout is geslopen in de beslispunten van het raadsvoorstel Rikkingahof.

Dit betreft beslispunt 6 bij het oorspronkelijke raads**besluit**, te weten:

6. Voor de areaaluitbreiding van de wegen een structureel bedrag van miv 2029 € 5.000 toe te voegen aan verhardingen en voor het groen onderhoud structureel € 50.000.

Dit beslispunt is in het nieuwe raadsbesluit verwijderd.

Stedenbouwkundige Visie

2765 | Rikkingahof Oosterwolde

22-11-2024

HJK architecten

Nieuwe entree
Rikkingahof 2.0

Inleiding

“Waarom zou je goede gebouwen slopen?”

Deze vraag vormt de kern van visie 2.0 voor de herontwikkeling van Rikkingahof. In de oorspronkelijke visie van KAW was het idee om enkel de 500-flat (Rikkingahof) te behouden en een nieuw zorgcomplex te bouwen op de locatie van het sportveld.

In het kader van duurzaam hergebruik en meer doen met minder, hebben we geconcludeerd dat de aanleunappartementen in de Kleine en Grote Wintertuin een solide basis bieden en dat bouwen op het sportveld vooralsnog niet noodzakelijk is.

Daarom heeft de projectgroep bestaande uit: Actium, Liante Zorggroep, de Gemeente Ooststellingwerf, Reuvers Buro voor Groene Ruimtes en HJK Architecten, besloten om een visie 2.0 te ontwikkelen. Het hergebruik van bestaand bezit en de kernwaarden uit het visiedocument van KAW vormen hierin de basis voor een aangepast stedenbouwkundig plan. Hierin staat ontmoeten centraal wat vertaald is een buurtruimte in de 500-flat. Daarnaast moeten ouderen zo lang mogelijk gezond, gelukkig en zelfstandig kunnen wonen, omringd door zorg en ondersteuning. Deze zorgzame buurt biedt clusterwoningen dicht bij voorzieningen en stimuleert bewegen en ontmoeten, ook tussen generaties, wat Rikkingahof toekomstbestendig maakt.

actium

Liante Zorggroep

gemeente ooststellingwerf

Reuvers Buro voor Groene Ruimtes

HJK architecten

1. Visie - Zorginnovatie & Ontmoeting

De visie voor het gebied Rikkingahof in Oosterwolde richt zich op het zo lang mogelijk zelfstandig, gezond en gelukkig laten wonen van kwetsbare ouderen, met passende zorg en ondersteuning. De buurt is zorgzaam en veilig, speciaal ingericht voor senioren, waar ouderen met een zwaardere zorgvraag dicht bij voorzieningen kunnen wonen in nieuwe, geclusterde woonvormen. Het gebied is toegankelijk voor verschillende generaties, wat aanzet tot sociale interactie en beweging stimuleert. Bewoners en hun mantelzorgers hebben daarnaast een eigen verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de gemeenschap, oftewel de mienskip.

Liante biedt ambulante zorg zoals thuiszorg en eerstelijnszorg dichtbij hun gebouwen. Zo kunnen ouderen in een vertrouwde omgeving blijven wonen met ondersteuning van familie, professionals en technologieën zoals e-health en domotica.

De vernieuwde buurt biedt nieuwe kansen voor samenwerking tussen bewoners en zorgprofessionals, zoals sportverenigingen, welzijnsorganisaties en vrijwilligers. Door deze netwerken nauwer te verbinden, ontstaat een (zorg)netwerkorganisatie die ondersteuning biedt in Rikkingahof en omliggende wijken Hoge Es en Lage Es. Dit “domeinoverstijgend werken” vermindert fragmentatie en bundelt de inzet van middelen en mensen efficiënter, zodat bewoners de minst intensieve zorgvorm ontvangen die bij hen past.

De gebouwen en woningen zijn toekomstbestendig en flexibel in te richten voor verschillende doelgroepen. Naast dat de woningen uitnodigend zijn voor de buurt, bieden zij ruimte voor diverse activiteiten en stimuleren zij sociale contacten. Door innovatieve technologieën kunnen ouderen met minder afhankelijkheid van medische zorg zelfstandig thuis wonen. Bovendien versterkt technologie de verbinding tussen formele en informele netwerken in de buurt. Een ontmoetingsplek binnen de wijk biedt ruimte voor sociale interactie en welzijnsactiviteiten, waarbij ontmoeting en plezier ook een belangrijke rol spelen. Het motto “Een onsje welzijn scheelt een kilo zorg” benadrukt de waarde van een sterk sociaal netwerk voor het verminderen van zorgbehoefte.

In het woon(zorg)programma van Rikkingahof bepaalt de afstand tot het hoofdgebouw van Liante de mate van zelfstandigheid: dichter bij het gebouw is intensievere zorg beschikbaar, terwijl verder weg zelfstandiger gewoond kan worden. Intramurale zorg wordt verleend in de bestaande 500-flat (Rikkingahof), die wordt gerenoveerd en krijgt een ontmoetingsruimte voor de buurt. De directe omgeving rondom de intramurale zorg is prikkelarm ingericht.

Voor extramurale zorg wordt gebruik gemaakt van het Volledig Pakket Thuis (VPT), waarbij 24-uurs zorg wordt geboden in de bestaande Kleine en Grote Wintertuin. Deze worden gerenoveerd tot beschermde, geclusterde woonvormen die ontmoeting en beweging in een veilige omgeving stimuleren.

Om de gebouwen goed te laten landen in het aangepaste stedenbouwkundige plan wordt ook de buitenschil gerenoveerd. Door privé buitenruimtes te maken wordt er contact gemaakt met het omringende parklandschap.

Tot slot worden nieuwe geclusterde intergenerationele woonvormen toegevoegd, waar jonge gezinnen en ouderen samen kunnen wonen. Dit bevordert de leefbaarheid en creëert een inclusieve woonomgeving die zowel ouderen als gezinnen ondersteunt in een dynamische, zorgzame gemeenschap.

1. Visie – Zorginnovatie & Ontmoeting

Beschermd wonen (intramuraal)

Beschut wonen mix VPT & thuiszorg

Generationeel wonen mix van doelgroepen

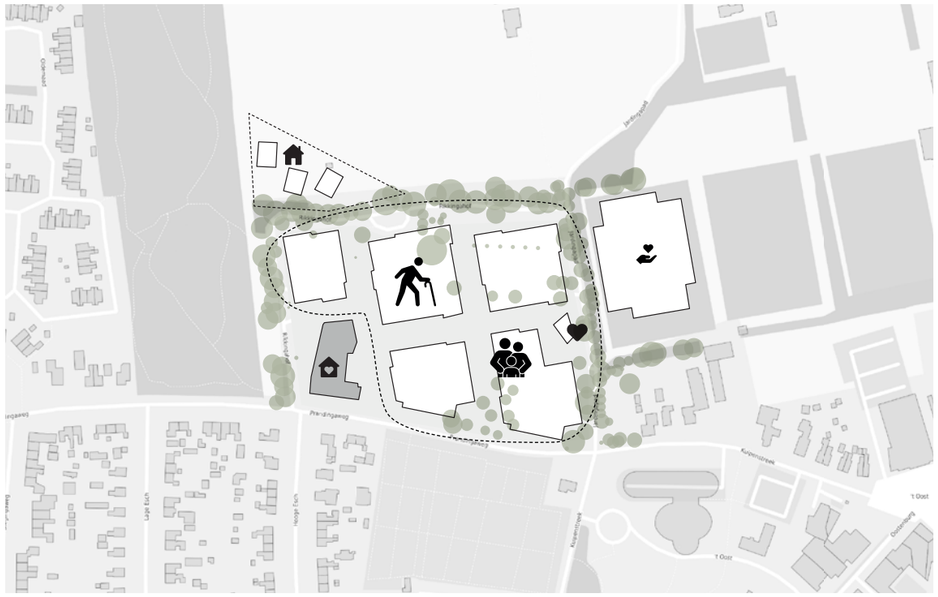
Ecowoningen mix van doelgropen

Doorontwikkeling visie Rikkingahof

De aanleunappartementen in de Kleine en Grote Wintertuin bieden een solide basis hierdoor is bouwen op het sportveld vooralsnog niet noodzakelijk. Voor een eerlijk vergelijk tussen de visies is de doortelling op het sportveld wel meegenomen.

Visie 1.0

Woontypologieën

Wonen & zorg in verschillende volumes verdeeld over het terrein.

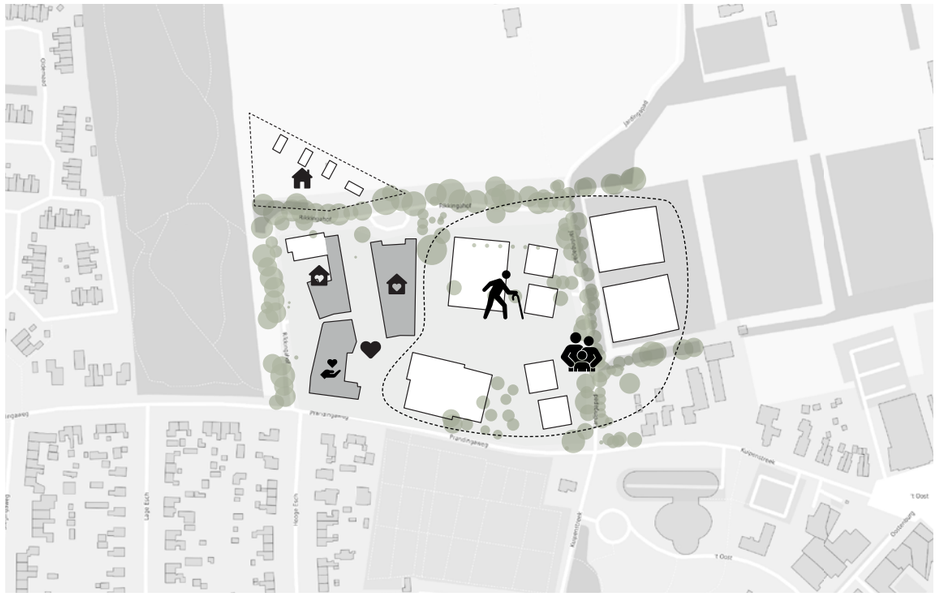
Bloeizones & groene aders

Semi-gesloten bloeizones & woonblokken in een parklandschap.

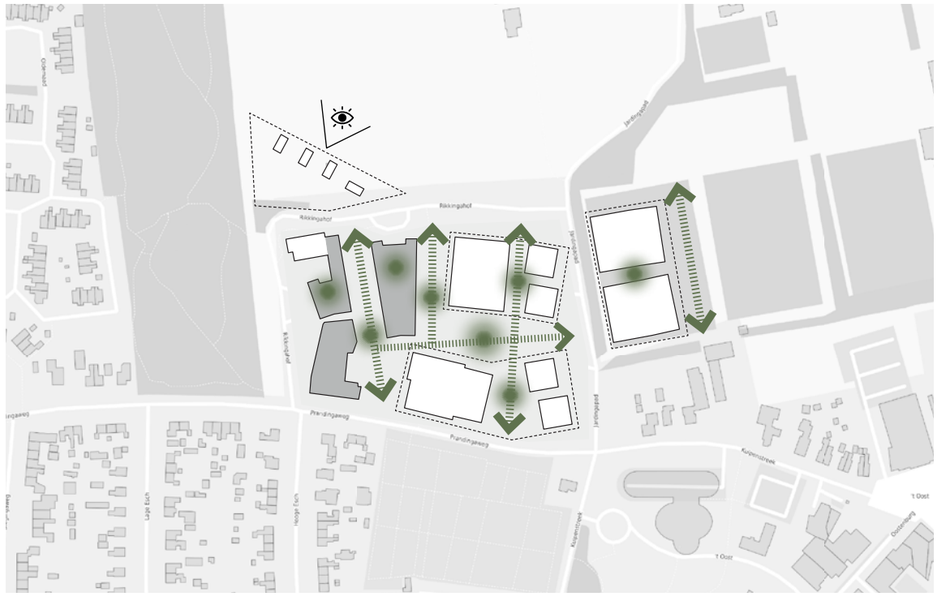
Visie 2.0

Woontypologieën

Wonen & zorg geclusterd in verschillende woonvormen.

Bloeizones & groene aders

Woonblokken & bloeizones vloeien over in het parklandschap.

Doorontwikkeling visie Rikkingahof

Visie 1.0

Woning aantallen

Totaal **219** woonplekken verdeeld over verschillende fasen. Waarvan 132 appartementen en 87 grondgebonden woningen, een verdeling van 60/40.

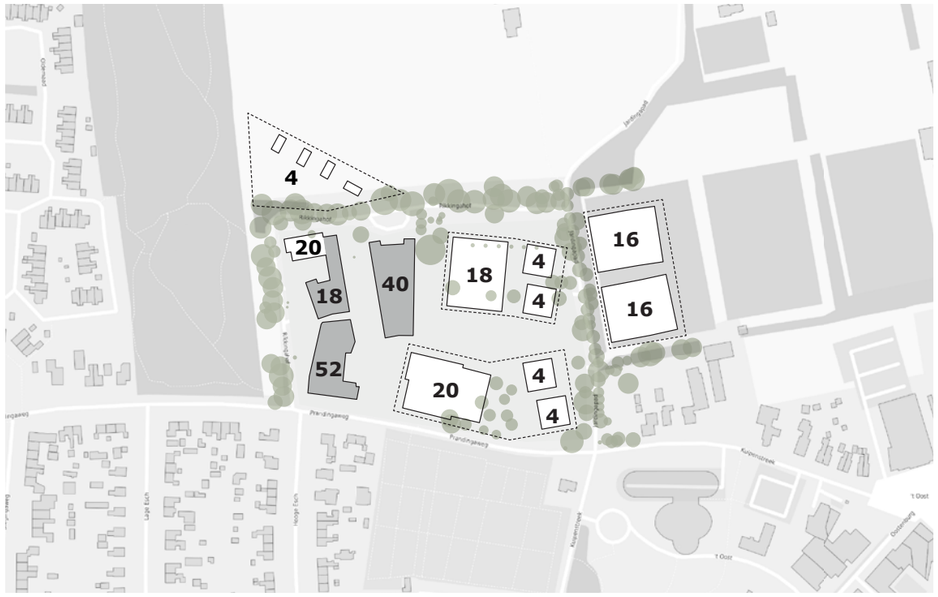
Parkeren

196 parkeerplaatsen gesitueerd rondom de randen van Rikkingahof, parkeernorm van 0.9.

Visie 2.0

Woning aantallen

Totaal **220** woonplekken verdeeld over verschillende fasen. Waarvan 130 appartementen en 90 grondgebonden woningen, een verdeling van 60/40.

Parkeren

190 parkeerplaatsen tussen de woonblokken en randen langs de Es, parkeernorm van 0.9.

2. Visie stedenbouwkundig

De landschappelijke middeleeuwse contouren van Rikkinge zijn prachtig bewaard gebleven. Rikkinghof is een uitzonderlijk goed bewaard voorbeeld van een eenmans esgehucht. Rikke staat voor 'hekwerk' (zie hiervoor ook het recent uitgebrachte Veldnamenboek van Oosterwolde). In het Stellingwerfs betekent Rikkinge zoiets als 'een door hekken afgerasterd terrein'.

Het plangebied

De locatie van Rikkingahof (plangebied tussen Prandingaweg, Jardingapad en Rikkingahof) bevindt zich aan de rand van de historische kern van Oosterwolde, en ligt daarom dicht bij de meeste voorzieningen. Daarnaast bevindt het zich op een belangrijke overgang tussen dorp en landschap. Het gebied ten noorden van de locatie is een cultuurhistorisch belangrijke plek, de Rikkinge Es, een natuurgebied dat direct aan Rikkingahof grenst, en deels bezit is van het Fryske Gea.

De locatie kenmerkt zich momenteel door forse bebouwing, die groter is dan de dorpse schaal van Oosterwolde, waartussen het zich bevindt. De locatie biedt daarom ruimtelijke kansen voor een nieuwe ontwikkeling die beter aansluit bij een dorpse invulling naar een landschappelijke overgang.

Bebouwing

Het stedenbouwkundig plan biedt diverse woontypologieën, waardoor er voor jong en oud passende woonruimte beschikbaar is. De geclusterde woningen in de Grote en Kleine Wintertuin en de levensloopbestendige woningen in de omgeving bieden verschillende zorgniveaus: van intramurale zorg in de wintertuinen tot zelfstandige woonruimte nabij de zorgvoorzieningen. De geclusterde woonvormen omvatten ook gezinswoningen, wat bijdraagt aan het generationele karakter van het plan.

De bebouwing sluit qua uitstraling, maat, en schaal aan bij het dorpse karakter van de omgeving, met gebouwen van één of twee lagen met een kap. De uitstraling van de Grote en Kleine Wintertuin wordt vernieuwd, zodat deze beter aansluit bij de omliggende bebouwing en de natuurlijke omgeving. Extra buitenruimtes in de vorm van terrassen en balkons geven bewoners eigen, beschutte buitenruimten.

Zo ontstaat een geleidelijke overgang naar het omliggende es-landschap, wat zorgt voor een harmonieuze verbinding tussen het woongebied en het landschap.

Uitgangspunten:

- Het stedenbouwkundig plan voor Rikkingahof versterkt de relatie met de omliggende landschapsstructuur door het bewust behouden van open zichtlijnen en het creëren van een open karakter binnen het gebied. De focus ligt op de verbinding met het landschap.
- Anders dan in eerdere scenario's, blijven de Grote en Kleine Wintertuin behouden. Deze gebouwen worden gerenoveerd en ingericht als beschutte woonvormen voor ouderen met een zorgvraag, met zorg van Liante binnen handbereik. De bestaande indeling biedt ruimte voor binnenruimtes die als ontmoetingsplekken dienen, wat zorgt voor een veilige omgeving waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en ondersteunen. De renovatie omvat ook een aanpassing van de uitstraling van de gebouwen, zodat deze beter aansluiten bij de omgeving en weer aantrekkelijk worden.
- De verbindingsgangen tussen de gebouwen worden verwijderd om het gebied opener en toegankelijker te maken. Hierdoor kan de buitenruimte optimaal worden benut en ingericht volgens de uitgangspunten van de bloeizone, met aandacht voor ontmoeting, beweging en gezondheid. Het verwijderen van deze gangen herstelt en versterkt bovendien de zichtlijnen naar de Es, wat de landschapsverbinding benadrukt.
- De bergingen in de 500 flat (Rikkingahof) worden omgebouwd naar een ontmoetingsruimte met terras. Het wordt een herkenningspunt en de nieuwe entree van Rikkingahof 2.0.
- Bestaande en nieuwe gebouwen worden zorgvuldig op elkaar afgestemd en dienen aan te sluiten bij het landschappelijke karakter van de omgeving.

Deze uitgangspunten dragen bij aan een levendige, zorgzame buurt met een sterke verbinding tussen bewoners, landschap en omliggende voorzieningen.

Stedenbouwkundig plan

Overgang beschut naar generationeel wonen

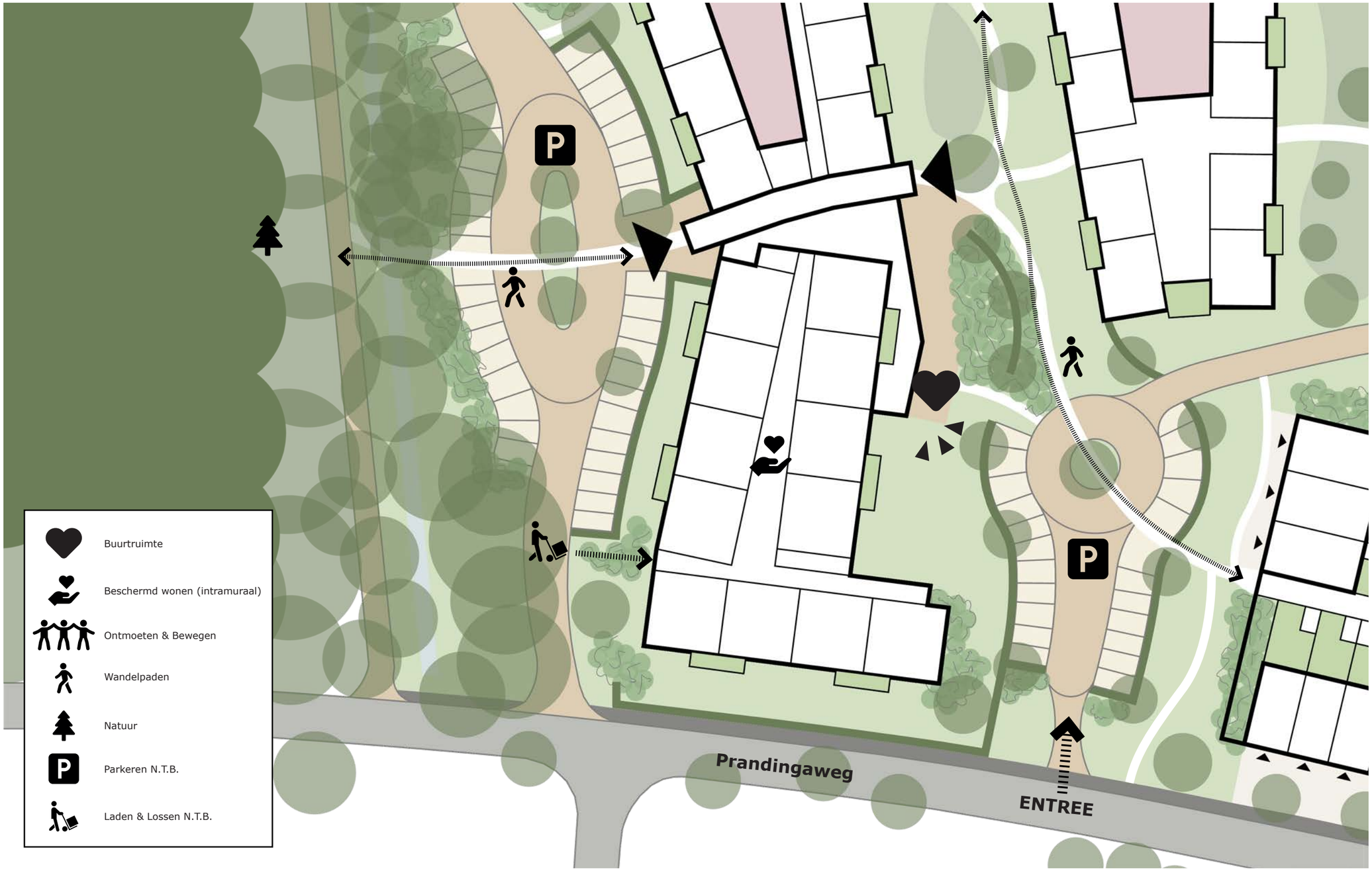
Generationeel wonen

Entree & Buurtruimte Rikkingahof

Entree & Buurtruimte Rikkingahof

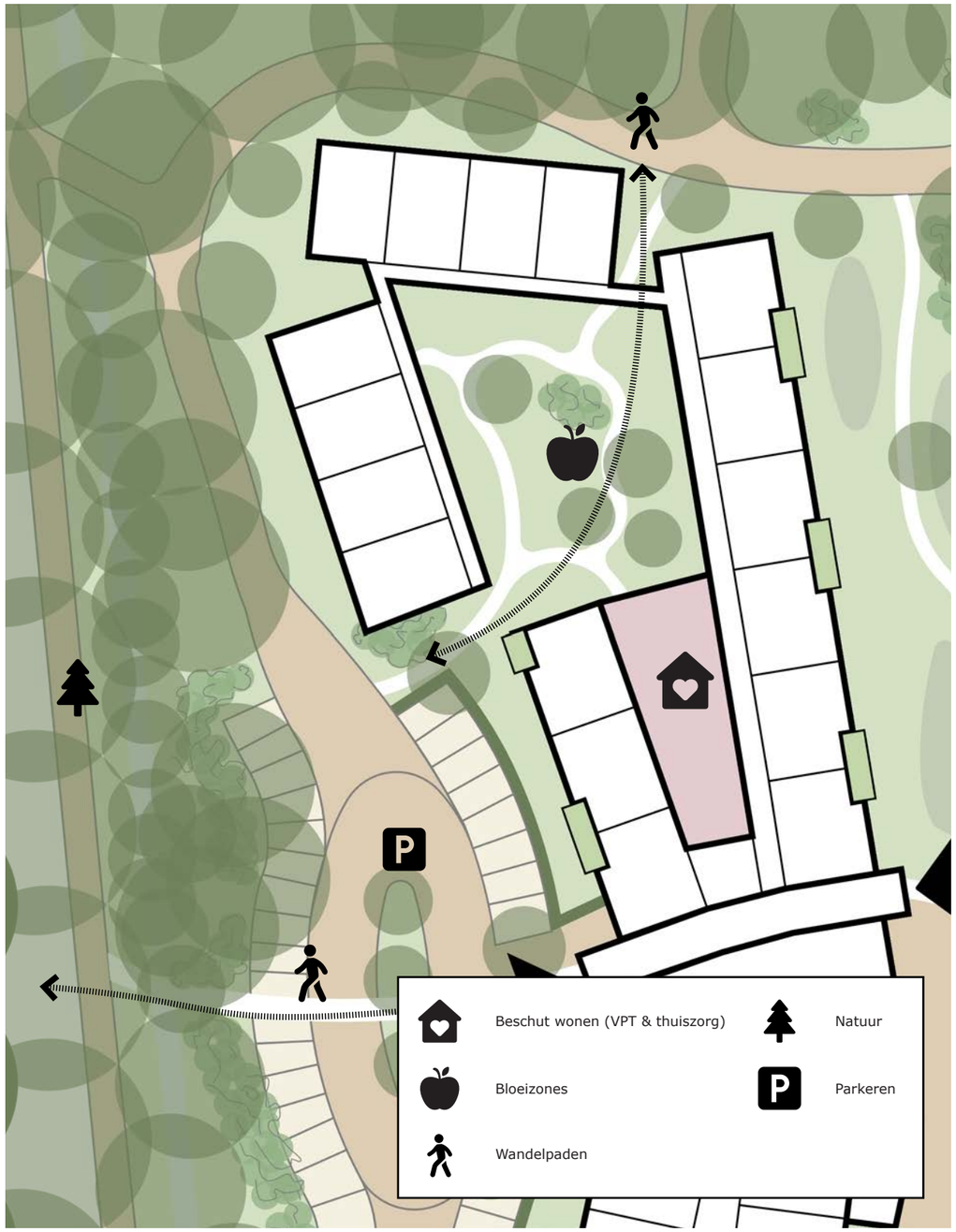
Beschut wonen in een open hof

Beschut wonen in een open hof

Overgang beschut naar generationeel wonen

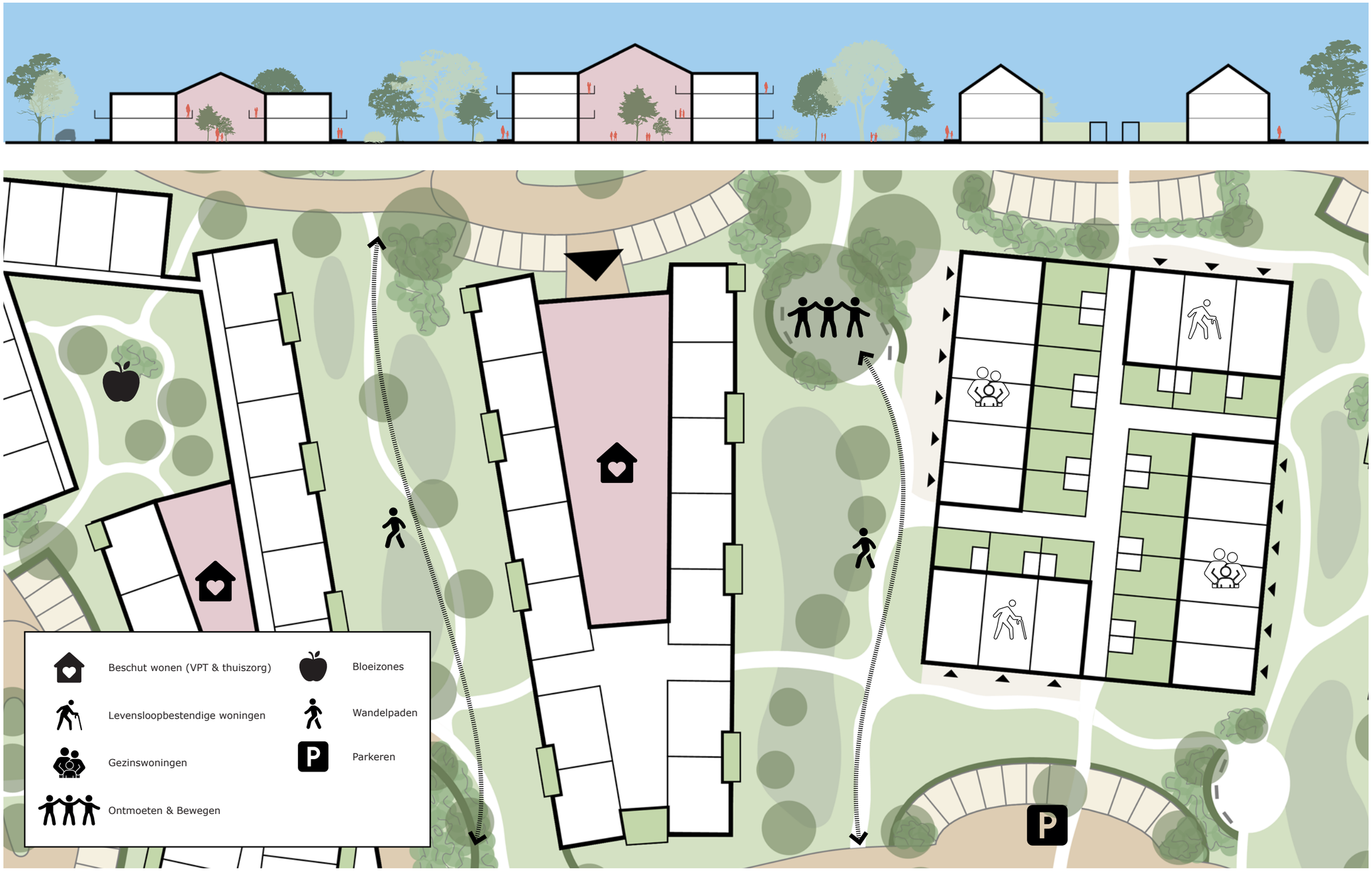

*ontmoetingsplek van hergebruikt materiaal spiraalvorm ook rolstoelvriendelijk

Overgang beschut naar generationeel wonen

Generationeel wonen

Generationeel wonen

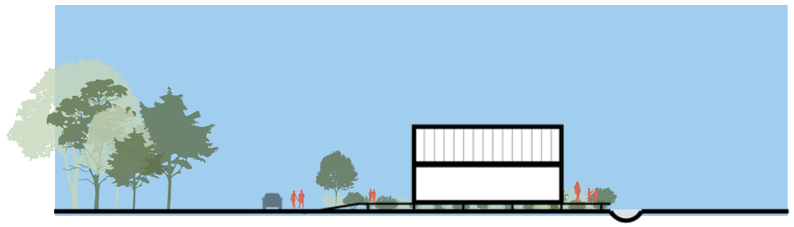
Duurzaam wonen aan de Es

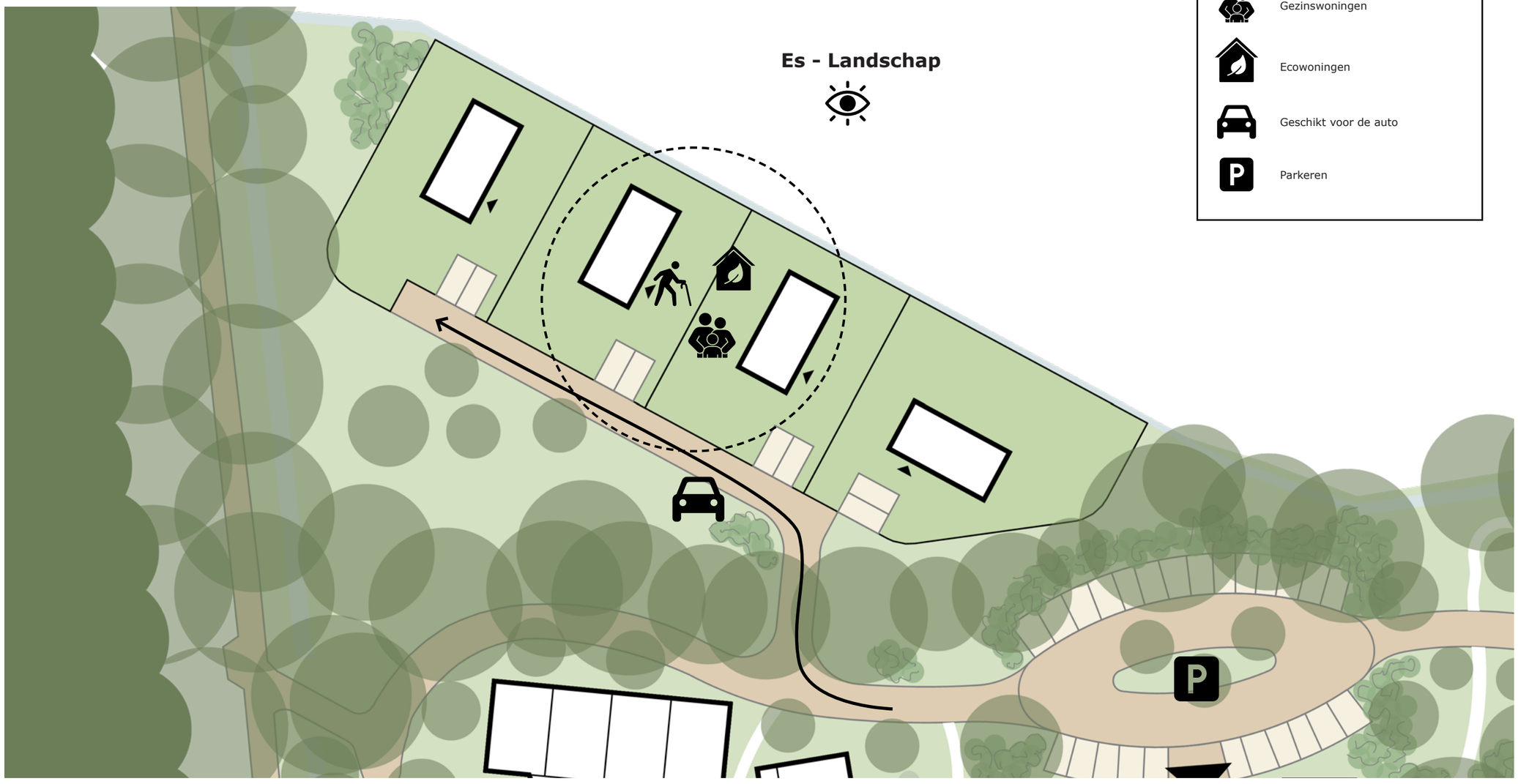

Duurzaam wonen aan de Es

- Zichtlijnen richting Es-landschap
- Levensloopbestendige woningen
- Gezinswoningen
- Ecowoningen
- Geschikt voor de auto
- Parkeren

3. Visie openbare ruimte

Bloeizones & Klimaatbestendigheid
De doelen van het Friese beleid Bloeizones sluiten goed aan op dit perspectief. Het gaat om begrippen als versterkt burgerschap, bereikbaar groen, actief ontspannen, gezonde mobiliteit, gezond wonen, gezonde voeding en gezonde financiën. Deze beleidslijn willen we gebruiken om te sturen op blijvende samenhang van het plan.

Ambities
Binnen de gemeente Ooststellingwerf wordt ook geschreven over het belang van klimaatbestendig bouwen, namelijk:

- We willen de klimaatbestendigheid van de openbare ruimte vergroten om wateroverlast bij piekbuien te voorkomen.
- We zorgen bij initiatieven, zoals de ontwikkeling van binnenstedelijke woningbouwlocaties, voor een klimaatbestendige openbare ruimte, met voldoende (biodivers) groen.
- We moedigen inwoners aan om aan de slag te gaan met het verbeteren van bodemgezondheid en het vergroten van de biodiversiteit in eigen tuin en buurt.
- Wij geven zelf het goede voorbeeld en passen onze manier van maaien aan op het verbeteren van de biodiversiteit.

En specifiek voor de openbare ruimte:

- We zorgen voor een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We bevorderen de biodiversiteit. We passen onze werkwijzen hierop aan en richten indien nodig de openbare ruimte hierop in.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is.
- Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen en voet- en fietspaden houden we rekening met de veiligheid van (duo)fietsers, voetgangers en mindervaliden.

Groen en Biodiversiteit
Ten aanzien van de bomen is een bomeninventarisatie uitgevoerd, op basis waarvan we kunnen vaststellen welke bomen monumentale status hebben, en wat hun vitaliteit is. Onder deze kronen bouwen we niet en leggen we geen verharding aan.
De bestaande bomen worden niet gekapt, tenzij dit niet anders kan met betrekking tot de nieuwe invulling. Wij minimaliseren de ontsluitingswegen in het park en concentreren ze rond het gebied. Voor elke boom die toch gekapt moet worden, planten we minimaal één nieuwe boom terug, en waar mogelijk zelfs meer.

De beplanting in het gebied bestaat uit klimaatadaptieve soorten die goed gedijen op de zandgrond en passen bij het omringende landschap. Er is gekozen voor een bomenassortiment dat snel groeit en het gebied binnen korte tijd een volwassen uitstraling geeft. Langs de randen van het terrein komen inheemse vogelbosjes, afgewisseld met enkele schaduwrijke bomen.

De beplanting biedt in elk seizoen iets bijzonders. In het voorjaar komen er bomen die snel uitlopen en bloeien, gevolgd door bomen met uitbundige zomerbloei en bessen. De herfst wordt verrijkt door de prachtige kleuren van esdoorns en amberbomen. Deze diverse beplanting trekt bovendien een rijke variatie aan flora en fauna aan, waardoor het gebied ecologisch versterkt wordt en een levendig karakter krijgt.

Wegen, Fietspaden en Autoluw Ontwerp
De rijbaan wordt smal aangelegd met klinkers, en grasstenen aan weerszijden zorgen voor de vereiste breedte. De parkeervakken worden eveneens uitgevoerd in klinkers, gecombineerd met grasstenen en dichte uitstapstroken voor comfortabel in- en uitstappen. De paden in de landschappelijke zones worden verhard eventueel in beton.

Parkeren
Parkeren wordt geïntegreerd onder en tussen het groen door middel van zogenaamde parkeerdruppels, die verspreid liggen langs de route door de wijk. Vanuit deze parkeerdruppels leidt een verhard pad naar de woningen en gebouwen. Auto’s zijn geplaatst achter hagen of lichte glooiingen, die voorzien zijn van beplanting om het zicht op de voertuigen te minimaliseren, zowel vanuit de wijk zelf als vanuit de omliggende omgeving. Streekeigen bomen rondom de parkeerplekken dragen bij aan een natuurlijke inpassing en bieden de gewenste schaduw, waardoor het geheel harmonieus opgaat in het landschap.

De initiatiefnemers willen de mogelijkheden onderzoeken om lagere parkeernormen voor de kwetsbare doelgroepen te nemen als de landelijke (CROW) normen aangeven.

Waterbeheer
Het ontwerp houdt rekening met extreme regenval er zal onderzocht worden of er gebruik gemaakt kan worden van wadi’s voor wateropvang en afvoer naar Groot Diep. Regenwater wordt opgevangen en vertraagd afgevoerd om het rioolstelsel te ontzien.

Hemelwater van de gebouwen wordt afgevoerd naar eventueel wadi’s, met een overstort die bij hoge waterstanden doorstroomt naar het openbare water verderop in de wijk. Door het terrein licht te laten glooiien, kan het water natuurlijk aflopen en de wadi’s bereiken, waar het vervolgens de grond inzakt. Dit zogenaamde gotensysteem zorgt ervoor dat water van bestrating en grote oppervlakken, zoals opritten en parkeerplaatsen, afwatert richting groenstroken, waar greppels het verder naar de wadi’s leiden. Deze wadi’s kunnen aanzienlijke hoeveelheden water bergen en bieden bij extreme weersomstandigheden een overstort naar het openbare water.

Deze aanpak is milieuvriendelijk, voordeliger in aanleg, en vermindert onderhoud omdat verstoppingen en het schoonmaken van putten grotendeels worden vermeden. Daarnaast biedt het kansen voor een grotere biodiversiteit.

De wadi’s worden ingericht als extensieve graslanden, die bij droogstand een kleurrijke bloemenweide vormen, wat nieuwe kansen biedt voor flora en fauna. De waterpartij krijgt hiermee niet alleen een praktische functie voor de waterhuishouding, maar creëert ook een natuurlijke, hoogwaardige uitstraling die het gebied verrijkt en verbindt.

Conclusie
We respecteren de prachtige doorzichten door Rikkingahof, vanuit het dorp naar het omliggende landschap. Door het omliggende groen door te trekken in het plangebied, en rekening te houden met voldoende waterberging, ontstaat de gelegenheid om het plan een ecologisch, klimaatbestendig karakter te geven.

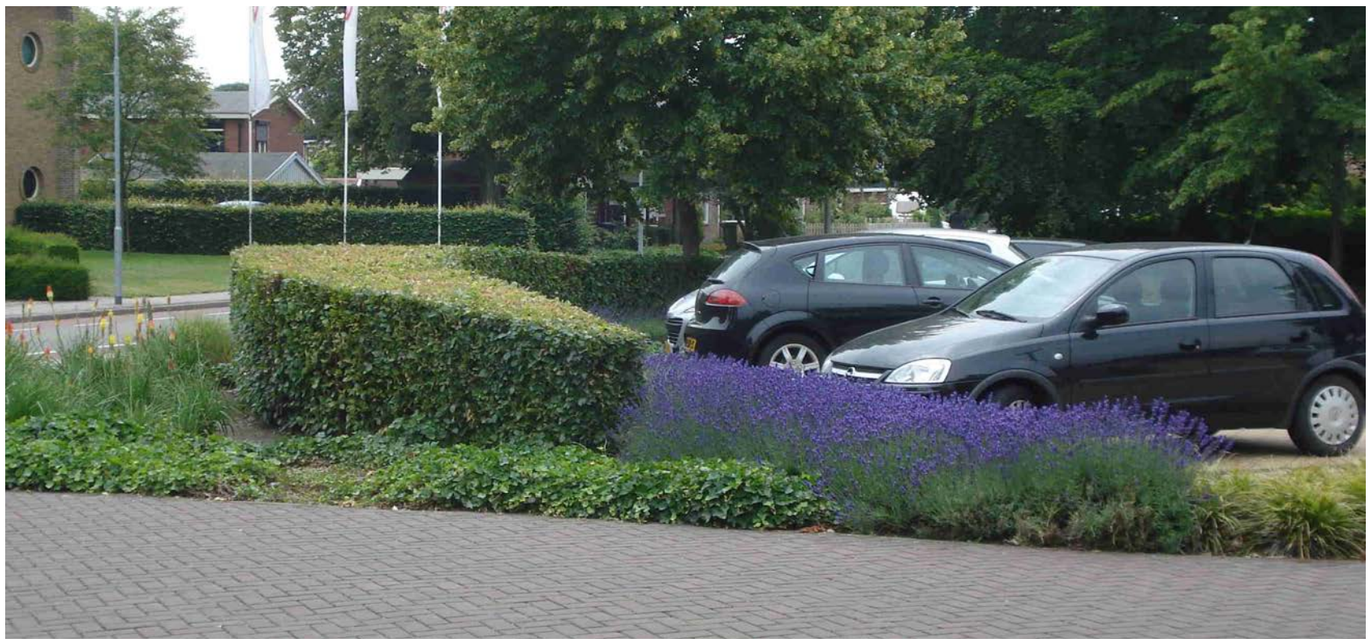
De openbare ruimte krijgt een centrale rol en wordt zorgvuldig ingericht als plek voor ontmoeting, verblijf, spel, en ontspanning. Daarbij richten we ons op elementen zoals voldoende groen, ruimte voor waterberging, bewegingsmogelijkheden, comfortabele verblijfsplekken, collectieve ruimtes, en uitnodigende tussenruimtes die de verschillende delen van het plangebied met elkaar verbinden.

De buitenruimte tussen de woningen zowel tussen de Grote en Kleine wintertuin als tussen de nieuwe gezinswoningen en nultredenwoningen wordt een verlengstuk van de privé-tuinen, zodat ontmoeting en gebruik van deze ruimte worden gestimuleerd.

3. Visie openbare ruimte

3. Visie openbare ruimte

Parkeren achter golvende hagen

Kronkelende betonpaden

Bloemenrijk grasland

Verbrede rijbaan met bijv. grasstenen

Ontmoetingsplek van hergebruikte materialen

3. Visie openbare ruimte

4. Visie op fasering

De toekomstige Rikkingahof kenmerkt zich door diverse woonvormen. In de nieuwe ontwikkeling is ruimte voor gezinswoningen, appartementen, levensloopbestendige woningen, geclusterde woningen tot intramurale zorgstudio's. Op de huidige Rikkingahof wonen vele oudere doelgroepen. Om de 'verhuis' impact te verkleinen voor deze doelgroep, dient het aanbod van de nieuw huisvesting een goede spreiding te bieden over het gebied. Hiervoor is een schuifplan/faseringsplan gemaakt, waarbij de huidige bewoners kunnen doorstromen naar nieuwe huisvesting die op dat moment aansluit bij de zorgwensen.

Fase 1: De 500 flat wordt als eerste gebouw gerenoveerd, tezamen met en krijg 50 pg plekken en 2 vpt appartementen.

Fase 2:
De verbindingsgangen tussen de gebouwen worden verwijderd zodat er zichtlijnen en looproutes door het gebied ontstaan. Daarna krijgen de Grote en Kleine wintertuin aan de buitenzijde privé buitenruimten, waardoor de gebouwen beter landen in het parkachtige landschap. Vervolgens komen er 20 nieuwe appartementen bij, die stedenbouwkundig de randen van het plot opzoeken langs het Rikkingahof. Hierdoor ontstaat er bij de Kleine wintertuin een buiten & binnenhof. Tot slot ter voorbereiding op fase 3 worden de oude aanleunwoningen en gebouwen van Actium en Liante gesloopt om ruimte te maken voor de geclusterde gezins en levensloopbestendige woningen.

Fase 3: De generationele wooncluster worden gebouwd. Aan de rand van de Es worden 4 volledige biobased koopwoningen gemaakt.

Fase 4: Aan de rand van de Es worden 4 eco-koopwoningen gerealiseerd.

Bestaand

4. Visie fasering

FASE 1 - 2026 (opleverjaar)

FASE 2 - 2027 (opleverjaar)

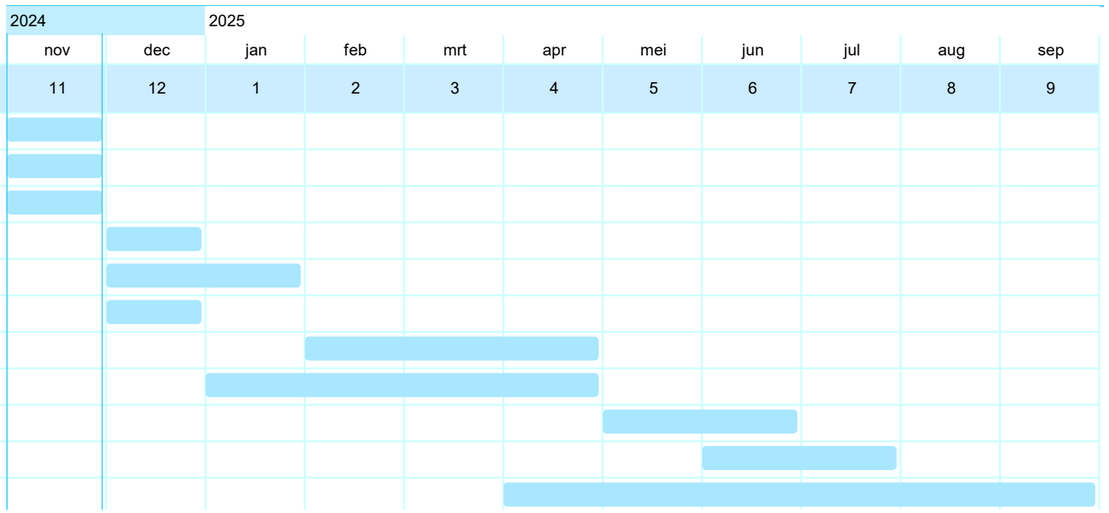

FASE 3 - 2029 (opleverjaar)

FASE 4 - 2030 (opleverjaar)

5. Planning

WBS	Task
1	Opstellen concept huurovereenkomst 500 flat
2	informeren MT & RvC Actium over de gewijzigde visie en het stedenbouwkunidige plan
3	Bestuurlijk bespreken gewijzigde visie Rikkingahof
4	Bespreken huurovereenkomst 500 flat
5	Uitwerken ontwikkel overeenkomst Rikkingahof
6	Uitzetten flora en fauna onderzoek
7	Goedkeuring inhoud ontwikkelovereenkomst Actium Wonen/ Gemeente Ooststellingwerf/ Liante
8	Uitwerken plannen verbouwing 500 flat
9	Uitwerken aanbestedingsstukken 500 flat
10	Aanbesteding 500 flat
11	Opstellen plannen Grote en Kleine wintertuin

Verklarende lijst symbolen

Zichtlijnen richting Es-landschap

Buurtruimte

Beschermd wonen (intramuraal)

Beschut wonen (VPT & thuiszorg)

Levensloopbestendige woningen

Gezinswoningen

Ecowoningen

Ontmoeten & Bewegen

Bloeizones

Wandelpaden

Natuur

Fietsroutes

Geschikt voor de auto

Parkeren

Laden & Lossen

actium

Liante Zorggroep

gemeente ooststellingwerf

Reuvers Buro voor Groene Ruimtes

HJK architecten

Persbericht

Oosterwolde, xx april 2025

College van Ooststellingwerf stelt voor ruim € 2 miljoen te investeren voor gebiedsontwikkeling rond Rikkingahof

Het college van B&W van Ooststellingwerf stelt de gemeenteraad voor om een bedrag van rmeer dan € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor de herinrichting van de openbare ruimte van het gebied Rikkingahof in Oosterwolde. De bijdrage maakt de totale herontwikkeling met voorzieningen voor wonen en zorg voor verschillende doelgroepen mogelijk. De herontwikkeling is een project van de gemeente, woningcorporatie Actium en zorgorganisatie Liante.

De gemeente, Actium en Liante werken samen aan de herinrichting van het gebied rond Rikkingahof in Oosterwolde. De uitgangspunten zijn een diverse buurt waar (complexe) zorg geleverd wordt, maar ook (jonge) gezinnen een mooie woning kunnen vinden. Hierbij wordt uitgegaan van het principe van de bloeizone waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. En waar de buitenruimte uitnodigt tot ontmoeten en bewegen en zo bijdraagt aan het welzijn van bewoners.

Nadat een eerste verkenning in 2024 niet haalbaar was gebleken, is in goede samenwerking gekomen tot een nieuw plan. Daarbij worden 37 wooneenheden gesloopt en 74 sociale huurwoningen nieuwgebouwd. Ook worden 59 zelfstandige appartementen gerenoveerd en wordt het aantal zorgappartementen uitgebreid van 31 naar 52 eenheden. Tot slot komen er 4 koopwoningen in het gebied. In totaal een toevoeging van 62 wooneenheden.

Een belangrijk onderdeel van de plannen is verder een buurthuiskamer voor omwonenden en bewoners. Dit is een plek waar indicatievrije dagbesteding plaats gaat vinden.

Parkachtige buitenruimte voor de hele buurt
De buitenruimte wordt ook opnieuw ingericht. Het plan is een parkachtige tuin aan te leggen, met plekken om te zitten en elkaar te ontmoeten. Ook daar kan de hele buurt gebruik van maken. Waar Liante en Actium zorgdragen voor de bebouwing, is de gemeente verantwoordelijk voor de aanleg en inrichting van de tuin.

Wethouder Esther Verhagen (sociaal domein): “Het is noodzakelijk dat inwoners van Oosterwolde zo lang mogelijk op een prettige manier zelfstandig kunnen blijven wonen in een prettige buurt waar mensen omzien naar elkaar. Door de toenemende druk op de (ouderen)zorg in onze gemeente, als gevolg van de vergrijzing, de toename van (complexe) zorgvragen en steeds minder zorgverleners, moeten we anders omgaan met zorg. Dat betekent meer omzien naar elkaar en investeren in welzijn. In de herontwikkeling van het gebied Rikkingahof komt dit samen. We kunnen er informele en formele zorg goed op elkaar afstemmen. Daarin zien we een belangrijke oplossing.”

Noot voor de redactie
Wilt u meer informatie? Neem dan contact op met afdeling Communicatie via e-mail communicatie@ooststellingwerf.nl of telefoonnummer 0516-566110.

Wethouder Jelke Nijboer (wonen): “De herontwikkeling biedt plaats aan diverse doelgroepen zoals ouderen, gezinnen en starters, die in meer of mindere mate een beroep zullen doen op de (zorg)voorzieningen of een bijdrage kunnen leveren aan de sociale samenhang van buurt. De openbare ruimte wordt zodanig aangepast dat die past bij de leefsituatie van de bewoners. Vanuit de dubbele vergrijzing ligt er een opgave om te voorzien in zelfstandige woonvormen in de nabije omgeving van (zorg)voorzieningen. De herontwikkeling van Rikkingahof past helemaal in dat plaatje.”

Jaren vooruit
Actium doet grote investeringen in de sloop, nieuwbouw en renovatie van de woningen in het projectgebied. Van de gemeente wordt gevraagd om de kosten van de aanleg van de openbare ruimte voor haar rekening te nemen.
Na de herontwikkeling kan het gebied weer jaren vooruit. Er wordt rekening gehouden met duurzaamheidsaspecten, zoals het klimaatbestendig ontwerpen van de buitenruimte met onder andere wadi’s. De natuurlijke groene aankleding en het toevoegen van bomen gaat hittestress tegen.

Planning en vervolg
Samen met bewoners en partners werken we het huidige schetsontwerp en de rest van de herontwikkeling verder uit.
De uitvoering vindt gefaseerd plaats over meerdere jaren. Naar verwachting is de herontwikkeling in 2030 helemaal klaar.

De planning is in grote lijnen:
- 2025 – 2027: renovatie bestaande gebouwen
- 2026 – 2028: sloop bestaande woningen en het voormalige verzorgingshuis (nu tijdelijke opvang statushouders)
- 2028 – 2030: nieuwbouw woningen

De werkzaamheden voor de inrichting van de openbare ruimte vinden voor het grootste deel plaats in 2028 (bouwrijp maken) en 2030 (woonrijp maken).

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Ruimte**
Titel	:	Stedenbouwkundige visie en herontwikkeling Rikkingahof
Portefeuillehouder/Teamleider	:	J. Nijboer / E. Verhagen / W. Buijs
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085236583

Datum collegevergadering
8 april 2025

Voorgesteld besluit
1. De voorgestelde stedenbouwkundige visie voor de herontwikkeling van Rikkingahof vast te stellen.
   En voor de uitvoering daarvan:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen;
3. De grondexploitatie Rikkingahof in Oosterwolde vast te stellen.
4. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar.
5. De volledige revenuen vanuit de Grondexploitatie 'Rikkingahof' in te zetten als dekking voor een deel van de investering via de kapitaalreserve.
6. Bovenstaande punten betrekken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Openbaar
Ja, actief + persbericht.

Inleiding
Sinds de sluiting van de oudbouw van Rikkingahof bestaat de wens om het gebouw en het gebied te herontwikkelen. In 2022 zijn Actium, Liante en gemeente Ooststellingwerf gestart met de verkenning van de mogelijkheden voor een herinrichting van Rikkingahof. Uitgangspunten hierbij zijn een diverse buurt waar (complexe) zorg geleverd wordt maar ook jonge gezinnen een mooie woning kunnen vinden. Hierbij wordt uitgegaan van het principe van de bloeizone waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. En waar de buitenruimte uitnodigt tot ontmoeten en bewegen en zo bijdraagt aan het welzijn van bewoners.

Het is noodzakelijk dat inwoners van Oosterwolde zo lang mogelijk op een prettige manier thuis kunnen blijven wonen in een prettige buurt waarbij mensen omzien naar elkaar. Of een buurt als woonomgeving geschikt is om zelfstandig te kunnen blijven wonen, wordt bepaald door een drietal factoren:

- Fysieke, bijvoorbeeld de inrichting van de gebouwde omgeving en openbare ruimte
- Functionele, zoals de aanwezigheid en nabijheid van primaire en secundaire voorzieningen, en
- Sociale factoren, bijvoorbeeld de contacten in de buurt.

Voor de fysieke omgeving doelen we op een duurzame, klimaatadaptieve en natuurinclusieve wijk. Dit vraagt om een zorgvuldige fysieke inrichting en plan. Verder ontstaat er vanuit het vernieuwde woonzorg- en welzijnsconcept idealiter een compacte samenleving waar mensen omzien naar elkaar en er ruimte is voor ontmoeting voor de buurten aan de noordzijde van Oosterwolde. Deze ontwikkeling is vooral belangrijk omdat de (ouderen)zorg in de gemeente Ooststellingwerf onder druk staat. Door vergrijzing, de toename in (complexe) zorgvragen en bevolkingskrimp is het de vraag of er in de toekomst nog voldoende, toegankelijke en bereikbare (ouderen)zorg in de gemeente beschikbaar is. Omzien naar elkaar en investeren in welzijn kan het plezier/ de kwaliteit in het leven vergroten en zorgvragen verminderen. Welbevinden blijft beter op peil als de informele en formele zorg goed op elkaar zijn afgestemd.

Gedurende het project hebben we een aantal kenmerken voor zo'n buurt met elkaar benoemd:

- Zorg meer en meer naar mantelzorg en vrijwilligers (zorgakkoord 2022)
- Belang van langer zelfstandig wonen voor ouderen
- Sturen op vitale mix van zelfredzame en kwetsbare bewoners
- Mensen hebben wat te bieden aan elkaar
- Dus diversiteit in typologie

- Plekken voor (spontane) ontmoeting: buitenruimte en gezamenlijke ruimte
- Gemeenschappelijke voorzieningen: niet specifiek, lage drempels, kleine schaal

Met het plan voor het gebied Rikkingahof, willen we zo optimaal mogelijk bijdragen aan het realiseren van deze gewenste kenmerken van de buurt.

Nadat een eerste verkenning in 2024 niet haalbaar was gebleken, is in een goede samenwerking met woningcorporatie Actium en zorgorganisatie Liante en de gemeente Ooststellingwerf gekomen tot een herontwikkeling van de stedenbouwkundige visie voor het gebied Rikkingahof. Daarbij worden 37 wooneenheden gesloopt en 74 woningen nieuwgebouwd. Daarnaast worden 59 zelfstandige appartementen gerenoveerd en wordt het aantal zorgappartementen uitgebreid van 31 naar 52 eenheden en is er ruimte voor ontmoeting. Ook komen er 4 kavels voor koopwoningen, waarmee de totale toevoeging op 62 woningen uitkomt. De Raad heeft op 18 maart 2025 kennis kunnen nemen van de plannen in een themabijeenkomst. Partijen doen grote (financiële) inspanningen om de ontwikkeling haalbaar te maken. Van de gemeente wordt gevraagd om de kosten van de aanleg van de openbare ruimte voor haar rekening te nemen.

Argumenten

1.1. Er is sprake van een integrale aanpak van het hele gebied met inbreng van de betrokken partijen.
De herontwikkeling biedt plaats aan diverse doelgroepen zoals ouderen, gezinnen en starters, die in meer of mindere mate een beroep zullen doen op de aanwezige (zorg)voorzieningen. De openbare ruimte wordt zodanig aangepast dat deze past bij de leefsituatie van de (toekomstige) bewoners. De direct betrokken bewoners zijn persoonlijk geïnformeerd.

1.2. De herontwikkeling draagt bij aan de opgave op het gebied van wonen en zorg.
Vanuit de dubbele vergrijzing ligt er een opgave om te voorzien in zelfstandige woonvormen in de nabije omgeving van (zorg)voorzieningen. De herontwikkeling van Rikkingahof past helemaal in dat plaatje.

1.3. Het plangebied wordt toekomstbestendig en klimaatrobuust gemaakt.
Na de herontwikkeling van de wijk kan deze weer jaren vooruit. Er wordt rekening gehouden met duurzaamheidsaspecten, zoals het klimaatbestendig ontwerpen van het gebied met het aanbrengen van wadi's. De natuurlijke groene aankleding en het toevoegen van bomen gaat bovendien hittestress tegen.

1.4. *De stedenbouwkundige visie is reeds besproken met de bewoners van het gebied.*
Er heeft al overleg plaatsgevonden met bewoners en omwonenden. Dit zal in het verdere proces nog een vervolg krijgen. De hoofdkeuzes ten aanzien van sloop, nieuwbouw en renovatie liggen vast. Participatie kan wel leiden tot enige bijstelling ten aanzien van de inrichting van de openbare ruimte, echter binnen het vastgestelde budget.

2.1. Actium doet grote investeringen in de sloop, nieuwbouw en renovatie van de woningen in het projectgebied.
Vanuit de gemeente wordt een bijpassende bijdrage gevraagd om deze verliesgevende herontwikkeling mogelijk te maken. Actium zal de grond geschikt maken voor herontwikkeling door de bestaande bebouwing voor een deel te slopen, de grond vrij te maken van obstakels en draagt de grond bestemd voor openbare ruimte om niet over aan de gemeente. De gemeente zorgt vervolgens voor de herontwikkeling van de openbare ruimte. Er is een goede ervaring met elkaar opgedaan bij de herontwikkeling van het Haerenkwartier.

2.2. *Zonder dit project zouden er in de toekomst ook kosten moeten worden gemaakt voor de openbare ruimte.*
De wegen en het groen wordt vernieuwd, evenals de riolering. Daarmee kan het gebied er weer langjarig tegen en hoeven de komende jaren minder kosten voor vervanging te worden gemaakt. Iets wat anders op den duur toch wel weer aan de orde zou zijn geweest.

2.3. Het gevraagde budget is op basis van een kostenraming van het schetsontwerp.
De herontwikkeling en uitwerkingen worden gerealiseerd binnen het projectbudget. In het projectbudget is rekening gehouden met plankosten en een post onvoorzien.

3.1. De kosten die direct te maken hebben met de 4 koopkavels worden meegenomen in een grondexploitatie.
De opbrengst van deze grondexploitatie draagt bij aan de dekking van de totale herontwikkelingskosten voor het gebied.

3.2. De waardebepaling is gedaan door een onafhankelijk deskundige.
De opbrengstwaarde van de kavels en de aanlegkosten van de openbare ruimte zijn bepaald door onafhankelijke deskundigen.

4.1. Tien jaar is een gangbare termijn.
De verwachting is dat de grondexploitatie binnen deze termijn kan worden afgerond.

5.1. De netto opbrengst uit de grondexploitatie mag niet in mindering worden gebracht op de investering.
De netto opbrengst wordt gestort in de kapitaalreserve. Hieruit wordt vervolgens gedurende de looptijd van de investering (15 jaar) jaarlijks een bedrag van € 33.333 ingezet als dekking van een deel van de kapitaalslasten.

6.1. Door de definitieve besluitvorming te laten plaatsvinden bij de kaderbrief, kan er een integrale afweging worden gemaakt in relatie tot andere opgaves.
Hiermee wordt voldaan aan de afspraak om nieuw beleid integraal af te wegen bij de kaderbrief.

Kanttekeningen

1.1. Er moet nog bestuurlijke instemming plaatsvinden bij de samenwerkingspartners.
De Raden van Commissarissen van Actium en Liante moeten eveneens instemmen met hun aandeel in het plan. Daarbij moet het College Sanering Zorginstellingen instemmen met de verkoop van het oude gebouw van Liante aan Actium onder de marktwaarde. Dit zijn nog externe onzekerheden ten aanzien van het definitief doorgaan van het plan. Deze besluiten worden binnenkort verwacht. Met het voorliggende besluit kan de gemeente duidelijkheid verschaffen omtrent haar bijdrage in de herontwikkeling.

1.2. De herontwikkeling levert een areaaluitbreiding op van de door de gemeente te onderhouden openbare ruimte.
Dit wordt financieel verwerkt in de onderhoudsbudgetten.

2.1 De onderhoudsbudgetten voor wegen en groen dienen op termijn ook te worden verhoogd.
De herontwikkeling van het gebied betekent areaaluitbreiding. In de huidige situatie is een groot deel van Rikkingahof in eigendom en beheer van respectievelijk Actium en Liante. Na de herinrichting wordt de gemeente eigenaar van alle openbare ruimte en daarmee verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. Dit zal naar verwachting in 2029 aan de orde zijn. Zodra bekend is welke bedragen voor deze uitbreiding benodigd zijn, komen we hiervoor bij u terug. Naast deze lastenverhoging is er overigens door de uitbreiding van het aantal wooneenheden ook sprake van extra inkomsten vanuit de OZB en via het gemeentefonds.

Financiële toelichting

Op basis van een globale raming (zie vertrouwelijke bijlage Rikkingahof kostenraming) stellen we het projectbudget taakstellend vast op €2.200.000,-. De herinrichting moet binnen dit budget worden gerealiseerd.

<u>Dekking en financiering</u>
De herinrichting is een woningbouwproject. De kosten voor de herinrichting zijn niet in de begroting opgenomen. Het gemeentelijke deel van het project (herinrichting openbare ruimte) zal naar verwachting starten in 2027 en in verschillenden fases worden uitgevoerd (is afhankelijk van planning woningverbetering Actium).

Het projectbudget (€2,200 miljoen) wordt meegenomen bij de programmabegroting 2026-2030. Dan geven we ook invulling aan de dekking van het totale bedrag van €2,2 miljoen. Vanuit de riolering wordt € 325.000 bijgedragen. De financieringslasten zijn daarom gebaseerd op een bedrag van € 1.875.000 en worden nu berekend op €143.750,- (afschrijving in 15 jaar, rentelasten 1,0%). Deze komen een jaar na afronding van het project (2030) ten laste van het begrotingssaldo. De netto opbrengst vanuit de Grex van € 500.000 (na VPB) wordt via een kapitaalreserve ingezet als dekking, hetgeen € 33.333 per jaar betreft. De netto kapitaalslast bedraagt derhalve € 110.417.

Dekking van het project wordt betrokken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Sustainable Development Goals (SDG's)

kijk je op: https://www.sdgnederland.nl/de-17-sdgs/

	De SDG Goede gezondheid en welzijn gaat over gezondheid en preventie. De herontwikkeling van Rikkingahof draagt bij aan deze SDG door het creëren van een groene leef –en beweegomgeving die uitnodigt tot ontmoeten en bewegen. De omgeving is ondersteunend aan de zorg die in het gebied geleverd wordt en toegankelijk voor alle doelgroepen. Een groene omgeving werkt preventief en bevordert de mentale gezondheid.
	Deze SDG gaat over betaalbare en duurzame energie. De deels renovatie deels sloop nieuwbouw van het gebied betekent een verduurzaming van de gebouwde omgeving.
	De SDG Duurzame steden en gemeenschappen gaat over toegang tot betaalbare woningen en groene openbare ruimte. Met de herontwikkeling van Rikkingahof worden sociale huurwoningen, grotendeels geschikt voor zorg, gerealiseerd in een voor alle doelgroepen toegankelijke groene openbare ruimte.
	De SDG klimaatactie gaat over de aanpak van klimaatverandering. In de herontwikkeling van Rikkingahof wordt rekening gehouden met klimaatverandering. De openbare ruimte wordt groen en klimaat robuust ingericht door o.a. het beperken van verhardingen, aanleg van wadi's en het planten van bomen.
	Deze SDG gaat onder andere over doeltreffende publiek-private partnerschappen. Zonder de samenwerking met in dit geval woningbouwcorporatie Actium en zorgpartij Liante is deze herontwikkeling niet mogelijk. Dit partnerschap leidt tot een beter plan waarvan iedereen profiteert.

Inwonersparticipatie

Bewoners van het gebied zijn al geïnformeerd over de plannen zoals ze er nu liggen. Het gaat om zowel de huurders van Actium als de bewoners van Liante. Voor de verdere participatie met bewoners en omgeving wordt een participatie en communicatieplan opgesteld.

Het gaat om integrale wijkvernieuwing: je wilt sociale veranderingen door in te zetten op een mini-samenleving incl. ontmoetingsfunctie die je stimuleert. Wanneer je met bewoners en partners spreekt, gaat het dus om méér dan de inrichting van de fysieke ruimte of schetsontwerpen. Het gaat ook over gesprekken die je met elkaar voert over samenwerking, omzien naar elkaar en hoe je dat doet.

Publicatie voor bekendmaking

De gemeenteraad van Ooststellingwerf heeft besloten een bedrag van ruim € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor de herinrichting van de openbare ruimte van Rikkingahof in Oosterwolde. De bijdrage maakt een integrale herontwikkeling van een groot gebied met voorzieningen voor wonen en zorg voor verschillende doelgroepen mogelijk. De herontwikkeling wordt door de gemeente gerealiseerd samen met woningcorporatie Actium en zorgorganisatie Liante.

Vervolg

Na het besluit van de gemeenteraad kan er een Samenwerkingsovereenkomst wordt gesloten met Actium en Liante over de herontwikkeling.
De procedure tot het wijzigen van het omgevingsplan zal in gang worden gezet. Dit zal worden voorbereid en aangevraagd door Actium.
De daadwerkelijke uitvoering zal gefaseerd plaatsvinden en meerdere jaren in beslag nemen. Naar verwachting zal het project in 2030 geheel zijn afgerond.

Planning & communicatie

De planning van de uitvoering is in grote lijnen als volgt:
2025 – 2027: renovatie bestaande gebouwen
2028: sloop bestaande woningen en 400-flat
2028 – 2030: bouw nieuwe woningen

De werkzaamheden voor de inrichting van de openbare ruimte zullen voor het grootste deel in 2027/2028 (bouwrijp maken) en 2030 (woonrijp maken) plaatsvinden. Uiteraard zal hierover steeds weer communicatie plaatsvinden met belanghebbenden.

Evaluatie

Na afronding van het project zal een evaluatie plaatsvinden.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Stedenbouwkundige visie Rikkingahof
2. Persbericht Ruim € 2 miljoen voor buitenruimte Rikkingahof

Geheime stukken

1. Rikkingahof kostenraming openbare ruimte
2. Grondexploitatie Rikkingahof

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085236583

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 april 2025,

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet

Besluit

1. De voorgestelde stedenbouwkundige visie voor de herontwikkeling van Rikkingahof vast te stellen.
   En voor de uitvoering daarvan:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen;
3. De grondexploitatie Rikkingahof in Oosterwolde vast te stellen.
4. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar.
5. De revenuen vanuit de Grondexploitatie ‘Rikkingahof’ in te zetten als gedeeltelijke dekking voor de investering via een nog te vormen kapitaalreserve.
6. Voor de areaaluitbreiding van de wegen een structureel bedrag van miv 2029 € 5.000 toe te voegen aan Verhardingen en voor het groen onderhoud structureel € 50.000.
7. Bovenstaande punten betrekken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025,

, griffier. , voorzitter.

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	13 mei 2025
Onderwerp	:	Toezegging nadere onderbouwing kosten Rikkingahof
Portefeuillehouder	:	wethouder Jelke Nijboer
Domein	:	Ruimte

Kennis te nemen van

De reactie van het college op de toezegging d.d. 7 mei 2025 dat het college voor de raadsvergadering van 20 mei 2025 met nadere onderbouwing komt ten aanzien van de toekomstige onderhoudskosten Rikkingahof.

Inleiding

Tijdens de behandeling van het voorstel beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof in de commissie ruimte van 7 mei 2025 deed wethouder Jan van Weperen de toezegging dat het college vóór de raadsvergadering van 20 mei 2025 komt met een nadere onderbouwing van de toekomstige onderhoudskosten van Rikkingahof. Daarnaast is gevraagd of het mogelijk is een grotere dekking te realiseren vanuit de rioleringsreserve.

Kernboodschap

Nadere onderbouwing toekomstige onderhoudskosten Rikkingahof
In de raadscommissie is gevraagd om een nadere onderbouwing van de toekomstige groenonderhoud Rikkingahof. Net als bij nieuwbouwprojecten is ook bij dit herstructureringsproject sprake van een toevoeging van areaal ten behoeve van gemeentelijk onderhoud.

Aan het adviesbureau Citeg, dat ook de raming van de aanlegkosten voor de openbare ruimte heeft berekend, is gevraagd om ook een calculatie te maken ten aanzien van het verwachte toekomstig jaarlijks groenonderhoud. De uitkomst hiervan is een bedrag van € 42.500 excl. btw. Zie bijlage voor de onderbouwing. Hier kunnen nog besparingen op worden gerealiseerd door in de uitwerking van de planvorming kleinere beplantingsvakken te realiseren en/of door meer extensief maaibeheer van gras met een kruidenrijk mengsel aan te houden, zoals nu voor de wadi's is gerekend.

Uiteraard brengt de vervangende en toevoegende nieuwbouw van 78 woningen in het plangebied ook extra inkomsten vanuit de OZB en via het gemeentefonds voor de gemeente met zich mee. Het is nog niet mogelijk om daar een goede inschatting van te maken.

Dekking rioleringsvoorziening
Het bedrag dat vanuit de rioleringsvoorziening wordt bijgedragen, groot (maximaal) € 325.000, is gebaseerd op het deel van de riolering in het gebied Rikkingahof dat wordt vervangen. Hiermee volgen wij de bepalingen die vanuit de BBV worden gesteld aan het financieren van investeringen uit de rioolheffing. Voor uitbreidingsinvesteringen mogen we niet van tevoren via de rioolheffing sparen.

Bijlagen

0230.00 Rikkingahof kostenraming beheer (uitbreiding)

BESTEK-POST-NUMMER	OMSCHRIJVING	EEN-HEID	HOEVEELHEID RESULTAATS-VERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAALBEDRAG IN EURO	AANTEKENING
0	**Uitgangspunten globale kostenraming:**					
010						-De globale kostenraming onderhoud groen is gebaseerd op het de 'Globale kostenraming SO Rikkingahof' opgesteld door Citeg.
6	**Groenvoorzieningen**					
691	**Onderhoud grassen**					
691030	Maaien grasvelden	are	82,50	206,20	17.011,50	gazon, nieuw, frequentie 26 x per jaar en 8 keer rondom obstakels.
691050	Maaien schrale grasvelden	are	16,35	38,39	627,68	kruidenrijk mengsel, frequentie 1 x per jaar.
691060	Verwerken maaisel schrale grasvelden	are	16,35	55,00	899,25	maaisel verzamelen en vervoeren naar een erkende verwerkingsinrichting.
691070	Bijmaaien rondom bomen	st	22,00	7,50	165,00	1x per jaar.
693	**Onderhoud bomen**					
693010	Onderhoud bomen	st	54,00	9,00	486,00	Eenheidsprijs conform richtprijs gemeente.
695	**Onderhoud hagen**					
695030	Knippen van hagen	m2	1.680,00	0,66	1.108,80	Rechte hagen, frequentie 2 x per jaar. Gerekend met zijkanten.
695040	Knippen van hagen	m2	840,00	0,76	638,40	Rechte hagen, frequentie 2 x per jaar. Gerekend met bovenkant.
697	**Onderhoud sierplantsoen**					
697020	Onkruidvrij maken beplantingsvak	week	39,00	368,08	14.355,12	Gerekend met niveau B. Gerekend met 2350 m2 te onderhouden areaal.
8	**Onvoorzien**					
801010	Onvoorzien 5%	EUR	1.764,59	1,00	1.764,59	
	Subtotaal				37.056,34	

BESTEK-POST-NUMMER	OMSCHRIJVING	EEN-HEID	HOEVEELHEID RESULTAATS-VERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAALBEDRAG IN EURO	AANTEKENING
	Transport subtotaal				37.056,34	
9	**Staartposten**					
91	**Eenmalige kosten**					
910010	.....	EUR	0,00	1,00	0,00	
910020	.....	EUR	0,00	1,00	0,00	
918870	Korting	EUR	0,00	1,00	0,00	
918880	Overige eenmalige kosten	EUR	0,00	1,00	0,00	
919980	Overige eenmalige kosten	EUR	-114,79	1,00	-114,79	
919990	Korting	EUR	0,00	1,00	0,00	
92	**Uitvoeringskosten**					
929990	Uitvoeringskosten	EUR	1.852,82	1,00	1.852,82	
93	**Algemene kosten**					
939990	Algemene kosten	EUR	2.593,94	1,00	2.593,94	
94	**Winst en risico**					
949990	Winst en risico	EUR	1.111,69	1,00	1.111,69	
	Aannemingssom, de omzetbelasting niet inbegrepen.				42.500,00	
	Gedaan te 09 mei 2025 De inschrijver(s),					

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	20 mei 2025
Onderwerp	:	Beantwoording vragen Rikkingahof
Portefeuillehouder	:	Jelke Nijboer
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van

De beantwoording van de vragen over de herstructurering van Rikkingahof die gesteld zijn in de raadscommissie van 6 mei 2025.

Inleiding

Op 6 mei 2025 zijn er in de raadscommissie planning en control door de VVD, PvdA en de VPO vragen gesteld. Dit heeft een vervolg gekregen in een ambtelijk overleg op woensdag 14 mei. De mededeling geeft antwoord op alle gestelde vragen.

Kernboodschap

De vragen die zijn gesteld hebben betrekking op de mogelijkheden om de structurele last die de investering in de openbare ruimte bij het project Rikkingahof te verlagen. In de raadscommissie zijn de volgende vragen gesteld:

- *Is het mogelijk meer dekking te vinden vanuit de voorziening van de riolering?*

Het bedrag dat vanuit de rioleringsvoorziening wordt bijgedragen, groot (maximaal) € 325.000, is gebaseerd op het deel van de riolering in het gebied Rikkingahof dat wordt vervangen. Hiermee volgen wij de bepalingen die vanuit de BBV worden gesteld aan het financieren van investeringen uit de rioolheffing. Voor uitbreidingsinvesteringen mogen we niet van tevoren via de rioolheffing sparen. Dit is dus het maximale bedrag dat we vanuit de riolering kunnen dekken.

- *Is het mogelijk dekking te vinden vanuit MOP-wegen?*

De doorkijk van de MOP-wegen is een inschatting van maatregelen voor de toekomst. Elke twee jaar wordt er een nieuwe inspectie uitgevoerd. Vanuit deze inspectie worden voor de komende twee planjaren de onderhoudswerkzaamheden gepland. Het onderhoud voor het planjaar 3-5 is een niet gecontroleerde maatregel en kan wijzigen aan de hand van de eerstvolgende inspectie. Aan de hand van de cijfers is de weg niet zorgwekkend achteruitgegaan. De verwachting is dat er voor de komende jaren geen grootschalige werkzaamheden nodig zijn. Het onderhoud dat in de doorkijk staat zijn kleinschalige werkzaamheden.

Aanvullende dekking vanuit de MOP-wegen is dus niet aan de orde.

- *Is het mogelijk om de investering in één keer te dekken uit de algemene reserve?*

Het is mogelijk om de investering te dekken vanuit de algemene reserve. Het benodigde bedrag wordt dan gestort in de kapitaalreserve en dient als dekking van de afschrijving in vijftien jaar (reserve valt dus ook in vijftien jaar vrij).

- *Is het mogelijk om vanuit duurzaamheidsmiddelen een bijdrage te realiseren voor de investering?*

De gemeente heeft middelen ontvangen in het kader van de tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027. Deze subsidie is bedoeld voor het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen. Dit zijn echter 12 specifiek aangewezen plekken binnen de gemeente.

Er is binnen het programma duurzaamheid op dit moment geen budget beschikbaar voor maatregelen binnen Rikkingahof.

- *Is het mogelijk om extra opbrengsten te realiseren binnen de grondexploitatie door in plaats van vier, meerdere woningen te realiseren?*

Dit heeft niet of beperkt invloed op de verwachte opbrengst, omdat de gemeente geen woningen verkoopt, maar de bouwgrond. Deze is getaxeerd op een waarde die niet hoger wordt als er meer woningen op gebouwd worden.

gemeente ooststellingwerf

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085236583

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 12

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 april 2025,

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet

Besluit

1. De voorgestelde stedenbouwkundige visie voor de herontwikkeling van Rikkingahof vast te stellen.
   En voor de uitvoering daarvan:
2. Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen, voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve, vanuit de riolering en vanuit de Grex conform financiële toelichting;
3. De grondexploitatie Rikkingahof in Oosterwolde vast te stellen.
4. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar.
5. De revenuen vanuit de Grondexploitatie 'Rikkingahof' in te zetten als gedeeltelijke dekking voor de investering via een nog te vormen kapitaalreserve.
6. Voor de areaaluitbreiding van de wegen een structureel bedrag van miv 2029 € 5.000 toe te voegen aan Verhardingen en voor het groen onderhoud structureel € 50.000.
7. Bovenstaande punten betrekken bij de integrale afweging bij de Kaderbrief 2026-2029.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025,

, griffier.

, voorzitter.

AMENDEMENT

Oosstellingwerfs Belang

ChristenUnie Ooststellingwerf

LO

Lijst Ter Heide

088

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 12. Beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof

Onderwerp amendement: Besluitvorming aanvullen m.b.t. keuze dekking investering.

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stellen voor om beslispunt 2 als volgt te wijzigen:

Van:

2. *Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen.*

Naar:

2. *Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen,* ***voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve;***

Toelichting:
Het betreft een eenmalige investering. Bij uitstek geschikt om dan nu in één keer af te boeken (via storting in de kapitaalsreserve). Het legt op deze manier minder beslag op de structurele middelen. De kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen worden verwerkt in het Gemeentelijk rioleringsplan(GRP), Meerjaren onderhoudsplan wegen (MOP) en de onderhoudsbudgetten “onderhoud groen” en “verhardingen”.

Ondertekening en naam:

VVD, Sierd van Weperen

PvdA, Jan Vledder

VPO, Henk Hoogenkamp

OoststellingwerfsBelang, Bert Beijert

ChristenUnie, Berend Leistra

Lijst Ooststellingwerf, Niels van den Berg

Lijst Ter Heide, Simon ter Heide

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

AMENDEMENT

Oostelijk Belang

ChristenUnie Oosstellingwerf

Lijst Ter Heide

088a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 12. Beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof

Onderwerp amendement: Besluitvorming aanvullen m.b.t. keuze dekking investering.

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stellen voor om beslispunt 2 als volgt te wijzigen:

Van:

2. *Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen.*

Naar:

2. *Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen,* ***voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve, vanuit de riolering en vanuit de Grex conform financiële toelichting***

Toelichting:
Het betreft een eenmalige investering. Bij uitstek geschikt om dan nu in één keer af te boeken (via storting in de kapitaalsreserve). Het legt op deze manier minder beslag op de structurele middelen. De kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen worden verwerkt in het Gemeentelijk rioleringsplan(GRP), Meerjaren onderhoudsplan wegen (MOP) en de onderhoudsbudgetten “onderhoud groen” en “verhardingen”.

Ondertekening en naam:

VVD, Sierd van Weperen

PvdA, Jan Vledder

VPO, Henk Hoogenkamp

OoststellingwerfsBelang, Bert Beijert

ChristenUnie, Berend Leistra

Lijst Ooststellingwerf, Niels van den Berg

Lijst Ter Heide, Simon ter Heide

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

AMENDEMENT

VVD Oosstellingwerf

PvdA

Vrije Partij Oosstellingwerf

Oosstellingwerfs Belang

ChristenUnie Oosstellingwerf

LO

Lijst Ter Heide

088a

De raad van de gemeente Oosstellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 12. Beschikbaarstelling gemeentelijke bijdrage Rikkingahof

Onderwerp amendement: Besluitvorming aanvullen m.b.t. keuze dekking investering.

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Oosstellingwerf, stellen voor om beslispunt 2 als volgt te wijzigen:

Van:

2. *Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen.*

Naar:

2. *Investeringskrediet van € 2.200.000 excl. btw voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar stellen,* ***voor de dekking gebruik te maken van de algemene reserve, vanuit de riolering en vanuit de Grex conform financiële toelichting***

Toelichting:
Het betreft een eenmalige investering. Bij uitstek geschikt om dan nu in één keer af te boeken (via storting in de kapitaalsreserve). Het legt op deze manier minder beslag op de structurele middelen. De kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen worden verwerkt in het Gemeentelijk rioleringsplan(GRP), Meerjaren onderhoudsplan wegen (MOP) en de onderhoudsbudgetten “onderhoud groen” en “verhardingen”.

Ondertekening en naam:

VVD, Sierd van Weperen

PvdA, Jan Vledder

VPO, Henk Hoogenkamp

OoststellingwerfsBelang, Bert Beijert

ChristenUnie, Berend Leistra

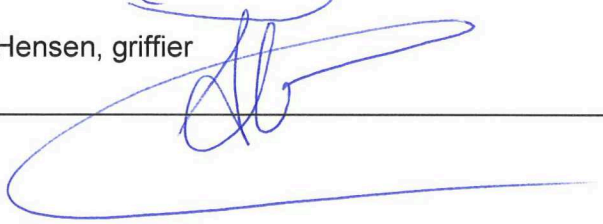
Lijst Ooststellingwerf, Niels van den Berg

Lijst Ter Heide, Simon ter Heide

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	P&C
Titel	**:**	Plan besteding bestemde Oekraïne middelen
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jack Werkman / Katja Moesker (programmamanager)
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085236200

Datum collegevergadering
15 april 2025

Voorgesteld besluit
1. Het ‘Plan besteding Oekraïne middelen’ vast te stellen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
In april 2022 startte de opvang van Oekraïense ontheemden. In dat jaar ontvingen we nog een normbedrag van € 100 per persoon per dag en hielden in dat jaar € 363.000 over aan de opvang. In 2023 daalde het normbedrag naar € 83, maar door een toename van het aantal plekken bleef er € 1.442.000 over. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2023 is dit bedrag door de raad bestemd voor ‘maatschappelijke opvang Oekraïense ontheemden’. Omdat er nog geen concreet plan was, wordt bij de vaststelling van de jaarrekening voorgesteld deze middelen samen met het restant van 2024 (€ 604.000) te bestemmen voor 2025 om vervolgens alsnog uitvoering te geven aan het plan van besteding. Dat plan ligt nu voor ter vaststelling.

Argumenten
1.1 Met dit plan wordt uitvoering gegeven aan hoe de door de raad bestemde middelen van € 2.064.000 worden besteed.
Na goedkeuring van het bestemmen van deze middelen door de raad en vaststelling van het plan, geeft dit plan inzage in hoe het college de middelen wenst in te zetten ten behoeve van de opvang van Oekraïense ontheemden en daaraan gerelateerde zaken.

1.2 De noodzaak voor het opvangen van Oekraïense ontheemden is nog steeds hoog.
Er is nog steeds een landelijk tekort aan opvangplekken en het blijft voor ons als gemeente uitdagend om aan de inspanningsverplichting te voldoen. Daarbij is het een grillig dossier met meerdere financiële risico’s. Door deze middelen te reserveren kunnen extra taken en eventuele tegenvallers worden opgevangen.

2.1 Hiermee wordt een vervolg gegeven aan de toezegging om in het eerste kwartaal van 2025 een concreet plan aan te bieden.
Deze toezegging is gedaan door middel van een mededeling. Er is nu een plan opgesteld waarin de besteding van de (nog te bestemmen) middelen is opgenomen. Het plan wordt gelijktijdig met het vaststellen van de jaarrekening aangeboden, zodat de benodigde middelen via resultaatbestemming beschikbaar komen.

Kanttekeningen
1.1 Zolang de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne van kracht is, zullen de middelen om risico’s af te dekken niet gelijk benodigd zijn.
Deze middelen blijven dan als het ware op de plank liggen. Mochten de risico’s zich echter toch voordoen,

zijn er gelijk middelen om dit op te vangen en hoeft er geen separate besluitvorming plaats te vinden en kan er snel worden geschakeld.

Financiële toelichting

In de jaarrekening wordt voorgesteld de bestemde middelen vanuit 2023 (€ 1.442.000) en het restant van de Oekraïne middelen van 2024 (€ 604.000) gezamenlijk te bestemmen en in te kunnen zetten in 2025. De opzet voor de besteding van deze middelen is in het ‘plan besteding Oekraïne middelen’ opgenomen.

Indien de middelen binnen drie jaar niet (helemaal) nodig blijken te zijn, dan vloeien de middelen terug naar de algemene middelen.

Sustainable Development Goals (SDG’s)

De opvang van Oekraïense vluchtelingen raakt verschillende Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Hier zijn enkele belangrijke SDG's die relevant zijn:

1. SDG 1: Geen armoede - Het bieden van onderdak, voedsel en basisvoorzieningen helpt om armoede onder vluchtelingen te verminderen.
2. SDG 3: Goede gezondheid en welzijn - Toegang tot gezondheidszorg en psychologische ondersteuning is cruciaal voor het welzijn van vluchtelingen.
3. SDG 4: Kwaliteitsonderwijs - Het waarborgen van onderwijs voor kinderen en jongeren helpt hen om hun opleiding voort te zetten ondanks de crisis.
4. SDG 8: Waardig werk en economische groei - Het creëren van werkgelegenheid en het ondersteunen van economische integratie helpt vluchtelingen om financieel zelfstandig te worden.
5. SDG 10: Ongelijkheid verminderen - Het bevorderen van inclusie en gelijke kansen voor vluchtelingen draagt bij aan het verminderen van ongelijkheden.

Deze doelen zijn essentieel om de levenskwaliteit van Oekraïense vluchtelingen te verbeteren en hen te helpen integreren in de samenleving.

Inwonersparticipatie

Er is geen inwonersparticipatie toegepast.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft een plan goedgekeurd voor de besteding van € 2,046 miljoen bestemde Oekraïne middelen. De middelen worden onder andere besteed aan flexwoningen voor meerdere doelgroepen, aanschaf van inventaris voor bestaande en nieuwe locaties, inrichten van de openbare ruimte op locaties, speelvoorzieningen en het afdekken van risico’s.

Vervolg

- Definitieve bestemming van de middelen hangt samen met vaststelling van de jaarrekening 2024 met de daarin voorgestelde resultaatbestemming.

Bijlagen

1. Plan besteding Oekraine middelen.

Extern zaak ID (zaakcode): 0085236200

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025

Besluit

1. Het ‘Plan besteding Oekraïne middelen’ vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier. , voorzitter.

Plan besteding Oekraïne Middelen

Voor	:	De raad van de gemeente Ooststellingwerf
CC	:	
Van	:	Lea Limonard
Datum	:	27 maart 2025
Onderwerp	:	Plan besteding Oekraine middelen

Inleiding
In april 2022 startte de opvang van Oekraïense ontheemden. In dat jaar ontvingen we nog een normbedrag van € 100 per persoon per dag en hielden in dat jaar € 363.000 over aan de opvang. In 2023 daalde het normbedrag naar € 83, maar door een toename van het aantal plekken bleef er € 1.442.000 over. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2023 is dit bedrag door de raad bestemd voor ‘maatschappelijke opvang Oekraïense ontheemden’. Omdat er nog geen concreet plan was, wordt bij de vaststelling van de jaarrekening voorgesteld deze middelen samen met het restant van 2024 (€ 604.000) te bestemmen voor 2025 om vervolgens alsnog uitvoering te geven aan het plan van besteding. Dit is de uitwerking van dit plan. De bedragen zijn indicatief en gebaseerd op een inschatting.

Middelen
Na goedkeuring van de jaarrekening 2024 is, vanuit de door het Rijk ontvangen Oekraïne middelen, in totaal een bedrag van € 2.046.000 beschikbaar om in te zetten voor de opvang van Oekraïense ontheemden en daaraan gerelateerde vraagstukken. Voorgesteld wordt om de middelen als volgt te besteden:

1. *Storting van € 800.000 in een kapitaalreserve als dekking voor de kapitaalslasten bij de aanschaf van tijdelijke flexwoningen*
   Dit kan zowel de Oekraïense ontheemden als andere doelgroepen dienen. Flexwoningen zijn prefab woningen die in korte tijd neergezet kunnen worden en ook relatief eenvoudig te verplaatsen zijn. Ze zijn bedoeld voor starters, spoedzoekers, ouderen die snel woonruimte nodig hebben, of statushouders. Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen ze zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan. Dit gebeurt op basis van een tijdelijke omgevingsvergunning.

2. *Het afdekken van risico’s (€ 400.000)*
   Het normbedrag dat wij ontvangen per dag per persoon is de afgelopen jaren gedaald van € 100, € 83, € 61 naar nu € 44. Het risico bestaat dat dit bedrag verder daalt en niet meer kostendekkend is voor onze uitgaven. Daarnaast bestaat een financieel risico bij afgesloten contracten die meerjarig lopen. Als de opvang vroegtijdig eindigt omdat deze niet meer nodig is, krijgen we geen financiering meer van het Rijk. Dit terwijl het contract nog wel doorloopt. Met deze middelen willen we dit risico dekken.

3. *Het inzetten van middelen voor speel- en groenvoorzieningen en overige projectgebonden kosten waarvoor geen directe dekking is (€ 146.000)*
   Op de diverse locaties waar Oekraïense ontheemden worden opgevangen is behoefte aan het inrichten van de ‘openbare ruimte’. Dit kan zowel op gemeente als niet-gemeente grond zijn. Het

gaat dan bijvoorbeeld om het plaatsen van speeltuinen, groenvoorzieningen, maar ook bijvoorbeeld een extra parkeerplaats of het aanpassen van een inrit.

4. *Middelen als voorbereiding op de Nationale Terugval Optie (NTO) (€ 300.000)*
   Na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne in 2022 vluchtten veel mensen uit Oekraïne. De EU-lidstaten activeerden de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) om deze mensen veilig op te vangen. De RTB loopt af op 4 maart 2026 en is dan vier jaar van kracht geweest.
   Momenteel wordt onder leiding van het ministerie van Asiel en Migratie gewerkt aan een Nationale Terugvaloptie (NTO) als onderdeel van een lange termijnstrategie voor de opvang van deze mensen. Deze optie voorziet in een vangnet voor vluchtelingen die langer in Nederland blijven wanneer de tijdelijke bescherming afloopt. Er is nog geen politieke beslissing genomen over het al dan niet implementeren van een NTO.
   Als de NTO van kracht zou gaan worden, komen er veel (financiële) onzekerheden op gemeentes af, met thema's als Werk, Onderwijs, Zorg en Samenleven & Integratie. Ondanks het uitgangspunt van de VNG dat het Rijk alle kosten van gemeenten dekt (waaronder uitvoeringskosten), is het de vraag hoe dit zich ontwikkelt. Daarom stellen we voor om met name voor het onderdeel uitvoering het aangegeven bedrag te reserveren.

5. *De aanschaf van inventaris t.b.v. de inrichting van bestaande en nieuwe locaties (€ 200.000)*
   Bij de uitbreiding van bestaande of het inrichten van nieuwe locaties maken we kosten voor de aanschaf van inventaris (meubels, kookspullen etc.). Deze kosten worden niet vergoed door de transitiekostenvergoeding, maar moet worden gedekt vanuit het zogenaamde normbedrag (€ 44,- p.p.p.d.). Voorstel is om hiervoor € 200.000 te reserveren. Hiermee wordt een inhaalslag gemaakt middels het verstrekken van startpakketten door een versobering van locaties. Daarnaast kunnen de middelen worden gebruikt als de bekostiging zou stoppen maar er nog wel locaties in gericht moeten worden.

6. *Personeelslasten (€ 200.000)*
   Er is een bekostigingsregeling om de huidige bezetting van het team vluchtelingen te dekken. Toch liggen er voor dit team nog steeds vele opgaven en komen er misschien extra opgaven bij. Om eventuele uitbreiding tijdelijk te kunnen dekken, stellen we voor € 200.000 te reserveren voor uitbreiding van het team, mocht dat nodig zijn.

Vanwege de onzekerheid over de duur van de opvang stellen we voor de middelen beschikbaar te houden tot 31-12-2028. Het geld dat dan nog resteert komt ten gunste van de algemene middelen.

Doel	**Bedrag**
1. Flexwoningen	€ 800.000
2. Afdekken Risico's	€ 400.000
3. Openbare Ruimte	€ 146.000
4. Nationale Terugval Optie	€ 300.000
5. Inventaris	€ 200.000
6. Personeel	€ 200.000
Totaal	**€ 2.046.000**

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	13 mei 2025
Onderwerp	:	Toezegging opstellen beleid over de toelatingscriteria voor de flexwoningen.
Portefeuillehouder	:	wethouder Jelke Nijboer
Domein	:	Ruimte

Kennis te nemen van

De reactie van het college op de toezegging dd 6 mei 2025 dat het college voor de raadsvergadering van 20 mei 2025 met een tijdspad en richtlijn komt voor het opstellen van beleid over de toelatingscriteria voor flexwoningen. Dit in verband met het voorstel Plan besteding Oekraïnemiddelen.

Inleiding

Tijdens de behandeling van het plan besteding middelen Oekraïne in de gezamenlijke commissie P&C en ruimte van 6 mei 2025 deed wethouder Jelke Nijboer de toezegging dat het college vóór de raadsvergadering van 20 mei 2025 met een tijdspad en richtlijn komt voor het opstellen van beleid over de toelatingscriteria voor flexwoningen. De vraag waar een antwoord op gewenst is, is:

1. Hoe gaan we verder met het al dan niet ontwikkelen van flexwoningen op de locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde (stappen en tijdpad);
2. Wanneer en door wie wordt bepaald welke doelgroepen in aanmerking komen voor deze eventuele flexwoningen.

Deze vragen beantwoorden we in deze mededeling.

<u>Wat was de aanleiding voor de vraag</u>
In het voorstel ‘Plan besteding Oekraïnemiddelen’ staat dat er van het Rijksgeld dat we ontvingen voor de opvang van Oekraïense ontheemden in 2023 en 2024 nog een bedrag van € 2.046.000 over is. Dit kunnen we inzetten voor de opvang van Oekraïense ontheemden en daaraan gerelateerde vraagstukken. In het voorstel staat waaraan het college deze middelen zou willen besteden. Het college stelt onder meer voor om een deel van het bedrag, namelijk € 800.000 te storten in een kapitaalreserve als dekking voor de kapitaalslasten bij de aanschaf van tijdelijke flexwoningen. In het voorstel staat dat dit zowel de Oekraïense ontheemden als andere doelgroepen kan dienen. Verder staat er: ‘Flexwoningen zijn prefab woningen die in korte tijd neergezet kunnen worden en ook relatief eenvoudig te verplaatsen zijn. Ze zijn bedoeld voor starters, spoedzoekers, ouderen die snel woonruimte nodig hebben, of statushouders. Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen ze zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan. Dit gebeurt op basis van een tijdelijke omgevingsvergunning.’

<u>Hoe gaan we verder met het al dan niet ontwikkelen van flexwoningen op de locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde (stappen en tijdpad)</u>
In oktober 2024 besloot de raad om het perceel Nanningaweg 46 in Oosterwolde te kopen. In het raadsvoorstel werd destijds aangekondigd dat nog onderzoek en daarna besluitvorming plaats zal vinden naar de toekomstige functie van de locatie.
In januari 2025 informeerden we u en onze inwoners dat het onderzoek voor deze locatie zich richt op een mix van doelgroepen die geholpen zijn met **tijdelijke** woonruimte, waaronder starters, jongeren, spoedzoekers, Oekraïners, statushouders en asielzoekers. En dat we daarbij rekening houden met wettelijke taken en plichten voor het opvangen van vluchtelingen. Op de betreffende plek kan alleen tijdelijke

woningbouw plaatsvinden (bijvoorbeeld 10 jaar, maar het kan ook langer). Dit heeft onder andere te maken met de nabije rioolzuivering en het nabije transformatorstation.

Vervolgens lieten we u op 11 maart 2025 via een mededeling weten dat we de eerste stap in het onderzoek gingen zetten en dat we bij u terug zouden komen als we toe zijn aan een volgende fase.

Momenteel loopt dit onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde nog. Deze stap bestaat uit een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben. Meer informatie over het onderzoek, de stappen die nog volgen en de momenten dat de raad betrokken wordt vindt u in de bijlage (Mededeling aan de Raad dd 11 maart 2025).

Wanneer en door wie wordt bepaald welke doelgroepen in aanmerking komen voor deze eventuele flexwoningen.

De raad beslist dus wat we precies gaan doen op de Nanningaweg en voor welke doelgroepen.
Mocht de raad beslissen dat er flexwoningen komen, dan beslist de raad ook voor welke doelgroepen die flexwoningen zullen zijn. Als de flexwoningen zijn gerealiseerd is het per doelgroep verschillend wie beslist wie een woning krijgt toegewezen.

Bijvoorbeeld voor Oekraïense ontheemden en statushouders die zijn toegewezen aan de gemeente is dit de gemeente. De verhuurder (bv een woningcorporatie) moet formeel instemmen, maar de regie ligt bij de gemeente.

Flexwoningen worden meestal niet gebruikt voor asielzoekers in de procedure. Mocht de raad besluiten dat we op de locatie (ook) tijdelijke woonruimte voor asielzoekers gaan bieden, dan zal dat het karakter van een noodopvang, doorstroomlocatie of AZC krijgen, afhankelijk van de behoefte, de regelgeving en financieringsmogelijkheden op dat moment.

Bijlagen

Mededeling aan de raad dd 11 maart 2025: Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de boerderij.

gemeente ooststellingwerf

Mededeling aan de raad (Embargo tot 12-03-2025)

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	11 maart 2025
Onderwerp	:	Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de boerderij
Portefeuillehouder	:	wethouder Jelke Nijboer
Domein	:	Ruimte en Economie

Kennis te nemen van

De eerste stap in het aangekondigde onderzoek naar de toekomstige functie van de door de gemeente aangekochte locatie Nanningaweg 46 in Oosterwolde. Deze stap bestaat uit een verkenning van de behoefte aan tijdelijke woonruimte in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben. Aangezien het onderzoek en de uitvoering een tijd in beslag gaat nemen, gaan we in eerste instantie voor een periode van 1 jaar maximaal 15 Oekraïense ontheemden in de bestaande boerderij huisvesten.

Inleiding

In oktober 2024 besloot de raad om het perceel Nanningaweg 46 in Oosterwolde te kopen. De koop is inmiddels een feit. In het raadsvoorstel werd destijds aangekondigd dat nog onderzoek en daarna besluitvorming plaats zal vinden naar de toekomstige functie van de locatie.
In januari 2025 informeerden we onze inwoners dat het onderzoek voor deze locatie zich richt op een mix van doelgroepen die geholpen zijn met tijdelijke woonruimte, waaronder starters, jongeren, spoedzoekers, Oekraïners, statushouders en asielzoekers. En dat we daarbij rekening houden met wettelijke taken en plichten voor het opvangen van vluchtelingen.
Via deze mededeling laten we u weten dat de eerste stap in het onderzoek binnenkort zetten. Als we toe zijn aan een volgende fase komen we bij u terug.

Kernboodschap

- We starten binnenkort met de eerste fase van het onderzoek naar de mogelijke toekomstige functie(s) van de locatie. Het onderzoek kent drie fases.
- In de tussentijd gebruikt de gemeente de boerderij voor de tijdelijke huisvesting van Oekraïners. Hierover informeren we uiteraard de omwonenden.

Het onderzoek bestaat uit drie fases. Vooralsnog voeren we alleen fase 1 uit.

Fase 1: verkenning van de behoefte aan tijdelijke woningen in onze gemeente voor de komende 10, 20 en 25 jaar, zodat we een beter beeld hebben voor welke groepen en welke aantallen we precies een oplossing nodig hebben.

- Hierbij houden we rekening met de woningbouwplannen voor permanente woningen die er nu zijn en/of in de pijplijn zitten.
- We houden ook rekening met demografische en andere ontwikkelingen. Bijvoorbeeld moeten we anticiperen op mogelijke bevolkingsdaling over enkele decennia en daarom tijdelijke woningen realiseren? Of verwachten we juist een structurele bevolkingstoename, bijvoorbeeld doordat gevluchte Oekraïners hier blijven?
- Ook kijken we naar de tijdelijke behoefte die voortkomt uit de geplande herstructureringsprojecten (renovatie of vervanging van sociale huurwoningen waardoor de bewoners tijdelijk vervangende huisvesting nodig hebben).
- Een optie die we meenemen is een combinatie van tijdelijke woningen op het perceel voor diverse doelgroepen, waaronder asielzoekers, met het oog op de taakstelling van de gemeente op het gebied van asiel (zie bijgevoegd persbericht dd 29 januari 2025) en rekening houdend met het feit dat de bestaande doorstroomlocatie Rikkingahof op termijn vervalt doordat daar nieuwbouw gaat plaatsvinden.

Na afronding van fase 1 sturen we de resultaten van het onderzoek naar de raad samen met een raadsvoorstel over
a) de vraag of en hoe verder te gaan met het onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie en
b) op welke moment(en) we terugkomen bij de raad met informatie en/of een raadsvoorstel.

Zo is het voor zowel de raad als onze inwoners steeds transparant welke stappen we zetten en waarom. Na besluitvorming door u als raad in fase 1 kunnen fase 2 en 3 er als volgt uitzien:

Fase 2: uitvoeren haalbaarheidsonderzoek voor 1 of meerdere ontwikkelrichtingen. Op basis van dit haalbaarheidsonderzoek bepalen we wat de meest kansrijke en wenselijke ontwikkelrichting is en of en hoe we daarmee verder gaan en welke partners we daarbij betrekken.

Fase 3: plan maken voor gewenste ontwikkelrichting; wat houdt het in, wat zijn de consequenties daarvan, wat zijn de verwachte kosten (investering, exploitatie) en hoe kan dekking hiervan plaatsvinden. Op basis hiervan volgt besluitvorming over de beoogde ontwikkelrichting.

Als er een positief besluit is in fase 3 gaan we aan de slag met de uitvoering van de beoogde ontwikkelrichting.

Vervolg

Na afronding van fase 1 sturen we de resultaten van het onderzoek naar de raad samen met een raadsvoorstel over
a) de vraag of en hoe verder te gaan met fase 2 en 3 van het onderzoek naar de toekomstige functie van de locatie en
b) op welke moment(en) we terugkomen bij de raad met informatie en/of een raadsvoorstel.

Bijlagen

Bijlage 1: Persbericht dd 29 januari 2025 ‘Gemeente Ooststellingwerf onderzoekt locaties voor tijdelijke woonruimte’.

Bijlage 2: Persbericht over Start onderzoek ontwikkelmogelijkheden Nanningaweg 46 en tijdelijke huisvesting van Oekraïense ontheemden in de boerderij.

gemeente ooststellingwerf

nr. 13

Extern zaak ID (zaakcode): 0085236200

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025

Besluit

1. Het 'Plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:
   Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.

   Te wijzigen in: *Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere - beperkte tijd blijven staan.*

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier.

, voorzitter.

Amendement

ChristenUnie Ooststellingwerf

LO

A-087

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 13, Plan besteding Oekraïne middelen

Onderwerp amendement: Aanpassen tijdsduur in Bijlage 1. Plan besteding Oekraïne middelen.

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om beslispunt 1 te wijzigen:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' vast te stellen.

Te wijzigen in:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:

Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.

Te wijzigen in:
Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere beperkte tijd blijven staan.

Toelichting:
Als er een tijdsduur wordt genoemd (Bijvoorbeeld 10 jaar) bestaat de kans dat dit weer een eigen leven gaat leiden. Wij, als raad, hebben besloten om voor flexwoningen geen vast staand beleid op te stellen.

Wanneer we afhankelijk "van de investering en woningbehoefte" als uitgangspunt nemen voor de bepaling van de tijdsduur, hebben we een goede afweging die recht doet aan de dan geldende situatie.

Ondertekening en naam:

ChristenUnie, Berend Leistra

Lijst Ooststellingwerf, Niels van den Berg

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mw. A. Hensen, griffier

Amendement

ChristenUnie Ooststellingwerf

LO

A-087a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 13, Plan besteding Oekraïne middelen

Onderwerp amendement: Aanpassen tijdsduur in Bijlage 1. Plan besteding Oekraïne middelen.

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om beslispunt 1 te wijzigen:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' vast te stellen.

Te wijzigen in:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:

Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.

Te wijzigen in:
Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere - beperkte tijd blijven staan.

Toelichting:
Als er een tijdsduur wordt genoemd (Bijvoorbeeld 10 jaar) bestaat de kans dat dit weer een eigen leven gaat leiden. Wij, als raad, hebben besloten om voor flexwoningen geen vast staand beleid op te stellen.

Wanneer we afhankelijk "van de investering en woningbehoefte" als uitgangspunt nemen voor de bepaling van de tijdsduur, hebben we een goede afweging die recht doet aan de dan geldende situatie.

Ondertekening en naam:

ChristenUnie, Berend Leistra

Lijst Ooststellingwerf, Niels van den Berg

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mw. A. Hensen, griffier

Amendement

ChristenUnie Ooststellingwerf

LO

A-087a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 13, Plan besteding Oekraïne middelen

Onderwerp amendement: Aanpassen tijdsduur in Bijlage 1. Plan besteding Oekraïne middelen.

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om beslispunt 1 te wijzigen:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' vast te stellen.

Te wijzigen in:

1. Het plan besteding Oekraïne middelen' gewijzigd vast te stellen en de volgende tekst te wijzigen bij middelen punt 1 pagina 1:

Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig wel langere tijd (bijvoorbeeld 10 jaar) blijven staan.

Te wijzigen in:
Hoewel ze flexibel inzetbaar zijn, kunnen zij zo nodig afhankelijk van de investering en woning behoefte voor een langere - beperkte tijd blijven staan.

Toelichting:
Als er een tijdsduur wordt genoemd (Bijvoorbeeld 10 jaar) bestaat de kans dat dit weer een eigen leven gaat leiden. Wij, als raad, hebben besloten om voor flexwoningen geen vast staand beleid op te stellen.

Wanneer we afhankelijk "van de investering en woningbehoefte" als uitgangspunt nemen voor de bepaling van de tijdsduur, hebben we een goede afweging die recht doet aan de dan geldende situatie.

Ondertekening en naam:

ChristenUnie, Berend Leistra

Lijst Ooststellingwerf, Niels van den Berg

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mw. A. Hensen, griffier

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	Samenleving
Titel	:	VRF - Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029
Onderwerp	:	VRF - Jaarstukken 2024 en begroting 2026 plus dekkingsplan 2026-2029
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Werkman/Verhagen Flink/de Wit/Nieveen
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085189227

Datum collegevergadering
15 april 2025

Voorgesteld besluit

1. geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.
2. geen zienswijze in te dienen op het dekkingsplan 2026-2029

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
Het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) legt de jaarstukken 2024 en de begroting 2026 voor aan de gemeenteraad. De basis van de begroting 2026 is de kaderbrief die eerder aan de gemeenten is voorgelegd voor een zienswijze. De raad heeft de mogelijkheid zijn zienswijze voor 12 juni 2025 kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur van de VRF. Dit is een gebruikelijke procedure als deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân. Ditzelfde geldt voor het dekkingsplan 2026-2029. Dit is echter geen jaarlijks terugkerende procedure, maar een vier jaarlijkse procedure. Ook hiervoor kan een zienswijze ingediend worden voor 12 juni 2025.

Argumenten

1.1 De programmaverantwoording op gebied van gezondheid is een gedegen weergave van 2024.
Naast de reguliere uitvoering van de taken op gebied van Publieke gezondheid heeft de GGD actief bijgedragen aan het Fries Integraal Zorgakkoord. Hierin staat de beweging van zorg naar gezondheid centraal. Ook is geïnvesteerd in de samenwerking met de andere GGD-organisaties in het Noorden. Tevens is de bestuurlijke opdracht opgesteld om toekomstbestendig beleid te ontwikkelen.

1.2 Het programmaplan voor 2026 sluit goed aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen.
De GGD heeft een gedegen programma voor uitvoering van taken binnen de Publieke Gezondheid. Tevens weet de GGD goed de focus te leggen om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan in samenwerking met betrokkenen partners.

1.3 Er is in 2024 een positief resultaat gerealiseerd van € 3,6 miljoen
De belangrijkste oorzaak hiervan is, zoals ook in de beide bestuursrapportages is genoemd, de vrijval van kapitaallasten door het doorschuiven van investeringen (€ 2,35 miljoen) en een aantal incidentele meevallers. De VRF stelt voor het financiële resultaat van 2024 te bestemmen voor

- Functiewaardering: Borging van de financiering voor functiewaardering GGD en HR21 als overbruggingsperiode tot en met 2026.
- Organisatiekosten: Ondersteuning bij de transitie binnen de GGD en brandweer, inclusief mogelijke frictiekosten.
- Informatiemanagement en -beveiliging: Extra inzet om achterstanden in wet- en regelgeving in te lopen.

Daarnaast wordt voorgesteld een deel van het resultaat (€ 400.000) terug te storten naar de gemeenten.

1.4 De begroting 2026 is opgesteld op basis van de eerder in uw raad behandelde kaderbrief.
Een ruime meerderheid van de gemeenten heeft ervoor gekozen om geen zienswijze in te dienen op deze kaderbrief. De ontvangen zienswijzen zijn via de reactienota van een reactie voorzien en geven geen aanleiding tot het aanpassen van de kaderbrief. De kaderbrief is daarom ongewijzigd vastgesteld in het algemeen bestuur van 13 maart. Er zijn in het financieel kader van de begroting 2026 geen wijzigingen aangebracht ten opzichte van deze kaderbrief.

2.1 Het dekkingsplan 2026-2029 zorgt voor een nog betere dekkingsgraad
Met de implementatie van dit dekkingsplan wordt de dekkingsgraad in Ooststellingwerf nog beter. De basis blijft stabiel, maar de specialistische taak natuurbrandbestrijding wordt geoptimaliseerd. De optimalisatie vindt plaats op het gebied van materiaal en op het gebied van ondersteuning van omliggende posten.

2.2 Met het nieuwe dekkingsplan voldoen we aan de Wet Veiligheidsregio's
Op grond van artikel 14 van de Wet Veiligheidsregio's is het bestuur van de veiligheidsregio verplicht om tenminste één keer per vier jaar een dekkingsplan vast te stellen. Het huidige dekkingsplan heeft een looptijd tot en met 2025.

Kanttekeningen

1.1 Net als voorgaande jaren blijven de financiële onzekerheid bij gemeenten en de mogelijke korting op de specifieke uitkeringen een belangrijke factor.
Er wordt door de Veiligheidsregio Fryslân een beheerste en realistische aanpak gehanteerd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met de Friese gemeenten. Vanuit de gemeenten wordt meegekeken naar noodzaak en nut van activiteiten en investeringen.

1.2 Er is nog geen duidelijkheid over (hernieuwde) deelname aan het Integraal Zorg Akkoord door gemeenten.
Dit kan van invloed zijn op de financiële middelen vanuit het Rijk voor het uitvoeren van bijvoorbeeld de Friese Preventie Aanpak.

Financiële toelichting

De financiële gevolgen zijn reeds bij de kaderbrief vastgesteld. Dat betekent dat de bijdrage voor de gemeentelijke begroting 2026 in totaal € 3.464.532 bedraagt, onderverdeeld in GGD (€ 1.372.241), Crisis (€ 164.629) en Brandweer (€1.927.662).

De voorgestelde wijzigingen in het dekkingsplan hebben een structureel financieel effect. Op de langere termijn is de verwachting dat het afstoten van materiaal € 239.000 oplevert, ten opzichte van € 66.000 aan investeringen op het gebied van waterlevering. Het financieel voordeel dat met dit dekkingsplan ontstaat

wordt beschikbaar gehouden om een deel van de mogelijke BDuR korting op te vangen. Mocht dat ten tijde van de Voorjaarsnota niet nodig blijken, dan wordt het voordeel naar gemeenten overgeheveld.

Sustainable Development Goals (SDG's)

- Het waarborgen van de gezondheid van de bevolking, vooral in tijden van crises
- Het bevorderen van de paraatheid van de gezondheidszorg bij noodsituaties en het verminderen van gezondheidsrisico's door bijvoorbeeld rampen of infectieziekten.

- Het versterken van partnerschappen en samenwerking tussen verschillende instanties, waaronder overheden, hulporganisaties, en lokale gemeenschappen, om de capaciteit voor crisisbeheer en noodhulp te vergroten.

Inwonersparticipatie

N.v.t.

Samenvatting voor de Openbare besluitenlijst

De Gemeenteraad wordt verzocht geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân net als voor het dekkingsplan 2026-2029.

Vervolg

Eventuele zienswijzen vanuit gemeenten dienen uiterlijk 12 juni 2025 aangeleverd te worden. Het definitieve besluit over jaarstukken en begroting vindt plaats op 10 juli a.s.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief VRF begroting 2026 en jaarstukken 2024
2. VRF jaarstukken 2024
3. Begroting 2026 VRF
4. Aanbiedingsbrief VRF dekkingsplan 2026-2029
5. Dekkingsplan 2026-2029
6. Brief antwoord gemeenteraad betreffende zienswijzen

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085189227

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 15 april 2025

Besluit

1. geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.
2. geen zienswijze in te dienen op het dekkingsplan 2026-2029

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier. , voorzitter.

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Postbus 612
8901 BK Leeuwarden
T 088 22 99 999
E info@vrfryslan.nl
I www.veiligheidsregiofryslan.nl

Bezoekadres:
Harlingertrekweg 58
Leeuwarden

BTW nr: NL8173.71.072.B01
BIC: BNGHNL2G
IBAN: NL65 BNGH 028.51.28.647
KvK nr: 011 75 778

Aan de colleges van b&w en de gemeenteraden van de Friese gemeenten

Datum	**Uw kenmerk**	**Uw brief van**	**Ons kenmerk**	**Bijlagen**
xx maart 2025				
			Behandeld door	**Doorkiesnummer**
			A. Julianus R. Vellema MSc EMA RA	
Onderwerp			**E-mail**	
Aanbiedingsbrief begroting 2026 en jaarstukken 2024			a.julianus@vrfryslan.nl	

Geacht college, geachte raad,

Veiligheidsregio Fryslân zet zich in voor een veilig en gezond Fryslân. Met de bij deze aanbiedingsbrief behorende documenten presenteren wij zowel een terugblik op de resultaten van 2024 als de financiële en beleidsmatige plannen voor 2026.

Dat doen we aan de hand van twee documenten. De resultaten die we in 2024 hebben behaald, verantwoorden wij via de *jaarstukken*. Onze plannen voor 2026 staan in de *begroting*. Wij ontvangen graag uw zienswijze op deze stukken.

Jaarstukken 2024
In 2024 hebben wij onze koers verder versterkt, met aandacht voor crisisbeheersing, brandweerzorg en publieke gezondheid. Het afgelopen jaar kende zowel successen als uitdagingen, waarbij de Veiligheidsregio wendbaarheid en daadkracht heeft getoond. Financieel sluiten we 2024 af met een positief resultaat van € 3,6 miljoen. De belangrijkste oorzaak is, zoals ook in de beide bestuursrapportages is genoemd, de vrijval van kapitaallasten (€ 2,35 miljoen).

Bij de resultaatbestemming in de jaarrekening 2023 is besloten om een reserve functiewaardering te vormen. Daarmee is de financiering voor de functiewaardering (FUWA) bij de GGD voor de jaren 2023 (terugwerkende kracht), 2024 en een deel van 2025 geborgd. Ook zijn daarmee middelen gereserveerd voor de uitvoering van het project HR21.

Voor 2025 is er nog geen sprake van een volledige financiering voor FUWA en HR21. In de vergadering van februari 2024 is bestuurlijk afgesproken dat het rekeningresultaat 2024 hier naar verwachting een oplossing voor zou kunnen bieden en dat wij hier op terug zouden komen. Omdat voor de GGD vervolgacties nodig zijn via een nieuwe bestuurlijke opdracht, ontstaat een extra te overbruggen periode, te weten het boekjaar 2026. Dit betreft zowel het tekort n.a.v. de FUWA als het tekort door de huisvestingskosten.

Het positieve resultaat over 2024 stelt ons in staat om de overbruggingsperiode tot en met 2026 voor het tekort van de GGD te financieren. Daarnaast biedt het ook de mogelijkheid om prangende achterstanden op het gebied van informatiebeveiliging weg te werken.

Wij stellen daarom voor het financiële resultaat van 2024 te bestemmen voor:

- Functiewaardering: Borging van de financiering voor functiewaardering GGD en HR21 als overbruggingsperiode tot en met 2026.
- Organisatiekosten: Ondersteuning bij de transitie binnen de GGD en brandweer, inclusief mogelijke frictiekosten.
- Informatiemanagement en -beveiliging: Extra inzet om achterstanden in wet- en regelgeving in te lopen.

Daarnaast stellen wij voor om een deel van het resultaat terug te storten naar de gemeenten.

Bij de aanbieding van de kaderbrief 2026 hebben wij u reeds geïnformeerd over bovengenoemd voorstel tot resultaatbestemming 2024. Wij hebben daarbij geïnvesteerd in het begrijpelijk overbrengen van onze boodschap. Dit hebben wij onder meer gedaan door het opnemen van een video en daarnaast is een webinar georganiseerd waarin raadsleden de gelegenheid hadden om vragen te stellen.

Programmabegroting 2026

De begroting voor 2026 is opgesteld op basis van de eerder vastgestelde kaderbrief. Een ruime meerderheid van de gemeenten heeft ervoor gekozen om geen zienswijze in te dienen op deze kaderbrief. De ontvangen zienswijzen zijn via de reactienota van een reactie voorzien en geven geen aanleiding tot het aanpassen van de kaderbrief. De kaderbrief is daarom ongewijzigd vastgesteld in het algemeen bestuur van 13 maart.

Wij hebben in het financieel kader van de begroting 2026 geen wijzigen aangebracht ten opzichte van deze kaderbrief. Veiligheidsregio Fryslân blijft zich inzetten voor een toekomstbestendige organisatie, waarbij crisisbeheersing, brandweerzorg en publieke gezondheidszorg optimaal worden gewaarborgd.

Speerpunten in 2026 zijn:

- Gezondheid: Versterking van preventie en zorgnetwerken, de beweging maken van zorg naar gezondheid en structurele inzet op publieke gezondheid.
- Crisisbeheersing: Versterking van onze crisisorganisatie en de doorontwikkeling van het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK).
- Brandweer: Implementatie van het geactualiseerde dekkingsplan, met focus op vakbekwaamheid en veiligheid.
- Digitalisering en professionalisering: Investeringen in informatiesturing, dataveiligheid en procesoptimalisatie.

Net als voorgaande jaren blijven de financiële onzekerheid bij gemeenten en de mogelijke korting op de specifieke uitkeringen een belangrijke factor. Wij hanteren een beheerste en realistische aanpak, in nauwe samenwerking met gemeenten.

Zienswijze
Wij ontvangen graag uw zienswijze uiterlijk 12 juni 2025, zodat deze kan worden meegenomen in het voorstel aan het Algemeen Bestuur. De definitieve besluitvorming over de jaarstukken en begroting vindt plaats op 10 juli 2025.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Anneree Julianus, beleidsadviseur planning & control, via a.julianus@vrfryslan.nl of 06-11286850.

Met hartelijke groet,
namens het dagelijks bestuur,

mr. S. van Haersma Buma
Voorzitter Veiligheidsregio Fryslân

Jaarverslag en Jaarrekening 2024

Veiligheidsregio Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2024 van Veiligheidsregio Fryslân. Dit verslag geeft inzicht in de behaalde resultaten, financiële ontwikkelingen en strategische keuzes van het afgelopen jaar. In 2024 hebben we voortgebouwd op de ingezette koers en tegelijkertijd scherp gekeken naar de uitdagingen die voor ons liggen.

Een solide maar uitdagend financieel beeld
Het financiële resultaat over 2024 is positief, mede door de vrijval van kapitaallasten en incidentele meevallers. Dit biedt ruimte om enkele noodzakelijke ontwikkelingen te financieren, zoals functiewaardering binnen de GGD en informatiebeveiliging. Tegelijkertijd blijven structurele financiële vraagstukken een aandachtspunt. De aangekondigde korting op specifieke uitkeringen en de financiële druk op gemeenten maken dat we scherp moeten blijven op onze keuzes. Dit vraagt om een realistische en beheerste aanpak, waarin kwaliteit en kostenbeheersing in balans blijven.

Doelmatig en effectief werken
In 2024 hebben we ons gericht op versterking van onze organisatie en dienstverlening. De crisisorganisatie is verder uitgebreid en 24/7 paraat gebleven, mede dankzij extra Brede Doeluitkeringsmiddelen (BDUR). Het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) is operationeel geworden, wat bijdraagt aan een betere informatievoorziening tijdens incidenten. Het dekkingsplan van de brandweer is geëvalueerd en blijft de basis voor een solide en efficiënte brandweerzorg.

Ook binnen de publieke gezondheid zijn stappen gezet. De GGD heeft een belangrijke rol gespeeld in de beweging van zorg naar gezondheid en de verdere versterking van preventieve gezondheidszorg. Daarnaast is ingezet op mentale gezondheid en zijn de vaccinatiecampagnes succesvol afgerond.

Blik op de toekomst
De komende jaren blijven wij werken aan een financieel gezonde en wendbare veiligheidsregio. We doen dit samen met gemeenten, ketenpartners en medewerkers, waarbij soberheid en doelmatigheid leidend blijven. De impact van landelijke beleidswijzigingen vraagt om een flexibele en robuuste organisatie. We blijven dan ook investeren in procesverbetering, risicobeheersing en de kwaliteit van onze dienstverlening.

Met trots kijken we terug op de daadkracht en vindingrijkheid van onze medewerkers in het realiseren van een veilig en gezond Fryslân.

Hartelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken van 2024. Deze bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

In het jaarverslag vindt u de programmaverantwoording en de paragrafen.
De programmaverantwoording is het hart van de jaarstukken. Hierin leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid. In de lijn van de begroting 2024 presenteren wij de vier programma's aan de hand van twee vragen:

- Wat hebben wij gedaan?
- Wat heeft dit gekost?

De paragrafen geven betekenis aan de financiële aspecten van de jaarstukken. Risicobeheersing en resultaatafspraken zijn belangrijke uitgangspunten.

Een apart deel is de jaarrekening. In dit onderdeel bevinden zich de balans met toelichting, de programmarekening met toelichting, de bijlage met verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen (SISA) en de taakvelden.

Bij de overige gegevens staan onder andere de controleverklaring van de accountant en de voorgestelde resultaatbestemming.

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoudsopgave

Deel I Jaarverslag 2024 5

1. Resultaat 2024 6

2. Programmaverantwoording Gezondheid 8

2.1. Algemeen 8
2.2. Wat hebben wij bereikt in 2024? 10
2.3. Wat heeft dit gekost? 19
2.4. Feiten en cijfers programma Gezondheid 20

3. Programmaverantwoording Crisisbeheersing 21

3.1. Algemeen 21
3.2. Wat hebben wij bereikt in 2024? 21
3.3. Wat heeft dit gekost? 25
3.4. Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing 26

4. Programmaverantwoording Brandweer 27

4.1. Algemeen 27
4.2. Repressie 27
4.3. Wat hebben wij bereikt in 2024? 28
4.4. Wat heeft dit gekost? 33
4.5. Feiten en cijfers programma Brandweer 34

5. Paragrafen 35

5.1. Financiering 35
5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 38
5.3. Onderhoud kapitaalgoederen 42
5.4. Bedrijfsvoering 42
5.5. Verbonden partijen 48
5.6. Wet open overheid 48

Deel II Jaarrekening 2024 50

6. Jaarrekening 51

6.1. Balans per 31 december 51
6.2. Overzicht baten en lasten 2024 - deel 1 52
6.2. Overzicht baten en lasten 2024 - deel 2 53
6.3. Toelichtingen 55
6.4. Rechtmatigheidsverantwoording 76
6.5. SiSa-bijlage bij de jaarrekening 77
6.6. Bijlage Taakvelden 80

Deel III Overig 81

7. Overige gegevens 82

7.1. Controleverklaring 83
7.2. Voorgestelde resultaatbestemming 88
7.3. Vaststelling 89

Bijlagen 90

7.4. Investeringskredieten 2024 90
7.5. Samenstelling bestuur en commissies 92
7.6. Analyse van taken 94

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Deel I Jaarverslag 2024

Veiligheidsregio Fryslân

1. Resultaat 2024

Algemene inleiding resultaat

Per programma is het gerealiseerd resultaat als volgt (bedragen in € 1.000).

Programma	Resultaat tweede bestuursrapportage	Gerealiseerd resultaat
Gezondheid	-275	-265
Crisisbeheersing	398	459
Brandweer	3.368	3.449
Totaal	**3.491**	**3.643**
Totaal voorstel resultaatbestemming		3.243
Terugstorten naar gemeenten		400

De belangrijkste oorzaak van het resultaat, zoals ook in de beide bestuursrapportages is genoemd, is de vrijval van kapitaallasten van € 2.350.000. Andere ontwikkelen die zorgen voor het gerealiseerde resultaat zijn de loonprijsstelling bij de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) en het vrijvallen van een deel van het budget voor onvoorziene personele frictie.

In dit resultaat is meegenomen dat wij het te verrekenen bedrag voor scenario 3 (€ 276.000) en het resultaat op treasury (€ 332.000) terugbetalen aan de gemeenten. Beide bedragen zijn als schuld meegenomen, en daarmee verwerkt in dit resultaat. Bij de kaderbrief 2024 – 2027 is afgesproken om de definitieve indexatie op de materiële kosten te bepalen op basis van de werkelijke compensatie die gemeenten via het gemeentefonds hiervoor ontvangen over de jaren 2022, 2023 en 2024. Deze afspraak is scenario 3 genoemd. Het verschil over het jaar 2024 wordt nu met de gemeenten verrekend, waarmee deze afspraak is afgewikkeld.

De afwijkingen van de operationele resultaten per programma zijn toegelicht in de desbetreffende programmaparagrafen.

Resultaatbestemming

Reserve functiewaardering

Bij de resultaatbestemming in de jaarrekening 2023 is besloten om een reserve functiewaardering te vormen. Daarmee is de financiering voor de functiewaardering bij de GGD voor de jaren 2023 (terugwerkende kracht), 2024 en een deel van 2025 geborgd. Ook zijn daarmee middelen gereserveerd voor de uitvoering van het project HR21.

Voor 2025 is er nog geen sprake van een volledige financiering voor FUWA en HR21. In de vergadering van februari 2024 is bestuurlijk afgesproken dat het rekeningresultaat 2024 hier naar verwachting een oplossing voor zou kunnen bieden en dat wij hier op terug zouden komen. Omdat voor de GGD vervolgacties nodig zijn via een nieuwe bestuurlijke opdracht, ontstaat een extra te overbruggen periode, te weten het boekjaar 2026. Dit betreft zowel het tekort n.a.v. de FUWA als het tekort door de huisvestingskosten. Daarom wordt voorgesteld het tekort bij de GGD voor het restant van 2025, en voor het volledige jaar 2026 te financieren vanuit het resultaat 2024.

Daarbij is aanvullend besproken om een reservering te maken voor de organisatiekosten als gevolg van mogelijke oplossingsrichtingen voor het tekort bij de GGD (onderzoekskosten, afkopen huurcontracten, reorganisatiekosten etc.) en de uitkomsten van het dekkingsplan. Voorgesteld wordt om het restant van het resultaat 2024 hiervoor te bestemmen.

Reserveren informatiemanagement
Op het gebied van Informatiehuishouding en Informatiebeveiliging is de afgelopen jaren achterstand ontstaan in het voldoen aan wet- en regelgeving. Met een eenmalige extra inzet kunnen we externe partijen inhuren, die ons helpen om de meest prangende achterstanden weg te werken. Bij informatiehuishouding betreft het archiefzaken en beleidsdocumenten, bij informatiebeveiliging gaat het om Bedrijfscontinuïteitsoefeningen, gebruikerstrainingen en een zogenaamde nieuwe penetratietest. De totale omvang bedraagt €200.000.

Terugstorten naar gemeenten
Zoals hierboven genoemd worden de bedragen voor de afrekening van scenario 3 (€ 275.000) en het resultaat op treasury (€ 330.000) teruggestort naar de gemeenten. Voorgesteld wordt om vanuit de resultaatbestemming hier € 400.000 aan toe te voegen, zodat het terug te betalen bedrag aan de gemeenten in totaal € 1 miljoen bedraagt.

Het voorstel voor resultaatbestemming voor 2024 is daarmee als volgt:

Omschrijving	Bedrag
Benodigd functiewaardering GGD	1.270.000
Reserveren informatiemanagement	200.000
Organisatiekosten (frictie)	1.773.000
Totaal te bestemmen resultaat	**3.243.000**
Terugstorten naar gemeenten	400.000
Totaal	**3.643.000**
Resteert	-

Het verloop in de balans is op hoofdlijnen als volgt (x € 1.000):

Activa	31-12-2024	31-12-2023	Passiva	31-12-2024	31-12-2023
Materiële vaste activa	82.502	69.200	Eigen vermogen	10.661	8.868
Financiële vaste activa	119	-	Voorzieningen	11.510	10.952
Vorderingen	12.996	15.650	Langlopende schulden	45.019	50.187
Liquide middelen	480	469	Kortlopende schulden	18.865	10.081
Overlopende activa	1.908	5.997	Overlopende passiva	11.950	11.228
Totaal activa	**98.005**	**91.316**	**Totaal passiva**	**98.005**	**91.316**

Voor een toelichting op de balans wordt verwezen naar paragraaf 6.3.2.

2. Programmaverantwoording Gezondheid

2.1. Algemeen

De wereld waarin GGD Fryslân zich beweegt, is dynamisch. In 2024 heeft een aantal ontwikkelingen, naast het uitvoeren van de Agenda Publieke Gezondheid, onze aandacht gevraagd.

Integraal Zorgakkoord
Het Integraal Zorgakkoord (IZA) vormt een belangrijke leidraad voor de zorgtransitie in Fryslân en daarbuiten. Dit akkoord richt zich op het toekomstbestendig maken van de zorg, met de nadruk op:

- preventie
- samenwerking tussen zorgpartijen
- domeinoverstijgende aanpakken

Voor GGD Fryslân betekent dit een intensieve betrokkenheid bij de verdere uitwerking en implementatie van de IZA-doelstellingen en het regioplan. Als regionale ondersteuningsorganisatie speelt de GGD een rol in het concretiseren van de ambities op lokaal en regionaal niveau. En deze ontwikkelingen zijn wederkerend ook van invloed op de uitvoering van de GGD.

De impact van het IZA en het Fries Integraal Zorgakkoord (FrIZA) op de inzet en daarmee op de capaciteit van de GGD is groot. Om het FrIZA in Fryslân succesvol te ondersteunen, heeft de GGD actief deelgenomen aan diverse overlegstructuren, zowel op bestuurlijk als operationeel niveau. Denk hierbij aan overleggen van het FrIZA netwerkteam over het regioplan, over mentale gezondheid en over samenwerking binnen het sociale (en medische) domein. De aanwezigheid van de GGD aan die verschillende tafels vroeg niet alleen een brede expertise, maar ook een intensieve coördinatie. Daarnaast leverde de GGD inhoudelijke advisering en praktische ondersteuning bij het formuleren van het regioplan.

Samenwerking 3 noord
We hebben de samenwerking op de Algemene Gezondheidszorg met de noordelijke GGD'en het afgelopen jaar aanzienlijk geïntensiveerd. En dat was name van belang voor onze teams Forensische Geneeskunde, Infectieziektenbestrijding, Milieu en Gezondheid, Seksuele Gezondheidszorg en Tuberculosebestrijding.

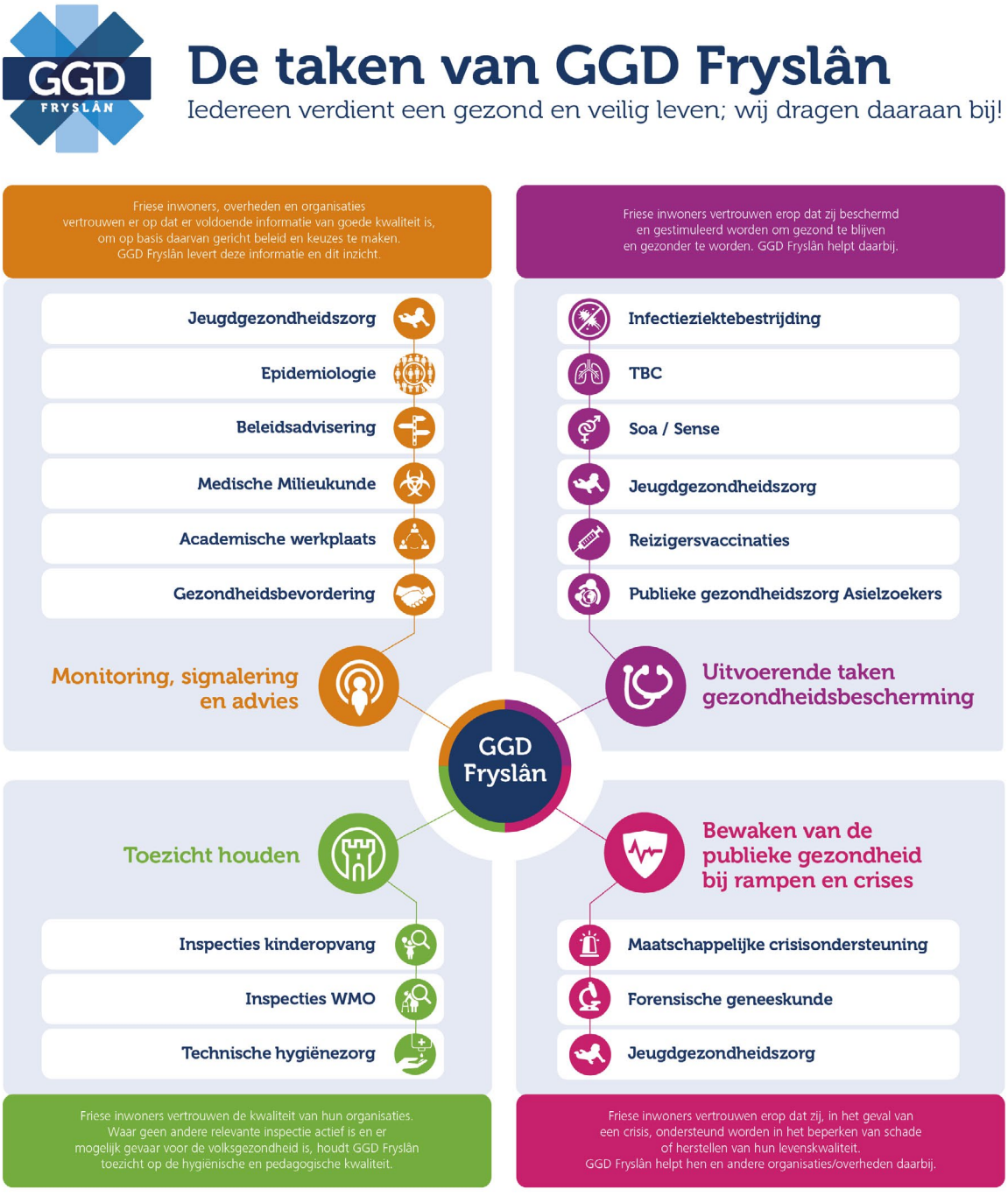
Deze versterkte samenwerking was noodzakelijk om de kwaliteit van onze dienstverlening te waarborgen. Door gezamenlijk op te trekken, konden deze teams hun kennis en expertise delen en ontwikkelen en zo de kwaliteit van hun werk verbeteren en cliënten beter van dienst zijn.

Daarnaast was het belangrijk om qua kosten effectiever en efficiënter te werk gaan.
Door deze samenwerking kunnen we middelen nu beter benutten en processen stroomlijnen. En dit zorgt voor een betere inzet van onze budgetten. Ook stelt de noordelijke samenwerking ons in staat om proactief in te spelen op uitdagingen op de arbeidsmarkt zoals het aantrekken en behouden van gekwalificeerd personeel.

Bestuurlijke opdracht

Het landschap waarin GGD Fryslân en de Friese gemeenten zich bevinden is dynamisch en volop in ontwikkeling. Op zowel de korte als de lange termijn moeten we efficiënt omgaan met onze middelen. Financiën staan daarmee onder druk. Voor het maken van toekomstbestendige keuzes, heeft de bestuurscommissie Gezondheid GGD Fryslân de bestuurlijke opdracht gegeven om integraal te kunnen afwegen. In november stelde de bestuurscommissie de vervolgopdracht vast, onder andere gericht op huisvesting en op taken wel/niet meer uitvoeren. De verdere uitwerking hiervan volgt in 2025.

In lijn met de Agenda Publieke Gezondheid 2023-2026 leggen wij verantwoording af op de levensfasen 'Lyts & Jong, Grut, Wiis en Elkenien'. Onder iedere levenfase volgen wij de opbouw van de vier pijlers die ook in de financiële begroting terugkomt (zie ook het figuur hierna).

2.2. Wat hebben wij bereikt in 2024?

2.2.1 Lyts & jong: Een gezonde kansrijke start voor ieder kind

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Jeugdgezondheidszorg

Opvoeden en opgroeien

Jeugdgezondheid (JGZ) levert een belangrijke bijdrage aan de preventieve gezondheid van kinderen en jongeren tussen de -9 maanden en 18 jaar. Door het uitvoeren van gezondheidsonderzoeken signaleren we vroegtijdig gezondheidsrisico's en anticiperen we hierop met voorlichting en advies. De rol van ouders is hierbij een terugkerend thema, evenals het werken aan ouderschap. JGZ-professionals helpen ouders een sterke basis te creëren voor de ontwikkeling en het welzijn van hun kinderen. Ook het versterken van de eigen veerkracht staat hierbij centraal.

De jeugd is in het algemeen veerkrachtig. Maar er zijn zorgen over de fysieke en mentale gezondheid van jongeren. Een veranderend maatschappelijk landschap, sociale media, ervaring van hoge werk- en schooldruk maken dat jongeren steeds kwetsbaarder worden en een minder goede gezondheid ervaren. De druk die de problematiek van deze kwetsbaarheid oplevert in de jeugdketen heeft ook invloed op de JGZ. Het aantal vragen neemt toe, evenals de complexiteit van deze vragen. Het belang van samenwerking met ketenpartners heeft verder vorm gekregen.

De druk die bij onze ketenpartners heerst, maakt dat wij soms meer zorg aan kinderen, jongeren en hun ouders bieden ter overbrugging naar andere zorg. Ook wordt er door krapte in de kraamzorg in sommige gevallen na de geboorte eerder additionele zorg vanuit de JGZ geboden. Afgelopen jaar startten wij met een onderzoek naar deze extra geboden zorg.

De aandacht voor het terugdringen van gezondheidsverschillen door de JGZ is in 2024 onverminderd doorgegaan en versterkt. Naast de inzet op interventies als Voorzorg en Stevig Ouderschap, ging ook de inzet binnen de gemeentelijke en provinciale coalities en de werkgroepen Kansrijke Start door. Lokaal werd er verder nog meer invulling gegeven aan de preventieve en laagdrempelige rol van de JGZ. Zo hebben we een pilot gedaan met een extra signaleringsmoment om met zwangeren in gesprek te gaan over het Prenataal Huisbezoek. Deze werkwijze implementeren we in 2025 breder. Daarnaast startte een jeugverpleegkundige binnen de wijkaanpak in Leeuwarden-Oost. Zij zet in zich voor de gezondheid van jongeren en kinderen in die wijk en helpt ouders laagdrempelig op weg.

Doorontwikkeling jeugdgezondheidszorg

In 2024 hebben we stappen gezet richting een meer toekomstbestendige, flexibele en behoeftegerichte jeugdgezondheidszorg. Hierbij sluiten we aan bij de behoeften van onze doelgroepen.

Zo hebben we de projecten uit het programma JGZ 3.0 geïmplementeerd of opgestart binnen de doorontwikkeling van de JGZ. Alle aangewezen JGZ-professionals zijn geschoold conform de methodiek Gezamenlijk Inschatten van de Zorgbehoefte. Bij deze methodiek kijken we samen met ouders naar passende zorg.

Daarnaast zijn we begonnen met de implementatie van onderdelen van Mijn Kinddossier (MKD). Dit betekent onder andere dat we op een laagdrempelige manier contact aanbieden aan ouders via het digitaal gesprek en dat we ouders online informatie bieden. Ook hebben we stappen gezet in collectief werken door de mogelijkheden voor klassikale voorlichting te onderzoeken. We hebben de mogelijkheden voor het aanbieden van webinars aan ouders in kaart gebracht om ouderbetrokkenheid te vergroten.

Mentale gezondheid

In 2024 heeft de inzet en verdieping rond mentale gezondheid verder een plek gekregen in ons jeugdwerk.

Op middelbare scholen hebben we de inzet voor het versterken van de mentale weerbaarheid steviger neergezet. Dit doen we met de reguliere inzet van de JGZ op scholen in de hele provincie. Maar ook met extra inzet in diverse gemeente door bijvoorbeeld 'School als Vindplaats'. Hierbij werkt onze jeugdverpleegkundige actief samen met de school en ketenpartners om vroegtijdig problemen te signaleren en acties te ondernemen.

Daarnaast voerden we preventieve en signalerende activiteiten uit om de mentale weerbaarheid te bevorderen. Verder ontwikkelden we de collectieve interventie 'Zeg eens eerlijk'. Die rolden we uit in de gemeente de Fryske Marren en maakten we zo samen met ketenpartners de mentale gezondheid van jongeren bespreekbaar.

Het preventieprogramma 'Strong Teens and Resilient Minds (STORM)' is in 2024 gegroeid. Dit programma wordt niet meer op één, maar op tien vo- en mbo-locaties ingezet. Op twee locaties zijn we gestart met de uitrol in leerjaar 1, naast leerjaar 3. Daarnaast werkten we aan hoe we dit programma willen monitoren om ook het effect te meten.
De verder uitrol van STORM loopt, met de huidige financiering, door tot eind 2025.

Verzuimpreventie

We hebben in 2024 ingezet op de preventie en het terugdringen van schoolverzuim, met als streven één verzuimaanpak voor de hele provincie. We begonnen met het invoeren van de bewezen effectieve verzuimaanpak Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL) in de gemeente Súdwest-Fryslân. MAZL richt zich op het verhogen van schoolaanwezigheid door een integrale aanpak, waarbij leerlingen, ouders, JGZ, onderwijs, gemeenten en ketenpartners samenwerken. De implementatie van MAZL loopt door in 2025.

Rijksvaccinatieprogramma

In 2024 voerden we het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) in de hele provincie uit volgens de wettelijke eisen. De rotavirusvaccinatie is vanaf 1 januari toegevoegd aan het RVP.

Naast de vaccinaties voor zwangeren, zuigelingen en kleuters, organiseerden we ook groepsvaccinaties in het voor- en najaar voor 9-, 10- en 14-jarigen.

Verder werkten we gedurende het jaar aan de voorbereiding en stapsgewijze doorvoering van vier grote wijzigingen in het RVP. Deze wijzigingen vinden plaats op advies van de Gezondheidsraad en moeten in opdracht van het ministerie van VWS worden doorgevoerd. Deze wijzigingen hebben consequenties voor de momenten van vaccinaties en voor aanpassingen in het soort vaccin. Tot 2030 voeren we deze wijzigingen door en moeten we hiervoor extra inspanningen leveren.

2.2.2. Grut: Gezondheidspotentieel versterken

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Nu Niet Zwanger

In 2024 hebben we aanzienlijke vooruitgang geboekt binnen het programma Nu Niet Zwanger (NNZ). Aan het einde van het jaar waren er in Fryslân 146 aandachtsfunctionarissen actief: 111 vanuit zorgaanbieders binnen het sociaal domein en 35 vanuit de gemeentelijke gebiedsteams. Vorig jaar waren dit er honderd. Het is een positieve ontwikkeling dat nu zestien gemeenten een aandachtsfunctionaris hebben.

We hebben in 2024 de term 'kinderwensverkenning' geïntroduceerd. Dit heeft de drempel voor aanstaande ouders, om in gesprek te gaan, verlaagd. Ook werd het anticonceptiebudget intensief gebruikt en dit leidde tot een overschrijding van het budget van 11%. Deze overschrijding is inherent aan de groeiende vraag naar anticonceptie. Verder hebben we een actieplan voor 2025 gemaakt, de landelijke kwaliteitsmonitor met positieve resultaten afgerond en nieuwe organisaties verwelkomd die zich bij ons hebben aangesloten.

Monitoring, signalering en advies

Fitaal Wiis

In 2024 hebben we verder gebouwd aan de in 2023 vastgestelde visie rond ouderengezondheid. Beleidsadviseurs en gezondheidsbevorderaars zijn goed bekend met Fitaal Wiis en we hebben een toolkit ontwikkeld. Dit heeft geleid tot een opdracht van de gemeente Fryske Marren. Per 1 januari 2025 start in deze gemeente een gezondheidsbevorderaar van de GGD om het thema 'Vitaal ouder worden' verder uit te werken, als uitbreiding op valpreventie.

Daarnaast heeft de GGD bijgedragen aan de Woon-Zorg en Welzijnsvisies in de Friese woondealregio's en aan het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA). Hierin staan preventie, zelfstandig wonen en voorkomen van zorg centraal.

In 2025 borgen we de preventie-infrastructuur rond 'valpreventie' en 'vitaal ouder worden'. We sluiten de infrastructuur daarnaast aan op bredere thema's zoals ontmoeten, bestaanszekerheid, dementie en (digitale) basisvaardigheden. Fitaal Wiis sluit hierbij naadloos aan op de visie van regio-organisaties gelet op de focus op vitaliteit en op een positieve beeldvorming van de derde levensfase.

2.2.3. Elkenien

Monitoring, signalering en advies

Epidemiologie

In 2024 hebben de GGD'en, het RIVM en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gezondheidsmonitors uitgevoerd onder jongvolwassenen (16-25 jaar), volwassenen (18-64 jaar) en ouderen (65+). De resultaten ondersteunen gemeenten bij preventief gezondheidsbeleid en bij het monitoren van doelen in bijvoorbeeld het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Daarnaast hebben we diverse panelonderzoeken gedaan naar zonbescherming, roken en teken. Ook hebben we de Gezondheidsatlas operationeel gemaakt. De atlas geeft ons, door dashboards met monitorcijfers, kaarten en grafieken, meer inzicht in de cijfers. In 2025 werken we hier verder aan.

Beleidsadvisering

In 2024 heeft de GGD niet alleen een belangrijke bijdrage geleverd in een domeinoverstijgende adviserende rol, maar ook in de rol als dé sparring- en kennispartner van gemeenten op het terrein van preventie en gezondheidsvraagstukken. Wij blijven investeren in het versterken van onze inhoudelijke en strategische kennis.

Gezondheidsbevordering

Zowel provinciaal als lokaal hebben we met onze kennis en ons advies een bijdrage geleverd aan verschillende projecten en programma's vanuit de discipline gezondheidsbevordering.

Provinciaal sloten we aan in preventieketens en -netwerken, waaronder de coalities en ketenaanpakken van de Friese Preventieaanpak (FPA). De programma's 'Rookvrije Generatie Fryslân', 'Nuchtere Fries' en 'Nuchter Over Gewicht' hebben zich in 2024 ook verder ontwikkeld. We hebben de programmadoelen gehaald en een start gemaakt met het verdiepen van de samenwerking tussen de programma's. Daarnaast diepten we de ketensamenwerking binnen de wijkaanpak 'In Gesprek Over Roken' verder uit. We hebben veel Friezen richting een stopprogramma begeleid.

Lokaal vergrootten we onze aansluiting bij de uitvoering van de GALA-plannen in gemeenten, omdat plannen hier op stoom raakten. Denk hierbij aan de plannen binnen de gezonde wijkaanpakken, de lokale ketenaanpakken en de gemeentelijke projecten 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)'. Verder heeft de GGD, als adviseur Gezonde School, veel Friese scholen geholpen bij het behalen van een vignet of themacertificaat. Hiermee laten scholen zien dat zij werken aan een gezonde leefstijl en hoe zij hun aanpak in beleid en activiteiten borgen.

Friese Preventieaanpak

Friese Preventieaanpak (FPA) als regionale preventie-infrastructuur
GGD Fryslân heeft ook in 2024 de coördinerende rol van kennis en advies geleverd die past bij de transitie van zorg naar gezondheid en preventie. We deden dit op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Hierdoor hebben we de FPA nog sterker neergezet als regionale preventie-infrastructuur (RPI). En hebben we onze faciliterende en organiserende rol in deze RPI uitgebouwd.

Bijdrage van GGD Fryslân aan de FPA
GGD Fryslân en de FPA zijn in 2024 ook weer belangrijke kennis- en uitvoeringspartners gebleken bij het realiseren van de ambitie en opgaven van het FrIZA. Binnen de FPA is de GGD trekker van twee FrIZA opgaven: 'Versterken sociale basis' en 'Kansrijk opgroeien & gezond leven'.

Voor de opgave 'Versterken sociale basis' schreven wij een aanvraag voor de regeling Specifieke uitkering transformatiemiddelen IZA. Deze transformatieaanvraag werd geschreven in samenwerking met vele Friese partners, waaronder gemeenten, zorgverzekeraar en welzijnsorganisaties. De aanvraag is eind december ingediend voor de snelle toets. De FrIZA opgave 'Kansrijk opgroeien & gezond leven' werkten we verder uit binnen de verschillende coalities in de FPA.

De GGD is daarnaast vertegenwoordigd binnen alle coalities en ketenaanpakken van de FPA. We leverden hierbinnen een actieve bijdrage aan preventie door samenwerking met Friese partners. Verder kregen wij in 2024 een ZonMW-subsidie voor een bruggenbouwer, die de opgedane kennis over provinciale ketenaanpakken verder moet verspreiden naar lokale netwerken.

Rol Centrale Zorgverlener

In 2024 is verkend of het haalbaar en wenselijk is om de rol van de Centrale Zorgverlener, onderdeel van de ketenaanpak 'Kind naar Gezond Gewicht (KnGG)', bij GGD Fryslân neer te leggen. Dit bleek haalbaar en wenselijk. In november heeft de bestuurscommissie daarom unaniem ingestemd met het voorstel om dit uit te voeren.

Integraal Zorg Akkoord (IZA)

In 2024 hebben we samen met gemeenten belangrijke stappen gezet in het verder concretiseren van het regioplan, in lijn met de doelstellingen uit het Fries Integraal Zorgakkoord (FrIZA). Hierbij hebben we als regionale ondersteuningsorganisatie een adviserende rol vervuld voor:

- het versterken van de regionale samenwerking;
- het afstemmen van acties binnen het regioplan.

De inzet van de GGD voor de SPUK-vrije middelen – op het gebied van 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)', 'Kansrijk opgroeien en Gezond leven' en de 'Sociale basis' - draagt bij aan de transitie van zorg naar gezondheid. Daarnaast hebben we actief bijgedragen aan de landelijke ontwikkelingen voor het vervolg van het IZA en het Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord (AZWA). Hierbij is er speciale aandacht voor het versterken van de samenwerking tussen het medische en het sociale domein.

Versterking kennisfunctie GGD-aanpak gezondheidsverschillen

De SPUK 14, voortgekomen uit het GALA, is bedoeld voor de versterking van de kennisfunctie van de GGD. In overleg met de Friese gemeenten is besloten de middelen van SPUK 14 in 2024 en 2025 in te zetten voor de versterking van de kennis over de aanpak van gezondheidsverschillen.

In 2024 hebben we de kennis en inzichten rond gezondheidsverschillen geïnventariseerd en de aanpak hiervan verkend. We begonnen met het toepassen van de geïnventariseerde kennis in onze bestaande leefstijlprogramma's en in de advisering over gezonde leefomgeving. Ook werkten we aan meer verdieping op de inhoudelijke knooppunten tussen armoede, bestaanszekerheid en gezondheid. En welke kennis is dan nodig om vanuit gezondheid een bijdrage te leveren aan de doelen van dit beleidsdomein?

Monitoring Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) vanaf 2025

In alle OKO-Trimbos-gemeenten hebben dialoogsessies plaatsgevonden als onderdeel van de aanpak. Hieraan voorafgaand voerden we extra analyses uit, die we tijdens de sessies presenteerden. Eind 2024 heeft het bestuur ingestemd met onze aangepaste monitoringsplanning, die aansluit op de landelijke ontwikkelingen.

Daarnaast hebben we de jeugd- en schoolmonitors uitgebreid met een OKO-module met een tweejaarlijkse cyclus. Met deze stappen borgen we de monitoring en stemmen we deze af op de behoeften van zowel OKO-gemeenten als gemeenten die werken volgens het OKO-gedachtegoed.

Verder hebben we een provinciale samenwerking opgezet met de OKO-gemeenten. Binnen deze samenwerking bekijken we welke provinciale taken de GGD kan ondersteunen om de lokale en regionale aanpak verder te versterken.

Gezonde leefomgeving - Omgevingswet

De Omgevingswet is vanaf 1 januari 2024 van kracht. We hebben gemeenten ondersteund bij en advies gegeven op omgevingsvisies, omgevingsprogramma's en omgevingsvergunningen. In 2024 is besloten om de tijdelijke middelen voor onze adviesfunctie te verlengen tot en met 2025. Zo kunnen we in 2025, in samenwerking met de brandweer, een bestuursvoorstel voorleggen over de structurele inzet die de omgevingswet van de GGD vraagt.

Medische milieukunde

We hebben in 2024 aan verschillende onderwerpen extra aandacht gegeven. Zo zagen we een toename in het aantal adviesaanvragen van inwoners over per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS), vooral rond de Jelsumer Feart. Deze stijging was aanzienlijk ten opzichte van voorgaande jaren.

Het aantal meldingen over kwik bleef, na eerdere stijgingen, stabiel. Dit kwam mede dankzij een voorlichtingscampagne van de GGD over de leefomgeving. Daarnaast namen vragen over het binnenmilieu toe, mogelijk door de media-aandacht. Ook zagen we, na een eerdere daling, een stijging in meldingen over bromtonen. Verder leefden er meer zorgen over de effecten van het milieu op de gezondheid, zoals ziekteclusters en kankerclusters.

Binnen Fryslân registreerden we ook veel inzetten van de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS). Er waren onder andere veel gemeentelijke vragen, waarvan een aanzienlijk deel gerelateerd was aan de Omgevingswet.

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid

In 2024 werkten we verder aan de versterking van infectieziektebestrijding (IZB) en pandemische paraatheid met middelen vanuit het ministerie van VWS. In het hoofdlijnenakkoord staat dat er € 300 miljoen wordt bezuinigd op de pandemische paraatheid. Hierdoor zijn de structurele middelen niet structureel in de begroting van VWS opgenomen en hebben we dus minder kunnen uitvoeren.

Anders dan begroot, hebben we door te weinig personeelscapaciteit minder uren besteed aan de aansluiting op de landelijke functionaliteit infectieziektebestrijding.

Verder hebben we de samenwerking met de GGD'en Groningen en Drenthe geïntensiveerd. We voerden onder andere een piketrooster in voor artsen IZB buiten kantoortijden. Op die manier spelen we beter in op de personele krapte en blijft de continuïteit van de zorg gewaarborgd.

Daarnaast hebben we de najaarscampagne COVID-19 binnen de tijd en het budget uitgevoerd. Er zijn 88.000 prikken op vijftien locaties gezet, ook op de Waddeneilanden. De campagne liep van 18 september tot en met 6 december.

Tuberculose

Tuberculose (TBC) komt wereldwijd nog veel voor. In Noord-Nederland verblijven relatief veel asielzoekers uit landen met een hoge tuberculose-incidentie. Door de toestroom van migranten blijft de preventie binnen de TBC-zorg een belangrijke en drukke taak. Hierdoor hebben we in Fryslân nog steeds te maken met tuberculosepatiënten en besmettingen. Dankzij preventieve maatregelen zien we echter een dalende incidentie van TBC.

In 2024 hadden we binnen de TBC-zorg te maken met personeelstekort en dat leidde tot langere wachttijden in Fryslân. De samenwerking met GGD Groningen bleek essentieel om wachttijden te normaliseren en de continuïteit van zorg te waarborgen. We hebben een plan van aanpak opgesteld voor de verdere samenwerking tussen GGD Fryslân en Groningen. Groningen verzorgt ook al de TBC-zorg voor GGD Drenthe. Deze samenwerking is cruciaal voor de toekomstbestendigheid en voortzetting van de TBC-zorg.

Vaccinatievoorziening

Voor de vaccinatievoorziening werkten we ook samen met GGD Groningen en Drenthe. In 2024 hebben we minder aandacht besteed aan het vaccinatieprogramma voor volwassenen (18+). Landelijk is de ontwikkeling van een vaccinatievoorziening voor volwassenen, na de uitvoeringstoets door de GGD'en, ook vertraagd.

Mentale gezondheid

In 2024 schreven we aan een document waarin onze positie en visie staat als het gaat om mentale gezondheid. Dit onderwerp houdt ons namelijk in de volle breedte bezig. Samen met onze ketenpartners en met de Friese gemeenten zetten wij ons daarom in voor 'Mentale gezondheid: van ons allemaal'. Hierbij staan collectieve verantwoordelijkheid en samenwerking centraal.

In 2025 delen en bespreken we onze visie op mentale gezondheid en onze positie daarin met de Friese gemeenten.

Binnen het FrIZA zijn wij bestuurlijk trekker van het FrIZA-regioplan 'Mentale Gezondheid en Veerkracht - bouwsteen 1'. Ook zijn wij vertegenwoordigd binnen de coalitie 'Mentale Gezondheid'. Deze heeft zich in 2024 voornamelijk gericht op het inhoud geven aan het transformatieplan 'Mentale Gezondheid en Veerkracht'.

Suïcidepreventie

In 2024 begonnen we met het opstellen van een meerjarenbeleidsplan voor suïcidepreventie, in samenwerking met GGZ Friesland. Samen organiseerden wij het evenement 'Walk into the Light'. Dit was een publiekscampagne om meer aandacht te vragen voor suïcide.
Via sociale media gaven we bijvoorbeeld meer bekendheid aan onze suïcidepreventie-initiatieven. We publiceerden onder andere een artikel over STORM en de rol van een jeugdverpleegkundige.

In voorbereiding op de Wet integrale suïcidepreventie werkte de GGD daarnaast mee aan de uitvoeringstoets van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Nieuwe samenwerkingsverbanden met ketenpartners zoals GGZ Friesland, Prorial, Stjoer en Taboer zijn gestart. In samenwerking met GGZ Friesland functioneerde een ondersteuningsgroep voor nazorg aan suïcide nabestaanden

Seksuele gezondheid

Soa-zorg
In 2024 steeg de incidentie van soa's zoals gonorroe. Het gebruik van condooms en anticonceptie, vooral onder jongeren, nam af. Dit benadrukt het belang van samenwerking met ketenpartners zoals onderwijsinstellingen, gemeenten, huisartsen en medisch specialisten om de doelgroep beter te bereiken. Een voorbeeld hiervan is het studentenspreekuur op de NHL Stenden. Dit bieden we vanaf 2024 aan in samenwerking met het team Reizigersvaccinaties.

PrEP-zorg
In 2024 werd de PrEP-pilot beëindigd en onderdeel van de regeling 'Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG)'. Mensen kunnen nu een recept voor PrEP krijgen bij de GGD en de medicatie aanschaffen bij een apotheek. Onze focus ligt nu op het ondersteunen van kwetsbare groepen. Mensen met een lager hiv-risico ontvangen hun PrEP-zorg ergens anders. Deze veranderingen maken de zorg efficiënter en doelgerichter.

Keuzehulp en nazorg bij abortus
In 2024 zag de GGD een toename in de aanvragen voor keuzehulpgesprekken bij abortus. Deze ontwikkeling benadrukt de noodzaak van toegankelijke en betrouwbare informatie. Vanaf 2024 bieden wij, naast keuzehulp bij zwangerschapsafbreking, ook abortusnazorg aan in samenwerking met expertisecentrum FIOM. Deze samenwerking zorgt voor een holistische benadering van abortuszorg.

Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

In 2024 zijn, naast de zes AZC-locaties, ook de vijf tijdelijke noodopvanglocaties gecontinueerd. Doordat er minder instroom was dan de prognose aangaf, maar ook minder uitstroom van statushouders, blijven asielzoekerskinderen langer op de COA-locaties. Voor de JGZ betekent dit dat wij de kinderen goed en langer kunnen volgen.

Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis

Forensische geneeskunde

In 2024 stond de forensische geneeskunde vooral in het teken van:

- werken in een nieuwe dienstenstructuur;
- de doorontwikkeling van de samenwerking met alle artsen, verpleegkundigen en ondersteuners in één forensisch team 3Noord.

Naast de arrestantenzorg en de reguliere dienstverlening aan de politie en het OM, vonden er verschillende werkgroepen, overleggen en bijeenkomsten plaats. Met als doel om processen, communicatie, differentiatie en taakdelegatie vorm te geven en te implementeren.
Hierbij zochten en vonden we de samenwerking met Drenthe en Groningen. We werkten aan een basis waarop we verder kunnen bouwen.

De reguliere dienstverlening vormgeven was daarnaast dé grote uitdaging van 2024 en ook één van de redenen waarom 'Forensische Geneeskunde 3Noord (FG3Noord)' onvermijdelijk werd. Door capaciteitsproblemen onder de forensisch artsen was de dienstverlening moeilijk te garanderen. Dankzij de enorme inzet van artsen in Fryslân, maar ook zeker in Drenthe en Groningen en van ZZP-artsen, bleef de zorg grotendeels gegarandeerd.

Op 1 januari 2025 is FG3Noord een feit en kunnen we verder bouwen aan onze forensische geneeskundige zorg.

Aanbesteding medische arrestantenzorg

In 2024 startte Politie Noord-Nederland een aanbesteding voor de medische arrestantenzorg (MAZ) die forensisch artsen en verpleegkundigen verlenen. Deze aanbesteding bracht grote onzekerheid mee over het voortzetten van deze dienstverlening. De aanbesteding werd in 2024 echter meerdere keren uitgesteld. In februari 2025 hopen we op meer duidelijkheid.

GGD als crisisorganisatie

In 2024 waren er geen inzetten van ons crisisteam nodig. Ook waren er geen opschalingen nodig voor de GGD, MMK of GOR. Er waren drie incidenten gerelateerd aan scholen waarbij Psychosociale Hulpverlening (PSH) betrokken was, maar opschaling was niet nodig. Voor IZB was er één uitgebreid bron- en contactonderzoek na een specifieke casus.

Zorg en veiligheid / Maatschappelijke zorg

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein

De Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) is eerder controversieel verklaard. Het wetsvoorstel regelt dat gemeenten de wettelijke mogelijkheid krijgen om tot een gecoördineerde aanpak te komen voor mensen of gezinnen met meerdere problemen. De wet staat nog op de agenda om aangeboden te worden aan de Eerste Kamer, maar hiervoor is nog geen datum bekend.

Meldpunten

Het team Maatschappelijke Zorg heeft de basistaken volgens plan uitgevoerd. In het afgelopen jaar zijn in totaal 1289 meldingen verwerkt. Deze meldingen zijn getriageerd en verrijkt en vervolgens overgedragen aan de juiste zorgpartners of afgehandeld door het team Maatschappelijke Zorg vanuit hun vangnetfunctie.

In 2024 voerde het Ministerie van Volksgezondheid een radiocampagne uit om de bekendheid van het meldpunt 'Zorgwekkend gedrag' te vergroten. Ook in Fryslân leidde dit tot een toename van het aantal meldingen van burgers. Verder zijn we aangesloten bij de stuurgroep 'Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag' van NHL/Stenden om de verbinding met het meldpunt te versterken. In samenwerking met de politie is verder gewerkt aan het verbeteren van de samenwerking rond de i28-meldingen (meldingen van personen met verward gedrag, niet-acute zorg nodig).

Grip op onbegrip

We hebben een externe projectleider ingehuurd om een, door ZonMw gesubsidieerd, project te leiden. Dit project is gericht op het verbeteren van de zorg voor mensen met verward gedrag en het verminderen van herhaalmeldingen bij ketenpartners. Binnen het project werken de GGD, acute ketenpartners en het sociaal domein van de grootste gemeenten in Fryslân samen. De looptijd van het project is tot 1 september 2025, met de mogelijkheid tot verlenging. Tot nu toe is gewerkt aan:

- het opbouwen van een netwerk;
- het aantrekken van nieuwe medewerkers;
- het starten van data-onderzoek;
- het organiseren van bijeenkomsten om de voortgang te bespreken.

Toezicht houden

Inspecties kinderopvang, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en technische hygiënezorg

In 2024 stond de basistaak 'het uitvoeren van wettelijk en contractueel toezicht' centraal. Door personeelstekort zijn de inspecties voor de kinderopvang niet volledig afgerond. Inmiddels hebben we nieuw personeel aangesteld dat vanaf 2025 volledig inzetbaar is.

De Wmo-inspecties voerden we in 2024 allemaal uit conform de afspraken. Alle andere technische hygiënezorg-inspecties bij AZC's, tattoo- en piercingstudio's, schepen en bordelen hebben we ook conform afspraken uitgevoerd.

2.2.4. Organisatie

Strategisch huisvestingsplan

In 2024 werkten we, als onderdeel van de Bestuurlijke Opdracht, een aantal huisvesting-scenario's uit. Naar aanleiding hiervan pasten we ons strategische huisvestingsplan aan, dat we in 2025 aan het bestuur voorleggen. We geven hier in 2025 verder uitvoering aan, zodat we in de periode 2025-2035 het huidige tekort van € 250.000 op huisvesting binnen de begroting oplossen.

Audit Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector

In januari 2024 zijn de HKZ-auditors van LRQA bij GGD Fryslân en Bedrijfsvoering op bezoek geweest. Ze hebben gekeken of wij voldoen aan de normen van de Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector (HKZ). Dit resulteerde in een positief resultaat, want het kwaliteitskeurmerk is weer verlengd voor het komende jaar.

Naast complimenten waren er ook 2 minpunten, zogenaamde 'minors':

1. De personeelsanalyse werd niet volledig uitgevoerd volgens de HKZ-norm.
2. De kwaliteitsdocumenten. Om hieraan tegemoet te komen, voeren we aanvullende analyses uit en werken we aan het verbeteren van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van kwaliteitsdocumenten via een centraal platform. Deze stappen dragen bij aan een verdere professionalisering van onze kwaliteitsborging.

Personeel

Wij zagen in 2024 een dalende trend in het verzuimpercentage ten opzichte van 2023. We zijn blij om te zien dat onze inspanningen rondom verzuim leidden tot deze daling. Desondanks blijft dit aandacht vragen van het Management Team van de GGD.

Vakmanschapsprofielen

In 2024 startte het project 'Vakmanschapsprofielen'. Binnen dit project stellen we voor alle functies vakmanschapsprofielen op. Hierbij maken we de bevoegd- en bekwaamheden per functie inzichtelijk. De profielen geven daarnaast ook inzicht in de organisatievereisten en benodigde competenties. De vakmanschapsprofielen vormen de basis voor ons handelen en dragen bij aan het leveren van kwalitatief goed werk. De eerste vakmanschapsprofielen stelden we in 2024 op. In 2025 volgen er meer.

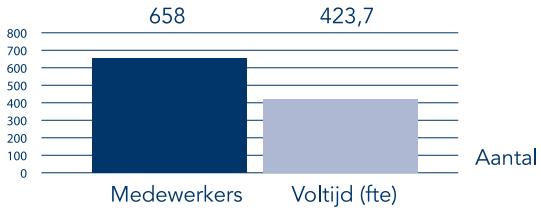
2.3. Wat heeft dit gekost?

	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2024		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid						
Pijler 1	21.437.772	4.896.032	16.541.740	22.091.400	5.659.821	16.431.579
Pijler 2	16.918.201	7.731.933	9.186.268	17.415.294	8.449.829	8.965.465
Pijler 3	5.365.033	4.684.702	680.331	4.814.683	3.927.227	887.456
Pijler 4	1.944.371	1.944.371	-	2.235.530	1.942.891	292.639
Toegerekende organisatiekosten	6.814.793	83.680	6.731.113	6.858.477	274.405	6.584.072
Subtotaal programma	52.480.170	19.340.718	33.139.452	53.415.384	20.254.173	33.161.211
Dekkingsmiddelen gezondheid						
Gemeentelijke bijdrage	-	31.636.378	-31.636.378		31.636.378	-31.636.378
Subtotaal dekkingsmiddelen	-	31.636.378	-31.636.378	-	31.636.378	-31.636.378
Totaal saldo van baten en lasten	**52.480.170**	**50.977.096**	**1.503.074**	**53.415.384**	**51.890.551**	**1.524.833**
Reservemutaties gezondheid	102.000	1.605.074	-1.503.074	102.000	1.361.244	-1.259.244
Gerealiseerd resultaat gezondheid	**52.582.170**	**52.582.170**	**-**	**53.517.384**	**53.251.795**	**265.589**

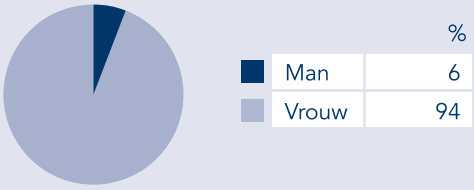
Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar bladzijde 62.

2.4. Feiten en cijfers programma Gezondheid

Cijfers medewerkers 2024

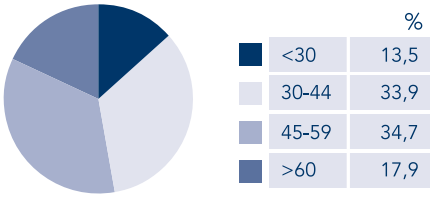

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	37
Vrouw	621

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	89
30-44	223
45-59	228
> 60	118

Gemiddelde leeftijd: 45,8 jaar

4. Verzuimcijfers	2022	2023	2024
Verzuim %	7,03	8,42	6,99
Meldfrequentie	1,01	0,87	0,77

3. Programmaverantwoording Crisisbeheersing

3.1. Algemeen

Crisisbeheersing is als werk- en vakgebied continu in beweging. In 2023 is de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden 2023-2029 opgeleverd. Daarin staat dat de kans relatief groot is dat er de komende jaren gebeurtenissen plaatsvinden die de nationale veiligheid raken. Volgens het Rijk vraagt dit om versterking van Crisisbeheersing, een hogere paraatheid en een weerbare samenleving.

Daarom ontvingen de veiligheidsregio's met ingang van 2023 structureel extra BDUR-middelen (Brede Doel Uitkering Rampenbestrijding) om de formatie van de afdeling Crisisbeheersing in 2023 én in 2024 te versterken. We rondden de werving en selectie van nieuwe medewerkers eind 2024 grotendeels af. Met de versterkte afdeling Crisisbeheersing leveren wij een bijdrage aan het realiseren van de ambities uit de Landelijke Agenda Crisisbeheersing 2024-2029. Het Rijk en het Veiligheidsberaad stelden die agenda in 2024 vast.

Wij zijn trots dat we in 2024 onze crisisorganisatie 24/7 op sterkte hebben gehouden. In de huidige arbeidsmarkt vraagt de werving en selectie, maar ook het opleiden van nieuwe crisisfunctionarissen, een enorme inspanning van ons. Ook zijn we er weer in geslaagd om al onze wettelijke taken succesvol uit te voeren.

3.2. Wat hebben wij bereikt in 2024?

In de meerjarenkoers 2023-2026 werken we met vijf speerpunten. Hieronder vertellen we per speerpunt wat we in 2024 hebben bereikt.

1. Wij zijn 24/7 alert en paraat

Wij beschikken over een robuuste crisisorganisatie met passend en voldoende personeel. Daarmee staan we 24/7 paraat.

Crisisorganisatie op sterkte, vakbekwaam en 24/7 paraat

Net als voorgaande jaren kende de crisisorganisatie in 2024 een verloop in de bezetting. We hebben 22 nieuwe crisisfunctionarissen geworven en opgeleid voor de crisisorganisatie. Deze zijn niet allemaal in dienst bij de veiligheidsregio, maar komen ook vaak uit partner-organisaties waaronder de gemeenten. Hiermee bleven alle piketgroepen bezet met passend personeel. En dit betekende dat de crisisorganisatie ook in 2024 weer 24/7 paraat was.

We voerden het afgelopen jaar een volledig vakbekwaamheidsprogramma uit. Zo organiseerden we onder andere trainingen voor:

- burgemeesters: 'Crisiscommunicatie voor bestuurders';
- gemeentesecretarissen: 'Rol van adviseur in het Gemeentelijk BeleidsTeam (GBT)';
- gemeenten-bevolkingszorg: scenario's zoals 'overboord geslagen containers', 'extreem weer, hoog water', 'extreem weer tijdens een evenement' en 'explosie in een drugslab';
- onze crisisteams Commando Plaats Incident (CoPI), Coördinatieteam Waddeneilanden (CoWA) en Regionaal Operationeel Team (ROT): scenario's 'extreem geweld' en 'besmeurde vogels op een eiland';
- onze crisisorganisatie: oefenen met burgers op het strand van Schiermonnikoog;
- de regionale ambulancevoorziening en het ziekenhuis MCL. Zij oefenden de grootschalige geneeskundige opvang van veel slachtoffers tijdens de veldoefening 'instorting flat-gebouw' in de wijk Heechterp in Leeuwarden. De brandweer organiseerde deze oefening.

De crisisorganisatie moest verder elf keer in actie komen bij een GRIP 1-situatie. Het ging in die gevallen vaak om zeer grote branden, maar er was ook de situatie van wateroverlast in Buitenpost. De crisisorganisatie kwam ook in actie met een voorbereidend Regionaal Operationeel Team (ROT) bij situaties die geen GRIP waren, maar wel om afstemming vroegen. Denk aan de wereldwijde computerstoring in juli 2024 en een grote brand in Flevoland. Deze situaties hadden effecten op onze regio.

VRF voldoet aan Toetsingskader Inspectie Justitie en Veiligheid
Op verzoek van de Inspectie hebben wij, net als voorgaande jaren, een zogenaamde 'Rode Draden Analyse' aangeleverd over 2023. Deze analyse was gebaseerd op zeven GRIP-incidenten, één niet GRIP-inzet en 52 praktijksimulaties. De Inspectie Justitie en Veiligheid heeft ons laten weten dat VRF weer voldoet aan alle vereisten uit het Toetsingskader.
Wel heeft de Inspectie aandacht gevraagd voor het houden van een systeemtest, omdat we in 2023 geen GRIP-3- of GRIP-4-inzetten hebben gehad. In de bestuurscommissie Veiligheid is daarom aangekondigd dat we in 2025 een systeemtest organiseren.

Nieuw beleidsplan voor de meldkamerfunctie crisisbeheersing
Het Algemeen Bestuur stelde in juli 2023 – samen met de Algemene besturen van de veiligheidsregio's Groningen en Drenthe – een nieuw convenant vast voor de samenwerking van deze drie Veiligheidsregio in de meldkamer Noord-Nederland. Aanleiding hiervoor is de landelijke meldkamersamenwerking (LMS).

Als gevolg van dit convenant hebben de drie noordelijke veiligheidsregio's extra geïnvesteerd in de gezamenlijke meldkamerfunctie. Met als resultaat dat de drie directeuren van de noordelijke veiligheidsregio's in 2024:

- de personele invulling van de calamiteitencoördinator op de meldkamer hebben geborgd;
- een nieuw vierjaarlijks integraal beleidsplan voor de meldkamerfunctie hebben vastgesteld.

In 2025 en de daaropvolgende jaren pakken we, naast organisatorische prioriteiten, ook diverse beleidsmatige prioriteiten op.

Crisiscommunicatie op www.fryslanveilig.nl
Veiligheidsregio Fryslân heeft een nieuwe website ontwikkeld: www.fryslanveilig.nl. Hier kunnen de Friese inwoners onder andere 24/7 informatie vinden over actuele incidenten in Fryslân. Maar zij kunnen hier ook lezen wat zij zelf kunnen doen om de risico's voor henzelf en hun naasten te beperken. Het was urgent om deze nieuwe website snel te ontwikkelen, omdat social media platform X niet meer voldoet als betrouwbaar en toegankelijk communicatiemiddel.

2. Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis

Wij adviseren en informeren inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen in ons netwerk. Met als doel: meer veiligheid en bewustzijn.

Actuele planvorming
In 2024 implementeerden we de deelplannen 'Bevolkingszorg' en 'Crisiscommunicatie'. Daarnaast hebben we het rampbestrijdingsplan herzien voor inrichtingen die vallen onder het Besluit Rampen en Zware Ongevallen. Het Algemeen Bestuur stelde dit plan vast, dat nu 'Seveso-inrichtingen Fryslân' heet. Ook vertaalden we het landelijk crisisplan 'Extreem Geweld en Terrorisme' naar de eigen regio. En maakten we verder nieuwe informatiekaarten voor 'Uitval Telecom' en voor de 'Sportstadions en evenementen'.

Evenementen
In 2024 hebben de gemeenten onze veiligheids- en gezondheidsadviezen gebruikt voor de vergunningverlening van evenementen. Alle evenementen zijn feestelijk en veilig verlopen. De burgemeesters van de Elfstedentochtgemeenten hebben opdracht gegeven om een eenduidig en uniform mobiliteits- en crowdmanagementplan op te stellen voor iedere Elfstedentochtgemeente. In 2024 zijn er zeven gemeentelijke werksessies geweest. In 2025 vindt er een bestuurlijke bijeenkomst plaats en wordt het crowdmanagementplan opgeleverd.

Stand van zaken voorbereiding zorgaanbieders op rampen en crises (GHOR)
In de periode na corona hebben GGD-GHOR Nederland en het Landelijk Netwerk Acute Zorg (LNAZ) nagedacht over de hernieuwde samenwerking tussen het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ) en de Directeur Publieke Gezondheid (DPG). Dit resulteerde op 9 juli 2024 in het aanbieden van de handreiking 'Samenwerking ROAZ en DPG - samenwerking in de regio bij rampen en crises' aan alle DPG'en en voorzitters van het ROAZ. In de handreiking is deze bewakingsrol van de DPG concreet uitgewerkt:

- Het toezien op en rapporteren aan het bestuur van de veiligheidsregio over de mate van de voorbereiding van de zorg.

We wilden het bestuur hier in 2024 al over informeren, maar in verband met deze nieuwe handreiking schuift dit door naar 2025. Hieraan zijn geen inhoudelijke consequenties verbonden.

Risicocommunicatie aan inwoners
In 2024 communiceerden wij regelmatig met Friese inwoners over risico's uit ons 'Regionaal Risicoprofiel' en naar aanleiding van urgente onderwerpen en actualiteiten. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van diverse online campagnes. Steeds meer inwoners bekijken onze website www.vrfryslan.nl/laatjenietverrassen en onze social mediakanalen.

3. Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

Wij zijn een wendbare organisatie die alert is op landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, die inspeelt op nieuwe risico's en trends en die deze toepast in de praktijk en in de bedrijfsvoering.

Crisisbeheersing bij overstromingen (Deltaprogramma)

Integrale waterveiligheidsstrategie Waddeneilanden
In het Deltaprogramma Waddengebied staat dat we voor elk Waddeneiland een integrale waterveiligheidsstrategie opstellen voor hoogwater en overstromingen. In 2023 hebben we een pilot uitgewerkt voor Ameland binnendijks en voor Vlieland buitendijks. De colleges van de gezamenlijke Waddeneilanden hebben ons naar aanleiding daarvan gevraagd om voor de andere eilanden vergelijkbare rapportages op te stellen. We leverden deze rapportages in 2024 op. Het Dagelijks bestuur van het samenwerkingsverband Waddeneilanden stelde ze vast. Daarmee hebben we deze voorkeursstrategie uit het Deltaprogramma Waddengebied succesvol afgerond.

4. Wij zetten de netwerksamenleving centraal

Wij verbinden burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis.

Kennisschakelpunt Veiligheid Fryslân
In 2024 hebben we bijeenkomsten gehad van ons nieuwe 'Kennisschakelpunt Veiligheid Fryslân'. Dit innovatieve netwerk – met wetenschappelijke partners aan boord – gaat ons helpen met het verbinden, vergroten en verspreiden van kennis. Zodat we samen leren en op die manier een integrale bijdrage leveren aan een gezond en veilig Fryslân.

Publiek-private samenwerking
In opdracht van VRF, hebben we in 2024 een evaluatie uitgevoerd naar de publiek-private samenwerking tussen onze organisatie en de Professionele Watersportondernemers (PWO'ers). Deze ondernemers vervullen alweer acht jaar lang een ondersteunende taak bij de aanpak van incidenten op de Fryske binnenwateren. Uit de evaluatie kwam naar voren dat de samenwerking veel meerwaarde biedt. En dat geldt vooral voor de momenten wanneer er op het water iemand gered moet worden en elke seconde telt. De uitkomsten uit de evaluatie gebruiken we om de samenwerking verder te verbeteren.

5. Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

Wij ontwikkelen ons tot een informatieknooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare data.

Veiligheidsinformatieknooppunt is operationeel

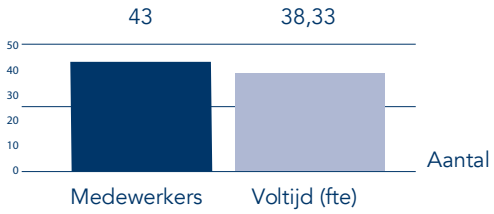
In de meerjarenkoers 2023-2026 van VRF staat als ambitie opgenomen dat we een veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) inrichten dat 24/7 operationeel is. Dit VIK sluiten we aan op het landelijke Knooppunt Coördinatie Regio's en Rijk (KCR-2). Doel hiervan is dat het Rijk en de veiligheidsregio's bij een crisis werken vanuit een centraal informatiebeeld. In 2023 hebben we hiervoor met de extra BDUR-middelen passend personeel gevonden en een plan van aanpak opgesteld. In 2024 voerden we dit plan van aanpak conform de planning uit. Het VIK is operationeel conform fase één - open tijdens kantoortijden – en aangesloten op het landelijke knooppunt. De crisisfunctionarissen kunnen nu een wekelijks veiligheidsbeeld raadplegen. De medewerkers van het VIK maken dit beeld. Ook heeft het VIK de crisisorganisatie ondersteund met een actueel veiligheidsbeeld tijdens de jaarwisseling 2024-2025.

3.3. Wat heeft dit gekost?

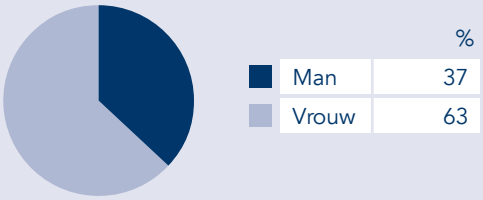
	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2024		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Crisisbeheersing						
Producten Crisisbeheersing	7.067.302	217.347	6.849.955	6.750.620	155.027	6.595.594
Toegerekende organisatiekosten	1.317.935	12.606	1.305.329	1.324.516	41.339	1.283.177
Subtotaal programma	8.385.237	229.953	8.155.284	8.075.136	196.365	7.878.771
Dekkingsmiddelen Crisisbeheersing						
Rijksbijdrage BDUR		4.768.687	-4.768.687		4.955.684	-4.955.684
Gemeentelijke bijdrage		3.370.457	-3.370.457		3.370.457	-3.370.457
Subtotaal dekkingsmiddelen	-	8.139.144	-8.139.144		8.326.141	-8.326.141
Totaal saldo van baten en lasten	**8.385.237**	**8.369.097**	**16.140**	**8.075.136**	**8.522.506**	**-447.370**
Reservemutaties Crisisbeheersing		16.140	-16.140		12.189	-12.189
Gerealiseerd resultaat crisisbeheersing	**8.385.237**	**8.385.237**	**-**	**8.075.136**	**8.534.696**	**-459.559**

3.4. Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing

Cijfers medewerkers 2024

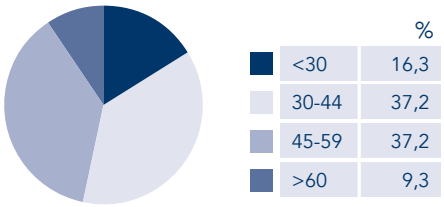

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	16
Vrouw	27

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	7
30-44	16
45-59	16
> 60	4

Gemiddelde leeftijd: 42,7 jaar

4. Verzuimcijfers	2022	2023	2024
Verzuim %	6,88	3,36	4,10
Meldfrequentie	0,63	0,88	0,58

Activiteiten 2024

Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing	Aantal
GRIP-inzetten	11
Niet GRIP-inzetten	2

4. Programmaverantwoording Brandweer

4.1. Algemeen

In 2024 heeft Brandweer Fryslân zich bewezen als een betrouwbare en deskundige partner op het gebied van (brand)veiligheid. We waren een parate organisatie en traden snel en professioneel op bij het bestrijden van incidenten. Daarnaast vervulden we onze taak in advisering en toezicht in het kader van brandveiligheid met zorg en expertise. We konden hierbij goed voldoen aan de vraag.

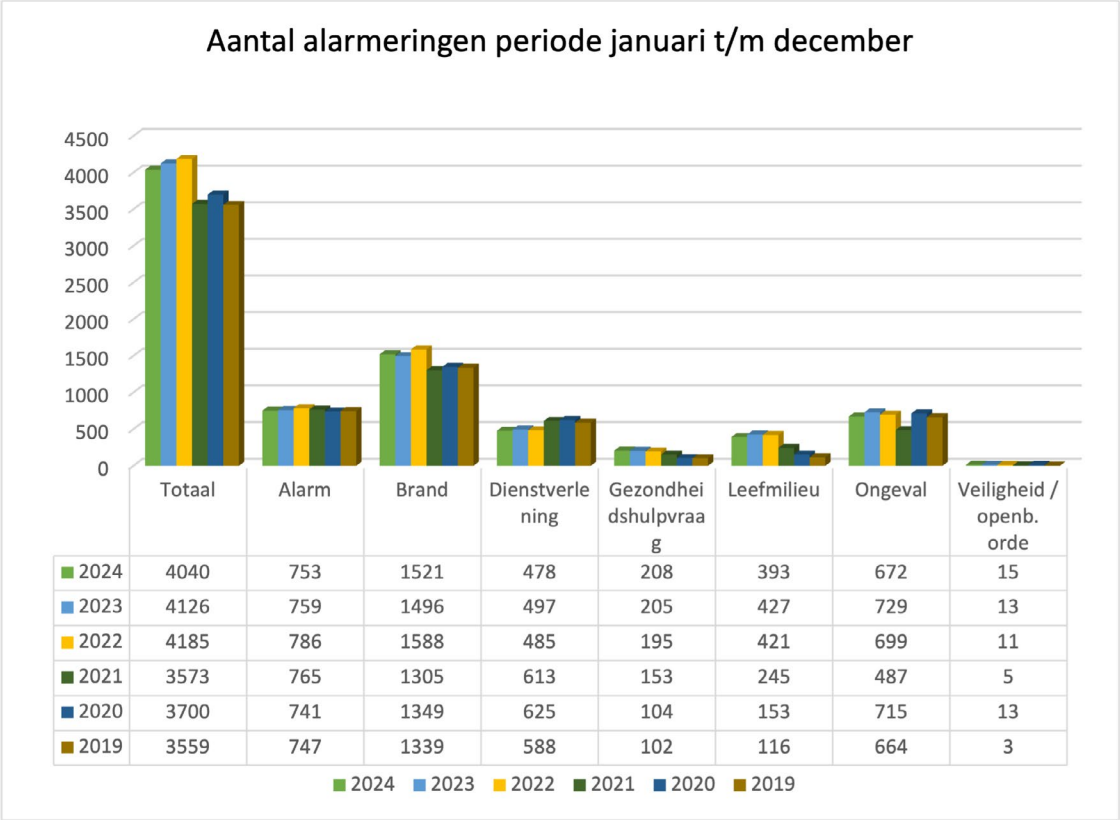
In 2024 hebben we de Kazerne Volgorde Tabel opnieuw ingericht. Ook evalueerden we het dekkingsplan en hebben we gekeken naar hoe we komende jaren goede brandweerzorg willen leveren. Dit vroeg veel van onze beroeps- en vrijwillige collega's, maar dankzij hun inzet hebben we deze taken succesvol uitgevoerd. En daar mogen we met recht trots op zijn.

4.2 Repressie

Het jaar 2024 kenmerkte zich door incidenten die alle facetten van ons vak raakten: incidenten op het water, (verkeers)ongevallen, weergerelateerde incidenten en branden. De wateroverlast in Buitenpost, de grote brand in garageboxen in Wolvega en de brand in de binnenstad van Sneek zijn voorbeelden van incidenten met impact in de maatschappij. In totaal zijn we 4040 keer gealarmeerd en dat is een lichte daling ten opzichte van voorgaande twee jaren. De relatief grootste dalingen zijn te zien bij de classificaties leefmilieu en ongeval. Het is niet duidelijk welke oorzaak daaraan ten grondslag ligt.

Het afgelopen jaar kende daarnaast soms zeer drukke periodes waarin (grote) incidenten elkaar snel opvolgden of zelfs gelijktijdig plaatsvonden, ook in de zomerperiode. Dit legde een grote druk op onze organisatie. Maar met ons netwerk van brandweerposten hebben we laten zien dat we ook in die omstandigheden de brandweerzorg konden bieden.

Getoetst aan de tijden van het dekkingsplan hebben we in 93% van de prio 1-brandmeldingen een opkomsttijd gerealiseerd die binnen de normtijd voor het betreffende risicogebied ligt. Voor de prio 1-meldingen waar technische hulpverlening nodig is, lukte dit in 96% van de gevallen.

	Totaal	Alarm	Brand	Dienstverlening	Gezondheidshulpvraag	Leefmilieu	Ongeval	Veiligheid / openb. orde
2024	4040	753	1521	478	208	393	672	15
2023	4126	759	1496	497	205	427	729	13
2022	4185	786	1588	485	195	421	699	11
2021	3573	765	1305	613	153	245	487	5
2020	3700	741	1349	625	104	153	715	13
2019	3559	747	1339	588	102	116	664	3

4.3 Wat hebben wij bereikt in 2024?

Een nieuwe Kazerne Volgorde Tabel

We actualiseerden het beleid en de werkwijze rond de Kazerne Volgorde Tabel (KVT). Doel hiervan is dat de Friese burger de best passende brandweerzorg krijgt. De KVT is namelijk een belangrijke schakel in het alarmeringsproces. Aan de hand van deze tabel wordt bepaald welke kazerne bij een melding als eerst (en opvolgend bij meerdere voertuigen) wordt opgeroepen. Het alarmeringsproces houdt rekening met meerdere factoren zoals beschikbaarheid, afstand en reistijd en de uitruktijden van de posten. We hebben de nodige tijd in dit KVT-traject gestopt vanwege de impact op de posten. We investeerden in communicatie en inspraak van onze brandweermensen.

Begin 2025 implementeren we de nieuwe KVT. Conform afspraak evalueren we de werking in 2026 en sturen we bij waar nodig.

Aantoonbaar paraat

In 2024 hebben we het ‘automatisch statussen’ getest en is de data betrouwbaar genoeg gebleken om mee te werken. ‘Automatisch statussen' zorgt ervoor dat het systeem automatisch en preciezer vastlegt wanneer een voertuig uitrukt. En daarmee hebben we meer betrouwbare informatie over onze uitruk- en opkomsttijden. Tot dusver bepaalden we dit met handmatige statustijden.
Met ingang van de nieuwe KVT maken we ook gebruik van ‘automatisch statussen’.

Dekkingsplan

Eens in de vier jaar stelt de brandweer een dekkingsplan op. Dit plan beschrijft welke operationele prestaties wij de komende jaren leveren, welke taken wij uitvoeren en welke middelen wij inzetten om de brandweerzorg te leveren. Het huidige dekkingsplan is vastgesteld tot en met 2025. Daarom startten we in 2024 gestart met het bijstellingsproces voor een nieuw dekkingsplan.

Rond de zomer leverden we hiervoor een evaluatierapport op. Hieruit blijkt dat de organisatie van de brandweer goed op orde is. De Friese gemeenten staan wel voor financiële uitdagingen. Het bestuur heeft ons daarom de opdracht gegeven om een scenario uit te werken waarin 'samen paraat' voorop blijft staan. Dit betekent dat onze 66 posten bij blijven dragen aan de basisbrandweerzorg in een fijnmazig netwerk van brandweerposten in Fryslân. Tegelijkertijd betekent dit ook dat we kritisch moeten kijken naar onze specialistische taken. Waar nodig optimaliseren we deze taken door ze, vanuit een professioneel oogpunt, slimmer en efficiënter in te richten.

Met dit richtinggevende scenario hebben we eind 2024 een start gemaakt met het bouwen van een nieuw dekkingsplan. Begin 2025 wordt dit conceptplan bestuurlijk vastgesteld, waarna het voor zienswijze langs de Friese gemeenteraden gaat.

Team Digitale verkenning

Het team Digitale verkenning ondersteunt de brandweer bij de bestrijding van incidenten met verkenningsdrones. We werken hier binnen een pilot samen aan met de regio's Groningen en Drenthe. Elke regio heeft één drone aangeschaft en piloten opgeleid. Met de inzet van een drone krijgen we snel een duidelijk en overzichtelijk beeld van het incident. Dit helpt bij het efficiënt en effectief bestrijden van een incident.

PFAS

De afgelopen periode is er in Nederland veel aandacht voor per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS) in het algemeen en in blusschuim in het bijzonder. Om te onderzoeken in hoeverre dit ook in onze regio speelt, heeft Brandweer Fryslân aanvullend bodemonderzoek laten doen op een zestal kazernelocaties en een voormalig oefenterrein. We verwachten de uitkomsten van dit onderzoek, later dan gepland, begin 2025.

Brandweer Fryslân is verder in nauw overleg met betrokken gemeenten en de provincie over dit onderwerp. Het PFAS-dossier speelt in het hele land. Daarom is er vanuit Brandweer Nederland een Taskforce PFAS opgericht. Wij zijn hierbij aangesloten. Of de uitkomsten van het bodemonderzoek leiden tot acute maatregelen, is nog niet te zeggen.

Extra klassen vakbekwaamheid

Sinds een aantal jaren werken we met deze standaard jaarlijkse opleidingskalender: vijf leergangen Manschap, twee leergangen Bevelvoerder, twee leergangen Voertuigbedienaar en twee leergangen Brandweerchauffeur.

Omdat vrijwilligers zich korter aan onze organisatie binden, zien we dat we vaker nieuwe vrijwilligers moeten opleiden. En dat zagen we weer terug in de grotere vraag naar opleidingsplaatsen voor Manschap in 2024. Daarom is het aantal klassen voor deze leergang uitgebreid van vijf naar zeven. Ook de leergang van Voertuigbedienaar tankautospuit is een keer extra gestart. We hebben de bestemmingsreserve voor deze extra klassen gebruikt. Deze is na corona gevormd om een inhaalslag in het opleidingsprogramma te maken. We kunnen ons voorstellen dat de verhoging van het aantal klassen structureel wordt.

Aantoonbare vakbekwaamheid

We hebben in 2024 meerdere activiteiten uitgevoerd om vakbekwaamheid verder aantoonbaar te maken en om doel- en behoeftegericht invulling te geven aan oefenprogramma's. We voerden hiervoor twee keer per jaar gesprekken met ploegleiders over oefeningen, ervaringen met uitrukken en de risico's van het uitrukgebied.

De brandweerposten konden vervolgens accenten leggen en bepaalde oefeningen iets vaker of minder vaak terug laten komen.

Daarnaast verbeterden we de werkwijze rond het evalueren en reflecteren. Daarmee hebben we de kwaliteit van de oefeningen verhoogd. Ook hebben we hard gewerkt aan het compleet maken van de oefenregistratie. We hielden de aanwezigheid van deelnemers bij oefenmomenten bij en ook de feedback die werd gegeven over die oefeningen. Met deze data kunnen we meer maatwerk voor brandweerposten leveren.

Bouwagenda

Begin 2024 startten we met de nieuwbouw van de kazernes Langweer en Makkum. Deze zijn eind 2024 opgeleverd. Daarnaast hebben we de renovatie en verduurzaming van de brandweerpost Drachten afgerond. Verder lopen de overige projecten op de bouwagenda door, namelijk de posten Damwoude, Oudega (Smallingerland), Parrega, Sneek en Terschelling-West.

De locatiekeuze en een vol stroomnet zorgden bij een aantal projecten voor vertraging. De netcongestie is in bredere zin bij onze bouwagenda een toenemende mate van zorg.

Natuurbrand

Het thema ‘natuurbrand’ komt steeds steviger op de kaart te staan in Fryslân. In 2024 hebben we daarom een aantal initiatieven ontwikkeld om natuurbranden te voorkomen en, waar nodig, de bestrijding effectiever te laten verlopen. Zo hebben we onder andere een themadag georganiseerd voor het bestuurlijk platform en continueerden we de gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast geeft de Risico Index Natuurbranden (RIN) ons inzicht in de kans op het ontstaan van een onbeheersbare brand en op de mogelijke impact van zo'n brand. In 2024 hebben we de laatste RIN-gebieden uitgewerkt en dit betekent dat we voor alle Friese gebieden nu een handelingsperspectief hebben opgesteld.

Verder hebben we de vakbekwaamheid van onze brandweermensen op het gebied van natuurbrandbestrijding vergroot. Daar horen ook goede planvorming en procedures bij. Dit traject loopt de komende jaren door. Bovendien hebben we geïnvesteerd in specifieke natuurbrandvoertuigen, de zogenaamde CCFM's.

Bluswater

Door het project 'Fjoer en Wetter' heeft het thema ‘bluswater’ in 2024 extra focus gekregen. We hebben inzichtelijk gemaakt voor welke bouwwerken en gebouwen geen of te weinig bluswater aanwezig is of niet bereikbaar is. Hierdoor kunnen we effectiever handelen op het moment dat er brand is.

De uitkomsten van 'Fjoer en Wetter' zijn meegenomen in het dekkingsplan, waarbij we ‘materieel’ strategisch positioneren. De implementatie van 'Fjoer en Wetter' in het dekkingsplan (aanschaf en verplaatsen materieel) ronden we medio 2026 af.

Verder informeerden we de Friese bewoners, op de plekken waar een tekort aan bluswater is, hoe wij optreden bij brand en welke rol de bewoner zelf kan spelen. Daarnaast hadden we aandacht voor de datahuishouding rond bluswater. Ook verstevigden we ons (informatie) netwerk en overlegden we met partners zoals Wetterskip en gemeenten.

Energietransitie

De energietransitie brengt veiligheidsrisico’s met zich mee. Denk aan brandgevaar door zonnepanelen, omvormers of accu’s en batterijen. Maar denk ook aan brandstoffen zoals waterstof, benzine en diesel.

We hebben in 2024 te maken gehad met branden en ongevallen met elektrische auto’s en andere vaar- en voertuigen. We hebben onze medewerkers hierop voorbereid met toegespitste vakbekwaamheidsmomenten. Daarnaast hebben wij acties ondernomen voor het vergroten van het veiligheidsbewustzijn bij de Vergunning-, Toezicht- en Handhaving (VTH)-afdelingen van gemeenten. Bij deze afdelingen en in het regionale VTH-overleg zijn presentaties gegeven over de risico’s rond de energietransitie. Het afgelopen jaar zagen wij een toename van onze betrokkenheid bij deze energie-initiatieven en adviseerden wij mee in de voorfase. Deze inspanningen liggen in lijn met de Strategische agenda van het Veiligheidsberaad. Hierin staat het speerpunt: ‘Een veilige energietransitie’.

Brandveiligheid grote ondergrondse parkeergarages

Het gebruik van elektrische voertuigen in onze samenleving neemt toe. Daarom kwam afgelopen jaren de vraag naar voren hoe om te gaan met het parkeren en laden van deze voertuigen in ondergrondse parkeergarages. In het verlengde van dit vraagstuk kwam ook het dossier 'brand in ondergrondse parkeergarages' opnieuw op de agenda. Door het toegenomen kunststofgebruik in voertuigen blijken dergelijke branden voor de brandweer namelijk lastig te bestrijden.

In 2024 hebben wij voor alle grote en voor publiektoegankelijke ondergrondse parkeergarages het brandveiligheidsconcept volledig in beeld gebracht en aangescherpt. Dit deden we in samenwerking met de betreffende gemeenten. De verschillende concepten en aandachtspunten vertaalden we naar actuele scenario's en handelingsperspectieven. Ook hebben we een inzetplan/strategie per parkeergarage opgenomen in onze planvorming.

Brandveilig leven

Met het uitvoeringsprogramma 'Brandveilig Leven (BVL) 2023-2026' maken we de Friese samenleving bewuster van brandveiligheid. We sluiten daarbij aan op het gepubliceerde rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid in 2024: 'Minder brand, minder slachtoffers en minder schade?'

In 2024 gaven we daarom volop voorlichting aan diverse doelgroepen, van jong tot oud. Ook startten we met het vernieuwde landelijke programma 'Brandweer op School' voor de groepen 7 en 8. We maakten daarbij gebruik van voorzieningen als een escaperoom, voorlichtingscontainer, demonstratie-aanhanger en pop-up store.

Daarnaast gaven we, naar aanleiding van een aantal grote incidenten, samen met de betrokken gemeenten 'Voorlichting Na Brand' aan onder andere kinderen van een basisschool en betrokken bewoners.

Door al onze activiteiten hebben we rechtstreeks ruim 14.500 Fryske inwoners bereikt.

Advisering en toezicht - Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. Deze wet bundelt tientallen wetten en regelingen tot één geheel. Het werken onder de Omgevingswet verschilt op een aantal punten van hoe we in het verleden werkten. We werken nu minder met vergunningen en meer met meldingen. Daarnaast adviseren we het bevoegd gezag voortaan per (milieubelastende) activiteit in plaats van per inrichting. In de praktijk kan het dus voorkomen dat één bedrijf (inrichting) meerdere activiteiten uitvoert waar wij per activiteit op adviseren.
Verder communiceren we via het nieuwe Digitaal Stelsel Omgevingsrecht (DSO).

Onderstaande tabel laat zien dat het aantal adviesaanvragen in 2024 vergelijkbaar was met het jaar ervoor. Wat opviel is dat het aantal vergunningaanvragen, vooral voor milieubelastende activiteiten, afweek van afgelopen jaren. Dit is te verklaren door de komst van de Omgevingswet en de verhoging van de leges. De controles op brandveiligheid waren vergelijkbaar met andere jaren. Hier viel wel het hogere aantal hercontroles op. Deze toename kan worden verklaard door het veranderen van thema in de controles.

Advisering Risicobeheersing						
Productgroepen	**Aantal producten/adviezen**					
	2024	**2023**	**2022**	**2021**	**2020**	**2019**
Advisering omgevingsveiligheid	252	402	320	350	329	276
Advisering brandveiligheid	1.041	1.153	1.260	1.005	1.159	1.121
Advisering evenementen	413	237	221	40	68	234
Toezicht brandveiligheid - controles	841	789	820	839	716	767
Toezicht brandveiligheid - hercontroles	834	489	413	253	241	369

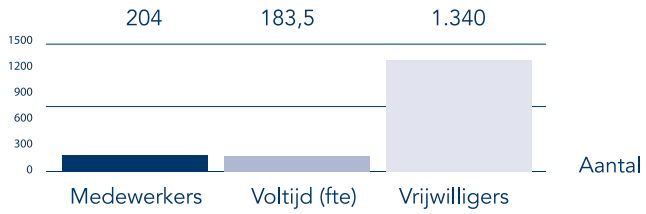
Het werken met de nieuwe Omgevingswet vraagt een andere manier van werken en denken. Het lijkt erop dat het intensiever is en meer tijd en geld gaat kosten. In de loop van 2025 wordt het bestuur geïnformeerd over de uren en de werkzaamheden die wij de afgelopen twee jaar gemaakt hebben. Hierbij berekenen we de kosten opnieuw en leggen we aan gemeenten nieuwe (prijs)afspraken voor.

4.4. Wat heeft dit gekost?

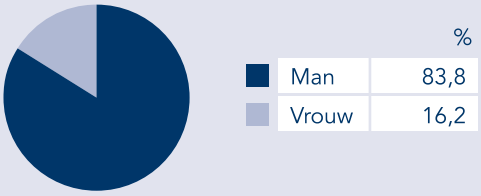
	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2024		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Brandweer						
Producten Brandweer	43.317.871	1.018.371	42.299.500	41.632.911	1.385.830	40.247.081
Toegerekende organisatiekosten	9.859.324	121.065	9.738.259	9.922.524	396.993	9.525.530
Subtotaal programma	53.177.195	1.139.436	52.037.759	51.555.435	1.782.823	49.772.612
Dekkingsmiddelen Brandweer						
Rijksbijdrage BDUR		4.677.064	-4.677.064		5.866.663	-5.866.663
Gemeentelijke bijdrage		46.776.869	-46.776.869		46.776.869	-46.776.869
Subtotaal dekkingsmiddelen		51.453.933	-51.453.933		52.643.532	-52.643.532
Totaal saldo van baten en lasten	**53.177.195**	**52.593.369**	**583.826**	**51.555.435**	**54.426.355**	**-2.870.920**
Reservemutaties Brandweer		583.826	-583.826	-	578.236	-578.236
Gerealiseerd resultaat Brandweer	**53.177.195**	**53.177.195**	**-**	**51.555.435**	**55.004.591**	**-3.449.156**

4.5. Feiten en cijfers programma Brandweer

Cijfers medewerkers 2024

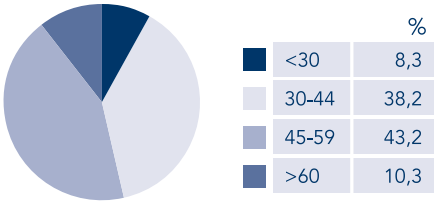

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	171
Vrouw	33

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	17
30-44	78
45-59	88
> 60	21

Gemiddelde leeftijd: 41,5 jaar

4. Verzuimcijfers	2022	2023	2024
Verzuim %	4,62	4,28	3,82
Meldfrequentie	0,75	0,49	0,52

5. Paragrafen

5.1. Financiering

Beleid

De kaders voor financiering zijn gebaseerd op de Wet financiering decentrale overheden en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen. Het eigen treasury-beleid van Veiligheidsregio Fryslân is vastgelegd in de financiële verordening. Daarin hebben we afgesproken dat het dagelijks bestuur bij het aantrekken van middelen de volgende kaders in acht neemt:

- Voor het aantrekken van financieringen met een looptijd langer dan één jaar vragen we tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen op.
- We maken geen gebruik van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet financiering decentrale overheden.

Met ons financieringsbeleid willen we de risico's voor langere tijd afdekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen stemmen we af op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en plannen we binnen de kaders voor de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

In 2024 trokken we geen nieuwe langlopende lening aan. Het verloop van de leningportefeuille was daarmee als volgt:

Saldo per 1 januari	€	50.187.182	
Opname	€	0	+
Reguliere aflossingen	€	5.167.960	-/-
Saldo per 31 december	**€**	**45.019.222**	

Rente

a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 777.889
b	De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 500.515
	Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 277.372**
c1	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend	-/-	€ 0		
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	€ 0		
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen, als daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	+/+	€ 0		
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 0**
d1	Rente over eigen vermogen			+/+	€ 0
d2	Rente over voorzieningen			+/+	€ 199.388
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 476.762**
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 1.543.874
f	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ 1.067.112**

We hanterden een omslagrente van 2,23% voor het toerekenen van rente aan de programma's. De werkelijke omslagrente (0,69%) week significant af van het begrootte percentage en is verrekend met de gemeenten.

Renteresultaat op het taakveld Treasury	1.067.112
Gecorrigeerd middels de derde begrotingswijziging	735.271
Resterend renteresultaat op het taakveld Treasury	**331.841**

Het resterend renteresultaat op het taakveld Treasury van € 331.841 is opgenomen als schuld op de balans ultimo 2024. Conform de afspraak in de financiële verordening (artikel 3a) wordt dit bedrag terugbetaald aan de gemeenten.

Kasgeldlimiet

Bij het begrotingstotaal (primitieve begroting) van € 97.300.000 is de kasgeldlimiet voor 2024 uitgekomen op € 7.978.600 (8,2%). Gedurende het jaar is sprake geweest van een netto vlottende schuld, maar is het kasgeldlimiet niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm voor 2024 stond op 20% van het begrotingstotaal, oftewel € 19.460.000. Dit betekent dat we in 2024 voor maximaal € 19.460.000 mochten aflossen. In 2024 kwam het totaal aan aflossingen op € 5.168.000 uit. Dat was ruim onder de renterisiconorm. Bij het samenstellen van de leningenportefeuille hebben we ervoor gezorgd dat we ook in de toekomst de renterisiconorm niet overschrijden.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 geldt de 'Wet verplicht schatkistbankieren'. Met ingang van deze datum moet VRF haar overtollige liquide middelen aanhouden in de schatkist, met uitzondering van een saldo tot het geldende drempelbedrag. Voor 2024 stond dat bedrag op € 1.946.000. De naleving van deze regeling voldoet aan het 'Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)', dat we hebben opgenomen in de toelichting op de balans onder 'kortlopende vorderingen'. Hieruit blijkt dat we het drempelbedrag niet hebben overschreden.

5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)' schrijft voor dat de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' aandacht moet besteden aan de relatie tussen de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Denk daarbij aan incidentele weerstandscapaciteit, zoals aanwezige vrije reserves, en structurele weerstandscapaciteit. Bij structurele weerstandscapaciteit gaat het bijvoorbeeld om de post 'onvoorzien' en eventuele vrije begrotingsruimte.

In beginsel is bij een gemeenschappelijke regeling altijd sprake van 100% weerstandscapaciteit. De deelnemende gemeenten zijn namelijk wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen.

Weerstandscapaciteit Veiligheidsregio Fryslân

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026.' In deze nota wordt specifiek ingegaan op de bepaling van de weerstandscapaciteit. Veiligheidsregio Fryslân (VRF) kiest ervoor om een egalisatiereserve en een post 'onvoorzien' aan te houden. Zo kunnen we zelf een deel van de risico's opvangen. Eventuele tegenvallers hebben daardoor niet direct gevolgen voor de deelnemende gemeenten.

De nota bevat de volgende bestuurlijke afspraken:

Algemene reserve
De algemene reserve bestaat alleen uit een egalisatiereserve. De hoogte van deze reserve wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%.

Onvoorzien
Volgens de beleidsnota houden we een post 'onvoorzien' aan. Deze post is bedoeld voor het opvangen van kosten wegens personele frictie. Het budget is gepositioneerd bij de algemeen directeur. We kennen dit toe op basis van een integrale en VRF-brede afweging van de bovenmatige personele frictie.

De uitgangspunten (in volgorde) rond de bepaling van de toekenning zijn als volgt:

1. wegvallen taken
2. reorganisatie
3. (dis)functioneren (directe kosten op basis van een vaststellingsovereenkomst)
4. functioneren (ziekte, vervanging, niet productief: hieronder vallen niet de kosten van juridische advisering en/of onderzoeken)

Structurele begrotingsruimte
Als een gemeente of gemeenschappelijke regeling structurele begrotingsruimte heeft opgenomen in haar begroting, wordt dit beschouwd als een onderdeel van de weerstands-capaciteit. Daarom is het van belang om periodiek te onderzoeken of hiervan sprake is. VRF onderzoekt dit eens per vier jaren via het proces 'doorlichting begroting.'

Uit de laatste doorlichting van de begroting in 2023 bleek dat er geen sprake is van structurele begrotingsruimte.

Inventarisatie weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit van VRF bedraagt:

Egalisatiereserve	3.379.700
Onvoorzien	609.900
Structurele begrotingsruimte	0
Totaal	**3.898.600**

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026.' Samengevat gelden de volgende beleidslijnen voor risicomanagement:

I. Risicomanagement is een regulier onderdeel van het managementcontrolsysteem van VRF. De geïdentificeerde risico's worden, waar mogelijk, ondervangen door beheersmaatregelen.
II. De belangrijkste netto-risico's nemen we op in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' in de begroting en jaarrekening. Waar nodig doen we tussentijds verslag van de voortgang.
III. In dezelfde paragraaf nemen we ook de risico's op, die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting. Deze verwerken we structureel in de begroting op het moment dat ze zich zeker voordoen.

Het huidige risicomanagementsysteem is een ad-hocproces. De komende jaren werken we aan het structureren van het risicomanagementproces en het bevorderen van het risicobewustzijn.

Inventarisatie van de risico's

In deze paragraaf geven we een overzicht van de belangrijkste risico's die we hebben geïnventariseerd.

Financiële risico's

Veranderend overheidsbeleid kan leiden tot financiële onzekerheden. Het hoofdlijnenakkoord bevat bijvoorbeeld een aantal voornemens dat mogelijk verstrekkende gevolgen heeft voor onze organisatie. Daarnaast hebben de ontwikkelingen in het gemeentefonds impact op de financiën van onze gemeenten. Hierdoor komt onze begroting in de toekomst mogelijk onder druk te staan.

Een voorbeeld hiervan is de departementale korting van 10% op specifieke uitkeringen (SPUK). Bij Veiligheidsregio Fryslân is de grootste SPUK-regeling de 'Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)'. Een korting van 10% betekent structureel € 1,1 miljoen minder opbrengsten voor de organisatieonderdelen Brandweer en Crisisbeheersing.

Autonome ontwikkelingen kunnen ook tot risico's leiden. Wanneer er sprake is van hoge inflatie of een substantiële verhoging van de lonen als gevolg van cao-ontwikkelingen, ontstaat het risico dat de indexatie van onze budgetten – zoals vastgelegd in de financiële verordening - ontoereikend is. Hierdoor kunnen investeringen in huisvesting, kazernes, materieel, materiaal, personeel en IT-infrastructuur onder druk komen te staan. En dit beïnvloedt de kwaliteit van onze dienstverlening.

Om financiële risico's tijdig te identificeren, monitoren en analyseren we het overheidsbeleid kritisch.

Personeelstekorten
Op de huidige arbeidsmarkt is het lastig om voldoende kwalitatief personeel te werven. Hierdoor kan onze taakuitvoering in gevaar komen. Dit probleem doet zich voor bij alle organisatieonderdelen en kan gevolgen met zich meebrengen. De kwaliteit van de dienstverlening kan bijvoorbeeld onder druk komen te staan, er kan imagoschade ontstaan of de dienstverlening kan alleen worden gerealiseerd tegen onevenredig hoge kosten.

Met wervingscampagnes, opleidingsprogramma's en goed werkgeverschap zetten wij in op het binden, behouden en doorontwikkelen van onze medewerken.

Cyberdreigingen
Voor de dagelijkse bedrijfsvoering is onze organisatie afhankelijk van tijdige en betrouwbare informatie. Tegelijkertijd moeten we ervoor waken dat deze vaak (privacy)gevoelige informatie in verkeerde handen komt. Dit is een complexe opgave, omdat de dreigingen van cybercriminelen en statelijke actoren significant zijn toegenomen. Daarom heeft VRF zichzelf tot doel gesteld om effectief weerstand te bieden tegen cyberdreigingen en beveiligingsincidenten. Én om deze weerbaarheid op een meetbare en verifieerbare wijze aan te tonen. Het uitgangspunt hierbij is het ambitieniveau "Aantoonbaar weerbaar".

VRF is genoodzaakt om ook de komende jaren passende, nieuwe informatiebeveiligingsm aatregelen te blijven nemen om de digitale weerbaarheid te waarborgen. Daarnaast willen we voldoen aan de gestelde normen zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), NEN7510 en NIS2 (Netwerk- en Informatiebeveiliging) om de meetbaarheid en verifieerbaarheid te garanderen. Ook voeren we periodiek interne audits en penetratietest uit en geven we bewustwordingstrainingen.

Wegvallen van maatwerk- en markttaken
VRF voert diverse taken uit die nauw verbonden zijn met de basistaak, maar die we niet collectief uitvoeren. Voorbeelden hiervan zijn:

- maatwerk voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ);
- dienstverlening naar aanleiding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
- reizigersvaccinaties.

Voor deze taken zetten we deels vast personeel in en doen we een beroep op overhead. Daarnaast calculeren we een winstmarge op deze taken. Deze winstmarge zorgt ervoor dat de collectieve basistaak goedkoper wordt. Het wegvallen van deze taken betekent zowel incidentele fricties als het vervallen van structurele dekking.

Fysieke en psychische schade door werkzaamheden
Het optreden van personeel en vrijwilligers bij incidenten kan fysieke en psychische schade opleveren. De gevolgen hiervan kunnen verstrekkend zijn zoals blijvende arbeidsongeschiktheid. Deze schade is niet altijd goed te verzekeren. Wij hebben daarom besloten deel te nemen aan de stichting 'Waarborgfonds Veiligheidsregio's'. Op die manier dragen alle veiligheidsregio's samen de niet-verzekerbare risico's per 1 januari 2024.

Risico's nieuwbouwprojecten
Veiligheidsregio Fryslân is een kapitaalintensieve organisatie. Vooral bij de brandweer is er sprake van een gedegen investeringsplanning, mede door de bouwagenda. Deze bouwagenda betreft een planning voor de grootschalige nieuwbouw en verbouw van onze brandweerkazernes.

De mate waarin de planning wordt gehaald, wordt beïnvloed door tal van omstandigheden. Wij zijn hierbij onder meer afhankelijk van planvorming bij gemeenten, beperkingen bij het aansluiten op het elektriciteitsnetwerk en van de beschikbaarheid leveranciers. In de praktijk constateren wij dan ook dat de investeringen achterblijven op het plan.

Dit leidt op de korte termijn tot financiële voordelen vanwege de vrijval van kapitaallasten. Voor de lange termijn ontstaan er echter financiële risico's. De stijging van bouwkosten is de laatste jaren fors geweest, waardoor de uitgestelde investeringen mogelijk hoger uitvallen.

Duurzaamheid
De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid zijn in volle gang. Dit leidt tot verschillende wensen vanuit de maatschappij over inzicht in de duurzaamheidsprestaties van organisaties en tot het verduurzamen van activiteiten. Deze behoefte heeft geleid tot diverse (Europese) wet- en regelgeving.

Veiligheidsregio Fryslân heeft in kaart gebracht op welke wijze deze wet- en regelgeving directe invloed heeft op de organisatie. VRF dient zich, net als alle organisaties in Nederland, te houden aan het klimaatakkoord. Andere initiatieven en wetgeving raken ons veelal op een indirecte manier, bijvoorbeeld via leveranciers, banken en gemeenten.

VRF heeft verschillende acties uitgezet om stappen te zetten op het gebied van duurzaamheid. Zo hebben we in het inkoopbeleid een passage opgenomen over duurzaam inkopen, zetten we in op vergroening en stelden we een visiedocument en plan van aanpak voor duurzaamheid vast. Op het moment dat de Rijksoverheid meer verduurzaming verplicht stelt, kan dit invloed hebben op onze organisatie.

Financiële kengetallen

Van de in het BBV opgenomen kengetallen zijn vier van toepassing op VRF.
Deze kengetallen zijn als volgt uitgewerkt:

Kengetallen	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Jaarverslag 2024
Netto-schuldquote	35,48%	76,60%	51,57%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	35,48%	76,60%	51,57%
Solvabiliteit	9,71%	7,49%	10,88%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Netto-schuldquote
De netto-schuldquote weerspiegelt het schuldenniveau van de organisatie ten opzichte van de exploitatie. Hoe hoger het getal, des te groter de netto-schuld ten opzichte van het begrotingstotaal. De netto-schuldquote is lager dan begroot, omdat de geplande langlopende lening niet is aangetrokken. Omdat diverse investeringen vertraging opliepen, was deze externe financiering nog niet nodig.

Solvabiliteit
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de organisatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. We berekenen de ratio als het aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (balanstotaal). De solvabiliteit van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag. Dit komt omdat de deelnemende gemeenten de wettelijke verplichting hebben om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

In de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026' hebben we vastgelegd dat de algemene reserve alleen bestaat uit een egalisatiereserve. Hiermee minimaliseren we onze reservepositie. We hebben echter te maken met een aantal kapitaalintensieve activiteiten. Denk aan de investering in materieel en materiaal voor de repressieve dienstverlening. En aan het realiseren, inrichten en instandhouden van diverse brandweerkazernes, consultatiebureaus en kantoorlocaties. Deze kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief hoge mate van externe financiering. De enerzijds lage reservepositie en de anderzijds kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief lage solvabiliteit.

De solvabiliteit is hoger dan begroot. Dit komt door een hogere stand van de reserves ultimo 2024 ten opzichte van de begroting 2024.

5.3. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf vertellen we over het beheerbeleid van de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân structureel en tijdelijk bezit of huurt. Het gaat om onderstaande gebouwen:

- hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg;
- brandweerkazernes: 66, waarvan 49 in eigendom;
- twee boothuizen: één in eigendom en één huur;
- gehuurde opslagloods die fungeert als tijdelijke opslag van afgeschreven materieel en als distributiecentrum voor de bevoorrading van de vaccinatie-, test- en vluchtelingenlocaties;
- 45 huurlocaties voor de Jeugdgezondheidszorg van de GGD;
- het gehuurde Regionaal Coördinatie Centrum (RCC), dat is ondergebracht bij de meldkamer.

Kwaliteitsniveau beheer en onderhoud

Als grondslag voor het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen, passen wij de NEN-2767 norm toe. De NEN-2767 norm is een breed toegepaste wijze van conditiemeting. Hiermee wordt de technische kwaliteit van bouw- en installatiedelen op een objectieve manier vastgelegd. Er zijn zes kwaliteitsniveaus: niveau één staat voor 'uitstekend' en niveau zes staat voor 'zeer slecht'. De bestuurlijke afspraak bij het beheer en onderhoud is, net als voorgaande jaren, kwaliteitsniveau drie. Dit betekent dat wij een 'redelijke conditie' nastreven. Plaatselijke zichtbare veroudering vinden wij acceptabel, zolang de functievervulling van bouw- en installatiedelen niet in gevaar komt. Bij de huurlocaties streven wij ernaar om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau vast te leggen in de huurovereenkomsten.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van dit uitgangspunt hebben wij onderhoudsvoorzieningen gemaakt. Met een onderhoudsvoorziening worden de lasten van groot onderhoud over de jaren geëgaliseerd. De toevoeging aan de voorziening (met andere woorden: de jaarlijkse lasten) is het gemiddelde bedrag van het groot onderhoud dat we redelijkerwijs kunnen voorzien. Wettelijk gezien moet de evaluatie van de voorziening eens in de vijf jaar. In de praktijk hanteren wij een richtlijn van eens per vier jaar.
In 2022 lieten wij een nieuwe schouw uitvoeren. De uitkomsten hiervan staan in de herijking van de voorziening. De schouw bleek betrouwbaar en biedt een goed handvat voor de verwachte onderhoudslasten.

Het uitgevoerde onderhoud in 2024 is grotendeels volgens plan verlopen. We kunnen verklaren waar we zijn afgeweken, omdat we daar bewuste keuzes maakten in het uitvoerings-moment van de onderhoudswerkzaamheden.

5.4. Bedrijfsvoering

5.4.1. Inleiding

Het organisatieonderdeel Bedrijfsvoering bestaat uit de afdelingen Communicatie, Informatiemanagement, Facilitair Bedrijf, Personeel & Organisatie, Financiën & Administratie. Bedrijfsvoering levert een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân door de primaire processen van VRF – brandweerzorg, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg - zo gericht en effectief mogelijk te ondersteunen. Bedrijfsvoering is de expert op het gebied van de bedrijfsvoeringportefeuilles. De afdeling ondersteunt het primaire proces door te faciliteren, adviseren en te helpen bij het bewaken van grenzen. Doordat we deze taken centraal beleggen, verlagen we de kosten en de kwetsbaarheid, terwijl we de kwaliteit verhogen.

5.4.2 Organisatiethema's 2023-2026

In onze meerjarenkoers 2023-2026 staan de volgende organisatiethema's:

- passend personeel bij onze adaptieve opgave
- duurzaamheid
- procesgericht werken

Hieronder vertellen we per thema wat we in 2024 hebben bereikt.

5.4.2.1 Passend personeel bij onze adaptieve opgave

Passend personeel is nodig voor het kunnen en blijven uitvoeren van onze werkzaamheden. Aan de ene kant vragen de opgaven vanuit de samenleving een hoge mate van aanpassings- en uithoudingsvermogen van onze medewerkers. Aan de andere kant moeten we zorgen voor stabiliteit als het gaat om onze wettelijke en reguliere taken. Dit in combinatie met de schaarste op de arbeidsmarkt en de vergrijzing en pensionering van ons personeel, vraagt om anders te kijken naar ons grootste en schaarste goed:

- Het werving- en selectieproces is verbeterd. Dit levert snelheid en duidelijkheid op.
- Het project 'Onboarden' is gestart. Doelen zijn: nieuwe medewerkers goed laten landen en de VRF-cultuur vanaf de start meegeven.
- Leren en ontwikkelen en de borging daarvan. We maakten een start met onder andere het invoeren van het Learning Management System (LMS). De systeemimplementatie is in 2025.
- We hebben meerdere functiewaarderingstrajecten uitgevoerd voor nieuwe functies die passen bij onze adaptieve opgaven. Daarnaast hebben we de besluitvorming voor de invoering van het functiewaarderingssysteem HR21 afgerond. Dit project start in 2025.
- Er was meer aandacht voor vitaliteit en gezondheid en dit betekende ook meer aandacht van onze arbodienstverlener Zorg van de Zaak op dossiers. Ook werkten we binnen de organisatie met externe verzuimbegeleiders om trends te analyseren, dichter op het verzuim te zitten en leidinggevenden en P&O te ondersteunen en van meer kennis te voorzien.
- We organiseerden 'de week van de vitaliteit' en boden verschillende activiteiten aan. Denk hierbij aan een health check, de mogelijkheid om voorlichting te krijgen van een overgangsconsulent en workshops over stress, voeding en leefstijl.

5.4.2.2 Duurzaamheid

Dit jaar hebben we aanzienlijke stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. Zo hebben we het bestaande duurzaamheidsbeleid 'Groen=Doen (G=D)' uit 2020 grondig geanalyseerd en getoetst aan de minimale wettelijke vereisten rond klimaatdoelstellingen. Dit heeft geleid tot het nieuwe visiedocument Duurzaamheid VRF 2025-2028.

Het nieuwe visiedocument benadrukt het belang van duurzaamheid en beschrijft hoe dit de komende vier jaar vorm krijgt. VRF streeft naar een klimaatneutrale en circulaire organisatie in 2050, in lijn met het Parijsakkoord. Dit betekent een aanzienlijke vermindering van CO2-uitstoot en het gebruik van primaire grondstoffen. De CO2-footprint van 2023 diende als basis voor verdere reductie. Met deze nieuwe visie zijn we beter voorbereid op:

- het halen van onze duurzaamheidsdoelstellingen;
- het maken van een positieve impact op zowel onze organisatie als het milieu.

5.4.2.3 Procesgericht werken

Binnen het organisatiethema 'Procesgericht werken' staat de dienstverlening aan de Friese burger centraal. We zien procesgericht werken als één van de hulpmiddelen om nog klantgerichter te werken en om ons werk continu te verbeteren. In 2022 begonnen we met een visie op procesgericht werken en in 2023 volgden de fundamenten. Denk hierbij aan het ontwikkelen van het procesmodel, het formuleren van de procesrollen en het opstellen van het implementatieplan voor 2024-2026.

In 2024 voerden we onder het motto 'Leren door te Doen!' twaalf verbetertrajecten uit. We werkten onder ander aan deze processen: adviseren op evenementen, plannen periodiek gezondheidsonderzoek vijf- en negenjarigen, tellen ademluchttoestellen en werven passend personeel. Tijdens deze verbetertrajecten werd het proces tegen het licht gehouden en bepaalden we verbeteracties. Bij de uitvoering van deze acties doorliepen we iedere keer de Plan-Do-Check-Act-cyclus. Op deze wijze blijven we in kleine stappen continu verbeteren. Dit zorgt voor een hogere kwaliteit, efficiëntie en beheers-, doel- en rechtmatigheid. Ook draagt het bij aan een hogere overdraagbaarheid, duidelijkheid over eigenaarschap en verbeterde samenwerking.

5.4.3 VRF-brede projecten

In 2024 werkten we aan deze verschillende organisatiebrede projecten:

- Optimalisatie personeelssysteem AFAS. We hebben de gewenste en slimme inrichting van de P&O-processen bepaald. Het project verloopt goed, binnen budget en planning, en levert de gewenste efficiëntie en inrichting op.
- Project Content op Orde. We hebben afspraken gemaakt en vastgelegd in het Beheerplan Microsoft 365 voor het opschonen en veilig opslaan van content op SharePoint. Verschillende afdelingen binnen VRF hebben hier een start mee gemaakt.
- Optimalisatie Business Intelligence (BI). We hebben de migratie van de openstaande applicaties en dashboards van de oude Microsoft BI-omgeving naar de nieuwe BI-omgeving voltooid. En we hebben afspraken gemaakt over samenwerking en verantwoordelijkheden.
- Datagedreven werken. We stelden een adviesrapport vast met een visie, strategie en werkplan voor VRF. Dit rapport geeft richting aan de ambitie om een meer datagedreven organisatie te worden.
- Visie op informatiebeheer. We hebben de visie op informatiebeheer opgesteld: 'Grip op informatiehuishouding'. Deze visie biedt een strategisch raamwerk voor hoe we informatie verzamelen, opslaan, beheren, delen en beschermen binnen onze organisatie.

5.4.4 Bedrijfscontinuïteitsplan

In het voorjaar van 2024 is het 'Bedrijfscontinuïteitsplan VRF' vastgesteld. Dit plan heeft het volgende doel: de kans op en de effecten van een uitval of verstoring zoveel mogelijk beperken.

Het bedrijfscontinuïteitsplan biedt inzicht in de bedrijfsvoeringsmiddelen die nodig zijn voor het uitvoeren van de bedrijfskritische processen van VRF. Zo hebben we de reële uitvalscenario's in kaart gebracht. Ook staat in het plan duidelijk welke maatregelen we al hebben genomen om deze risico's op uitval te beheersen. Daarnaast zijn de fallbackscenario's bekend mocht er wél uitval plaatsvinden. Verder weten we welke restrisico's er overblijven en waar we eventueel extra maatregelen moeten nemen. Aan die maatregelen en de inrichting van de interne crisisorganisatie werken we verder in 2025.

5.4.5 Privacy en security

Voor Veiligheidsregio Fryslân is informatieveiligheid van cruciaal belang. We moeten immers de continuïteit van onze dienstverlening waarborgen en het vertrouwen van inwoners en partners behouden. Toenemende dreigingen op het gebied van informatieveiligheid, hebben ons aangespoord om de lat voor databeveiliging aanzienlijk hoger te leggen.

Om deze ambitie te realiseren, vulden we medio 2024 de functie van Chief Information Security Officer (CISO) structureel in. Daarnaast hebben we het informatiebeveiligingsbeleid deels herzien. We hebben daarbij verbeterpunten vastgesteld om de digitale weerbaarheid van onze organisatie te versterken. Een deel van deze verbeterpunten hebben we, met als uitgangspunt 'Aantoonbaar Weerbaar', geïmplementeerd. Zo hebben we ons bijvoorbeeld aangesloten bij een Security Operations Center (SOC). En namen we diverse maatregelen om brandweervrijwilligers en crisisfunctionarissen op een veilige manier toegang te geven tot de informatie van VRF.

We streven ernaar om volledig te voldoen aan alle eisen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en NEN 7510. In 2024 namen we al concrete stappen om dit te bereiken. We maakten een plan van aanpak om resterende knelpunten aan te pakken en structurele verbeteringen door te voeren. Planning is om de digitale weerbaarheid verder te blijven versterken en aan alle wettelijke normen te voldoen.

5.4.6 Integriteitsbeleid en gedragscode

VRF is een integere organisatie. Dit komt terug in onze kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. Daarom hebben we ook een integriteitsbeleid en een gedragscode. Doelen van het integriteitsbeleid zijn:

- uitleggen wat integriteit is;
- integriteit bespreekbaar maken;
- uitleggen wat medewerkers en management moeten doen als ze misstanden signaleren.

De gedragscode is bedoeld om wettelijk vastgelegde rechten en plichten, procedures en sancties te vertalen naar gedragsregels. Het is een middel dat houvast biedt bij de dagelijkse zuivere en professionele omgang met klanten, leveranciers en elkaar.

We blijven dit belangrijk vinden en geven er op meerdere momenten aandacht aan. Alle nieuwe medewerkers worden bijvoorbeeld uitgenodigd voor een introductiebijeenkomst waarin wordt gesproken over integriteit, ons integriteitsbeleid en de gedragscode. Ook spelen onze onafhankelijke vertrouwenspersonen hierin een waardevolle rol. Afgelopen jaar is het gelukt om in ieder organisatieonderdeel vertegenwoordiging te realiseren en hebben de vertrouwenspersonen zich nog zichtbaarder gemaakt in de organisatie. Dit maakt hen nog toegankelijker.

5.4.7 Benchmark

In 2024 hebben we een onafhankelijke benchmark van onze overheadkosten laten uitvoeren door het bureau Berenschot. Uit deze benchmark bleek wederom dat we (erg) efficiënt zijn georganiseerd ten opzichte van vergelijkbare uitvoeringsorganisaties. Ons overhead-percentage bedraagt 17,8% versus het gemiddelde van 22,5%. Vertaald naar FTE's, heeft VRF gemiddeld 37 FTE minder aan overhead dan vergelijkbare organisaties. Ook de kosten van onze overhead liggen in deze verhouding lager ten opzichte van vergelijkbare organisaties. Berenschot heeft VRF opnieuw betiteld als 'knap maar krap' en heeft het bestuur meegegeven dat we scherp moeten blijven om niet door de bodem te zakken.

5.4.8 Opbouw personeel

In onderstaand overzicht staat de formatie van VRF in aantallen voor de periode 2024.

Kolom	Personeelslid	Stagiair	Uitzendkracht/ Extern	Subtotaal	Vrijwilliger	Eindtotaal
Directie VRF	6	-	1	7	-	7
Bedrijfsvoering	125	5	24	154	-	154
GGD	579	12	67	658	-	658
Brandweer	189	2	13	204	1.340	1.544
Crisisbeheersing	40	2	1	43	-	43
Eindtotaal	**939**	**21**	**106**	**1.066**	**1.340**	**2.406**

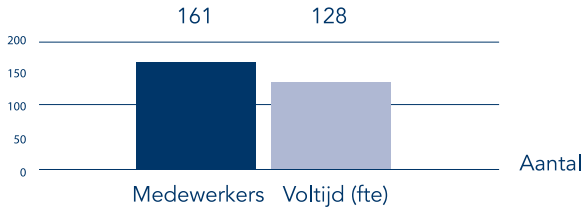
5.4.9 Verzuim

Gezonde medewerkers	94,38%
Verzuimpercentage	5,62%
Meldfrequentie	0,71%

In 2024 was het verzuimpercentage 0,78% lager dan in 2023. De meldfrequentie is 0,09 lager dan in 2023. Concreet betekent dit dat medewerkers zich in 2024 minder vaker ziekmeldden.

5.4.10. Feiten en cijfers Organisatie

Cijfers medewerkers 2024

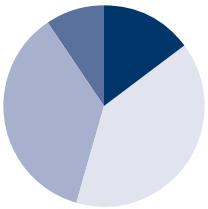

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	69
Vrouw	92

	%
Man	42,9
Vrouw	57,1

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	24
30-44	64
45-59	58
> 60	15

Gemiddelde leeftijd: 42,3 jaar

	%
<30	14,9
30-44	39,8
45-59	36,0
>60	9,3

4. Verzuimcijfers	2022	2023	2024
Verzuim %	5,44	3,83	4,46
Meldfrequentie	1,12	0,99	0,76

5.5. Verbonden partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin VRF een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als VRF aansprakelijk is voor het eventueel niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als VRF vertegenwoordigd is in het bestuur of zeggenschap daarin kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent VRF geen verbonden partijen. VRF heeft wel een nauwe betrokkenheid bij de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) en daarom lichten we deze relatie hieronder uit.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe, in de Stichting BON benadert de definitie van een Verbonden Partij. Volgens de statuten is er echter geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder van BON B.V. BON B.V. neemt voor 100% deel in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweer-opleidingen Noord B.V. BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen). Daarom is stichting BON formeel geen VP.

De afgelopen jaren hebben we onderzocht of de huidige structuur nog steeds wenselijk is. Als gevolg van dit onderzoek is besloten het bestuur voor te stellen een voorgenomen besluit te nemen om de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) formeel te verbinden aan Veiligheidsregio Fryslân. De raden van de deelnemende gemeenten zijn in de gelegenheid gesteld om hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken op dit voorgenomen besluit.

5.6 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur. Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteed aan de beleidsvoornemens over de uitvoering van de wet.

In deze paragraaf doen wij daarom voor de eerste maal verslag van onze beleidsvoornemens. Daarbij richten wij ons op de drie pijlers van de Woo:

- actieve openbaarmaking
- passieve openbaarmaking
- verbetering van de informatiehuishouding

1. Actieve openbaarmaking

Informatie die actief openbaar gemaakt moet worden, moet digitaal vindbaar zijn via de Woo-index. Veiligheidsregio Fryslân is aangesloten op de Woo-index. Documenten worden openbaar gemaakt via de Woo-index door deze documenten eerst op de eigen website te publiceren. Vervolgens staat in de Woo-index de link van deze internetlocatie. Vanaf 1 november 2024 moesten de eerste vijf informatiecategorieën verplicht openbaar gemaakt worden via de Woo-index.

Het gaat om de volgende categorieën:

- wetten en algemeen verbindende voorschriften (art. 3.3, eerste lid, onderdeel a);
- overige besluiten van algemene strekking (art. 3.3, eerste lid, onderdeel b);
- organisatie en werkwijze (art. 3.3, eerste lid, onderdeel d);
- bereikbaarheidsgegevens (art. 3.3, eerste lid, onderdeel e);
- vergaderstukken Staten-Generaal (art. 3.3, tweede lid, onderdeel b).

Veiligheidsregio Fryslân voldeed hieraan zoals is te zien in het 'overzicht eerste tranche Woo-index': Overzicht eerste tranche WOO-index | Instructie | KOOP Kennis- en exploitatiecentrum officiële overheidspublicaties. We maakten alle verplichte informatie-categorieën openbaar via de Woo-index.

2. Passieve openbaarmaking
Iedereen kan Veiligheidsregio Fryslân vragen om bepaalde informatie openbaar te maken door middel van een Woo-verzoek. Het moet wel gaan om informatie die al in bestaande documenten staat. Denk hierbij aan brieven, rapporten, memo's en e-mailberichten. De gevraagde informatie moet gaan over ons werk.

Op onze website staat hoe het indienen van een Woo-verzoek werkt. Als we informatie met een Woo-besluit openbaar maken, dan is deze informatie voor iedereen openbaar. In 2024 hebben we vier Woo-besluiten tijdig genomen.

3. Verbetering van de informatiehuishouding
Eén van de uitgangspunten van de Woo, maar ook van de Archiefwet 1995, is dat de informatiehuishouding op orde is. De verbetering van de informatiehuishouding is voor ons niet nieuw. We zetten op dit vlak jaarlijks stappen, ook in verband met de doorlopende digitalisering.

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Deel II Jaarrekening 2024

Veiligheidsregio Fryslân

6. Jaarrekening

6.1. Balans per 31 december

ACTIVA	31-12-2024		31-12-2023	
Vaste activa				
Materiële vaste Activa		***82.501.963***		***69.200.270***
Investeringen met een economisch nut	82.501.963		69.200.270	
Financiële vaste Activa		***119.589***		-
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 of langer	119.589		-	
Vlottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		**12.995.762**		**15.650.397**
Vorderingen op openbare lichamen	4.373.124		10.081.841	
Rekening-courant verhouding met het Rijk	6.535.696		4.999.083	
Overige vorderingen	2.086.942		569.473	
Liquide middelen		**480.184**		**468.584**
Banksaldi	480.184		468.584	
Overlopende activa		**1.907.792**		**5.997.165**
De van Europese en Nederlandse overheids-lichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel;				
- overige Nederlandse overheidslichamen	40.115		59.400	
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.867.677		5.937.765	
TOTAAL ACTIVA		**98.005.290**		**91.316.416**

PASSIVA	31-12-2024		31-12-2023	
Vaste passiva				
Eigen Vermogen		**10.661.592**		**8.868.135**
Algemene reserve				
- Egalisatiereserve	3.379.699		3.379.699	
Bestemmingsreserves	3.638.767		4.925.955	
Gerealiseerd resultaat	3.643.126		562.481	
Voorzieningen		**11.509.906**		**10.951.709**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.057.540		8.866.355	
Voorzieningen ter egalisatie van lasten	2.452.366		2.085.354	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		**45.019.222**		**50.187.182**
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	45.019.222		50.187.182	
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		**18.864.834**		**10.081.099**
Overige kasgeldleningen	10.000.000		-	
Overige schulden	8.864.834		10.081.099	
Overlopende passiva		**11.949.736**		**11.228.292**
Vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel van:				
- het Rijk	487.834		801.826	
- overige Nederlandse overheidslichamen	710.317		168.086	
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgend begrotingsjaar komen	10.751.585		10.258.380	
TOTAAL PASSIVA		**98.005.290**		**91.316.416**

6.2. Overzicht baten en lasten 2024 - deel 1

	Primitieve begroting			Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2024			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil
Programma Gezondheid										
Pijler 1	15.353.002	48.525	15.304.477	21.437.772	4.896.032	16.541.740	22.091.400	5.659.821	16.431.579	110.161
Pijler 2	11.582.023	3.306.648	8.275.375	16.918.201	7.731.933	9.186.268	17.415.294	8.449.829	8.965.465	220.803
Pijler 3	1.701.342	1.029.803	671.539	5.365.033	4.684.702	680.331	4.814.683	3.927.227	887.456	-207.125
Pijler 4	1.816.785	1.816.785	-	1.944.371	1.944.371	-	2.235.530	1.942.891	292.639	-292.639
Toegerekende organisatiekosten	6.583.391	83.057	6.500.334	6.814.793	83.680	6.731.113	6.858.477	274.405	6.584.072	147.041
	37.036.543	6.284.818	30.751.725	52.480.170	19.340.718	33.139.452	53.415.384	20.254.173	33.161.211	-21.759
Dekkingsmiddelen Gezondheid										
Gemeentelijke bijdrage		30.113.408	-30.113.408		31.636.378	-31.636.378		31.636.378	-31.636.378	-
	30.113.408	-30.113.408			31.636.378	-31.636.378		31.636.378	-31.636.378	-
Totaal saldo van baten en lasten	37.036.543	36.398.226	638.317	52.480.170	50.977.096	1.503.074	53.415.384	51.890.551	1.524.833	-21.759
Reservemutaties Gezondheid	164.018	802.335	-638.317	102.000	1.605.074	-1.503.074	102.000	1.361.244	-1.259.244	-243.830
Gerealiseerd resultaat Gezondheid	**37.200.561**	**37.200.561**	**-**	**52.582.170**	**52.582.170**	**-**	**53.517.384**	**53.251.795**	**265.589**	**-265.589**
Programma Crisisbeheersing										
Producten Crisisbeheersing	6.688.424	228.794	6.459.630	7.067.302	217.347	6.849.955	6.750.620	155.027	6.595.594	254.361
Toegerekende organisatiekosten	991.784	12.513	979.271	1.317.935	12.606	1.305.329	1.324.516	41.339	1.283.177	22.152
	7.680.208	241.307	7.438.901	8.385.237	229.953	8.155.284	8.075.136	196.365	7.878.771	276.513
Dekkingsmiddelen Crisisbeheersing										
Rijksbijdrage BDUR		4.408.683	-4.408.683		4.768.687	-4.768.687		4.955.684	-4.955.684	186.997
Gemeentelijke bijdrage		3.090.205	-3.090.205		3.370.457	-3.370.457		3.370.457	-3.370.457	-
		7.498.888	-7.498.888		8.139.144	-8.139.144		8.326.141	-8.326.141	186.997
Totaal saldo van baten en lasten	7.680.208	7.740.195	-59.987	8.385.237	8.369.097	16.140	8.075.136	8.522.506	-447.370	463.510
Reservemutaties Crisisbeheersing	106.287	46.300	59.987		16.140	-16.140		12.189	-12.189	-3.951
Gerealiseerd resultaat Crisisbeheersing	**7.786.495**	**7.786.495**	**-**	**8.385.237**	**8.385.237**	**-**	**8.075.136**	**8.534.696**	**-459.559**	**459.559**

6.2. Overzicht baten en lasten 2024 - deel 2

	Primitieve begroting			Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2024			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil
Programma Brandweer										
Producten Brandweer	41.941.637	922.520	41.019.117	43.317.871	1.018.371	42.299.500	41.632.911	1.385.830	40.247.081	2.052.419
Toegerekende organisatiekosten	9.524.542	120.164	9.404.378	9.859.324	121.065	9.738.259	9.922.524	396.993	9.525.530	212.729
	51.466.179	1.042.684	50.423.495	53.177.195	1.139.436	52.037.759	51.555.435	1.782.823	49.772.612	2.265.147
Dekkingsmiddelen Brandweer										
Rijksbijdrage BDUR		4.677.064	-4.677.064		4.677.064	-4.677.064		5.866.663	-5.866.663	1.189.599
Gemeentelijke bijdrage		45.524.459	-45.524.459		46.776.869	-46.776.869		46.776.869	-46.776.869	-
		50.201.523	-50.201.523		51.453.933	-51.453.933		52.643.532	-52.643.532	1.189.599
Totaal saldo baten en lasten	51.466.179	51.244.207	221.972	53.177.195	52.593.369	583.826	51.555.435	54.426.355	-2.870.920	3.454.746
Reservemutaties Brandweer	847.666	1.069.638	-221.972		583.826	-583.826		578.236	-578.236	-5.590
Gerealiseerd resultaat Brandweer	52.313.845	52.313.845	-	53.177.195	53.177.195	-	51.555.435	55.004.591	-3.449.156	3.449.156
Gerealiseerd resultaat	**97.300.901**	**97.300.901**	**-**	**114.144.602**	**114.144.602**	**-**	**113.147.955**	**116.791.081**	**-3.643.126**	**3.643.126**
Waarvan incidentele baten en lasten	-	-	-	7.075.000	7.075.000	-	6.215.000	5.662.000	553.000	-533.000
Structureel saldo	97.300.901	97.300.901	-	107.069.602	107.069.602	-	106.932.955	111.129.081	-4.196.126	4.196.126

Overzicht baten en lasten art 27 BBV			
	Lasten	**Baten**	**Saldo**
Programma gezondheid	45.786.204	51.616.146	5.829.942
Programma crisisbeheersing	6.111.151	8.481.168	2.370.017
Programma brandweer	39.119.476	54.029.362	14.909.886
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead	21.613.033	712.737	-20.900.297
Heffing vpb	1.261	-	-1.261
Onvoorzien	414.830	-	-414.830
Saldo van baten en lasten	113.045.955	114.839.412	1.793.457
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma	102.000	1.951.669	1.849.669
Resultaat	**113.147.955**	**116.791.081**	**3.643.126**

6.3. Toelichtingen

6.3.1. Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen

Inleiding
De jaarrekening 2024 van Veiligheidsregio Fryslân is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de nadere aanwijzingen in de Financiële verordening van Veiligheidsregio Fryslân.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, zijn sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Voor de aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume, wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten: vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten moet er wel een verplichting worden opgenomen.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa betreffen uitsluitend investeringen met een economisch nut. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of vervaardigingprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen. Eventueel wordt rekening gehouden met een restwaarde.

Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven, met uitzondering van voorzieningen aan gronden en terreinen. Met afschrijven wordt begonnen vanaf 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin het actief in gebruik is genomen.

Voor de verschillende categorieën van activa worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Categorie	**Termijn in jaren**
Bedrijfsgebouwen	50
Grootschalige levensduur verlengende renovaties	50
Ademluchtflessen	30
BZK-materieel	25
Renovatie, restauratie, verbouwing van bedrijfsgebouwen en elementen halverwege levensduur bedrijfsgebouwen	25
Overige (kantoor)inventaris (zoals lockers)	25
Voorzieningen aan terreinen (zoals parkeerplaatsen)	25
Technische installaties in bedrijfsgebouwen t/m 2022	20
Containers, wasmanden op wielen	20
Motorspuitaanhangers	20
Brandweer- en PM-vaartuigen	20
Werktuigbouwkundige installaties > 30 kW	20
Redvoertuigen	16
Tankautospuiten inclusief standaard bepakking	16
Hulpverleningsvoertuigen inclusief standaard bepakking	16
Haakarm voertuigen	16
Overige brandweervoertuigen > 3.500 kg	16
Overige brandweervoertuigen < 3.500 kg	15
Overig brandweermaterieel	15
Werktuigbouwkundige installaties tot en met 30 kW	15
Installaties met digitale componenten	12
Oefenmaterieel brandweer	10
Dienstauto's	10
Personeel/materieelwagens	10
Ademluchtapparatuur (niet zijnde ademluchtflessen)	10
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals 2e bluspak, helmen, gaspakken)	10
Kantoormeubilair	10
Overige brandweervoertuigen < 3.500 kg	10
Overige brandweervoertuigen > 3.500 kg (2e hands)	10
Brandweer- en PM-vaartuigen motoren	10
Overig brandweermaterieel	10
Overige kantoorinventaris	10
Medische apparatuur TBC	10
Redgereedschap tankautospuit	8
Redgereedschap hulpverleningsvoertuig	8
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals 1e bluspak)	8
OVD/Piket-voertuigen	7
Heftrucks en aanhangwagens	7
Alarmeringsmiddelen mobilofoons	7

Categorie	Termijn in jaren
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals gierpakken)	7
Overig brandweermaterieel (zoals warmtebeeldcamera's, scooters)	7
Alarmeringsmiddelen portofoons	6
Monitoren	6
Ademlucht spreekmembraan	6
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals handschoen, laarzen)	5
Overige kantoorinventaris	5
Gebruikerssoftware	5
Overige medische apparatuur	5
PSU GHOR functionarissen	5
Overig brandweermaterieel (zoals meters)	5
Ademlucht cilinders	5
Werkplek automatisering vanaf 2018	4
Mobiele telefoons, tablets, iPads	4
Ademlucht uitademventiel	4
Systeem soft- en hardware	3
Telefooncentrale	3

Als we aan een gebouw waardevermeerderende aanpassingen doen, wordt voor de afschrijvingsduur aangesloten bij de restant-levensduur van het bestaande actief.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs.

Vorderingen
De vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde. Bij de vorderingen wordt rekening gehouden met noodzakelijk geachte waarderingscorrecties in verband met oninbaarheid.

Liquide middelen
Deze activa zijn tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
De voorzieningen worden opgenomen op nominale waarde. Vanwege de significante tijdsinvloeden wordt de voorziening FLO gewaardeerd op basis van contante waarde.

De voorzieningen groot onderhoud worden bepaald op basis van recente beheersplannen. Deze beheersplannen kennen een looptijd van 30 jaar, waardoor de tijdsinvloeden significant zijn. Vanwege deze significante invloed wordt met ingang van het boekjaar 2022 de voorziening bepaald op basis van contante waarde.

Vaste schulden
Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
Op grond van artikel 53, lid a van het BBV worden in de toelichting op de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeenschappelijke regeling voor toekomstige jaren is gebonden.

6.3.2. Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

Het verloop in de materiële vaste activa is als volgt:

Verloopoverzicht materiële vaste activa

	Saldo 01.01.2024	Investeringen	Desinvestering	Afschrijvingen	Saldo 31.12.2024
Gronden en terreinen	1.556.464	210.477			1.766.941
Terreininrichting	94.522	404.313		5.257	493.578
Bedrijfsgebouwen	25.105.565	6.724.611		837.539	30.992.637
Vervoermiddelen	23.237.770	7.922.208		2.539.980	28.619.998
Machines, apparaten, installaties	3.641.599	2.826.295		444.130	6.023.764
Overige materiële vaste activa	11.290.082	4.876.295		2.268.423	13.897.954
	64.926.002	**22.964.199**	**-**	**6.095.329**	**81.794.872**

	Saldo 01.01.2024	Investeringen	Activeringen	Saldo 31.12.2024
Investeringsprojecten in uitvoering	4.274.269	19.397.021	22.964.199	707.091
	4.274.269	**19.397.021**	**22.964.199**	**707.091**

	Saldo 31.12.2024
Materiële vaste activa	81.794.872
Investeringsprojecten in uitvoering	707.091
Totaal materiële vaste activa	**82.501.963**

De belangrijkste investeringen in materiële vaste activa betreffen:

Tankautospuiten	€	6.966.000
(Ver)bouw brandweerkazernes Makkum, Langweer en Drachten	€	6.325.000
Installaties brandweerkazernes Makkum, Langweer en Drachten	€	2.253.000
Haakarmvoertuigen	€	1.198.000
Haakarmcontainers	€	2.127.000

Uitzettingen met een looptijd van korter dan 1 jaar

Schatkistbankieren

Veiligheidsregio Fryslân neemt deel aan verplicht schatkistbankieren. Hiertoe is een overeenkomst afgesloten met het Rijk en worden overtollige tegoeden aangehouden in de schatkist. De Veiligheidsregio mag tot een bedrag van € 1.946.018 buiten de schatkist aanhouden. Per kwartaal was dit saldo gemiddeld als volgt:

Eerste kwartaal	€	436.139
Tweede kwartaal	€	468.455
Derde kwartaal	€	436.463
Vierde kwartaal	€	474.898

Het drempelbedrag is in 2024 niet overschreden.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn als volgt te specificeren:

	31.12.2024	31.12.203
Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	€ 40.115	€ 59.400
Vooruitbetaalde bedragen	€ 1.339.201	€ 1.338.049
Overige nog te ontvangen bedragen	€ 468.476	€ 4.549.165
	€ 1.907.792	**€ 5.997.165**

Onder de overige nog te ontvangen bedragen is ultimo 2023 een vordering op het COA opgenomen inzake de Crisisnoodopvang van € 4,1 miljoen.

Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel

	Saldo 01.01.2024	Ontvangsten	Gemaakte kosten	Saldo 31.12.2024
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Gezondheidsonderzoek na rampen GGD	59.400	62.295	43.000	40.105
	59.400	**62.295**	**43.000**	**40.105**

Eigen vermogen

Het verloop van de reserves is als volgt:

	Saldo 01.01.2024	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo 31.12.2024
Algemene reserve				
Egalisatiereserve	3.379.700	-	-	3.379.700
	3.379.700	-	-	3.379.700
Bestemmingsreserves				
Gezondheidsmonitor	327.113	102.000	145.000	284.113
Uitwerkingskader Meldkamer	500.000	-	-	500.000
Jeugdgezondheidszorg/JGZ 3.0	396.167	-	300.000	96.167
Tweede loopbaanbeleid	538.939	-	9.510	529.429
In te halen werkzaamheden	1.290.275	-	412.830	877.445
Gezonde leefomgeving	143.042	-	64.272	78.770
Kansrijke start	42.766	-	-	42.766
Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers	196.874	-	61.941	134.933
Wabo	290.000	-	90.000	200.000
Tijdelijke versterking projecten	59.000	-	59.000	-
Energietransitie	100.000	-	100.000	-
Functiewaardering	1.604.260		709.115	895.145
	5.488.436	102.000	1.951.668	3.638.768
Totaal eigen vermogen	**8.868.135**	**102.000**	**1.951.668**	**7.018.467**

Toelichting per reserve

Egalisatiereserve

Op 19 december 2018 heeft het algemeen bestuur de beleidsnota weerstandvermogen en risicobeheersing vastgesteld. Daarin is besloten om gebruik te maken van een egalisatie-reserve. Deze reserve wordt gebruikt om tussentijdse fluctuaties in het begrotingssaldo op te vangen. De egalisatiereserve heeft een omvang van tussen de 2% en 5% van het begrotingstotaal.

Toerekening reservemutaties onderdeel organisatie

Een aantal van de bestemmingsreserves is gekoppeld aan het onderdeel organisatie. Deze reserves dienen de gehele organisatie. Het betreft (een deel van) de bestemmings-reserve 'in te halen werkzaamheden' en de bestemmingsreserve 'tijdelijke versterking projecten'. De mutaties op deze bestemmingsreserves rekenen we daarom, conform de afgesproken verdeling, toe naar de andere programma's. Deze toerekening is als volgt:

	Verdeling naar programma's	In te halen werkzaamheden	Tijdelijke versterking projecten	Totaal toegerekende reservemutaties
Gezondheid	38,5%	58.198	22.715	80.913
Crisisbeheersing	5,8%	8.767	3.422	12.189
Brandweer	55,7%	84.198	32.863	117.061
Totaal onderdeel organisatie	**100,0%**	**151.163**	**59.000**	**210.163**

Gezondheidsmonitor

De GGD voert in een vierjaarlijkse cyclus verschillende gezondheidsmonitors uit. Gelet op ontwikkelingen in het sociaal domein is besloten om deze monitors dusdanig uit te zetten dat uitkomsten op gebiedsniveau beschikbaar komen. De lasten voor het uitvoeren van de gezondheidsmonitors op gebiedsniveau variëren van € 75.000 tot € 160.000. De reserve gezondheidsmonitors is gevormd om de lasten van de verschillende monitors te egaliseren.

Uitwerkingskader Meldkamer

De bestemmingsreserve is bedoeld voor de verdere ontwikkeling van de meldkamer en de overgang van diverse koppelingen naar één landelijk meldsysteem (LMS).

Jeugdgezondheidszorg/JGZ 3.0

In 2018 heeft de bestuurscommissie Gezondheid ingestemd met het programma JGZ 3.0. Dit programma richt zich op het toekomstbestendig maken van de JGZ. In 2024 heeft de bestuurscommissie Gezondheid kennisgenomen van de resultaten van het programma JGZ 3.0. Hierbij is ingestemd met het vervolgtraject gericht op de implementatie, borging en doorontwikkeling van de programmaresultaten. In 2025 zal de bestemmingsreserve worden ingezet voor het vervolgtraject met name gericht op inbedding in de reguliere organisatie.

Tweede loopbaanbeleid

Vanaf 2006 is de FLO afgeschaft. Hiervoor is het tweede loopbaanbeleid in de plaats gekomen. Medewerkers die twintig jaar in een repressieve functie zitten, kunnen via deze voorziening gefaciliteerd worden om een tweede loopbaan te starten en uit de repressieve functie te stappen. Medewerkers kunnen deze tweede loopbaan zowel intern als extern invullen. Hierbij zetten we loopbaancoaching in om zo een zo goed mogelijke nieuwe baan te vinden. De kosten die hieraan verbonden zijn, kunnen onder andere bestaan uit loopbaancoaching, studiekosten en de afbouwregeling van de ORT-vergoeding.

In te halen werkzaamheden
Bij de jaarrekening 2020 is voorgesteld om een deel van het resultaat van 2020 te bestemmen voor in te halen werkzaamheden. Het bestuur heeft conform besloten en daarom is hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd. Vanwege de coronacrisis hebben we de werkzaamheden nog niet (volledig) ingehaald. Deze pakken we op basis van een geactualiseerde uitvoeringsplanning op. Bij de bestuursrapportages informeren wij het bestuur over de voortgang hiervan.

Gezonde leefomgeving
De bestemmingsreserve Gezonde leefomgeving is ingesteld voor het dekken van de kosten van de personele capaciteit voor de extra adviesvragen op het terrein van Gezonde leefomgeving. Deze extra adviesvragen hangen samen met de invoering van de Omgevingswet. In 2024 heeft de bestuurscommissie gezondheid besloten om deze opdracht ten aanzien van gezonde leefomgeving met één jaar te verlengen tot en met 2025.

Kansrijke start
De bestemmingsreserve Kansrijke Start is gevormd bij de resultaatbestemming 2021. Deze reserve is ingesteld ter dekking van de kosten van de provinciale aanjager Kansrijke Start. Het restant van de bestemmingsreserve wordt ingezet voor ondersteuning en uitbouw van Kansrijke Start binnen het FrIZA.

Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers
De bestemmingsreserve Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA) is ingesteld voor het dekken van de kosten van de opleiding tot verpleegkundig specialist. De inzet van verpleegkundig specialisten is onderdeel van taakdifferentiatie binnen de jeugdgezondheidszorg en moet bijdragen aan het oplossen van de krapte aan artsen. Hiermee beogen we uiteindelijk een toekomstbestendige uitvoering van de jeugdgezondheidszorg binnen de PGA.

Wabo
Op de huidige maatwerkpakketten worden meer kosten gemaakt dan we nu aan bijdrage ontvangen. Verwacht wordt dat de nieuwe Omgevingswet invloed heeft op de afname van de maatwerkpakketten. De hogere kosten dekken we vanuit de bestemmingsreserve.

Tijdelijke versterking projecten
Vanaf 2022 lopen er een aantal grootschalige projecten zoals de bouwagenda en de herijking van de inkoopstrategie. Het opzetten van deze projecten financieren we uit de bestemmingsreserve.

Energietransitie
De energietransitie brengt nieuwe veiligheidsrisico's voor de fysieke leefomgeving met zich mee. Het is moeilijk in te schatten in hoeverre de energietransitie extra inspanningen op hoger tempo van ons vraagt. Daarom is een bestemmingsreserve gevormd zodat eventuele effecten voorlopig niet worden doorberekend in de gemeentelijke bijdragen.

Functiewaardering
De bestemmingsreserve functiewaardering is gevormd bij de resultaatbestemming in de jaarrekening 2023. Deze reserve is bedoeld als tijdelijke overbrugging van de gevolgen van de functiewaardering jeugdverpleegkundigen en doktersassistenten. Deze functies zijn indicatief gewaardeerd vooruitlopend op implementatie van het nieuwe functiehuis en functiewaarderingssysteem HR21. De bestemmingsreserve is eveneens bedoeld voor het dekken van de projectkosten voor de overgang naar en implementatie van HR21.

Voorzieningen

	Saldo 01.01.2024	Stortingen	Onttrekkingen	Vrijval	Saldo 31.12.2024
Verplichtingen, verliezen, risico's					
Voorziening opgebouwde spaaruren	115.376	4.567	34.744	-	85.199
Voorziening FLO-overgangsrecht	7.975.509	402.257	924.353	-	7.453.413
Voorziening spaaruren IKB	775.470	653.453	97.528	-	1.331.395
Voorziening RVU		187.533			187.533
	8.866.355	1.247.810	1.056.625	-	9.057.540
Egalisatie van lasten					
Groot onderhoud Harlingertrekweg	290.054	76.755	197	-	366.612
Groot onderhoud brandweerkazernes	1.795.300	603.136	192.682	120.000	2.085.754
	2.085.354	679.891	192.879	120.000	2.452.366
Totaal voorzieningen	**10.951.709**	**1.927.701**	**1.249.504**	**120.000**	**11.509.906**

Toelichting per voorziening

Voorziening opgebouwde spaaruren

In het verleden konden medewerkers (op grond van de op dat moment geldende CAR/UWO) van de toenmalige HVD Fryslân en van verschillende thuiszorgorganisaties verlofuren sparen op basis van een spaarcontract. De gespaarde verlofuren kunnen in de toekomst door medewerkers worden aangewend om langdurig verlof op te nemen. De mogelijkheid om extra verlof te sparen is enige jaren geleden beëindigd, met als gevolg dat er geen nieuwe spaarcontracten bijkomen. De voorziening is bedoeld voor de afwikkeling van het aantal uren dat is gespaard.

Voorziening FLO-overgangsrecht

Na de afkoop van het FLO-overgangsrecht door de gemeente Leeuwarden, komen de lasten van deze regeling voor rekening van Veiligheidsregio Fryslân. Per 1 januari 2018 bedroeg de totale resterende verplichting voor deze regeling tot einddatum (nu voorzien in 2042) nog € 9,4 miljoen. Deze verplichting is contant gemaakt tegen een disconteringsvoet van 2,5%, wat leidt tot een voorziening per 1 januari 2018 van € 7,1 miljoen. Dit bedrag is vanuit de ontvangen afkoopsom in de voorziening gestort.

De voorziening wordt bepaald conform de volgende uitgangspunten:

- De rechten van personeelsleden inzake FLO-overgangsrecht zijn gebaseerd op de huidige bepalingen uit hoofdstuk 9a tot en met 9f van de CAR.
- De FLO-rechten zijn gewaardeerd op basis van het cao-loon dat bekend was bij het opmaken van de jaarrekening. In dit geval is dit de cao die geldt voor 2024. De loonsverhoging voor 2025 e.v. is gebaseerd op Macro Economische Verkenning (MEV25). Dit leidt tot een indexering van 3,9% voor 2025, gevolgd door 3,8% voor 2026, 4,8% voor 2027 en 4% voor 2028 en volgende jaren.
- Voor het contant maken van de verplichting en de bespaarde rente wordt gebruik gemaakt van de rente zoals deze is opgenomen in de overeenkomst met de gemeente Leeuwarden. De opgenomen rente betreft 2,5%.
- We berekenen de rente op de kasstroom per 1 januari in plaats van 31 december van het betreffende jaar.
- Bij het opnemen van de verplichtingen houden we geen rekening met de kans op het vervallen van rechten door natuurlijk verloop.

Gedurende 2023 is de totale onttrekking voor de werkelijke uitgaven per saldo € 0,9 miljoen. Daarnaast is € 0,7 miljoen gedoteerd voor onder andere cao-verhoging en het verhogen van de indexatie en is rente toegevoegd (2,5%/ € 0,2 mln.).

Voorziening spaaruren IKB
Vanuit het Individuele Keuze Budget (IKB) is het mogelijk om verlofuren te kopen en deze uren op te sparen. Dit betreft een arbeidskostengerelateerde verplichting die een niet-voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent.

Voorziening RVU
Op 30 mei 2023 is in het Landelijke Overleg Arbeidsvoorwaarden Veiligheidsregio's (LOAV) een afspraak gemaakt over een tijdelijke RVU (Regeling voor Vervroegde Uittreding). Als er aan de voorwaarden wordt voldaan, is er recht op deelname aan de RVU-regeling. De voorziening is bepaald aan de hand van de Vaststellingsovereenkomsten die met de betreffende medewerkers zijn gemaakt, rekening houdend met de wettelijk bepaalde vergoeding, de arbeidsomvang en de resterende looptijd.

Groot onderhoud Harlingertrekweg
Uit het meerjarenonderhoudsplan voor het hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg blijkt een gemiddelde last voor groot onderhoud van € 76.755 per jaar. Voor de egalisatie van deze lasten hebben we een voorziening gevormd. De stand van deze voorziening sluit aan op het meerjarenonderhoudsplan.

Groot onderhoud brandweerkazernes
Uit het meerjarenonderhoudsplan voor de 48 eigen kazernes en 18 huurkazernes blijkt een gemiddelde last voor groot onderhoud van € 603.136 per jaar. Voor de egalisatie van deze lasten hebben we een voorziening getroffen. De stand van deze voorziening sluit aan op het meerjarenonderhoudsplan.

Langlopende schulden

De langlopende schulden zijn betrokken bij de Bank Nederlandse Gemeenten en de Waterschapsbank. Het verloop is als volgt:

Stand per 1 januari 2024	€ 50.187.182
Nieuw aangetrokken	-
Reguliere aflossingen	€ 5.167.960
Extra aflossingen	-
Stand per 31 december 2024	**€ 45.019.222**

De rentelast van de langlopende leningen in 2024 bedraagt € 764.556.

Overlopende passiva

	31.12.2024	**31.12.2023**
Vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	€ 1.198.151	€ 969.912
Overlopende rente	€ 290.858	€ 323.732
Overige overlopende passiva	€ 10.460.728	€ 9.934.647
	€ 11.949.737	**€ 11.228.292**

Vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel

	Saldo 01.01.2024	Ontvangsten	Besteed/betaald	Saldo 31.12.2024
Rijk				
CTB	745.716	-	745.716	-
Therapiefalen bij scabiës	32.135	-	-	32.135
LFR Haakarmbakken	23.975	-	15.983	7.992
Verduurzaming Kazerne Vlieland	-	53.739	-	53.739
Verduurzaming hoofdkantoor	-	47.836	-	47.836
Meerkosten COVID-19 VWS	-	171.390	-	171.390
VWS VIP Pijler 1	-	704.659	698.606	6.053
VWS VIP Pijler 5	-	132.000	129.823	2.177
VWS VIP Pijler 6	-	283.732	117.220	166.512
Totaal Rijk	**801.826**	**1.393.356**	**1.707.348**	**487.834**
Overige Nederlandse overheidslichamen				
CTB	750	-	-	750
Opvoedpunt	23.552	15.450	12.563	26.439
Supranet	6.863	-	-	6.863
Tel mee met Taal	32.413	-	-	32.413
Seker en Sûn 2e fase	39.253	-	39.253	-
JOGG	18.621	19.000	19.815	17.806
Preventieve activiteiten	13.921	-	13.921	-
Grip op onbegrip	15.046	-	15.046	-
Vitaal en in balans op het platteland	2.667	-	2.667	-
Kanker op de kaart	15.000	86.198	119.826	-18.629
STORM	-	400.000	346.493	53.507
SPUK/GALA mentale gezondheid	-	17.606	-	17.606
Bruggenbouwer provinciale ketenregisseurs en gezondheidsbevordering	-	16.000	1.370	14.630
Sociale voedseltuinen	-	31.970	10.854	21.116
Het beste idee van TD	-	3.000	-	3.000
FRIZA	-	2.714.000	2.314.155	399.845
Samenwerking tussen Acute en Niet-Acute Zorgketens	-	174.775	39.803	134.972
Totaal Overige Nederlandse overheidslichamen	168.086	3.477.999	2.935.767	710.317
Totaal vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	**969.912**	**4.871.354**	**4.643.115**	**1.198.151**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet uit de balans blijkende verplichtingen hebben betrekking op:

- Huurcontracten die zijn aangegaan voor de hoofd-, team- en consultatiebureaulocaties jeugdgezondheidszorg, brandweerkazernes en een aantal overige locaties. De diverse contracten hebben verschillende looptijden. Dit resulteert in een jaarlijkse verplichting van € 1,97 miljoen (kale huur en servicekosten) per jaar. Deze verplichtingen hebben een looptijd van langer dan één jaar.
- Daarnaast is sprake van leaseverplichtingen voor auto's van € 172.228 per jaar.
- De verplichting met betrekking tot het saldo vakantiedagen is in overeenstemming met het BBV niet opgenomen in de balans, omdat zij een meerjarig gelijkblijvend volume kent. De waarde van de openstaande verlofdagen bedraagt € 1.560.000 ultimo 2024.

- Tot op heden gaan veiligheidsregio's verschillend om met medewerkers met PTSS-symptomen. Voor veiligheidsregio's wordt op dit moment een landelijke regeling voor PTSS uitgewerkt. Met deze regeling wordt PTSS voor veiligheidsregio's als beroepsziekte erkend. Dit in navolging van bijvoorbeeld Defensie en Politie. Een belangrijk onderdeel van de regeling zijn preventieve maatregelen om PTSS te voorkomen. In de regeling is een bepaling opgenomen dat ook erkende PTSS-gevallen met terugwerkende kracht rechten kunnen ontlenen aan de regeling. Verder is de minister gevraagd bij te dragen aan de collectieve kosten voor uitvoering van de regeling. Afhankelijk van de parlementaire besluiten over de voorjaarsnota worden hiervoor gelden toegekend.
  Bij het ingaan van deze regeling bestaat een (financieel) risico voor toepassing van de regeling met terugwerkende kracht en de mogelijke negatieve uitkomst over de voorjaars-nota waardoor alle inspanningen en de daaruit voorvloeiende financiële consequenties op dit gebied door de eigen veiligheidsregio moeten worden gedragen.

6.3.3. Toelichting op de programmarekening

Totstandkoming begroting na wijziging

In het algemeen bestuur (AB) van 14 maart 2024 is de eerste begrotingswijziging voor 2024 vastgesteld. Met de eerste bestuursrapportage stelde het AB de tweede begrotings-wijziging voor 2024 vast op 17 juli 2024. De derde begrotingswijziging is met de tweede bestuursrapportage op 11 december 2024 vastgesteld door het AB. Dit is ook de definitieve begroting. Ten opzichte van de primitieve begroting zijn de volgende wijzigingen aangebracht:

- **Eerste wijziging**
  In de eerste begrotingswijziging worden wijzigingen doorgevoerd voor de autonome ontwikkelingen. Zo wordt op basis van de afspraken in de financiële verordening de indexatie voor de loonkosten geactualiseerd. Ook wordt een voorlopige verrekening van scenario 3 doorgevoerd en zorgt het rijksvaccinatieprogramma voor een wijziging. Daarnaast zijn de aanvullende extra middelen voor de BDuR voor 2024 toegevoegd en wordt de begrote storting in de egalisatiereserve teruggedraaid.
- **Tweede wijziging**
  Gelet op het aangepaste kader voor begrotingsrechtmatigheid heeft een actualisatie van de baten en lasten voor aanvullende werkzaamheden, subsidies en specifieke uitkeringen plaatsgevonden. Uitgangspunt voor de uitvoering van aanvullende werkzaamheden is dat deze geen effect hebben op de gemeentelijke bijdrage. De betreffende wijzigingen van de begroting zijn dan ook budgettair neutraal. Daarnaast heeft er een actualisatie plaatsgevonden van de uitvoeringsplanning reservemutaties.
- **Derde wijziging**
  Dit betreft de wijziging waarin de uitwerking van het arbeids-voorwaardenakkoord is opgenomen. Gelet op het aangepaste kader voor begrotingsrechtmatigheid heeft ook een actualisatie van de baten en lasten voor de najaarscampagne COVID plaatsgevonden. In verband met de vertraging in de investeringsplanning, zijn de werkelijke rentelasten lager dan begroot. Dit wordt via de begrotingswijziging gecorrigeerd en teruggestort naar de gemeenten. Daarnaast is het effect van de geactualiseerde uitvoeringsplanning bestemmings-reserves doorgevoerd.

Toelichting afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting na wijziging

Zoals bij begroting 3.0 is afgesproken wordt het resultaat van organisatie naar rato toegerekend aan de programma's. De afwijkingen op dit onderdeel worden door een apart kopje, na de toelichting op de afwijking van de programma's, toegelicht.

Programma	Resultaat regulier	Resultaat organisatie	Resultaat incl. doorbelasting organisatie
Gezondheid	-386.000	121.000	-265.000
Crisisbeheersing	441.000	18.000	459.000
Brandweer	3.426.000	23.000	3.449.000
Totaal	**3.481.000**	**162.000**	**3.643.000**

Programma Gezondheid

Het programma Gezondheid sluit 2024 af met een negatief resultaat van ongeveer € 386.000. Dit resultaat is als volgt opgebouwd uit de vier pijlers van de GGD:

Pijler 1	Monitoring, signalering en advies	€	110.161	
Pijler 2	Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	€	220.803	
Pijler 3	Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises	€	207.125	-/-
Pijler 4	Toezicht houden	€	292.639	-/-
Reservemutaties bestemmingsreserves GGD		€	217.607	-/-
Totaal		**€**	**386.407**	**-/-**

De coronacrisis en de situatie van Oekraïense ontheemden hebben nog steeds invloed op het werk van de GGD maar de impact neemt wel af. De activiteiten in het kader van de coronacrisis bestonden uit het in stand houden van een basiscapaciteit voor vaccineren en het uitvoeren van een najaarscampagne voor COVID. Deze activiteiten zijn ook in 2024 verantwoord binnen pijler 3. Het leveren van zorg aan Oekraïense ontheemden (met name kinderen) is steeds meer geïntegreerd in de reguliere uitvoering. Financieel wordt deze zorg daarom op dezelfde wijze verantwoord als de betreffende taken (met name jeugdgezondheidszorg).

Onderstaand worden per pijler de belangrijkste oorzaken van het resultaat toegelicht.

Pijler 1 Monitoring, signalering en advies

De baten binnen deze pijler zijn ongeveer € 764.000 hoger dan begroot tegenover lasten die € 654.000 hoger zijn dan begroot. Deze hogere baten en lasten hangen samen met de uitvoering van aanvullende opdrachten voor jeugdgezondheidszorg, beleidsadvisering en gezondheidsbevordering. De hogere opbrengsten jeugdgezondheidszorg betreffen met name de vergoeding voor zorg aan Oekraïense kinderen en de subsidie voor artsen in opleiding (totaal ongeveer € 294.000). De hogere opbrengsten voor gezondheidsbevordering en beleidsadvisering betreffen in hoofdzaak het project STORM en Gezonde School. De hogere lasten hangen samen met deze opbrengsten en betreffen hoofdzakelijk personeelskosten.

Rekening houdend met de extra inzet die noodzakelijk is voor de uitvoering van de extra opdrachten is er sprake van een voordeel van € 296.000 voor de taken gezondheidsbevordering en beleidsadvisering. De belangrijkste aanvullende opdracht op het terrein van beleidsadvisering en gezondheidsbevordering betreft de inzet in het kader van FrIZA. Hiervoor ontvangt GGD Fryslân een subsidie van ruim € 2,7 miljoen. Met deze middelen wordt gewerkt aan de opgaven vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA). Een belangrijk onderdeel hiervan is het implementeren van de verschillende ketenaanpakken zoals afgesproken binnen het IZA. Van de subsidie van € 2,7 mln. is een bedrag van ongeveer € 1,5 mln. beschikbaar voor gemeenten voor het aanstellen van lokale aanjagers.

Voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ) als totaal is sprake van een nadelig saldo van ongeveer € 482.000. Dit nadelig saldo wordt met name veroorzaakt door:

- Personeelskosten (€ 365.000): de hogere personeelskosten zijn een gevolg van stijgende kosten voor vervanging van personeel als gevolg van een hoog ziekteverzuim.
- Huisvestingskosten (€ 117.000): voor de huisvestingskosten geldt dat er sprake is van een tekort als gevolg van gestegen huurprijzen en gestegen tarieven voor gas en elektra. Het tekort is minder dan voorgaande jaren als gevolg van incidentele meevallers (gunstige afrekeningen gas en elektra en nagekomen verhuuropbrengsten). In hoeverre de afrekeningen ook structureel doorwerken wordt nog onderzocht. De uitkomsten hiervan zullen worden meegenomen in de bredere bestuurlijke discussie over toekomstbestendige financiering van de GGD.

Het nadelig saldo van jeugdgezondheidszorg valt voor ongeveer € 338.000 binnen pijler 1.

Voor medische milieukunde is sprake van een voordelig saldo van ongeveer € 141.000. Ten opzichte van een voordelig saldo in 2023 van € 206.000. Het voordelig saldo hangt samen met de inschaling van een aantal medewerkers en met de opleidingssubsidie voor de arts. Voor een aantal medewerkers geldt dat zij nog niet zijn ingeschaald op het maximum van de functionele schaal. De arts heeft in het eerste halfjaar van 2024 de opleiding afgerond en is in dienst getreden. Met het afronden van de opleiding vervalt de opleidingssubsidie en komen de loonkosten volledig voor rekening van GGD Fryslân. Dit verklaart het lagere voordelig saldo ten opzichte van 2023.

Pijler 2 Uitvoerende taken gezondheidsbescherming
De baten binnen deze pijler zijn ongeveer € 718.000 hoger dan begroot tegenover lasten die € 497.000 hoger zijn dan begroot. Deze hogere baten en lasten zijn vooral een gevolg van aanvullende opbrengsten voor jeugdgezondheidszorg. Deze opbrengsten betreffen onder meer de vergoeding voor zorg aan Oekraïense kinderen (€ 100.000), rijksvaccinatieprogramma (€ 148.000) en voorzorg (€ 143.000). Verder zijn er hogere opbrengsten dan begroot voor reizigersadvisering/-vaccinatie en seksuele gezondheid. De hogere opbrengsten reizigersadvisering/-vaccinatie zijn een gevolg van een hoger aantal consulten en vaccinaties. Voor seksuele gezondheid bestaan de hogere opbrengsten uit de vergoeding voor Prep-zorg.

De uitvoering van de meer individueel gerichte werkzaamheden van de jeugdgezondheidszorg zoals stevig ouderschap, integrale vroeghulp en voorzorg worden verantwoord binnen pijler 2. Evenals bij pijler 1 is ook hier sprake van een nadelig saldo met vergelijkbare oorzaken. Het nadelig saldo bedraagt ongeveer € 144.000.

Bij de uitvoering van de publieke gezondheidszorg asielzoekers (PGA) is sprake van een voordeel van ongeveer € 154.000. De hoge bezetting van de verschillende opvanglocaties voor asielzoekers gekoppeld aan de financieringssystematiek vormen een belangrijke verklaring voor het voordelige saldo. In 2024 is de personele bezetting van het team uitgebreid, waardoor het voordelig saldo lager is dan in 2023.

Voor infectieziektebestrijding geldt dat er sprake is van een tekort van ongeveer € 20.000. Dit tekort wordt veroorzaakt door de kosten van het ontwikkelen en implementeren van een applicatie voor Elektronisch voorschrijven (EVS) binnen GGD'en. Een applicatie voor EVS richt zich op het signaleren van onveilige situaties bij het voorschrijven van medicatie. EVS is als medicatiebewakingssystemen een onderdeel van het leveren van verantwoorde zorg (Inspectie-eis).

De inzet van GGD Fryslân gericht op versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid (VIP) is gefinancierd uit een specifieke uitkering van het Ministerie van VWS. Het hoofdlijnenakkoord en de daarin opgenomen bezuiniging op pandemische paraatheid maken de toekomstige (structurele) financiering van de versterking onzeker.

De afgelopen twee jaren is de omzet van reizigersadvisering/-vaccinatie weer vergelijkbaar met de periode voor de coronacrisis. In 2024 is de bezetting van de verpleegkundigen uitgebreid om de werkdruk te verlagen en om verlofstuwmeren te voorkomen. Ten opzichte van de begroting is sprake van een voordeel van ongeveer € 66.000.

Pijler 3 Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises
De baten binnen deze pijler zijn ongeveer € 757.000 lager dan begroot tegenover lasten die € 550.000 lager zijn dan begroot. Deze afwijkingen worden vooral veroorzaakt doordat de kosten van de najaarscampagne voor COVID-19 veel lager zijn dan de bij het Ministerie van VWS ingediende begroting.

In 2024 zijn de opdrachten van het Ministerie van VWS met betrekking tot COVID-19 verder afgenomen. De opdrachten bestonden uit het in standhouden van een basiscapaciteit en infrastructuur voor vaccineren en de uitvoering van een najaarscampagne voor COVID-19. De kosten verbonden aan de uitvoering van deze opdrachten zijn volledig gedekt door de specifieke uitkeringen van het Ministerie van VWS.

Evenals in 2023 resulteert de uitvoering van forensische geneeskunde in 2024 in een nadelig saldo van ongeveer € 270.000 (ten opzichte van € 309.000 in 2023). Het nadelig saldo is met name een gevolg van de kosten die zijn gemaakt in verband met landelijke ontwikkelingen en voor het borgen van de uitvoering van de forensische geneeskunde nu en in de toekomst. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- Kosten projectleiding en extra coördinatie gericht op het realiseren van de centrum GGD constructie.
- Kosten in verband met aanbesteding medische arrestantenzorg door de Politie.
- Kosten van het opleiden van artsen in opleiding.

Deze extra kosten zijn niet meegenomen in de tariefafspraken met de Politie volgens de huidige overeenkomst. Ten dele worden deze kosten gedekt door de subsidie van het Ministerie van J&V via GGD GHOR Nederland voor borging forensische geneeskunde. Naast bovenstaande kosten dragen de kosten van externe inhuur ook bij aan het nadelig saldo. De externe inhuur is noodzakelijk in verband met druk op het rooster (24-7 beschikbaarheid) voor forensische diensten.
In tegenstelling tot de verwachting bij de jaarrekening 2023 is er nog steeds geen duidelijkheid over de structurele financiering van een toekomstbestendig uitvoering van de forensische geneeskunde. De subsidie van het Ministerie van J&V betreft tijdelijke en geen structurele financiering.

Pijler 4 Toezicht houden
Deze pijler betreft hoofdzakelijk de uitvoering van de inspecties kinderopvang op grond van de wet kinderopvang. Het team toezicht had in 2024 net als in 2023 te maken met een aantal langdurige zieke medewerkers. Om toch zoveel mogelijk inspecties uit te voeren en om te voldoen aan de 100% inspectie-eis is extra personeel ingezet. In de bekostiging van deze taak wordt onvoldoende rekening gehouden met vervanging in verband met langdurig ziekteverzuim. Het inzetten van extra personeel resulteert in een nadeel binnen deze pijler van € 293.000.

Reservemutaties bestemmingsreserves GGD
Aan de verschillende bestemmingsreserves is minder onttrokken dan begroot. In totaal is ongeveer € 218.000 minder onttrokken aan de bestemmingsreserves en dit leidt tot een nadelig saldo bij de reservemutaties. Voor een nadere toelichting op de reservemutaties wordt verwezen naar paragraaf 7.3.4 onderdeel ‘Analyse begrotingsrechtmatigheid reserves’.

Programma Crisisbeheersing

Het programma Crisisbeheersing sluit 2024 af met een positief resultaat van € 441.000.

Afwijkingen ten opzichte van de begroting:

Extra BDUR versterking CB overschot	€	182.000
BDUR regulier	€	187.000
Regulier (piket, formatie)	€	139.000
Aanvullende storting voorziening RVU en spaarverlof	€	-67.000
Regulier resultaat	**€**	**441.000**

- *Extra BDUR versterking CB overschot*

Dit overschot wordt met name veroorzaakt door het later invullen van vacatures op de functies die zijn opengesteld vanuit de aanvullende BDUR-middelen.

- *BDUR regulier*

De loonprijscompensatie op de BDUR is pas halverwege het jaar bekend en kan daardoor niet meer worden ingezet.

- *Regulier*

Het voordelig resultaat op formatie wordt verklaard door een lagere inschaling dan begroot en latere invulling van vacatures. De soms moeizame invulling van vacatures houdt verband met krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast is sprake van een klein voordelig verschil op piket.

- *Aanvullende storting voorziening RVU en spaarverlof*

Ultimo 2024 bleek een aanvullende storting in beide voorzieningen noodzakelijk.

Programma Brandweer

Het programma Brandweer sluit af met een positief resultaat van € 3.426.000.

Bouwagenda	€	2.252.000
Materieelbeheer	€	295.000
Huisvesting	€	408.000
Meldkamer	€	149.000
Loon-prijsbijstelling Bdur	€	304.000
Divers	€	18.000
Regulier resultaat	**€**	**3.426.000**

- *Bouwagenda:*

De bouwagenda is gepauzeerd waardoor de verbouw en nieuwbouw is uitgesteld. Door de langere doorlooptijden dan waar in eerste instantie rekening mee werd gehouden, kon de planning niet ingehaald worden. Dit heeft voor een voordeel gezorgd op de kapitaallasten en de reservering die is gemaakt voor de uitzetting in de exploitatie-lasten.

- *Materieelbeheer:*

Er zijn een groot aantal tankautospuiten en kleine voertuigen vervangen.
De oude voertuigen zijn verkocht en hebben voor een verkoopopbrengst gezorgd.

- *Huisvesting:*

Door een lagere prijs voor gas en elektra vallen de lasten lager uit dan verwacht.
Ook is er minder klein onderhoud nodig geweest.

- *Meldkamer:*

Er is nog onzekerheid over de inzet van de centralisten. Hiervoor lopen landelijke ontwikkelingen waardoor er voor 2024 nog sprake is van een onderuitputting.

- *Loon- prijsbijstelling BDUR:*

De loonprijscompensatie op de BDUR wordt pas halverwege het jaar bekend. Dit is vrij laat waardoor de middelen niet meer ingezet konden worden. en daarom niet meer worden ingezet.

Doorberekende organisatiekosten

Het onderdeel organisatie sluit 2024 af met een positief resultaat van € 162.000. In de begroting hebben we een post opgenomen voor personele frictie. Deze post is in 2024 niet volledig gebruikt.

Algemene dekkingsmiddelen en financiering

Rijksbijdrage BDUR

De bijdrage uit de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding was begroot op € 9,4 miljoen. Uiteindelijk valt de uitkering hoger uit, door de achteraf toegekende loon- en prijscompensatie.

Financiering

In 2024 is geen nieuwe langlopende lening aangetrokken.

Bijdrage in het nadelig saldo

De bijdrage in het nadelig saldo is conform de gewijzigde begroting geïnd bij de deelnemende gemeenten.

Benutting van de post personele fricties

De post 'personele fricties' was voor 2024 begroot op € 610.000 en is na vorming van het programma organisatie aldaar ondergebracht. Conform de nota weerstandsvermogen is de post in 2024 alleen besteed aan kosten van personele fricties, waaronder boventalligen en ww-verplichtingen.

Incidentele baten en lasten

Het resultaat voor 2024 bestaat uit een aantal incidentele effecten. Onderstaand een overzicht van de incidentele baten en lasten van 2024 (x € 1.000)

Incidentele baten en lasten	Begroting		Realisatie	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Boekwinst verkoop activa	-	-	304	-
Afwikkelingsverschillen voorgaande dienstjaren	-	-	280	31
Friese Preventie Aanpak / FrIZA	2.714	2.714	2.314	2.314
Versterking infectieziektebestrijding en voorbereiding op toekomstige pandemieën	1.120	1.120	946	946
Forensische geneeskunde			384	384
Covid	507	507	463	463
Najaarscampagne Covid	2.734	2.734	1.524	1.524
Totaal	**7.075**	**7.075**	**6.215**	**5.662**

Informatie Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op Veiligheidsregio Fryslân. Het voor Veiligheidsregio Fryslân toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000 (Algemeen Bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Gegevens 2024	
Bedragen x € 1	**W. K. Kleinhuis**
Functiegegevens	**Algemeen directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 183.370
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.432
Subtotaal	*€ 206.802*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 206.802**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2023	
Bedragen x € 1	**W. K. Kleinhuis**
Functiegegevens	**Algemeen directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 176.591
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.647
Subtotaal	*€ 199.238*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
Bezoldiging	**€ 199.238**

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 2.100 of minder

Gegevens 2024	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**
de heer Buma (Leeuwarden)	voorzitter Algemeen Bestuur, voorzitter Dagelijks Bestuur
de heer Brouwer (Achtkarspelen)	lid Algemeen Bestuur
de heer Stoel (Ameland)	lid Algemeen Bestuur
de heer Agricola (Dantumadiel, vanaf 04-11-2024 De Fryske Marren)	lid Algemeen Bestuur
Mevrouw Haga (Dantumadiel)	lid Algemeen Bestuur
de heer Veenstra (De Fryske Marren, vanaf 19-11-2024 Smallingerland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Sjerps (Harlingen)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Fokkens (Heerenveen)	lid Algemeen Bestuur
de heer Kramer (Noardeast-Fryslân)	lid Algemeen Bestuur
de heer Werkman (Ooststellingwerf)	lid Algemeen Bestuur
de heer Bouwman (Opsterland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw van Gent (Schiermonnikoog)	lid Algemeen Bestuur
de heer Rijpstra (Smallingerland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw de Vries (Súdwest-Fryslân)	lid Algemeen Bestuur, lid Dagelijks Bestuur
de heer Cazemier (Terschelling)	lid Algemeen Bestuur
de heer Gebben (Tytsjerkstradiel)	lid Algemeen Bestuur, lid Dagelijks Bestuur
de heer Schrier (Vlieland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Waanders (Waadhoeke)	lid Algemeen Bestuur
de heer van de Nadort (Weststellingwerf)	lid Algemeen Bestuur
de heer de Vries (Opsterland)	lid Dagelijks Bestuur
mevrouw Zonderland (Weststellingwerf)	lid Dagelijks Bestuur

De leden van het Algemeen en Dagelijks Bestuur ontvangen voor deze functie geen vergoeding van Veiligheidsregio Fryslân.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking, die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

6.3.4. Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Lasten

Zie hieronder voor de uitwerking van de over- en onderschrijdingen per programma.

Programma	Overschrijding in het kader van begrotings-rechtmatigheid	Overschrijding meetellend in het oordeel van de accountant
Gezondheid	395.000	-
Crisisbeheersing	-310.000	-
Brandweer	-1.622.000	-
Totaal	**-997.000**	**-**

In bovenstaand overzicht is het onderdeel organisatie, conform de uitgangspunten van begroting 3.0, verdeeld naar de diverse kolommen. Zie ook onderdeel '1. Resultaat' van het jaarverslag.

Overschrijding van de lasten ten opzichte van de begroting na wijziging

De gerealiseerde lasten zijn voor het programma Gezondheid hoger dan begroot. In beginsel zijn dit begrotingsoverschrijdingen en is er daarom sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. Hieronder volgt een toelichting waarom deze begrotingsoverschrijdingen geen effect hebben op het rechtmatigheidsoordeel.

Overschrijding programma Gezondheid
Bij de GGD is er sprake van een overschrijding van de begroting. Hier liggen een aantal redenen aan ten grondslag:

- De belangrijkste oorzaak van het negatieve resultaat betreft een tekort op huisvestingskosten en extra formatiekosten als gevolg van hogere ziektevervanging.
- Daarnaast ontstaat deze overschrijding door aanvullende stortingen in voorzieningen RVU en verlofsparen.

Het tekort op huisvesting en formatie is tijdig aangekondigd. In zowel de eerste bestuursrapportage (behandeling in AB van 17 juli 2024) als de tweede bestuursrapportage (AB d.d. 11 december 2024) is dit aangekondigd. Daarnaast is er sprake is van een begrotingsoverschrijding die past binnen het bestaande beleid van het algemeen bestuur conform artikel 3.4c van het addendum bij de financiële verordening.

Onderschrijding van lasten ten opzichte van de begroting na wijziging

Er is sprake van begrotingsonderschrijdingen. Deze onderschrijdingen hebben niet geleid tot begrotingswijzigingen, maar zijn wel tijdig gemeld aan het algemeen bestuur via de bestuursrapportages. De belangrijkste onderschrijding betreft de onderuitputting op kapitaallasten bij de brandweer (eerste en tweede bestuursrapportage 2024), en het niet volledig aanwenden (onderbesteding) van de versterkingsmiddelen voor de BDuR (eerste en tweede bestuursrapportage 2024).

Onderschrijding programma Crisisbeheersing
Op het programma Crisisbeheersing zijn de lasten circa € 310.000 lager dan begroot. Een belangrijke reden hiervoor betreft het niet volledig aanwezen van de versterkings-middelen voor de BDuR. Tijdens de bestuursrapportages is dit gemeld aan het bestuur.

Onderschrijding programma brandweer
Op het programma Brandweer zijn de lasten € 1,16 miljoen lager dan begroot.
Een belangrijke reden hiervoor betreft lagere kapitaallasten als gevolg van vertraging in de realisatie van de investeringsagenda. Tijdens de bestuursrapportages is dit gemeld aan het bestuur.

Baten

Zie hieronder voor de uitwerking van de over- en onderschrijdingen van de baten per programma.

Programma	Overschrijding in het kader van begrotings-rechtmatigheid	Overschrijding meetellend in het oordeel van de accountant
Gezondheid	931.000	-
Crisisbeheersing	153.000	-
Brandweer	1.833.000	-
Totaal	**2.899.000**	**-**

Overschrijding van de baten ten opzichte van de begroting na wijziging

Overschrijding programma Gezondheid
De overschrijding bij de baten heeft met name betrekking op extra opbrengsten voor jeugdgezondheidszorg. Voor een uitgebreidere toelichting op de afwijking bij de baten wordt verwezen naar de toelichting op de programmarekening van het programma gezondheid (paragraaf 7.3.3).

Overschrijding programma Crisisbeheersing
Op het programma Crisisbeheersing zijn de baten circa € 153.000 hoger dan begroot. Dit betreft de loon- en prijsbijstelling op de BDuR die in juli ontvangen is. Tijdens de tweede bestuursrapportage is dit gemeld aan het bestuur.

Overschrijding programma Brandweer
Op het programma Brandweer zijn de baten € 1,83 miljoen hoger dan begroot. Dit betreft voor het grootste deel de loon- en prijsbijstelling op de BDUR. Dit is tijdens de tweede bestuursrapportage gemeld. Daarnaast zijn er verkoopopbrengsten gerealiseerd door het afstoten van voertuigen wat volledig is afgeschreven en vervangen door nieuwe voertuigen.

Onderschrijding van de lasten ten opzichte van de begroting na wijziging

Niet van toepassing.

Analyse begrotingsrechtmatigheid reserves

Bestemmingsreserves	Begrote onttrekking	Grealiseerd onttrekking	Verschil
Gezondheidsmonitor	145.000	145.000	-
Jeugdgezondheidszorg/JGZ 3.0	300.000	300.000	-
Tweede loopbaanbeleid	-	9.510	-9.510
In te halen werkzaamheden	458.102	412.830	45.272
Gezonde leefomgeving	100.000	64.272	35.728
Kansrijke start	16.000	-	16.000
Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers	115.000	61.941	53.059
Wabo	90.000	90.000	-
Tijdelijke versterking projecten	59.000	59.000	-
Energietransitie	100.000	100.000	-
Functiewaardering	821.938	709.115	112.823
Totaal	**2.205.040**	**1.951.668**	**253.372**

Lagere onttrekkingen

In te halen werkzaamheden

Er is lager onttrokken uit deze reserve dan bergroot. Dit betreft het project optimalisatie Afas. VRF werd in dit project ondersteund door een externe partij, die helaas niet de kwaliteit leverde, die was afgesproken. Dit heeft ertoe geleid dat er een nieuwe partij gevonden moest worden en het project vertraagd is.

Gezonde leefomgeving

De kosten van adviesteam gezonde leefomgeving zijn in 2024 lager dan begroot. Het gaat dan om lagere kosten van externe projectleiding. De lagere kosten betekenen ook een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve gezonde leefomgeving (ongeveer € 36.000).

Kansrijke Start

Het restant van de bestemmingsreserve Kansrijke Start is beschikbaar voor ondersteuning en uitbouw van Kansrijke Start binnen het FrIZA. Hiermee is het een aanvulling op de middelen die vanuit SPUK IZA beschikbaar zijn voor Kansrijke Start. Doordat er in 2024 sprake was van onderbesteding van de middelen vanuit SPUK IZA was een aanvulling vanuit de bestemmingsreserve niet noodzakelijk.

Publieke gezondheidszorg asielzoekers

De bestemmingsreserve publieke gezondheidszorg asielzoekers (PGA) is bedoeld voor het dekken van de kosten voor de opleiding van een tweetal medewerkers tot verpleegkundig specialist. Voor deze medewerkers geldt dat de opleiding gespreid zal worden over een langere periode dan de oorspronkelijke duur van twee jaren. Dit in verband met het inpassen van de opleiding in de reguliere werkzaamheden. De spreiding van de opleidingen over langere periode maakt ook dat de jaarlijkse kosten lager zijn. In 2024 wordt als gevolg hiervan € 53.000 minder onttrokken dan begroot.

Functiewaardering

De bestemmingsreserve functiewaardering is onder meer bedoeld voor het (tijdelijk) dekken van de gevolgen van de functiewaardering jeugdverpleegkundigen en doktersassistenten. De werkelijke kosten in 2024 zijn lager dan ingeschat bij de begroting. Met name de nabetaling over 2023 valt lager uit als gevolg van lagere werkgeverslasten. De lagere kosten leiden tot een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve dan begroot van ongeveer € 113.000.

Analyse begrotingsrechtmatigheid investeringskredieten

Zie onderdeel 8.7 Investeringskredieten 2024 voor het overzicht van de begrote en gerealiseerde kredieten. Er is geen sprake van begrotingsoverschrijding groter dan € 50.000.

6.4. Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid Dagelijks Bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.
In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Dagelijks Bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het Algemeen Bestuur op 13 juli 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 3.395.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het Dagelijks Bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 1.547.500 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 3.395.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het dagelijks overigens een bedrag van € 985.000 acceptabel op basis van door het algemeen bestuur vastgestelde afspraken.

6.5. SiSa-bijlage bij de jaarrekening

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2025									
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**		**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A2**	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A2 / 01*					
				10.822.347					
VWS	**H29**	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A29/01*	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A29/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H29/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – Inclusief verantwoording tussen medeoverheden *Aard controle D2* *Indicator: H29/04*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee/ Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/05*	Toelichting - verplicht als bij H29/05 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/06*
			1	1045606	Kwetsbaarheden wegnemen	€ 698.606	€ 1.251.589	Ja	
			2	1045606	Versneld opleiden	€ 129.823	€ 224.640	Ja	
			3	1045606	Landelijke Functie opschaling Infectieziektebesctrijding (transitiecapaciteit)	€ 117.220	€ 117.220	Ja	

			Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A29/07*	Kopie Naam van de pijler *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A29/08*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H29/09*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: H29/10*		
		1	1045606	Kwetsbaarheden wegnemen	Ja	Ja		
		2	1045606	Versneld opleiden	Ja	Ja		
		3	1045606	Landelijke Functie opschaling Infectieziektebestrijding (transitiecapaciteit)	Ja	Ja		
VWS	**H29B**	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordings-informatie voor die GGD invullen *Aard controle R* *Indicator: H33/01*	Naam van de pijler *Aard controle R* *Indicator: H33/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: H33/03*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/nee?Nvt) *Aard controle D2* *Indicator: H33/04*	Toelichting - verplicht als bij H29B/04 "Nee" is ingevuld *Aard controle D2* *Indicator: H33/04*	
		1	50444 Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Utrecht	Versneld opleiden	€ 35.289	Ja		

VWS	H33	**Regeling specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie**	Besteding (jaar T) COVID-19-vaccinaties conform basiscapaciteit *Eerste halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/01*	Heeft u de infrastructuur ingericht ten behoeve van de basiscapaciteit covid-19-vaccinatie? (Art. 3, lid 1, onder b) (ja/nee) *Eerste halfjaar* *Aard controle D1* *Indicator: H33/02*	Besteding (jaar T) inzake voorbereidende werkzaamheden (Art. 3 lid 1, onder c) *Eerste halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/03*	Heeft u (na schriftelijke mededeling aan de minister van VWS) de infrastructuur die specifiek voor COVID-19-vaccinaties is opgezet, ingezet voor andere activiteiten die vallen onder de wettelijke taak op grond van artikel 6, eerste lid van de Wpg? (Ja/Nee) *Eerste halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/04*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve activiteiten (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Eerste halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/05*
			€ 426.285	Ja	€ 37.070	Nee	
			Besteding (jaar T) COVID-19-vaccinaties *Tweede halfjaar* *Aard controle R* *Indicator: H33/06*	Heeft u (na schriftelijke mededeling aan de minister van VWS) de infrastructuur die specifiek voor COVID-19-vaccinaties is opgezet, ingezet voor andere activiteiten die vallen onder de wettelijke taak op grond van artikel 6, eerste lid van de Wpg? (Ja/Nee) *Tweede halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/07*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve activiteiten (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Tweede halfjaar* *Aard controle D2* *Indicator: H33/08*		
			€ 1.524.006	Nee			

6.6. Bijlage Taakvelden

Artikel 24 lid 3c BBV geeft aan dat in de jaarrekening een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld moet worden opgenomen.

#	Taakveld	Lasten	Baten
0.4	Overhead	21.613.033	712.737
0.5	Treasury	-	-
0.8	Overige baten en lasten	414.830	-
0.9	Vennootschapsbelasting (vpb)	1.261	-
0.10	Mutaties reserves	102.000	1.951.669
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	45.230.626	61.943.368
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.981.828	1.490.540
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.299.968	2.612.648
7.1	Volksgezondheid	41.504.409	47.512.959
8.3	Wonen en bouwen	-	567.161
Totalen		**113.147.955**	**116.791.081**

Het programma Gezondheid verantwoorden we voor het grootste gedeelte onder taakveld 7.1 Volksgezondheid, met uitzondering van Forensisch en Toezicht & Inspecties. Forensisch wordt verantwoord onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid. Toezicht & Inspecties verantwoorden we onder 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. Het Programma Veiligheid valt grotendeels onder taakveld 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer met uitzondering van de WABO, welke onder 8.3 Wonen en bouwen wordt verantwoord. De organisatiekosten verantwoorden we onder 0.4 overhead, waarbij treasury een apart taakveld is.

Deel III Overig
Veiligheidsregio Fryslân

7. Overige gegevens

7.1. Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 en van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2024 en de toelichtingen daarop;
- de balans per 31 december 2024;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024;
- de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 19 juni 2024 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.100.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 55.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Deel I, jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- Deel II, overige gegevens en bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde eisen

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) van de Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 van de Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2024 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) van de Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2024, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2024 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader d.d. 19 juni 2024 en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 19 juni 2024, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeenschappelijke regeling.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 20 maart 2025

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. E.J. Jongsma RA

7.2. Voorgestelde resultaatbestemming

Het dagelijks bestuur stelt voor het voordelig resultaat van € 3.643.000 over het boekjaar 2024 als volgt te bestemmen:

Omschrijving	Voorstel tot bestemming	Toelichting
Reserve functiewaardering - Reservering restant HR 21 & FUWA	€ 1.270.000	Bij de resultaatbestemming in de jaarrekening 2023 is besloten om een reserve functiewaardering te vormen. Daarmee is de financiering voor de functiewaardering bij de GGD voor de jaren 2023 (terugwerkende kracht), 2024 en een deel van 2025 geborgd. Ook zijn daarmee middelen gereserveerd voor de uitvoering van het project HR21. Voor 2025 is er nog geen sprake van een volledige financiering voor FUWA en HR21. In de vergadering van februari 2024 is bestuurlijk afgesproken dat het rekeningresultaat 2024 hier naar verwachting een oplossing voor zou kunnen bieden en dat wij hier op terug zouden komen. Omdat voor de GGD vervolgacties nodig zijn via een nieuwe bestuurlijke opdracht, ontstaat een extra te overbruggen periode, te weten het boekjaar 2026. Dit betreft zowel het tekort n.a.v. de FUWA als het tekort door de huisvestingskosten. Daarom wordt voorgesteld het tekort bij de GGD voor het restant van 2025, en voor het volledige jaar 2026 te financieren vanuit het resultaat 2024.
Reserve frictiekosten	€ 1.773.000	Daarbij is aanvullend besproken om een reservering te maken voor de organisatiekosten als gevolg van mogelijke oplossingsrichtingen voor het tekort bij de GGD (onderzoekskosten, afkopen huurcontracten, reorganisatiekosten etc.) en de uitkomsten van het dekkingsplan. Voorgesteld wordt om het restant van het resultaat 2024 hiervoor te bestemmen.
Reservering projecten	€ 200.000	Op het gebied van Informatiehuishouding en Informatiebeveiliging is de afgelopen jaren achterstand ontstaan in het voldoen aan wet- en regelgeving. Met een eenmalige extra inzet kunnen we externe partijen inhuren, die ons helpen om de meest prangende achterstanden weg te werken. Bij informatiehuishouding betreft het archiefzaken en beleidsdocumenten, bij informatiebeveiliging gaat het om Bedrijfscontinuïteitsoefeningen, gebruikerstrainingen en een zogenaamde nieuwe penetratietest.
Totaal te bestemmen resultaat	**€ 3.243.000**	
Terugstorten gemeenten	€ 400.000	
Totaal	**€ 3.643.000**	

7.3. Vaststelling

Hiermee verklaart het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden dat het jaarverslag en de jaarrekening 2024 van de gemeenschappelijke regeling zijn opgemaakt in overeenstemming met het ter zake vastgestelde "Besluit Begroting en Verantwoording".

Het jaarverslag en de jaarrekening 2024 zijn op 10 juli 2025 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Voorzitter	**Secretaris**
De heer Mr. S. van Haersma Buma	De heer L.J. Gebben

Bijlagen

7.4. Investeringskredieten 2024

Investeringskredieten	Tweede berap	Jaarrekening	Mutatie
Installaties	136.912	17.156	-119.756
Kantoormeubilair	328.255	194.839	-133.416
Mobiele telefonie, tablets en iPads	141.003	68.924	-72.079
Overige (kantoor) inventaris	218.201	197.943	-20.258
Renovatie en verbouwing	234.233	38.001	-196.232
Systeem soft- en hardware	47.001	-	-47.001
Telefooncentrale	-	-	-
Werkplekautomatisering	439.283	416.808	-22.475
Organisatie	**1.544.888**	**933.671**	**-611.217**
Dienstvoertuigen	-	-	-
Crisisbeheersing	**-**	**-**	**-**
Huisvesting JGZ	200.000	216.461	16.461
Audiometers	90.000	-	-90.000
Bloeddrukmeters	20.000	-	-20.000
Werkplekautomatisering	-	29.407	29.407
GGD	**310.000**	**245.868**	**-64.132**
Ademlucht	43.242	43.630	388
Dienstvoertuigen	187.536	120.533	-67.003
Gebouwen	6.512.789	6.427.017	-85.772
Grond	632.828	614.791	-18.037
Haakarmvoertuigen	1.171.585	1.198.389	26.804
Installaties	2.827.339	2.703.241	-124.098
Mobiele telefonie, tablets en iPads	100.110	98.299	-1.811
Overige (kantoor) inventaris	459.721	239.903	-219.818
Overige brandweerinventaris	2.913.361	2.495.841	-417.520
Overige brandweervoertuigen	77.543	83.719	6.176
Persoonlijke beschermingsmiddelen	371.087	369.403	-1.685
PM voer- en vaartuigen	133.918	77.710	-56.208
Renovatie en verbouwing	355.411	320.710	-34.701
Tankautospuiten	9.146.235	6.965.779	-2.180.456
Terreinen	51.533	-	-51.533
Werkplekautomatisering	28.930	25.694	-3.236
Brandweer	**25.013.168**	**21.784.658**	**-3.228.510**
Totaal investeringskredieten	**26.868.056**	**22.964.197**	**-3.903.859**

Verklaring voor afwijkingen groter dan €50.000

Installaties
Er is een subsidie aangevraagd voor deze duurzame investering. Deze subsidie is toegekend. Door de looptijd van het subsidieproject kon de warmtepomp echter niet meer geleverd en geïnstalleerd worden in 2024. Volgt in 2025.

Kantoormeubilair
De verbouw van de locatie aan de Harlingertrekweg wordt in 2025 opgeleverd, dit betreft ook een deel van het kantoormeubilair.

Mobiele telefonie, tablets en iPads
De laatste batch met mobiele telefoons kon helaas niet meer in 2024 geleverd worden en schuift door naar 2025.

Renovatie en verbouwing
De verbouw van de locatie aan de Harlingertrekweg wordt in 2025 opgeleverd.

Audiometers
Er is landelijk discussie over geschikte audiometers. Uiteindelijk is besloten om mee te doen met een gezamenlijke aanbesteding. Deze zal in 2025 volgen. Dit investeringskrediet zal dus doorgeschoven moeten worden naar 2025.

Werkplekautomatisering
Met ingang van 2025 is de uitvoering van forensische geneeskunde in Noord-Nederland ondergebracht bij GGD/VRF Fryslân. In verband hiermee zijn devices aangeschaft die voldoen aan de standaarden van de VRF. Deze niet begrote investering is gemeld in de bestuurscommissie van november.

Dienstvoertuigen
Vertraging in de levering van een voertuig. Krediet wordt deels doorgeschoven naar 2025.

Gebouwen
Het boothuis van Makkum heeft vertraging opgelopen. Hierdoor vindt de afronding plaats in 2025.

Installaties
De werkzaamheden voor legionella zijn goedkoper uitgevallen dan verwacht. Daarnaast is een deel van de geplande werkzaamheden niet uitgevoerd door gebrek aan capaciteit bij de leveranciers. Deze werkzaamheden worden begin 2025 uitgevoerd.

Overige (kantoor) inventaris
Het krediet voor locatie Sneek is ten onrechte blijven staan in 2024. Deze wordt opnieuw gepland met de totale verbouwing van Sneek.

Overige brandweerinventaris
Aanbesteding van de meters heeft vertraging opgelopen. Daarnaast zijn de geleverde beeldschermen niet van voldoende kwaliteit en zijn we in overleg met de leverancier voor een oplossing. Hiermee zijn deze investeringen niet gerealiseerd en moeten de kredieten doorgeschoven worden naar 2025.

PM voer- en vaartuigen
Vertraging in de levering van een voertuig. Krediet moet deels worden doorgeschoven naar 2025.

Tankautospuiten
Voor een viertal voertuigen is vertraging in het productieproces ontstaan. Hierdoor is de levering in 2025 en moeten bijbehorende kredieten doorgeschoven worden.

Terreinen
Werkzaamheden rondom terreinverharding zijn nog niet volledig gerealiseerd. Afronding vindt plaats in 2025.

7.5. Samenstelling bestuur en commissies

Hieronder leest u de samenstelling van ons bestuur in 2024, per gremium.

Agendacommissie Gezondheid

Leden	Gemeente
De heer de Vries (voorzitter)	Opsterland
De heer de Groot	Harlingen
Mevrouw M. Poelman	Súdwest-Fryslân
Mevrouw N. Kramers	Leeuwarden
Mevrouw H. Zonderland	Weststellingwerf

Bestuurscommissie Gezondheid

Leden	Gemeente
De heer Vegelin *(tot 01-04-2024)*	Achtkarspelen
De heer Boerema *(vanaf 01-04-2024)*	Achtkarspelen
De heer IJnsen	Ameland
De heer Wielstra	Dantumadiel
Mevrouw Gardeniers	De Fryske Marren
De heer de Groot	Harlingen
Mevrouw Sijtsma	Heerenveen
Mevrouw Kramers	Leeuwarden
De heer de Vries *(tot 24-10-2024)*	Noardeast-Fryslân
De heer Koornstra *(vanaf 24-10-2024)*	Noardeast-Fryslân
Mevrouw Verhagen	Ooststellingwerf
De heer de Vries (voorzitter)	Opsterland
Mevrouw Zonneveld	Schiermonnikoog
De heer van der Zwan	Smallingerland
Mevrouw Poelman	Súdwest-Fryslân
Mevrouw van Essen *(tot 08-05-2024)*	Terschelling
De heer Goldhoorn *(vanaf 08-05-2024)*	Terschelling
Mevrouw de Pee	Tytsjerksteradiel
Mevrouw Vellinga	Vlieland
De heer de Vries	Waadhoeke
Mevrouw Zonderland	Weststellingwerf

Agendacommissie Veiligheid

Leden	Gemeente
De heer Brouwer	Achtkarspelen
De heer Buma *(voorzitter)*	Leeuwarden
De heer Rijpstra *(tot 19-11-2024)*	Smallingerland
De heer Veenstra *(vanaf 19-11-2024)*	Smallingerland
De heer Gebben *(tot 20-11-2024)*	Tytsjerksteradiel
De heer Bouwman *(vanaf 11-12-2024)*	Opsterland
Mevrouw de Vries	Súdwest-Fryslân

Bestuurscommissie veiligheid

Lid	Gemeente
De heer Brouwer	Achtkarspelen
De heer Stoel	Ameland
De heer Agricola *(tot 03-11-2024)*	Dantumadiel
Mevrouw Haga *(vanaf 18-11-2024)*	Dantumadiel
De heer Veenstra *(tot 10-10-2024)*	De Fryske Marren
De heer Agricola *(vanaf 04-11-2024)*	De Fryske Marren
Mevrouw Sjerps	Harlingen
Mevrouw Fokkens	Heerenveen
De heer Buma (voorzitter)	Leeuwarden
De heer de Jong	Leeuwarden
De heer Kramer	Noardeast-Fryslân
De heer Werkman	Ooststellingwerf
De heer Bouwman	Opsterland
Mevrouw van Gent	Schiermonnikoog
De heer Rijpstra *(tot 19-11-2024)*	Smallingerland
De heer Veenstra *(vanaf 19-11-2024)*	Smallingerland
Mevrouw de Vries	Súdwest-Fryslân
De heer Cazemier	Terschelling
De heer Gebben	Tytsjerksteradiel
De heer Schrier	Vlieland
Mevrouw Waanders	Waadhoeke
De heer van de Nadort	Weststellingwerf
Mevrouw Kroon	Wetterskip Fryslân
Mevrouw Bakker	Politie Noord Nederland
De heer Stoffels	Openbaar Ministerie
De heer de Vries	Provincie Fryslân

Auditcommissie

Leden
Mevrouw Waanders *(voorzitter, tot 03-06-2024)*
De heer van de Nadort *(voorzitter, vanaf 03-06-2024)*
De heer Werkman *(vanaf 03-6-2024)*
De heer de Vries
De heer IJnsen
De heer de Vink *(extern lid)*
Mevrouw Offringa *(extern lid)*

7.6. Analyse van taken

Taak	Pijler	Grondslag	Toelichting	Collectief / maatwerk
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m d, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	JGZ incl. RVP. Keuze van B&W om dit onder te brengen bij de GGD.	Collectief
Epidemiologie	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, Art. 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Beleidsadvisering	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2b en 2c, Art. 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Medische Milieukunde	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2e, Art. 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Academische Werkplaats	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, 2b en 2c, Art. 14	Ondersteunend aan de taken voor epidemiologie en beleidsadvisering. Invulling van beleid van VWS.	Collectief
Gezondheidsbevordering	Pijler 1: monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art.2, lid 2d, GR Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief, maatwerk per gemeente in aanvullend pakket.
Infectieziektebestrijding	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
TBC	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Soa / Sense	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m d, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	-	JGZ incl. RVP. Keuze van B&W om dit onder te brengen bij de GGD.	Overwegend maatwerk (Stevig Ouderschap is collectief maatwerk)
Reizigersvaccinatie	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet COA	Ter ondersteuning van infectieziekte-bestrijding (voorkomen van importziekten).	Particulier
Publieke gezondheidszorg Asielzoekers	Pijler 2: uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Door COA aanbesteed bij GGD GHOR, uitvoering (kostendekkend) door GGD'en.	Collectief, in opdracht van COA
Maatschappelijke crisisondersteuning	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wettelijke taak van de politie	Niet langer een wettelijke taak. Van oorsprong een taak uit de Wet collectieve preventie, hangt samen met THZ.	Collectief

Taak	Pijler	Grondslag	Toelichting	Collectief / maatwerk
Forensische geneeskunde	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wettelijke taak van de politie	Op basis van een overeenkomst met de Nationale Politie ondergebracht bij de GGD.	Collectief, in opdracht van Nationale Politie
Lijkschouw	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet op de lijkbezorging, GR	Keuze van B&W om deze taak onder te brengen bij de GGD.	Collectief
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m e, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	JGZ incl. RVP. Keuze van B&W om dit onder te brengen bij de GGD. Art. 5 lid e is verplicht onderdeel van de GGD.	Collectief
Verkennend onderzoek en horen	Pijler 3: bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Art, 5:1	Keuze van B&W om deze taak onder te brengen bij de GGD.	Collectief, maar op factuurbasis naar rato van inwoneraantal
Inspecties kinderopvang	Pijler 4: toezicht houden	Wet kinderopvang, Art 1.61 lid 2	Op grond van de Wet kinderopvang verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Inspecties WMO	Pijler 4: toezicht houden	Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Art. 6.1	Keuze van B&W om deze toezichthoudende taak onder te brengen bij de GGD. Deze taak is nog in ontwikkeling en daarom nog niet collectief.	Maatwerk
Technische hygiënezorg	Pijler 4: toezicht houden	Wet publieke gezondheid Art, 2 lid 2f	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief

Programmabegroting 2026

Veiligheidsregio Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2026 van Veiligheidsregio Fryslân. Dit document schetst de belangrijkste ontwikkelingen binnen onze organisatie en de keuzes die we maken om onze taken effectief en doelmatig uit te voeren. De veiligheidsregio beweegt mee met maatschappelijke ontwikkelingen, terwijl we stabiliteit bieden in crisisbeheersing, publieke gezondheid en brandweerzorg.

Strategische ontwikkelingen
In 2026 zetten we verdere stappen in de versterking van onze organisatie. Binnen de publieke gezondheid wordt de beweging gemaakt van zorg naar gezondheid, met extra aandacht voor preventie en samenwerking in het zorgnetwerk. De crisisorganisatie wordt versterkt en aangepast aan nieuwe dreigingen, waarbij het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) een belangrijke rol speelt in de informatievoorziening. Binnen de brandweer werken we aan de uitvoering van het geactualiseerde dekkingsplan, met extra aandacht voor vakbekwaamheid en specialistische taken.

Naast deze inhoudelijke speerpunten blijft er aandacht voor digitalisering en verdere professionalisering van de organisatie. Het versterken van informatiesturing, dataveiligheid en procesoptimalisatie draagt bij aan een efficiënte en toekomstbestendige veiligheidsregio.

Financiële kaders
Net als voorgaande jaren blijven structurele financiële uitdagingen een aandachtspunt. De aangekondigde korting op specifieke uitkeringen en de druk op gemeentelijke financiën vragen om een beheerste en realistische aanpak. Daarom wordt in 2026 gewerkt aan het toekomstbestendig maken van onze organisatie. De bestuurlijke opdracht voor de GGD, de implementatie van procesoptimalisaties en de herziening van de huisvestingskosten spelen hierin een belangrijke rol.

Tegelijkertijd blijven we investeren in noodzakelijke ontwikkelingen, zoals informatiemanagement, crisisbeheersing en de versterking van preventieve gezondheidszorg.

Samenwerking en koers
Deze begroting geeft richting aan de verdere ontwikkeling van onze organisatie en vormt de basis voor bestuurlijke keuzes. Wij blijven ons inzetten voor een sterke, wendbare en doelmatige veiligheidsregio en werken hierin nauw samen met gemeenten en ketenpartners. Wij vertrouwen erop dat deze stukken een helder beeld geven van onze koers. Mocht u vragen hebben of een toelichting wensen, dan lichten wij deze graag toe.

Hartelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur

De begroting 2026 is op 10 juli 2025 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Voorzitter	**Secretaris**
De heer Mr S. van Haersma Buma	De heer L.J. Gebben

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoudsopgave

1. Algemeen 5
1.1. Meerjarig financieel kader 5
2. Programmaplan Gezondheid 6
2.1. Doel van het programma 6
2.2. Algemeen 8
2.2.1. Lyts & jong: Een gezonde kansrijke start voor ieder kind 9
2.2.2. Grut: Gezondheidspotentieel versterken 10
2.2.3. Wiis: Gezond en vitaal ouder worden 11
2.2.4. Elkenien 11
2.2.5. Organisatie 14
2.2.6. Bestuurlijke opdracht GGD 14
2.3. Baten en lasten in 2026 15
3. Programmaplan Crisisbeheersing 18
3.1. Doel van het programma 18
3.2. Speerpunten Veiligheid 18
3.3. Resultaten in 2026 19
3.4. Baten en lasten in 2026 21
4. Programmaplan Brandweer 24
4.1. Doel van het programma 24
4.2. Speerpunten 24
4.3. Resultaten Brandweer Fryslân in 2026 24
4.4. Baten en lasten in 2026 27
5. Financiën en kengetallen 30
6. Algemene dekkingsmiddelen 31
7. Paragrafen 32
7.1. Financiering 32
7.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 34
7.3. Bedrijfsvoering 38
7.3.1. Inleiding 38
7.3.2 Goed werkgeverschap 38
7.3.3 Integriteitsbeleid en gedragscode 38
7.3.4. Privacy & security 38
7.3.5 Organisatiethema's 39
7.4. Onderhoud kapitaalgoederen 43
7.5. Verbonden partijen 43
8. Financiële begroting 44
8.1. Overzicht van baten en lasten 44
8.2. Financiële positie 48

Bijlage 1. Bijdrage per gemeente 2026-2029 52
Bijlage 2. Investeringskredieten 2026 57

1. Algemeen

1.1. Meerjarig financieel kader

Het Algemeen Bestuur stelde op 13 maart 2025 het meerjarig financieel kader vast. In deze kaderbrief worden zowel de reguliere indexatie, de beleidsmatige ontwikkelingen als de overige autonome ontwikkelingen meegenomen.

Autonome ontwikkelingen

In de begroting zijn de budgetten voor materiële kosten en loonkosten conform de financiële verordening geïndexeerd.

- ***Indexering materiële kosten***
  Ten behoeve van de indexatie van materiële kosten naar het volgende begrotingsjaar wordt uitgegaan van de consumentenprijsindex (CPI) zoals gepresenteerd in de septembercirculaire gemeentefonds twee jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar. De gepresenteerde cpi in de septembercirculaire 2024 voor het jaar 2026 is 2,4%. Voor het jaar 2027, 2028 en 2029 is dit 2,3%.

- ***Indexering loonkosten***
  De huidige cao loopt tot 1 augustus 2025. Daarom moeten wij nu een inschatting maken van de indexatie van de loonkosten. Conform de bestuurlijke afspraken gebruiken wij hiervoor de indexering voor de loonkosten zoals vermeld in de septembercirculaire van het gemeente-fonds. Daarin staat als loonvoet sector overheid voor 2025 een ontwikkeling van 4,7%. Voor de jaren daarna gelden de volgende indexaties: 3,8% voor 2026, 4,8% voor 2027, 4,0% voor 2028 en 4,0% voor 2029.

2. Programmaplan Gezondheid

2.1. Doel van het programma

Een gezonde basis ‘foar elkenien’. Dat is het doel van ons programma. Vanuit de verschillende levensfasen is het daarom onze missie om ons in te zetten voor:

- Elkenien: een gezond leven in een gezonde en veilige omgeving.
- Lyts: een gezonde kansrijke start voor ieder kind.
- Jong: gezond opgroeien in een kansrijke omgeving.
- Grut: gezondheidspotentieel versterken.
- Wiis: gezond en vitaal ouder worden.

Agenda Publieke Gezondheid

De ‘Agenda Publieke Gezondheid 2023-2026' benoemt voor deze thema’s de vraagstukken voor de publieke gezondheid in Fryslân. Het is het fundament voor de samenwerking tussen de Friese gemeenten onderling en de samenwerking met de GGD.

Leeswijzer

Het programmaplan is opgebouwd uit de levensfasen die GGD Fryslân hanteert: Elkenien, Lyts, Jong, Grut en Wiis. Onder iedere levensfase volgen we de opbouw van de vier pijlers die we ook in de financiële begroting hanteren:

- Monitoring, signalering en Advies
- Uitvoerende taken gezondheidsbescherming
- Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis
- Toezicht houden

Hiermee doen we recht aan de ‘Meerjarenkoers 2023-2026' en aan de traditionele opbouw van de begroting in pijlers, zoals gehanteerd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en bij de benchmarks van de GGD'en in Nederland (zie figuur ‘De taken van GGD Fryslân’).

De taken van GGD Fryslân

Iedereen verdient een gezond en veilig leven; wij dragen daaraan bij!

2.2. Algemeen

Preventie

Preventie heeft een prominente plek in ons beleid en is voor gemeenten een belangrijk instrument. Voor het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken zijn de ogen gericht op preventie. Het draagvlak voor preventie zit niet alleen in het wettelijk kader (Wet publieke gezondheid) maar komt ook terug in nieuwe (wets)ontwikkelingen, waaronder:

- het integraal zorgakkoord (IZA);
- het (in ontwikkeling zijnde) aanvullend zorg en welzijn akkoord (AZWA);
- het gezond en actief leven akkoord (GALA) met bijbehorende specifiek uitkering (SPUK-regeling);
- het programma wonen, ondersteuning en zorg voor ouderen (WOZO);
- regie op volkshuisvesting;
- de omgevingswet.

Netwerkorganisatie

GGD Fryslân zet zich binnen deze ontwikkelingen in als netwerkorganisatie. Wij zijn voor gemeenten dé sparring- en kennispartner. Wij investeren daarom in het versterken van inhoudelijke en strategische kennis. Hiermee borgen we onze kwalitatief hoogwaardige en domeinoverstijgende adviesrol. Tegelijk zijn er onzekerheden. We hebben te maken met veel inhoudelijke ontwikkelingen, die verderop in deze begroting aan de orde komen. En de financiële druk is hoog. In 2026 handelen wij conform de uitkomsten van de bestuurlijke opdracht (besluit juni 2025). Dit betekent dat de bestuurlijke keuzes die gemaakt worden een effect hebben op de uitvoering van het programma Gezondheid in 2026.

Zorg- en preventielandschap

Het bestaande Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt verbreed, geïntensiveerd en geconcretiseerd in een Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). In dit nieuwe akkoord staan centraal: de gelijkwaardige toegang tot zorg en welzijn en het afwenden van het arbeidsmarkttekort. Beide kerndoelen worden ondersteund door de huidige beweging in het AZWA om de samenwerking van het medisch en het sociaal domein te versterken. In 2025 wordt het akkoord met bijpassende afspraken en financiering verder vormgegeven.

GGD Fryslân draagt hieraan in 2026 bij met haar coördinerende rol en kennis- en adviesfunctie. Zowel lokaal, regionaal als landelijk.

3Noord Algemene Gezondheidszorg

In 2026 intensiveren we de samenwerking met de noordelijke GGD'en binnen de afdeling Algemene Gezondheidszorg (AGZ). Dit is noodzakelijk om de kwaliteit van onze dienst-verlening te garanderen en onze expertise te behouden en te versterken. Daarnaast is deze samenwerking gericht op kosteneffectief en efficiënter werken en anticiperen we zo ook op het arbeidsmarktvraagstuk.

Bestuurlijke Opdracht

In 2024 en 2025 loopt de Bestuurlijke Opdracht voor de toekomstbestendigheid van de GGD. De uitkomsten hiervan verwerken we in de kaderbrief 2027-2030. Zie ook paragraaf 2.2.6.

2.2.1. Lyts & jong: Een gezonde kansrijke start voor ieder kind

Jeugdgezondheidszorg

Samenwerking in de keten
De hervormingsagenda Jeugd is gericht op een samenhangende aanpak tussen de betrokken partijen. Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is hier niet direct bij betrokken, maar speelt als belangrijke partner wel een cruciale rol voor deze doelgroep in de samenwerking binnen de jeugdketen en het onderwijs. Preventie is onlosmakelijk verbonden aan ketensamenwerking. Vanuit de eigen, unieke positie en kennis van de JGZ werken we aan een samenhangende aanpak rond jeugd. We sluiten dit aan op maatschappelijke ontwikkelingen.

De speerpunten zijn onder andere: datagedreven en digitaal en collectief werken. Hieraan geven we de komende jaren een vervolg. Ook een speerpunt is meer focus op het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Zo willen we meer ouders bereiken door het aanbieden van meer digitaal contact en online informatievoorziening. Daarnaast ligt onze focus voor jongeren op het beter aansluiten bij de informatiebehoefte en het -aanbod. Door onze werkwijze te versimpelen en met een app te werken, bieden we ze de mogelijkheid om op een laag-drempelige manier contact op te nemen met een jeugdverpleegkundige. Zo kunnen we onze signaleringsfunctie verstevigen. En deze werkwijze versterkt ook de regie van ouders en jongeren.

De uitvoering van de JGZ richten we steeds meer flexibel in qua vorm en timing van de contactmomenten. Dit komt voort uit de behoefte om meer zorg op maat te bieden en om ons voor te bereiden op de krapte op de arbeidsmarkt. Hiervoor hebben we in 2025 met het traject ‘taakherschikking’ gestart. De uitkomsten hiervan werken we in 2026 verder uit en we maken dan ook een start met de implementatie.

Spraak- en taalontwikkeling
We signaleren een toenemend aantal achterstanden in de spraak- en taalontwikkeling bij jonge kinderen. Om deze trend te keren, ontwikkelen we een collectieve interventie die gericht is op het stimuleren van de taalontwikkeling bij jonge kinderen. Deze interventie rollen we Fryslânbreed uit binnen de verschillende omgevingen van het kind, waaronder die van de ouders.

Centrale zorgverlener
De centrale zorgverlener (CZV) is de sleutelfiguur binnen de ketenaanpak ‘Kind naar gezond gewicht’. In 2025 vervult GGD de rol van de CZV in Fryslân door de inzet van extra geschoolde jeugdverpleegkundigen. Op basis van de evaluatie in oktober 2025 maken we afspraken over de inzet en borging van deze rol in 2026 en daarna.

Aanpak schoolverzuim
De aanpak schoolverzuim van ziekgemelde leerlingen richt zich zowel op een duidelijker, provinciaal kader rond geoorloofd verzuim als op de verdere implementatie van Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL).

MAZL richt zich op het vergroten van schoolaanwezigheid. Het is een integrale aanpak waarbij leerlingen, ouders, JGZ, onderwijs, gemeenten en ketenpartners samenwerken. Vanuit de gefaseerde aanpak uit 2025, geeft JGZ in 2026 waar mogelijk op grotere schaal uitvoering aan MAZL. Dit betekent meer inzet van JGZ-professionals, waaronder de beschikbaarheid van jeugdartsen. In gemeenten waar MAZL (nog) niet is geïmplementeerd, werken we verder aan eenduidige kaders rond geoorloofd verzuim en de aanpak hiervan en aan de samenwerking in de keten. Hiervoor is afstemming met ketenpartners essentieel.

Monitoring instroom en tijdige acties
In 2026 continueren wij de monitoring op instroom door mondiale ontwikkelingen binnen de JGZ. Wanneer de instroom van kinderen, en daarmee de druk op de uitvoering van de publieke gezondheid, (fors) toeneemt, ontstaat er een budgettair risico.

Suïcidepreventie
Medio 2025 is de Wet integrale suïcidepreventie van kracht. Uit de uitvoeringstoets van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) blijkt dat de wet uitvoerbaar is, maar het ambitieniveau van gemeenten hangt sterk af van het beschikbare budget en de capaciteit van netwerkpartners. Gemeenten moeten lokaal hun suïcidepreventiebeleid uitwerken, maar er zijn geen minimale vereisten. Extra capaciteit en aanvullende financiering zijn nodig om een effectieve aanpak te realiseren.

In de voorjaarsnota van 2025 worden de definitie beschikbare gelden voor het uitvoeren van de Wet integrale suïcidepreventie bekendgemaakt. In eerste instantie gaat deze financiering naar de gemeenten. We verwachten dat de onderdelen voor Maatschappelijke Zorg binnen de reguliere begroting blijven.

Strong Teens and Resilient Minds
Eind 2025 loopt de huidige financiering van Strong Teens and Resilient Minds (STORM) af. Er zijn grote financiële vraagtekens bij de voortzetting van STORM. Verschillende scenario's worden uitgewerkt. Er is geen zicht op structurele financiering uit bestaande jeugd- of gezondheidsmiddelen van gemeenten. Veel gaat afhangen van de landelijke ontwikkelingen van de VNG op de IZA-transformatieplannen. We nemen in de eerste helft van 2025 een besluit of we in het schooljaar 2025/2026 doorgaan met STORM.

Rijksvaccinatieprogramma (RVP)
Op advies van de Gezondheidsraad heeft het ministerie van VWS besloten immunisatie tegen het RS-virus zo snel mogelijk op te nemen in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Doelstelling is om dit in 2025 uit te rollen, maar er zijn zorgen over de uitvoerbaarheid. De impact hiervan op de JGZ is namelijk aanzienlijk. Bij de uitrol in Fryslân moet blijken of de extra financiering, die vanuit het ministerie is toegezegd, voldoende is om de opstartkosten en implementatie te dekken.

Daarnaast voeren we in 2026 de door het ministerie aangewezen wijzigingen in het RVP (2024) verder door. Deze wijzigingen hebben consequenties voor de organisatie van inhaalmomenten van vaccinaties. Én brengen extra kosten met zich mee door veranderingen in werkwijzen en vaccins.

Verder verwachten we dat de trend in de daling van de vaccinatiegraad in 2026 niet gestabiliseerd is. We hopen dat hierop in 2025 meer handelingsperspectief uit het Sociovax-onderzoek komt. Daarmee kan de Friese integrale werkgroep voorbereidingen treffen om, samen met de community of practice van het RIVM, passende maatregelen door te voeren om die trend te remmen.

2.2.2. Grut: Gezondheidspotentieel versterken

Het zorg- en preventielandschap is in beweging. Dit komt terug in de ambities rond het versterken van de sociale basis. Binnen de netwerksamenwerking vraagt dit om een toekomstgerichte inzet van de GGD. Binnen de levensloopbenadering liggen kansen in het versterken van het gezondheidspotentieel. En het organiseren van ouder- en burger-betrokkenheid bij het stimuleren van gezondheid kan daarnaast een positieve impact hebben op de samenleving. Wij zetten ons, bij de realisatie van het transformatieplan "Versterken sociale basis" (besluitvorming 2025), in als initiatiefrijke uitvoeringspartner.

Nu Niet Zwanger
Er bestaat een risico dat we het budget voor het programma 'Nu Niet Zwanger' blijven overschrijden. Dit komt door de toenemende vraag naar anticonceptie en de bijbehorende kosten. Hoewel we ons best doen om binnen het budget te blijven, kan de groeiende behoefte aan ondersteuning en middelen leiden tot verdere overschrijdingen. We blijven zoeken naar manieren om deze kosten te beheersen en tegelijkertijd de noodzakelijke zorg en ondersteuning te bieden aan onze doelgroep.

2.2.3. Wiis: Gezond en vitaal ouder worden

Gezondheidsbeleid ouderen - Vitaal ouder worden
De uitwerkingen van onder meer het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de Volksgezondheid ToekomstVerkenning (VTV) 2024 zorgen voor meer aandacht voor gezond en vitaal ouder worden. Het waarderend kijken naar ouderen en aandacht voor het uitstellen van kwetsbaarheid zijn daarin grote uitdagingen vanuit het perspectief van de publieke gezondheid.

GGD Fryslân wil haar rol als netwerk- en kennispartner intensiveren voor beleid gericht op deze doelgroep, de onderliggende determinanten en het waarderend kijken naar ouderen. En daarbij de verbinding maken met thema's als onder andere: gezonde leefomgeving, sociale basis en het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Tot en met 2025 vervult de GGD deze rol vanuit tijdelijke middelen. Om de inzet van de GGD toekomstbestendig te maken, zijn er vanaf 2026 structurele middelen nodig. We volgen hiervoor de ontwikkelingen binnen het IZA en het Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord (AZWA).

2.2.4. Elkenien

Monitoring, signalering en advies

Beleidsadvisering: health for all policies
De inzet om gezondheidsverschillen te verkleinen vraagt om breed, integraal beleid. 'Health for all policies' richt zich op factoren buiten het gezondheidsstelsel, die een belangrijke invloed hebben op de gezondheidstoestand van inwoners. Dit betekent dat de GGD hiervoor – als dé adviseur, sparring- en kennispartner voor gemeenten – de juiste kennis en expertise in huis moet hebben en houden.

We investeren daarom in het versterken van onze inhoudelijke en strategische kennispositie. We zoeken hierin op een passende manier afstemming en samenwerking met de Friese ambtenaren.

Friese preventie-infrastructuur – Friese Preventieaanpak
GGD Fryslân heeft een coördinerende rol in het leveren van kennis en advies op lokaal, regionaal en landelijk niveau als het gaat om de transitie van zorg naar gezondheid en preventie. Ook geven wij invulling aan de organisatie en ondersteuning van de preventie-infrastructuur.

De ingezette lijn van het regioplan en de samenwerking tussen gemeenten, GGD en en de Friese Preventieaanpak (FPA) ontwikkelt zich verder met de concretisering van het regioplan en het IZA/AZWA in het provinciale FrIZA netwerkteam. De uitkomsten van de transformatieaanvraag 'Sociale basis' in het FrIZA in 2025 krijgt zijn verdere uitwerking in 2026.

GALA en ketenaanpakken
In 2025 zijn in Fryslân de volgende provinciale ketenaanpakken gerealiseerd: Valpreventie, Welzijn op Recept, Kind naar Gezonder Gewicht, Overgewicht en obesitas volwassenen en Kansrijke Start. Financiering van de provinciale ketenregisseurs loopt tot eind 2025.

Onze inzet is in 2026 nodig voor de verdere borging en implementatie van deze ketenaanpakken. Dit moet via aanvullende middelen gerealiseerd worden. Het blijft ook voor andere GGD-disciplines inzet vragen om bij de lokale GALA-plannen en ketenaanpakken aan te sluiten.

Monitoring Opgroeien in een Kansrijke Omgeving vanaf 2025
In de begroting van 2026 zijn structurele kosten opgenomen voor de monitoring van 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)'. Het bestuur heeft eind 2024 ingestemd met een aangepaste monitoringsplanning van GGD Fryslân, die aansluit bij landelijke ontwikkelingen.

De jeugd- en schoolmonitor, aangeboden aan alle VO-scholen, is uitgebreid met een OKO-module. We voeren deze monitor uit in een tweejaarlijkse cyclus. De kosten hiervan nemen we op in ons basispakket. Daarnaast maken we met gemeenten, die zich hebben aangemeld als OKO-gemeente bij Trimbos, aanvullende financiële afspraken over extra monitoring en dataverzameling. Deze gegevens benutten we voor lokale dialoogsessies. Voor niet-OKO Trimbos-gemeenten onderzoeken we of zij gebruik kunnen maken van de specifieke OKO-monitor. Indien mogelijk, verdelen we de kosten evenredig over alle deelnemende gemeenten.

Gezonde leefomgeving

Adviesfunctie Omgevingswet
De Omgevingswet is sinds 1 januari 2024 van kracht. We merken dat gemeenten nog zoekende zijn in de invulling van het nieuwe gezondheidsaspect in de wet. Daarnaast zien we dat er een grote behoefte is aan deskundig advies op het gebied van een gezonde leefomgeving.

Vanuit de GGD willen we de Friese gemeenten goed ondersteunen bij het thema 'gezonde leefomgeving' door meer te adviseren op beleid zoals omgevingsvisies, omgevingsprogramma's en omgevingsvergunningen. Tot en met 2025 vervult de GGD deze rol vanuit tijdelijke middelen. Om onze rol toekomstbestendig te maken, hebben we vanaf 2026 structurele middelen nodig (€ 200.000). We leggen hierover in 2025 een voorstel voor aan de bestuurscommissie Gezondheid.

Specifieke uitkering per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS)
De vondst van PFAS in de Jelsumer Feart heeft geleid tot een uitgebreid traject. Deze verontreiniging benadrukt de behoefte aan meer kennis over de invloeden van gevaarlijke stoffen, zoals PFAS, op de gezondheid.

Samen met het Wetterskip en de gemeente Leeuwarden werken we de komende jaren daarom aan een onderzoekslijn naar de blootstelling van inwoners van dit gebied aan PFAS. De gemeente Leeuwarden heeft hiervoor landelijke financiering ontvangen in de vorm van de specifieke uitkering (SPUK) Bodem. Hiermee willen wij onze milieugezondheidskundige expertise op het thema PFAS versterken. Zo kunnen we de Friese inwoners en gemeenten deskundig adviseren.

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid
De ontwikkelingen rond infectieziektebestrijding (IZB) zijn nog niet bekend. Volgens de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord is er minder geld beschikbaar voor IZB in 2026. Dit betekent dat investeringen niet meer mogelijk zijn en er frictiekosten ontstaan. Het ministerie van VWS onderzoekt of er toch middelen beschikbaar zijn voor de structurele borging van de versterking van de pandemische paraatheid en voor het programma informatievoorziening pandemische paraatheid. Op het moment van schrijven is dit nog niet duidelijk.

Verder maken we in 2025 plannen voor de verdere samenwerking binnen Fryslân, Groningen en Drenthe. Die kunnen we, afhankelijk van de beschikbare middelen, in 2026 realiseren. We weten ook nog niet of we in 2026 een vaccinatiecampagne COVID-19 uitvoeren.

Vaccinatielandschap
In 2025 voeren we een inventarisatie uit voor de noordelijke samenwerking binnen de najaarscampagne COVID-19. Dit kan leiden tot verdere samenwerking voor de vaccinatie-voorziening voor volwassenen in Noord-Nederland. De visie die we hiervoor in 2025 opstellen, voeren we in 2026 uit als er middelen beschikbaar zijn.

Seksuele gezondheid – regeling Algemene Seksuele Gezondheid
In 2024 kondigde het hoofdlijnenakkoord aan dat alle SPUK's worden overgeheveld naar het gemeentefonds, met een budgetkorting van 10%. Dit geldt ook voor de regeling Algemene Seksuele Gezondheid (ASG). Wij hebben nog geen informatie over de concrete uitwerking van deze overheveling. Momenteel vindt er nog onderzoek plaats naar de kosten van de ASG-regeling. Dit onderzoek is bedoeld om de storting in het gemeentefonds te onderbouwen. In de loop van 2025 krijgen we hierover meer informatie.

Publieke gezondheidszorg asielzoekers
GGD/GHOR heeft vanaf 2026 te maken met een landelijke aanbesteding voor de Publieke gezondheidszorg asielzoekers (PGA) en JGZ. Het is onzeker wat dit betekent voor onze regionale uitvoering van werkzaamheden op dit gebied en voor de financiering van de PGA en JGZ vanaf 2026.

Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis

Forensische geneeskunde

Uitdagingen en toekomstscenario's
Er zijn verschillende landelijke ontwikkelingen die de continuïteit van de forensische genees-unde beïnvloeden, zoals versnipperde aansturing, beperkte financiering, gebrek aan middelen voor onderzoek en ontwikkeling, en een tekort aan nieuwe forensisch artsen. Een belangrijk punt van zorg is dat artsen steeds vaker kiezen voor zelfstandig werken in plaats van in dienst te zijn bij de GGD. Daarnaast willen verschillende commerciële ondernemingen de forensische geneeskunde uitvoeren, wat de afhankelijkheid van de GGD van externe partijen kan vergroten. We werken de impact hiervan in 2025 uit in scenario's.

Aanbesteding Medische Arrestanten Zorg (MAZ)
In 2024 startte Politie Noord-Nederland een aanbesteding voor de medische arrestantenzorg (MAZ). Deze aanbesteding is inmiddels meerdere keren uitgesteld en zorgt voor onzekerheid over de voortzetting van deze dienstverlening door de GGD. Het risico is aanwezig dat de MAZ niet aan ons gegund wordt. Dit kan de continuïteit van onze dienstverlening beïnvloeden. In februari 2025 hopen we op meer duidelijkheid.

Wet op de lijkbezorging
In de septembercirculaire 2024 is aangekondigd dat de nieuwe Wet op de lijkbezorging (Wlb) op 1 januari 2026 in werking treedt. Deze wet brengt extra taken met zich mee voor de gemeentelijke lijkschouwer. Hiervoor komt ieder jaar (van 2026 tot 2031) landelijk € 3,2 miljoen beschikbaar via het gemeentefonds.

Doorontwikkeling Zorg en veiligheid – Maatschappelijke zorg
De Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein is eerder controversieel verklaard. De wet staat nog op de agenda om aangeboden te worden aan de eerste kamer, maar hiervoor is nog geen datum bekend. In 2026 staat de nadere uitwerking van de visie Maatschappelijke zorg op de planning, die in 2025 vastgesteld wordt.

2.2.5. Organisatie

Informatieveiligheid en applicatielandschap
Informatieveiligheid binnen de publieke gezondheid vraagt onze continue aandacht. Dit vertaalt zich ook in ons applicatielandschap. De GGD heeft te maken met stijgende beheers- en licentiekosten voor de gebruikte applicaties. Wij anticiperen op deze verwachte kostenstijgingen en de hiervoor benodigde personele inzet.

Voorbeelden van invoering van applicaties en ontwikkelingen rond applicaties:
- Elektronisch patiëntendossier (EPD) voor seksuele gezondheid
- HPzone (infectieziektebestrijding)
- Landelijke beheersorganisatie Informatievoorziening publieke gezondheid (IV PP)
- Volwassenendossier

Daarnaast speelt informatieveiligheid een steeds grotere rol binnen de organisatie. Het is onze ambitie om in 2026 te voldoen aan de gestelde normen zoals Baseline Informatie-beveiliging Overheid (BIO) en om NEN7510-compliant te zijn. In 2025 vullen we de ISO-rol binnen de GGD in die we, in samenwerking met de Chief Information Security Officer (CISO), verder inhoud geven.

Tekort huisvesting
In 2025 leggen we een aantal huisvestingscenario's voor aan het bestuur om het tekort in de begroting van € 250.000 structureel op te vangen. Dit is onderdeel van de bestuurlijke opdracht. Mogelijke consequenties hiervan zijn:
- Herziening van de initiële uitgangspunten
- Vermindering van het aantal GGD-huisvestingslocaties
- Verplaatsen van onze dienstverlening en een efficiënter gebruik van onze locaties

2.2.6. Bestuurlijke opdracht GGD

Door oplopende huisvestingskosten en een noodzakelijke functiewaardering bij dokters-assistenten en verpleegkundigen, laat de begroting van de GGD een structureel tekort zien dat oploopt tot € 1 miljoen. Over de wijze waarop we dit tekort oplossen, vindt nog nader onderzoek plaats. De bestuurscommissie Gezondheid heeft hier in november 2024 een bestuurlijke opdracht voor geformuleerd.

Zodra dit onderzoek is afgerond, maakt het bestuur een keuze over hoe we het tekort verwerken in de kaderbrief 2027-2030. Dit zijn verschillende opties om het tekort te dekken:
- Taken niet of anders uit te voeren
- Het aantal locaties, waar de GGD huisvest, aanpassen
- Het verhogen van de gemeentelijke bijdrage
- Een combinatie van deze oplossingsrichtingen

De bestuurscommissie heeft uitgesproken om in juni 2025 een definitieve keuze te maken. Hierna werken we dit verder uit.

De begroting van Veiligheidsregio Fryslân moet altijd voldoen aan de wettelijke vereisten, waaronder de voorwaarden uit hoofde van provinciaal toezicht. De begroting kan dan ook geen structureel tekort bevatten. Vooruitlopend op de uitkomsten van de bestuurlijke opdracht, is het tekort op de volgende wijze verwerkt in deze begroting.

Voor boekjaar 2026: Onttrekking via de egalisatiereserve
De egalisatiereserve is ervoor bedoeld om incidentele resultaten op te vangen. Op basis van de nota weerstandsvermogen dient het saldo van deze reserve zich tussen de 2% en 5% van het begrotingstotaal te bevinden. Dit betekent dat de reserve zich ultimo 2026 moet bevinden tussen de € 2,2 miljoen en de € 5,5 miljoen. De reserve kent na deze onttrekking een saldo van € 2,4 miljoen en voldoet daarmee aan de minimumpositie.

Boekjaren 2027- 2029: Taakstelling (voorlopig)
Voor de jaren 2027-2029 wordt in deze begroting geraamd met een taakstelling van € 1 miljoen. Op deze wijze doen we recht aan de uitspraak van het bestuur om vanaf 2027 een definitieve keuze te maken in de wijze waarop de GGD toekomstbestendig is. Hierbij is het verhogen van de gemeentelijke bijdrage nog steeds een optie.

Hoewel het nog onduidelijk is welke keuzes het bestuur maakt, bestaat er een reëel risico op frictiekosten als gevolg hiervan. De financiering van deze eventuele frictiekosten maakt daarom onderdeel uit van de uitwerking van de bestuurlijke opdracht.

2.3. Baten en lasten in 2026

Programma Gezondheid	Lasten	Baten	Saldo
Pijler 1	18.165.973	56.156	18.109.817
Pijler 2	13.345.548	3.796.316	9.549.232
Pijler 3	2.037.318	1.132.703	904.615
Pijler 4	2.098.454	2.098.454	-
Toegerekende organisatiekosten	7.701.468	54.736	7.646.732
	43.348.761	7.138.365	36.210.396
Dekkingsmiddelen gezondheid			
Gemeentelijke bijdrage		35.172.396	-35.172.396
	-	35.172.396	-35.172.396
Totaal saldo van baten en lasten	43.348.761	42.310.761	1.038.000
Reservemutaties Gezondheid	102.000	1.140.000	-1.038.000
Gerealiseerd resultaat gezondheid	***43.450.761***	***43.450.761***	**-**

V.l.n.r: Akke Hofstee, Bilbo Schickenberg, Margriet Blijham

interview

Stoppen met roken: van wijkaanpak naar provinciale aanpak

Sinds 2018 werkt GGD Fryslân actief aan haar eigen programma Rookvrije Generatie Fryslân. In dit kader neemt de GGD regelmatig deel aan landelijke overleggen. Tijdens één van deze overleggen werd duidelijk dat er middelen beschikbaar waren voor stoppen met roken via de zogenaamde wijkaanpak. Deze aanpak richt zich op mensen met een lage sociaaleconomische positie en daarbinnen enkel op de 80% rokers met een stille stopwens. "Dit sluit natuurlijk heel goed aan bij de ambitie van ons Friese programma om toe te werken naar een rookvrije generatie", vertellen Akke Hofstee, Margriet Blijham en Bilbo Schickenberg, die naast adviseurs gezondheidsbevordering ook wijkregisseurs In Gesprek Over Roken zijn.

De gemeenten Smallingerland en De Fryske Marren gingen in 2023 dan ook als eersten met de wijkaanpak van start. En daar bleef het niet bij. "Alle 25 GGD'en konden twee wijken voordragen, maar dat gebeurde niet. Er bleef dus geld onbenut. Wij hebben toen aangegeven dat er in Fryslân wel meer gemeenten zijn die met de wijkaanpak aan de slag willen. En zo stapten de gemeenten Harlingen, Súdwest-Fryslân en Tytsjerksteradiel ook in. En nog steeds is er landelijk geld over. En dat geld willen we de komende periode inzetten voor een provinciale aanpak, in samenwerking met onze (gezondheids)partners."

Van vijf wijken naar achttien gemeenten

Met de provinciale aanpak richt de GGD zich nu ook op de andere Friese gemeenten. Akke: "Eén van de eerste stappen die we zetten is het aannemen van een aanjager voor deze provinciale aanpak. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport financiert dit. Deze aanjager haakt aan op wat er nu is en kan de geleerde lessen uit de eerste vijf wijkaanpakken mooi meenemen naar de overige dertien gemeenten."

Niet-roken als sociale norm versterken

"De wijkaanpak draait om drie hoofddoelen. Als eerste willen we niet-roken als sociale norm binnen wijken versterken. En dat betekent dat we het goede gesprek over roken willen aanmoedigen en normaliseren", vertelt Bilbo. "Veel zorg- en welzijnsprofessionals zijn soms nog terughoudend om het gesprek over stoppen met roken aan te gaan. Ze vrezen dat dit de relatie met cliënten schaadt. Toch blijkt het tegendeel waar. Door op een respectvolle en open manier breed interesse te tonen in iemands gezondheid en welzijn, kan er juist een waardevol gesprek ontstaan blijkt uit ervaring van de betrokken zorg- en welzijnsprofessionals binnen de vijf Friese wijkaanpakken", vult Margriet aan.

Begeleiden naar stoppen-met-roken traject

"Na het goede gesprek komt de volgende stap in de wijkaanpak. Hoe begeleiden wij rokers naar een stoppen-met-rokentraject? En daarin spelen niet alleen wij een rol, maar bijvoorbeeld ook welzijnwerkers, fysiotherapeuten, schuldhulpverleners en inwoners die zich sterk maken voor dit onderwerp. Samenwerken met andere (gezondheids)partners binnen de wijkaanpak gebeurt daarom volop", aldus Akke.

Passende stoppen-met-roken-zorg
Daar sluit de wijkaanpak mee af. Dat rokers niet alleen in gesprek gaan en een traject ingaan, maar daarbij ook de juiste doorlopende zorg krijgen. De GGD heeft hierin altijd als vangnetfunctie gefungeerd. Akke: "Maar dat kunnen we afschalen. We hebben inmiddels tien vrijgevestigde stoppen-met-rokencoaches opgeleid, die deze passende zorg voor de lange termijn kunnen bieden. Onze rol is en blijft initiëren."

Samenwerking en kennisdeling
De kracht van de Friese wijkaanpak zit in de samenwerking. Margriet: "We werken met een breed netwerk van partners zoals wijkteams, welzijnsorganisaties, fysiotherapeuten en tandartsen. Zij kennen hun inwoners en kunnen ze ook op het juiste moment wijzen op de mogelijkheden om te stoppen."

Daarnaast hebben we een sterke focus op kennisdeling. "De vijf wijkaanpakken werken onderling samen en de stoppen-met-rokencoaches doen bijvoorbeeld aan intervisie. Zo leren we continu van elkaar. We wisselen uit wat wel en niet werkt zodat we onze aanpak steeds verder kunnen verbeteren", geeft Bilbo aan.

Het nieuwe normaal
De impact van stoppen met roken reikt verder dan alleen gezondheid. "Niet-roken heeft onder andere ook positieve gevolgen voor de portemonnee en kan bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen", vertelt Akke. Toch ligt de focus niet op deze bijkomende voordelen. "Ons doel is om niet-roken het nieuwe normaal te maken. Een rookvrije generatie lijkt misschien nog ver weg, maar met deze aanpak komen we daar de komende jaren stap voor stap dichterbij."

Wat brengt de toekomst?
De financiering voor de wijkaanpak loopt in maart 2026 af. Het programma Rookvrije Generatie Fryslân loopt gewoon door. "We kijken welke elementen van de wijkaanpak we kunnen continueren in ons programma en hoe we kunnen blijven samenwerken met de stoppen-met-rokencoaches. Die samenwerking is van belang om de begeleiding naar stoppen en de passende zorg daarna te blijven borgen. De kans dat de roker stopt is namelijk acht keer zo hoog als dit onder professionele begeleiding gebeurt in plaats van op eigen houtje."

"Daarnaast blijft de samenwerking met onze andere partners belangrijk. Stoppen met roken is niet alleen een kwestie van individuele motivatie, maar ook van samenwerking en een brede maatschappelijke beweging. We willen stoppen met roken dan ook niet betuttelend benaderen, maar mensen juist ondersteunen om gezonder te worden als zij deze wens hebben", besluiten Akke, Margriet en Bilbo.

3. Programmaplan Crisisbeheersing

3.1. Doel van het programma

Met het programma 'Crisisbeheersing' leveren wij een bijdrage aan de veiligheid en gezondheid van de inwoners van Fryslân. Wij richten ons op de fysieke veiligheid. Dit betekent dat wij alles in het werk stellen om risico's te verkleinen en crises en incidenten te beheersen of te bestrijden. Onder de afdeling Crisisbeheersing vallen ook de taken voor 'Bevolkingszorg' en 'Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)'.

3.2. Speerpunten Veiligheid

Wij zijn 24/7 alert en paraat

Wij beschikken over een robuuste crisis- en brandweerorganisatie, met passend en voldoende personeel. Daarmee staan we 24/7 paraat.

Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis

Wij adviseren en informeren inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen in ons netwerk. Met als doel: meer veiligheid en bewustzijn.

Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

Wij zijn een wendbare organisatie die alert is op landelijke/maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe risico's/trends en passen deze toe in de praktijk en onze bedrijfsvoering.

Wij zetten de netwerksamenleving centraal

Wij verbinden burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis.

Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

Wij ontwikkelen ons tot informatieknooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige informatie en data.

3.3. Resultaten in 2026

In 2024 hebben de minister van Veiligheid en Justitie en het Veiligheidsberaad de versterking van Crisisbeheersing uitgewerkt in de Landelijke Agenda Crisisbeheersing 2024-2029. Deze agenda zet de koers uit voor een periode van zes jaar en geeft richting aan de inhoudelijke ambities op het terrein van Crisisbeheersing van het Rijk en de Veiligheidsregio's. Zo hebben wij in onderstaand programmaplan rekening gehouden met de bijdrage die veiligheidsregio's in Nederland mogen leveren aan de "totale Rijksweerbaarheidsopgave" om de weerbaarheid en veerkracht van de samenleving te versterken.

Speerpunt	**Resultaat** Wat willen we bereiken?	**Activiteit** Wat gaan we ervoor doen?
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Onze crisisorganisatie blijft op sterkte, is opgeleid en geoefend en 24/7 paraat voor zowel GRIP-inzetten als langdurige crises.**	We werven geschikt en passend personeel voor onze crisisorganisatie. We voeren een vakbekwaamheids-programma uit dat in relatie is met de landelijke agenda Crisisbeheersing. Dit betekent dat onze crisisfunctio-narissen opleidingen, trainingen, en praktijkoefeningen krijgen met de focus op actuele en prioritaire risico's. We implementeren de eisen van het Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg (UKB).
	De afdeling Crisisbeheersing heeft de impact op de continuïteit van de crisisorganisatie geminimaliseerd als vitale sectoren verstoord raken of uitvallen.	Voor de kritische processen organiseren we fallbackscenario's. We voldoen aan de gestelde normen zoals de BIO en NEN7510 voor onze crisisorganisatie. Voor de 'vitaal-beoordeling' van veiligheidsregio's wegen we, mede op basis van de uitkomsten van de weerbaarheidsanalyses, af of er aanvullende maatregelen nodig zijn.
	De afdeling Crisisbeheersing voert de tweede jaarschijf van het beleidsplan 'Meldkamer Noord-Nederland 2025-2028' uit, samen met de Veiligheidsregio's Groningen, Drenthe en de Meldkamer.	We realiseren de flexibele opschaling en alarmering in de meldkamer.
Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis	**De afdeling Crisisbeheersing werkt vanuit landelijke en regionaal geprioriteerde risico's. Op die manier kunnen we de voorbereiding van crisisbeheersing gerichter oppakken.**	We leveren het regionaal risicoprofiel op dat vervolgens bestuurlijk wordt vastgesteld. We houden het zorgrisicoprofiel actueel. We maken en actualiseren plannen op basis van geprioriteerde risico's. We oefenen deze plannen in de praktijk met betrokken partners, netwerkmanagement, risico-monitoring en -analyse, risico- en crisiscommunicatie.

Speerpunt	**Resultaat** Wat willen we bereiken?	**Activiteit** Wat gaan we ervoor doen?
Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis	**De afdeling Crisisbeheersing werkt aan actuele planvorming.**	We laten het Regionaal Crisisplan bestuurlijk vaststellen. We ontwerpen en actualiseren rampbestrijdingsplannen en informatiekaarten voor de crisisfunctionarissen. We leveren een bijdrage aan het opstellen van landelijke crisisplannen en gebruiken deze voor de eigen regionale planvorming.
	De afdeling Crisisbeheersing is voorbereid op overstromingen en ernstige wateroverlast in Fryslân.	We ontwikkelen handelingsperspectieven voor overstromingen en ernstige wateroverlast.
	Gemeenten gebruiken ons advies bij de vergunningverlening voor een evenement.	We geven veiligheids- en gezondheidsadvies voor evenementen.
	De bestuurscommissie Veiligheid beoordeelt de staat van voorbereiding van zorginstellingen op rampen en crises.	We hebben inzicht in de mate van voorbereiding van zorgaanbieders op rampen en crises (GHOR).
Wij werken duurzaam en omgevings-bewust	**Als afdeling Crisisbeheersing is ons doel dat de Friese samenleving nog meer samen met de overheid actief bijdraagt aan zowel de aanpak van crises als aan het herstel na een crisis. Daarmee versterken we de weerbaarheid en veerkracht van de Friese samenleving.**	We communiceren effectief richting onze inwoners over risico's uit ons risicoprofiel en naar aanleiding van urgente onderwerpen en actualiteiten, bijvoorbeeld uitval van vitale infrastructuur. Samen met het Rijk, gemeenten en maatschappelijke partners leveren wij een bijdrage aan het vergroten van de weerbaarheid en veerkracht van de Friese samenleving. We doen dat op basis van de rol die veiligheidsregio's hebben in de totale Rijksweerbaarheidsopgave.
We zetten de netwerk-samenleving centraal	**De afdeling Crisisbeheersing is, conform onze netwerkstrategie, in contact met relevante partners en partijen.**	We maken samenwerkingsafspraken met ketenpartners en zorgen voor kennisdeling en informatieuitwisseling. We bevorderen kennisontwikkeling vanuit het Kennisschakelpunt Veiligheid door het uitvoeren van de kennisagenda.
We werken informatie-gestuurd met betrouwbare data	**De afdeling Crisisbeheersing versterkt de informatiepositie van de crisisorganisatie en netwerkpartners. Daarom zijn wij onderdeel van een landelijk netwerk van informatieknooppunten dat geanalyseerde veiligheidsinformatie uitwisselt.**	Onze crisisorganisatie en netwerkpartners delen geanalyseerde veiligheidsinformatie. We werken toe naar een 24/7 informatiepositie. Op die manier zijn we permanent ondersteund bij het proces van risicomonitoring als zich kwetsbaarheden, dreigingen en incidenten/crises voordoen.

3.4. Baten en lasten in 2026

Programma Crisisbeheersing	Lasten	Baten	Saldo
Producten Crisisbeheersing	8.629.617	214.686	8.414.931
Toegerekende organisatiekosten	1.160.221	8.246	1.151.975
	9.789.838	222.932	9.566.906
Dekkingsmiddelen Crisisbeheersing			
BDUR		5.347.245	-5.347.245
Gemeentelijke bijdrage		4.219.661	-4.219.661
	-	9.566.906	-9.566.906
Totaal saldo van baten en lasten	9.789.838	9.789.838	-
Reservemutaties Crisisbeheersing	-	-	-
Gerealiseerd resultaat Crisisbeheersing	***9.789.838***	***9.789.838***	**-**

interview

Samen werken aan een weerbaar en veerkrachtig Fryslân

V.l.n.r: Thessa van Dijken, Martin Kool, Sytske Balt

De wereld verandert snel en crises, zoals langdurige stroomuitval, digitale verstoringen en klimaatrampen, kunnen ons allemaal treffen. "Daar moeten we ons op voorbereiden en dat doen we ook al", vertellen beleidsadviseurs Sytske Balt, Thessa van Dijken en Martin Kool van de afdeling Crisisbeheersing. "Maar de focus verschuift. Waar we ons eerst vooral richtten tot de kwetsbare groepen, richten we ons nu – samen met het Rijk en gemeenten – tot alle Friese inwoners."

Weerbaarheid en veerkracht: wat houdt dat eigenlijk in?
De urgentie voor beide thema's is toegenomen op nationaal, regionaal en lokaal niveau. "Weerbaarheid gaat over hoe goed we als Friese samenleving voorbereid zijn op een crisis. Hoe zorgen we ervoor dat we, als er iets gebeurt, niet compleet worden overvallen en weerstand kunnen bieden? Veerkracht gaat om het vermogen om een crisis te doorstaan en er sterker uit te komen", legt Martin uit.

Van afwachten naar nadenken
"Weerbaarheid en veerkracht zitten al in onze samenleving, dat zien we telkens weer. Mensen nemen al spontaan initiatieven bij kleine incidenten en helpen elkaar. Maar wat als een crisis veel langer duurt?", vertelt Thessa. Sytske vult aan: "Hoe maak je bijvoorbeeld babyvoeding warm zonder stroom? Hoe bereik je familie als het telefoonnetwerk platligt? Over die en meer persoonlijke vragen en situaties willen we samen met de Friese inwoners nadenken. Zodat mensen praktisch en mentaal beter voorbereid zijn op een langdurige crisis en zelf regie en controle hebben."

Van online communicatie naar gesprek en beleving
Sytske: "Om dit te bereiken is de volgende stap dat we echt met de Friese inwoner in gesprek gaan. Tot nu toe communiceerden we vooral online over mogelijke risico's uit ons risicoprofiel. Dit blijven we doen, maar door naar de inwoners toe te gaan, willen we de bewustwording verder vergroten. En het blijft wat ons betreft niet alleen bij nadenken, we zoeken ook manieren om mensen te laten ervaren wat een crisis echt betekent."

Samen sterker
Zoals gezegd: iedereen moet zich voorbereiden. En dat is niet voor niks belangrijk. Thessa: "Mensen die wel zelfredzaam zijn, moeten de kwetsbare groepen juist helpen. Een crisis hoef je niet alleen door te maken. Kijk bijvoorbeeld in de eigen buurt: wie heeft extra hulp nodig? Wie heeft welke middelen en vaardigheden? Door hierbij stil te staan, vergroten mensen de weerbaarheid en veerkracht binnen hun eigen omgeving."

>

Waarom is dit belangrijk?
"Omdat de samenleving kwetsbaarder is geworden. Oude en jonge mensen wonen langer thuis en we hebben te maken met andere culturen. Het doel is dat we als netwerksamenleving – overheden, bedrijven, maatschappelijke partners en inwoners - werken aan een stevig Fries fundament voor toekomstige crises: wat kun je van wie verwachten? Want alleen samen kunnen we pas echt goed voorbereid zijn op wat er komen gaat", benadrukt Thessa. VRF speelt hierin een verbindende rol.

Vooruit blijven kijken
"Het is niet de vraag of we te maken krijgen met een langdurige crisis, maar wanneer", geeft Martin tot slot aan. "Daarom bouwen we voort op wat we al doen en sluiten we aan bij bestaande initiatieven in de samenleving. Tegelijkertijd moeten we ons blijven afvragen: past wat we doen nog of missen we iets? Samen met de Friese gemeenten geven we invulling aan de Rijksweerbaarheidsopgave."

4. Programmaplan Brandweer

4.1. Doel van het programma

Het programma van Brandweer Fryslân levert een bijdrage aan de veiligheid van de inwoners van Fryslân. Wij richten ons op:

- het voorkomen en beheersen van risico's;
- het bestrijden van brand;
- hulp bij ongevallen.

4.2. Speerpunten

In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' lichten we toe welke koers we de komende vier jaar varen. Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân hebben gemeenschappelijke speerpunten. Voor een overzicht in beeld verwijzen we u naar paragraaf 3.2 op pagina 18 van deze begroting.

4.3. Resultaten Brandweer Fryslân in 2026

We willen, naast de basistaken incidentbestrijding en de advies- en controletaken vanuit risicobeheersing, de volgende resultaten halen.

Speerpunt	Doel / actviteit	Resultaat 2026
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Dekkingsplan**	We implementeren het dekkingsplan. • We voorzien iedere brandweerpost van het materieel dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de toegewezen taken. • We voeren het af te stoten materieel af conform de daarvoor geldende afspraken. • Bij het verschuiven van materieel, zorgen wij ervoor dat we ons personeel opleiden voor de nieuwe taken.
	Bouwagenda	We voeren de eerste tranche van de bouwagenda uit: • We ronden de nieuwbouw van Oudega (Smallingerland) en Terschelling-West af. • We nemen besluiten over de locaties Damwoude, Parrega en Sneek. De bouwagenda loopt tot en met 2026. We stellen een nieuwe strategische huisvestingsagenda op en geven daar uitvoering aan.

Speerpunt	Doel / activiteit	Resultaat 2026
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Weerbaarheid**	Eind 2024 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid de bestuurlijke opdracht 'Versterken weerbare samenleving' aan de veiligheidsregio's verstrekt. In 2025 horen we meer over de nadere invulling van deze opdracht. Zwaartepunt van de uitvoering ligt in 2025/2026. Het ministerie gaat de repressieve inzet van de brandweer aanmerken als een vitaal proces. Dit gaat de komende jaren capaciteit en zeer waarschijnlijk ook financiële middelen vragen. We houden de BIO/NEN-normen op orde. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is de basisnorm voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen.
	Vakbekwaamheidsnorm officieren	Voor alle officieren stellen we een vakbekwaamheidsnorm op die we opnemen in de oefencyclus.
	Mentale veerkracht	• We bevorderen de mentale veerkracht van onze medewerkers. • We implementeren de adviezen die de aanjager mentale gezondheid in 2025 heeft opgesteld. De landelijke Toolbox Psychosociale Ondersteuning is hierbij de basis. • We implementeren de landelijke PTSS-regeling.
	Pilot drones	Afhankelijk van het verloop van de pilot en de evaluatie daarvan, borgen en doorontwikkelen we het gebruik van drones in 2026.
Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden	**Risicogericht werken**	We implementeren de systematiek 'Risicogericht werken' in al onze werkzaamheden. Dit betekent dat we: • nauwer samenwerken met het bevoegd gezag en bedrijven in het kader van controles op brandveiligheid. Daarbij prioriteren we op risico-opleverende objecten. • meer risicogericht dan regelgericht adviseren.

Speerpunt	Doel/activiteit	Resultaat 2026
Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden	**Natuurbrandbeheersing**	• Samen met partners geven we uitvoering aan de planning voor de Gebiedsgerichte Aanpak. • We hebben de Gebiedsgerichte Aanpak als geheel geëvalueerd en we zorgen voor doorvertaling van de uitkomsten hiervan. • We zorgen ervoor dat de Gebiedsgerichte Aanpak per natuurgebied heeft geleid tot specifieke voorlichting of (preventie) maatregelen. • De uitkomsten van de Gebiedsgerichte aanpak gebruiken we als structurele input voor het repressief overleg. • We dragen actief bij aan het landelijk uitvoeringsplan en vertalen dit door naar onze regio. • We zorgen voor een vakbekwame organisatie op het onderwerp van natuurbrandbestrijding.
Wij werken duurzaam en omgevingsbewust	**Energietransitie**	• We zijn breder betrokken in de voorfase van energiegerelateerde initiatieven en geven hierover meer en vaker advies. • We integreren de energietransitie breder in onze vakbekwaamheids- en voorlichtingsactiviteiten. • We investeren actief in de ontwikkeling van het kennisniveau van onze medewerkers op dit thema. • We stemmen de materialen af die horen bij het bestrijden van een energietransitiegerelateerd incident.
	Omgevingswet	We monitoren de werkzaamheden en uren. Zo krijgen we inzicht in welke activiteiten we voor gemeenten uitvoeren en wat de kosten hiervan zijn. We maken op basis van dit inzicht nieuwe afspraken met gemeenten over advisering en toezicht.
	Verduurzamen van brandweermaterieel	We beperken de CO2-uitstoot conform de daarvoor geldende wettelijke verplichtingen door: • verduurzaming van het lichte wagenpark; • gebruik van brandstoffen met een beperkte emissie.
Wij zetten de netwerksamenleving centraal	**Bluswater**	We zijn stevig verbonden met partners zoals Vitens, gemeenten en het Wetterskip. We werken samen aan goede data op het gebied van bluswater. Verder geven we samen uitvoering aan de maatregelen die opgesteld zijn in het kader van 'Fjoer en Wetter – repressief spoor'.

Speerpunt	Doel/activiteit	Resultaat 2026
Wij zetten de netwerk-samenleving centraal	**Brandveilig leven**	We voeren het uitvoeringsprogramma BVL 2023-2026 uit.
Wij werken informatie-gestuurd met betrouwbare data	**Verantwoorden en verbeteren**	Door focus op bepaalde bedrijfsprocessen zorgen we ervoor dat de betrouwbaarheid van onder andere deze data omhooggaat: incidenten, paraatheid en aantoonbaar vakbekwaam.
	Aantoonbare vakbekwaamheid	We hebben de evaluatiemomenten (Waar-Staan-We) en de aanwezigheid van medewerkers op vakbekwaamheidsmomenten inzichtelijk. Deze data ontsluiten we op een toegankelijke wijze.
	Operationele infomatievoorziening	Naar aanleiding van het gebruikersonderzoek, sluiten we onze operationele informatievoorzie-ning nog beter aan op de praktijk. We zijn onderdeel van het veiligheidsinformatie-knooppunt en hebben daardoor een verbeterde informatiepositie bij een grootschalig optreden.
	Paraatheidsmonitoring	Wij spelen 24/7 in op de paraatheid van onze brandweerposten. Dit doen we met ons stelsel van pagers, beschikbaarheidssystemen en onze backoffice. We ronden het onderzoek naar pagers af en besluiten welke uitvoeringsvorm we kiezen.

4.4. Baten en lasten in 2026

Programma Brandweer	Lasten	Baten	Saldo
Producten Brandweer	47.693.333	1.003.568	46.689.765
Toegerekende organisatiekosten	11.142.124	79.190	11.062.933
	58.835.456	1.082.758	57.752.698
Dekkingsmiddelen Brandweer			
BDUR		6.143.250	-6.143.250
Gemeentelijke bijdrage		51.250.839	-51.250.839
	-	57.394.089	-57.394.089
Totaal saldo van baten en lasten	58.835.456	58.476.847	358.609
Reservemutaties Crisisbeheersing	-	358.609	-358.609
Gerealiseerd resultaat Brandweer	**58.835.456**	**58.835.456**	**-**

V.l.n.r: Renske Boekhout en Charlotte Lorist

interview

Natuurbrandbeheersing in Fryslân: voorbereid op de toekomst

De natuur wordt steeds kwetsbaarder voor branden, mede door de gevolgen van klimaatverandering. Brandweer Fryslân speelt hier onder andere op in met gebiedsgerichte aanpakken in samenwerking met provincie, gemeenten en groenbeheerders. "Het is niet de vraag of er een natuurbrand ontstaat, maar wanneer", vertellen Charlotte Lorist en Renske Boekhout. "In Fryslân bevinden zich ook nog eens veel zorginstellingen, campings en andere bebouwing in de natuur. Een goede voorbereiding is essentieel."

De Friese brandweer zet daarom maximaal in op een combinatie van preventieve maatregelen en repressieve middelen. En op het goed voorbereiden en opleiden van haar medewerkers.

Gerichte aanpak per risicogebied

Fryslân telt elf RIN-gebieden (Risico Index Natuurbrand). "Die hebben we samen met provincie, gemeenten en groenbeheerders in kaart gebracht. Voor ieder gebied is er een gerichte aanpak gemaakt. Deze evalueren en actualiseren we elke vier jaar", vertelt Renske.

"Een belangrijk onderdeel van zo'n gebiedsgerichte aanpak is de periodieke schouw", vult Charlotte aan. "We trekken dan samen met betrokken partijen het gebied in om te beoordelen welke maatregelen echt moeten worden genomen om een natuurbrand te voorkomen, én -als dat niet lukt- goed te kunnen beheersen. Denk aan het in kaart brengen van het type begroeiing, snoeiwerk om paden breder te maken en het creëren van bluswatervoorzieningen. Zo hebben we in samenwerking met gemeenten en defensie al verschillende waterputten geboord. Bij een natuurbrand is de beperkte beschikbaarheid van bluswater namelijk een grote uitdaging."

Nieuw duo aan blusauto's

Naast deze preventieve maatregelen, hebben we twee typen voertuigen aangeschaft voor het effectief bestrijden van natuurbranden. Renske: "We beschikken sinds kort over zes CCFM's (Camion Citerne Feux de Forêt Moyen) en in 2026 komen daar de laatste twee nog bij. Dit voertuig is speciaal ontworpen voor natuurbranden. Het voertuig kan van de verharde paden af de natuur in en heeft een ingebouwd sprinklersysteem om de veiligheid van de bemanning te waarborgen." De tien TSTNB-voertuigen (Tankautospuit Terreinvaardig) worden geleverd in 2027.

Charlotte: "Een mooi duo aan blusauto's, dat elkaar goed aanvult tijdens een natuurbrand. Als zich een natuurbrand voordoet en we moeten opschalen, dan werken we in een peloton van vier voertuigen. Eén blussend voertuig bij de brand, één voertuig bij het waterpunt en twee voertuigen die heen en weer rijden voor een constante watertoevoer."

>

Inzet drones en bewustwording inwoners
Naast preventie, samenwerking en materiële verbeteringen richt de brandweer zich ook op innovatie en bewustwording. “We nemen deel aan een pilot met drones. Met drones kunnen we een brand van bovenaf goed in kaart brengen. Dat is vooral handig als het te gevaarlijk is om het gebied in te gaan. Zo krijgen we sneller inzicht in de ontwikkeling van een brand en kunnen we gerichter reageren”, legt Charlotte uit.

Renske: “Ook besteden we aandacht aan het bewustmaken van iedereen die woont, werkt en recreëert in de Friese natuur. We betrekken recreatieondernemers bij de gebiedsgerichte aanpakken en geven adviezen over hoe zij kunnen helpen bij het voorkomen van vuur in de natuur. Ook landelijk wordt de komende tijd gewerkt aan een steeds prominentere brede boodschap voor inwoners in Nederland.”

Een trots voorbeeld
Brandweer Fryslân staat met haar gedegen gebiedsgerichte aanpakken, die altijd in samenwerking met partners tot stand komen, landelijk in de schijnwerpers. “Wij vinden natuurbrandbeheersing belangrijk en staan echt voor dit thema. Het bestuur en andere instanties zijn ook goed aangehaakt. We werken samen op alle niveaus en dat wordt door anderen gezien. We zijn trots op wat we tot nu toe hebben bereikt en blijven ons inzetten om onze natuur en inwoners nog beter te beschermen”, sluit Charlotte af.

5. Financiën en kengetallen

Bijdrage per programma	
GGD	35.172.396
Crisisbeheersing	4.219.661
Brandweer	51.250.839
Totaal	**90.642.897**

Inkomstenverdeling	
Bijdrage gemeenten	90.642.897
BDuR	11.490.495
Overig	8.444.055
Totaal	**110.577.447**

Kostenverdeling	
Salariskosten	75.360.079
Kapitaalslasten	11.200.663
Huisvestingskosten	3.671.399
Materiële kosten	21.741.915
Totaal	**111.974.056**

Verdeelsleutel organisatiekosten	
GGD	38,5%
Crisisbeheersing	5,8%
Brandweer	55,7%

Formatie per programma	
Organisatie	110,8 fte
Brandweer	180,8 fte
GGD	288,6 fte
Crisisbeheersing	43,7 fte
Totaal	**623,9 fte**

6. Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijk bijdrage in het nadelig saldo

Conform de gemeenschappelijke regeling wordt de vastgestelde gemeentelijke bijdrage, voor de programma's Gezondheid en Crisisbeheersing, in het nadelig saldo verdeeld naar het inwonertal. Als afwijking hierop heeft het Algemeen Bestuur besloten de bijdrage voor het programma Brandweer als volgt te verdelen: op basis van de verdeling van het cluster openbare orde en veiligheid (OOV) in het gemeentefonds.

De bijdrage aan het programma Organisatie wordt conform de eerder vastgestelde verdeelsleutels voor organisatieoverhead toegerekend aan de oorspronkelijke taakvelden. Door deze toerekening kunnen de deelnemende gemeenten de bijdrage opnemen in hun eigen begroting. De toerekening aan de taakvelden is als volgt:

GGD	38,5%
Crisisbeheersing	5,8%
Brandweer	55,7%

Per programma is de bijdrage als volgt:

GGD	€	35.172.396
Crisisbeheersing	€	4.219.661
Brandweer	€	51.250.839
Totaal	**€**	**90.642.897**

In bijlage 1 staat een overzicht van de verdeling van de bijdrage per taakveld over de gemeenten, inclusief een meerjarenperspectief richting 2029.

Brede doeluitkering rampenbestrijdingen

De bijdrage 'brede doeluitkering rampenbestrijdingen' (BDUR), zoals opgenomen in de begroting, hebben we gebaseerd op deze meest recente informatie. De bijdrage BDUR werd tot en met 2019, conform het (bij de regionalisering afgesproken) uitgangspunt, voor 35% toegerekend aan het programma Crisisbeheersing en voor 65% aan het programma Brandweer. Vanaf 2020 heeft het Landelijk Meldkamer Systeem de bijdrage naar beneden bijgesteld. Dit raakt alleen de brandweerbegroting en daarom houden we vanaf 2020 de volgende verdeling aan: 62% Brandweer en 38% Crisisbeheersing.

Vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn met de contourennota 'Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg' extra middelen toegekend aan de veiligheidsregio's. Deze middelen zijn bedoeld om een toekomstbestendig en samenhangend stelsel voor crisisbeheersing en brandweerzorg te realiseren.

7. Paragrafen

7.1. Financiering

Beleid

De kaders voor financiering zijn gebaseerd op de 'Wet Financiering Decentrale Overheden' en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen. Het eigen treasury-beleid van Veiligheidsregio Fryslân is vastgelegd in de financiële verordening. Daarin hebben we afgesproken dat het dagelijks bestuur bij het aantrekken van middelen de volgende kaders in acht neemt:

- Voor het aantrekken van financieringen met een looptijd langer dan één jaar vragen we tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen op.
- We maken geen gebruik van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet financiering decentrale overheden.

Met ons financieringsbeleid willen we de risico's voor langere tijd afdekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen stemmen we af op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en plannen we binnen de kaders voor de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Het verloop in de financieringsportefeuille is nagenoeg volledig te herleiden tot het investeringsprogramma. Door het geplande investeringsprogramma in 2025 en 2026 neemt de omvang van de langlopende leningen naar verwachting toe tot bijna € 65 miljoen per eind 2026. Het verwachte verloop van de leningenportefeuille is daarmee als volgt:

Saldo per 1 januari	€	49.958.353	
Opname	€	20.000.000	+
Reguliere aflossingen	€	5.266.545	-/-
Saldo per 31 december	€	64.691.808	

Rente

a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 1.727.624
b	De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 0
	Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 1.727.624**
c1	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend	-/-	€ 0		
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	€ 0		
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen, als daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	+/+	€ 0		
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 1.727.624**
d1	Rente over eigen vermogen			+/+	€ 0
d2	Rente over voorzieningen			+/+	€ 171.335
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 1.898.959**
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 1.898.959
f	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ 0**

We hanteren een omslagrente van 2,1% voor het toerekenen van rente aan de programma's.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Het financieringsbeleid voorziet in een groter beroep op kortlopende leningen, voordat langlopend wordt gefinancierd. Dit betekent dat de ruimte onder de kasgeldlimiet wordt benut, dit is gelijk aan voorgaand jaar. Hierbij wordt de kasgeldlimiet per kwartaal overigens niet overschreden. Voor 2026 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,2% van het begrotingstotaal, dit is € 9,2 miljoen.

De renterisiconorm voor 2026 is 20% van het begrotingstotaal, of € 22,5 miljoen. Bij het samenstellen van de leningenportefeuille hebben we er rekening mee gehouden dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen de renterisiconorm niet overschrijden.

7.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)' schrijft voor dat de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' aandacht moet besteden aan de relatie tussen de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Denk daarbij aan incidentele weerstandscapaciteit, zoals aanwezige vrije reserves, en structurele weerstandscapaciteit. Bij structurele weerstandscapaciteit gaat het bijvoorbeeld om de post 'onvoorzien' en eventuele vrije begrotingsruimte.

In beginsel is bij een gemeenschappelijke regeling altijd sprake van 100% weerstands-capaciteit. De deelnemende gemeenten zijn namelijk wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen.

Weerstandscapaciteit Veiligheidsregio Fryslân

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026.' In deze nota wordt specifiek ingegaan op de bepaling van de weerstandscapaciteit. Veiligheidsregio Fryslân (VRF) kiest ervoor om een egalisatiereserve en een post 'onvoorzien' aan te houden. Zo kunnen we zelf een deel van de risico's opvangen. Eventuele tegenvallers hebben daardoor niet direct gevolgen voor de deelnemende gemeen-ten.

De nota bevat de volgende bestuurlijke afspraken:

Algemene reserve
De algemene reserve bestaat alleen uit een egalisatiereserve. De hoogte van deze reserve wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%.

Onvoorzien
Volgens de beleidsnota houden we een post 'onvoorzien' aan. Deze post is bedoeld voor het opvangen van kosten wegens personele frictie. Het budget is gepositioneerd bij de algemeen directeur. We kennen dit toe op basis van een integrale en VRF-brede afweging van de bovenmatige personele fricties.

De uitgangspunten (in volgorde) rond de bepaling van de toekenning zijn als volgt:
1. wegvallen taken;
2. reorganisatie;
3. (dis)functioneren (directe kosten op basis van een vaststellingsovereenkomst);
4. functioneren (ziekte, vervanging, niet productief: hieronder vallen niet de kosten van juridische advisering en/of onderzoeken).

Structurele begrotingsruimte
Als een gemeente of gemeenschappelijke regeling structurele begrotingsruimte heeft opgenomen in haar begroting, wordt dit beschouwd als een onderdeel van de weerstands-capaciteit. Daarom is het van belang om periodiek te onderzoeken of hiervan sprake is. VRF onderzoekt dit eens per vier jaren via het proces 'doorlichting begroting.'

Uit de laatste doorlichting van de begroting in 2023 bleek dat er geen sprake is van structurele begrotingsruimte.

Inventarisatie weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit van VRF bedraagt:

Egalisatiereserve	1.724.847
Onvoorzien	658.203
Structurele begrotingsruimte	0
Totaal	2.383.050

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing
Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota Weerstandsvermogen 2023-2026.' Samengevat gelden de volgende beleidslijnen voor risicomanagement:

I. Risicomanagement is een regulier onderdeel van het managementcontrolsysteem van VRF. De geïdentificeerde risico's worden, waar mogelijk, ondervangen door beheersmaatregelen.
II. De belangrijkste netto-risico's nemen we op in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' in de begroting en jaarrekening. Waar nodig doen we tussentijds verslag van de voortgang.
III. In dezelfde paragraaf nemen we ook de risico's op, die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting. Deze verwerken we structureel in de begroting op het moment dat ze zich zeker voordoen.

Het huidige risicomanagementsysteem is een ad-hocproces. De komende jaren werken we aan het structureren van het risicomanagementproces en het bevorderen van het risicobewustzijn.

Inventarisatie van de risico's

In deze paragraaf geven we een overzicht van de belangrijkste risico's die we hebben geïnventariseerd.

Financiële risico's
Veranderend overheidsbeleid kan leiden tot financiële onzekerheden. Het hoofdlijnenakkoord bevat bijvoorbeeld een aantal voornemens dat mogelijk verstrekkende gevolgen heeft voor onze organisatie. Daarnaast hebben de ontwikkelingen in het gemeentefonds impact op de financiën van onze gemeenten. Hierdoor komt onze begroting in de toekomst mogelijk onder druk te staan.

Een voorbeeld hiervan is de departementale korting van 10% op specifieke uitkeringen (SPUK). Bij Veiligheidsregio Fryslân is de grootste SPUK-regeling de 'Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)'. Een korting van 10% betekent structureel € 1,1 miljoen minder opbrengsten voor de organisatieonderdelen Brandweer en Crisisbeheersing.

Autonome ontwikkelingen kunnen ook tot risico's leiden. Wanneer er sprake is van hoge inflatie of een substantiële verhoging van de lonen als gevolg van cao-ontwikkelingen, ontstaat het risico dat de indexatie van onze budgetten - zoals vastgelegd in de financiële verordening - ontoereikend is. Hierdoor kunnen investeringen in huisvesting, kazernes, materieel, materiaal, personeel en IT-infrastructuur onder druk komen te staan. En dit beïnvloedt de kwaliteit van onze dienstverlening.

Om financiële risico's tijdig te identificeren, monitoren en analyseren we het overheidsbeleid kritisch.

Personeelstekorten
Op de huidige arbeidsmarkt is het lastig om voldoende kwalitatief personeel te werven. Hierdoor kan onze taakuitvoering in gevaar komen. Dit probleem doet zich voor bij alle organisatieonderdelen en kan gevolgen met zich meebrengen. De kwaliteit van de dienstverlening kan bijvoorbeeld onder druk komen te staan, er kan imagoschade ontstaan of de dienstverlening kan alleen worden gerealiseerd tegen onevenredig hoge kosten.

Met wervingscampagnes, opleidingsprogramma's en goed werkgeverschap zetten wij in op het binden, behouden en doorontwikkelen van onze medewerken.

Cyberdreigingen
Voor de dagelijkse bedrijfsvoering is onze organisatie afhankelijk van tijdige en betrouwbare informatie. Tegelijkertijd moeten we ervoor waken dat deze vaak (privacy)gevoelige informatie in verkeerde handen komt. Dit is een complexe opgave, omdat de dreigingen van cybercriminelen en statelijke actoren significant zijn toegenomen. Daarom heeft VRF zichzelf tot doel gesteld om effectief weerstand te bieden tegen cyberdreigingen en beveiligingsincidenten. Én om deze weerbaarheid op een meetbare en verifieerbare wijze aan te tonen. Het uitgangspunt hierbij is het ambitieniveau "Aantoonbaar weerbaar".

VRF is genoodzaakt om ook de komende jaren passende, nieuwe informatiebeveiligingsmaatregelen te blijven nemen om de digitale weerbaarheid te waarborgen. Daarnaast willen we voldoen aan de gestelde normen zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), NEN7510 en NIS2 (Netwerk- en Informatiebeveiliging) om de meetbaarheid en verifieerbaarheid te garanderen. Ook voeren we periodiek interne audits en penetratietest uit en geven we bewustwordingstrainingen.

Wegvallen van maatwerk- en markttaken
VRF voert diverse taken uit die nauw verbonden zijn met de basistaak, maar die we niet collectief uitvoeren. Voorbeelden hiervan zijn:
- maatwerk voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ);
- dienstverlening naar aanleiding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
- reizigersvaccinaties.

Voor deze taken zetten we deels vast personeel in en doen we een beroep op overhead. Daarnaast calculeren we een winstmarge op deze taken. Deze winstmarge zorgt ervoor dat de collectieve basistaak goedkoper wordt. Het wegvallen van deze taken betekent zowel incidentele fricties als het vervallen van structurele dekking.

Fysieke en psychische schade door werkzaamheden
Het optreden van personeel en vrijwilligers bij incidenten kan fysieke en psychische schade opleveren. De gevolgen hiervan kunnen verstrekkend zijn zoals blijvende arbeidsongeschiktheid. Deze schade is niet altijd goed te verzekeren. Wij hebben daarom besloten deel te nemen aan de stichting 'Waarborgfonds Veiligheidsregio's'. Op die manier dragen alle veiligheidsregio's samen de niet-verzekerbare risico's per 1 januari 2024.

Risico's nieuwbouwprojecten
Veiligheidsregio Fryslân is een kapitaalintensieve organisatie. Vooral bij de brandweer is er sprake van een gedegen investeringsplanning, mede door de bouwagenda. Deze bouwagenda betreft een planning voor de grootschalige nieuwbouw en verbouw van onze brandweerkazernes.

De mate waarin de planning wordt gehaald, wordt beïnvloed door tal van omstandigheden. Wij zijn hierbij onder meer afhankelijk van planvorming bij gemeenten, beperkingen bij het aansluiten op het elektriciteitsnetwerk en van de beschikbaarheid leveranciers. In de praktijk constateren wij dan ook dat de investeringen achterblijven op het plan.

Dit leidt op de korte termijn tot financiële voordelen vanwege de vrijval van kapitaallasten. Voor de lange termijn ontstaan er echter financiële risico's. De stijging van bouwkosten is de laatste jaren fors geweest, waardoor de uitgestelde investeringen mogelijk hoger uitvallen.

Duurzaamheid
De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid zijn in volle gang. Dit leidt tot verschillende wensen vanuit de maatschappij over inzicht in de duurzaamheidsprestaties van organisaties en tot het verduurzamen van activiteiten. Deze behoefte heeft geleid tot diverse (Europese) wet- en regelgeving.

Veiligheidsregio Fryslân heeft in kaart gebracht op welke wijze deze wet- en regelgeving directe invloed heeft op de organisatie. VRF dient zich, net als alle organisaties in Nederland, te houden aan het klimaatakkoord. Andere initiatieven en wetgeving raken ons veelal op een indirecte manier, bijvoorbeeld via leveranciers, banken en gemeenten.

VRF heeft verschillende acties uitgezet om stappen te zetten op het gebied van duurzaamheid. Zo hebben we in het inkoopbeleid een passage opgenomen over duurzaam inkopen, zetten we in op vergroening en stelden we een visiedocument en plan van aanpak voor duurzaamheid vast.

Op het moment dat de Rijksoverheid meer verduurzaming verplicht stelt, kan dit invloed hebben op onze organisatie.

Financiële kengetallen

Van de in het BBV opgenomen kengetallen zijn vier van toepassing op VRF. Deze kengetallen zijn als volgt uitgewerkt:

Kengetallen	Jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto-schuldquote	51,57%	64,41%	74,08%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	51,57%	64,41%	74,08%
Solvabiliteit	10,88%	5,98%	2,84%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Netto-schuldquote

De netto-schuldquote weerspiegelt het schuldenniveau van de organisatie ten opzichte van de exploitatie. Hoe hoger het getal, des te groter de netto-schuld ten opzichte van het begrotingstotaal.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de organisatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. We berekenen de ratio als het aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (balanstotaal). De solvabiliteit van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag. Dit komt omdat de deelnemende gemeenten de wettelijke verplichting hebben om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

In de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026' hebben we vastgelegd dat de algemene reserve alleen bestaat uit een egalisatiereserve. Hiermee minimaliseren we onze reservepositie. We hebben echter te maken met een aantal kapitaalintensieve activiteiten. Denk aan de investering in materieel en materiaal voor de repressieve dienstverlening. En aan het realiseren, inrichten en instandhouden van diverse brandweerkazernes, consultatiebureaus en kantoorlocaties. Deze kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief hoge mate van externe financiering. De enerzijds lage reservepositie en de anderzijds kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief lage solvabiliteit.

7.3. Bedrijfsvoering

7.3.1 Inleiding

Het organisatieonderdeel Bedrijfsvoering bestaat uit de afdelingen Communicatie, Informatiemanagement, Facilitair Bedrijf, Personeel & Organisatie, Financiën & Administratie. Bedrijfsvoering levert een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân door de primaire processen van VRF – brandweerzorg, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg – zo gericht en effectief mogelijk te ondersteunen. Bedrijfsvoering is de expert op het gebied van de bedrijfsvoeringportefeuilles. De afdeling ondersteunt het primaire proces door te faciliteren, adviseren en te helpen bij het bewaken van grenzen. Doordat we deze taken centraal beleggen, verlagen we de kosten en de kwetsbaarheid, terwijl we de kwaliteit verhogen.

7.3.2 Goed werkgeverschap

VRF is een energieke overheidsorganisatie met bevlogen medewerkers die zich dagelijks inzet voor een veilig en gezond Fryslân. Wij willen een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Daarom bieden we volop mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling en investeren we in de professionalisering van onze medewerkers. Dit doen we door opleiden en trainen, het aanbieden van interne loopbaancoaches en intervisie. Door het uitvoeren van een medewerkerswaarderingsonderzoek halen we feedback op uit de organisatie. Deze input gebruiken we om een nog betere werkgever te worden.

In 2025 starten we met de stapsgewijze implementatie van het nieuwe functiewaarderingssysteem HR21. Het huidige functieboek is ruim tien jaar oud. De huidige functiewaarderingsystematiek wordt ook niet meer ondersteund en onderhouden. Daarnaast past de systematiek ook niet meer bij waar de organisatie naar toe wil. De implementatie van het nieuwe functiewaarderingssysteem vraagt tijd en capaciteit van de organisatie, maar levert duidelijkheid en transparantie op over het functieboek en de beloning.

Verder vinden we gezondheid en vitaliteit belangrijk. Daarvoor stellen wij preventieve instrumenten beschikbaar voor onze medewerkers zoals een budgetcoach en een mantelzorgmakelaar. Ook zetten we de komende jaren in op duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers binnen het gezondheids- en veiligheidsdomein. We sluiten bijvoorbeeld aan bij de landelijke plannen om binnen Brandweer Fryslân meer aandacht te geven aan duurzame inzetbaarheid en arbeidsveiligheid. Specifieke aandacht geven we daarbij aan Posttraumatische stressstoornis (PTSS) als beroepsziekte.

7.3.3 Integriteitsbeleid en gedragscode

VRF is een integere organisatie. Dit komt terug in onze kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. Op basis van deze waarden hebben we ons integriteitsbeleid en onze gedragscode opgesteld. Hierover rapporteren we jaarlijks aan het bestuur. Doelen van het integriteitsbeleid zijn:

- uitleggen wat integriteit is;
- integriteit bespreekbaar maken;
- uitleggen wat medewerkers en management moeten doen als ze misstanden signaleren.

Onze gedragscode is bedoeld om rechten, plichten, procedures en sancties - die wettelijk zijn vastgelegd - betekenis te geven in geldende gedragsregels. Deze bieden houvast bij de dagelijkse professionele omgang met de klant en met elkaar. De gedragscode is een uitwerking van het integriteitsbeleid.

7.3.4 Privacy & security

We hebben organisatorische en technische maatregelen getroffen om de privacy bij de verwerking van persoonsgegevens verder te waarborgen. Ook in 2026 zien de functionaris gegevensbescherming en de privacy-officer toe op de toepassing van de privacywetgeving. Ze rapporteren hierover aan de directie en het dagelijks bestuur. Het doel is om het aantal incidenten te voorkomen en te beperken.

Voor de dagelijkse bedrijfsvoering is VRF afhankelijk van tijdige en betrouwbare informatie. Tegelijkertijd moeten we ervoor waken dat deze vaak (privacy)gevoelige informatie niet in verkeerde handen komt. Dit is een complexe opgave omdat de dreigingen van cybercriminelen en statelijke actoren, die het op de data van veiligheidsregio's hebben gemunt, significant zijn toegenomen. Daarom heeft VRF zichzelf tot doel gesteld om effectief weerstand te bieden tegen cyberdreigingen en beveiligingsincidenten. Én om deze weerbaarheid op een meetbare en verifieerbare wijze aan te tonen. Het uitgangspunt hierbij is het ambitieniveau 'Aantoonbaar weerbaar'.

VRF is genoodzaakt om ook de komende jaren passende, nieuwe informatiebeveiligingsmaatregelen te blijven nemen om digitale weerbaarheid te waarborgen. Daarnaast willen we in 2026 voldoen aan de gestelde normen zoals de BIO, NEN7510 en de Cyberbeveiligingswet om de meetbaarheid en verifieerbaarheid te garanderen.

7.3.5 Organisatiethema's

In onze meerjarenkoers 2023-2026 staan de volgende organisatiethema's:
- Passend personeel bij onze adaptieve opgave
- Duurzaamheid
- Procesgericht werken

In deze beleidsperiode geven we vorm aan de ambitie die we op deze drie thema's hebben. Hierbij werken we datagedreven. Datagedreven werken is het sturen op basis van onbewerkte feiten en ruwe data. Hierdoor kunnen we binnen onze organisatie sneller, beter én accurater beslissingen nemen. Ook gebruiken we deze data als input voor het maken van nieuw beleid voor Veiligheid en Gezondheid en voor het optimaliseren van onze werkprocessen.

Passend personeel bij onze adaptieve opgave

De crises van de afgelopen jaren hebben ons geleerd dat wij ons voortdurend moeten kunnen aanpassen aan wat de buitenwereld van ons vraagt. Dit vergt een grote dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen. Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaven hebben we passend personeel nodig. Door de schaarste op de arbeidsmarkt, die wordt versterkt door de vergrijzing en pensionering van een deel van ons personeel, staan we voor een grote uitdaging. Deze ontwikkeling vraagt om creativiteit, anders denken en maatwerk. Dit ziet er als volgt uit:
- We zorgen dat nieuwe medewerkers goed landen binnen onze complexe organisatie door een oanboardingsprogramma.
- We werken samen met andere grote werkgevers en opleiders in het Noorden.
- We hebben aandacht voor de personele aspecten zoals werving en selectie en binden en boeien van personeel. We gebruiken strategische personeelsplanning om het medewerkersbestand kwalitatief en kwantitatief op orde te houden. Daarnaast worden scholing, leren en ontwikkelen belangrijke pijlers in ons kwaliteitssysteem.
- We bevorderen vitaliteit van medewerkers vanuit het perspectief van positieve gezondheid.

Duurzaamheid

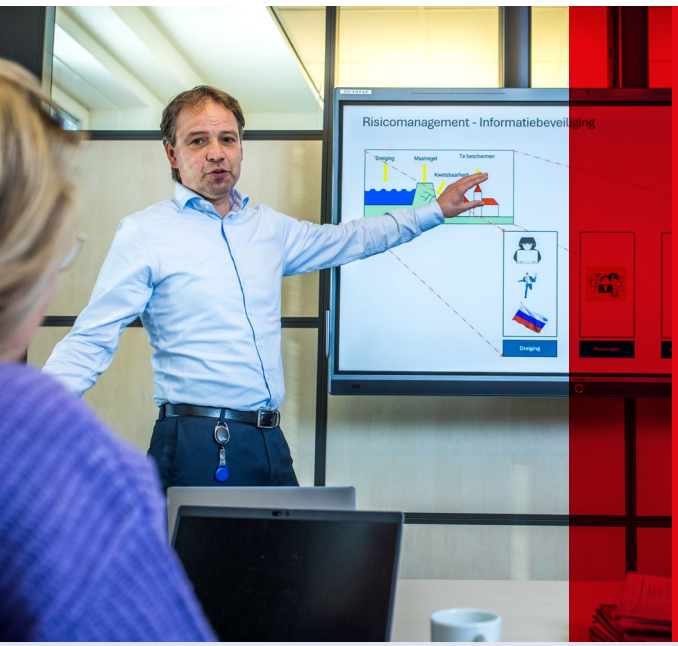
Vanuit het visiedocument Duurzaamheid 2025-2028 richten we ons op het creëren van een nieuwebasis voor duurzaamheid binnen VRF. Met deze nieuwe aanpak zijn we beter voorbereid op:
- het halen van onze duurzaamheidsdoelstellingen;
- het maken een positieve impact te maken op zowel onze organisatie als het milieu.

We willen minimaal voldoen aan de landelijke wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid en klimaat. Dit betekent dat we uiterlijk in 2050:
- klimaatneutraal en volledig circulair zijn;
- werken met respect voor mens, natuur en milieu.

Dit geven we vorm door onder andere in te zetten op:
- verlagen (fossiel) energieverbruik;
- verduurzamen mobiliteit;
- afstappen van producten en materialen die niet noodzakelijk zijn;
- bewuster kiezen van materiaal;
- inzetten op langere levensduur.

Procesgericht werken
Binnen het organisatiethema 'Procesgericht werken' staat de dienstverlening aan de Friese burger centraal. We zien procesgericht werken als één van de hulpmiddelen om nog klantgerichter te werken en om ons werk op alle niveaus continu te verbeteren.
In 2026 voeren we, onder het motto 'Leren door te Doen!', vijftien tot twintig verbetertrajecten per jaar uit. Tijdens deze trajecten houden we onze processen tegen het licht. Met als doel deze processen als volgt te verbeteren:

- Hogere kwaliteit voor de klant en hogere klanttevredenheid.
- Effectiviteit, efficiëntie, beheers-, doel- en rechtmatigheid.
- Hogere overdraagbaarheid en groter lerend vermogen.
- Duidelijkheid over eigenaarschap en verbeterde samenwerking.

interview

Samen toewerken naar ‘aantoonbare weerbaarheid’ op informatiebeveiliging

De afhankelijkheid van digitale informatie groeit, net als de dreiging van cyberaanvallen. Informatiebeveiliging is daarom belangrijker dan ooit. Ook voor Veiligheidsregio Fryslân (VRF), waar het onderwerp hoog op de agenda staat. Koos Stoker, Chief Information Security Officer, legt uit hoe de organisatie steeds verder toegroeit naar ‘aantoonbare weerbaarheid’, met aandacht voor techniek, bewustwording en wetgeving. “We hebben al veel goed op orde. Het is nu vooral een kwestie van aanscherpen.”

VRF moet voldoen aan twee wettelijke normen voor gezondheid en veiligheid: de NEN 7510 en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarnaast treedt in september 2025 de Cyberbeveiligingswet in werking. Deze wet verplicht 10.000 bedrijven en (niet-overheids)instellingen om hun informatiebeveiliging op orde te hebben. Koos: “Als één van onze leveranciers dit namelijk niet goed voor elkaar heeft, dan zijn wij ook kwetsbaar. Deze wet maakt de hele keten sterker.”

Maximaal voorbereid op uitdagingen van vandaag en morgen
“We doen al veel op het gebied van informatiebeveiliging. Punt is dat we dat nog niet goed documenteren. En daar brengen we verandering in.” De Plan-Do-Check-Act is daarin een goed hulpmiddel. Naast het maken en uitvoeren van plannen, wil VRF vanaf 2026 ook audits laten doen om de plannen te controleren, evalueren en analyseren op het gewenste resultaat. “En daarmee tonen we onze weerbaarheid aan. Je kunt uiteraard nooit volledig uitsluiten dat er iets misgaat, maar we kunnen er wel voor zorgen dat we er alles aan hebben gedaan om dit te voorkomen. Dat is onze verantwoordelijkheid en ambitie”, benadrukt Koos.

Stapsgewijs naar aantoonbare weerbaarheid
De weg naar ‘aantoonbare weerbaarheid’ verloopt in verschillende fasen. Zo ligt de focus eerst op de technische en fysieke weerbaarheid. Koos: “Daarin hebben we al de nodige stappen gezet. Denk aan de inlogprocedures voor brandweervrijwilligers en crisisfunctionarissen. Die hebben we beter beveiligd via een authenticator waarmee ze zich voortaan met een pincode moeten aanmelden. Daarnaast hebben we onze wachtwoordregels aangescherpt, waar we doorlopend tests op uitvoeren. Ook is de fysieke beveiliging onder onze aandacht. Hoe gaan we bijvoorbeeld om met het aanmelden, binnenlaten en begeleiden van bezoekers?”

De volgende fase richt zich meer op de organisatorische kant en op bewustwording en gedrag. “Denk aan afspraken over ‘clean desk’ en ‘clear screen’. En dat betekent geen documenten laten rondslingeren op je bureau en je beeldscherm vergrendelen zodra je je werkplek verlaat. Veel medewerkers kennen de risico’s onvoldoende en daarom organiseren we online security-awareness trainingen. Ook maken we duidelijke afspraken over ieders rol en verantwoordelijkheid als het gaat om veilige werkgewoonten.”

>

Optimaal voorbereid om schade te beperken
"Dat is ons uiteindelijk doel. De vraag is namelijk niet of zich een hack of datalek voordoet, maar wanneer. Daarom willen we in 2026 een volledig uitgewerkt, geoefend en getest crisisplan op de plank hebben liggen. Zodat we optimaal voorbereid zijn op incidenten en de schade kunnen beperken." Daarnaast is het voor een organisatie van cruciaal belang om een betrouwbare back-up van alle belangrijke informatie te hebben, bij voorkeur offline. En dit heeft VRF goed geregeld.

Informatiebeveiliging is van ons allemaal
"Informatiebeveiliging is niet de verantwoordelijkheid van één iemand, het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid", benadrukt Koos. "Samen moeten we niet alleen onze eigen informatie beschermen, maar ook die van cliënten, ketenpartners en leveranciers. Dat betekent afspraken maken en elkaar daarop aanspreken. Op die manier staan we met elkaar sterker in een wereld vol digitale dreigingen."

7.4. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf vertellen we over het beheerbeleid van de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân structureel en tijdelijk bezit of huurt. Het gaat om onderstaande gebouwen:

- hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg;
- brandweerkazernes: 66, waarvan 49 in eigendom;
- twee boothuizen: één in eigendom en één huur;
- gehuurde opslagloods die fungeert als tijdelijke opslag van afgeschreven materieel en als distributiecentrum voor de bevoorrading van de vaccinatie-, test- en vluchtelingenlocaties;
- 45 huurlocaties voor de Jeugdgezondheidszorg van de GGD;
- het gehuurde Regionaal Coördinatie Centrum (RCC), dat is ondergebracht bij de meldkamer.

Kwaliteitsniveau beheer en onderhoud

Als grondslag voor het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen, passen wij de NEN-2767 norm toe. De NEN-2767 norm is een breed toegepaste wijze van conditiemeting. Hiermee wordt de technische kwaliteit van bouw- en installatiedelen op een objectieve manier vastgelegd. Er zijn zes kwaliteitsniveaus: niveau één staat voor 'uitstekend' en niveau zes staat voor 'zeer slecht'. De bestuurlijke afspraak bij het beheer en onderhoud is, net als voorgaande jaren, kwaliteitsniveau drie. Dit betekent dat wij een 'redelijke conditie' nastreven. Plaatselijke zichtbare veroudering vinden wij acceptabel, zolang de functievervulling van bouw- en installatiedelen niet in gevaar komt. Bij de huurlocaties streven wij ernaar om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau vast te leggen in de huurovereenkomsten.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van dit uitgangspunt hebben wij onderhoudsvoorzieningen gemaakt. Met een onderhoudsvoorziening worden de lasten van groot onderhoud over de jaren geëgaliseerd. De toevoeging aan de voorziening (met andere woorden: de jaarlijkse lasten) is het gemiddelde bedrag van het groot onderhoud dat we redelijkerwijs kunnen voorzien. Wettelijk gezien moet de evaluatie van de voorziening eens in de vijf jaar. In de praktijk hanteren wij een richtlijn van eens per vier jaar.

7.5. Verbonden partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin VRF een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als VRF aansprakelijk is voor het eventueel niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als VRF vertegenwoordigd is in het bestuur of zeggenschap daarin kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent VRF geen verbonden partijen. VRF heeft wel een nauwe betrokkenheid bij de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) en daarom lichten we deze relatie hieronder uit.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe, in de Stichting BON benadert de definitie van een Verbonden Partij. Volgens de statuten is er echter geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder van BON B.V. BON B.V. neemt voor 100% deel in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V. BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen). Daarom is stichting BON formeel geen VP.

De afgelopen jaren is onderzocht of de huidige structuur nog steeds wenselijk is. Als gevolg van dit uitgevoerde onderzoek is besloten het bestuur voor te stellen een voorgenomen besluit te nemen om de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) formeel te verbinden aan Veiligheidsregio Fryslân. De raden van de deelnemende gemeenten zijn de in de gelegenheid gesteld om hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken op dit voorgenomen besluit.

8. Financiële begroting

8.1. Overzicht van baten en lasten

Primitieve begroting 2026			
	Lasten	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid			
Pijler 1	18.165.973	56.156	18.109.817
Pijler 2	13.345.548	3.796.316	9.549.232
Pijler 3	2.037.318	1.132.703	904.615
Pijler 4	2.098.454	2.098.454	-
Toegerekende organisatiekosten	7.701.468	54.736	7.646.732
	43.348.761	7.138.365	36.210.396
Dekkingsmiddelen gezondheid			
Gemeentelijke bijdrage		35.172.396	-35.172.396
	-	35.172.396	-35.172.396
Totaal saldo van baten en lasten	43.348.761	42.310.761	1.038.000
Reservemutaties gezondheid	102.000	1.140.000	-1.038.000
Gerealiseerd resultaat gezondheid	***43.450.761***	***43.450.761***	**-**
Programma crisisbeheersing			
Producten Crisisbeheersing	8.629.617	214.686	8.414.931
Toegerekende organisatiekosten	1.160.221	8.246	1.151.975
	9.789.838	222.932	9.566.906
Dekkingsmiddelen crisisbeheersing			
Rijksbijdrage BDUR		5.347.245	-5.347.245
Gemeentelijke bijdrage		4.219.661	-4.219.661
	-	9.566.906	-9.566.906
Totaal saldo van baten en lasten	9.789.838	9.789.838	-
Reservemutaties crisisbeheersing	-	-	-
Gerealiseerd resultaat Crisisbeheersing	***9.789.838***	***9.789.838***	**-**
Programma brandweer			
Producten brandweer	47.693.333	1.003.568	46.689.765
Toegerekende organisatiekosten	11.142.124	79.190	11.062.933
	58.835.456	1.082.758	57.752.698
Dekkingsmiddelen brandweer			
Rijksbijdrage BDUR		6.143.250	-6.143.250
Gemeentelijke bijdrage		51.250.839	-51.250.839
	-	57.394.089	-57.394.089
Totaal saldo van baten en lasten	58.835.456	58.476.847	358.609
Reservemutaties brandweer	-	358.609	-358.609
Gerealiseerd resultaat brandweer	***58.835.456***	***58.835.456***	**-**
Gerealiseerd resultaat	***112.076.056***	***112.076.056***	**-**
Waarvan incidentele baten en lasten	-	-	-
Structureel saldo	112.076.056	112.076.056	-

Overzicht baten en lasten art. 27 BBV			
	Lasten	**Baten**	**Saldo**
Programma gezondheid	35.341.098	42.256.025	6.914.927
Programma crisisbeheersing	7.919.747	9.781.592	1.861.845
Programma brandweer	44.825.101	58.397.657	13.572.556
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead	23.219.907	142.172	-23.077.735
Heffing vpb	10.000	-	-10.000
Onvoorzien	658.203	-	-658.203
Saldo van baten en lasten	***111.974.056***	***110.577.447***	***-1.396.609***
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma	102.000	1.498.609	1.396.609
Resultaat	***112.076.056***	***112.076.056***	***0***

Meerjarenperspectief 1/2

	Jaarrekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid									
Pijler 1	22.091.400	5.659.821	16.431.579	16.866.357	55.050	16.811.307	18.165.973	56.156	18.109.817
Pijler 2	17.415.294	8.449.829	8.965.465	12.953.837	3.621.197	9.332.640	13.345.548	3.796.316	9.549.232
Pijler 3	4.814.683	3.927.227	887.456	1.886.226	1.110.109	776.117	2.037.318	1.132.703	904.615
Pijler 4	2.235.530	1.942.891	292.639	2.057.144	2.057.144	-	2.098.454	2.098.454	-
Toegerekende organisatiekosten	6.858.477	274.405	6.584.072	7.521.951	53.142	7.468.810	7.701.468	54.736	7.646.732
	53.415.384	20.254.173	33.161.211	41.285.515	6.896.642	34.388.874	43.348.761	7.138.365	36.210.396
Dekkingsmiddelen Gezondheid									
Gemeentelijke bijdrage		31.636.378	-31.636.378		34.320.958	-34.320.958		35.172.396	-35.172.396
		31.636.378	-31.636.378	-	34.320.958	-34.320.958	-	35.172.396	-35.172.396
Totaal saldo van baten en lasten	53.415.384	51.890.551	1.524.833	41.285.515	41.217.599	67.916	43.348.761	42.310.761	1.038.000
Reservemutaties Gezondheid	102.000	1.361.244	-1.259.244	102.000	169.916	-67.916	102.000	1.140.000	-1.038.000
Gerealiseerd resultaat Gezondheid	**53.517.384**	**53.251.795**	**265.589**	**41.387.515**	**41.387.515**	**-**	**43.450.761**	**43.450.761**	**-**
Programma Crisisbeheersing									
Producten Crisisbeheersing	6.750.620	155.027	6.595.594	7.446.831	227.178	7.219.653	8.629.617	214.686	8.414.931
Toegerekende organisatiekosten	1.324.516	41.339	1.283.177	1.133.177	8.006	1.125.171	1.160.221	8.246	1.151.975
	8.075.136	196.365	7.878.771	8.580.008	235.184	8.344.824	9.789.838	222.932	9.566.906
Dekkingsmiddelen Gezondheid									
Rijksbijdrage BDUR		4.955.684	-4.955.684		4.408.683	-4.408.683		5.347.245	-5.347.245
Gemeentelijke bijdrage		3.370.457	-3.370.457		3.936.141	-3.936.141		4.219.661	-4.219.661
		8.326.141	-8.326.141	-	8.344.824	-8.344.824	-	9.566.906	-9.566.906
Totaal saldo van baten en lasten	8.075.136	8.522.506	-447.370	8.580.008	8.580.008	-	9.789.838	9.789.838	-
Reservemutaties Crisisbeheersing		12.189	-12.189	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat Crisisbeheersing	**8.075.136**	**8.534.696**	**-459.559**	**8.580.008**	**8.580.008**	**-**	**9.789.838**	**9.789.838**	**-**
Programma Brandweer									
Producten Brandweer	41.632.911	1.385.830	40.247.081	47.168.476	1.081.629	46.086.847	47.693.333	1.003.568	46.689.765
Toegerekende organisatiekosten	9.922.524	396.993	9.525.530	10.882.407	76.884	10.805.523	11.142.124	79.190	11.062.933
	51.555.435	1.782.823	49.772.612	58.050.883	1.158.513	56.892.370	58.835.456	1.082.758	57.752.698
Dekkingsmiddelen Brandweer									
Rijksbijdrage BDUR		5.866.663	-5.866.663		5.600.746	-5.600.746		6.143.250	-6.143.250
Gemeentelijke bijdrage		46.776.869	-46.776.869		50.879.529	-50.879.529		51.250.839	-51.250.839
		52.643.532	-52.643.532	-	56.480.275	-56.480.275	-	57.394.089	-57.394.089
Totaal saldo van baten en lasten	51.555.435	54.426.355	-2.870.920	58.050.883	57.638.788	412.095	58.835.456	58.476.847	358.609
Reservemutaties Brandweer		578.236	-578.236	-	412.095	-412.095	-	358.609	-358.609
Gerealiseerd resultaat Brandweer	**51.555.435**	**55.004.591**	**-3.449.156**	**58.050.883**	**58.050.883**	**-**	**58.835.456**	**58.835.456**	**-**
Gerealiseerd resultaat	***113.147.955***	***116.791.081***	***-3.643.126***	***108.018.406***	***108.018.406***	***-***	***112.076.056***	***112.076.056***	***-***
Waarvan incidentele baten en lasten	6.215.000	5.662.000	553.000	-	-	-	-	-	-
Structureel saldo	106.932.955	111.129.081	-4.196.126	108.018.406	108.018.406	-	112.076.056	112.076.056	-

Meerjarenperspectief 2/2

	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid									
Pijler 1	18.346.224	58.735	18.287.489	19.038.864	61.002	18.977.862	19.659.350	63.358	19.595.992
Pijler 2	13.493.807	3.970.633	9.523.174	14.004.230	4.123.914	9.880.316	14.463.993	4.283.204	10.180.789
Pijler 3	2.063.337	1.184.714	878.623	2.141.595	1.230.448	911.147	2.212.621	1.277.975	934.646
Pijler 4	2.199.180	2.199.180	-	2.287.147	2.287.147	-	2.378.633	2.378.633	-
Toegerekende organisatiekosten	8.016.750	55.996	7.960.754	8.294.646	57.283	8.237.362	8.578.026	58.601	8.519.425
	44.119.298	7.469.258	36.650.040	45.766.482	7.759.794	38.006.687	47.292.623	8.061.771	39.230.852
Dekkingsmiddelen Gezondheid									
Gemeentelijke bijdrage		36.660.040	-36.660.040		37.973.688	-37.973.688		39.332.852	-39.332.852
	-	36.660.040	-36.660.040	-	37.973.688	-37.973.688	-	39.332.852	-39.332.852
Totaal saldo van baten en lasten	44.119.298	44.129.298	-10.000	45.766.482	45.733.482	33.000	47.292.623	47.394.623	-102.000
Reservemutaties Gezondheid	102.000	92.000	10.000	102.000	135.000	-33.000	102.000	-	102.000
Gerealiseerd resultaat Gezondheid	**44.221.298**	**44.221.298**	**-**	**45.868.482**	**45.868.482**	**-**	**47.394.623**	**47.394.623**	**-**
Programma Crisisbeheersing									
Producten Crisisbeheersing	8.952.368	223.649	8.728.719	9.237.010	231.559	9.005.452	9.532.148	239.732	9.292.416
Toegerekende organisatiekosten	1.207.718	8.436	1.199.282	1.249.583	8.630	1.240.953	1.292.274	8.828	1.283.446
	10.160.086	232.084	9.928.002	10.486.593	240.188	10.246.405	10.824.422	248.561	10.575.862
Dekkingsmiddelen Gezondheid									
Rijksbijdrage BDUR		5.347.245	-5.347.245		5.347.245	-5.347.245		5.347.245	-5.347.245
Gemeentelijke bijdrage		4.580.757	-4.580.757		4.899.160	-4.899.160		5.228.617	-5.228.617
	-	9.928.002	-9.928.002	-	10.246.405	-10.246.405	-	10.575.862	-10.575.862
Totaal saldo van baten en lasten	10.160.086	10.160.086	-	10.486.593	10.486.593	-	10.824.422	10.824.422	--
Reservemutaties Crisisbeheersing	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat Crisisbeheersing	**10.160.086**	**10.160.086**	**-**	**10.486.593**	**10.486.593**	**-**	**10.824.422**	**10.824.422**	**-**
Programma Brandweer									
Producten Brandweer	49.908.734	1.097.322	48.811.412	51.272.279	1.142.574	50.129.705	52.940.411	1.172.955	51.767.456
Toegerekende organisatiekosten	11.598.259	81.012	11.517.247	12.000.306	82.875	11.917.431	12.410.286	84.781	12.325.505
	61.506.993	1.178.334	60.328.659	63.272.585	1.225.449	62.047.136	65.350.697	1.257.736	64.092.961
Dekkingsmiddelen Brandweer									
Rijksbijdrage BDUR		6.143.250	-6.143.250		6.143.250	-6.143.250		6.143.250	-6.143.250
Gemeentelijke bijdrage		53.830.294	-53.830.294		55.853.886	-55.853.886		57.899.711	-57.899.711
	-	59.973.544	-59.973.544	-	61.997.136	-61.997.136	-	64.042.961	-64.042.961
Totaal saldo van baten en lasten	61.506.993	61.151.878	355.115	63.272.585	63.222.585	50.000	65.350.697	65.300.697	50.000
Reservemutaties Brandweer	-	355.115	-355.115	-	50.000	-50.000	-	50.000	-50.000
Gerealiseerd resultaat Brandweer	**61.506.993**	**61.506.993**	**-**	**63.272.585**	**63.272.585**	**-**	**65.350.697**	**65.350.697**	**-**
Gerealiseerd resultaat	***115.888.377***	***115.888.377***	***-***	***119.627.660***	***119.627.660***	***-***	***123.569.742***	***123.569.742***	***-***
Waarvan incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Structureel saldo	115.888.377	115.888.377	-	119.627.660	119.627.660	-	123.569.742	123.569.742	-

Toelichting:
De mutatie van het nadelig saldo per programma ten opzichte van 2025 is als volgt, naar oorzaken:

Omschrijving	Gezondheid	Brandweer	Crisis	Organisatie	Totaal
Nadelig saldo 2025 begroting 2025	26.852.149	40.074.006	2.810.970	19.399.503	89.136.628
Indexatie loonkosten	435.242	503.213	208.288	266.766	1.413.509
Indexatie materiële kosten	122.196	660.686	48.428	195.371	1.026.682
Toevoeging lijkschouw	116.077				116.077
Kapitaallasten vrijval		-1.050.000			-1.050.000
Totale mutatie	673.516	113.900	256.716	462.137	1.506.268
Nadelig saldo 2026 begroting 2026	**27.525.665**	**40.187.905**	**3.067.686**	**19.861.640**	**90.642.895**

8.2. Financiële positie

Arbeidsverplichtingen

Conform het besluit 'Begroting en Verantwoording' is het niet toegestaan voorzieningen op te nemen voor jaarlijks terugkerende verplichtingen met een vergelijkbaar volume. Dit gaat vooral om verplichtingen rond vakantiegeld en het opgebouwde saldo vakantiedagen. Deze lasten zijn structureel gedekt in de begroting.

Investeringskredieten

Als onderdeel van de begroting is het meerjaren investeringsplan vastgesteld. De geplande investeringen zijn aan te merken als investeringen met economisch nut en worden geactiveerd conform de regels die zijn vastgesteld in de financiële verordening. De effecten hiervan zijn in de kapitaallasten van de programma's verwerkt. De vast te stellen kredieten zijn opgenomen in bijlage 2 bij deze begroting.

Reserves

Het geraamde verloop van de reserves in 2026 is als volgt:

	1-1-2026	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2026
Algemene reserve				
Egalisatiereserve	2.774.847		1.050.000	1.724.847
	2.774.847	-	1.050.000	1.724.847
Bestemmingsreserves				
Gezondheidsmonitor	301.113	102.000	90.000	313.113
Uitwerkingskader Meldkamer	500.000			500.000
Tweede loopbaanbeleid	459.429		5.000	454.429
In te halen werkzaamheden	513.724		263.609	250.115
Kansrijke start	42.766			42.766
Wabo	110.000		90.000	20.000
	1.927.032	102.000	448.609	1.580.423
Totaal eigen vermogen	***4.701.879***	***102.000***	***1.498.609***	***3.305.270***

Voorzieningen

Het geraamde verloop in de voorzieningen in 2026 is als volgt:

	1-1-2026	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2026
Verplichtingen, verliezen, risico's				
Voorziening opgebouwde spaaruren	85.199			85.199
Voorziening FLO-overgangsrecht	6.852.912	171.335	735.673	6.288.574
Voorziening spaaruren IKB	1.428.938	95.761		1.524.699
Voorziening RVU	120.985		93.951	27.034
	8.488.033	267.096	829.624	7.925.506
Egalisatie van lasten				
Groot onderhoud Harlingertrekweg	276.523	81.269	23.837	333.955
Groot onderhoud brandweerkazernes	2.200.593	638.610	380.957	2.458.246
	2.477.115	719.879	404.794	2.792.201
Totaal voorzieningen	***10.965.149***	***986.976***	***1.234.418***	***10.717.707***

Geprognosticeerde balans 2026

	1-1-2026	31-12-2026		1-1-2026	31-12-2026
Materiële vaste activa	90.435.908	100.861.115	Eigen vermogen	4.701.879	3.305.270
Financiële vaste activa	119.589	119.589	Gerealiseerd resultaat '24	3.643.126	3.643.126
Vorderingen	12.995.762	12.995.762	Voorzieningen	10.965.149	10.717.707
Liquide middelen	480.184	480.184	Langlopende schulden	49.958.353	64.691.808
Overlopende activa	1.907.792	1.907.792	Kortlopende schulden	18.864.834	18.864.834
			Overlopende passiva	17.805.893	15.141.697
Totaal activa	***105.939.235***	***116.364.442***	***Totaal passiva***	***105.939.235***	***116.364.442***

In de voorspelde balans is rekening gehouden met de geplande investeringen voor 2025 en 2026 en een stabiel werkkapitaal. Ook zijn de geplande mutaties in reserves en voorzieningen, zoals in de eerdere paragrafen genoemd, verwerkt. De behoefte aan langlopende financiering is bepaald op basis van het meerjareninvesteringsplan en de vastgelegde financieringsstructuur. De rentelast voor deze financiering is gedekt in de begroting 2026. Bovenstaande balans is de basis voor de berekende financiële kengetallen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'.

In de jaarrekening 2024 is een voorstel gedaan voor de bestemming van het gerealiseerd resultaat 2024. In afwachting van de vaststelling van de jaarrekening (algemeen bestuur 10 juli 2025) presenteren wij het gerealiseerde resultaat 2024 apart op de balans.

Meerjarenbalans

	1-1-2027	31-12-2027		1-1-2027	31-12-2027
Materiële vaste activa	100.861.115	103.864.229	Eigen vermogen	3.305.270	2.960.155
Financiële vaste activa	119.589	119.589	Gerealiseerd resultaat '24	3.643.126	3.643.126
Vorderingen	12.995.762	12.995.762	Voorzieningen	10.717.707	10.461.089
Liquide middelen	480.184	480.184	Langlopende schulden	64.691.808	70.506.810
Overlopende activa	1.907.792	1.907.792	Kortlopende schulden	18.864.834	18.864.834
			Overlopende passiva	15.141.697	12.931.542
Totaal activa	***116.364.442***	***119.367.556***	***Totaal passiva***	***116.364.442***	***119.367.556***

	1-1-2028	31-12-2028		1-1-2028	31-12-2028
Materiële vaste activa	103.864.229	110.089.214	Eigen vermogen	2.960.155	2.877.155
Financiële vaste activa	119.589	119.589	Gerealiseerd resultaat '24	3.643.126	3.643.126
Vorderingen	12.995.762	12.995.762	Voorzieningen	10.461.089	10.574.320
Liquide middelen	480.184	480.184	Langlopende schulden	70.506.810	79.860.567
Overlopende activa	1.907.792	1.907.792	Kortlopende schulden	18.864.834	18.864.834
			Overlopende passiva	12.931.542	9.772.539
Totaal activa	***119.367.556***	***125.592.541***	***Totaal passiva***	***119.367.556***	***125.592.541***

	1-1-2029	31-12-2029		1-1-2029	31-12-2029
Materiële vaste activa	110.089.214	112.085.142	Eigen vermogen	2.877.155	2.929.155
Financiële vaste activa	119.589	119.589	Gerealiseerd resultaat '24	3.643.126	3.643.126
Vorderingen	12.995.762	12.995.762	Voorzieningen	10.574.320	10.377.995
Liquide middelen	480.184	480.184	Langlopende schulden	79.860.567	82.727.774
Overlopende activa	1.907.792	1.907.792	Kortlopende schulden	18.864.834	18.864.834
			Overlopende passiva	9.772.539	9.045.5849
Totaal activa	***125.592.541***	***127.588.469***	***Totaal passiva***	***125.592.541***	***127.588.469***

Bijlage 1.
Bijdrage per gemeente 2026-2029

	2026	2027	2028	2029
Achtkarspelen	€ 3.630.034	€ 3.807.025	€ 3.953.624	€ 4.103.481
Ameland	€ 975.314	€ 1.023.625	€ 1.062.579	€ 1.102.186
Dantumadiel	€ 2.404.111	€ 2.521.240	€ 2.618.382	€ 2.717.707
De Fryske Marren	€ 7.345.798	€ 7.705.010	€ 8.001.069	€ 8.303.412
Harlingen	€ 2.136.540	€ 2.240.790	€ 2.327.030	€ 2.415.165
Heerenveen	€ 6.871.227	€ 7.206.583	€ 7.483.887	€ 7.767.262
Leeuwarden	€ 18.598.216	€ 19.508.214	€ 20.257.472	€ 21.022.481
Noardeast-Fryslân	€ 6.114.268	€ 6.412.723	€ 6.659.454	€ 6.911.572
Ooststellingwerf	€ 3.464.533	€ 3.633.680	€ 3.773.466	€ 3.916.295
Opsterland	€ 3.878.742	€ 4.067.880	€ 4.224.511	€ 4.384.618
Schiermonnikoog	€ 278.172	€ 291.976	€ 303.072	€ 314.347
Smallingerland	€ 7.398.941	€ 7.759.871	€ 8.058.577	€ 8.363.871
Súdwest-Fryslân	€ 12.235.157	€ 12.832.666	€ 13.326.236	€ 13.830.508
Terschelling	€ 1.000.953	€ 1.050.341	€ 1.090.430	€ 1.131.245
Tytsjerksteradiel	€ 4.332.936	€ 4.544.420	€ 4.719.279	€ 4.897.961
Vlieland	€ 291.070	€ 305.466	€ 317.104	€ 328.944
Waadhoeke	€ 6.362.891	€ 6.673.648	€ 6.930.316	€ 7.192.542
Weststellingwerf	€ 3.323.992	€ 3.485.932	€ 3.620.246	€ 3.757.581
	€ 90.642.897	**€ 95.071.090**	**€ 98.726.733**	**€ 102.461.179**

2026

Bijdrage 2026	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.499.879	€ 179.942	€ 1.950.213	€ 3.630.034
Ameland	€ 203.998	€ 24.474	€ 746.843	€ 975.314
Dantumadiel	€ 1.016.800	€ 121.986	€ 1.265.325	€ 2.404.111
De Fryske Marren	€ 2.759.414	€ 331.049	€ 4.255.335	€ 7.345.798
Harlingen	€ 862.380	€ 103.460	€ 1.170.700	€ 2.136.540
Heerenveen	€ 2.751.869	€ 330.144	€ 3.789.215	€ 6.871.227
Leeuwarden	€ 6.844.733	€ 821.168	€ 10.932.315	€ 18.598.216
Noardeast-Fryslân	€ 2.437.237	€ 292.397	€ 3.384.633	€ 6.114.268
Ooststellingwerf	€ 1.372.241	€ 164.629	€ 1.927.662	€ 3.464.533
Opsterland	€ 1.597.282	€ 191.627	€ 2.089.833	€ 3.878.742
Schiermonnikoog	€ 51.650	€ 6.197	€ 220.325	€ 278.172
Smallingerland	€ 3.010.864	€ 361.216	€ 4.026.861	€ 7.398.941
Súdwest-Fryslân	€ 4.804.810	€ 576.437	€ 6.853.910	€ 12.235.157
Terschelling	€ 260.271	€ 31.225	€ 709.457	€ 1.000.953
Tytsjerksteradiel	€ 1.732.040	€ 207.794	€ 2.393.101	€ 4.332.936
Vlieland	€ 66.688	€ 8.001	€ 216.381	€ 291.070
Waadhoeke	€ 2.492.767	€ 299.059	€ 3.571.065	€ 6.362.891
Weststellingwerf	€ 1.407.472	€ 168.856	€ 1.747.665	€ 3.323.992
	€ 35.172.396	**€ 4.219.661**	**€ 51.250.839**	**€ 90.642.897**

2027

Bijdrage 2027	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.563.318	€ 195.340	€ 2.048.367	€ 3.807.025
Ameland	€ 212.626	€ 26.568	€ 784.431	€ 1.023.625
Dantumadiel	€ 1.059.806	€ 132.425	€ 1.329.009	€ 2.521.240
De Fryske Marren	€ 2.876.126	€ 359.379	€ 4.469.506	€ 7.705.010
Harlingen	€ 898.855	€ 112.314	€ 1.229.621	€ 2.240.790
Heerenveen	€ 2.868.261	€ 358.396	€ 3.979.926	€ 7.206.583
Leeuwarden	€ 7.134.237	€ 891.439	€ 11.482.538	€ 19.508.214
Noardeast-Fryslân	€ 2.540.322	€ 317.419	€ 3.554.982	€ 6.412.723
Ooststellingwerf	€ 1.430.281	€ 178.717	€ 2.024.682	€ 3.633.680
Opsterland	€ 1.664.840	€ 208.026	€ 2.195.014	€ 4.067.880
Schiermonnikoog	€ 53.835	€ 6.727	€ 231.414	€ 291.976
Smallingerland	€ 3.138.211	€ 392.127	€ 4.229.533	€ 7.759.871
Súdwest-Fryslân	€ 5.008.034	€ 625.765	€ 7.198.867	€ 12.832.666
Terschelling	€ 271.279	€ 33.897	€ 745.164	€ 1.050.341
Tytsjerksteradiel	€ 1.805.298	€ 225.576	€ 2.513.546	€ 4.544.420
Vlieland	€ 69.509	€ 8.685	€ 227.272	€ 305.466
Waadhoeke	€ 2.598.200	€ 324.651	€ 3.750.796	€ 6.673.648
Weststellingwerf	€ 1.467.002	€ 183.305	€ 1.835.625	€ 3.485.932
	€ 36.660.040	**€ 4.580.757**	**€ 53.830.294**	**€ 95.071.090**

2028

Bijdrage 2028	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.619.336	€ 208.918	€ 2.125.370	€ 3.953.624
Ameland	€ 220.245	€ 28.415	€ 813.920	€ 1.062.579
Dantumadiel	€ 1.097.782	€ 141.630	€ 1.378.969	€ 2.618.382
De Fryske Marren	€ 2.979.187	€ 384.359	€ 4.637.524	€ 8.001.069
Harlingen	€ 931.064	€ 120.121	€ 1.275.845	€ 2.327.030
Heerenveen	€ 2.971.040	€ 383.308	€ 4.129.540	€ 7.483.887
Leeuwarden	€ 7.389.879	€ 953.402	€ 11.914.190	€ 20.257.472
Noardeast-Fryslân	€ 2.631.350	€ 339.483	€ 3.688.621	€ 6.659.454
Ooststellingwerf	€ 1.481.533	€ 191.139	€ 2.100.794	€ 3.773.466
Opsterland	€ 1.724.496	€ 222.485	€ 2.277.529	€ 4.224.511
Schiermonnikoog	€ 55.764	€ 7.194	€ 240.114	€ 303.072
Smallingerland	€ 3.250.663	€ 419.383	€ 4.388.530	€ 8.058.577
Súdwest-Fryslân	€ 5.187.488	€ 669.262	€ 7.469.487	€ 13.326.236
Terschelling	€ 281.000	€ 36.253	€ 773.176	€ 1.090.430
Tytsjerksteradiel	€ 1.869.988	€ 241.256	€ 2.608.035	€ 4.719.279
Vlieland	€ 72.000	€ 9.289	€ 235.815	€ 317.104
Waadhoeke	€ 2.691.302	€ 347.217	€ 3.891.796	€ 6.930.316
Weststellingwerf	€ 1.519.569	€ 196.047	€ 1.904.630	€ 3.620.246
	€ 37.973.688	**€ 4.899.160**	**€ 55.853.886**	**€ 98.726.733**

2029

Bijdrage 2029	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.677.296	€ 222.967	€ 2.203.218	€ 4.103.481
Ameland	€ 228.128	€ 30.326	€ 843.732	€ 1.102.186
Dantumadiel	€ 1.137.074	€ 151.154	€ 1.429.478	€ 2.717.707
De Fryske Marren	€ 3.085.819	€ 410.206	€ 4.807.388	€ 8.303.412
Harlingen	€ 964.389	€ 128.199	€ 1.322.577	€ 2.415.165
Heerenveen	€ 3.077.380	€ 409.084	€ 4.280.797	€ 7.767.262
Leeuwarden	€ 7.654.380	€ 1.017.516	€ 12.350.585	€ 21.022.481
Noardeast-Fryslân	€ 2.725.532	€ 362.312	€ 3.823.728	€ 6.911.572
Ooststellingwerf	€ 1.534.560	€ 203.993	€ 2.177.742	€ 3.916.295
Opsterland	€ 1.786.220	€ 237.447	€ 2.360.951	€ 4.384.618
Schiermonnikoog	€ 57.760	€ 7.678	€ 248.909	€ 314.347
Smallingerland	€ 3.367.012	€ 447.586	€ 4.549.274	€ 8.363.871
Súdwest-Fryslân	€ 5.373.160	€ 714.268	€ 7.743.081	€ 13.830.508
Terschelling	€ 291.058	€ 38.691	€ 801.496	€ 1.131.245
Tytsjerksteradiel	€ 1.936.919	€ 257.480	€ 2.703.563	€ 4.897.961
Vlieland	€ 74.577	€ 9.914	€ 244.453	€ 328.944
Waadhoeke	€ 2.787.630	€ 370.567	€ 4.034.346	€ 7.192.542
Weststellingwerf	€ 1.573.958	€ 209.230	€ 1.974.393	€ 3.757.581
	€ 39.332.852	**€ 5.228.617**	**€ 57.899.711**	**€ 102.461.179**

Bijlage 2.
Investeringskredieten 2026

Investeringskredieten	Krediet 2026
Kantoormeubilair	236.386
Mobiele telefoons, tablets, iPads	149.296
Gebruikerssoftware	144.303
Systeem soft- en hardware	170.748
Werkplekautomatisering vanaf 2018	404.344
Overige kantoorinventaris	29.860
Renovatie, restauratie en verbouwing van bedrijfsgebouwen	897.800
Organisatie	**2.032.737**
Werkplekautomatisering vanaf 2018	15.000
Overige kantoorinventaris	100.000
GGD	**115.000**
Ademlucht	2.534.520
Alarmeringsmiddelen	277.427
Dienstvoertuigen	286.686
Mobiele telefonie, tablets en iPads	86.848
Overige brandweerinventaris	1.002.669
Overige brandweervoertuigen	404.791
Persoonlijke beschermingsmiddelen	541.638
PM voer- en vaartuigen	358.515
Tankautospuiten	7.054.453
Gebouwen	1.903.970
Grond	563.061
Installaties	2.035.344
Overige (kantoor)inventaris	199.753
Renovatie en verbouwing	306.440
Brandweer	**17.556.115**
Werkplekautomatisering vanaf 2018	16.256
Crisisbeheersing	**16.256**
Totaal investeringskredieten	**19.720.108**

Investeringskredieten Brandweer 2026-2029

Categorie	2026	2027	2028	2029
Ademlucht	2.534.520	149.850	382.148	57.808
Alarmeringsmiddelen	277.427			
Dienstvoertuigen	286.686	377.843	283.421	256.001
Haakarmvoertuigen		253.610		
Hulpverleningsvoertuigen		76.332	233.574	79.415
Mobiele telefonie, tablets en iPads	86.848	88.585	108.894	124.307
Overige (kantoor)inventaris				165.154
Overige brandweerinventaris	1.002.669	259.903	302.628	266.865
Overige brandweervoertuigen	404.791		191.326	312.721
Persoonlijke beschermingsmiddelen	541.638	996.326	477.655	38.519
PM voer- en vaartuigen	358.515		151.109	2.154.163
Redvoertuigen			912.153	930.396
Tankautospuiten	7.054.453	4.653.585	650.761	2.648.222
Werkplekautomatisering			31.468	
Gebouwen	1.903.970	1.308.029	4.625.535	693.909
Grond	563.061	529.013	560.750	280.636
Installaties	2.035.344	1.919.103	4.392.573	1.185.909
Overige (kantoor)inventaris	199.753	196.442	525.651	265.578
Renovatie en verbouwing	306.440	226.506	435.414	902.478
Totaal	**17.556.115**	**11.035.127**	**14.265.060**	**10.362.081**

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Postbus 612
8901 BK Leeuwarden
T 088 22 99 999
E info@vrfryslan.nl
I www.veiligheidsregiofryslan.nl

Bezoekadres:
Harlingertrekweg 58
Leeuwarden

BTW nr: NL8173.71.072.B01
BIC: BNGHNL2G
IBAN: NL65 BNGH 028.51.28.647
KvK nr: 011 75 778

Aan de colleges van burgemeester & wethouders
en de gemeenteraden van de Friese gemeenten

Datum	**Uw kenmerk**	**Uw brief van**	**Ons kenmerk**	**Bijlagen**
20 maart 2025				
			Behandeld door	**Doorkiesnummer**
Onderwerp			**E-mail**	
Dekkingsplan 2026 - 2029				

Geachte raad, geacht college,

Via deze weg wordt u gevraagd uw zienswijze te geven op het concept Dekkingsplan 2026-2029 dat Brandweer Fryslân heeft opgesteld. Dit plan beschrijft de repressieve brandweerzorg in relatie tot de risico's in de regio, en toont hoe meer dan 1200 professionals bijdragen aan de veiligheid van de Friese samenleving. Bovendien is vastgelegd welke opkomsttijden verwacht kunnen worden.

Dekkingsplan 2026 – 2029: nóg betere dekkingsgraad
Met de implementatie van dit dekkingsplan wordt de dekkingsgraad in Fryslân over het algemeen verbeterd. De basisbrandweerzorg blijft stabiel, en door een beperkt aantal wijzigingen in de specialistische taken wordt een betere dekking gerealiseerd. Dit is tot stand gekomen na een kritische, doch professionele analyse op alle taken. Het Dekkingsplan 2026-2029 bouwt voort op een solide fundament, waarmee Brandweer Fryslân zich blijft inzetten voor een veilig Fryslân. Gisteren, vandaag en morgen.

Waarom een nieuw dekkingsplan?
Op grond van artikel 14 van de Wet Veiligheidsregio's is het bestuur van de veiligheidsregio verplicht om tenminste één keer per vier jaar een dekkingsplan vast te stellen. Het huidige dekkingsplan heeft een looptijd tot en met 2025.

Hoe is het dekkingsplan tot stand gekomen?
Het plan is opgesteld volgens de nieuwe handreiking: landelijke uniforme systematiek voor dekkingsplannen. Deze handreiking beschrijft het proces en geeft beoordelingskaders voor basisbrandweerzorg mee. Brandweer Fryslân heeft in haar dekkingsplan ook alle aanvullende en specialistische taken beschreven. Veel collega's, zowel beroeps als vrijwilliger, hebben een bijdrage geleverd om uiteindelijk tot dit concept dekkingsplan te komen. Een bestuurlijke stuurgroep voerde regie op het opstellingsproces. Deze stuurgroep bestond uit dhr. O.F. Brouwer (voorzitter), mw. J.A. de Vries, dhr. J. Werkman, dhr. R Cazemier. Vanaf februari nam dhr. F. Veenstra de rol van voorzitter over. Bij

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Postbus 612
8901 BK Leeuwarden
T 088 22 99 999
E info@vrfryslan.nl
I www.veiligheidsregiofryslan.nl

Bezoekadres:
Harlingertrekweg 58
Leeuwarden

BTW nr: NL8173.71.072.B01
BIC: BNGHNL2G
IBAN: NL65 BNGH 028.51.28.647
KvK nr: 011 75 778

aanvang van het opstellingsproces van dit dekkingsplan gaf de Bestuurscommissie Veiligheid op 20 november 2024 het kader ‘voortzetten Samen Paraat, maar kritisch zijn op specialistische taken’ mee.

Draagvlak
Over het algemeen is het concept dekkingsplan goed ontvangen door de organisatie. Aan de ene kant heerst er opluchting over het voornemen dat alle posten open kunnen blijven, terwijl aan de andere kant voor sommige posten het kwijtraken van specialistische taken pijn doet. Samen met clusterhoofden en ploegleiders hebben we aandacht voor de emoties in deze posten.

Financieel effect
De voorgestelde wijzigingen hebben een structureel financieel effect. Op de langere termijn is de verwachting dat het afstoten van materiaal € 239.000 oplevert, ten opzichte van € 66.000 aan investeringen op het gebied van waterlevering. Het financieel voordeel dat met dit dekkingsplan ontstaat wordt beschikbaar gehouden om een deel van de mogelijke BDuR korting op te vangen. Mocht dat ten tijde van de Voorjaarsnota niet nodig blijken, dan wordt het voordeel naar gemeenten overgeheveld.

We ontvangen uw zienswijze graag uiterlijk 12 juni
De zienswijzen die wij uiterlijk 12 juni hebben ontvangen, worden verwerkt in het voorstel aan de Bestuurscommissie Veiligheid. Wensen en bedenkingen van uw raad neemt het algemeen bestuur mee in de definitieve besluitvorming over het nieuwe dekkingsplan. De definitieve vaststelling van het Dekkingsplan 2026-2029 is beoogd tijdens een vergadering rond de zomer.

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact met ons opnemen. Jeroen IJntema (projectleider, bereikbaar via 0655287264 of j.ijntema@vrfryslan.nl) en Iris Middel (projectsecretaris, bereikbaar via 0655387861 of i.middel@brandweerfryslan.nl) helpen u graag verder.

Met hartelijke groet,

Het dagelijks bestuur

Dekkingsplan Brandweer Fryslân 2026 - 2029

Versie 0.5 (concept ter zienswijze)

Samen paraat: gisteren, vandaag en morgen

BRANDWEER Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

SAMENVATTING

Het dekkingsplan is één van de belangrijkste documenten van Brandweer Fryslân. Het beschrijft de repressieve brandweerzorg in relatie tot de risico's in de regio, en toont hoe meer dan 1200 professionals bijdragen aan de veiligheid van de Friese samenleving. Het Dekkingsplan 2026 – 2029 is de vierde versie sinds de regionalisering in 2014.

Dekkingsplan 2026 – 2029: nóg betere dekkingsgraad

Met de implementatie van dit dekkingsplan wordt de dekkingsgraad in Fryslân over het algemeen verbeterd. De basisbrandweerzorg blijft stabiel, en door een beperkt aantal wijzigingen in de specialistische taken wordt een betere dekking gerealiseerd. Dit is tot stand gekomen na een kritische, doch professionele analyse op alle taken. Het Dekkingsplan 2026-2029 bouwt voort op een solide fundament, waarmee Brandweer Fryslân zich blijft inzetten voor een veilig Fryslân. Gisteren, vandaag en morgen.

Toegepaste methodiek

Het plan is opgesteld volgens de nieuwe handreiking: Landelijke Uniforme systematiek Dekkingsplannen. De systematiek is gebaseerd op gebiedsgebonden opkomsttijden (GGO), waarbij gekeken wordt naar het dominante karakter van een geografisch gebied. Brandweer Fryslân heeft sinds 2017 de functie van deze richtlijn al verwerkt in haar netwerkgedachte: samen paraat.

Bij aanvang van het opstellingsproces van dit dekkingsplan gaf de Bestuurscommissie Veiligheid het kader 'voortzetten Samen Paraat, maar kritisch zijn op specialistische taken' mee. Dit dekkingsplan is primair gebaseerd op theoretische dekking en secundair op het aantal incidenten (evaluatie). Verder zijn bestaand beleid en interne adviesrapporten vertrekpunt geweest, bijvoorbeeld over natuurbrandbestrijding, schuimblussing of Fjoer en Wetter (over bluswater).

Deel 1: basisbrandweerzorg

Basisbrandweerzorg wordt in Fryslân geleverd vanuit een netwerk van 66 brandweerposten. Met uitzondering van de hoofdpost in Leeuwarden zijn deze posten gebaseerd op vrijwilligheid door middel van vrije instroom. Doordat de organisatie robuust is opgebouwd kan er gedegen basisbrandweerzorg geleverd worden. Vanwege de inzet van vrijwilligers kan de paraatheid enkel geborgd worden door in het netwerk een overlap van posten toe te passen. Zo kunnen posten op elkaar terugvallen als dat voor de paraatheid nodig is. Uit de operationele prestaties blijkt dat het netwerk bij daadwerkelijke incidenten goed functioneert, en dat de kazernes in het algemeen op de juiste plek staan. De gekozen richting van het bestuur, in combinatie met de landelijke systematiek, levert voor de basisbrandweerzorg in Fryslân een stabiel beeld waarop geen wijzigingen worden voorgesteld.

De basisbrandweerzorg is onderbouwd door een beoordeling gebaseerd op snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk:

- De snelheid waarmee de eerste basisbrandweer-eenheid bij een incident ter plaatse kan zijn, wordt in de dagsituatie grotendeels voldoende geschat. Voor de gebieden waar de opkomsttijd in theorie overschreden wordt, zijn aanvullende maatregelen beschikbaar. Denk dan aan voorlichting, oefeningen bij objecten of advies en toezicht.

- Capaciteit gaat over het vermogen om bij opschaling tijdig meerdere eenheden ter plaatse te krijgen. Aan de hand van de opkomsttijd van de tweede en derde tankautospuit kan geconcludeerd worden dat er voldoende slagkracht beschikbaar is.

- Gelet op het vrije instroomprincipe wordt de beschikbaarheid van basiseenheden grotendeels beoordeeld als voldoende. Knelpunten bestaan voornamelijk overdag. Voor grootschalige en langdurige inzetten is restdekking goed georganiseerd. Het netwerk van 66 posten is cruciaal om een parate brandweerorganisatie te garanderen.

- Werkdruk wordt als handvat gebruikt om zowel de meerwaarde van een post- als de individuele belasting voor diens medewerkers te beschrijven. De werkdruk lijkt acceptabel, maar de kanttekening hierbij is dat de individuele beleving aan de hand van de beschikbare informatie lastig is uit te drukken.

Deel 2: specialistische en- aanvullende taken

Naast basisbrandweerzorg zijn ook de specialistische en aanvullende taken geanalyseerd en geëvalueerd. Voor onderstaande taken is de inrichting zodanig goed, dat er geen wijzigingen voorgesteld worden:

- **Hulpverlening op hoogte (redvoertuig)**
- **Mesthulpverlening (VIA)**
- **Specialistische hulpverlening (STH)**
- **Duikteams (WO)**
- **Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen**
- **Natuurbrandbestrijding**
- **Operationele leiding**

Op het gebied van waterlevering en -transport, technische hulpverlening en incidentbestrijding op het water worden wijzigingen doorgevoerd.

- **Bluswatervoorziening:**
  Om de dekkingsgraad en beschikbaarheid van bluswater in Noord-Fryslân te vergroten wordt een kwaliteitsslag voorgesteld door het aantal waterwagens uit te breiden en waar mogelijk ongewenste dubbelfuncties op te heffen. Daarnaast worden 28 motorspuitaanhangers afgestoten, omdat ook bij de levering van bluswater geleund wordt op het netwerk.

- **Technische hulpverlening met kraan:**
  De analyse van Dekkingsplan 2.0 toonde voor deze taak een hoge overlap qua dekkingsgraad in de NW- en ZO-hoek. Aanvullend toonde de evaluatie een relatief lage inzetfrequentie in de ZO-hoek. Om die reden gaat deze taak uitgevoerd worden met drie in plaats van vijf hulpverleningsvoertuigen.

- **Incidentbestrijding op het water:**
  Er is grote overlap in dekking door omliggende posten rondom post Balk (i.c.m. lage inzetfrequentie). Tegelijkertijd ontbreekt dekking in NO-Fryslân (waar uit de evaluatie bleek dat er wel incidenten hebben plaatsgevonden). Daarom wordt een oppervlakteredteam van Balk naar Ternaard verplaatst. Bovendien wordt, eveneens vanwege grote overlap en beperkte inzetfrequentie, het brandweervaartuig van Balk afgestoten.

Vooruitblik proces

Nieuw in dit dekkingsplan is de cyclische benadering van het proces. Met het vaststellen van dit plan wordt de inrichtingsfase afgerond en start de uitvoeringsfase. De wijzigingen worden geïmplementeerd en Brandweer Fryslân richt zich op de realisatie van de beschreven brandweerzorg. Eén keer per jaar wordt de dekkingsprestatie beoordeeld op basis van daadwerkelijk bestreden incidenten. Indien dat inzicht aanleiding geeft tot wijzigingen, start de dekkingsplancyclus opnieuw. Conform het Besluit Veiligheidsregio's wordt in ieder geval eens per vier jaar een nieuw dekkingsplan aan het Algemeen Bestuur voorgelegd.

SAMEN PARAAT

INHOUDSOPGAVE

Inleiding **6**
Toelichting en leeswijzer **8**

Deel 1 - Basisbrandweerzorg **10**
1. Dekking bijstellen: huidige brandweerzorg (processtap 1) **12**
1.1. Dekkingsplan 2.0 – herziene versie 12
1.2. Interne ontwikkelingen 12
1.3. Externe ontwikkelingen 15

2. Beschrijven dekking (processtap 2) **18**
2.1. Onderzochte factoren 18
2.2. Snelheid 19
2.3. Capaciteit 20
2.4. Paraatheid 23

3. Beoordelen dekking (processtap 3) **26**
3.1. Aanpak 26
3.2. Beoordeling snelheid 26
3.3. Beoordeling capaciteit 29
3.4. Beoordeling paraatheid 30
3.5. Beoordeling werkdruk 30

4. Conclusie basisbrandweerzorg **31**

Deel 2 - Specialistische- en aanvullende taken **32**
5. Brand **34**
5.1. Redvoertuig (RV / HW) 34

6. Bluswatervoorziening **36**
6.1. Groot watertransport-systemen (WTS / GWT) 36
6.2. Waterwagen (WT / WTH) 38
6.3. Motorspuit aanhanger (MSA) 40
6.4. Water inname punt (WIP) 42

7. Hulpverlening **44**
7.1. Hulpverleningsvoertuig-Kraan (HV-K) 44
7.2. Mesthulpverlening (VIA) 46
7.3. Specialistisch Team Hulpverlening (STH) 47

8. Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen (IBGS) **48**
8.1. Gaspakkenteam (GSE) 48
8.2. Schuimblusvoertuig (SB) 50
8.3. Basis ontsmettingseenheid (BOE) 51
8.4. Verkenningseenheden (VE) 52

9. Incidentbestrijding op het water **54**
9.1. Waterongevallen eenheid (WO) 55
9.2. Oppervlakteredteam (OVRT) 56
9.3. Brandweer vaartuig (BRV) 58
9.4. Nationale Reddingsvloot (NRV) 59
9.5. Olieschermen 60

10. Natuurbrandbestrijding **61**
10.1. Tankautospuit Natuurbrandbestrijding (TST-NB) 61
10.2. CCFM (CCFM) 62
10.3. Ondersteunend materiaal NBB 63

11. Waddeneilanden **64**

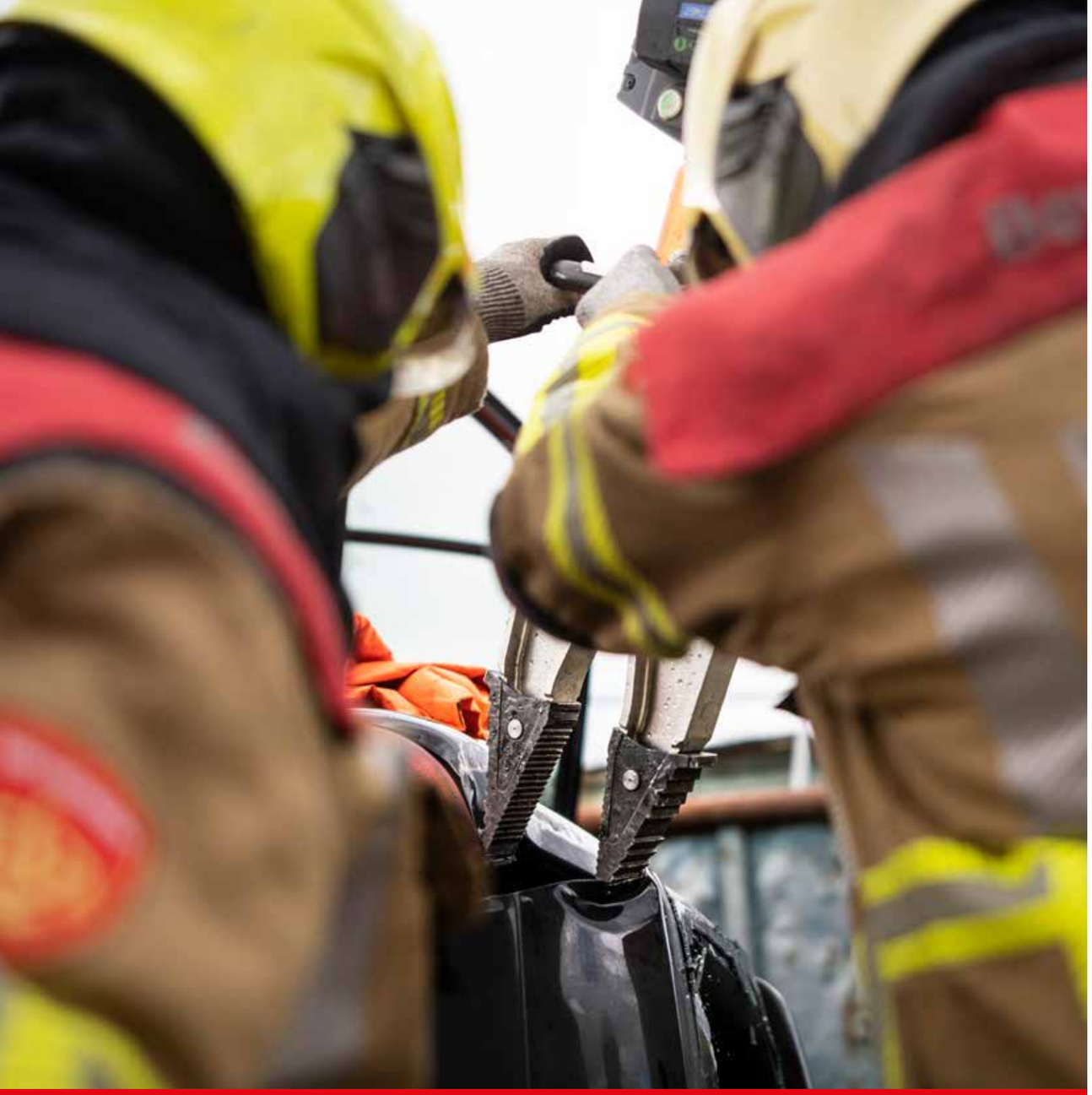
12. Operationele Leiding **65**
12.1. Officier van Dienst (OvD) 65
12.2. Hoofd Officier van Dienst (HOvD) 66
12.3. Algemeen Commandant Brandweerzorg (AC-B) 66
12.4. Commandant van Dienst (CvD) 67
12.5. Adviseur Gevaarlijke Stoffen (AGS) 67
12.6. Medewerker Staf Grootschalig Brandweer Optreden (Mw SGBO) 68
12.7. Woordvoerder Brandweer (WV) 68
12.8. Overig 68

13. Overige taken **69**
13.1. Logistiek (LOG) 69
13.2. Verlichtingscontainer (LIH) 69
13.3. Reservevoertuigen 70
13.4. Personeel- / materieel voertuigen (PM) 70

14. Doorontwikkeling **71**
14.1. Team Digitale Verkenning (TDV) 71
14.2. Operationele leiding 71

Deel 3 - Doorkijk **72**
15. Doorkijk **74**
15.1. Dekkingsplan vaststellen (processtap 4) 74
15.2. Uitvoering bijstellen (processtap 5) 74
15.3. Dekking uitvoeren (processtap 6) 74
15.4. Uitvoering beoordelen (processtap 7) 74

Bijlagen **75**
Bijlage 1 - Toelichting komst gebiedsgerichte opkomsttijden 76
Bijlage 2 - Overzicht aangepaste buurten 77
Bijlage 3 - Aandachtspuntenlijst 78
Bijlage 4 - Takenoverzicht per post 79
Bijlage 5 - Wijzigingenoverzicht (postniveau) 80
Bijlage 6 - Afkortingenlijst 81

Inleiding

Het dekkingsplan is één van de meest impactvolle documenten van Brandweer Fryslân. Los van de feitelijke en wettelijke status beschrijft het document namelijk de (repressieve) zorg die de brandweer biedt. Anders gezegd: dít is wat we doen, dít is wat de meer dan 1200 repressieve brandweercollega's leveren aan de Friese samenleving, dág en nacht. Het dekkingsplan laat daarmee het hart zien van de Friese brandweerzorg. Het verbindt de brandweercollega's, toont de onderlinge afhankelijkheden en laat zien hoe we elkaar versterken.

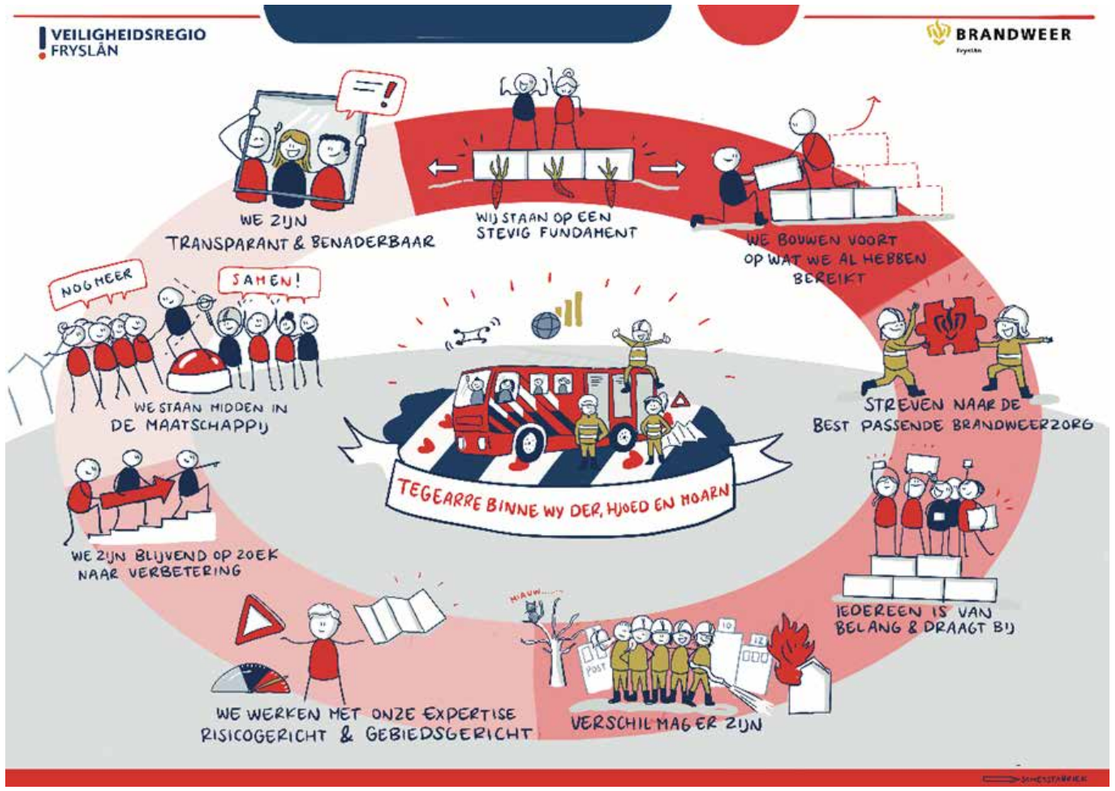

Paraatheid is ook meer dan een begrip: het is het primaire product dat de brandweer biedt aan de samenleving. Incidenten (en de locatie ervan) kunnen we niet voorspellen, maar paraat zijn als vangnet: daarvoor zijn we overal, dag en nacht beschikbaar. Elke post en medewerker draagt hieraan bij, ook in gebieden die het geluk hebben minder incidenten te hebben. Wijzigingen in dit dekkingsplan zijn dan ook primair geredeneerd vanuit dekking, en secundair op de aantallen incidenten.

Voor Brandweer Fryslân is dit de vierde keer dat er een dekkingsplan geschreven wordt. Na de regionalisering in 2014 was het eerste dekkingsplan een feitelijke status quo zonder wijzigingen ten opzichte van de gemeentelijke inrichting. In het daaropvolgende 'Dekkingsplan 2.0 – Samen paraat' maakten we de transitie van historisch gegroeid naar een inhoudelijk beredeneerd plan.

Het besef dat Brandweer Fryslân een netwerkorganisatie is werd hier expliciet benadrukt. Alleen sámen kunnen wij incidenten het hoofd bieden, want de uitdagingen die op de posten afkomen zijn legio. Incidenten worden complexer, groter, langduriger en repressief personeel heeft steeds vaker te maken met uitdagingen op het gebied van werkdruk en paraatheid. Na een evaluatie in 2021 werd het Dekkingsplan 2.0, met een aantal beperkte wijzigingen, voor de periode van 2022-2026 opnieuw vastgesteld. Met de netwerkgedachte in haar fundament liep het Dekkingsplan 2.0 vooruit op de thema's werkdruk en paraatheid. In de landelijke systematiek hebben deze thema's een formele plek gekregen.

Door de jaren heen is het hart van Brandweer Fryslân onveranderd. De toekomstverkenning in 2023 vatte dit samen in de uitspraak 'Tegearre binne wy der, hjoed en moarn'. Brandweer Fryslân is trots op wat ze samen bereikt heeft, en bouwt daar in het volste vertrouwen op verder. Dat niet alles hetzelfde zal blijven is onvermijdelijk. Tegelijkertijd gaat dat alle medewerkers ook aan het hart, zeker bij posten waar taken veranderen of taken verplaatst worden naar andere posten. In alle gevallen toont het de kracht en passie van Brandweer Fryslân: sámen zijn wij er voor de samenleving. Gisteren, vandaag en morgen.

Figuur 1

TOELICHTING EN LEESWIJZER

Het dekkingsplan dat voorligt, is opgesteld via de handreiking landelijke uniforme systematiek dekkingsplannen (hierna genoemd: de handreiking). Het is een generieke methode voor het bepalen van opkomsttijden van basisbrandweereenheden en het kunnen analyseren van de vereiste prestaties. Bovendien omvat het een cyclisch proces en draagt het bij aan het bestuurlijke en vakinhoudelijke gesprek over de brandweerzorg.

De handreiking wordt sinds enkele jaren toegepast en bouwt voort op decennialange praktijkervaring van de brandweer, gecombineerd met inzichten uit het programma RemBrand en het rapport 'Brandveiligheid is een coproductie'. De bandbreedtes van Rembrand zoals deze bij het Dekkingsplan 2.0 toegepast werden, worden losgelaten in dit dekkingsplan. Deze zijn in de handreiking vervangen door gebiedsgerichte opkomsttijden (GGO). Een nadere toelichting op de gebiedsgerichte opkomsttijden ten opzichte van object gebonden opkomsttijden is te vinden in bijlage 1.

Specialismen en aanvullende taken

Het beoordelingskader in de handreiking spitst zich toe op basisbrandweereenheden. Dit dekkingsplan beschrijft ook overige specialismes en aanvullende taken, zodat het dekkingsplan beter als basis kan dienen voor toekomstige voorzienbare en onvoorzienbare wijzigingen binnen de repressieve inrichting. Deze zijn beoordeeld aan de hand van normen uit het Dekkingsplan 2.0.

Bestuurlijke opdracht en overige bouwstenen

Het bestuur van Veiligheidsregio Fryslân heeft voorafgaand aan het opstellen van dit dekkingsplan de opdracht gegeven om het netwerk van 66 posten, van waaruit de basisbrandweerzorg geleverd wordt, te behouden en kritisch te kijken naar de inrichting van de specialistische en aanvullende taken. Naast deze opdracht, het wettelijk kader en de handreiking zijn ook andere beleidsstukken als bouwsteen gebruikt voor dit dekkingsplan. Denk dan aan het incidentrisicoprofiel, een adviesdocument van het project Fjoer en Wetter, natuurbrandbestrijding of de notitie over schuimblussing.

Leeswijzer

De indeling van dit document komt grotendeels voort uit de processtappen uit de handreiking.

Deel 1 richt zich op de primaire dekking van de basisbrandweereenheden en omvat processtappen 1 t/m 3 uit de handreiking. Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleidingen en noodzaak tot het opstellen van een nieuw dekkingsplan, zoals interne en externe ontwikkelingen, en wijzigingen ten opzichte van het oude dekkingsplan. Hoofdstuk 2 beschrijft de huidige dekking van basisbrandweerzorg. Hoofdstuk 3 geeft de indeling van risicocategorieën weer (het brandrisicoprofiel voor basisbrandweerzorg), en de mate waarin voldaan wordt aan de daarvoor geldende opkomsttijden.

Deel 2 gaat in op de dekking van specialistische en aanvullende taken en kan daarmee gezien worden als materieelspreidingsplan. Hoofdstuk 4 t/m 14 beschrijft de taken brand, hulpverlening, incident¬bestrijding gevaarlijke stoffen, incidentbestrijding op het water, natuurbrandbestrijding, operationele leiding en overige taken.

Deel 3 geeft een doorkijk op de resterende vier processtappen uit de handreiking. Het betreft komende processtappen die onderdeel uitmaken van de cyclische benadering om het dekkingsplan in de toekomst te blijven herzien.

Figuur 2 - Dekkingsacht

Deel 1 - Basisbrandweerzorg

In dit eerste deel van het dekkingsplan is de basisbrandweerzorg in Fryslân uitgewerkt aan de hand van de landelijke uniforme systematiek voor dekkingsplannen en daarvoor zijn de processtappen doorlopen die in de handreiking zijn opgenomen. Het deel is ingedeeld op basis van de hoofdstukken: dekking bijstellen, beschrijven dekking en beoordelen dekking.

1. DEKKING BIJSTELLEN: HUIDIGE BRANDWEERZORG (PROCESSTAP 1)

Dit hoofdstuk schetst de regionale context die dient als vertrekpunt voor het opstellen van een nieuw dekkingsplan. Brandweer Fryslân maakt inzichtelijk welke ontstane of voorgenomen wijzigingen in de ruimtelijke orde, gebruik gebouwen en/of de organisatie van invloed zijn op de regionale dekking en zo ja, in welke mate. Het huidige bestuurlijk vastgestelde 'Dekkingsplan 2.0 – herziene versie' is hiervoor als referentiekader gebruikt.

1.1 Dekkingsplan 2.0 – herziene versie

In 2017 stelde het bestuur het 'Dekkingsplan 2.0 Samen Paraat' vast, en benadrukte hiermee het belang van de netwerkorganisatie. In het plan werd duidelijk dat de gewenste brandweerzorg geleverd wordt in een netwerk van uiteindelijk 66 posten en meer dan 1200 zeer betrokken medewerkers, waarvan het merendeel vrijwillig. Het plan gold voor 4 jaar, is in 2021 geëvalueerd en heeft (in een beperkt herziene variant) een looptijd tot 2026. Het (herziene) Dekkingsplan 2.0 kent een inhoudelijke basering op het 'RemBrand'-gedachtegoed. De normeringen hierin zijn destijds gebruikt om tot een balans tussen risico's enerzijds en brandweerzorg anderzijds te kunnen komen. Vanuit de netwerkgedachte liep het Dekkingsplan 2.0 ook al vooruit op de thema's werkdruk en paraatheid, die nu in de landelijke systematiek een formele plek hebben gekregen. Dit zorgt ervoor dat bij de overgang van het huidige Dekkingsplan 2.0 naar de landelijke systematiek voor Dekkingsplannen het voor wat betreft basisbrandweer-zorg niet tot wezenlijke verschillen heeft geleid.

1.2 Interne ontwikkelingen

1.2.1. Repressieve inrichting

De repressieve brandweerorganisatie van Veiligheidsregio Fryslân bestaat uit 66 brandweerkazernes, verspreid over 18 gemeenten. Twee geografisch over de regio verspreidde afdelingen sturen de posten aan. De hoofdpost Leeuwarden – Aldlânsdyk heeft voor de basis- en specialistische brandweerzorg een beroepsbezetting. De post Leeuwarden – Noord wordt in de dagsituatie (maandag tot en met vrijdag van 07.30 tot 17.30 uur) beroepsmatig bemenst. Aanvullend op de brandweerzorg vanuit de posten zijn er continu 12 functionarissen op piket beschikbaar voor operationele leiding en ondersteuning.

Minder structureel, maar afhankelijk van de lokale omstandigheden, ondersteunen beroepskrachten in de dagsituatie meerdere vrijwillige posten in de paraatheid.

De repressieve inrichting van de brandweer is gebaseerd op een stand-by situatie waarbij alle voer- en/of vaartuigen beschikbaar op de brandweerkazernes staan. Elke inzet heeft direct invloed op de repressieve dekking van het betreffende verzorgingsgebied. Hierbij houden we geen rekening met gelijktijdigheid van incidenten.

1.2.2. Vrijwilligers

Van de 66 posten in Brandweer Fryslân wordt – van oudsher - 65 bemenst door vrijwilligers, en wordt uitgegaan van opkomst op basis van vrije instroom. Dit houdt in dat vrijwilligers door de meldkamer worden gealarmeerd om vervolgens vanuit hun verblijfplaats op te komen naar de brandweerkazerne, waarna wordt uitgerukt naar het incident. Als de paraatheid erom vraagt kan er gebruik gemaakt worden van één van de volgende dienstmodellen: 24-uursbezetting, dagbezetting, kazernering, ploegensysteem en/of incidentele consignatie.

Het is bekend dat een post soms minder vrijwilligers beschikbaar heeft om uit te rukken dan noodzakelijk is. Brandweer Fryslân is daarom vanaf 2017 ingericht als een robuust netwerk van vrijwillige posten om een betrouwbare paraatheid te kunnen leveren en zodoende repressieve dekking te kunnen realiseren. Ook kan een post een beroep doen op de zogenaamde paraatheidspoule, waarbij per situatie gekeken wordt of er beroepspersoneel beschikbaar is om de post in de dagsituatie te ondersteunen in haar paraatheid.

1.2.3. Beroepsmatig repressieve medewerkers

De post Leeuwarden Aldlânsdyk kenmerkt zich door een beroepsbezetting. Het betreft hier een 24-uursdienst en een repressieve dagdienst. Samen met de vrijwilligers van post Noord draagt zij zorg voor continu voldoende operationele slagkracht. Het risicobeeld van de gemeente Leeuwarden met veel inwoners, hoogbouw in het Noorden, een oude binnenstad, ziekenhuis, gevangenis, vliegbasis en een groot aantal inzetten en specialismen in combinatie met de vastgestelde opkomsttijden vraagt om een snelle uitruktijd en beroepsbezetting. Dagdienstmedewerkers zijn op andere kazernes ook aanwezig, maar draaien daar vaak niet in een hard rooster mee in de uitruk. Zij rukken, mits aanwezig en wanneer de werkzaamheden het toelaten, meestal uit samen met opgeroepen vrijwilligers. Bovendien wordt een groot deel van de piketfuncties ingevuld door collega's die een beheersmatige functie binnen Brandweer Fryslân hebben. De medewerkers in de 24-uursdienst en repressieve dagdienst leveren ook een beheersmatige bijdrage in de koude organisatie. Zij voeren werkzaamheden uit voor de functionele gebieden Materieelbeheer, Vakbekwaamheid, Risicobeheersing en Planvorming.

1.2.4. Uitruk op Maat

De basisbrandweerzorg is in Brandweer Fryslân gebouwd op een volledig bemenste TS (TS6) als uitgangspunt. De personele formatie van alle posten is gericht om dit te kunnen leveren. Deze inrichting is in lijn met de wet en het Besluit Veiligheidsregio's, en is opgehangen aan het maatgevende incident 'Brand gebouw'. Dit vereist de inzet van een tankautospuit met zes personen (TS6), hoewel het merendeel van de (níet-maatgevende) incidenten een lichtere inzet vraagt.

Het landelijk kader Uitruk op Maat (UoM) geeft mogelijkheden in het differentiëren van de inzet van mensen en middelen naar incidenttypes en risico's. Door te differentiëren kan de brandweer op modulaire wijze nabij of op de plaats incident een tankautospuit en zes personen samenstellen. Veiligheidsregio's zijn binnen de wettelijke kaders vrij de eigen werkvorm te kiezen. De uitgangspunten staan beschreven in het 'Bijgesteld Landelijk Kader Uitruk op Maat'. Veiligheidsregio Fryslân kent de volgende optionele afwijking van de basisbrandweereenheid:

1.2.5. TS-Flex

Om de trend van verminderde paraatheid bij brandweervrijwilligers op te vangen hebben de posten een vakbekwaamheidsprogramma doorlopen om met minder dan zes personen met een TS-Flex de incidentbestrijding te beginnen. Hierbij geldt het principe 'TS6 als het kan, TS-Flex als het moet', waarbij we in de basis werken met een standaard TS6. Maar wanneer de opkomst hiervoor onvoorzien niet toereikend is, staan we optioneel het uitrukken tot en met het minimum van een TS 4 toe. Deze eenheid bestaat uit een standaard tankautospuit en vier personen: een bevelvoerder, een chauffeur/voertuigbediener en minimaal twee manschappen. Het TS-Flex beleid geldt alleen voor de basisbrandweerzorg: voor de specialistische taken is geen beleid ontwikkeld om (ten negatieve) af te wijken van de vereiste personele bezetting. Brandweer Fryslân maakt geen gebruik van samengestelde eenheden.

1.2.6. Interne afspraken omtrent alarmering

Via een één-weg pagersysteem alarmeert de meldkamer momenteel Friese brandweereenheden. Bij niet-voorziene paraatheidsproblemen kan daar via dit systeem niet over gecommuniceerd worden met de meldkamer. Een twee-weg pagersysteem kan dat wel. Het grote voordeel van een dergelijk systeem is dat de oplopende opkomsttijd beperkt wordt, doordat een buurpost sneller gealarmeerd kan worden. Brandweer Fryslân ziet meerwaarde in deze functionaliteit. In de afgelopen jaren heeft Brandweer Fryslân hier al onderzoek naar gedaan, en is destijds in afstemming met de Bestuurscommissie Veiligheid besloten om een aantal jaren te wachten totdat er robuustere en gebruiksvriendelijkere twee-weg pagers op de markt zouden komen. In 2025 neemt Brandweer Fryslân hier opnieuw een standpunt over in. Mogelijk wordt in 2026 tot aanschaf van de twee-weg pagers overgegaan. Hier wordt te zijner tijd met het bestuur over gesproken.

De gebruikte paraatheidssystemen (Brandweerrooster, WiiB) worden momenteel gebruikt om de posten vooraf inzage te bieden in de beschikbaarheid van hun ploegleden. Het biedt de posten de mogelijkheid om maatregelen te treffen bij onvoldoende beschikbaarheid, zoals uitmelden en/of het organiseren van beroepsondersteuning uit de flexibele schil.

1.2.7. Samenwerking externe partijen

In Veiligheidsregio Fryslân zijn geen bedrijven die een aanwijzing hebben tot het instellen van een bedrijfsbrandweer. Een tweetal bedrijven hebben een extra-uitgeruste BHV-organisatie: Douwe Egberts in Joure en Philips in Drachten. Met beide bedrijven is afgesproken dat zij niet ingezet worden op publiek terrein.

Het militair terrein van de Vliegbasis Leeuwarden heeft voor het vliegverkeer beschikking over eigen brandweerzorg. Deze wordt bij alarmeringen op het militair terrein als eerste zélf gealarmeerd, en conform het rampenbestrijdingsplan worden de benodigde civiele hulpverleners ook gealarmeerd.

1.2.8. Doorontwikkeling brandweerzorg

In de jaren van het huidige dekkingsplan (2017-2025) heeft Brandweer Fryslân een aantal ontwikkelingen doorlopen die niet in het (herziene) Dekkingsplan 2.0 vermeld zijn. In dit dekkingsplan worden deze wel opgenomen. De ontwikkelingen zijn:

- **Specialistisch en Grootschalig Brandweer Optreden (S-GBO)**
  Voor specialistisch- en grootschalig brandweer optreden (S-GBO) volgt Brandweer Fryslân de landelijke visie op GBO. Deze visie is in 2019 grotendeels geïmplementeerd, maar destijds niet opgenomen in het dekkingsplan.

- **Operationele leiding**
  Hiermee wordt gedoeld op de operationele structuur van incidentbestrijding vanuit de brandweer. Deze structuur loopt uiteen van de basisbrandweerzorg (waar een bevelvoerder de eerste operationele leidinggevende is) tot aan GRIP2, waarbij de Algemeen Commandant Brandweer (AC-B) de hoogst operationeel leidinggevende is. Een deel ervan wordt geleverd vanuit de basisbrandweerzorg, en was daardoor vanaf 2017 vermeld in het Dekkingsplan 2.0. Een ander deel wordt geleverd vanuit de (S-)GBO inrichting. Aangezien deze werkwijze niet vermeld was in het dekkingsplan, was dit deel van de operationele leiding (en ondersteuning) niet volledig in beeld.

- **Natuurbrandbestrijding**
  In 2023 is natuurbrand in de Nationale risicoanalyse geclassificeerd als ‘zeer waarschijnlijk’. Ook in Fryslân vraagt het aandacht. Zowel in het voorkomen van-, voorbereiden op- en het bestrijden van daadwerkelijke incidenten.
  Vanaf 2022 is Brandweer Fryslân projectmatig bezig om deze vorm van incidentbestrijding aanzienlijk te verstevigen. Met de door het bestuur in 2023 extra beschikbaar gestelde middelen heeft Brandweer Fryslân hiervoor de aanschaf in gang gezet voor specialistische eenheden. In dit dekkingsplan wordt de inrichting voor deze taak opgenomen.

- **Mesthulpverlening**
  In de provincie Fryslân is een grote agrarische sector. Omdat incidenten met mestputten (in combinatie met vee en/of grote huisdieren) frequent voorkwamen is Brandweer Fryslân in 2019 begonnen met het specialistische taak mesthulpverlening. Vijf teams zijn toen aanvullend uitgerust en opgeleid voor het bestrijden van dergelijke incidenten. Anno 2024 zijn hiervan vier teams over. In dit dekkingsplan wordt de inrichting voor deze taak opgenomen.

- **Bluswatervoorzieningen**
  Brandbestrijding is onlosmakelijk verbonden met het voorhanden hebben van bluswater. Ook als een brand te groot is om nog bestreden te kunnen worden, is voldoende bluswater een vereiste om te voorkomen dat de brand zich uitbreidt naar een naastgelegen perceel. In 2019 heeft Brandweer Fryslân, in opdracht van de Bestuurscommissie Veiligheid, dan ook beleid op bluswatervoorzieningen opgesteld. Om de benodigde middelen gemotiveerd al dan niet op te nemen in het nieuwe dekkingsplan is in 2024 projectmatig onderzocht in hoeverre hiertoe nog noodzaak is. De adviezen zijn verwerkt in het nieuwe dekkingsplan.

- **Ondersteuningspeloton Schiermonnikoog**
  Op Schiermonnikoog wordt, ter ondersteuning van de brandweereenheid, gebruik gemaakt van een zgn. ondersteuningspeloton. Deze eenheid bestaat uit vrijwilligers van het eiland (niet zijnde brandweervrijwilligers) die hand en spandiensten verrichten om de brandweereenheid en de andere hulpdiensten te ontlasten. Brandweer Fryslân faciliteert deze eenheid met een specifieke aanstelling, ongevallenverzekering en vakbekwaamheidsactiviteiten.

- **Doorontwikkeling bouwagenda**
  Brandweer Fryslân kent 66 kazernes, waarvan de meeste in eigendom van de Veiligheidsregio zijn. Sinds de regionalisering in 2014 werkt Brandweer Fryslân planmatig aan een kwaliteitsverbetering van het vastgoed (lees kazernes).
  Hiervoor zijn twee instrumenten ingezet: de portfolio-analyse wat een belangrijk ondersteunend instrument is voor het bepalen van de prioriteitsvolgorde bij vervanging en/of verbetering van kazernes (de zogeheten Bouwagenda). Nieuwbouw vindt plaats op basis van een blauwdrukaanpak. Per type kazerne (compact, middel, groot) is er een basisontwerp. Dit is o.a. effectief voor de ontwerpfase. Na de bouw van de eerste kazerne volgens dit principe heeft een evaluatie plaatsgevonden. Op basis hiervan is in samenhang met de noodzaak om bouwkosten in de hand te houden een bijgestelde blauwdruk voor de compacte kazerne ontwikkeld. Deze is goed ontvangen bij posten. Zo blijft nieuwbouw van kazernes nog mogelijk. Tegelijkertijd bereidt Brandweer Fryslân zich voor op de periode na afloop van de bouwagenda. Om vorm te geven aan toekomstbestendige, functionele en betaalbare huisvesting is gestart met de ontwikkeling van een strategisch huisvestingsprogramma.

- **Energietransitie: verduurzaming wagenpark**
  Brandweer Fryslân kent een groot wagenpark, zowel voor brandweerzorg (repressief) als voor ondersteunende taken. Duurzaamheid is een steeds belangrijker thema voor het wagenpark. Op grond van wet- en regelgeving en maatschappelijke ambitie is er de noodzaak om uitstoot zoveel mogelijk te minimaliseren, waarbij voor repressieve voertuigen de veiligheidsfunctie leidend blijft. Dit betekent dat bij vervanging binnen het wagenpark de insteek is om zoveel mogelijk voertuigen met beperkte tot geen emissie te verwerven, zoals hybride en elektrische voertuigen. Deze ontwikkeling heeft ook financiële effecten: vervangende voertuigen blijken dikwijls duurder te zijn. Daarnaast vraagt dit een goede infrastructuur voor de brandstofvoorziening. De komende jaren ontstaat er meer zicht op de (financiële) impact van deze ontwikkelingen.

- **Gebruik ondersteunende voertuigen**
  Elke brandweerpost beschikt sinds 2017 over een ondersteunend voertuig voor personeel- en materieelvervoer. Dit voertuig wordt bijvoorbeeld gebruikt tijdens oefenmomenten, vervoer van cursisten naar een opleidingslocatie. In de jaren na de introductie heeft het voertuig in een aantal gevallen ook een repressieve rol gekregen, bijvoorbeeld bij het narijden naar een incident in het eigen operationele gebied, het vervoeren van een aanhanger tijdens incidenten en het inzetten als vervoer van een verkenningseenheid. Vanuit een financieel-economisch standpunt en in het licht van de verduurzaming van het wagenpark is er een behoefte om de inzet van ondersteunende voertuigen te evalueren.

1.3 Externe ontwikkelingen

1.3.1. Geografie en demografie

Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is congruent aan de grenzen van de provincie Fryslân. De vijf omringende Veiligheidsregio’s zijn: Groningen, Drenthe, Overijssel, Flevoland en Noord-Holland-Noord. De provincie Fryslân heeft een oppervlakte van 5.753 km² en bestaat voor 59% uit land, voor 30% uit buitenwater en voor 11% uit binnenwater. Een aanzienlijk deel van het land ligt net onder de zeespiegel. Het grootste deel van de Waddenzee valt onder de regio Fryslân. Tot de regio behoren de bewoonde eilanden Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.

De provincie Fryslân kent vanwege het vele water diverse meren, rivieren en kanalen. Vanuit Leeuwarden lopen spoorlijnen naar Harlingen, Stavoren, Heerenveen en Groningen. Voor autoverkeer zijn er vier snelwegen: de A6, A7, A31 en A32.

Verspreid over 18 gemeenten wonen in de provincie Fryslân ruim 660.000 mensen. Fryslân is met haar oppervlakte verreweg de grootste en qua inwonertal de twaalfde Veiligheidsregio in Nederland. De bevolkingsprognose (CBS, 2022) laat een krimp van de bevolking en een toenemende vergrijzing in de plattelandsgemeenten zien. De prognose van het afnemen van de inwonersaantallen zal voornamelijk het resultaat zijn van het overlijden van de grote babyboomgeneratie.

1.3.2. Toekomstverkenning Brandweer Fryslân

In 2023 heeft Brandweer Fryslân een toekomstverkenning uitgevoerd, in navolging op de provinciale toekomstverkenning van de Veiligheidsregio Fryslân. Eén van de zaken die hierin naar voren kwam is de gebleken kracht van de netwerkorganisatie. Dit heeft geresulteerd in een robuust stelsel waarbij posten elkaar ondersteunen in het leveren van brandweerzorg. Ook gaf de verkenning zicht op een verwachtte toename aan de behoefte in maatwerk. Zeker bij landelijk gelegen posten is het niet meer vanzelfsprekend dat wonen en werken in dezelfde omgeving plaatsvindt. Overdag zorgt dit in toenemende mate voor paraatheidsuitdagingen, waarvoor creatief maatwerk (zoals flexwerken of werken vanuit een kazerne, maar ook andere samenstellingen van eenheden en/of takenpakketten) vereist is om antwoord te bieden aan dergelijke uitdagingen. Landelijk wordt de komende jaren nagedacht over anders inrichten van het repressieve functiehuis van Brandweer Nederland, mede omdat deze worsteling ook in andere regio's herkend wordt.

1.3.3. Rechtspositie vrijwilligers

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de huidige rechtspositie van brandweervrijwilligers geen vanzelfsprekendheid is. Er ontstonden o.a. vraagtekens over het inhoudelijke onderscheid tussen beroepsmatig en vrijwillig brandweerpersoneel en over de vraag in hoeverre vrijwillig brandweerpersoneel een alarmering mocht weigeren. Hoewel er op dit moment geen concrete wijzigingen verwacht worden, blijft de kans bestaan dat de (Europese) overheid hierin op termijn alsnog aanpassingen nodig achten.

1.3.4. Interregionale afspraken

Brandweer Fryslân heeft op een aantal vlakken interregionale afspraken. Op detailniveau betreft dit het inzetten van basisbrandweerzorg rond de provinciegrenzen. Brandweer Fryslân helpt de buurregio's en visa versa. Op het niveau van specialistisch grootschalig brandweeroptreden levert Brandweer Fryslân in Noord-Nederland het Specialistisch Team Hulpverlening (STH), wat o.a. ingezet kan worden bij instortingen. Ook draagt Brandweer Fryslân voor incidenten op het water bij aan de Nationale Reddingsvloot (NRV); de landelijke hybride organisatie van Brandweer en Reddingsbrigades.

1.3.5. Verlaging maximumsnelheid binnen de bebouwde kom

In 2020 heeft de Tweede Kamer ingestemd met een motie om de maximumsnelheid in de bebouwde kom te verlagen van 50 naar 30 km/u.

Sindsdien zijn diverse (grote) gemeenten in Nederland hiermee gaan experimenteren. Binnen Fryslân hebben de Provincie Fryslân en een aantal gemeenten hierover beleidsvoornemens ontwikkeld, en is de verwachting dat in de komende jaren steeds meer wegen aangewezen worden waarop maximaal 30 km/u gereden mag worden. Een impact op brandweerzorg is op voorhand niet te schetsen; in de landelijke afwegingsschema's en gemeentelijke plannen wordt weliswaar rekening gehouden met behoeften van noodhulpdiensten, maar het betekent ook dat brandweervrijwilligers minder snel op de kazerne kunnen zijn. Dit dekkingsplan is gebaseerd op berekeningen gebruikmakend van huidige actuele snelheden op de verschillende wegdelen. Doorgevoerde wijzigingen door gemeentes kunnen aanleiding zijn tot bijstellen van de dekking.

1.3.6. Ruimtelijke ontwikkelingen

Ook in Fryslân is sprake van woningnood. Zowel in de stedelijke als in de plattelandsgebieden is behoefte tot het creëren van nieuwe woningen. In combinatie met de vergrijzing is een behoefte zichtbaar op zogenaamde nultredenwoningen en geclusterde woningen; woningen die geschikt zijn voor minder-zelfredzame ouderen. Dit heeft mogelijk ook impact op het brandrisicoprofiel. Ook de energietransitie heeft effect op de ruimtelijke ontwikkelingen: toenemende isolatie, ecologische bouwmaterialen, toenemend gebruik van zonne-energie en alternatieve energievoorzieningen in- en rondom woningen (zoals thuis- en wijkbatterijen) zorgen voor verandering in brandrisico's. Dit dekkingsplan gaat uit van de huidige ruimtelijke indeling. Daar waar de brandweer naar verwachting laat is, wordt het des te belangrijker dat de functionele gebieden Risicobeheersing extra inspanning leveren, bijvoorbeeld door Brandveilig Leven-programma's.

2. BESCHRIJVEN DEKKING (PROCESSTAP 2)

Dit hoofdstuk beschrijft de verwachte dekking van basisbrandweerzorg in het verzorgingsgebied van Brandweer Fryslân. Aan de hand van de handreiking Gebiedsgerichte Opkomsttijden wordt inzichtelijk waar de brandweer repressief toe in staat is onder de beschreven situatie uit hoofdstuk 1.

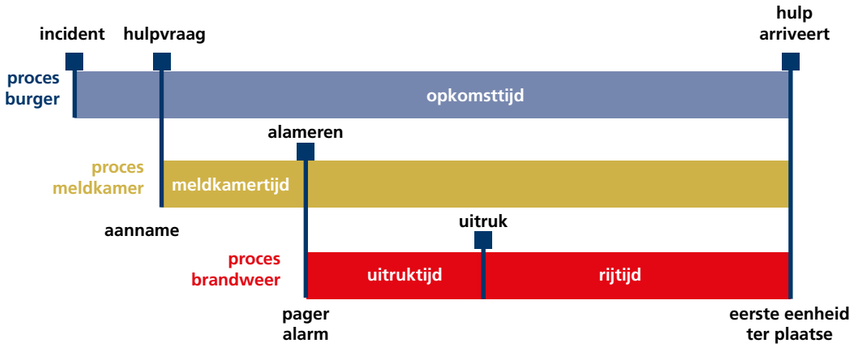
2.1 Onderzochte factoren

Het inzicht ontstaat door vier factoren te beschrijven: snelheid, capaciteit, paraatheid en werkdruk. Enkel voor de factoren snelheid en capaciteit bestaat een beoordelingskader. Door toch ook de factoren paraatheid en werkdruk te beschrijven wordt er een beter inzicht in de dekking gecreëerd. Het tabel hiernaast geeft weer op basis van welke onderwerpen de factoren beschreven worden.

Factor	Onderwerp
Snelheid	Maatgevend scenario
	Snelste hulp ter plaatse
Capaciteit	Slagkracht
	Grootschalig optreden
Paraatheid	Beschikbaarheid
	Gelijktijdigheid
	Restdekking
Werkdruk	Alarmeringsfrequentie

2.1.1. Prognose opkomsttijd

Voor de factoren snelheid en capaciteit is de prognose van de opkomsttijd van belang. De opkomsttijd bij een incident is de tijdsduur tussen de melding van een hulpvraag bij de meldkamer tot het moment waarop de brandweereenheid op de incidentlocatie arriveert. Onder prognose wordt in dit verband de verwachte opkomsttijd voor een specifieke locatie verstaan. De opkomsttijd bestaat uit drie tijdselementen, namelijk meldkamertijd, uitruktijd en rijtijd. Onderstaande figuur geeft dat schematisch weer.

Meldkamer

De meldkamertijd is de tijd die de meldkamer nodig heeft om een incident aan te nemen, triage te plegen, en passende eenheden te alarmeren. Voor het bepalen van dit dekkingsplan is de meldkamertijd berekend op 70 seconden. Het is berekend aan de hand van alle prio-1 meldingen in de periode 2021 tot en met 2023. Dit tijdselement is voor iedere bepaling van de verwachte opkomsttijd voor het gehele verzorgingsgebied van Brandweer Fryslân hetzelfde.

Uitruktijd

De uitruktijd is de tijd tussen de alarmering van een eenheid en de uitruk naar een incident. De uitruktijden zijn per post berekend op basis van gerealiseerde tijden in de periode van 2021 tot en met 2023. Het betreft hier dezelfde data als die is gebruikt voor de kazernevolgordetabel (KVT).

Rijtijd

De rijtijd is de tijd tussen het vertrek vanaf de uitruklocatie tot de aankomt bij een incidentlocatie. Voor het bepalen van de verwachte rijtijd is de Wegstatus Module in de applicatie CARE-DRIvE gebruikt. Hierin is het wegennet opgedeeld in straatdelen, en heeft ieder deel een eigen gemiddelde snelheid die is vastgesteld aan de hand van de daadwerkelijk gereden snelheid door personenvoertuigen over een periode van vier jaar. Dit zijn zogenaamde speedprofiles.

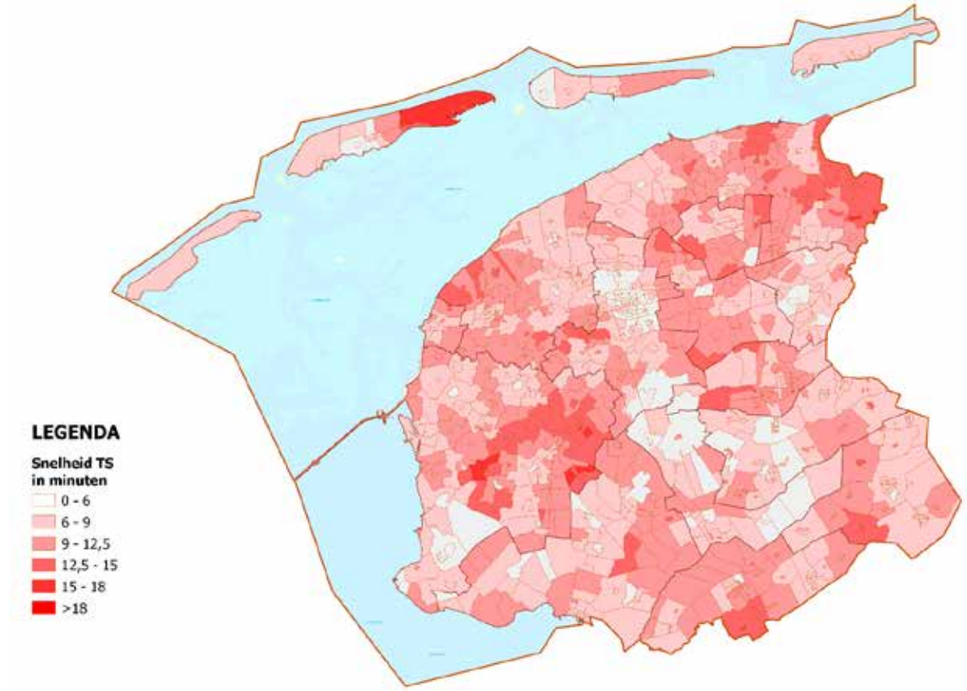

2.2. Snelheid

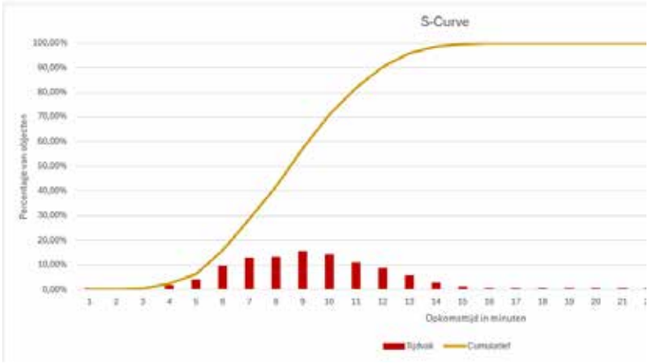
Snelheid beschrijft de best geschatte tijd waarmee de eerste hulpverlening bij een incident ter plaatse kan zijn. Het gebied waar een basisbrandweereenheid het snelst is ten opzichte van andere basisbrandweereenheden noemen we het operationele gebied van die eenheid. Omdat conform de handreiking het incidenttype gebouwbrand als maatgevend scenario is genomen, wordt in dit verband gesproken over basisbrandweereenheden. De wet schrijft een TS6 als basisbrandweereenheid voor. Met behulp van de factor opkomsttijd wordt inzicht in de snelheid gegeven.

De snelheid wordt beschreven op basis van de dag-situatie. Enerzijds omdat er, met uitzondering van Post Noord, binnen de regionale dekking geen onderscheid wordt gemaakt naar tijdstip van de dag. Anderzijds omdat in de ANW-situatie ten opzichte van de dag-situatie de prestatie in slechts 3% van de vakken verandert.

De volgende afbeelding toont de snelheid van opkomst van een basisbrandweereenheid (de eerste TS) in de dag-situatie weer. Hoe lichter de kleur, hoe sneller de eenheid ter plaatse is.

Wanneer dezelfde prestatie in een S-curve wordt weergegeven, dan ziet dat er als volgt uit. Hierbij is de dekking op objectniveau berekend. De grafiek hiernaast geeft op de horizontale as de opkomsttijd weer, en in de verticale as staat het percentage objecten dat wordt bereikt.

In de dagsituatie blijkt dat bij het maatgevend scenario gebouwbrand de eerste TS in 30% van de gevallen binnen 7 minuten ter plaatse is bij het incident. Voor 90% van de objecten is dat binnen 12 minuten.

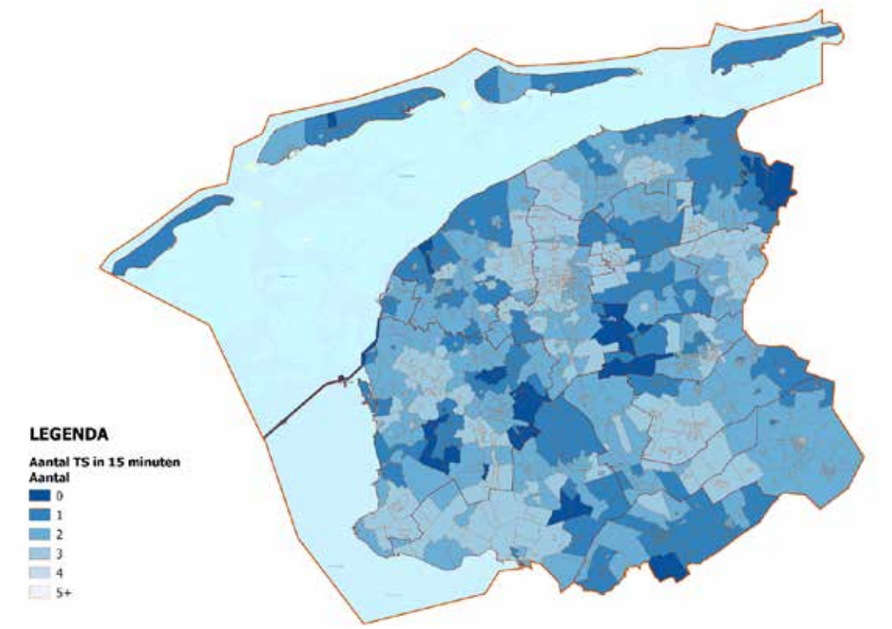
2.3 Capaciteit

Capaciteit bestaat uit slagkracht en grootschalige- en langdurige inzetten. Dit wordt beschreven omdat de dekking niet enkel wordt bepaald door de snelheid waarmee eenheden bij een incident ter plaatse kunnen zijn, maar ook door de beschikbaarheid van voldoende eenheden bij opschaling.

2.3.1 Slagkracht

Slagkracht[1] is het vermogen om bij opschaling tijdig meerdere eenheden tot een maximum van drie tankautospuiten bij het incident ter plaatse te krijgen. De basisbrandweerzorg voorziet in een slagkracht tot maximaal drie tankautospuiten en één bijzonder voertuig onder leiding van een officier van dienst. Een inzet met meer dan drie tankautospuiten wordt grootschalig genoemd.

Onderstaande afbeelding laat zien hoeveel TS'en binnen vijftien minuten ter plaatse kunnen zijn. Hoe donkerder de vlek, hoe lager de slagkracht.

[1] *NB. In Dekkingsplan 2.0 werd dit onderdeel beschreven als toegevoegde waarde van een kazerne. In tabel-vorm werd toen inzichtelijk gemaakt wat voor bijdrage posten hadden als 2e eenheid in een naastgelegen operationeel gebied. Conform de handreiking wordt dit nu onder de noemer slagkracht inzichtelijk gemaakt, en uitgebreid met de 3e eenheid.*

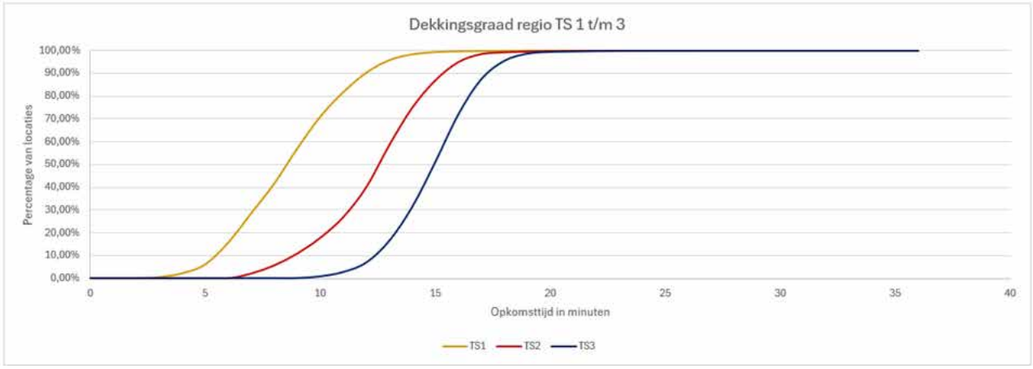

Aanvullend toont onderstaande afbeelding binnen hoeveel minuten drie TS'en ter plaatse kunnen zijn. Hoe donker der de vlek, hoe langer het duurt voordat de derde TS ter plaatse is.

In deze afbeelding valt de classificatie van de Waddeneilanden op. De posten op de eilanden zijn uitgerust met maximaal twee TS'en, en dus moet de derde TS altijd van vaste wal komen, en heeft daarom hoge opkomsttijd. Brandweer Fryslân heeft afspraken met de veerdiensten over het overbrengen van materieel ten tijde van incidenten. De posten op de eilanden zijn uitgerust met aanvullend materiaal, om de periode te overbruggen voordat versterking is gearriveerd.

Onderstaande S-curve laat zien hoe snel de eerste, tweede en derde TS bij het maatgevend scenario gebouwbrand ter plaatse kunnen zijn. Het toont welk percentage van de objecten (verticale as) bereikt wordt in een bepaalde opkomsttijd (horizontale as). Uit de S-curve blijkt dat in 50% van de gevallen drie TS'en binnen 15 minuten ter plaatse kunnen zijn.

2.3.2 Grootschalig brandweeroptreden (GBO)

Bij een inzet met meer dan drie basisbrandweereenheden wordt gesproken over grootschalig brandweeroptreden. Vier eenheden vormen samen met een pelotonscommandant een peloton. Het eerste peloton wordt geformeerd vanuit de KVT: de dichtstbijzijnde eenheden worden hiervoor geselecteerd.

Het inzetten van een peloton heeft impact op de restdekking van de regio. Opvolgende pelotons worden via de KVT daarom samengesteld uit eenheden van posten die verder weg en verspreid in de regio liggen. Doordat elke regio heeft vastgesteld welke tankautospuiten géén onderdeel mogen zijn van in één keer opgeroepen pelotons, is restdekking en inzetbaarheid van specialismen per regio zo passend mogelijk georganiseerd.

Van de 66 posten die in Fryslân basisbrandweerzorg bieden zijn 21 te selecteren voor optreden in GBO-verband. In theorie kan Brandweer Fryslân hiermee vijf pelotons basisbrandweerzorg vormen, mits er geen ander peloton nodig is (bijvoorbeeld Grootschalige Watervoorziening of Logistiek).

De pelotonscommandanten voor de pelotons komen uit de zes OvD-gebieden die Fryslân telt. Praktisch gezien ligt het aantal pelotons daarmee lager, omdat bij een GBO-waardig incident meestal, naast de pelotons basisbrandweerzorg, ook een peloton GWV en Logistiek wordt ingezet.

Brandweer Fryslân kan in basis de onderstaande pelotons formeren:

- **5x peloton basisbrandweerzorg**
  - 1e peloton binnen 30 minuten inzetbaar
  - Maximaal aantal pelotons afhankelijk van feitelijke situatie
- **3x peloton technische hulpverlening en redding**
  - 1e peloton binnen 60 minuten inzetbaar
  - Maximaal aantal pelotons afhankelijk van feitelijke situatie
- **2x peloton logistiek en ondersteuning**
  - 1e peloton binnen 30 minuten inzetbaar
- **2x peloton grootschalige watervoorziening**
  - 1e peloton binnen 30 minuten inzetbaar
- **1x peloton natuurbrand**
  - Binnen 30 minuten inzetbaar op vaste wal
  - Realiseerbaar na de uitrol van de NBB-voertuigen

Interregionale bijstand GBO

Een peloton kan ook ingezet worden om (specialistische) bijstand te leveren aan een andere veiligheidsregio. Brandweer Fryslân kan de volgende eenheden in interregionaal verband leveren:

- **1x peloton basisbrandweerzorg**
  - inzetbaar binnen 60 minuten op de eigen regiogrens
- **1x peloton grootschalige watervoorziening**
  - inzetbaar binnen 60 minuten op de eigen regiogrens
- **1x peloton redding en technische hulpverlening**
  - inzetbaar binnen 60 minuten op de eigen regiogrens
- **1x Specialistisch Team Hulpverlening (STH)**
  - 30 minuten na alarmering uitgerukt, ter plaatse binnen 90 minuten na alarmering
- **1x peloton Nationale Reddingsvloot**
  - binnen 3 uur na alarmering op vertreklocatie
- **1x peloton logistiek en ondersteuning**

Verzoeken om meer interregionale eenheden kunnen via verzoeken tot landelijke bijstand aan Brandweer Fryslan gesteld worden. Aanvullend zijn via de samenwerking met de Veiligheidsregio Groningen (VRG) en Veiligheidsregio Drenthe (VRD) pelotons beschikbaar die Brandweer Fryslân niet zelf kan leveren[2], zoals Grootschalige Ontsmetting.

[2] *Deze staan beschreven in het Handboek grootschalig brandweeroptreden Noord-Nederland (2020)*

2.4 Paraatheid

De paraatheid gaat over de mate waarin de brandweer erin kan voorzien dat een aangewezen eenheid met werkend materieel en voldoende personeel naar een incident kan uitrukken en daadwerkelijk kan optreden. Een dekkingsplan is namelijk statisch: eenheden lijken altijd paraat. Brandweer Fryslân is grotendeels gebaseerd op vrijwilligheid door middel van vrije instroom. Dat houdt in dat de organisatie verwacht dat de vrijwilliger naar de kazerne komt als de pager gaat en de vrijwilliger beschikbaar is. Een gevolg van vrije instroom is dat de paraatheid niet altijd gegarandeerd is. Door factoren als beschikbaarheid en gelijktijdigheid te beschrijven, wordt meer recht aan de praktijk gedaan.

2.4.1 Beschikbaarheid

Beschikbaarheid is de mate waarin de brandweer voldoende (gekwalificeerd) personeel en werkend materieel op de 66 posten beschikbaar heeft om daadwerkelijk naar een incident uit te rukken. Bij de hoofdpost in Leeuwarden (en Post Noord in de dagsituatie) is de beschikbaarheid gegarandeerd doordat beroepspersoneel gekazerneerd is. Over de 65 vrijwillige brandweerposten is bekend dat deze niet altijd 24/7 paraat zijn. De meeste knelpunten worden ervaren in de dag-periode. Brandweer Fryslân registreert geen beschikbaarheid, maar kan wel een indicatie van de paraatheid geven. Deze overzichten geven geen sluitend beeld, maar tonen wel aan dat niet altijd alle posten paraat zijn.

De indicatie wordt gegeven aan de hand van uitdienstmeldingen en het aantal incidenten in een verzorgingsgebied van een post waar een andere post naartoe is gegaan.

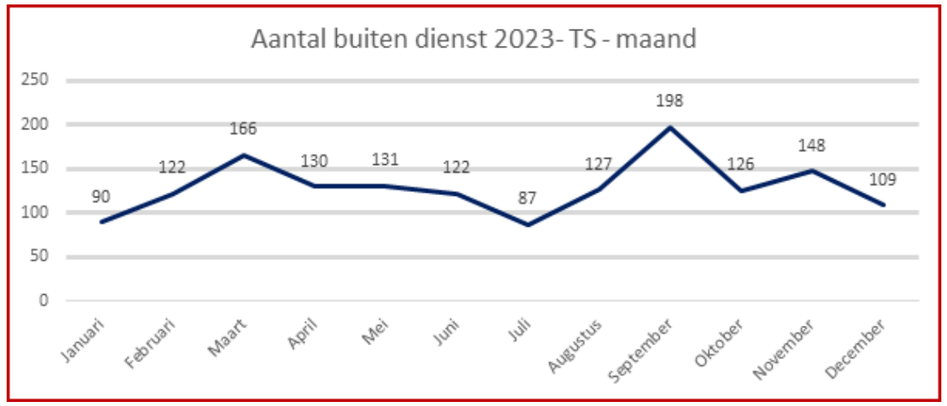
Onderstaande tabel toont het percentage waarbij een post de eerste TS leverde binnen het verzorgingsgebied van een andere post, terwijl deze niet elders werd ingezet.

Totaal alarmeringen*, met uitzondering van 31 december en 1 januari	13.430
Aantal alarmeringen waar een andere post is uitgerukt dan volgens KVT	465
Percentage waarbij een andere post de eerste TS leverde	**4%**

**GMS dataset 2021 t/m maart 2023*

Onderstaande tabel en grafieken geven het aantal en de spreiding van uitdienstmeldingen weer. Een dataset van de meldkamer is gebruikt en het betreft de periode oktober 2022 t/m april 2024. Het is met de beschikbare data niet mogelijk om vast te stellen of er ten tijde van de uitdienststelling ook meldingen zijn binnengekomen bij de betreffende post. Indien hier sprake van is geweest, is een beroep gedaan op een nabijgelegen post.

TS	Aantal uitdienstmeldingen
ANW	762
DAG	1.698
Totaal	**2.460**

Impact beschikbaarheid

Posten kunnen ad hoc of gepland buiten dienst zijn. Gepland kan zijn vanwege onderhoud aan het voertuig, vakbekwaamheidsactiviteiten, of wanneer vooraf bekend is dat binnen een bepaalde periode onvoldoende mensen beschikbaar zijn. Brandweer Fryslân heeft uitgangspunten geformuleerd en maatregelen genomen om beschikbaarheid zo goed als mogelijk in te richten.

Deze uitgangspunten zijn:

- De basisformatie van de post wordt ingericht op een basiseenheid (6 personen)
- De gewenste basisformatie is 200% voor manschappen, en 400% voor bevelvoerder en chauffeur van de eenheid met de mogelijkheid tot gemotiveerd afwijken
- De gewenste basisformatie van een ploegensysteem per ploeg is 150% voor manschappen, chauffeurs en bevelvoerders met de mogelijkheid tot gemotiveerd afwijken
- De bezetting van een hulpverleningsvoertuig (HV-K) of redvoertuig (RV) komt bovenop de basisformatie van een post
- De bezetting van de overige specialistische eenheden wordt geleverd door de basisformatie van de post

De maatregelen zijn:

- De opbouw als netwerkorganisatie, waarin posten nabij genoeg van elkaar gepositioneerd zijn om elkaar te kunnen ondersteunen
- Het beschikbaar stellen van een paraatheidsmonitoring systeem voor alle posten
- Het gebruiken van de TS-Flex mogelijkheden
- Het hebben van een paraatheidspoule beroepsmedewerkers
- Het flexibel kunnen alarmeren, bijvoorbeeld tijdens vakantieperioden
- Het voorhanden hebben van reservevoertuigen en het beperken van de tijdsduur van onderhoudswerkzaamheden

2.4.2 Gelijktijdigheid

Gelijktijdigheid ontstaat als de meldkamer een beroep wil doen op een eenheid die reeds is ingezet. Inzicht in de kans op gelijktijdigheid is relevant voor de paraatheid. Het zegt namelijk iets over de mate waarin de brandweer erin kan voorzien dat de snelste eenheid ter plaatse komt. Daarmee geeft gelijktijdigheid inzicht in de kwaliteit van de dekking.

Brandweer Fryslân kan gelijktijdigheid enkel kwalitatief beoordelen. Op basis van een inschatting wordt gesteld dat dit weinig voorkomt, met uitzondering van piekmomenten zoals de jaarwisseling en stormen. Enkel bij posten met veel alarmeringen kan gelijktijdigheid een enkele keer plaatsvinden. In deze gevallen wordt de kazerne volgorde tabel (KVT) toegepast en wordt de dichtstbijzijnde beschikbare eenheid gealarmeerd.

2.4.3 Restdekking

Bij grootschalige en langdurige inzetten worden veel eenheden ingezet. Het aantal ingezette eenheden kan zo groot zijn, dat de beschikbaarheid van eenheden voor de rest van de regio fors terugloopt. Dit doet zich zowel voor bij een incident in het eigen verzorgingsgebied als in geval van bijstand. De inzet van een groot aantal eenheden tegelijkertijd heeft overduidelijk invloed op de dekking van (een deel van) het verzorgingsgebied. Om die reden dient een surplus aan capaciteit beschikbaar te blijven als verantwoorde restdekking van het risico in het verzorgingsgebied, rekening houdend met reeds ingezette eenheden. Brandweer Fryslân regelt alarmering en dus ook de pelotonsvorming en bijstandsverlening via de KVT. De selectie van eenheden die worden ingedeeld bij een peloton vindt plaats (in GMS) op basis van aanrijdtijd (snelste hulp), maar vooraf zijn specifieke posten aangewezen die niet in deze berekening meegenomen worden. Hierdoor blijft restdekking gegarandeerd.

2.4.4 Werkdruk

De factor werkdruk is geïntroduceerd is in de landelijke systematiek voor dekkingsplannen[3]. Dit als handvat voor regio's om zowel de meerwaarde van een post- als de individuele belasting die de zorg impliceert voor diens medewerkers te kwantificeren. Regio's zijn vrij om duiding te geven aan dit handvat.

Werkdruk heeft een rechtstreekse relatie met het aantal keer per jaar dat een brandweereenheid gealarmeerd wordt. Het heeft echter niet enkel betrekking op het aantal alarmeringen, maar het gaat er ook over met hoeveel mensen dit werk gedaan moet worden. Omgekeerd evenredig heeft de periode dat een post niet gealarmeerd wordt, maar diens medewerkers zichzelf wel motiveren en inspannen om beschikbaar te blijven (het 'wachten op een alarmering'), impact op haar medewerkers. Per post, en per functie zal dit verschillend zijn. Brandweer Fryslân geeft in onderstaande tabel inzicht in de werkdruk door de alarmeringsfrequentie weer te geven.

[3]NB. In Dekkingsplan 2.0 werd deze factor zichtbaar gemaakt in de opzet van de netwerkorganisatie, waarbij door als netwerk te opereren samen met een buurpost brandweerzorg in stand wordt gehouden. Ook was het verwerkt in de basisformatie van een post en de werkwijze rond TS-Flex.

Brandweerpost	Alarmeringen per jaar[4]
LWD Hoofdpost	1066
Drachten	412
Heerenveen	410
Sneek	380
LWD Post Noord[5]	296
Harlingen	194
Burgum	187
Joure	157
Franeker	154
Grou	133
Dokkum	125
Bolsward	119
Beetsterzwaag	102
Wolvega	98
Ureterp	93
Lemmer	91
Oosterwolde	78
Surhuisterveen	76
Akkrum	75
Heeg	75
De Westereen	71
Gorredijk	71
Buitenpost	70
Menaam	70
Tjalleberd	64
Kollum	61
IJlst	59
Gytsjerk	55
Stiens	53
Appelscha	53
Langweer	52
Witmarsum	50
Balk	49
Jubbega	46
St. Annaparochie	46
Schiermonnikoog	45
Oldeberkoop	44
Workum	44
Echten	44
Noordwolde	43
Sint Nicolaasga	41
West-Terschelling	41
Drogeham	41
Haulerwijk	41
Anjum	39
Damwâld	39
Hallum	37
Ternaard	37
Mantgum	37
Vlieland	37
Koudum	36
Oudega[6]	36
Nieuwehorne	33m
Nes	32
Ferwert	29
Makkum	29
Midsland	27
Marsum	27
Bakhuizen	27
Wommels	27
Parrega	25
Scherpenzeel	24
Hollum	21
Sloten	20
Stavoren	20
Woudsend	18

Beleving werkdruk

Naast de daadwerkelijke alarmeringen zijn er ook andere aspecten van invloed op de werkdruk. Vanwege het vrije instroomprincipe bij 65 brandweerposten valt het niet altijd mee om een post in dienst en dus paraat te houden. Hierdoor kunnen de vrijwilligers die vaak beschikbaar zijn of beschikbaar zijn op momenten dat anderen er niet zijn, extra werkdruk ervaren. Hiervoor is aandacht op de brandweerposten.

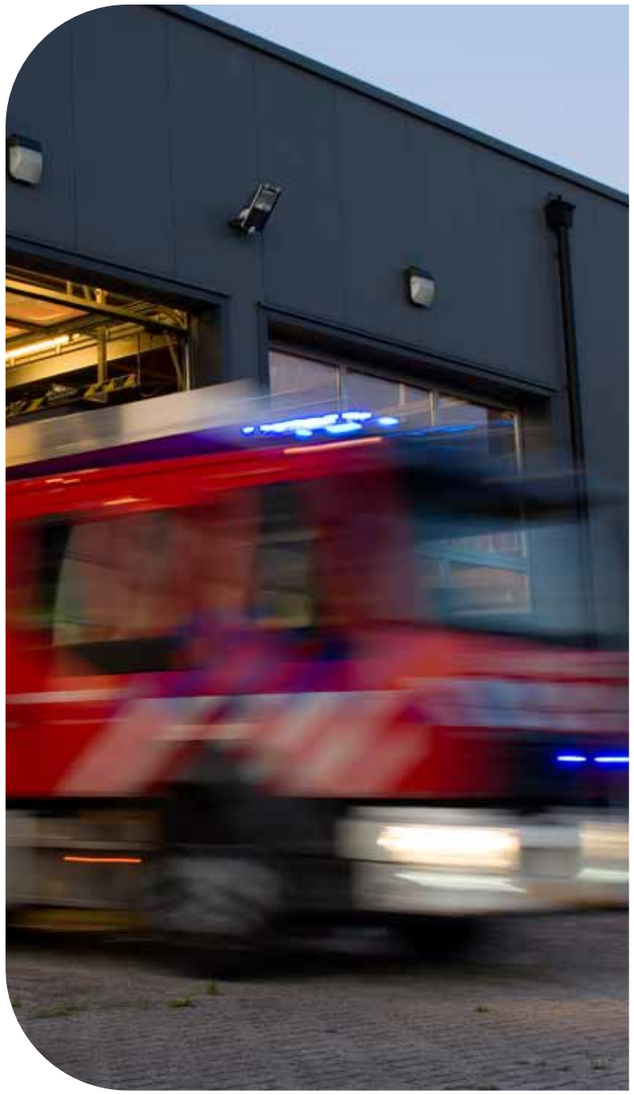
[4] Afgeleid op basis van het totaal alarmeringen van basisbrandweerzorg én specialistische taken van een kazerne in de periode 2021-2023. De aantallen zeggen niet iets over de daadwerkelijke duur van een inzet.

[5] In de dag-periode wordt deze post bemand door beroepspersoneel en is er sprake van kazernering. Het uitsplitsen op basis van de beschikbare data is niet mogelijk.

[6] Voor Oudega is gerekend met de inzet vanaf oktober 2022.

3. BEOORDELEN DEKKING (PROCESSTAP 3)

In de eerste twee hoofdstukken staat beschreven op welke manier Brandweer Fryslân haar repressieve organisatie heeft ingericht en welke repressieve dekking op basis daarvan verwacht wordt. In dit hoofdstuk wordt op basis van de uitkomsten in hoofdstuk 2, de verwachte repressieve dekking getoetst en beoordeeld. Zo wordt inzichtelijk of de repressieve mogelijkheden het verzorgingsgebied voldoende afdekken of dat er aanpassingen en/of aanvullende maatregelen nodig zijn.

3.1 Aanpak

Met behulp van een normenkader wordt de snelheid van de eerst aankomende tankautospuit beoordeeld. Voor de factor snelheid en capaciteit is het normenkader al vastgesteld. Voor de factoren paraatheid en werkdruk is geen normenkader beschikbaar, daarom worden deze factoren kwalitatief beschreven.
Op basis van de totale beoordeling van deze factoren kan de brandweer constateren in hoeverre deze verwachte repressieve dekking past binnen het wettelijk kader en de bestuurlijke afspraken binnen de brandweerregio.

3.2 Beoordeling snelheid

Voor het beoordelen van de factor snelheid, zijn de gebieden in categorieën opgedeeld. Per buurt (CBS buurtindeling 2024) wordt vervolgens de theoretisch behaalde opkomsttijd vergeleken met de toegestane bandbreedte uit het beoordelingskader.

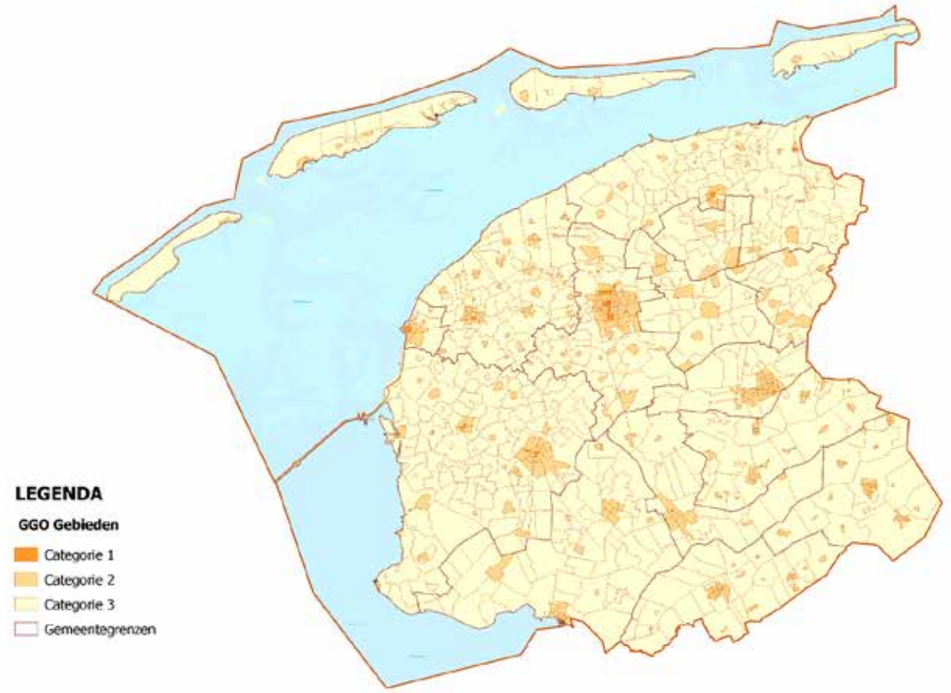
3.2.1 Indeling gebieden

Conform de beschrijving in het beoordelingskader gebiedsgerichte opkomsttijden zijn voor alle buurten een categorie berekend op basis van het overheersend karakter van het gebied. Onderstaande tabel toont een overzicht van deze categorieën.

Categorie	Overheersend karakter van het gebied	Referentiewaarde in minuten	Bandbreedte in minuten*
I	• Oude binnensteden • Gebouwen voor slapende niet-zelfredzame personen • Portiekwoningen • Woongebouwen met vloerhoogte >20	7 minuten	4-10 minuten
II	• Woningen • Gebouwen voor zelfredzame personen	10 minuten	7-13 minuten
III	• Verspreid liggende woningen • Verspreid liggende gebouwen voor zelfredzame personen	15 minuten	12-18 minuten
*) de gegeven minimale waarde is een inzichtwaarde, uiteraard mag het altijd sneller			

Zie hieronder de categorisering voor de buurten in Fryslân:

De landelijke handreiking classificeert Fryslân overwegend als risicogebied 3. Veel buurten in Fryslân zijn echter minder fijnmazig dan in andere delen van Nederland, zoals in de Randstad. Fryslân heeft een overwegend landelijk karakter. Dit geeft in de GGO-classificatie echter geen goede afspiegeling van de Friese dorpskernen waar de meeste risico's zijn. Daarom zijn een aantal aanpassingen doorgevoerd. Deze aanpassingen leiden niet tot een aangepaste dekking in het kader van de basisbrandweerzorg.

Bij bijna alle CBS-gebieden is de categorie volgens de definitie tot stand gekomen. Uitgangspunt hierbij is dat overeenkomstige gebieden ook overeenkomstige categorieën behoren te hebben. Uit de resultaten blijkt dat niet altijd zo te zijn. Soms zijn gebieden zeer ruim getekend waardoor er relatief een te lage adressendichtheid wordt berekend. Kenmerkend aan brandweerregio Fryslân is dat op enkele grote woonkernen na, veel buitengebied is. Daarom zijn een aantal CBS-gebieden aangepast door ze bijvoorbeeld te "knippen".

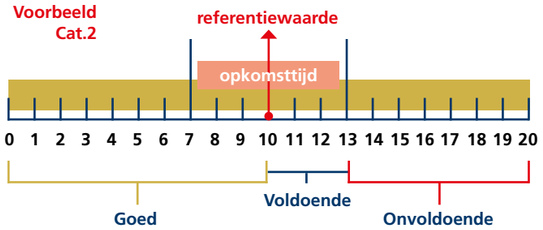
Er zijn twee grove aanpassingen toegepast in de indeling van gebieden. De eerste behelst het aanpassen van een aantal buurtvakken van risicogebied 3 naar 2. Hierbij is de handreiking GGO aangehouden; buurten zijn opgeknipt naar nieuwe vakken waar sprake was van meer dan 500 objecten per vierkante km. Het gaat hierbij om 25 buurtvakken.

De tweede aanpassing behelst het 'opknippen' van een aantal buurtvakken rondom Sneek. Ook hier is gebruik gemaakt van de GGO-handreiking en is een buurtvak opgedeeld in twee losse vakken (dit vak werd tot de aanpassing verdeeld door een doorgaande weg).
In bijlage 2 staat een overzicht van alle aangepaste buurten.

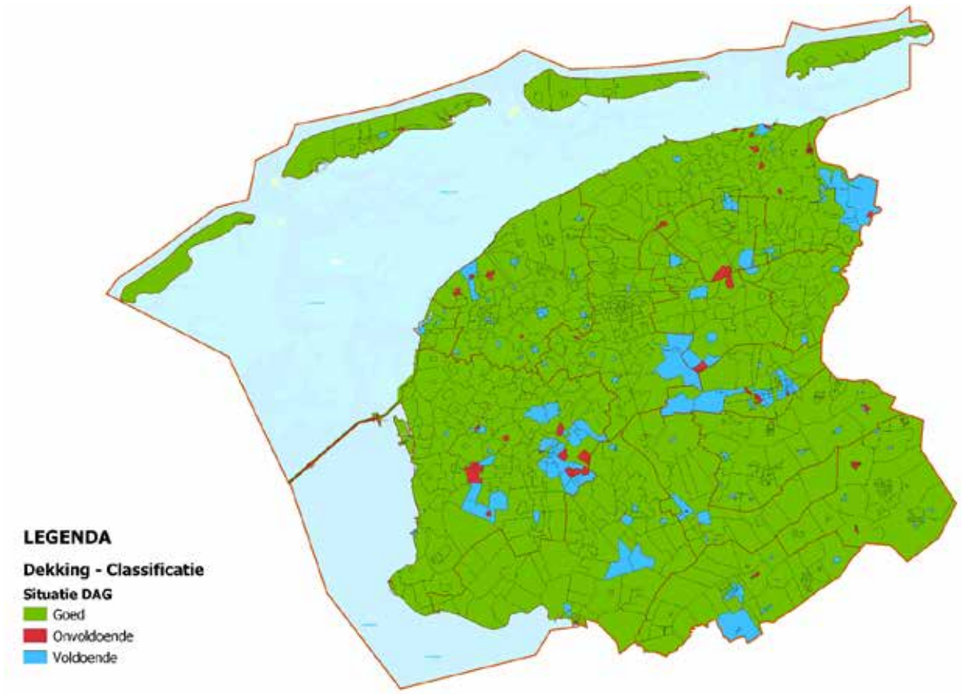
3.2.2. Beoordeling gebieden

Voor iedere buurt is berekend wat de theoretische opkomsttijd is van de eerste tankautospuit in die betreffende buurt. Vervolgens is die tijd vergeleken met de referentiewaarde en de bandbreedte van de categorie van de buurt. Iedere buurt is op deze manier beoordeeld op snelheid: goed (sneller dan referentiewaarde), voldoende (tussen referentiewaarde en einde bandbreedte) of onvoldoende (buiten bandbreedte). Ter verduidelijking hieronder een voorbeeld:

Voorbeeld: Buurt X heeft een berekende opkomsttijd van 8 minuten. Onderstaand figuur toont hoe deze opkomsttijd van een categorie-II-gebied zich verhoudt tot de referentiewaarde van bandbreedte. De bandbreedte voor categorie II ligt tussen de 7 en 13 minuten. De opkomsttijd ligt hier binnen.

Wanneer de opkomsttijd in een buurt hoger is dan de maximale bandbreedte, is er aanvullende duiding nodig. In onderstaande afbeelding is de beoordeling van de dekking per buurt voor Brandweer Fryslân gevisualiseerd. We zien dat 41 van de 956 buurten rood gekleurd zijn (waarbij 36 buurten alleen in de ANW situatie onvoldoende scoren). Dit betekent dat de dekking in deze buurten onvoldoende is. Deze rode buurten zijn op de aandachtspuntenlijst gezet voor nadere beschouwing.

Dag en avond-, nacht-, weekendsituatie

De afbeelding hierboven toont de dag-situatie. Er zijn enkele verschillen in prestatie tussen de dag- en ANW situatie. Deze zijn te verklaren door het verschil in uitruktijden tussen beide situaties. In Leeuwarden ontstaat een verschil omdat de basisbrandweerzorg-eenheid overdag door beroepspersoneel verzorgd wordt, en in de ANW-situatie door vrijwilligers met vrije opkomst.

Dekking DAG	Aantal	Percentage
Goed	750	79%
Onvoldoende	41	4%
Voldoende	165	17%
Totaal	**956**	**100%**

Dekking ANW	Aantal	Percentage
Goed	743	78%
Onvoldoende	36	4%
Voldoende	177	18%
Totaal	**956**	**100%**

3.2.3. Beoordeling aandachtsobjecten

Aandachtsobjecten verdienen een individuele beoordeling. Dit zijn categorie 1-objecten (zie tabel bij paragraaf 3.2.1) met een opkomsttijd buiten de bandbreedte, dus hoger dan 10 minuten. Dit is ongeacht welke categorie het gebied heeft waarin het object ligt. Er zijn in de regio 2.432 aandachtsobjecten met een overschrijding van de opkomsttijd in de dagsituatie. Voor de ANW-situatie zijn dit 2.305 objecten.

Aandachtspuntenlijst

Met het huidige niveau van basisbrandweerzorg is de dekking niet overal voldoende. Op de aandachtspuntenlijst staan zowel gebieden als objecten die niet voldoen aan de voor die categorie vastgestelde maximale bandbreedte. Net als in het Dekkingsplan 2.0 is er geen aanleiding om de dekking op het gebied van brandweerzorg voor deze gebieden en objecten te versterken. Er zijn maatregelen beschikbaar op het gebied van voorkomen- en beperken van brand. In bijlage 3 is per gemeente inzichtelijk gemaakt hoeveel aandachtsobjecten er zijn en welke buurten aandachtsgebieden zijn. Een gedetailleerde aandachtspuntenlijst met welke specifieke objecten het betreft, wordt separaat met gemeenten gedeeld.

18+objecten

Het Besluit Veiligheidsregio's (Bvr) schrijft voor dat een opkomsttijd niet hoger dan 18 minuten mag zijn. Desalniettemin zijn er in Fryslân 405 objecten die in de dag-situatie niet binnen 18 minuten bereikt kunnen worden. Dit is inherent aan de geografie van Fryslân. Zo zijn objecten vanwege water niet bereikbaar via de weg, of zijn deze gelegen in slecht bereikbare plaatsen. Deze zogenaamde 18+objecten zijn onderdeel van de aandachtspuntenlijst die met gemeenten gedeeld wordt.

Compenserende maatregelen

Voor de aandachtsobjecten zijn aanvullende maatregelen beschikbaar, bijvoorbeeld:

- uitvoeringsprogramma Brandveilig leven;
- voorlichting over brandveiligheid en preventieve voorzieningen;
- oefenen bij de betreffende objecten;
- operationele voorbereiding: bijstellen van de repressieve inzetvoorstellen (bijvoorbeeld standaard meer eenheden alarmeren);
- advies en toezicht.

3.3. Beoordeling capaciteit

Om de capaciteit te beoordelen wordt gekeken naar de factoren slagkracht en grootschalig brandweeroptreden. De handreiking biedt voor beide een beoordelingskader. De capaciteit wordt op basis van deze beoordelingskaders beschreven.

3.3.1. Beoordeling slagkracht

Voor het voorkomen van slachtoffers en het beperken van (brand-)uitbreiding is slagkracht essentieel. Voor goede brandweerzorg is meer nodig dan alleen een snelle eerste eenheid ter plaatse. Daarom wordt in deze paragraaf ook de opkomsttijd van de tweede en de derde tankautospuit en het redvoertuig in categorie 1- gebieden beoordeeld.

In onderstaande tabel wordt het verband getoond tussen de slagkracht en de risicogebieden. Voor categorie 1 gebieden wordt gekeken naar de slagkracht van drie tankautospuiten en een redvoertuig. Voor categorie 2 gebieden wordt gekeken naar de slagkracht van twee tankautospuiten en bij categorie 3 gebieden wordt slagkracht buiten beschouwing gelaten.

Risico-niveau	TS1 (min)	TS2 (min)	TS3 (min)	RV (min)
1	4-10 (7)	6-12 (9)	8-12 (10)	4-10 (7)
2	7-13 (10)	12-18 (15)		
3	12-18 (15)			

Op basis van snelheidsberekeningen volgens de werkwijze in processtap 2 wordt bepaald of een 2e of 3e TS binnen de genoemde bandbreedte in een gebied kan zijn. In onderstaande tabel staat aangegeven bij hoeveel gebieden de bandbreedte wordt overschreden.

Categorie	Capaciteit	Onder referentiewaarde	Tussen referentiewaarde bandbreedte	Boven bandbreedte	Aantal buurten
1	1e TS	8	5	1	14
	2e TS	4	6	4	
	3e TS	0	0	14	
	RV	14	0	0	
2	1e TS	205	110	34	349
	2e TS	262	80	7	
	3e TS				
3	1e TS	517	30	5	552
	2e TS				
	3e TS				
				Totaal aantal gebieden	956

Voor de 65 buurten die boven de bandbreedte scoren vanuit de slagkracht zijn de eerdergenoemde aanvullende maatregelen mogelijk.

3.3.2. Beoordeling grootschalig brandweeroptreden

Ten behoeve van bijstand aan andere veiligheidsregio's kan Brandweer Fryslân aan de landelijke GBO-verplichting voldoen om één peloton basisbrandweerzorg, één peloton grootschalig watertransport en één peloton redding en technische hulpverlening binnen zestig minuten op de eigen regiogrens te leveren.

3.4. Beoordeling paraatheid

Om de paraatheid te beoordelen wordt gekeken naar beschikbaarheid, gelijktijdigheid en restdekking.
De handreiking biedt hiervoor geen beoordelingskader. De paraatheid wordt daarom beschrijvend beoordeeld.

3.4.1. Beschikbaarheid

Gelet op het vrije instroomprincipe wordt de beschikbaarheid van basiseenheden grotendeels beoordeeld als voldoende. Dat de organisatie vooral in de dag-situatie nog weleens knelpunten ervaart, wordt ondervangen doordat het totale netwerk uit 66 posten bestaat. Is een post niet beschikbaar, dan kan een nabijgelegen post de uitruk overnemen. Een nadelig effect hiervan is dat de opkomsttijd toeneemt. Ook andere maatregelen als TS-flex en vakantieroosters spelen in op beperkte beschikbaarheid. Voor wat betreft ad hoc uitdienstmeldingen ziet Brandweer Fryslân ruimte voor verbetering, bijvoorbeeld door onderzoek naar mogelijkheden om de meldkamer een actueler beeld te geven van de beschikbaarheid van posten en het versnellen van de respons bij feitelijke onderbezetting bij alarmering.

3.4.2. Gelijktijdigheid

Gelijktijdige meldingen in het verzorgingsgebied van een post komen weinig voor in Fryslân. In de enkele gevallen dat dit zich toch voordoet, wordt een nabijgelegen post gealarmeerd. Hierdoor is het niet noodzakelijk om aanvullende maatregelen te treffen. Ook aan posten in risicogebied 1 worden geen aanvullende paraatheideisen gesteld om gelijktijdigheid te kunnen ondervangen.

3.4.3. Restdekking

Vooral bij grootschalige en langdurige inzetten is het belangrijk restdekking goed te organiseren. Brandweer Fryslân heeft dit georganiseerd door vooraf posten te selecteren die bij de pelotonsvorming niet meegenomen worden in de berekening van aanrijdtijd (snelste hulp). De AC-B is belegd met de taak om aflossing en herbezetting te coördineren. De restdekking blijft door deze maatregelen gegarandeerd en het is niet nodig aanvullende maatregelen te treffen.

3.5. Beoordeling werkdruk

Brandweer Fryslân heeft de alarmeringsfrequentie van een post afgezet inzichtelijk gemaakt. In de tabel valt op dat de hoofdpost in Leeuwarden verreweg het intensiefst wordt belast. Omdat deze post wordt bezet door beroepspersoneel vindt de organisatie dit acceptabel.

De werkdruk op de 65 vrijwillige posten lijkt op basis van de informatie in de tabel ook acceptabel. Grote kanttekeningen hierbij zijn dat het aantal uitrukken niet evenredig worden verdeeld over het aantal vrijwilligers en/of dat de beleving van werkdruk wel degelijk anders kan zijn.

4. CONCLUSIE BASISBRANDWEERZORG

Met het netwerk van 66 brandweerposten is Brandweer Fryslân een robuuste organisatie en kan er gedegen basisbrandweerzorg geleverd worden. Vanuit deze posten staan meer dan 1200 zeer betrokken medewerkers dag en nacht paraat voor de veiligheid van de inwoners van Fryslân.

Paraatheid is het is het primaire product wat de brandweer biedt aan de samenleving. Incidenten (en de locatie ervan) kunnen we niet voorspellen, maar paraat zijn als vangnet: daarvoor zijn we overal, dag en nacht beschikbaar. Elke post en iedere medewerker levert daarin zijn of haar bijdrage, ook in gebieden die het geluk hebben minder incidenten te hebben.

De beschrijving en beoordeling van de basisbrandweerzorg-dekking maakt zichtbaar hoe elke post is van waarde is in de paraatheid, zowel in haar directe omgeving als voor de naastgelegen buurposten. Een organisatie die gebouwd is op vrijwilligers kan immers alleen paraatheid borgen als er sprake is van redundantie. Paraatheid is daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid van posten, en de huidige inrichting als netwerk maakt dat ook mogelijk. Op deze manier is Brandweer Fryslân met haar basisbrandweerzorg altijd paraat.

Uit de operationele prestaties blijkt dat het netwerk bij daadwerkelijke incidenten ook goed functioneert, en dat de kazernes in zijn algemeenheid op de juiste plek staan. Dat betekent niet dat in de gehele provincie álle objecten even goed bereikbaar zijn: in de dag-situatie is in iets meer dan 4% van de buurten de dekking onvoldoende in en bij 2432 objecten wordt de maximale opkomsttijd overschreden. Hiervoor zijn aanvullende maatregelen beschikbaar, en worden geen wijzigingen op het gebied van basisbrandweerzorg voorgesteld.

Deel 2 - Specialistische- en aanvullende taken

In dit deel van het dekkingsplan wordt er ingegaan op de dekking van de specialistische en aanvullende taken binnen Brandweer Fryslân. Het is ingedeeld op basis van de hoofdstukken brand, hulpverlening, incident¬bestrijding gevaarlijke stoffen, incidentbestrijding op het water, natuurbrandbestrijding, operationele leiding en overige taken.

Leeswijzer
In elk hoofdstuk komen per paragraaf de taken aan bod die vallen onder de betreffende kerntaak. Daarbij wordt na een korte inleiding ingegaan op de dekking en wordt de paragraaf afgesloten met een motivering over de voorgestelde spreidingsvariant.

Wanneer er een opkomsttijd is vastgesteld voor een taak, is in de bijbehorende afbeelding de prestatie binnen deze opkomsttijd groen gearceerd. In het geval van overlappende operationele gebieden krijgt de arcering een donkerdere groentint.

5. BRAND

De basistaak voor de eerste brandweereenheid op het gebied van brandbestrijding is het redden van mens en dier, voorkomen van uitbreiding en het blussen van de brand. In het Bvr is opgenomen, dat een eenheid om de genoemde taken uit te kunnen voeren, de beschikking heeft over een TS met uitrusting. Hierbij wordt uitgegaan van een standaard voertuigbezetting (TS6), bestaande uit de verplichte aanwezige functies: 1 bevelvoerder, 1 chauffeur, tevens voertuigbediener en 4 manschappen. In Deel 1 van dit dekkingsplan is de inrichting van deze basistaak beschreven. In dit hoofdstuk komt de taak en spreiding van specialistische eenheden voor brandbestrijding aan bod.

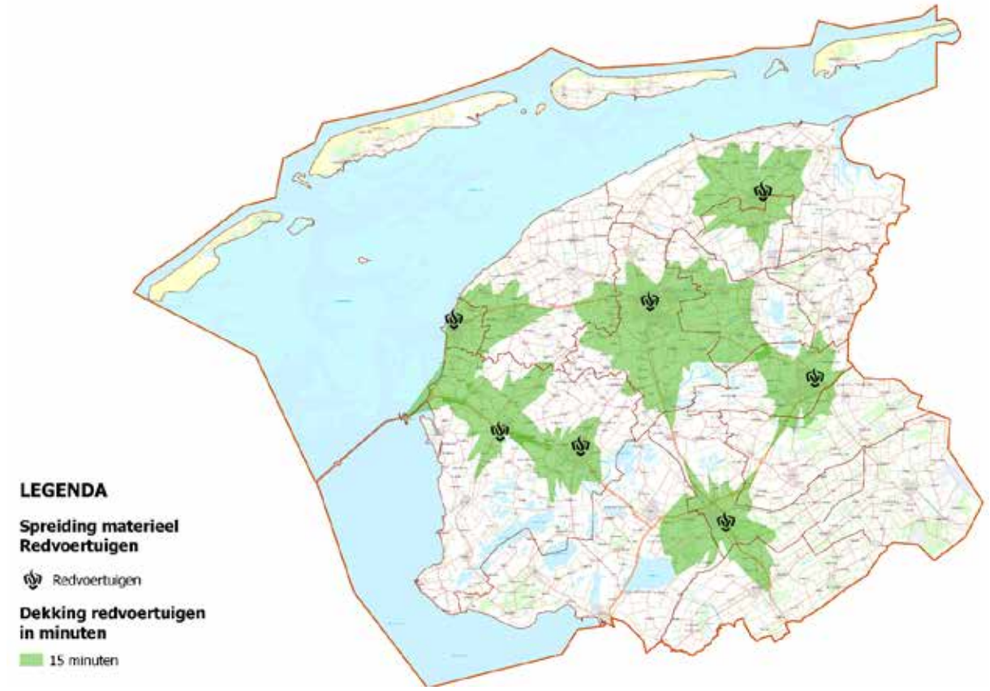
5.1 Redvoertuig (RV / HW)

Algemeen

Het redvoertuig wordt ingezet voor een aantal zeer verschillende taken, onder andere: de redding van mens en dier vanaf hoogte, ter ondersteuning bij de blussing, ter ondersteuning van het veilig werken op hoogte, als vluchtweg voor het eigen personeel en ter ondersteuning van de ambulancedienst. Met name in stedelijke gebieden met veel oudere gebouwen en een hoge bevolkingsdichtheid zijn panden met beperkte vluchtwegen en complexe aanvalsroutes voor de brandweer aanwezig. Een redvoertuig levert in deze gebieden een belangrijke bijdrage aan het redden van mens en dier en het bestrijden van brand. Het redvoertuig wordt bezet door 1 chauffeur, tevens voertuigbediener en 1 voertuigbediener.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende 7 kazernes over een redvoertuig: Bolsward, Dokkum, Drachten, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden (hoofdpost) en Sneek.

Motivering

- In de landelijke handreiking voor dekkings¬plannen wordt op basis van de component slagkracht gerefereerd naar opkomsttijden voor het redvoertuig: voor CBS-buurten met gebiedscategorie 1 (RG1) een mediaantijd van 7 minuten en een bandbreedte tussen 4 en 10 minuten. Dit is in lijn met de 1e TS voor RG1-gebieden. De normen in RG2 en RG3 die in DP2.0 nog gehanteerd werden komen in de GGO-methodiek te vervallen.
- Uit de analyse bleek dat dat de prestatie in risicogebied 1 een stuk lager is in de GGO methodiek voor de specialistische eenheid redden op hoogte (redvoertuig) ten opzichte van de prestaties van de norm in DP 2.0.
- De prestatie gaat van 97% naar 76% binnen de gestelde maximale opkomsttijd. Dit heeft te maken met de strengere normen die hiervoor gaan gelden en de eventuele toename in risicogebied 1 gebieden.
- Voor risicogebied 2 en 3 gebieden gelden daarentegen geen normtijden in de nieuwe methodiek, waardoor de prestaties in deze gebieden toenemen.
- Gezien de prestaties in RG1 is daarom gekozen om geen vermindering van het aantal RV'en voor te stellen, en de plaatsing ook niet aan te passen.
- Een verbetering van de prestaties van de redvoertuigen lijkt enkel mogelijk door over te gaan tot beroepsbezetting c.q. kazernering van de repressieve medewerkers, waarvoor financiële middelen ontbreken. Deze mogelijkheid is niet verder onderzocht.

Opmerking

- De kazerne Leeuwarden (hoofdpost) maakt gebruik van een springbemanning voor het redvoertuig en HVK-voertuig. Bij inzet van de HV-K is het redvoertuig niet paraat (en visa versa).
- Omdat het RV in Leeuwarden tijdens het ANW-tijdvenster gestationeerd is op Aldlansdyk, en in de DAG-periode op de Post Noord, wijkt de regionale dekking in deze periode marginaal af t.o.v. de DAG-situatie. Voor de leesbaarheid is hiervoor geen extra afbeelding opgenomen.
- Het redvoertuig van Bolsward is aangewezen als reservevoertuig. Deze wordt verplaatst bij uitval van één van de zes andere redvoertuigen.

6. BLUSWATERVOORZIENING

Algemeen

Bluswatervoorziening is een belangrijk speerpunt voor de brandweer. De effectiviteit van brandbestrijding wordt immers in grote mate bepaald door de aanwezigheid van voldoende blusmiddel. Brandweer Fryslân maakt als primair blusmiddel gebruik van water. De beschikbaarheid van bluswater is in Nederland expliciet de verantwoordelijkheid van gemeenten. Daarom is met gemeenten en partners op dit dossier de afgelopen jaren intensief samengewerkt, en ook de komende jaren zal dit een belangrijk onderwerp blijven. Door bijvoorbeeld extreem weer (droogte) of kleinere leidingdiameters van het drinkwaternet, zou het in de toekomst kunnen betekenen dat bluswatervoorziening op een andere manier georganiseerd gaat worden. Denk hierbij aan het afstoten van de brandkranen of een reductie op het aantal te gebruiken brandkranen. Ook het in toenemende mate van bebouwing in afgelegen gebieden doen een appél op de beschikbaarheid van bluswater in gebieden waar dat voorheen minder noodzakelijk was. De samenhang tussen alle componenten die een bijdrage leveren aan bluswatervoorziening wordt van wezenlijk belang, en kan in de toekomst aanleiding geven om de huidige voorzieningen/locaties te gaan heroverwegen.

Om hier, met de kennis van nu, zo goed mogelijk op voorbereid te zijn heeft Brandweer Fryslân via het project Fjoer en Wetter de samenhang van beschikbaar blusmiddel, behoefte bij incidentbestrijding en samenhang met technische oplossingen zo breed mogelijk bekeken. Hierbij is niet alleen gekeken naar basis- en grootschalige brandweerzorg, maar is ook de samenhang met Natuurbrandbestrijding en Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS) gezocht.

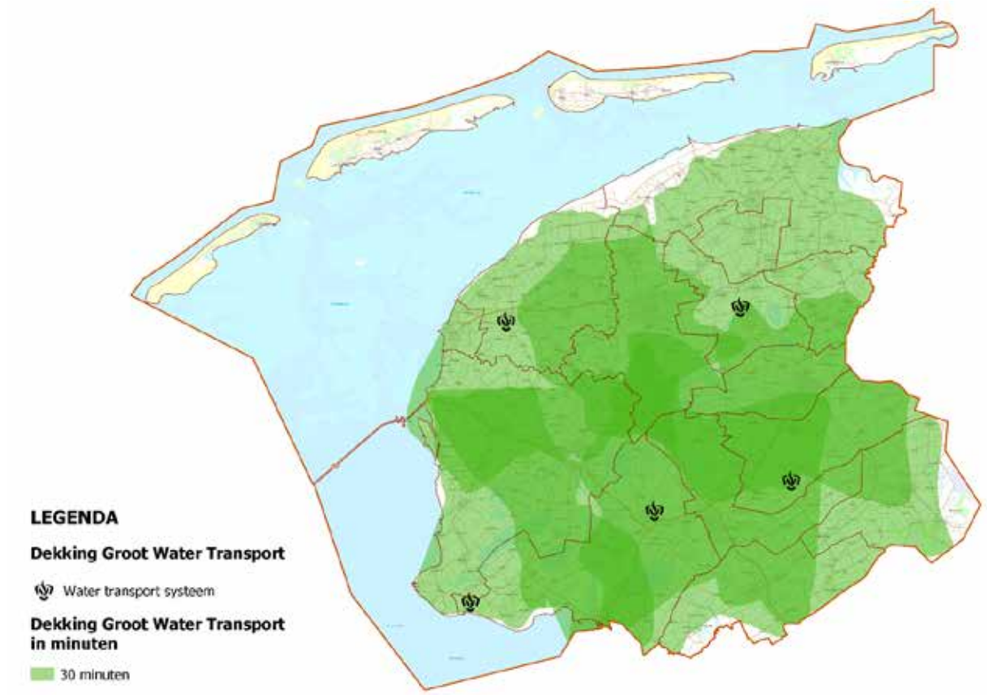
6.1. Groot watertransport-systemen (WTS / GWT)

Algemeen

Het grootschalig watertransport (WTS) is het systeem waarmee grote hoeveelheden bluswater over grote afstanden worden getransporteerd. Het systeem wordt ingezet bij branden waarbij veel bluswater nodig is. Hierbij gaat het dan vaak om relatief grote branden. Er wordt gebruik gemaakt van het WTS-1500 (watertransport over 1500 meter). Het systeem wordt ter plaatse gebracht met een haakarmvoertuig. Hiervoor geldt een voertuigbezetting van 1 chauffeur, tevens voertuigbediener, en 1 voertuigbediener.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende vijf kazernes over een WTS-1500: Bakhuizen, Joure, Burgum, Franeker en Gorredijk.

Motivering

- In het ontwerp van Dekkingsplan 2.0 bleek dat de dekking in de NW-hoek het hoogste was wanneer de WTS in Franeker gepositioneerd zou zijn. Tijdens de implementatie bleek dit organisatorisch niet realiseerbaar, waarna de positionering in Harlingen is geformaliseerd bij de herziening van het dekkingsplan. Aangezien in dit dekkingsplan Franeker geen HV-K meer heeft ontstaan hier mogelijkheden, en wordt opnieuw voorgesteld om de WTS in Franeker te positioneren. Harlingen beschikt dan niet meer over een WTS.
- Fjoer en Wetter adviseert een opkomsttijd van maximaal 30 minuten voor een WTS-eenheid. Hierna is nog voldoende opbouwtijd om te vallen binnen de prestatienormen van het GBO.
- Uit de analyse bleek dat dekking met 5 WTS-systemen het meest robuuste stelsel opleverde. Een reductie naar vier systemen zou in de ZW-hoek een verplaatsing van de WTS uit Joure vereisen, wat als neveneffect nadelige effecten zou hebben op de paraatheid van bluswater in de binnensteden van Sneek en Heerenveen.

Opmerkingen

- Bij de meldingsclassificatie ‘grote brand’ wordt er een WTS-eenheid gealarmeerd naar het incident. Bij een opvolgende alarmering conform de GBO-structuur (peloton Grootschalig Watervoorziening (GW)) worden aanvullend twee WTS-eenheden gealarmeerd. Hierna is er nog de mogelijkheid om één peloton GW in te zetten in regionaal of interregionaal verband.
- Om het systeem op te bouwen wordt vanuit de post waar de WTS staat tevens een opbouwploeg gealarmeerd, die uitrukt met een TS (minimale bezetting: TS-Flex). Na de opbouw van het WTS-1500 blijft de opbouwploeg, in overleg met de OvD, stand-by of gaat terug naar de post.

6.2. Waterwagen (WT / WTH)

Algemeen

Om tankautospuiten in situaties te kunnen voorzien van extra water kunnen waterwagens worden ingezet. De waterwagens worden daarmee ingezet om meer koelend vermogen beschikbaar te stellen voor het blussen of beheersen van branden, zonder dat er een opbouwtijd benodigd is. De waterwagen heeft een watercapaciteit van tenminste 7.000 liter.

Inrichting

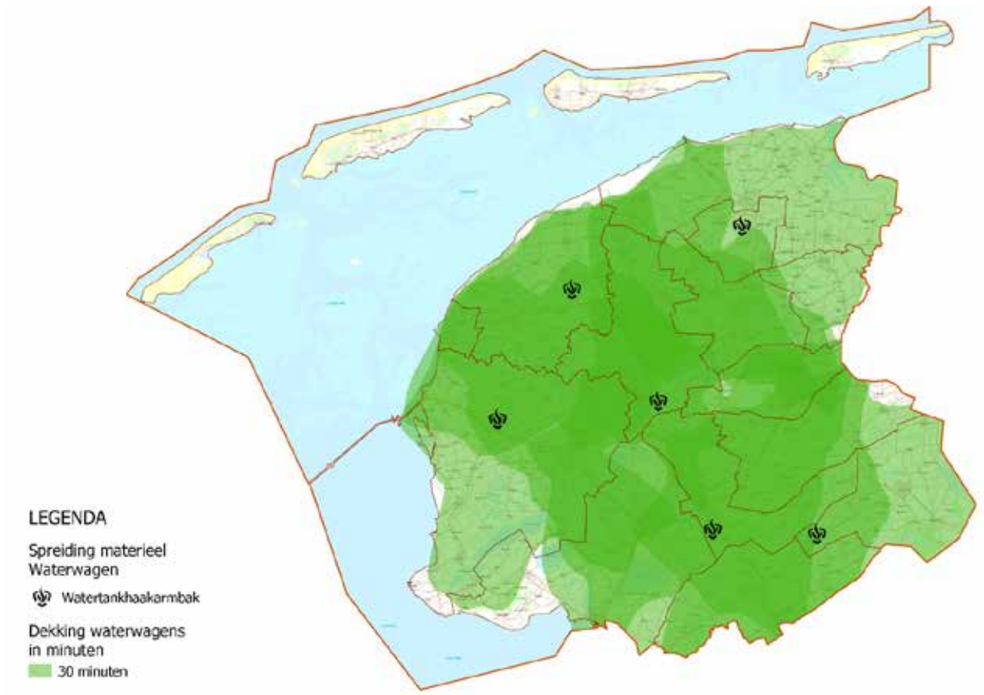
In het dekkingsplan beschikken de volgende zes kazernes over een waterwagen: Bolsward, Damwâld, Grou, Heerenveen, Menaam, Oldeberkoop.

Dekking

Motivering

- In Fryslân is uit analyse gebleken dat bij meerdere objecten de afstand tot de meeste dichtstbijzijnde bluswaterbron groter dan 3[7] 60 meter is. Het merendeel hiervan ligt in landelijk (RG3) gebied. Slechts een klein aantal objecten ligt in RG2 gebieden.
- Deze objecten hebben in veel gevallen een langere aanrijtijd. Ze liggen gedeeltelijk in 18+ gebieden, en hebben voornamelijk een woon- of agrarische gebruiksfunctie. Soms is dit in combinatie met bijvoorbeeld zorg (zorgboerderijen), kinderopvang of logies-functies.
- Fjoer en Wetter adviseert om bij brandmeldingen (brand gebouw) op specifieke locaties een watertank van tenminste 7 kuub te alarmeren met een opkomsttijd van max 30 minuten, om de periode tot het opbouwen van een WTS te kunnen overbruggen.
- Bij objecten waarbij de afstand tot de dichtstbijzijnde bluswaterbron >1500 meter is, adviseert F&W bij brandmeldingen (brand gebouw) op deze locaties twéé watertank-voertuigen te alarmeren met een opkomsttijd van max 30 minuten.
- Voor de inzetbaarheid van de Schuimbluseenheid (SBH) is het noodzakelijk om een WT-eenheid binnen 45 minuten ter plaatse te hebben.
- Uit de analyse bleek dat voor zowel brand- als IBGS-incidenten in de NW-hoek noodzaak bleek aan een extra WT. In Menaam wordt daarom een nieuwe WT-eenheid gepositioneerd.
- In het adviesrapport van F&W wordt afgeraden om een HA-chassis te delen tussen meerdere bluswater-haakarmbakken vanuit dezelfde locatie. Het is onwenselijk dat slechts één chassis beschikbaar is voor bijvoorbeeld én een waterbak, én/of een WIP bak, én/of een GWT, terwijl qua alarmering een post gevraagd kan worden beide bakken gelijktijdig te leveren. De WT van Burgum wordt daarom verplaatst naar Damwâld.
- Een CCFM heeft een watercapaciteit van 4.000 liter, en minder slagkracht dan een TS. F&W adviseert daarom om een CCFM niet als bluswatervoertuig in te zetten, maar een extra TS te alarmeren. Dit dekkingsplan neemt dat advies over: op het vasteland wordt de CCFM alleen ingezet als natuurbrandvoertuig. Op de Waddeneilanden kan de CCFM desgewenst ingezet worden voor bluswater.

Opmerkingen

- De kazerne Damwâld kan in afwachting van de nieuwbouw nog geen WT herbergen. In deze periode blijft Burgum de WT-taak uitoefenen tot de nieuwe kazerne van Damwoude is gerealiseerd.
- Het (nog te verwerven) SBH-voertuig (kazerne Grou) zal tevens bruikbaar zijn als WT, en krijgt daarom eveneens deze taak.
- De WT van Oldeberkoop is tevens geschikt voor natuurbrandbestrijding.
- In Heerenveen wordt één HA-chassis gedeeld voor WTH, WIP en STH-doeleinden. Vooralsnog is geen oplossing om dit te vereenvoudigen, en zal bij alarmering gelet moeten worden op de andere repressieve taken.

[7] *Dit is namelijk de maximale afstand die twee TS'en in gezamenlijkheid kunnen overbruggen.*

6.3. Motorspuit aanhanger (MSA)

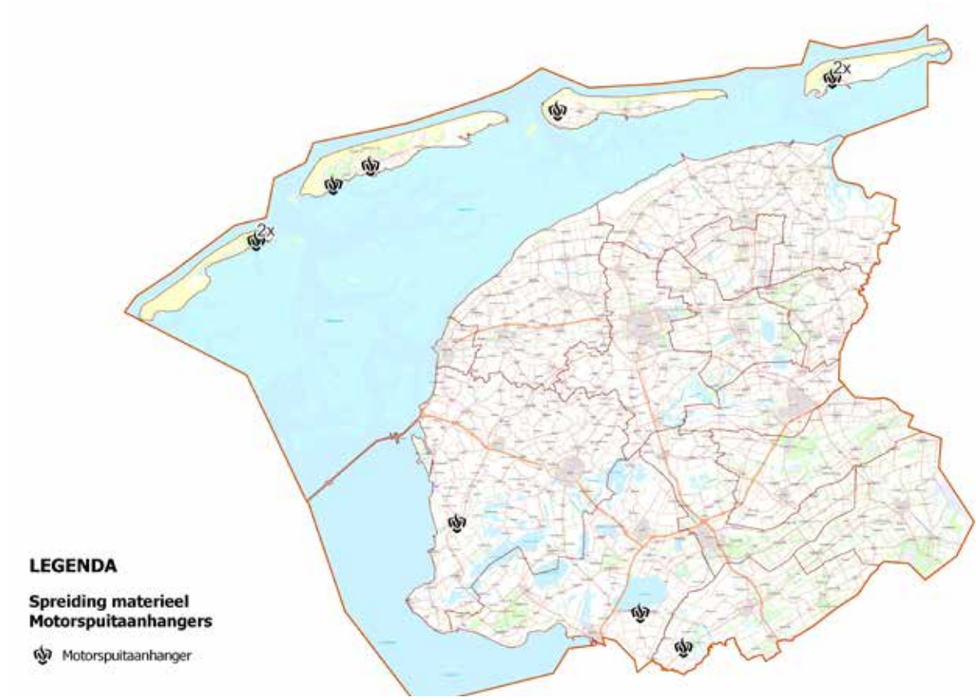
Algemeen

Een motorspuitaanhanger is een aanhanger met een (mobiele) bluswaterpomp. Dit maakt het enerzijds mogelijk om bluswater te voeden aan een TS zonder dat hiervoor een TS ingezet moet worden, en anderzijds om een waterwinpunt te bereiken die anders voor een TS niet toegankelijk was geweest. Hierbij kan gedacht worden aan een te zachte bodem of een te nauwe toegangsweg. Bij brandbestrijding wordt het reguliere opschalingsmodel gevolgd, aangevuld met WT-en bij specifieke objecten. Daar waar objecten onbereikbaar zijn voor een TS, en er gezien de nabijheid van objecten kans is op overslag, zal bij brandbestrijding op een andere manier gezorgd moeten worden voor het voorhanden krijgen van blusmiddel, waarvoor een MSA ingezet wordt.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende drie kazernes op de vaste wal over een MSA: Scherpenzeel, Echten en Workum.

Dekking

Motivering

- Qua objecten wordt hier gedoeld op objecten waar wel bluswaterbronnen aanwezig zijn, maar deze objecten niet bereikbaar zijn met een TS. Reguliere opschaling (TS, WT, WTS, etc.) kan hier dus niet de oplossing bieden.
- Uit analyse bleek dat hiervoor een beperkt aantal gebieden naar voren kwamen: Scherpenzeel (gebied Schenen), Echten en Hindeloopen.
- Solitaire objecten met woon- of recreatiefunctie in RG3-gebieden zijn buiten beschouwing gebleven. Conform de maatregelenmatrix vanuit Fjoer en Wetter worden hierop andere interventies gedaan.
- De MSA heeft een pompcapaciteit van minimaal 1600 l/min. Hierin wordt meegewogen dat de MSA verplaatst moet worden met de hand en dat er drie handstralen gevoed moeten kunnen worden.
- Om op de Afsluitdijk bluswater te kunnen genereren krijgen de posten Witmarsum en Makkum de beschikking over een zgn. Turbotauchpomp die over grotere hoogte water op kan pompen.
- De Waddeneilanden hebben de beschikking over groot-vermogen MSA's, omdat de reguliere opschaling zoals op de vaste wal hier niet mogelijk is. Nader beleid over de specificaties, aantallen en positionering wordt in de looptijd van het dekkingsplan ontwikkeld.

Opmerkingen

- De handkar-oplossing van Echten staat model voor de MSA van Scherpenzeel en Workum.
- Het trekkend voertuig van de MSA is de TS, tenzij de chauffeur (nog) niet opgeleid is om met een dergelijke combinatie te mogen rijden.
- Op de Waddeneilanden kan de groot-vermogen MSA ook getrokken worden door een PM.
- Om het gewicht van de aanhanger te reduceren wordt communicatie, ademlucht en benodigde slangen van TS gebruikt.
- Bij de aanbesteding van TS'en hebben posten de mogelijkheid om een derde zuigslang op het voertuig te plaatsen, zodat ze tot max.15 meter vanaf het voertuig open water aan kunnen zuigen.

6.4. Water inname punt (WIP)

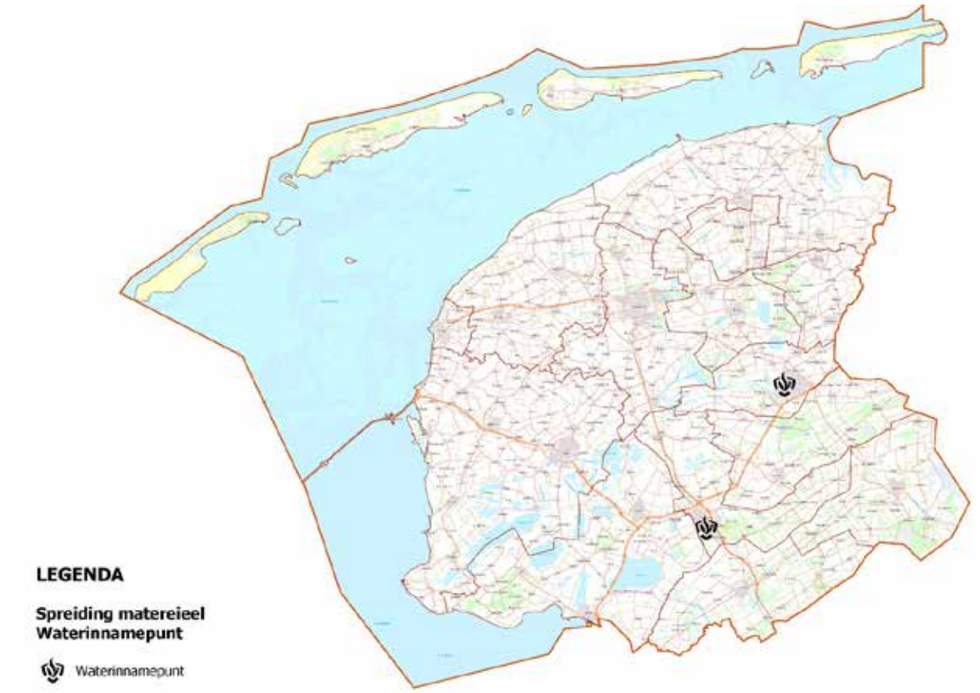
Algemeen

Een Water Inname Punt (WIP) bestaat uit een container die gevuld kan worden met water (20.000 liter) en als vooruitgeschoven water inname punt bij natuurbrand-bestrijding wordt ingericht. De bakken zijn voorzien van de nodige verloopkoppelingen zodat naast brandweer ook loonwerkers ingezet kunnen worden om deze bakken te vullen met water, binnen een in te stellen bluswatercircuit.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende twee kazernes over een WIP: Drachten en Heerenveen.

Dekking

Motivering

- Voor de WIP-eenheden is geen opkomsttijd gedefinieerd.
- De locatiekeuze is gebaseerd op het verhoogde risico op natuurbrandincidenten in de ZO-hoek van Fryslân.
- Het advies van F&W raadt af om het gebied van een chassis op te delen tussen meerdere bluswatervoertuigen. Het is onwenselijk dat één chassis nodig is voor bijvoorbeeld én een waterbak, én/of een WIP bak, én/of een GWT. De WIP van Gorredijk wordt daarom verplaatst naar Drachten.
- De Waddeneilanden hebben de beschikking over zgn. WIP-zakken, die met een soortgelijk principe werken.

7. HULPVERLENING

De basistaak voor de eerste brandweereenheid op het gebied van hulpverlening is Technische Hulpverlening (THV). In het Bvr is opgenomen, dat een eenheid om de genoemde taak uit te kunnen voeren, de beschikking heeft over een TS met standaarduitrusting. Hierbij wordt uitgegaan van een standaard voertuigbezetting (TS6), bestaande uit: 1 bevelvoerder, 1 chauffeur, tevens voertuigbediener en 4 manschappen. In dit hoofdstuk komt de taak en spreiding van specialistische eenheden voor hulpverlening aan bod.

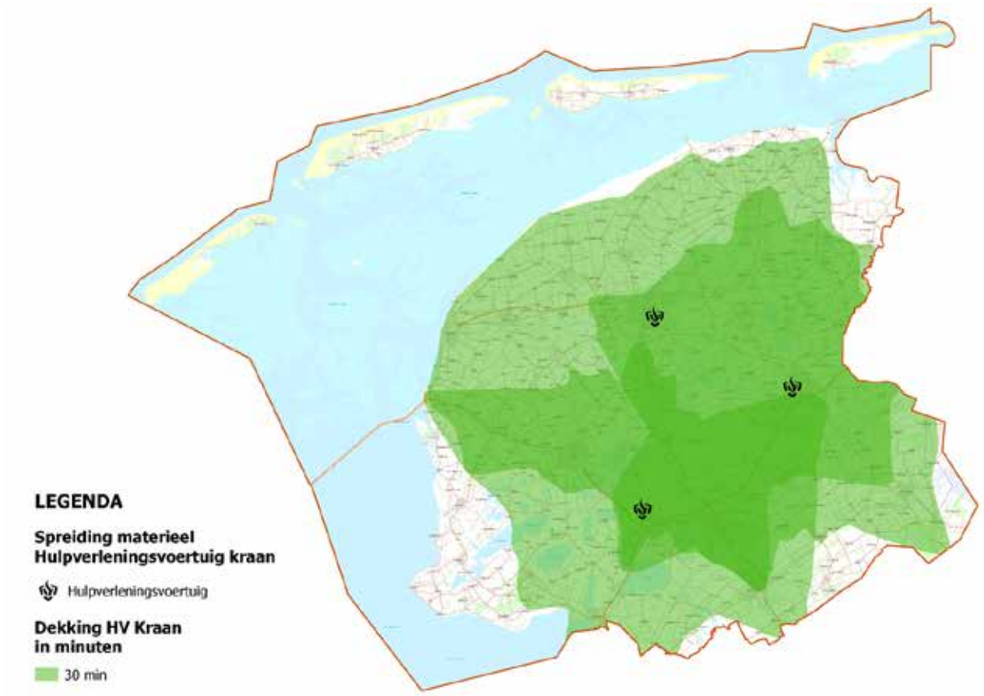
7.1. Hulpverleningsvoertuig-Kraan (HV-K)

Algemeen

Het Bvr geeft aan dat de regio ondersteunende eenheden voor hulpverlening beschikbaar moet hebben. De taak van de eenheid bestaat uit ondersteuning bij het bevrijden van beknelde en ingesloten mensen en dieren, bij ongevallen met zwaardere voertuigen, zoals vrachtwagens, bussen en treinen, bij de bestrijding van ongevallen met gevaarlijke stoffen en bij waterongevallen. De eenheden hebben hiervoor de beschikking over een hulpverleningsvoertuig met uitrusting. Een HV-kraan (HVK) heeft, gezien de taak waarvoor deze wordt ingezet, de voorkeur. De voertuigen kennen een basisbezetting van 1 chauffeur, tevens voertuigbediener en 1 voertuigbediener.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende drie kazernes over een HV-Kraan: Drachten, Joure, Leeuwarden (hoofdpost).

Motivering

- In Dekkingsplan 2.0 werd gesproken over risicogebieden A en B, waarbij gebied A gekoppeld was aan de stedelijke gebieden en een opkomsttijd van 20 minuten kende. Het IRP toont aan dat risicovolle incidenten echter gekoppeld zijn aan de A- en N-wegen in plaats van stedelijke gebied.
- Aangezien er geen landelijke norm is voor een ondersteunende HV-eenheid, wordt in dit dekkingsplan geen onderscheid in A en B-gebieden gemaakt, en wordt als opkomsttijd 30 minuten gehanteerd.
- Uit de analyse bleek dat HV-K van Oosterwolde qua dekking grotendeels overlapte met Drachten en Joure. Aanvullend bleek uit de evaluatie dat de inzetfrequentie van de eenheid relatief laag was. Kazerne Oosterwolde wordt daarom niet meer uitgerust met een HV-K. Op het regionale dekkingspercentage heeft dit een reducerend effect van 2% (van 94% naar 92%).
- Uit de analyse bleek eveneens dat de dekking in de NW-hoek nagenoeg volledig overlapte met dekking vanuit Leeuwarden. Kazerne Franeker beschikt daarom in dit dekkingsplan niet meer over een HV-K. Dit heeft geen negatief effect op het regionale dekkingspercentage (blijft op 92%).
- De Waddeneilanden hebben elk de beschikking over een aanhanger met aanvullend hulpverleningsgereedschap.

Opmerkingen

- De kazerne Leeuwarden (hoofdpost) maakt gebruik van een springbemanning voor het HVK-voertuig en redvoertuig. Bij inzet van het redvoertuig is de HV-K niet paraat (en visa versa).
- De HV-K van Oosterwolde was tevens aangewezen als reserve-HV-K voor de andere posten. Met het wegvallen van 2 HV-K is er géén HV-K meer aangewezen als reservevoertuig. Bij onderhoud en storing (of indien vereist door opleiding/oefening) van een van de HV-K'en in Drachten, Leeuwarden of Joure zal de betreffende eenheid buiten dienst staan. Bij gelijktijdige inzet van het redvoertuig in Leeuwarden heeft dit als risico dat er dan slechts één HVK inzetbaar is.
- Omdat de HV-K in Leeuwarden tijdens het ANW-tijdvenster gestationeerd is op de Aldlânsdyk, en in de DAG-periode frequent op Post Noord, wijkt de regionale dekking in deze periode marginaal af t.o.v. de DAG-situatie. Voor de leesbaarheid is hiervoor geen extra afbeelding opgenomen.

7.2. Mesthulpverlening (VIA)

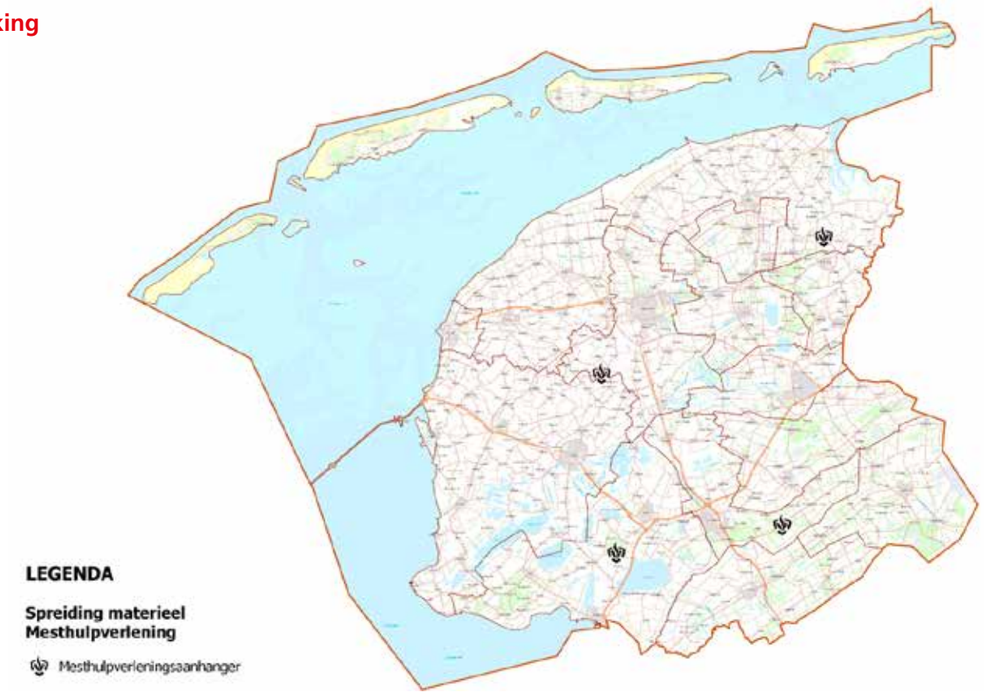
Algemeen

Hulpverlening aan dieren in o.a. mest-/gierkelders, -putten en -silo's is risicovol door de aanwezigheid van mestgassen en de omstandigheden waarin een redding of berging moet plaatsvinden. Hiervoor wordt een mesthulpverleningsteam gealarmeerd. Deze teams zijn ervaren in het werken met vee / grote huisdieren en het werken in beperkte ruimtes waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn, en hebben de beschikking over specialistisch materiaal.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende vier kazernes over een mesthulpverleningsteam: Mantgum, Kollum, Sint Nicolaasga en Nieuwehorne.

Dekking

Motivering

- Voor mesthulpverleningsteams zijn geen normtijden gedefinieerd.
- Inzetervaring- en frequentie sinds de start van deze teams in 2019 tonen aan dat vier teams op de vaste wal voldoende zijn.

Opmerkingen

- De Waddeneilanden hebben – met uitzondering van gierpakken – niet de beschikking over specialistisch materiaal voor mesthulpverlening. Bij behoefte/ noodzaak wordt hiervoor het dichtstbijzijnde team op de vaste wal gealarmeerd.
- Het specialistisch materiaal is geplaatst op een aanhanger, waarvan de TS het trekkend voertuig is.
- Voor arbeidshygiëne-doeleinden is er een 5e aanhanger beschikbaar.

7.3. Specialistisch Team Hulpverlening (STH)

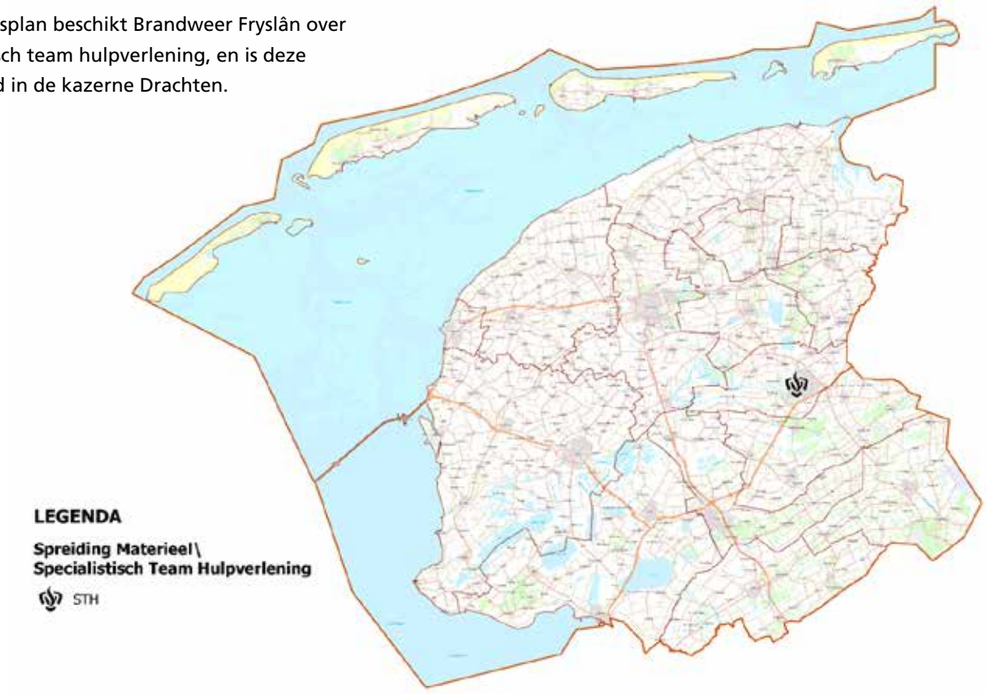
Algemeen

Een Specialistisch Team Hulpverlening (STH) wordt ingezet ter ondersteuning van de basisbrandweerzorg met het doel: redden van slachtoffers. Ze zijn inzetbaar op het gebied van instortingen van gebouwen, tunnels en complexe spoorwegincidenten. Het STH wordt ingezet daar waar kennis, techniek en/of materialen van de basisbrandweerzorg niet of onvoldoende beschikbaar zijn. Het team heeft een landelijke dekking vanuit vijf teams, verspreid over Nederland, waarvan één team vanuit Fryslân komt. Het team komt ter plaatse met een teamleider, tankautospuit en (tenminste) twee haakarmvoertuigen met haakarmcontainers.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikt Brandweer Fryslân over een specialistisch team hulpverlening, en is deze gepositioneerd in de kazerne Drachten.

Dekking

Motivering

- Het STH-team rukt, conform landelijke GBO-afspraken, uit binnen 30 minuten en is binnen 90 minuten ter plaatse.

Opmerkingen

- In kazerne Drachten is één tankautospuit en één HA-chassis (eigendom: NIPV) gereserveerd voor de STH-taak. Het tweede HA-voertuig is in eigendom van Brandweer Fryslân, en kan buiten STH-incidenten ook voor andere repressieve taken gebruikt worden.
- Het STH-team heeft de beschikking over drie HA-containers met materieel. In Drachten staan twee containers (voor redding en logistiek), in Heerenveen staat een derde container (stutmateriaal voor incidenten met instortingen). Afhankelijk van het incident zijn alle drie containers tegelijkertijd nodig. Voor de posten Drachten en Heerenveen is de beschikbaarheid van HA-chassis voor de 2e en 3e container een aandachtspunt.

8. INCIDENTBESTRIJDING GEVAARLIJKE STOFFEN (IBGS)

Algemeen

De basistaak voor de eerste brandweereenheid op het gebied van IBGS is het uitvoeren van basishandelingen voor bestrijding van ongevallen met gevaarlijke stoffen. De taak van de eerste basiseenheid is gericht op het voorkomen van uitbreiding van het incident (stabiliseren). In het Bvr is opgenomen, dat een eenheid om de genoemde taken uit te kunnen voeren, de beschikking heeft over een TS met uitrusting. Hierbij wordt uitgegaan van een standaard voertuigbezetting (TS6), bestaande uit: 1 bevelvoerder, 1 chauffeur tevens voertuigbediener en 4 manschappen.

8.1 Gaspakkenteam (GSE)

Algemeen

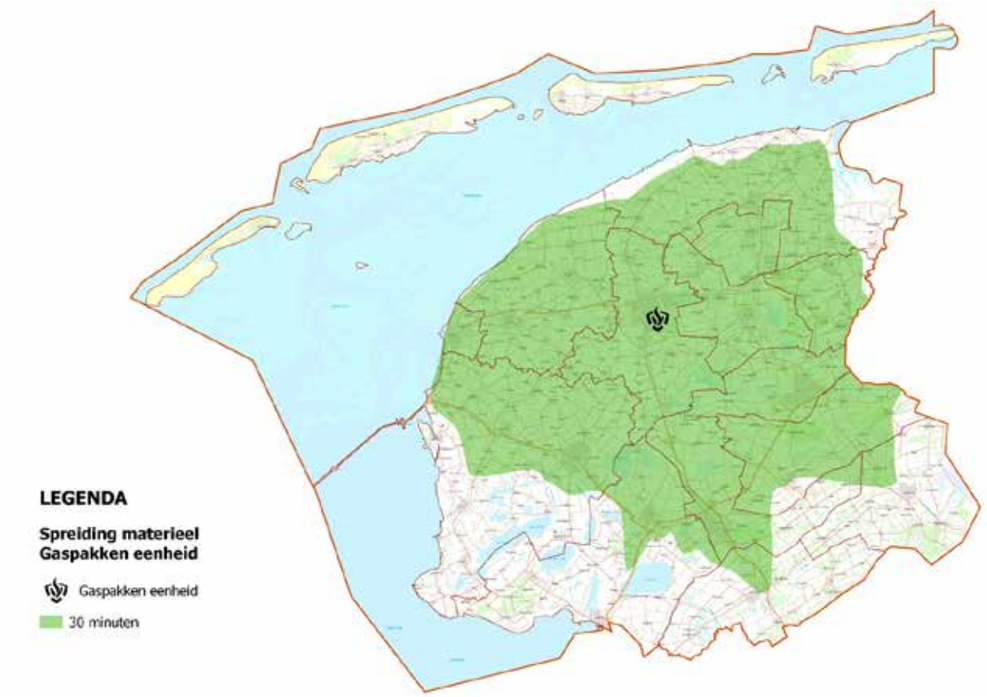
Voor (bron-)bestrijding en ontsmetting kan een beroep worden gedaan op de Gevaarlijke Stoffen Eenheid (GSE). Deze eenheid is belast met het redden van mensen en dieren uit een met gevaarlijke stoffen besmet gebied, het bestrijden van de bron van het ongeval met gevaarlijke stoffen en het ontsmetten van hulpverleners en burgers.

In het Bvr is opgenomen dat een eenheid bestrijding ongevallen met gevaarlijke stoffen ten minste bestaat uit: een officier van dienst, 2 bevelvoerders, 8 gaspakdragers, 6 manschappen en 2 chauffeurs.
De GSE in Brandweer Fryslân is op enkele punten anders georganiseerd. De GSE bestaat uit een gaspakkeneenheid, een HA-BOE (haakarmchassis met basisontsmettingseenheid) een basisontsmettingseenheid en een Officier van Dienst. De gevaarlijke stoffeneenheid bestaat uit: 1 bevelvoerder, 1 chauffeur, 4 gaspakdragers. De HA-BOE bestaat uit: 1 chauffeur, 1 bijrijder. Beide zijn tevens inzetbaar als gaspakdrager. Ontsmettingsteam bestaat uit: 1 bevelvoerder, 1 chauffeur en 4 manschappen. In totaal beschikt de GSE in Fryslân daarmee over 2 bevelvoerders, 6 gaspakdragers, 2 chauffeurs, 4 manschappen en 1 OvD.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikt de volgende kazerne over één Gevaarlijke Stoffen Eenheid: Leeuwarden (hoofdpost).

Dekking

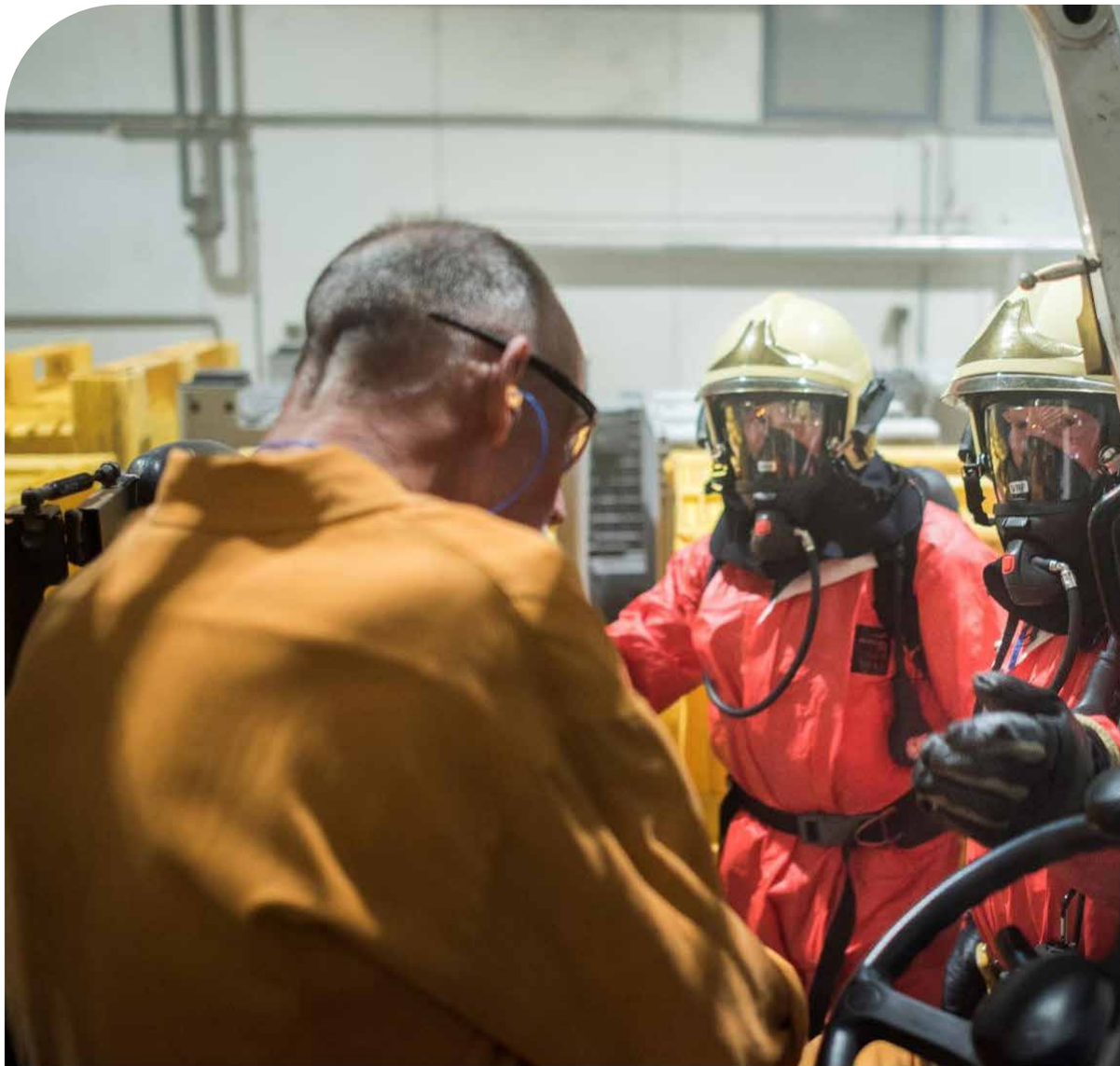

Motivering

- De opkomsttijd die voor de GSE gehanteerd wordt is 30 minuten.

Opmerkingen

- Vanuit de doorontwikkeling van de landelijke visie op IBGS wordt in 2025 door de Veiligheidsregio Groningen onderzocht of zij een landelijk specialistisch team kan leveren. Naar verwachting kan een dergelijk team de taken van het GSE team in Fryslân overnemen. Eventuele wijzigingen en compenserende maatregelen op de invulling van deze taak in Fryslân worden t.z.t. bestuurlijk voorgelegd en (bij instemming) vastgesteld.
- De HA-BOE wordt ter plaatse gebracht door post Leeuwarden (hoofdpost).
- Het ontsmettingsteam wordt geleverd door post Stiens.

8.2. Schuimblusvoertuig (SB)

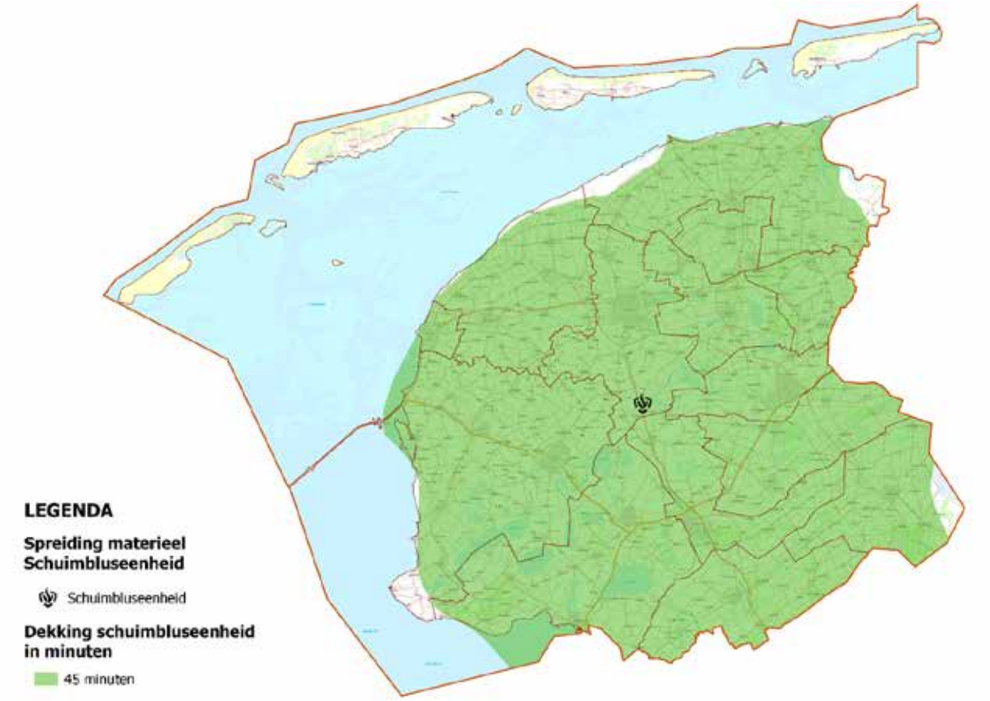
Algemeen

Ten behoeve van de bestrijding van een ongeval gevaarlijke stoffen kan het Schuimblusvoertuig (SB) worden ingezet. Deze SB wordt op aanvraag ingezet bij calamiteiten, brand en/of gevaarlijke stoffen waarbij afgedekt of geblust moet worden met schuim en/of water. Deze wordt bemenst door 1 chauffeur, tevens voertuigbediener en 1 voertuigbediener.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikt de volgende kazerne over een SB: Grou.

Dekking

Motivering

- De SB kent een opkomsttijd van 45 minuten.
- De repressieve prestatie van de SB is gericht op het afdekken van een plas van 700 m2. Dit is na onderzoek genomen als realistisch maatgevend scenario in Fryslân; afwijkend ten opzichte van de standaardwaarde[8] van 1500m2.
- De SB is geplaatst in Grou: dit zorgt voor voldoende dekking van een aantal belangrijke risicobronnen (o.a, het industrieterrein en de haven in Harlingen, een aantal (delen van) snelwegen en (delen van) waterwegen). De overige risicobronnen worden, net als binnen de huidige situatie, binnen de normtijd bereikt.
- Om inzetbaar te kunnen zijn is de gelijktijdige alarmering van een WT noodzakelijk. Tezamen met de SVM-voorraad (1.000L) en watervoorraad in de SB (7.000L) levert dit de beschikking van 14.000L water, wat voorwaardelijk is voor de prestatie-eis van 700m2. Een ruimere afdekking dan deze 700m2 is mogelijk, mits er extra aanvullend water voorhanden is.

Opmerkingen

- Na vervanging van de huidige SBH (schuimblushaakarm) bestaat het SB-voertuig naar verwachting niet meer uit een afzonderlijk HA-chassis en -bak, maar als een samengesteld voertuig.

[8] *Uit de landelijke visie IBGS*

8.3. Basis ontsmettingseenheid (BOE

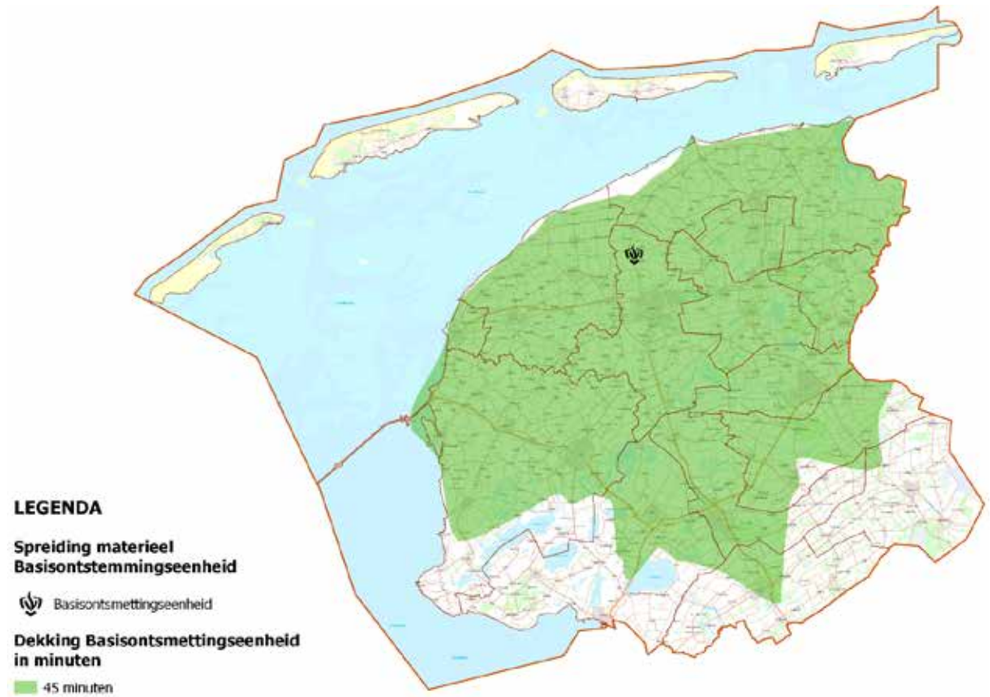
Algemeen

Voor schoonmaak- en ontsmettingswerkzaamheden kan een beroep worden gedaan op de Basis Ontsmettingeenheid (BOE). Deze eenheid is belast met het schoonmaken van slachtoffers en hulpverleners. De eenheid bestaat uit een TS uit Stiens en een HA-BOE uit Leeuwarden. De TS beschikt over 1 bevelvoerder, 1 chauffeur en 4 manschappen. De bezetting van de HA-BOE bestaat uit twee personen.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikt de volgende kazerne over een BOE: Stiens.

Dekking

Motivering

- De opkomsttijd die voor de BOE gehanteerd wordt is 45 minuten.

Opmerkingen

- Het ontsmettingsteam wordt geleverd door post Stiens.
- De HA-BOE staat in Leeuwarden (hoofdpost), en wordt ter plaatse gebracht door post Leeuwarden (hoofdpost).

8.4. Verkenningseenheden (VE)

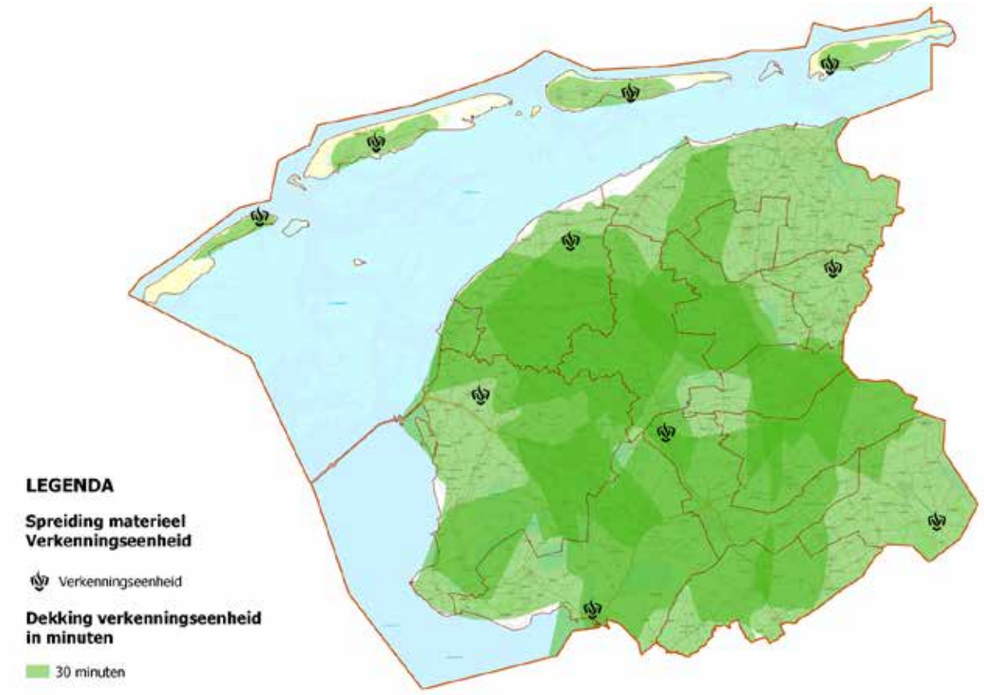
Algemeen

Verkenningseenheden (VE) werken in opdracht van de AGS/CVE (Adviseur Gevaarlijke Stoffen / Coördinator Verkenningseenheid) en voeren verkenning en beeldvorming uit van de effecten van een incident. Hiervoor verricht de VE metingen en waarnemingen in het bron- en/of effectgebied. De incidenttypen beperken zich niet tot incidenten met gevaarlijke stoffen, maar kunnen ook te maken hebben met brand, overstromingen en aardbevingen.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende tien kazernes over een verkenningseenheid: Akkrum, Ameland, Appelscha, Buitenpost, Lemmer, Schiermonnikoog, St. Annaparochie, Terschelling, Vlieland en Witmarsum.

Dekking

Motivering

- Het dekkingspercentage van deze 10 eenheden is 98%.
- De opkomsttijd van de 1e en 2e verkenningseenheid is 30 minuten
- De opkomsttijd van de 3e en 4e verkenningseenheid is 60 minuten
- De Waddeneilanden hebben elk de beschikking over één verkenningseenheid; vanaf de vaste wal kan de opkomstnorm van de 1e eenheid anders niet behaald worden.

Opmerkingen

- De VE maakt gebruik van de PM als voertuig. De apparatuur en PBM noodzakelijk voor de VE-taak ligt op de kazerne, waardoor ook met de TS uitgerukt kan worden in het geval van afwezigheid van de PM.

9. INCIDENTBESTRIJDING OP HET WATER

Algemeen

De basistaak voor de eerste brandweereenheid op het gebied van waterongevallen is het bieden van ondersteuning bij waterongevallen en grijpredding. In het Bvr is opgenomen, dat een eenheid om de genoemde taken uit te kunnen voeren, de beschikking heeft over een TS met uitrusting. Hierbij wordt uitgegaan van een standaard voertuigbezetting (TS6), bestaande uit de verplichte aanwezige functies: 1 bevelvoerder, 1 chauffeur, tevens voertuigbediener en 4 manschappen.

Gezien het risicobeeld, geografisch profiel en de maatschappelijke meerwaarde binnen de Friese regio heeft Brandweer Fryslân oppervlakteredteams (OVRT's) en duikteams. Dit is overeenkomstig de landelijke visie op waterongevallen die stelt: "De brandweer acht zich vanuit wettelijk en maatschappelijk perspectief blijvend verantwoordelijk voor de uitvoering van 'natte' reddings- en hulpverleningstaken".

Drietrapsraket

Bij incidenten waarbij personen te water raken wordt gewerkt volgens een modulaire inzettactiek; de drietrapsraket: grijpredding, oppervlakteredding en duikredding. Deze zijn op elkaar afgestemd, worden gelijktijdig gealarmeerd.

- Grijpredding: een redding van mens of dier in nood, in het water, nabij een wal, die in beginsel zonder specialistische uitrusting of team kan worden gered.
- Oppervlakteredding: Een redding van mens of dier in het water, waarbij het slachtoffer zichtbaar aan de water-oppervlakte is en maximaal 200 meter uit de walkant ligt.
- Duikredding: Een redding van mens of dier die zich onder het wateroppervlak bevindt. Een brandweerduikinzet kan in ieder soort oppervlaktewater plaatsvinden voor zover deze binnen de maximale duikdiepte van 15 meter vallen met als uitzondering de Noordzee (hier wordt door de kustregio's separaat op geprepareerd).

Water-KVT

Voor een juiste alarmering bij incidenten is plaatsbepaling erg belangrijk. Op het land is dit vele malen eenvoudiger dan op het water, bijvoorbeeld door straatnamen en hectometerpalen. Deze ontbreken op het water. De Friese meren en waterwegen zijn daarom, in afstemming met de meldkamer, ingedeeld in een zgn. Water-KVT. Hierin zijn de wateren zo logisch mogelijk afgebakend, benoemd, en gekoppeld aan te alarmeren eenheden.

9.1. Waterongevallen eenheid (WO)

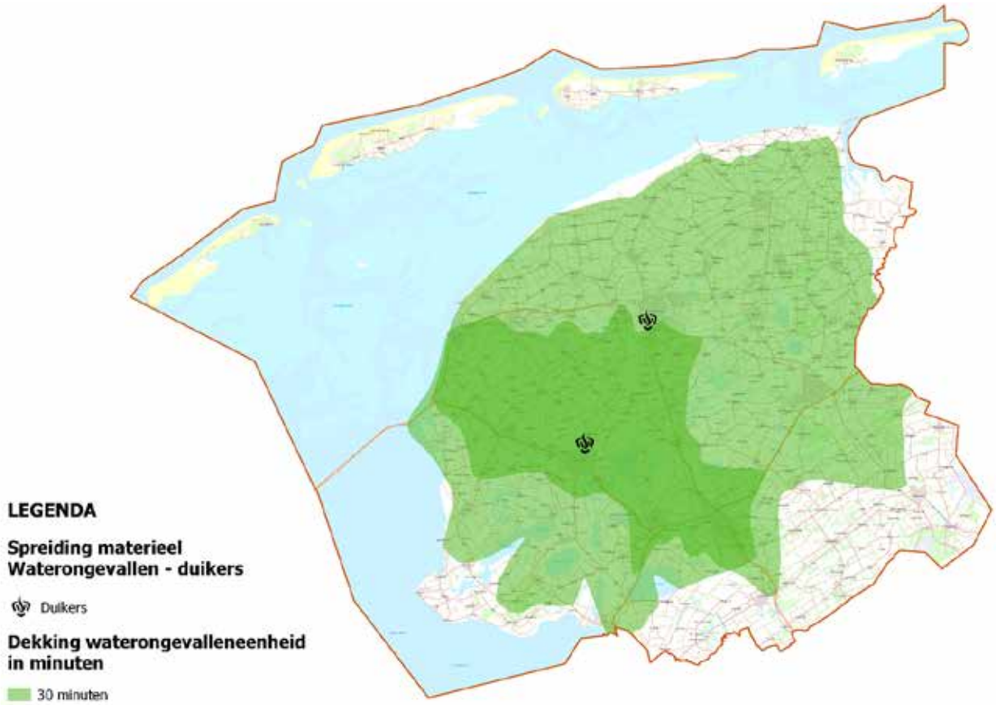
Algemeen

Bij de reddingsduik wordt zowel uitvoering gegeven aan de reddingsduik of zoektocht direct na de verdwijning (binnen het gouden uur) of aan de verlengde reddingsduik op verzoek van multipartners. Bij een duikinzet is de bezetting van een duikteam als volgt: 1 duikploegleider, 1 assistent duikploeg (tevens chauffeur) en 2 duikers (waarvan 1 reddingsduiker, 1 reserveduiker). De bemanning van een TS ondersteunt het duikteam. Een duikteam heeft voor de inzet de beschikking over een waterongevallenvoertuig en over een voor de duiktaak geschikt personeels- en materieelvaartuig.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende twee kazernes over een duikploeg: Leeuwarden Aldlansdyk en Sneek.

Dekking

Motivering

- Als opkomsttijd wordt 30 minuten gehanteerd – gelijk aan Dekkingsplan 2.0.
- Het regionale dekkingspercentage met twee duikteams is 56,1%, waarbij de analyse van 2021-2023 aantoonde dat de ploegen in 95% van de incidenten op tijd ter plaatse was.

Opmerkingen

- Brandweer Fryslân sluit aan bij de Visie Waterongevalbestrijding, die in 2012 door het Bestuur van de Veiligheidsregio Fryslân is vastgesteld: duiken is een taak waarvoor zeer specifieke opleidings- en oefeninspanningen noodzakelijk zijn en de duikteams zijn hier de afgelopen jaren op ingericht en afgestemd.

9.2. Oppervlakteredteam (OVRT)

Algemeen

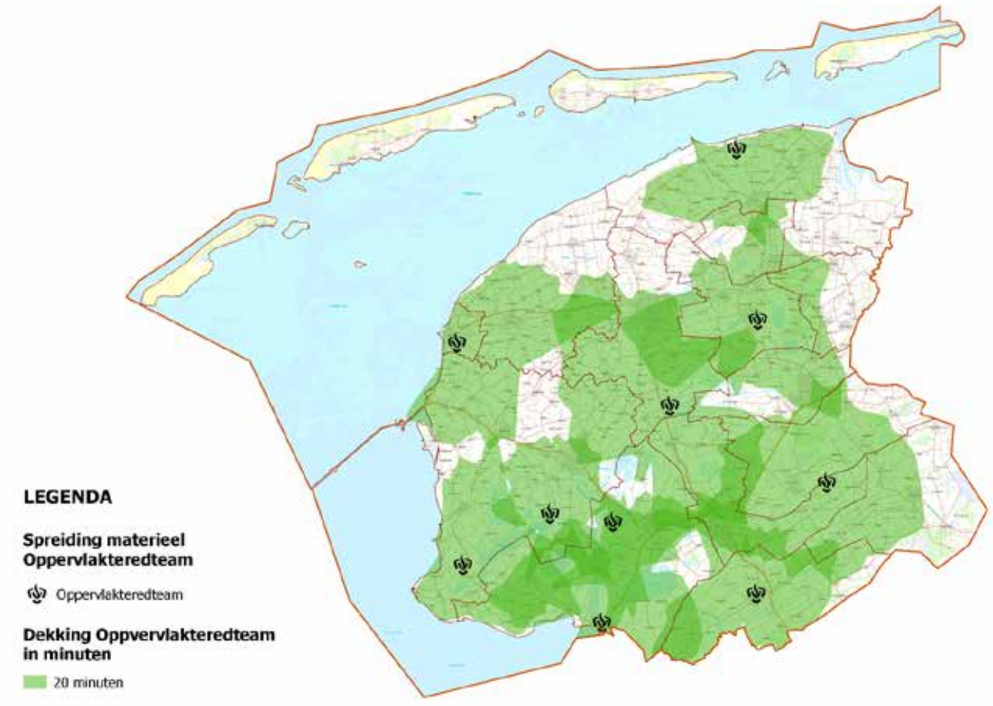
Een oppervlakteredding richt zich op het redden van mens (of dier) op het water of ijs waarbij het slachtoffer maximaal 200 meter uit de walkant is. Dit werkgebied kan worden verlegd wanneer gebruik wordt gemaakt van een vaartuig en/of een drijvend (werk)platform. Voor het zoeken naar slachtoffers aan de oppervlakte is deze inzet voldoende. Blijkt het slachtoffer onder water te zijn geraakt dan is het van belang dat de plaats wordt bepaald waar gedoken moet worden. Hiervoor is een follow-up van duikers noodzakelijk. Een OVRT wordt bemenst door 1 bevelvoerder, 1 chauffeur, 2 oppervlakteredders en 2 assistenten. Een duikteam kan tevens ingezet worden als OVRT.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de volgende tien kazernes over een oppervlakteredteam: Burgum, Grou, Harlingen, Heeg, Jubbega, Koudum, Langweer, Lemmer, Ternaard en Wolvega.

Dekking

Motivering

- Als opkomsttijd wordt 20 minuten gehanteerd – gelijk aan Dekkingsplan 2.0.
- Uit de analyse bleek dat de OVRT-eenheid van Balk qua dekking volledig overlapte met de omringende posten met een BRV. Aanvullend bleek uit de evaluatie dat de inzetfrequentie van de eenheid zeer beperkt was. In dit dekkingsplan vervalt de taak daarom bij post Balk (regionaal dekkingspercentage blijft op 80%).
- Uit de analyse bleek eveneens dat wanneer in de NO-hoek van Fryslân een OVRT-team gepositioneerd wordt, het regionaal dekkingspercentage zou stijgen naar 85%. De evaluatie toonde aan dat in dit gebied ook incidenten geweest zijn waarbij een dergelijk team als eerste gealarmeerd zou zijn (nu: Burgum en Zoutkamp (VRG)). In dit dekkingsplan krijgt kazerne Ternaard daarom deze taak er bij.

Opmerkingen

- Elke OVRT-eenheid heeft de beschikking over een specifiek voertuig (OR).
- De vaarwegen zijn niet meegenomen in de analyse; er is gekeken naar bereikbaarheid via de wegen. Dit past bij de alarmering: in basis neemt een OVRT geen boot mee (PMV), maar worden ze ingezet vanaf de wal. De boot wordt op basis van expliciete alarmering of lokale kennis meegenomen ter ondersteuning van het OVRT.
- Elke OVRT-eenheid heeft de beschikking over een personeel/materieelvaartuig (PMV), welke geen deel uitmaakt van de water-KVT. Als de betreffende kazerne in de water-KVT actief is, beschikt het OVRT over een brandweervaartuig (BRV).
- De duikploegen van de kazerne Leeuwarden Aldlânsdyk en Sneek kunnen tevens ingezet worden als oppervlakteredteam, en hebben hiervoor de beschikking over een PMV. Beide PMV'en maken geen deel uit van de water-KVT.
- In de looptijd van het dekkingsplan wordt de toegevoegde waarde van een PMV voor een OVRT-eenheid per operationeel gebied nader bekeken. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan krijgt kazerne Ternaard de beschikking over een (nieuw aan te schaffen) vaartuig vanwege de nieuwe OVRT-taak.

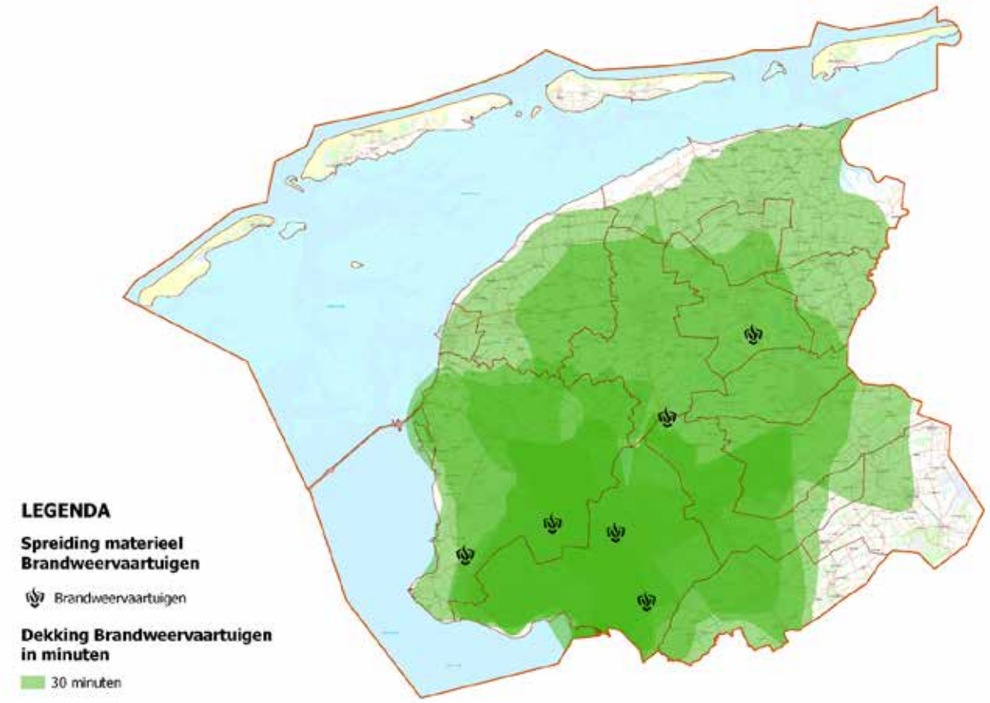

9.3. Brandweer vaartuig (BRV)

Algemeen
De taak van een Brandweervaartuig (BRV) is gericht op redden, blussen en hulpverlening. Hierbij wordt een afbakening gemaakt in gebied waar brandweervaartuigen bij incidenten primair worden ingezet, namelijk op de grote hoofdvaarwegen en de grote binnenmeren. Hierbij is aangesloten bij het Incidentbestrijdingsplan Hoofdvaarwegen (hoofdvaarwegen, grote meren, sluizen, aquaducten en havens). De bemensing van een brandweervaartuig bestaat uit 1 schipper, 1 bevelvoerder en minimaal 2 manschappen (maximaal aantal is afhankelijk van de taak).

Inrichting
In het dekkingsplan beschikken de volgende zes kazernes over een brandweervaartuig: Burgum, Echten, Grou, Heeg, Koudum en Langweer.

Dekking

Motivering
- Voor de brandweervaartuigen wordt als norm een maximale opkomsttijd van 30 minuten gehanteerd, conform het IBP Hoofdvaarwegen.
- Uit de analyse bleek dat de BRV-eenheid van Balk qua dekking volledig overlapte met de omringende posten met een BRV. Aanvullend bleek uit de evaluatie dat de inzetfrequentie van de eenheid laag was. In dit dekkingsplan vervalt de taak daarom bij post Balk (regionaal dekkingspercentage blijft gelijk).
- De brandweervaartuigen van de kazernes Langweer en Echten liggen in het water (cq. boothuis); de vaartuigen van de andere 4 posten staan in de kazerne op een trailer.

Opmerkingen
Geen

9.4. Nationale Reddingsvloot (NRV)

Algemeen
De Nationale Reddingsvloot (NRV) wordt gevormd door vijf pelotons met in totaal 88 reddingseenheden uit het hele land, die bemand worden door brandweer en reddingsbrigades. De VRF valt onder het peloton Midden- en Noord, samen met de VRG, VRFL, VRGV en de VRU. De NRV wordt ingezet bij grootschalige waterincidenten zoals overstromingen. De primaire taken zijn: verkenning van het gebied, evacuatie en redding van mens en dier. Daarnaast biedt de NRV logistieke ondersteuning aan andere hulpverleningsdiensten, bijvoorbeeld om mensen, materieel en middelen te verplaatsen.

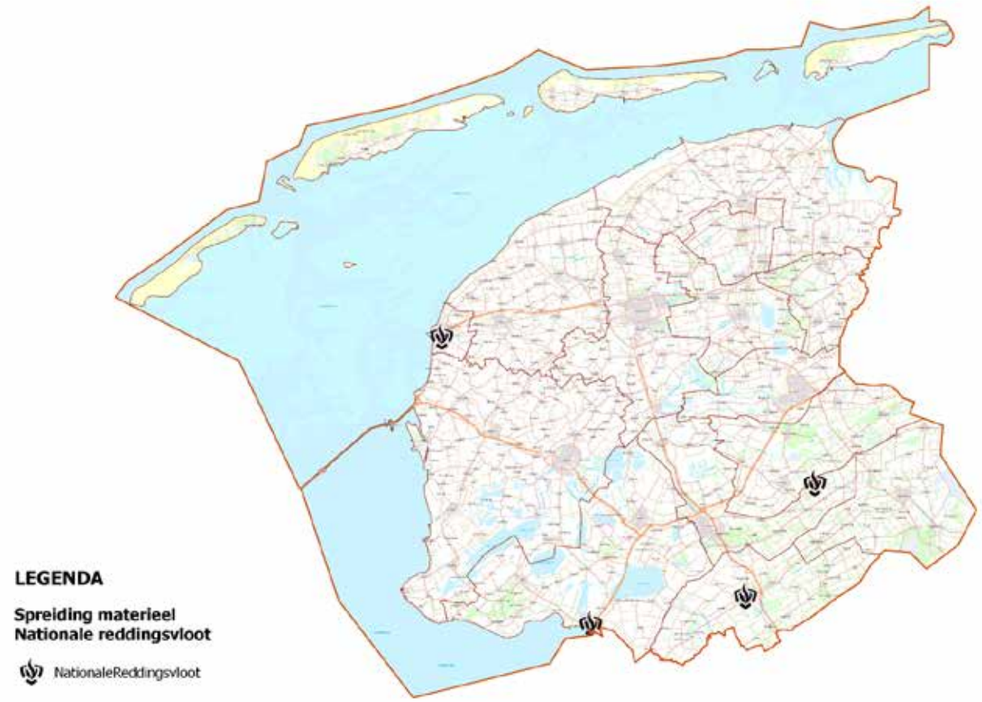
De NRV is een bovenregionale samenwerking tussen Reddingsbrigade Nederland en de 22 veiligheidsregio's met een overstromingsrisico. De Reddingsbrigade zorgt voor de (landelijke) coördinatie.

Binnen de VRF wordt reddingscapaciteit alleen door de brandweer geleverd, en werkt daarin dus niet samen met de reddingsbrigade in de regio.

De eenheid die de VRF levert bestaat uit: 4x OVRT-team met voer- en vaartuig, 1x leider reddingsgroep (Officier van Dienst, gebied: ZW), 1x chauffeur t.b.v. leider reddingsgroep en 2x een extra PM voertuig voor logistiek.

Inrichting
In het dekkingsplan zijn de volgende vier kazernes aangewezen voor de NRV-taak: Jubbega, Harlingen, Lemmer en Wolvega. Dit zijn kazernes met een OVRT-taak.

Dekking

Motivering
- Een reddingseenheid moet na alarmering binnen drie uur op een vertreklocatie kunnen zijn. Bij een eventueel vooralarm wordt ingekort naar één uur.
- In dit dekkingsplan worden geen wijzigingen voorgesteld.

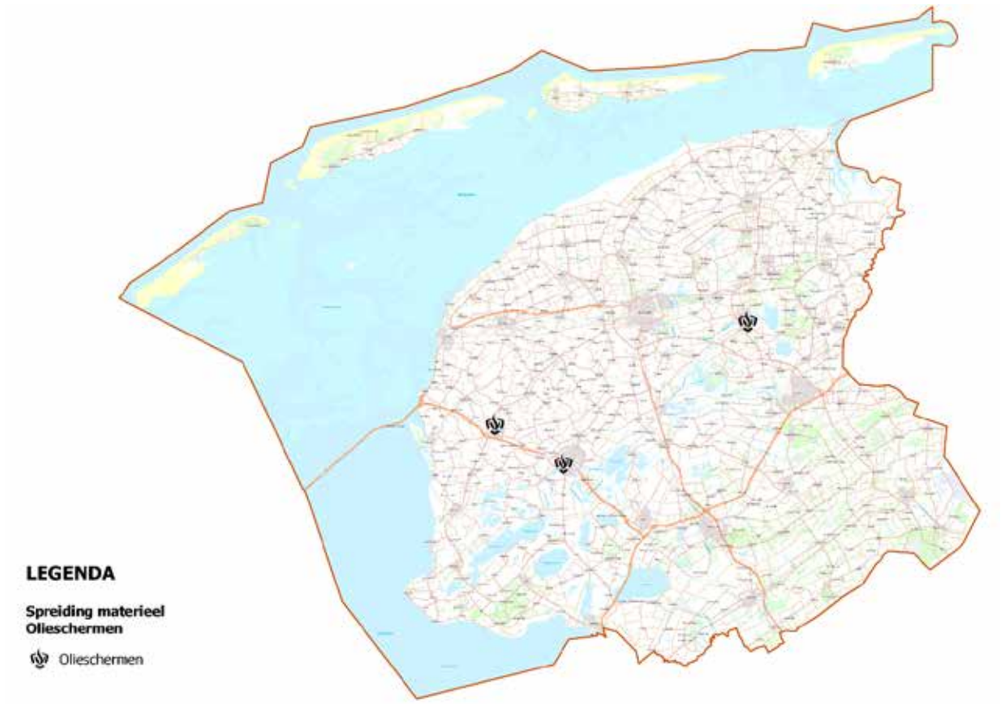
Opmerkingen
- De vaartuigen van het NRV zijn specifiek PMV-vaartuigen, vanwege de beperkte diepgang. Een BRV is hiervoor niet geschikt.

9.5. Olieschermen

Algemeen
Ter voorkoming en beperking van milieuschade door oppervlakteverontreiniging heeft Brandweer Fryslân een samenwerking met het Wetterskip Fryslân. Hoewel het een feitelijke taak is van het Wetterskip, is de Brandweer dikwijls bij dit type incidenten betrokken én kan ze 24/7 materieel en mankracht leveren. Het resultaat is dat op brandweerkazernes materiaal van het Wetterskip is gepositioneerd, wat in dien nodig ter plaatse en aangebracht wordt door brandweerpersoneel. Dit wordt uitgevoerd vanaf de walkant, en bij voorkomende gevallen is eveneens een vaartuig voorhanden om vanaf het water te kunnen assisteren. Na afloop ruimt het Wetterskip de olieschermen weer op, en brengt ze deze terug naar de betreffende kazerne.

Inrichting
In het dekkingsplan beschikken de volgende drie kazernes over een oliescherm: Bolsward, Burgum en Sneek.

Dekking

Motivering
- Voor deze taak zijn geen opkomsttijden gedefinieerd.
- Met de komst van een nieuwe SB in Grou is op deze kazerne naar verwachting geen HA-voertuig meer om de olieschermen te vervoeren. Dit wordt daarom op termijn verplaatst naar Bolsward.

Opmerkingen
Geen

10. NATUURBRANDBESTRIJDING

Algemeen
Het bestrijden van natuurbranden is een vak apart. Het vraagt andere werkwijzen, ander materiaal, andere kennis en is qua grootte en tijdsduur al snel niet meer te vergelijken met branden in objecten. De impact van natuurbranden kan ook zeer groot zijn; reden te meer om de slagkracht hierop goed af te stemmen. In dit hoofdstuk wordt de spreiding van materieel hieromtrent behandeld.

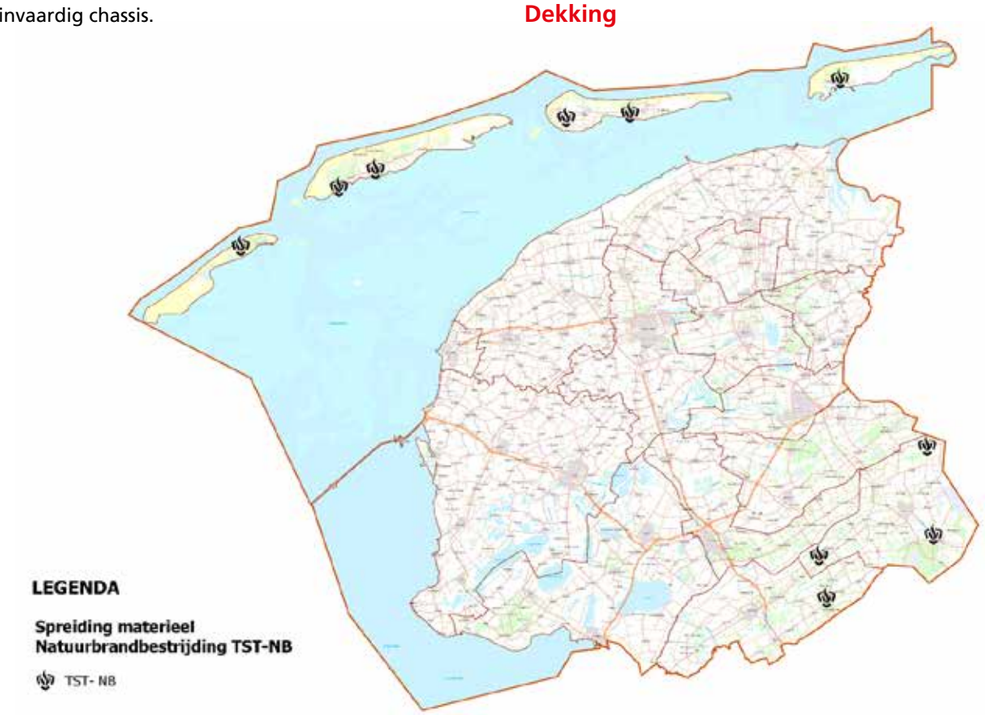
10.1. Tankautospuit Natuurbrandbestrijding (TST-NB)

Algemeen
De TST-NB is een zogenaamd “combi-voertuig”; een voertuig is geschikt voor zowel de basisbrandweerzorg als mede natuurbrandbestrijding. De opbouw is op een 4x4 terreinvaardig chassis.

Het voertuig beschikt over een 3000L/min pomp en een watertank van 3000-3500 liter. Het voertuig heeft aanpassingen voor natuurbrandbestrijding: 4x4, de mogelijkheid tot rijdend blussen, een bandenaflaat systeem en een hoge bodemvrijheid.

Inrichting
In het dekkingsplan beschikken de volgende vier kazernes op de vaste wal over een TST-NB: Appelscha, Noordwolde, Haulerwijk en Oldeberkoop. Op de Waddeneilanden beschikken (op termijn) alle posten over een TST-NB.

Dekking

Motivering
- De positionering van TST-NB eenheden op de vaste wal is geanalyseerd binnen het project Natuurbrandbestrijding. In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De TST-NB-eenheid is, onder de classificatie NBT-voertuig, alarmeerbaar en inzetbaar binnen een (inter-)regionaal peloton Natuurbrandbestrijding.
- De NBT-voertuigen op de Waddeneilanden zijn niet beschikbaar voor incidenten op de vaste wal, en blijven op het eiland.

10.2. CCFM (CCFM)

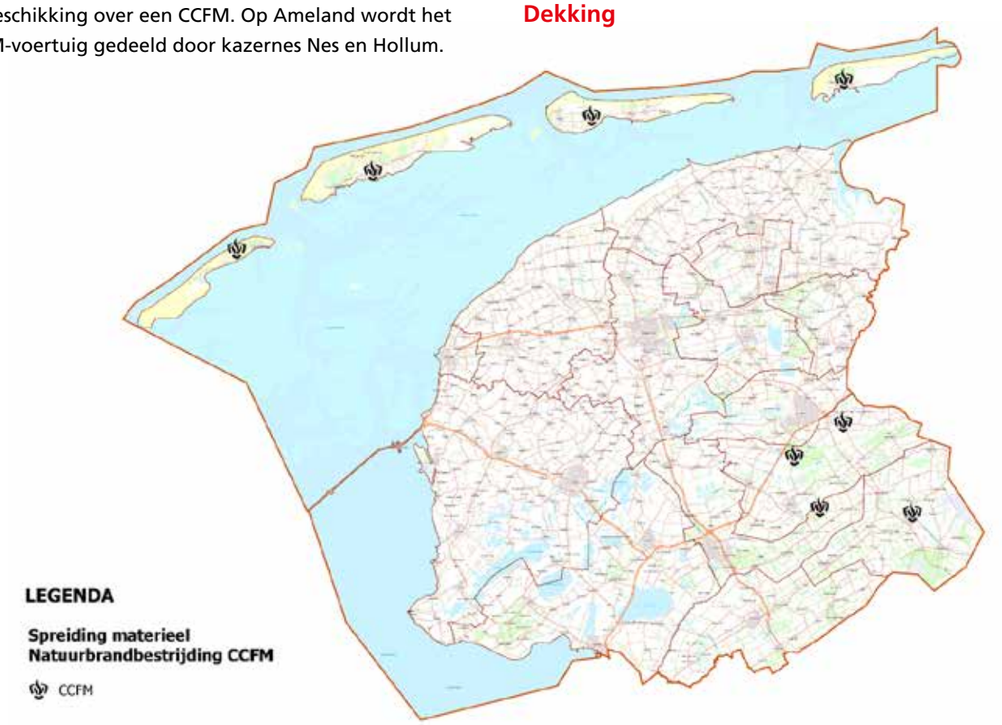

Algemeen
De CCFM (Camion Citerne Feux de Foret Moyen) is een bluseenheid voor natuurbrandbestrijding. Dit voertuig beschikt o.a. over een terreinvaardig chassis. Het voertuig kan rijdend spuiten en beschikt over aanvalshaspels.
De bezetting van dit voertuig is 4 personen (bevelvoerder, chauffeur en 2 manschappen).

Inrichting
In het dekkingsplan beschikken de volgende vier kazernes op de vaste wal over een CCFM: Beetsterzwaag, Ureterp, Oosterwolde en Jubbega.

Op de Waddeneilanden hebben de kazernes Schiermonnikoog, Vlieland en Terschelling Midsland de beschikking over een CCFM. Op Ameland wordt het CCFM-voertuig gedeeld door kazernes Nes en Hollum.

Dekking

Motivering
- Voor deze taak zijn geen opkomsttijden gedefinieerd.
- De positionering van CCFM-eenheden op de vaste wal is geanalyseerd binnen het project Natuurbrandbestrijding. In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De CCFM-eenheid is, onder de classificatie NBT-voertuig, alarmeerbaar en inzetbaar binnen een (inter-)regionaal peloton Natuurbrandbestrijding.
- Op de vaste wal wordt het CCFM-voertuig niet ingezet als waterwagen (WT), gezien de beperktere watercapaciteit.
- De NBT-voertuigen op de Waddeneilanden zijn niet beschikbaar voor incidenten op de vaste wal, en blijven op het eiland.

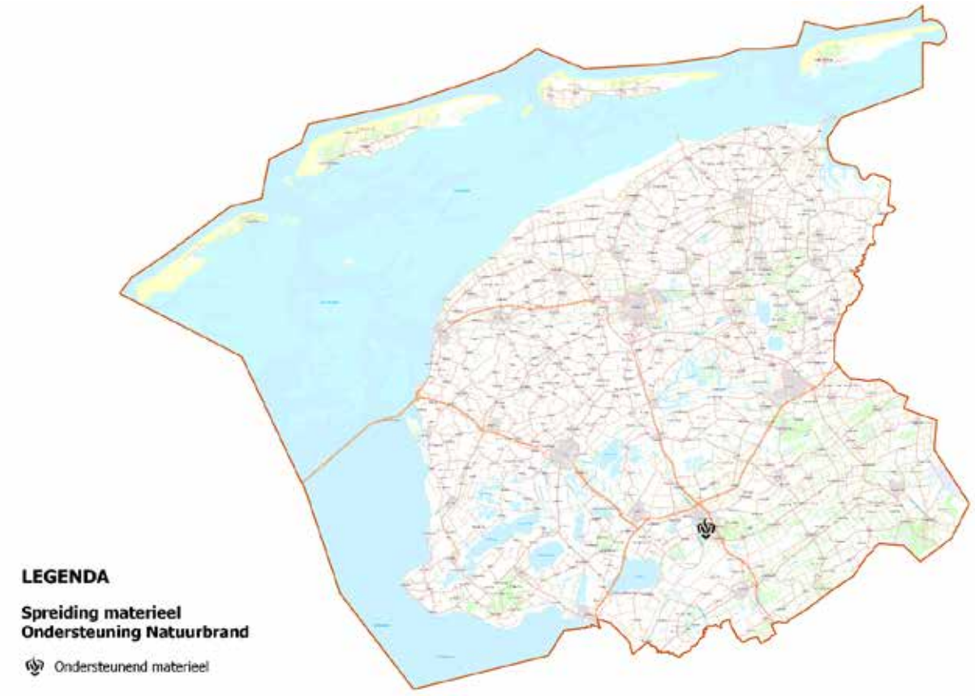

10.3. Ondersteunend materiaal NBB

Algemeen
Voor grootschalige en/of langdurige natuurbrandbestrijding is extra ondersteunend materiaal noodzakelijk. Dit betreft bijvoorbeeld handgereedschap om reguliere basisbrandweerzorg-eenheden in staat te stellen te ondersteunen bij natuurbrandincidenten. Dit materiaal is ondergebracht in een vrachtwagen met voldoende laadruimte.

Inrichting
In het dekkingsplan beschikt de volgende kazerne over een voertuig met ondersteunend materiaal: Heerenveen.

Dekking

Motivering
- Voor deze taak zijn geen opkomsttijden gedefinieerd.
- De positionering van ondersteunend NBB-materiaal op de vaste wal is geanalyseerd binnen het project Natuurbrandbestrijding. In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
Geen

11. WADDENEILANDEN

Algemeen

De Waddeneilanden zijn een bijzonder onderdeel binnen Brandweer Fryslân. Kijkend naar (basis-)brandweerzorg dan is evident dat de Waddeneilanden niet snel bereikt kunnen worden met ondersteunend materiaal bij bijzondere of grootschalige incidenten. Hierom worden de kazernes op de Waddeneilanden voorzien van aanvullend materiaal, om de periode te overbruggen voordat versterking vanuit de vaste wal gearriveerd is. In dit hoofdstuk wordt (soms als herhaling op passages die al eerder genoemd zijn) samengevat welk materiaal dit betreft.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken de Waddeneilanden elk over:

- Elke basiseenheid is uitgerust als TST-NB, geschikt voor zowel basis- als natuurbrandbestrijding.
- Elk eiland is voorzien van een CCFM, voor natuurbrandbestrijding en/of optreden op het strand. De CCFM is uitgerust met een lier. De CCFM kan op het eiland ook ingezet worden voor de bluswatervoorziening.
- Elke PM is uitgerust als 4x4, kan voor repressieve doeleinden gebruikt worden en dient als trekkend voertuig voor de aanhangers.
- Elk eiland is voorzien van een aanhanger met aanvullend hulpverleningsgereedschap.
- Elk eiland is voorzien van een WIP-zak, als mobiel bluswaterpunt.
- De eilanden hebben de beschikking over groot-vermogen MSA's, omdat de reguliere opschaling zoals op de vaste wal hier niet mogelijk is. Nader beleid over de specificaties, aantallen en positionering wordt in de looptijd van het dekkingsplan ontwikkeld.

Motivering

- Dit materiaal is noodzakelijk om bij grotere incidenten de periode te kunnen overbruggen totdat er versterking van de vaste wal is gearriveerd.
- Met de veerdiensten zijn (via de landelijke aanbesteding) afspraken gemaakt over transport van personeel en voertuigen bij calamiteiten. Het overzetten van personeel kan desgewenst sneller via de KNRM en/of snelvaarboten.

Opmerkingen

- Schiermonnikoog beschikt over het zgn. Ondersteuningspeloton; een groep vrijwilligers die ondersteunende werkzaamheden verrichten bij incidentbestrijding. De pelotonsleden zijn aangesteld bij Brandweer Fryslân voor deze specifieke taak.

12. OPERATIONELE LEIDING

Algemeen

In basis werkt de brandweer met vier leidinggevende functies. Vanuit deze vier functies worden de verschillende rollen in de basisbrandweerzorg en in de opschaling bij grote incidenten, rampen en crises ingevuld: Bevelvoerder , Officier van Dienst, Hoofd Officier van Dienst en Algemeen Commandant Brandweerzorg. Afhankelijk van het niveau van opschaling (al dan niet GRIP) kunnen deze rollen ook in een andere hoedanigheid ingezet worden.

Naast deze leidinggevende functies kent de brandweer diverse adviserende en ondersteunende functies, die eveneens afhankelijk van het niveau van opschaling (al dan niet GRIP) ook in een andere hoedanigheid ingezet kunnen worden.

12.1. Officier van Dienst (OvD)

Algemeen

De Officier van Dienst geeft leiding aan de uitrukwerkzaamheden op het gebied van incident-bestrijding, het coördineren van de multidisciplinaire samenwerking en het adviseren en rapporteren over de bestrijding van incidenten.

Inrichting

In dit dekkingsplan kent Brandweer Fryslân zes geografische piketgebieden voor een Officier van Dienst.

Dekking

Motivering

- Sinds de regionalisering in 2014 werkt Brandweer Fryslân met deze piketgebieden. In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen

- De opkomsttijd van de OvD heeft geen wettelijke grondslag.
- De opkomsttijd, inrichting van de piketgebieden en verdeling van neventaken wordt vanaf 2025 projectmatig onderzocht.
- Voor opschaling en herbezetting zijn vier DA+ voertuigen ingericht als (reserve) OD-voertuig.
- De OvD kan bij grootschalige inzet als pelotonscommandant of als officier in het SGBO optreden.

12.2. Hoofd Officier van Dienst (HOvD)

Algemeen
De Hoofd Officier van Dienst (HOvD) geeft leiding aan het operationeel optreden van de brandweer. Hij is verantwoordelijk voor de brand¬weerinzet ter plaatse of in het SGBO.

Inrichting
In dit dekkingsplan kent Brandweer Fryslân één geografisch piketgebied voor een Hoofd Officier van Dienst.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De opkomsttijd voor een HOvD in het CoPI bedraagt 30 minuten.
- Wanneer een HOvD op het plaats incident ingezet wordt, vervult hij daar de rol van Taak Commandant (TC).
- Wanneer een HOvD ingezet wordt in het SGBO of ROT vervult hij daar de rol van Algemeen Commandant Brandweer (AC-B).

12.3. Algemeen Commandant Brandweerzorg (AC-B)

Algemeen
De Algemeen Commandant Brandweerzorg geeft leiding aan het SGBO en aan de HOvD-TC in het veld. De AC-B wordt in geval van opschaling naar een SGBO, aangewezen door de CvD. De AC-B stuurt, afhankelijk van de aard en grootte van het incident, de taakcommandant, adviseurs en ondersteuners aan.

Inrichting
In dit dekkingsplan kent Brandweer Fryslân geen afzonderlijk piket voor een Algemeen Commandant Brandweerzorg, en wordt deze functie ingevuld op basis van een niet gegarandeerd vrije instroom piket. Bij incidenten waarbij de HOvD geen taken in het veld heeft kan deze ook de rol van AC-B vervullen.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De opkomsttijd van de AC-B in het ROT bedraagt 45 minuten.
- Afhankelijk van het niveau van opschaling heeft de AC-B een verschillende leidinggevende.
- De wenselijkheid van het combineren van de functies HOvD en AC-B in één piket is aan discussie onderhevig, en wordt de komende jaren mogelijk anders ingericht.
- Landelijke ontwikkelingen maken dat de rol van AC-B groeit aan betekenis en minder goed is te verenigen met een vrije instroom piket.

12.4. Commandant van Dienst (CvD)

Algemeen
De Commandant van Dienst (CvD) is eindverantwoordelijk leidinggevende brandweer voor de volledige operationele organisatie. De CvD heeft geen operationele rol, maar bewaakt de beheersmatige rol van de brandweerorganisatie. Hij zorgt voor coördinatie en afstemming met het politiek-bestuurlijke speelveld, en onderhoudt daartoe o.a. contact met burgemeesters in hun rol als opperbevelhebber. De CvD is verantwoordelijk voor de bestuurlijke informatievoorziening vanuit de brandweer.

Inrichting
In dit dekkingsplan kent Brandweer Fryslân één geografisch piketgebied voor een Commandant van Dienst.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De opkomsttijd van een CvD in het GBT bedraagt 60 minuten.
- Vanwege het beheermatige accent van de functie heeft de CvD geen piketvoertuig.

12.5. Adviseur Gevaarlijke Stoffen (AGS)

Algemeen
De Adviseur Gevaarlijke Stoffen (AGS) adviseert inhoudelijk het lokaal commando op de plaats incident (HOvD-TC of OvD of CoPI) over bronbestrijding en de invloed van gevaarlijke stoffen op de directe omgeving van het incident. De AGS die bij het incident ter plaatse is stuurt maximaal 2 VE's aan. In geval van meer dan 2 VE's zal de AGS van de buurregio gealarmeerd worden en deze zal de aansturing van de VE's overnemen. De AGS van de buurregio heeft bij GRIP2 en hoger ook de rol van AGS-OT.

Inrichting
In dit dekkingsplan kent Brandweer Fryslân één geografisch piketgebied voor een Adviseur Gevaarlijke Stoffen. Deze AGS in 3N-verband oproepbaar voor de AGS-OT-rol voor de VRG en VRD.

Motivering
- Het piket van de AGS is ingericht in 3Noord-verband, en is interregionaal inzetbaar. De piketfunctionaris kan de functies van AGS, AGS-OT en Coördinator Verkenningseenheden (CVE) vervullen.
- In dit dekkingsplan worden op deze inrichting geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- Een adviseur gevaarlijke stoffen begint afhankelijk van het regionaal vastgestelde risicoprofiel binnen dertig of zestig minuten na alarmering met de uitvoering van zijn taken op de plaats van het incident.
- De opkomsttijd van de AGS bedraagt 60 minuten. Werkzaamheden in de functie van CVE beginnen direct na alarmering, en kunnen vanuit de vertreklocatie al opgestart worden.
- De AGS-OT heeft in principe dezelfde taken als de AGS. De AGS-OT voert alleen zijn werkzaamheden uit in het SGBO. De AGS-OT wordt opgeroepen wanneer er meer dan 2 VE's actief zijn, er een SGBO wordt ingesteld of opgeschaald wordt naar GRIP2.
- Voor de VRF betekent dit dat de dienstdoende AGS op het plaats incident actief is, en een AGS uit de VRG opgeroepen wordt voor de functie van AGS-OT in het SGBO/ROT.

12.6. Medewerker Staf Grootschalig Brandweer Optreden (Mw SGBO)

Algemeen
De medewerker SGBO is een vast onderdeel van de basisstructuur van het SGBO, zowel in mono als in GRIP situaties. De medewerker voert diverse taken uit op het gebied van brandweerzorg, informatievoorziening en ondersteuning.

Inrichting
In dit dekkingsplan kent Brandweer Fryslân één geografisch piketgebied voor een Medewerker SGBO.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De opkomsttijd van de Mw-SGBO in het SGBO/ROT bedraagt 60 minuten.
- Vanwege de opkomsttijd van 60 minuten heeft de Mw-SGBO geen piketvoertuig.

12.7. Woordvoerder Brandweer (WV)

Algemeen
De Woordvoerder informeert de media en geeft sturing aan het complete voorlichtingsproces brandweer bij het plaats incident. Binnen de interne organisatie verzamelt en deelt de Woordvoerder informatie richting de AC-B. Vanaf GRIP1 wordt de Woordvoerder, conform het Crisisplan VRF, ingezet als Communicatieadviseur COPI. Deze functionaris is ‘ontkleurd’.

Inrichting
In het dekkingsplan beschikt Brandweer Fryslân over één geografisch piketgebied voor een woordvoerder.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- Voor deze functie is geen opkomsttijd gedefinieerd.
- Vanaf GRIP1 legt de Communicatieadviseur COPI (voorheen dus: Woordvoerder Brandweer) verantwoording af aan de Leider COPI, en heeft de Brandweer geen aparte woordvoerder meer.

12.8. Overig

Reservevoertuigen
Om bij uitval van voertuigen de diverse piketfunctionarissen te kunnen voorzien van vervangend vervoer is er regio breed één piketvoertuig als reservevoertuig beschikbaar. Dit is aanvullend op de vier dienstauto+ voertuigen die voor de OvD-functie beschikbaar zijn.

13. OVERIGE TAKEN

Algemeen
In dit hoofdstuk worden een aantal resterende onderwerpen benoemd die relevant zijn t.o.v. het dekkingsplan, maar binnen de voorgaande hoofdstukken minder passend zijn.

13.1. Logistiek (LOG)

Algemeen
Incidentbestrijding is nagenoeg altijd een gezamenlijke inspanning. Wanneer de bestrijding grootschalig en/of langdurig wordt, wordt het van groot belang om (vervangend) materieel ter plaatse te krijgen en de eenheden te bevoorraden of af te lossen.

Het doelmatig faciliteren van onze incidentenbestrijding door het leveren van de adequate mensen, middelen en hoeveelheid, op de juiste plaats op het juiste moment, is geborgd via de logistieke inrichting van Brandweer Fryslân. Niet alleen bij grootschalige en specialistische incidenten, maar ook bij kleinschalige incidenten.

Inrichting
Logistiek voor de incidentbestrijding wordt georganiseerd vanuit de vier servicepunten van de afdeling Materieelbeheer. Dit zijn Leeuwarden, Drachten, Sneek en Heerenveen. In de dag situatie is hiervoor vaak het beroepspersoneel beschikbaar. Buiten kantooruren en als aanvulling wordt gebruik gemaakt van personeel en vrijwilligers uit de omgeving die voor deze taak worden gealarmeerd.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- De genoemde posten bieden voor Incidentbestrijding de zgn. ‘warme’ logistiek. De posten zijn hiervoor 24/7 oproepbaar.
- Buiten incidentbestrijding wordt tijdens kantooruren vanuit de servicepunten van Materieelbeheer logistieke ondersteuning geboden; de zgn. ‘koude’ logistiek.
- Kazerne Heerenveen heeft de beschikking over een vrachtwagen waar veel (zwaar) materieel mee vervoerd kan worden.
- Bij servicepunt Sneek is nu sprake van een afwijkende situatie waarbij gebruik wordt gemaakt van een afwijkend materiaal, namelijk een verzorgingscontainer die gepositioneerd is in Bolsward die ook door deze post wordt bemenst. In de looptijd van het dekkingsplan gaat gekeken worden op welke wijze de warme logistiek het beste kan worden georganiseerd vanuit het servicepunt Sneek.

13.2. Verlichtingscontainer (LIH)

Algemeen
Brandweer Fryslân heeft voorzieningen om bij een incident of situatie voor langere duur verlichting te bieden die niet door een TS, HV-K en/of HW geleverd kan worden. Dit bestaat uit een aantal rolcontainers met mobiele verlichtingssets, die in een haakarmbak ter plaatse gebracht worden.

Inrichting
In het dekkingsplan beschikt één kazerne over de taak het ondersteunen met verlichting: Burgum.

Motivering
- In dit dekkingsplan worden hierop geen wijzigingen voorgesteld.

Opmerkingen
- Voor de verlichtingscontainer is geen opkomsttijd vastgesteld.
- Deze faciliteiten maken deel uit van de visie GBO.
- De inrichting om vanuit een container te voorzien in mobiele verlichting is gedateerd, en wordt met de aanwezigheid van lichtmasten op TS’en zelden nog gebruikt. Aanbevolen wordt om bij een evaluatie van de GBO-inrichting deze inrichting expliciet te bekijken.

13.3. Reservevoertuigen

Algemeen

Om te kunnen voorzien in een vervangende TS wanneer een TS buiten dienst is voor o.a. onderhoud, storing of oefening zijn acht reserve TS'en beschikbaar. Deze voertuigen zijn bij voorkeur gepositioneerd bij de kazerne waar het functionele gebied Materieelbeheer gehuisvest is. De reserve-TS'en staan niet in de kazernevolgordetabel (KVT). In dit dekkingsplan wordt het huidig aantal reserve-TS'en aangehouden.

Gebruik t.b.v. restdekking

In het geval dat de TS van een post is gealarmeerd – en ook daadwerkelijk is ingezet – voor een middelincident of groter, kan onder de volgende voorwaarden de reserve TS voor restdekking worden ingemeld:

1. Het voertuig is beschikbaar op de betreffende post;
2. Er is – geverifieerd – voldoende bemensing (zowel aantal als functies: bevelvoerder, chauffeur en 4 manschappen) aanwezig;
3. Alleen de bevelvoerder meldt het voertuig – na overleg met de OvD/HOvD/AC-B - in bij de MkNN
4. Het reservevoertuig wordt na inmelden, opgenomen in de KVT en kan gealarmeerd worden;
5. Het voertuig rukt pas uit wanneer deze daadwerkelijk door de MkNN wordt gealarmeerd, dus niet op eigen initiatief;
6. Zodra de TS van de post weer terug is en voor uitruk gereed is gemaakt, wordt de reserve TS uitgemeld.

Motivering

- Het ontbreken van de noodzaak om de PM te gebruiken voor repressieve doeleinden betekent concreet dat deze voertuigen niet met extra communicatieapparatuur en PBM's worden uitgerust.
- Een PM hoeft niet binnen gestald te worden, omdat er geen apparatuur is die dit noodzakelijk maakt.

Opmerkingen

- Op de Waddeneilanden geldt de uitzondering dat ze daar wel voor repressieve activiteiten gebruikt kunnen worden. Ze dienen daar als trekkend voertuig voor aanhangers en zijn door de 4x4 uitvoering geschikt voor incidenten in de natuurgebieden.
- Voor de verkenningseenheden is ook de uitzondering om voor de repressieve taak gebruik te maken van de PM.
- Het wegvallen van de noodzaak om PM'en binnen te stallen kan een kostenbesparend effect hebben op de blauwdruk van kazernes bij (ver-)nieuwbouw.
- Een herziening van de blauwdruk voor kazernes wordt daardoor geadviseerd.

13.4. Personeel-/ materieel voertuigen (PM)

Algemeen

Sinds het Dekkingsplan 2.0 heeft elke kazerne de beschikking over een Personeel- en Materieel voertuig (PM). Deze PM wordt ingezet voor de logistieke ondersteuning van de repressieve organisatie, en is geen eerstelijns voertuig. Tevens kan de PM gebruikt worden als vervoermiddelen naar opleidingen, oefeningen en overleggen.

Inrichting

In het dekkingsplan beschikken elke kazerne over een PM. Deze wordt niet gebruikt voor repressieve doeleinden. Uitzonderingen hierop worden hieronder genoemd

14. DOORONTWIKKELING

Algemeen

In dit hoofdstuk worden een aantal resterende onderwerpen benoemd die tijdens het opstellen van dit dekkingsplan nog in ontwikkeling zijn. Afhankelijk van de uitkomsten worden deze bij een (cyclische) herziening van het dekkingsplan bestuurlijk geagendeerd.

14.1. Team Digitale Verkenning (TDV)

Algemeen

Brandweer Fryslân is in 2024, samen met de VRG en VRD een pilot gestart met het werken met drones. De pilot heeft een testfase van 2 jaar. Het team van Brandweer Fryslân is tijdens de pilotfase gestationeerd in kazerne Heerenveen.

14.2. Operationele leiding

Algemeen

Ten aanzien van een aantal leidinggevende functies en ondersteunende rollen is behoefte tot kwaliteitsverbetering en borging van de paraatheid. Vanaf 2025 wordt dit projectmatig opgepakt.

Deel 3 - Doorkijk

15. DOORKIJK

De Landelijke Systematiek voor dekkingsplannen bestaat uit zeven processtappen die elkaar cyclisch opvolgen. In deel 1 van dit document zijn de processtappen 1 t/m 3 uitgewerkt. In dit deel worden de resterende 4 stappen kort toegelicht.

15.1. Dekkingsplan vaststellen (processtap 4)

Brandweer Fryslân legt het uiteindelijke dekkingsplan ter besluitvorming voor aan het algemeen bestuur. Zij vraagt het bestuur het dekkingsplan vast te stellen en daarmee opdracht te verlenen tot uitvoering. Het resultaat is een bestuurlijk vastgesteld dekkingsplan, inclusief de opdracht tot uitvoering door de brandweer.

15.2. Uitvoering bijstellen (processtap 5)

Het vastgestelde dekkingsplan vormt het vertrekpunt voor de uitvoering (herpositionering van voertuigen). Hiervoor zal een implementatieplan moeten worden opgesteld en uitgevoerd. Het resultaat is een repressieve brandweerorganisatie die volgens de afspraken in het dekkingsplan is ingericht.

15.3. Dekking uitvoeren (processtap 6)

De brandweer richt zich op de realisatie van de gemaakte prestatieafspraken en de uitvoering van de dekking. Tijdens de uitvoering registreert de brandweer de gerealiseerde dekking volgens de rekenvoorschriften van de landelijk uniforme systematiek.

15.4. Uitvoering beoordelen (processtap 7)

De brandweer beoordeelt de dekkingsprestatie bij inmiddels bestreden incidenten met als doel de uitvoering te beoordelen. De beoordeling wordt gebruikt om te leren, cyclisch te verbeteren en verantwoording af te leggen aan het bestuur. Indien nodig stelt de brandweer op basis van de inzichten de uitvoering en/of inrichting van de dekking bij. Hiermee start een nieuwe dekkingsplancyclus.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 – TOELICHTING KOMST GEBIEDSGERICHTE OPKOMSTTIJDEN

Met dit nieuwe dekkingsplan worden de bandbreedtes van Rembrand, die bij Dekkingsplan 2.0 gebruikt werden, losgelaten. Deze worden vervangen door gebiedsgerichte opkomsttijden (GGO). De achtergrond van waarom dit gebeurt vraagt om een toelichting.

Brandveiligheid is ketenresultaat

Bij het opstellen van de Wet op de Veiligheidsregio zijn voor de brandweer objectgebonden opkomsttijden gedefinieerd. De eerste contouren om te komen tot een andere werkwijze werden reeds zichtbaar in het inspectierapport 'Ter Plaatse!' (2012). Hierin werd geconstateerd dat de genoemde opkomsttijden slechts marginaal werden gehaald. Dit gegeven werd vervolgens meegenomen in het landelijke rapport 'RemBrand: Brandveiligheid is coproductie' uit 2015. De conclusie van het rapport is dat brandveiligheid uiteindelijk altijd een ketenresultaat is.

Daardoor is het belangrijk om binnen alle onderdelen van de veiligheidsketen verbeteringen door te voeren, passend bij de huidige en toekomstige risico's.
Toen Brandweer Fryslân in 2015 haar nieuwe dekkingsplan ontwikkelde, baseerde ze haar repressieve prestaties al op het gedachtegoed van Rembrand, en werd gemotiveerd afstand genomen van de objectgebonden opkomsttijden in de wet. De wens vanuit het project 'RemBrand' is om de opkomsttijden van de brandweer te koppelen aan het brandrisicoprofiel van een bepaald gebied. Hieruit volgend is in de jaren erna de 'Handreiking Landelijke uniforme systematiek voor dekkingsplannen' opgesteld, waarin de methodiek van de gebiedsgerichte opkomsttijden is opgenomen.

Onderstaande tabel laat de oude en nieuwe normen zien.

Oud		**Nieuw**			
Object gebonden opkomsttijden Besluit Veiligheidsregio's (art 3.2.1.)		**Gebiedsgerichte opkomsttijden (Rembrand)**			
Karakter van gebouwen	**Opkomst-tijd in minuten**	**Categorie**	**Karakter van het gebied**	**Opkomsttijd in minuten**	**Referentie-waarde in minuten**
Gebouwen met een winkelfunctie met geen gesloten constructie, gebouwen met een woonfunctie boven ene winkelfunctie of gebouwen met een celfunctie	5	1	Oude binnensteden, gebouwen voor slapende niet zelfredzame personen (gevangenissen, ziekenhuizen, verpleeghuizen)	4 – 10	7
Portiekwoningen, portiekflats of gebouwen met woonfunctie voor verminderd zelfredzamen	6				
Gebouwen met een andere woonfunctie dan boven genoemd of met een winkel-, gezondheidszorg-, onderwijs- of logiesfunctie	8	2	Woningen, gebouwen voor zelfredzame personen, industrie	7 – 13	10
Gebouwen met een kantoor-, industrie-, sport-, bijeenkomst- of een overige gebruiksfunctie	10				
Maximum opkomsttijd	18	3	Verspreid liggende woningen, gebouwen voor zelfredzame personen, industrie	12 - 18	15

BIJLAGE 2 – OVERZICHT AANGEPASTE BUURTEN

Gemeente	Buurt	Aanpassing
Leeuwarden	Huizum-Badweg	Categorie aangepast van 2 naar 1
Leeuwarden	Bilgaard	Categorie aangepast van 2 naar 1
Harlingen	Binnenstad	Losgemaakt van omliggende buurt
Súdwest-Fryslân	Hemdijk	Categorie aangepast van 3 naar 1
Noardeast-Fryslân	Dokkum Hoedemakerspolder	Categorie aangepast van 2 naar 1
Heerenveen	Noord	Losgemaakt van omliggende buurt
Leeuwarden	Wielenpôlle	Losgemaakt van omliggende buurt
Heerenveen	Oudeschoot	Categorie aangepast van 3 naar 2
Heerenveen	Nieuwehorne	Categorie aangepast van 3 naar 2
Heerenveen	Jubbega	Categorie aangepast van 3 naar 2
Heerenveen	Akkrum	Categorie aangepast van 3 naar 2
Heerenveen	Aldeboarn	Categorie aangepast van 3 naar 2
Smallingerland	Opeinde, onder de Vaart	Categorie aangepast van 3 naar 2
Smallingerland	Boornbergum	Categorie aangepast van 3 naar 2
Dantumadiel	Damwâld	Categorie aangepast van 3 naar 2
Súdwest-Fryslân	Koudum	Categorie aangepast van 3 naar 2
De Fryske Marren	Langweer	Categorie aangepast van 3 naar 2
De Fryske Marren	Lemmer-West	Categorie aangepast van 3 naar 2
De Fryske Marren	Oudehaske	Categorie aangepast van 3 naar 2
De Fryske Marren	Sint Nicolaasga	Categorie aangepast van 3 naar 2
De Fryske Marren	Terherne	Categorie aangepast van 3 naar 2
Noardeast-Fryslân	Kollumerzwaag	Categorie aangepast van 3 naar 2
Súdwest-Fryslân	Offingawier	Losgemaakt van omliggende buurt
Súdwest-Fryslân	Verspreide huizen Oppenhuizen	Losgemaakt van omliggende buurt

BIJLAGE 3 – AANDACHTSPUNTENLIJST

Op de aandachtspuntenlijst staan zowel gebieden als objecten voor die niet voldoen aan de voor die categorie vastgestelde maximale bandbreedte. Indien het nodig wordt geacht, wordt geadviseerd hier compenserende maatregelen op toe te passen.

Gemeente	Aantal objecten	
	DAG	ANW
Dantumadiel	205	89
De Fryske Marren	2	1
Heerenveen	78	2
Leeuwarden	4	78
Noardeast-Fryslân	131	4
Ooststellingwerf	1	117
Opsterland	5	5
Smallingerland	921	992
Súdwest-Fryslân	978	978
Terschelling	3	3
Tytsjerksteradiel	68	68
Waadhoeke	32	32
Weststellingwerf	4	6
Totaal	**2432**	**2305**

Buurten waar de dekking onvoldoende is beoordeeld conform de landelijke systematiek:

Gemeente	Buurtnaam
Súdwest-Fryslân	Bolsward binnen De Wallen
Súdwest-Fryslân	Hemdijk
Súdwest-Fryslân	De Domp
Súdwest-Fryslân	Scharnegoutum
Súdwest-Fryslân	Gaastmeer
Súdwest-Fryslân	Nijland
Súdwest-Fryslân	Oppenhuizen
Súdwest-Fryslân	Greonterp
Súdwest-Fryslân	Verspreide huizen - Greonterp
Súdwest-Fryslân	Kornwerderzand
Súdwest-Fryslân	Offingawier
Súdwest-Fryslân	Verspreide huizen Oppenhuizen
Smallingerland	De Venen zuid
Smallingerland	De Trisken centrum
Smallingerland	De Trisken rondom
Smallingerland	De Wilgen, Sanding
Heerenveen	Noord
Leeuwarden	Hilaard
Ooststellingwerf	Donkerbroek-Noord
Ooststellingwerf	Donkerbroek-Zuid
Ooststellingwerf	Elsloo
Opsterland	Bakkeveen - De Kampen
Terschelling	Oosterend
Weststellingwerf	Oldeholtpade
Tytsjerksteradiel	Earnewâld
Tytsjerksteradiel	Noardburgum
Dantumadiel	Feanwâlden
Waadhoeke	Oosterbierum
Waadhoeke	Sexbierum
Waadhoeke	Tzummarum Noord
Waadhoeke	Tzummarum Zuid
Waadhoeke	Wjelsryp
Noardeast-Fryslân	Metslawier
Noardeast-Fryslân	Ie
Noardeast-Fryslân	Oostmahorn
Noardeast-Fryslân	Oosternijkerk
Noardeast-Fryslân	Wierum
Noardeast-Fryslân	Nes
Noardeast-Fryslân	Moddergat
Noardeast-Fryslân	Birdaard
Noardeast-Fryslân	Munnekezijl

BIJLAGE 4 – TAKENOVERZICHT PER POST[10]

Taak	Posten
Tankautospuit	Alle 66 posten hebben een tankautospuit Er zijn 8 reserve tankautospuiten
Redvoertuig	Bolsward, Dokkum, Drachten, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden (hoofdpost) en Sneek
Watertransport systeem	Bakhuizen, Joure, Burgum, Franeker en Gorredijk
Waterwagen	Bolsward, Damwâld, Grou, Heerenveen, Menaam, Oldeberkoop
Motorspuit aanhanger	Scherpenzeel, Echten en Workum De Waddeneilanden behouden de beschikking over groot-vermogen MSA's
Water inname punt	Drachten en Heerenveen De Waddeneilanden hebben elk de beschikking over een WIP-zak
Hulpverlenings-voertuig-Kraan	Drachten, Joure, Leeuwarden (hoofdpost)
Mesthulpverlening	Mantgum, Kollum, Sint Nicolaasga en Nieuwehorne
Specialistisch Team Hulpverlening	Drachten
Gaspakkenteam	Leeuwarden (hoofdpost)
Schuimblusvoertuig	Grou
Basis ontsmettingseenheid	Stiens
Verkenningseenheid	Akkrum, Ameland, Appelscha, Buitenpost, Lemmer, Schiermonnikoog, St. Annaparochie, Terschelling, Vlieland en Witmarsum
Waterongevallen eenheid	Leeuwarden (hoofdpost), Sneek
Oppervlakteredteam	Burgum, Grou, Harlingen, Heeg, Jubbega, Koudum, Langweer, Lemmer, Ternaard en Wolvega
Brandweer vaartuig	Burgum, Echten, Grou, Heeg, Koudum en Langweer
Personeel/materieel vaartuig	Harlingen, Jubbega, Leeuwarden (hoofdpost), Lemmer, Sneek, Ternaard, Wolvega
Nationale Reddingsvloot	Jubbega, Harlingen, Lemmer en Wolvega
Olieschermen	Bolsward, Burgum, Sneek
Tankautospuit Natuurbrandbestrijding	Appelscha, Noordwolde, Haulerwijk en Oldeberkoop. Op de Waddeneilanden beschikken (op termijn) alle posten over een TST-NB
CCFM	Beetsterzwaag, Ureterp, Oosterwolde en Jubbega. Op de Waddeneilanden hebben de kazernes Schiermonnikoog, Vlieland en Terschelling Midsland de beschikking over een CCFM. Op Ameland wordt het CCFM-voertuig gedeeld tussen kazernes Nes en Hollum
Ondersteunend materiaal NBB	Heerenveen
Logistiek	Bolsward (i.s.m. Sneek), Heerenveen, Drachten en Leeuwarden Aldlânsdyk
Verlichtingscontainer	Burgum

[10] Piketfuncties zijn in deze lijst niet opgenomen, omdat die niet verbonden zijn aan een post.

BIJLAGE 5 – WIJZIGINGENOVERZICHT (POSTNIVEAU)

In het onderstaande schema wordt op postniveau inzichtelijk gemaakt welke wijzigingen door het dekkingsplan optreden ten aanzien van taken/materieel. Taakinhoudelijke of beleidsmatige wijzigingen worden hier niet weergegeven omwille van de leesbaarheid.

Taak	Posten
Tankautospuit	Geen wijzigingen
Redvoertuig	Geen wijzigingen
Watertransport systeem	Harlingen, Franeker
Waterwagen	Burgum, Damwâld, Menaam
Motorspuit aanhanger	Balk, Beetsterzwaag, Bolsward, Burgum, Drogeham, Echten, Ferwerd, Gorredijk, Heeg, Heerenveen, Hollum, IJlst, Kollum, Langweer, Lemmer, Makkum, Mantgum, Oldeberkoop, Parrega, Scherpenzeel, Sint Nicolaasga, Sint Anneparochie, Sloten, Sneek, Stiens, Surhuisterveen, Ureterp, Witmarsum, Wommels, Workum, Woudsend Waddeneilanden: geen wijzigingen
Water inname punt	Gorredijk, Drachten
Hulpverleningsvoertuig-Kraan	Franeker, Oosterwolde
Mesthulpverlening	Geen wijzigingen
Specialistisch Team Hulpverlening	Geen wijzigingen
Gaspakkenteam	Geen wijzigingen
Schuimblusvoertuig	Geen wijzigingen
Basis ontsmettingseenheid	Geen wijzigingen
Verkenningseenheid	Geen wijzigingen
Waterongevallen eenheid	Geen wijzigingen
Oppervlakteredteam	Balk, Ternaard
Brandweer vaartuig	Balk
Personeel/materieel vaartuig	Ternaard
Nationale Reddingsvloot	Geen wijzigingen
Olieschermen	Bolsward, Grou
Tankautospuit Natuurbrandbestrijding	Geen wijzigingen
CCFM	Geen wijzigingen
Ondersteunend materiaal NBB	Geen wijzigingen
Logistiek	Geen wijzigingen
Verlichtingscontainer	Geen wijzigingen

BIJLAGE 6 – AFKORTINGENLIJST

Afkorting	Definitie
TS	Tankautospuit
TS6	Tankautospuit met voltallige bezetting
GGO	Gebiedsgerichte opkomsttijden
TS-Flex	Werkwijze van Brandweer Fryslân over variabele voertuigbezetting
ANW	Avond nacht weekend
DP	Dekkingsplan
GWT	Grootschalig watertransport
HV	Hulpverlening
HV-K	Hulpverleningsvoertuig-Kraan
HW	Hoogwerker
IBP	Incidentbestrijdingsplan
IBGS	Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen
OVRT	Oppervlakteredteam
RG	Risicogebied
RV	Redvoertuig
SBH	Schuimblushaakarmbak
TC	Taak commandant
UoM	Uitruk op Maat
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VRG	Veiligheidsregio Groningen
WO	Waterongevallen
WTS	Watertransportsysteem
WTH	Waterhaakarmbak
WIP	Water inname punt

Contactpersoon	:	Danny van Ruler
Telefoonnummer	:	14 0516
Ons kenmerk	:	0085186409

Veiligheidsregio Fryslân
t.a.v. de heer W. Kleinhuis
Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN

Onderwerp: Zienswijze begroting 2026/jaarstukken 2024 en dekkingsplan 2026-2029

Oosterwolde, 20 mei 2025

Geachte heer Kleinhuis,

Met uw brieven van 20 maart 2025 biedt u ons de begroting 2026/jaarstukken 2024 en dekkingsplan 2026-2029 aan. Op grond van de gemeenschappelijke regeling kunnen wij daarop een zienswijze geven.

Zienswijze begroting 2026/jaarstukken 2024 en dekkingsplan 2026-2029
Op 20 mei 2025 heeft de gemeenteraad de begroting 2026/jaarstukken 2024 en dekkingsplan 2026-2029 behandeld en heeft als volgt besloten:

De gemeenteraad van Ooststellingwerf dient geen zienswijze in.

Tot slot
Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u daarvoor contact opnemen met Danny van Ruler. Hij is bereikbaar op telefoonnummer 06-11001122.

Met vriendelijke groet,
De gemeenteraad van Ooststellingwerf

Anja Hensen
raadsgriffier

Jack Werkman
burgemeester

Bijlage(n): n.v.t.
Mandaatregeling: n.v.t.

Toezegging:

Burgemeester J. Werkman zegt toe voor de raadsvergadering van 20 mei 2025 terug te komen met de beantwoording op de vraag over de achterstanden m.b.t. de wet- en regelgeving.

Antwoord:

Uit het Jaarverslag en jaarrekening 2024 VRF pagina 7:

Reserveren informatiemanagement
Op het gebied van Informatiehuishouding en Informatiebeveiliging is de afgelopen jaren achterstand ontstaan in het voldoen aan wet- en regelgeving. Met een eenmalige extra inzet kunnen we externe partijen inhuren, die ons helpen om de meest prangende achterstanden weg te werken. Bij informatiehuishouding betreft het archiefzaken en beleidsdocumenten, bij informatiebeveiliging gaat het om Bedrijfscontinuïteitsoefeningen, gebruikerstrainingen en een zogenaamde nieuwe penetratietest. De totale omvang bedraagt €200.000.

Oorzaak achterstand:
"*Binnen de domeinen Informatiehuishouding en Informatiebeveiliging, beide actuele thema's binnen de overheidssector, is de afgelopen jaren binnen VRF een achterstand op het gebied van compliance (naleving van wet- en regelgeving) ontstaan. Deze achterstand is voor een deel het gevolg van de inzet op de crisis, personele wisselingen en de moeilijkheid om nieuwe medewerkers te vinden die zich kunnen richten op deze beleidsterreinen*."

gemeente ooststellingwerf

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085189227

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 14

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 15 april 2025

Besluit

1. geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.
2. geen zienswijze in te dienen op het dekkingsplan 2026-2029

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier.

, voorzitter.

AMENDEMENT

A-084

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20-05-2025

Agendapunt: Jaarstukken VRF 2024

Onderwerp amendement: zienswijze indienen

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om:

beslispunt 1: Geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân

te vervangen door:

beslispunt 1: Een zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.

Hier het volgende op te nemen:
Ondanks dat de VRF voorstelt om een deel van het positieve resultaat (zijnde 400.000 euro) terug te storten naar de gemeenten, stelt de raad van Ooststellingwerf voor om dit geld te laten blijven bij de VRF. Dit omdat we verwachten dat dit geld er in de toekomst weer bij moet en de VRF met het beleid dat ze nu voeren het geld zullen gebruiken wanneer het nodig is.

Toelichting:
Wij verwachten dat de €400.000, die wordt voorgesteld om terug te storten van het resultaat, in de toekomst weer bijgestort moet worden bij de VRF. Met het huidige beleid dat er gevoerd wordt binnen de VRF, verwachten wij dat zij het geld gaan gebruiken wanneer het nodig is, hiervoor hoeft de gemeente niet meer bij te storten dan.

Ondertekening en naam:

CDA Ooststellingwerf, Thomas Wiebe Swart

GroenLinks, Rik Berends

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

AMENDEMENT

A-084

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 20-05-2025

Agendapunt: Jaarstukken VRF 2024

Onderwerp amendement: zienswijze indienen

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf, stelt voor om:

beslispunt 1: Geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân

te vervangen door:

beslispunt 1: Een zienswijze in te dienen op de begroting van 2026 en de jaarstukken van 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân.

Hier het volgende op te nemen:
Ondanks dat de VRF voorstelt om een deel van het positieve resultaat (zijnde 400.000 euro) terug te storten naar de gemeenten, stelt de raad van Ooststellingwerf voor om dit geld te laten blijven bij de VRF. Dit omdat we verwachten dat dit geld er in de toekomst weer bij moet en de VRF met het beleid dat ze nu voeren het geld zullen gebruiken wanneer het nodig is.

Toelichting:
Wij verwachten dat de €400.000, die wordt voorgesteld om terug te storten van het resultaat, in de toekomst weer bijgestort moet worden bij de VRF. Met het huidige beleid dat er gevoerd wordt binnen de VRF, verwachten wij dat zij het geld gaan gebruiken wanneer het nodig is, hiervoor hoeft de gemeente niet meer bij te storten dan.

Ondertekening en naam:

CDA Ooststellingwerf, Thomas Wiebe Swart

GroenLinks, Rik Berends

Het amendement is aangenomen / verworpen in de vergadering van d.d. 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	Ruimte/Samenleving
Titel	:	Visie wonen, welzijn en zorg
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jelke Nijboer/Esther Verhagen/Walter Buijs/Nelleke Flink
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085236066

Datum collegevergadering

1 april 2025

Voorgesteld besluit

Uitvoering te geven aan het in 2023 gesloten akkoord ‘Samen voor Wonen en Zorg in Friesland’ waarin alle Friese gemeenten zijn overeengekomen om per regio een visie op wonen, welzijn en zorg op te stellen.
Daarvoor:

1. De ‘Visie wonen, welzijn en zorg’ vast te stellen.

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

We hebben vanuit het akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland 2023' en de regionale woondeal Zuidoost Fryslân (2022-2030) de afspraak gemaakt om een regionale woonzorgvisie op te stellen. Deze visie op wonen, welzijn en zorg geeft hier invulling aan. Hierin staan we stil bij verschillende aandachtsgroepen, zoals ouderen, die niet vanzelfsprekend thuis kunnen blijven wonen. Voor andere groepen, bijvoorbeeld inwoners met een psychische kwetsbaarheid, moeten we borgen dat ze de juiste begeleiding ontvangen.

Argumenten

1.1. We hebben (boven)regionale afspraken gemaakt om te komen tot deze visie op wonen, welzijn en zorg.
In februari 2023 hebben de gemeenten het akkoord ‘Samen voor Wonen en Zorg in Friesland’ getekend. Daarin is overeengekomen dat we - per regio - een visie wonen, welzijn en zorg opstellen. En hieraan gezamenlijk uitvoering geven in een uitvoeringsprogramma. Daarnaast hebben we ook in de getekende woondeal Zuidoost Fryslân afgesproken om een regionale woonzorgvisie op te stellen. Met deze visie voldoen de OWO-gemeenten, samen met Heerenveen en Smallingerland en samenwerkende partijen en organisaties, aan deze (boven)regionale afspraken.

1.2 We zien grote opgaven op ons afkomen.
Zuidoost Fryslân wordt geconfronteerd met vergrijzing. Ouderen worden steeds ouder en wonen langer thuis. Ook met een (zware) zorgvraag. Dat vraagt om geschikte woningen. Zorgpersoneel wordt steeds schaarser, net als de beschikbaarheid van mantelzorgers. We zullen de zorg anders moeten organiseren om ervoor te zorgen dat degene die het nodig heeft de zorg ook ontvangt. Met daaraan gekoppeld een opgave voor welzijn. We verwachten dat inwoners zelf meer met en voor elkaar gaan organiseren om de maatschappij draaiende te houden. In deze visie geven we aan wat we als regio gaan doen om dit te organiseren. Een gezamenlijke visie helpt bij het anticiperen op deze veranderingen door te zorgen voor de juiste voorzieningen (zoals zorggeschikte woningen, toegankelijke zorg en passende woonomstandigheden) voor een ouder wordende bevolking, zodat iedereen van goede zorg en een comfortabele woonomgeving kan blijven genieten.

1.3 Een gezamenlijke visie betekent ook commitment om gezamenlijk aan de slag te gaan.
Het is niet alleen een gemeentelijke visie. Relevante stakeholders zoals huurdersverenigingen, woningcorporaties, welzijnsorganisatie, zorgorganisaties, ouderenbonden, adviesraden etc. hebben hun aandeel geleverd in de totstandkoming. Door krachten te bundelen scheppen we kaders om zo lang mogelijk thuis wonen mogelijk te maken. Door een gezamenlijke visie vast te stellen, kunnen alle partijen dezelfde doelstellingen en werkwijzen hanteren. Dit voorkomt versnippering van beleid en zorgt voor een meer gecoördineerde en gestroomlijnde uitvoering, waardoor de impact van de ingezette middelen groter is. Een volgende stap is het opstellen van een uitvoeringsprogramma horend bij deze visie.

1.4 We voldoen hiermee aan de wettelijke verplichting vanuit de (aanstaande) 'wet versterking regie Volkshuisvesting'.
Het Rijk stuurt op meer regie op de woon(zorg)opgave. In de (al gepubliceerde, maar nog niet aangenomen) 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting' en de Rijksprogramma's 'Een thuis voor iedereen' en 'Wonen en Zorg voor ouderen' is uitvoerig aandacht voor wonen in combinatie met een zorg- of ondersteuningsvraag. Uit het wetsvoorstel vloeit voort dat iedere gemeente twee jaar na ingang van de wet een volkshuisvestingsprogramma opstelt met daarin een integrale afweging voor verschillende doelgroepen. Deze wet wordt naar verwachting juli 2025 aangenomen.
In deze visie besteden we aandacht aan de aandachtsgroepen: ouderen, mensen met een beperking of psychische kwetsbaarheid en uitstromers uit instellingen. Daarnaast regelt dit wetsvoorstel dat elke gemeente een urgentieverordening opstelt met daarin de wettelijk verplichte aandachtsgroepen. Daarvoor loopt een apart provinciaal proces. Op deze manier komen na enige tijd alle doelgroepen op de woningmarkt in het volkshuisvestingprogramma aan de orde.

1.5 De Adviesraad Sociaal Domein kan zich geheel vinden in deze visie.
Wel doet de Adviesraad nog de suggestie om een nadere analyse te maken van het toenemende tekort aan geclusterde woonvormen. En om een huisvestingssituatie per dorp te maken en dat met de inwoners van de betreffende dorpen te bespreken. Beide suggesties brengen we in de praktijk.

Kanttekeningen
1.1 Deze visie is niet het (enige) antwoord op de houdbaarheidsvraagstukken die er spelen binnen de zorg.
Zoals onder argument 1.3 staat werken we samen met allerlei partijen en organisaties. Voor de uitvoering zijn we mede afhankelijk van de inzet van deze partijen. Personeelstekort in de Wet langdurige zorg is bijvoorbeeld een domein waarin onze invloedssfeer beperkt is. Met Domein Overstijgende Samenwerking en een eensluidend accommodatiebeleid, inkoop van Wmo voorzieningen, het versterken van welzijn in de dorpen en 'de juiste woningen in de juiste dorpen' proberen we de samenhang tussen de beleidsvelden en domeinen te bewaken.

1.2 De visie werken we uit in een lokaal uitvoeringsprogramma.
Hierin staat per opgave met welke maatregelen en activiteiten in de periode tot en met 2030 concreet vorm wordt gegeven aan de doelen die worden beschreven in de visie. We werken daarbij uit welke partijen verantwoordelijk en betrokken zijn, wat het tijdspad is en wat het beoogde resultaat is. Het uitvoeringsprogramma valt onder de bevoegdheid van het college en zal wordt op een later moment aan het college aangeboden. Dit maakt dat benodigde investeringen, zowel financieel als in termen van tijd en personeel, nog niet uitgewerkt zijn.

1.3 Deze visie vervangt niet ons huidige vastgestelde woonbeleid.
We hebben een woon(zorg)visie 2022-2026. De visie die nu ter besluitvorming voorligt geeft inhoud aan het zorghoofdstuk voor toekomstig woonbeleid. De visie zorgt voor samenhang met andere gemeentelijke ontwikkelingen, geborgde samenwerking met relevante stakeholders zoals het zorgkantoor, voorbereiding op toekomstige demografische veranderingen en het behalen van duurzame ontwikkelingsdoelen 3, 11, en 17 (sdg's).

Financiële toelichting

Met de visie wonen, welzijn en zorg vragen we geen additionele financiële middelen. Het nader uit te werken en door het college vast te stellen uitvoeringsprogramma bevat voorgenomen acties voor de komende jaren tot en met 2030. In de financiële paragraaf van het uitvoeringsprogramma geven we de huidige ambtelijke capaciteit en beschikbare budgetten voor wonen, welzijn en zorg voor de komende jaren weer. Ook maken we een inschatting van de benodigde financiën om het uitvoeringsprogramma uit te voeren. Indien blijkt dat er extra financiële middelen nodig zijn, dan leggen we dit via de reguliere begrotingscyclus ter besluitvorming voor aan uw raad.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Deze visie is met name van positieve invloed op de SDG's 3, 11 en 17.
SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn - Het ontwikkelen van een visie voor wonen, welzijn en zorg bevordert de gezondheid en het welzijn van de inwoners, vooral in zorgbehoeftige situaties.
SDG 11: Duurzame Steden en Gemeenschappen - Het beleid draagt bij aan het creëren van duurzame, inclusieve en veilige gemeenschappen door de woon- en zorgomstandigheden te verbeteren.
SDG 17: Partnerschap om Doelen te Bereiken - Het akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland' versterkt samenwerking tussen gemeenten, regionale partners en andere belanghebbenden om gezamenlijke doelen op het gebied van wonen, welzijn en zorg te realiseren.

Inwonersparticipatie

De visie is tot stand gekomen na zorgvuldige participatie van zorg- en welzijnspartijen, woningcorporaties, ontwikkelaars, bouwers, maar ook Adviesraden sociaal domein en ouderenorganisaties. In de vorm van een bestuurlijke 24-uurs kick-off, webinars voor raadsleden, regionale themabijeenkomsten, bijeenkomsten met lokale stakeholders zoals (huurdersverenigingen en woningcorporaties), werkbezoeken. Al deze bijeenkomsten samen hebben waardevolle input geleverd en zijn waar mogelijk verwerkt in de visie.

Publicatie voor bekendmaking

De gemeenteraad van Ooststellingwerf heeft een visie op wonen, welzijn en zorg vastgesteld. De visie is tot stand gekomen samen met Weststellingwerf, Opsterland, Heerenveen en Smallingerland, zorg- en welzijnspartijen, woningcorporaties, ontwikkelaars, bouwers, Adviesraden Sociaal Domein, ouderenorganisaties etc.
Ouderen worden steeds ouder en wonen langer thuis. Ook met een (zware) zorgvraag. Dat vraagt om geschikte woningen. Zorgpersoneel wordt steeds schaarser, net als de beschikbaarheid van mantelzorgers. We zullen de zorg anders moeten organiseren om ervoor te zorgen dat degene die het nodig heeft de zorg ook ontvangt. Met daaraan gekoppeld een opgave voor welzijn. We verwachten dat inwoners zelf meer met en voor elkaar gaan organiseren om de maatschappij draaiende te houden. In deze visie geven partijen gezamenlijk aan wat we als regio gaan doen om dit te organiseren.

Vervolg

Planning & communicatie

De visie wordt in uw vergadering van mei 2025 ter vaststelling aangeboden. Die planning wordt in alle vijf gemeenten gevolgd.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Wonen, zorg en welzijn Zuidoost Fryslân
2. Woonzorganalyse Regio Zuidoost Fryslân
3. Huisvestingopgave ouderen
4. Reactienota
5. Advies van de Adviesraad Sociaal Domein Ooststellingwerf
6. Reactie van college aan de Adviesraad Sociaal Domein Ooststellingwerf
7. Reactie van college aan Melanie Maatman van Actium

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085236066

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 april 2025;

gelet op het in februari 2023 getekende akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland 2023' en de regionale woondeal Zuidoost Fryslân (2022-2030);

Besluit;
Uitvoering te geven aan het in 2023 gesloten akkoord ‘Samen voor Wonen en Zorg in Friesland’ waarin alle Friese gemeenten zijn overeengekomen om per regio een visie op wonen, welzijn en zorg op te stellen.
Daarvoor:
1. De ‘Visie wonen, welzijn en zorg’ vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

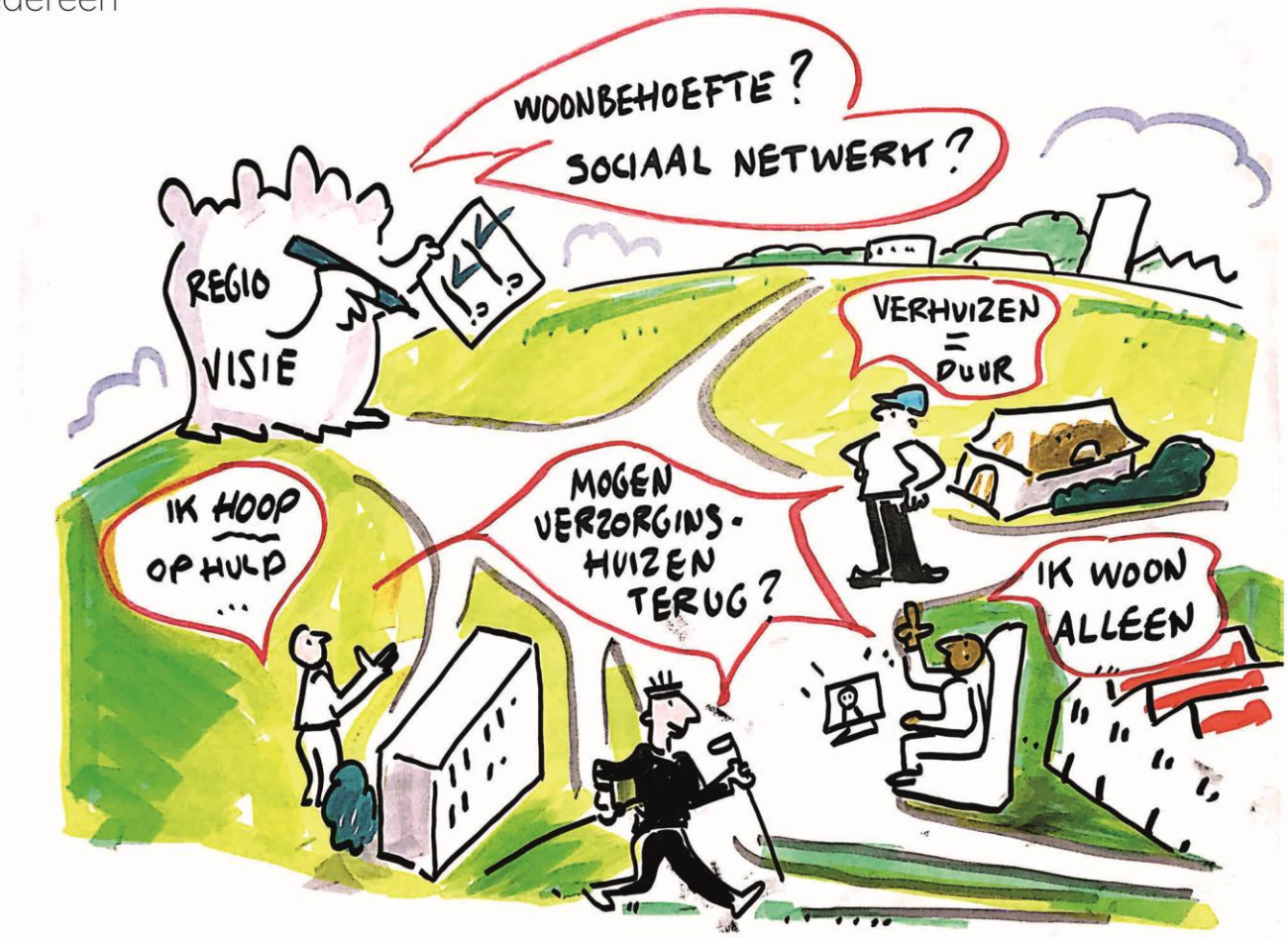
, griffier. , voorzitter.

Regionale visie op wonen, zorg en welzijn

Een visie op toegankelijk wonen voor iedereen

Regio Zuidoost Fryslân

18 maart 2025
Definitief

gemeente Opsterland

Drachten Smallingerland

gemeente ooststellingwerf

gemeente Weststellingwerf

GEMEENTE HEERENVEEN

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

DATUM	18 maart 2025
TITEL	Regionale visie op wonen, zorg en welzijn
OPDRACHTGEVER	Regio Zuidoost Fryslân
AUTEUR(S)	Fenne Laarakkers Ronald Camstra
PROJECTNUMMER	074.105
STATUS	Definitief

Ontrafel de trend.
Kijk vooruit.

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

www.companen.nl
info@companen.nl
026 351 25 32

KvK-nummer: 09035291
BTW-nummer: NL001826517B01

Inhoud

1	**Inleiding**	**4**
1.1	Waarom een regionale woonzorgvisie?	4
1.2	Proces	5
1.3	Aandachtsgroepen	5
1.4	Leeswijzer	6
2	**Wat speelt er? Landelijke en provinciale kaders**	**8**
2.1	Ouderen	8
2.2	Aandachtsgroepen	10
3	**Onze ambitie**	**12**
4	**Belemmeringen en kansen**	**13**
4.1	Capaciteit zorg en ondersteuning onvoldoende	13
4.2	Mienskip staat onder druk	14
4.3	Woningvoorraad onvoldoende geschikt	14
4.4	Woningen en begeleiding aandachtsgroepen ontoereikend	15
5	**De visie van Zuidoost Fryslân**	**17**
5.1	Versterken van de Mienskip	17
5.2	Toekomstbestendig woonzorglandschap	20
5.3	Langer of weer zelfstandig wonen	22
5.4	Opvang en uitstroom aandachtsgroepen	24
5.5	Van visie naar uitvoeringsprogramma	26

1 Inleiding

Voor u ligt de gezamenlijke visie op wonen, zorg en welzijn in de regio. In dit hoofdstuk beschrijven we waarom we deze visie regionaal opstellen en dit proces samen doorlopen. Ook bakenen we de doelgroep af en is een leeswijzer opgenomen die de opbouw van het document beschrijft.

1.1 Waarom een regionale woonzorgvisie?

In Nederland staan we voor een aantal uitdagende vraagstukken op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Niet alleen zijn er steeds meer ouderen, de gemiddelde levensverwachting stijgt ook. Er is daarmee sprake van dubbele vergrijzing. Voor deze ouderen geldt dat zij steeds vaker tot op hoge leeftijd zelfstandig wonen. Dit geldt ook voor andere groepen met een zorg- of ondersteuningsvraag, zoals mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking en mensen met psychische problemen. Zij blijven langer zelfstandig wonen of gaan sneller weer thuis wonen na een verblijf in een instelling. De behoefte aan een woning en woonomgeving die geschikt zijn voor (intensieve) zorg neemt daardoor toe. Naast druk op de beschikbare woonruimte, neemt ook de druk op hulp en ondersteuning toe. Dit is niet alleen merkbaar door te weinig personeelscapaciteit in de zorg. Ook de informele zorgwereld van mantelzorg staat onder druk. We moeten met minder mensen zorgdragen voor een groeiende groep zorgvragers.

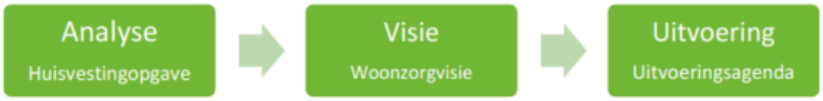

Het Rijk stuurt daarom op meer regie op de woonzorgopgave vanuit de overheid en stimuleert regio's en gemeenten om meer aandacht te hebben voor preventie en welzijn. Het Rijk heeft daarom een aantal programma's en wetsvoorstellen geformuleerd rondom wonen en zorg. In de (al gepubliceerde, maar nog niet aangenomen) 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting' en de programma's 'Een thuis voor iedereen' en 'Wonen en Zorg voor ouderen' is aandacht voor wonen met een zorg- of ondersteuningsvraag. Hieruit vloeit voort dat iedere gemeente twee jaar na ingang van de 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting' een volkshuisvestingsprogramma moet opstellen, waar de visie wonen, zorg en welzijn in opgaat. Daarnaast regelt deze wet dat elke gemeente een urgentieverordening moet opstellen met daarin de wettelijk verplichte aandachtsgroepen. Daarnaast zijn er landelijk en regionaal nog veel andere relevante kaders. Deze zijn opgenomen in hoofdstuk 2.

Op 13 februari 2023 hebben de Friese gemeenten het akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland' getekend. Daarin komen de gemeenten overeen dat gemeenten per regio een visie wonen, zorg en welzijn opstellen en hieraan gezamenlijk uitvoering geven in een uitvoeringsprogramma. In Zuidoost Fryslân pakken de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf dit actief op. We zien namelijk een grote opgave op ons afkomen. Ouderen die wonen in het buitengebied kunnen niet als vanzelfsprekend thuis blijven wonen bij een zorgvraag. En zogenoemde 'aandachtsgroepen' voor wie (weer) zelfstandig wonen extra moeilijkheden met zich meebrengen, zoals een inwoner met een psychische kwetsbaarheid die na verblijf in een beschermde woonomgeving weer zelfstandig gaat wonen, zullen ondanks problemen met personeelscapaciteit de juiste begeleiding moeten krijgen. Om in de toekomst ook voor deze inwoners een prettige woonomgeving te kunnen bieden, zullen we wonen, zorg en welzijn anders moeten organiseren. In deze visie geven we aan wat wij als regio gaan doen om dit te organiseren.

1.2 Proces

Er zijn verschillende stappen gezet om tot een regionaal gedragen visie te komen. De huidige situatie is in beeld gebracht door het inventariseren van bestaand beleid. Daarnaast is via een analyse de huisvestingsopgave wonen en zorg in beeld gebracht. Deze analyse is de onderlegger voor deze visie en is als bijlage toegevoegd aan dit document. Vervolgens zijn er verschillende werksessies met stakeholders uit de regio georganiseerd. Omdat de opgaven die op ons afkomen niet alleen de verantwoordelijkheid zijn van de gemeenten, maar juist van alle partijen wonen, zorg en welzijn samen, waren deze sessies erg belangrijk. Hiermee is een visie ontstaan die voor al deze partijen richtinggevend is. Ter inspiratie en om een beeld te geven van deze sessies zijn in dit document quotes opgenomen van diverse stakeholders. De inbreng die stakeholders tijdens deze sessies hebben gegeven is meegenomen in de visie en dient daarnaast als input voor de uitvoeringsprogramma's. Zowel regionaal als per gemeente wordt er samen met stakeholders een uitvoeringsprogramma opgesteld om te borgen dat deze visie wordt uitgevoerd.

1.3 Aandachtsgroepen

In het Rijksprogramma 'Een thuis voor iedereen' worden een aantal aandachtsgroepen genoemd voor gemeenten. Deze visie richt zich met name op de groepen met een zorg- of ondersteuningsvraag, te weten:

- Ouderen (65+)
- Mensen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuigelijke beperking of psychische kwetsbaarheid
- Uitstromers uit instellingen (maatschappelijke opvang, beschermd wonen, GGZ, Jeugdzorg, vrouwenopvang, detentie en forensische zorg)

Daarnaast noemt het Rijksprogramma ook groepen voor wie ondersteuning op een andere manier geregeld is:

- (dreigend) Dak- en thuislozen
  De opvang van deze groepen is primair belegd bij de centrumgemeente Leeuwarden. De meeste opvanglocaties zijn daardoor in Leeuwarden, maar ook daarbuiten zijn enkele locaties.
- Statushouders en mantelzorgers- of ontvangers
  Deze aandachtsgroepen worden meegenomen in de Fryske urgentieverordening (nog in ontwerp bij vaststelling van dit document).
- Woonwagenbewoners, arbeidsmigranten en studenten
  Woonwagenbewoners, arbeidsmigranten en studenten hebben een specifieke huisvestingsvraag, maar vaak in mindere mate een zorg- en ondersteuningsvraag. Deze aandachtsgroepen zijn daarom niet behandeld in deze visie op wonen, welzijn en zorg. De gemeenten hebben/ ontwikkelen zelf gemeentelijk beleid voor deze doelgroepen.

Naast al deze aandachtsgroepen zijn er ook nog 'regulier' woningzoekenden. Dit zijn bijvoorbeeld starters op de woningmarkt. Ook voor hen moeten er woningen beschikbaar zijn. In het volkshuisvestingsprogramma maken gemeenten een integrale afweging over de doelgroepen. In deze visie richten we ons op de eerstgenoemde groep, die naast een woonvraag ook een zorg- of ondersteuningsvraag heeft die niet op een andere manier geborgd is.

1.4 Leeswijzer

Deze visie is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 schetsen we de landelijke en provinciale kaders waar we rekening mee moeten houden. In hoofdstuk 3 beschrijven we vervolgens onze ambitie en beschrijven we de vier pijlers die absoluut nodig zijn om de ambitie te bereiken. In hoofdstuk 4 beschrijven we belemmeringen die de realisatie van de ambitie in de weg staan en ook de kansen die we zien. In hoofdstuk 5 volgt de visie van de regio: wat gaan we doen om de belemmeringen zo veel mogelijk weg te nemen, zodat we zo dicht mogelijk bij onze ambitie kunnen komen? Het kan daarbij zowel gaan om regionale als om lokale activiteiten; deze worden in uitvoeringsplannen verder uitgewerkt.

Schematisch is deze samenhang weergegeven op de volgende pagina.

Hst 3: Ambitie
Met deze visie willen we ervoor zorgen dat inwoners met een zorg- en ondersteuningsbehoefte fijn wonen in de regio Zuidoost Fryslân. Voor hen zijn passende woningen beschikbaar op een passende locatie met passende zorg en ondersteuning.
Hst 3: Welke onderdelen zijn van belang om de ambitie te bereiken?
Professionele zorg en ondersteuning
Informele zorg en ondersteuning
Passende woningvoorraad
Goede uitstroom-mogelijkheden aandachtsgroepen
Hst 4: Welke belemmeringen en kansen zijn er om de ambitie te bereiken?
Capaciteit zorg en ondersteuning onvoldoende
Mienskip staat onder druk
Woningvoorraad onvoldoende geschikt
Woningen en begeleiding aandachtsgroepen ontoereikend
Hst 5: Wat gaan we doen om ondanks de belemmeringen de ambitie te bereiken?
Regionaal: efficiency verhogen door clustering en verkaveling
Lokaal: ondersteunen initiatieven, investeren in welzijn
Lokaal: bestaande woningen aanpassen en geschikte woningen toevoegen
Lokaal: woningbouw-programmering + versterken ‘zachte landing’

2 Wat speelt er? Landelijke en provinciale kaders

Zoals in hoofdstuk 1 beschreven zijn er diverse ontwikkelingen die de toekomstige beschikbaarheid van wonen, zorg en welzijn in gevaar brengen. Zowel landelijk als provinciaal wordt dit gezien als een groot probleem en er is veel aandacht voor dit onderwerp. Er zijn daarom al verschillende kaders opgesteld om deze opgave richting de toekomst aan te pakken. In dit hoofdstuk beschrijven we deze kaders, die we niet los kunnen zien van de visie.

2.1 Ouderen

Ouderen zijn de grootste groep inwoners die naast een woonvraag ook een zorgvraag hebben. Bovendien worden we allemaal oud en vinden veel mensen dit daarom een belangrijk onderwerp. De overheid zet dan ook flink in om voor de ouderen in onze samenleving een fijne woonomgeving te creëren. Landelijk worden hier kaders voor gesteld in het programma Wonen en Zorg voor Ouderen (WOZO). Provinciaal zet het FrIZA zich met het Regioplan Fryslân in voor ouderen. Beide kaders worden hieronder besproken.

WOZO

Het programma ''Wonen en Zorg voor Ouderen'' van de Rijksoverheid heeft als hoofddoel ouderen in staat te stellen zo lang mogelijk comfortabel en gezond in hun eigen huis te blijven wonen. Dit gaat over een gezonde leefomgeving en om het beschermen en bevorderen van de gezondheid. Ook gaat dit over het ontwikkelen van voldoende geschikte ouderenwoningen als onderdeel van de bredere woningbouwopgave. Dit omvat drie verschillende typen woningen: nultredenwoningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen. Op nationaal niveau zijn er afspraken gemaakt om het aantal nultredenwoningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen te verhogen, met bijzondere aandacht voor dementievriendelijke ontwerpen. Dit nationale kader vormt de basis voor regionale uitwerking en uitvoering, waarbij overheden, corporaties, en zorgkantoren samenwerken om de regionale behoeften aan ouderenhuisvesting vast te stellen. Deze inspanning is onderdeel van een bredere strategie om een huis te bieden aan iedereen, inclusief aandachtsgroepen en ouderen.

Het Programma Wonen en Zorg voor Ouderen laat zien dat er landelijk een opgave ligt voor het toevoegen van 290.000 woningen voor ouderen (als onderdeel van de geplande 900.000 nieuwe woningen). Kanttekening bij deze cijfers is dat een deel van de woningen voor ouderen ook door het

transformeren van de bestaande voorraad gerealiseerd kan worden. Hierdoor blijft er in de toe te voegen 900.000 woningen meer ruimte over voor variatie en andere doelgroepen. Met woningcorporaties is in de Nationale Prestatieafspraken (NPA) landelijk de afspraak gemaakt dat zij zich inzetten voor de bouw van 40.000 geclusterde woningen en 20.000 zorggeschikte woningen in de sociale huur. Dit betreft 50% van de totale opgave.

Nultredenwoningen zijn woningen die geschikt zijn voor ouderen of andere zorgvragers met een (lichte) lichamelijke beperking. De woning is zowel intern als extern toegankelijk. Dat houdt in dat je de woning kunt bereiken zonder trap te lopen (extern toegankelijk) en dat keuken, badkamer, toilet en minimaal 1 slaapkamer zonder trappen te bereiken zijn (intern toegankelijk).
Bij **geclusterd wonen** gaat het om woningen die deel uitmaken van een complex of groep van minimaal 12 woningen die speciaal bestemd zijn voor ouderen. De woningen zijn levensloopgeschikt (ze voldoen aan dezelfde kenmerken als nultredenwoningen). De inrichting van het complex is bij voorkeur dementievriendelijk en gericht op sociaal contact en gemeenschapsgevoel. Er is een ontmoetingsruimte inpandig of op maximaal 100 meter lopen afstand.
Zorggeschikte woningen zijn zelfstandige woningen in een geclusterde woonvorm die zo ingericht zijn dat hier goed verpleegzorg geleverd kan worden. Zorggeschikte woningen gelden als alternatief voor traditionele verpleeghuisplekken. Ze zijn rolstoel- of rollatorgeschikt, hetgeen blijkt uit voldoende ruimte bij de entree, in de toiletruimte en in de badkamer. Ze kunnen onderdeel zijn van een complex waar alle bewoners gebruik maken van Wlz-zorg (bijvoorbeeld traditionele verpleeghuisplekken of een kleine kleinschalige woonvorm voor mensen met dementie), maar ook van een geclusterde woonvorm waar ook mensen zonder Wlz-indicatie wonen.

In 2022 heeft het Rijk deze landelijke opgave vertaald naar een indicatieve opgave per gemeente. Voor de regio Zuidoost Fryslân ziet het Rijk als de totale opgave 520 zorggeschikte woningen, 800 geclusterde woningen en 1.200 nultredenwoningen.

Regioplan Fryslân - FrIZA (Versterken sociale basis en ouder worden)
Het Integraal Zorgakkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en partijen in de zorg en ondersteuning hebben afspraken gemaakt om dit te bereiken. Onderdeel hiervan is het regioplan. Hierin stellen regionale zorgpartijen vast wat de belangrijkste opgaven zijn en staan er afspraken in hoe deze opgaven opgepakt worden. Het Fries Integraal Zorgakkoord (FrIZA) definieert in haar regioplan een aantal activiteiten om haar inwoners gezond ouder te laten worden in een samenleving waarin zij gewaardeerd worden als belangrijke groep.
1. Inzetten op samenredzaamheid, preventie, vitaliteit en anticiperen op het ouder worden.
2. Bevorderen eigen regie van ouderen.
3. Een integrale aanpak tussen wonen, welzijn en zorg met als uitgangspunt: thuis, tenzij.
4. Sterke zorgcoördinatie en samenwerking tussen alle ketenpartners.
5. Binden, boeien en behouden van tevreden professionals.

Betekenis voor de visie
In de regio beschouwen we de opgave ouderenhuisvesting van het Rijk als indicatief. De door ons zelf uitgevoerde woonzorganalyse geeft een beter en scherper beeld van de regionale opgave.
Met het FrIZA is een nauwe afstemming; de thema's overlappen sterk met deze visie. Het provinciale verhaal kiest in sommige gevallen een hoger abstractieniveau, we werken dit in de regio nader uit.

2.2 Aandachtsgroepen

Naast ouderen zijn er nog veel andere mensen die naast een woning ook behoefte hebben aan zorg en ondersteuning. Dit zijn de groepen zoals geïntroduceerd in hoofdstuk 1. Het gaat om veel verschillende, soms erg kleine, groepen inwoners. Ze zijn niet op een uniforme manier te benaderen en dat maakt aandachtsgroepen complex. Er zijn daarom, vooral op provinciaal niveau, veel kaders om rekening mee te houden. We bespreken deze in deze paragraaf.

Programma 'Een thuis voor iedereen'

Steeds meer mensen hebben moeite met het vinden van een passende woning. Maar voor sommige mensen is het nóg moeilijker om een woning te vinden. Naast onderdak hebben zij ook behoefte aan zorg en ondersteuning. Dit zijn bijvoorbeeld daklozen en uitstromers uit intramurale instellingen. In het programma 'Een thuis voor iedereen' worden mensen met een behoefte aan zorg en ondersteuning aandachtsgroepen genoemd. Door de schaarste aan betaalbare woningen concurreren deze groepen met reguliere woningzoekenden, waardoor mensen op de wachtlijst in de knel komen en de leefbaarheid en het draagvlak in de regio in gevaar zijn. Ook de benodigde zorg en ondersteuning komt onvoldoende tot stand. Dit zorgt soms voor terughoudendheid bij gemeenten. Zij ervaren tekorten bij de uitvoering van taken als jeugdzorg en Wmo en de druk hierop kan groter worden door de huisvesting van aandachtsgroepen. Daarnaast zijn zij terughoudend vanwege het behouden van de draagkracht van de buurt. Het programma 'Een thuis voor iedereen' heeft daarom als doel te zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen, met een evenwichtige verdeling over gemeenten en met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding.

Regioplan beschermd wonen

Sinds 2015 is de taak van beschermd wonen een taak van alle gemeenten en niet alleen van de centrumgemeenten. Daarnaast is het rapport "Van beschermd wonen naar beschermd thuis" in 2015 verschenen. Dit is een rapport van de commissie Dannenberg waarin een toekomstvisie op beschermd wonen is uitgewerkt. De visie beschrijft de behoefte aan een verschuiving naar meer ambulante vormen van ondersteuning waarbij meer focus is op netwerken in de wijk en ondersteuning bij mensen thuis.
In 2017 is daarom een Fryske visie op beschermd wonen vastgelegd. Gemeenten stellen daarin dat zij voor de uitdaging staan om een verschuiving vanuit intramurale voorzieningen te bewerkstellingen naar 'nieuwe vormen' van ondersteuning thuis, in de eigen woonomgeving. Daarbij moet steeds aandacht zijn voor het bieden van ondersteuning die aansluit bij de zorgbehoefte van de inwoner, die doelmatig en van goede kwaliteit is. Hierbij gelden drie uitgangspunten.

Uitgangspunt 1: we volgen de ondersteuningsbehoefte van de cliënt
Uitgangspunt 2: Lokale ondersteuning, tenzij. Het gaat daarbij om:

- Voorkomen dat iemand in de opvang komt of verblijf in een beschermde woonvorm nodig heeft.
- Voorkomen dat zwaardere vormen van zorg moeten worden ingezet.
- Voorkomen van terugval na uitstroom uit de opvang of een beschermde woonvorm.

Uitgangspunt 3: Voldoende beschikbaarheid van hoogwaardige specialistische voorzieningen.

Uitstroomconvenant Fryslân

In Fryslân werken gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders samen aan een zachte landing van mensen die uit beschermd wonen of een opvangvoorziening kunnen stromen. Dit sluit aan bij het landelijke

actieprogramma Weer Thuis. Partijen werken samen aan een maatschappelijk herstel en het vergroten van de participatiemogelijkheden van deze groep uitstromers. Dit hebben zij vastgelegd in het Uitstroomconvenant Fryslân 2022. De doelstelling is het bieden van huisvesting en passende ondersteuning aan de mensen voor wie zelfredzaamheid niet vanzelf gaat. Dit convenant moet ertoe leiden dat uitstroom in Fryslân daadwerkelijk een zachte landing is.

In het convenant zijn allerlei afspraken gemaakt om dit te bewerkstellingen. Zo is het principe “instroom=uitstroom” beschreven. Hierbij is het uitgangspunt dat uitstromers weer gaan wonen in de gemeente van herkomst, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om dit juist niet te doen (bijvoorbeeld niet terugkeren naar de oude omgeving als daar de bron van de problemen liggen die tot instroom hebben geleid). Ook zijn er afspraken gemaakt over het Transferpunt. Dit Transferpunt faciliteert en monitort de uitstroom uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Door te bemiddelen wanneer mensen niet op eigen kracht een woning kunnen vinden, blijven mensen niet langer dan nodig in een intramurale instelling wonen.

Fryske urgentieverordening

In het kader van de regionale woonzorgvisie in Zuidoost Fryslân doet zich momenteel een belangrijke ontwikkeling voor rondom de Fryske urgentieverordening. De gemeenten in Fryslân hebben samenwerking gezocht om te komen tot een Fryske urgentieverordening. Zij lopen hiermee vooruit op de voorgenomen Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) waarin alle gemeenten verplicht zijn een urgentieverordening vast te stellen.
De verordening borgt dat bij woningtoewijzing wettelijk bepaalde aandachtsgroepen voorrang krijgen bij de toewijzing van woningen. Dit moet ervoor zorgen dat juist de kwetsbare groepen nergens tussen de wal en het schip vallen. Bovendien is dit een instrument om alle gemeenten hun eerlijke bijdrage te laten leveren aan de huisvesting van deze mensen; de zogenoemde “fair share”.

Betekenis voor de visie

De uitgangspunten en werkwijze van de urgentieverordening en de onderlinge afspraken sluiten goed aan bij de regionale visie. Zuidoost Fryslân sluit aan bij de provinciaal gemaakte afspraken. In de lokale uitvoeringsagenda’s geven we nader vorm aan wat er nodig is om de uitstroom goed te laten verlopen.

3 Onze ambitie

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven speelt er zowel landelijk als in Fryslân veel op het gebied van wonen, zorg en welzijn. En ook in Zuidoost Fryslân zijn we hier volop mee bezig en hebben we een duidelijke ambitie die wij nastreven:

Met deze visie willen we ervoor zorgen dat inwoners met een zorg- en ondersteuningsbehoefte fijn wonen in de regio Zuidoost Fryslân. Voor hen zijn passende woningen beschikbaar op een passende locatie met passende zorg en ondersteuning.

Wij zien vier pijlers die van belang zijn om inwoners met een zorgbehoefte fijn te kunnen laten wonen. Allereerst is dat een **passende woningvoorraad** in een passende woonomgeving. Hieronder verstaan we een woningaanbod dat aansluit bij de behoefte, zodat inwoners tevredenheid ervaren in plaats van beperkt worden in hun woning. Bijvoorbeeld doordat een inwoner met een mobiliteitsbeperking de belangrijkste vertrekken zonder traplopen kan bereiken of doordat de woning nabij voorzieningen ligt waardoor contact maken met buurtgenoten makkelijker is. Maar ook in kwantitatieve zin moet de woningvoorraad aansluiten op de behoefte. Elk huishouden moet de mogelijkheid hebben op een passende woonruimte. Dit is onder andere belangrijk voor goede **uitstroommogelijkheden voor aandachtsgroepen**. Na een verblijf in een intramurale voorziening kunnen sommigen weer zelfstandig wonen. Hiervoor is het van belang dat er voldoende (betaalbare) woningen beschikbaar zijn. Ouderen en aandachtsgroepen hebben naast een passende woning vaak een aanvullende behoefte aan **professionele zorg en ondersteuning**. Bij uitstromers uit intramurale voorzieningen kan dit gaan om hulp bij het zelfstandig wonen en onderdeel zijn van de gemeenschap. Bij ouderen gaat dit bijvoorbeeld over het ontvangen van thuiszorg of revalidatiehulp na een operatie. Deels is dit specialistische zorg die het beste door een professional geleverd kan worden. Daarnaast is **informele zorg en ondersteuning** belangrijk om de druk op professionals te verlichten en bovendien het gemeenschapsgevoel te versterken, wat kan bijdragen aan het welzijn van inwoners.

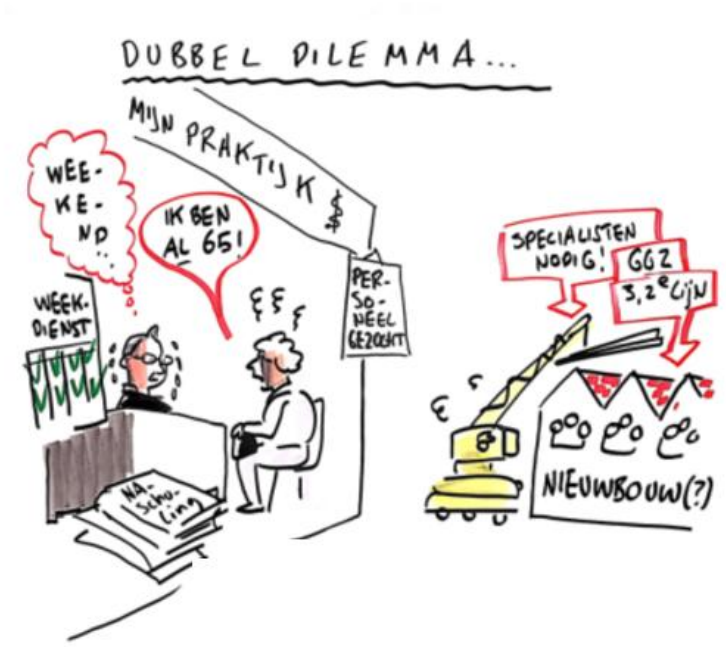
Om deze ambitie te bereiken zien wij zowel belemmeringen als kansen. Deze bespreken we in het volgende hoofdstuk.

4 Belemmeringen en kansen

In dit hoofdstuk bespreken we belemmeringen en kansen om de ambitie te bereiken. We doen dit aan de hand van de vier pijlers die in het vorige hoofdstuk zijn besproken als essentieel voor het bereiken van de ambitie. Wat staat ons in de weg voor het bereiken van de ambitie? En wat kan ons juist helpen bij het bereiken van de ambitie?

4.1 Capaciteit zorg en ondersteuning onvoldoende

Op dit moment werkt 1 op de 7 mensen in Nederland in de zorg. In Fryslân is dat zelfs bijna 1 op de 5. Als we de zorg niet anders inrichten zal vanwege de vergrijzing een nog groter aandeel zorgmedewerkers nodig zijn. Dat is niet realistisch; op dit moment is er al een groot tekort aan personeel in de zorg. In de provincie Fryslân is dat een tekort van ongeveer 2.000 werknemers. Doordat er sprake is van dubbele vergrijzing en ontgroening is de verwachting dat dit tekort oploopt en er in 2032 al een tekort is van ongeveer 6.000 werknemers[1]. Overigens is het beter om niet te spreken van een 'tekort' (dit suggereert dat het terug aangevuld dient te worden), maar van een structurele afname van de beschikbare capaciteit van zorgpersoneel. Deze afname van beschikbaar personeel is iets waar we structureel rekening mee moeten houden en waar we mee moeten leren werken. We zullen zorg en ondersteuning dus anders moeten organiseren dan nu om ervoor te zorgen dat basisvoorzieningen zoals de huisarts voor iedereen toegankelijk blijven. Een kans die wij hiervoor zien is het benutten van de instroom van nieuwkomers. Zij komen naar Nederland om een nieuw leven op te bouwen en bieden arbeidspotentieel. Op dit moment wordt daar nog onvoldoende gebruik van gemaakt.

Naast de dalende capaciteit van beschikbaar personeel staat ook de toekomstige betaalbaarheid van zorg onder druk. Door de vergrijzing zijn er naar verhouding steeds meer ouderen. Ouderen hebben over het algemeen hogere zorgkosten dan jongere mensen. Doordat het aandeel ouderen groeit hebben we daarom ook een steeds hoger aandeel zorgkosten per inwoner[2]. Om deze stijging te drukken is er landelijk een stop gezet op de uitbreiding van verpleeghuisplekken. In plaats daarvan zal de capaciteit voor verpleegzorg uitbreiden. Hierbij wordt zware zorg, die op dit moment in een verpleeghuis gegeven wordt, in de thuissituatie geleverd. Omdat een verpleegzorgplek

[1] Bron: Regioplan FrIZA en Regiobeeld Fryslân 2023.

[2] Bron: gesprekken met zorgorganisaties en CPB.

(afhankelijk van de zwaarte van de zorgvraag) goedkoper kan zijn dan een verpleeghuisplek kan de stop op uitbreiding van verpleeghuisplekken de groei van zorgkosten beperken[3]. Wel betekent dit dat zorgpersoneel naar de cliënt toe moet en te maken heeft met meer reistijd. In combinatie met minder personeelscapaciteit vraagt dit om een andere werkwijze en samenwerking tussen alle betrokken partijen. Samenwerking zien we in de regio op verschillende plekken al ontstaan. Er zijn korte lijntjes en partijen zijn niet bang om het eerlijke gesprek te voeren. Dat is een goed vertrekpunt om de samenwerking verder uit te bouwen en toe te werken naar een nieuwe manier van zorg en ondersteuning leveren.

4.2 Mienskip staat onder druk

Het langer zelfstandig thuis wonen van mensen met een zorgvraag en minder personeelscapaciteit in de zorgsector vraagt om een sterke zelfredzaamheid. Maar ook het belang van de Mienskip wordt groter. Hiermee bedoelen wij dat er onderlinge verbondenheid tussen inwoners is, waarbij inwoners elkaar ontmoeten, samenwerken, elkaar ondersteunen en verantwoordelijkheid nemen om als gemeenschap samenredzaam te zijn.

Om in de toekomst professionele zorg te kunnen leveren aan degenen die dat echt nodig hebben, zullen we vaker een beroep moeten doen op informele zorg en ondersteuning. Sommige zorg kan alleen door professionals geleverd worden, maar bepaalde zaken kunnen ook door het informele netwerk opgevangen worden. Mantelzorg wordt daarin steeds belangrijker. Op dit moment is het nog zo dat veel ouderen zorg ontvangen van hun kinderen wanneer zij een zorgvraag hebben. In de meeste gevallen zijn deze ouderen dan 85+ en hun kinderen tussen de 50 en 64 jaar oud. Het mantelzorgpotentieel werd daarom altijd berekend door het aantal mensen in leeftijdsklasse 50-64 jaar te relateren aan het aantal mensen van 85 jaar en ouder. In de toekomst zal de groep inwoners 50- t/m 64-jarigen krimpen en het aantal 85+'ers sterk toenemen. Het volledig terugvallen op je eigen kinderen bij een zorgvraag wordt dan ook minder vanzelfsprekend. Wel is er veel potentie in de groep ouderen van 65 tot 75 jaar, een relatief vitale groep. Ook zien we in de kleine dorpen van Zuidoost Fryslân veel hechte gemeenschappen waar de Mienskip sterk is en waar mensen elkaar helpen.

Om de Mienskip in zijn kracht te zetten moeten we de zorg- en ondersteuningsstructuur kritisch bekijken. We zien her en der een sterk ontwikkelde 'zorgreflex', waarbij zorgpersoneel automatisch zaken overneemt die iemand (of zijn/haar omgeving) dikwijls ook zelf kan oppakken en juist ruimte bieden aan de gemeenschap om zelf zaken op te pakken. Zo kunnen er algemene openbaar toegankelijke voorzieningen ontstaan in plaats van individuele zorg en ondersteuning.

4.3 Woningvoorraad onvoldoende geschikt

De landelijke overheid zet in op de beweging dat mensen langer thuis blijven wonen. Dit geldt voor ouderen, maar ook voor inwoners met bijvoorbeeld een verstandelijke beperking of GGZ-problematiek. Uitbreiding van woonzorginstellingen wordt zoveel mogelijk beperkt. We moeten er daarom rekening mee houden dat er in de toekomst steeds meer inwoners met een hoge zorgvraag niet in een instelling terecht kunnen. Deze mensen blijven in de wijk wonen waar ze al langer wonen en ontvangen thuis zorg en ondersteuning. Dit vraagt om een woning waarin zware zorg geleverd kan worden; een zorggeschikte woning. Uit de analyse (zie bijlage) blijkt dat het huidige aanbod

[3] Bron: Platform31.

aan nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen niet aan de toekomstige vraag voldoet. De regio heeft voor deze woningtypen een uitbreidingsopgave. Deze uitbreidingsopgave is het grootst in de koopsector. Maar ook voor het sociale huursegment zijn er verschillende uitdagingen:

- Uit de woonzorganalyse blijkt dat er al veel geclusterde sociale huurwoningen zijn. Maar kwalitatief ligt hier een opgave. Een deel van het huidige aanbod is verouderd en daardoor onvoldoende aantrekkelijk voor ouderen.
- Er is behoefte aan nieuwe moderne concepten van geclusterd wonen. Voor geclusterde woonvormen is het van belang dat er een ontmoetingsplek nabij is. Niet alle geclusterde sociale huurwoningen hebben op dit moment een ontmoetingsruimte (nabij).
- Een deel van de geclusterde woningen voor ouderen wordt niet bewoond door de doelgroep. Dit is in sommige gevallen bewust toegewezen door corporaties vanwege beperkte interesse vanuit ouderen. Waarschijnlijk is er hierdoor voor de corporaties toch nog een opgave om geclusterde woningen toe te voegen. De kwaliteit van de bestaande sociale voorraad moet op dit punt nader in kaart gebracht worden.

Een kans in Zuidoost Fryslân is de beschikbare ruimte voor uitbreiding. Voor meer vitalere doelgroepen zijn er daarnaast mogelijk kansen voor vastgoedtransformatie doordat er grote oude boerderijen beschikbaar komen, soms ook in de nabijheid van bestaande kernen. De inzet van oude boerderijen voor vastgoedtransformatie vereist maatwerk en is afhankelijk van lokaal en provinciaal beleid.

Naast een passende woning is ook een gezonde leefomgeving die uitnodigt tot beweging van belang voor de zelfredzaamheid van thuiswonenden. Denk hierbij aan het verbreden van voetpaden of het weghalen van drempels. Dit terwijl het voorzieningenniveau en de bereikbaarheid per openbaar vervoer in delen van de regio juist verslechtert en met name in de kleine kernen soms weinig voorzieningen nabij zijn.

4.4 Woningen en begeleiding aandachtsgroepen ontoereikend

Mensen die behoren tot een van de aandachtsgroepen wonen op twee manieren. Er is een groep die in een intramurale voorziening woont. In Zuidoost Fryslân is het aanbod daaraan groot genoeg en ligt er hier niet direct een grote opgave voor het toevoegen hiervan, omdat de groep die hier behoefte aan heeft richting de toekomst niet sterk groeit (zoals bij ouderen wel het geval is). Daarnaast zijn er mensen die wel tot de aandachtsgroepen behoren, maar zelfstandig wonen of na een intramuraal verblijf weer zelfstandig gaan wonen. Het programma ‘Een thuis voor iedereen’ stelt voor deze laatste groep een aantal doelen waar voor Zuidoost Fryslân wél een opgave ligt.
Aandachtsgroepen hebben vaak slechts budget voor een sociale huurwoning onder de eerste aftoppingsgrens[4]. Het gaat daarom met name om de goedkoopste sociale huurwoningen. Wat we juist zien is dat de mutatiegraad van dit type woning de laatste jaren daalt. Dit betekent dat er steeds minder woningen vrijkomen voor een nieuwe huurder. Uitstromen uit intramurale voorzieningen wordt hierdoor lastiger. Daarnaast heeft dit ook effect op regulier woningzoekenden in het goedkope segment. Wanneer aandachtsgroepen met voorrang beroep kunnen doen op deze woningen, worden de kansen op het vinden van een goedkope woningen voor regulier woningzoekenden juist kleiner.

[4] In 2025 is dit een maximale huurprijs van €682,96.

Ook zien we dat de draagkracht van complexen of wijken onder druk kan komen te staan doordat er veel mensen wonen die tot de aandachtsgroepen behoren. Zoals hierboven genoemd zijn aandachtsgroepen vaak aangewezen op de goedkope sociale huurwoningen. Het komt vaak voor dat dit type woningen bij elkaar geclusterd zijn. Wanneer een complex of wijk daardoor onevenredig veel aandachtsgroepen huisvest, kan dit de leefbaarheid onder druk zetten wanneer deze inwoners niet goed begeleid worden. Ook de begeleiding van uitstromers uit intramurale voorzieningen kan tot problemen leiden. Deze begeleiding staat onder druk, door personeelskrapte, onduidelijke afspraken over de financiering, maar ook door de vrijwilligheid van de uitstromer zelf. De uitstromer ontvangt daardoor niet altijd de benodigde begeleiding wat ervoor zorgt dat er geen ‘zachte landing’ voor de uitstromer en buurtgenoten is.

Het derde aandachtspunt uit het programma ‘een thuis voor iedereen’ is het bieden van de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding. Voor alle aandachtsgroepen vraagt dit om iets anders. Uit de analyse (zie bijlage) blijkt dat dit jaarlijks voor sommige groepen om minder dan 5 personen per gemeente gaat. Vanuit de Fryske urgentieverordening is het uitgangspunt dat iedere gemeente zijn ‘fair share’ oppakt. Echter vraagt kennis van alle aandachtsgroepen veel capaciteit van een gemeente die niet altijd beschikbaar is.

5 De visie van Zuidoost Fryslân

Het vorige hoofdstuk laat zien dat er belemmeringen zijn om de gestelde ambitie te bereiken. Demografische veranderingen zorgen voor minder beschikbaarheid van personeel in de zorg en drukt op mantelzorgverleners. Maar ook de betaalbaarheid van zorg en voldoende woningen voor zorgbehoevenden zijn knelpunten. Deze knelpunten zijn niet nieuw, maar de urgentie wordt nu zo groot dat er echt actie ondernomen moet worden. Ook zijn er kansen. Door slim gebruik te maken van domotica en andere technologische oplossingen kan een deel van het personeelsprobleem worden opgevangen. We geloven daarnaast in preventie door aandacht en zorg voor elkaar en streven naar een samenleving waarin inwoners naar elkaar omkijken en bijdragen aan het eigen en andermans welzijn. Alle zorg en ondersteuning die door inwoners zelf wordt opgevangen, is een verlichting van de druk op professionele zorgorganisaties. We spreken inwoners daarom aan op hun eigen verantwoordelijkheid. Niet alleen verantwoordelijkheid om eigen zaken goed te regelen, maar zeker ook verantwoordelijkheid om een ander te helpen wanneer dat nodig is. Ofwel: samenleven = samendoen. Zo'n samenleving ontstaat niet vanzelf, daar moeten we met elkaar hard aan werken. De inzet van het informele netwerk en de Mienskip, ondersteund door welzijnswerk, is daarbij essentieel om professionele zorg beschikbaar te houden voor wie dat echt nodig hebben. Dit hoofdstuk beschrijft de visie van Zuidoost Fryslân om hier gezamenlijk naartoe te werken.

5.1 Versterken van de Mienskip

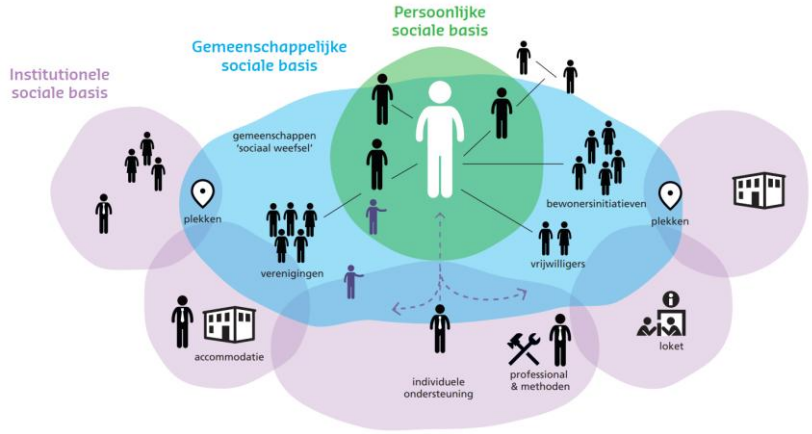
Wij geloven dat de transformatie van zorg naar gezondheid en welzijn mogelijk is door te investeren in een sterke sociale basis; de Mienskip. Dit is het directe netwerk van een inwoner en alle ondersteuning die we daar kunnen bieden om de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie te vergroten[5]. We leggen hieronder uit hoe we dit doen.

"Je zorgt -met elkaar- voor de oudere versie van jezelf."

Versterken van de sociale basis

Door een sterke sociale basis zijn inwoners minder afhankelijk van formele zorg en worden zij meer gesteund door informele netwerken en toegankelijkheid tot sociale voorzieningen. Onder het brede thema 'versterken sociale basis' vallen veel verschillende interventies gericht op preventie, welzijn, ontmoeting en het stimuleren van zelf- en samenredzaamheid. Dit verlaagt de werkdruk op zorgmedewerkers waardoor zij zich kunnen richten op de levering van professionele zorg. We zetten in op onderstaande doelen, die ook in het FrIZA op deze wijzen vorm krijgen.

[5] Bron: Regioplan FrIZA.

Bron: Movisie.

1. Inwoners lossen zo veel mogelijk zelfstandig hun problemen op met hulp van netwerken.

Om inwoners daarbij te ondersteunen versterken we hun zelf- en samenredzaamheid en tegelijk hun bewustwording door in te zetten op het ontwikkelen van vaardigheden en kennis (o.a. positieve gezondheid) en toegang tot basisvoorzieningen te faciliteren. De basisvoorziening voor ontmoeten is hierbij het meest van belang. Door middel van ontmoeten behouden of breiden inwoners hun netwerk uit. Daarnaast is toegang tot ontmoeten belangrijk voor het tegengaan van eenzaamheid. Basisvoorzieningen als de huisarts, supermarkt en apotheek moeten daarnaast goed bereikbaar zijn, omdat dit belangrijk is voor de zelfredzaamheid van inwoners.

2. Inwoners ondersteunen elkaar in informele netwerken binnen gemeenschappen zoals buurtverenigingen, clubs en inwonersinitiatieven.

Om de gemeenschapszin te vergroten is ontmoeting cruciaal. Inwoners met een zorgvraag blijven langer zelfstandig wonen. Doordat zij vaak minder mobiel zijn ligt eenzaamheid op de loer. Om dit te voorkomen stimuleren en faciliteren we ontmoeting. We zetten in op dorpshuizen en het verenigingsleven om mensen te stimuleren een netwerk op te bouwen. Op de meeste plekken in de regio zijn er voldoende ruimten beschikbaar, maar moeten die soms nog wel breder toegankelijk gemaakt worden (“Gooi de deuren open”). De mate waarin lokale gemeenschappen nu actief zijn loopt sterk uiteen. Toch zetten we in op het vergroten van de samenredzaamheid in álle dorpen. We doen dit door

Goed voorbeeld doet volgen…

Een mooi voorbeeld van een burgerinitiatief is stichting Wel-zijn op Dorpse Schaal. Dit is een vrijwilligersinitiatief dat zich inzet voor het wel-zijn van het dorp Oldeberkoop en haar directe omgeving. Ze willen zelfredzaamheid en participatie van alle doelgroepen in Oldeberkoop vergroten door sociale voorzieningen aan te bieden. Ook willen ze vitaliteit en verbondenheid versterken. Zo bieden ze bijvoorbeeld activiteiten voor senioren aan waarbij zij ook van een warme maaltijd worden voorzien, maar de stichting doet ook huisbezoeken om de huisarts te ondersteunen waar dat kan.

De kracht van bewustwording en informatievoorziening komt in dit voorbeeld sterk naar voren. In de startfase van het initiatief was het bereik kleiner en waren sommige doelgroepen helemaal niet in beeld. Door langs de deuren te gaan, mensen aan te spreken en goed te informeren over georganiseerde activiteiten zijn ze in contact gekomen met een grotere groep inwoners.

De stichting is uitgegroeid tot een succes en erg waardevol voor de gemeenschap. Voor continuïteit is samenwerking tussen de stichting, gemeente en zorgpartijen belangrijk. De kunst is om de vrijwilligers zo weinig mogelijk bezig te laten zijn met randzaken als financiering en management, zodat ze zich zoveel mogelijk in kunnen zetten voor welzijn en ondersteuning.

informele netwerken te versterken en aan te sluiten op bestaande initiatieven en nieuwe lokale initiatieven vanuit de burger aan te moedigen, bijvoorbeeld door de inzet van dorpsondersteuners en opbouwwerkers, die het opzetten van een interessante programmering van activiteiten in de ontmoetingsruimten in de aanloopperiode kan stimuleren en begeleiden (zonder alles over te nemen). Op deze manier geven we inwoners eigenaarschap over hun eigen wijk of buurt.

3. Formele zorg- en welzijnsorganisaties bieden ondersteuning wanneer inwoners extra hulp nodig hebben, naast de informele zorg van hun netwerk.

We zetten sterker in op ondersteuning uit het voorliggend veld om zo de druk op de formele zorg te ontlasten. Een heel concreet voorbeeld hiervan is valpreventie. Dit kan het aantal valincidenten verminderen en daardoor beroep op zorg voorkomen. Een ander voorbeeld is Welzijn op Recept. Dit concept heeft als doel het zorggebruik in de eerstelijnszorg te verminderen door zich te concentreren op het bevorderen van het welzijn van de patiënt. In plaats van medicatie voor te schrijven, stuurt de huisarts deze patiënt door naar bijvoorbeeld een welzijnscoach. Stress of eenzaamheid worden hierbij erkend als veroorzakers van lichamelijke en mentale klachten.

"Pas op voor de professional."

Om deze beweging tot stand te brengen is een verandering in taakopvatting en dienstverlenende houding nodig, die deels ook al gaande is en waarvan in de regio al goede voorbeelden te vinden zijn. In plaats van het overnemen van de zorgvraag ('zorgreflex') moeten we toe naar een situatie waarbij professionals de zorgvraag faciliteren en ondersteunen. Door eerst te kijken wat de inwoner en zijn/haar omgeving zelf kan doen wordt de potentie van de Mienskip optimaler benut. Dit vraagt om goede afstemming tussen zorg, welzijn en informeel netwerk over de rol- en taakverdeling. Maar ook om het loslaten en overdragen van verantwoordelijkheden. Zorgprofessionals ervaren in de praktijk ook dat zij niet voldoende capaciteit hebben om alle zorg op zich te nemen en voelen de urgentie van het loslaten. Ondanks dat dit niet altijd in de natuur van zorgpersoneel zit, komt deze beweging daarom al wel op gang.

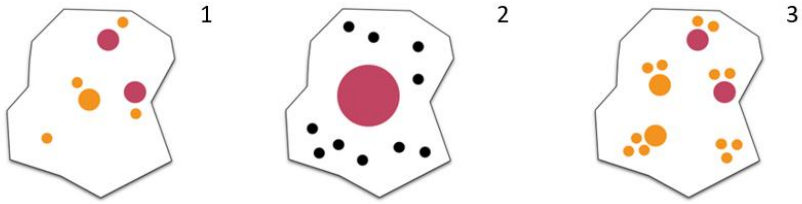

Aanpak op basis van lokale behoefte

Sociale cohesie bepaalt het levensbestaan van een dorp. Met name in kleine dorpen met weinig voorzieningen zijn ouderen met een mobiliteitsbeperking minder zelfredzaam. Ze kunnen bijvoorbeeld niet zelf naar de supermarkt of huisarts, omdat ze geen rijbewijs meer hebben en de voorziening niet op loopafstand bereikbaar is. Afhankelijkheid van elkaar is in kleine dorpen groot en de Mienskip is belangrijk. Hoe dit het best georganiseerd kan worden ligt aan het karakter van het dorp. We achterhalen daarom de kracht van het dorp en haar inwoners. Met welzijnswerk investeren we in, en bouwen we verder

op hetgeen wat er al is. Een centrale rol hiervoor ligt bij wijkmanagers, opbouwwerkers, sociaal makelaars, buurtteams en dorpsondersteuners. Bijvoorbeeld bij het opzetten van voorzorgcirkels, waarbij een groep inwoners afspreekt elkaar te helpen en ondersteunen bij hand- en spandiensten.

We vertellen het eerlijke verhaal

Om betrokkenheid en gemeenschapszin te vergroten, is het essentieel dat inwoners zich bewust zijn van de urgentie. We zetten daarom in op het creëren van bewustwording. In onze samenleving moeten we erkennen dat de levering van professionele zorg en ondersteuning in de toekomst nog meer onder druk zal komen staan en we steeds meer voor elkaar moeten zorgen.

In de huidige situatie (1) staan verpleeghuizen verspreid over de gemeenten en op enkele plekken zijn geclusterde woonvormen. Het leveren van Wlz-zorg in de thuissituatie komt nog relatief weinig voor. Maar wanneer we niks doen (plaatje 2) zal de zorgvraag tussen 2020 en 2040 verdubbelen, terwijl de capaciteit aan verpleeghuizen niet mag groeien. Door personeelskrapte kan waarschijnlijk onvoldoende aan de groeiende zorgvraag worden voldaan. In verband met efficiënte personeelsinzet verwachten we dat verpleegzorg alleen te ontvangen zal zijn op een paar geconcentreerde plekken. Ouderen zijn daarvoor genoodzaakt om te vertrekken uit hun (sociale) omgeving. Bij het overbrengen van de boodschap zijn we realistisch over beperkingen, maar tegelijkertijd positief over wat inwoners kunnen bereiken. We geloven in onze toekomstvisie (3) waarbij welzijn, ontmoeten en zorgen voor elkaar de basis zijn en daarmee organiseren dat ouderen langer in hun sociale context kunnen blijven wonen. Door geclusterde woonvormen die verspreid over de gemeente staan, wordt het langer thuis wonen nog langer gefaciliteerd. Ook voor mensen met een intensieve zorgvraag (Wlz). Verpleeghuizen zullen waarschijnlijk iets minder schaal hebben ten opzichte van nu en op minder plaatsen te vinden zijn. De spreiding van geclusterd wonen vinden we belangrijker dan die van verpleeghuizen, zodat zoveel mogelijk ouderen in hun sociale context kunnen blijven wonen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat de maakbaarheid van de samenleving beperkt is. Daarom evalueren wij tijdig de beleidsuitgangspunten en sturen deze waar nodig bij.

5.2 Toekomstbestendig woonzorglandschap

Zoals in bovenstaande paragraaf benoemd nemen we welzijn als de basis. Mienskip kan de zorg fors ontlasten, maar is tegelijkertijd geen alternatief wanneer professionele zorg écht nodig is. Om te voorkomen dan inwoners niet de zorg en ondersteuning kunnen krijgen die ze nodig hebben moeten we daarom naast Mienskip ook inzetten op transformatie van het woonzorglandschap.

Samenwerking

Het efficiënter inrichten van het zorglandschap vraagt om domeinoverstijgende samenwerking tussen alle betrokken partijen. Zorg-, ondersteuning-, wonen- en welzijnspartijen, maar ook de hulpbehoevenden en hun families werken daarbij samen aan efficiënte zorglevering die zich uitstrekt over de domeinen, financieringscategorieën (Wlz, Wmo, Zvw) en zorgwetten heen. Dit is belangrijk, omdat oplossingen ook vragen om goede onderlinge afstemming tussen de betrokken partijen. Op deze manier zorgen we ervoor

dat de juiste zorg, op de juiste plek en door de juiste zorgprofessional wordt geleverd. Door direct met anderen te schakelen en zaken gezamenlijk op te pakken voorkomen we daarnaast dubbel werk.

Het Regioplan Heerenveen en omgeving is een bestaande domeinoverstijgend samenwerkingsverband van partijen uit de regio. Vanuit een gezamenlijke visie werken zij aan een toegankelijke, toekomstbestendige ondersteuning en zorg voor onze inwoners. We sluiten aan bij de randvoorwaarden voor samenwerking van Regioplan Heerenveen e.o.:

- Samenwerking breed over de organisatie heen – van welzijn naar complexe zorg. We werken vanuit onze visie en laten ons niet belemmeren door systemen en schotten
- We doen het samen met inwoners
- We werken vanuit vertrouwen
- We durven het morgen al anders te doen
- We vertellen inwoners het eerlijke verhaal

Zorgaanbod efficiënter inzetten

Meerdere zorgaanbieders die actief zijn in hetzelfde complex of straat, staat model voor verspilling van gemeenschapsgeld. We zetten daarom in op ruilverkaveling waarbij woningcorporaties, een zorgpartij en een welzijnsorganisatie samenwerken om een flat of buurt ‘seniorproof’ te maken Samen met de bewoners kijken zij waar de oudere bewoners tegenaan lopen bij het dagelijks leven en wat hen helpt om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. Denk hierbij aan:

- Preventie en positieve gezondheid door inzet op activering, ontmoeting, leuke activiteiten en vroegsignalering
- Communitybuilding
- Zorg op maat en in samenhang vanuit de domeinen Wlz (vpt/mpt), Zvw en Wmo
- Ontmoetingsruimte(n)
- Fysieke toegankelijkheid en veiligheid (braak, vallen, brand) in en om de woning
- Samenwerking met organisaties/bedrijven in de omgeving: toevoegen van diensten en activiteiten

Wanneer één zorgorganisatie en één welzijnsorganisatie een gebied voor hun rekening nemen is er minder reistijd, waardoor er meer tijd van de zorg- en welzijnsmedewerkers ook echt aan zorg- en welzijnstaken besteed kan worden. Bovendien ontstaat er dan meer kennis over het betreffende gebied in één hand, en kan er betere afstemming plaatsvinden tussen zorg en welzijn. Ruilverkaveling staat dus gelijk aan meer efficiency.
Op dit moment is er veel interesse in het thema ruilverkaveling en de nachtzorg doet dit ook al, maar concrete stappen voor verdere ruilverkaveling worden niet gezet, o.a. door wettelijke marktvrijheid.

"Geef zorgaanbieders een duwtje in de rug."

We willen het gesprek tussen zorgpartijen stimuleren en zo toewerken naar concrete afspraken over ruilverkaveling. Dit pakken we regionaal op, zodat er voldoende schaalgrootte is. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om één aanbieder preferent te maken, waarbij het voor inwoners aantrekkelijk is om voor die aanbieder te kiezen. Bijvoorbeeld doordat deze aanbieder ook een ontmoetingsplek heeft of maaltijden organiseert. Op gemeentelijk niveau kan dit met behulp van het Wmo-inkoopproces. Op regionaal of provinciaal niveau voeren we hierover het gesprek met zorgverzekeraars en het zorgkantoor.

Om daarnaast efficiënte zorglevering te ondersteunen zetten we in op clustering en schaal van verpleeghuiscliënten met een indicatie voor zware zorg. Deze inwoners wonen dan dicht bij elkaar. Een zorgmedewerker heeft daardoor minder reistijd tussen patiënten en kan meer uren besteden aan het daadwerkelijk leveren van zorg. Op deze manier houden we professionele zorg beschikbaar voor degenen die dat nodig hebben. Zoals eerder benoemd plaatsen we deze woonvormen in gemengde wijken. In combinatie met het opengooien van de deuren creëren we mogelijkheden om jong en oud met elkaar in contact te brengen.

5.3 Langer of weer zelfstandig wonen

Ouderen blijven steeds langer, of gaan weer, zelfstandig wonen. Deze verschuiving naar extramurale zorg betekent ook dat de (intensieve) zorg steeds vaker in de eigen woning en woonomgeving wordt verleend. Het is daarom belangrijk dat de woningvoorraad dat ook mogelijk maakt.

Voldoende passende woningen

Uit de woonzorganalyse (zie bijlage) komt naar voren, uitgaande van demografische doorrekening, dat er richting 2040 voor de regio een tekort van 1.240 nultredenwoningen en 330 zorggeschikte woningen ontstaat. Voor geclusterde koopwoningen ontstaat er zelfs een tekort 3.040 woningen. In een

trendscenario waarbij we uitgaan van extramuralisering zien we voor de geclusterde koopwoningen zelfs een tekort ontstaan van zo'n 4.500 woningen in 2040[6]. Dit is een grote opgave. We zetten daarom in op het toevoegen van nultredenwoningen, geclusterde en zorggeschikte woningen. Met corporaties en ontwikkelaars moeten afspraken gemaakt worden over de meerkosten van het ontwikkelen van zorggeschikte woningen. Samenwerking met zorg en welzijn is daarbij van belang.

Het toevoegen van geclusterde woonconcepten draagt bij aan de preventieve aanpak: verondersteld wordt dat mensen in een geclusterde woonvorm elkaar beter kennen, daardoor meer naar elkaar omzien, bereid zijn elkaar meer te ondersteunen en eenzaamheid wordt tegengegaan. Hierdoor kan een beroep op formele zorg soms worden uitgesteld. Dit concept werkt het beste als er in een geclusterde woonvorm een gezonde mix woont van dragende en vragende ouderen en er ondersteuning is van bijvoorbeeld een community builder.

Bij het toevoegen van geclusterde woningen sturen we op uitvoering van deze woningen als nultreden. Hiermee zorgen we ervoor dat een oudere die hier komt wonen zonder mobiliteitsbeperking ook in de toekomst kan blijven wonen op het moment dat diegene wel een mobiliteitsbeperking krijgt.

Daarnaast hechten we waarde aan het toevoegen van flexibele woonvormen, zodat de woningvoorraad ook na 2040 bruikbaar is, ondanks een veranderende demografische samenstelling van de bevolking. Een voorbeeld hiervan is modulaire bouw.

Uit de analyse blijkt verder dat er ontspanning zit op de geclusterde sociale huurmarkt. Toch sluit dit aanbod niet altijd aan bij de wensen van huurders. Het is belangrijk dat er zicht is op de redenen van ouderen om niet naar een woning te willen verhuizen. Wanneer dat komt doordat een woning bijvoorbeeld niet toe- en doorgankelijk is met een rollator, ligt daar een kwalitatieve opgave. De focus voor het toevoegen van geclusterde woonvormen ligt in de koopsector (door nieuwbouw of transformatie). Voor ontwikkelaars is het ontwikkelen van geclusterde koopwoningen redelijk nieuw. Om de realisatie toch op gang te brengen zal er vanuit de gemeente meer regie genomen worden. Dit kan door borging in het omgevingsplan, maar ook door betere procesbegeleiding. Het ontwikkelen van geclusterde woonvormen in de koopsector is zowel voor gemeenten als voor ontwikkelaars een nieuw proces. Door samen te werken, te ontdekken en vol te houden is het mogelijk om realisatie mogelijk te maken. De regio hecht hier veel waarde aan en gemeenten zullen dit dan ook samen met ontwikkelaars oppakken.

Doorstroming

"Ouderen ervaren geen woningnood, zij hebben namelijk al een woning."

Oud worden in de eigen woning heeft voor de meeste ouderen de voorkeur. Ze blijven op hun vertrouwde plek en in de buurt van hun netwerk. Om dit mogelijk te maken zijn er soms regelingen beschikbaar. Denk aan de verzilvering- of blijversregeling. Toch is dit niet voor iedereen mogelijk, omdat sommige woningen niet aan te passen zijn. In dat geval zetten we in op kennis, bewustwording en ondersteuning voor doorstroming. Doorstromen is bijvoorbeeld mogelijk door het toevoegen van woningen voor ouderen. Daarnaast is er doorstroombeleid nodig om ervoor te zorgen dat ouderen ook daadwerkelijk de stap zetten om te verhuizen. Zonder beleid worden voor ouderen geschikte woningen betrokken door andere doelgroepen. Daarnaast wordt de potentie van de bestaande woningvoorraad niet benut wanneer de verkeerde doelgroep in de verkeerde woning woont. We zetten daarom in op passend toewijzen en doorstroming van (jonge) ouderen om te voorkomen dat

[6] Meer gedetailleerde cijfers zijn opgenomen in bijlage en de woonzorganalyse.

zij te lang wachten met verhuizen en tegen problemen aanlopen. We matchen op deze manier het juiste huis aan de juiste bewoner. Niet alleen de oudere zelf wordt daarmee geholpen, maar ook voor andere woningzoekenden kunnen hierdoor makkelijker een nieuwe woning vinden. Om dit te bevorderen zullen we ouderen moeten verleiden om door te stromen. Zonder externe prikkel is hun verhuisbereidheid namelijk vaak laag. We zorgen er daarom voor dat nieuw toe te voegen woningen aansluiten bij de vraag en woonwens van de doelgroep waarvoor ze bedoeld zijn. Omdat we met deze visie inzetten op zelfredzaamheid is daarnaast ook de locatie van de woning belangrijk.

Locatiekeuze

Bij het realiseren van nieuwe geclusterde woningen, nultredenwoningen of zorggeschikte woningen proberen we deze zoveel als mogelijk rond bestaande zorginfrastructuur en voorzieningen te plaatsen. Door woningen te groeperen rondom voorzieningenclusters, zoals gezondheidscentra en ontmoetingsruimten, zorgen we naast kortere reistijd voor zorgmedewerkers, voor toegankelijkheid van zorg en ondersteuning. Dit vergroot de zelfredzaamheid van een minder mobiele inwoner. Bij nieuwe bouwontwikkelingen van de gemeente wegen we daarom af of de locatie van de ontwikkeling passend is voor de doelgroep, en hebben oog voor de inrichting van de fysieke leefomgeving (looproutes, aanpassingen van stoepen, verlichting en herkenningspunten). Dit sluit aan bij de pijler uit het nationaal programma over een dementievriendelijke infrastructuur en werken we op gemeentelijk niveau verder uit. Initiatieven die vanuit de markt komen faciliteren we, op voorwaarde dat ook die in hun woonvorm collectieve elementen bevatten. Ook gaan we met initiatiefnemer in overleg over de geschiktheid van de locatie voor de doelgroep.

Tussenvorm/ zorghotel

Iemands gezondheid kan snel veranderen. Zelfstandig wonende ouderen of andere zorgvragers kunnen te maken krijgen met een tijdelijke opname in bijvoorbeeld een ziekenhuis, waarna ze op een gegeven moment weer naar hun zelfstandige woning mogen terugkeren. Soms is terugkeer echter niet direct mogelijk, bijvoorbeeld omdat de woning daar niet geschikt voor is of omdat er onvoldoende mantelzorg beschikbaar is. Een tussenvorm is dan tijdelijk nodig, een zorgzame tussenvoorziening of een zorghotel. Deze voorzieningen zijn op sommige plekken in de regio al aanwezig, zoals de wijkkliniek in Oosterwolde. Daar kan ervaring opgedaan worden om vervolgens meer van dit soort tussenwoonvormen in de regio toe te voegen.

5.4 Opvang en uitstroom aandachtsgroepen

Zowel ouderen als aandachtsgroepen hebben naast behoefte aan een woning ook behoefte aan zorg en ondersteuning. Toch zijn de doelgroepen niet gelijk aan elkaar en hebben met name de aandachtsgroepen een specifieke woon- en zorgvraag. Hieronder geven we aan wat we voor deze groep doen.

Specifiek maatwerk per aandachtsgroep

Aandachtsgroepen bestaan uit een groot aantal categorieën. Elke categorie vraagt om specifieke zorg en ondersteuning bij het zelfstandig wonen. Om elke categorie op een goede manier te begeleiden is kennis van aandachtsgroepen nodig. Een aantal aandachtsgroepen hebben een dermate kleine omvang dat het niet realistisch is om van elke groep lokaal voldoende kennis te hebben. We werken daarom regionaal samen en maken onderling afspraken over het opvangen van deze aandachtsgroepen. We wegen daarbij zorgvuldig af welke gemeente de juiste omgeving kan bieden voor de specifieke doelgroep. Wel letten we daarbij op dat iedere gemeente in totaal haar ‘fair share’ in het geheel pakt. In het kader van deze samenwerking onderzoeken we

bijvoorbeeld regionaal de mogelijkheden voor onconventioneel wonen. Dit is een alternatieve woonvorm die aansluit bij erg specifieke woonbehoeften van mensen die in een reguliere woonwijk niet kunnen aarden. We gaan in regionaal verband na wat de mogelijkheden hiervoor zijn en wat geschikte locaties hiervoor zijn.

In de regio is de capaciteit aan intramurale voorzieningen voor de diverse aandachtsgroepen in grote lijnen op orde. Ook hier speelt de afnemende beschikbaarheid van zorgpersoneel een rol. Diverse zorgorganisaties opteren daardoor voor clustering en schaalvergroting, of schrappen op sommige locaties de nachtwaakfunctie. Met name het Beschermd Wonen heeft veel last van bureaucratie en regelgeving. Het aantal beschikbare plekken staat daar dan ook onder druk. We zien het goed blijven borgen van plekken voor deze aandachtsgroepen als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van zorginstellingen, zorgkantoor én gemeenten.

"Ook aandachtsgroepen zijn op de eerste plaats volwaardig inwoners van de gemeente."

Uitstroom

De overgang van een intramurale woonvoorziening naar een eigen woning kan groot zijn. Om aandachtsgroepen op een succesvolle manier zelfstandig te laten wonen zetten we daarom in op een zachte landing. Allereerst kijken we bij het betrekken van een sociale huurwoning of de locatie van de woning passend is voor de persoon. Elke uitstromer heeft behoefte aan iets anders, we stemmen persoon en locatie op elkaar af. We doen dit door afstemming tussen zorg, corporatie en gemeente. Relevant in dat kader is ook de draagkracht van een wijk waar iemand terecht in komt. We streven naar spreiding van aandachtsgroepen om de leefbaarheid in wijken op peil te houden. Dit is zowel in het belang van de uitstromer als de buurtbewoners. We zien namelijk dat veel bestaande buurtbewoners zelf ook steeds kwetsbaarder worden. De verhouding van 'dragers' en 'vragers' kan daardoor uit balans raken. We willen voorkomen dat de dragende groepen overbelast raken.
Naast deze 'fysieke voorwaarden' is de begeleiding van deze inwoners belangrijk om goed uit te kunnen stromen. Na intramuraal verblijf is de overgang naar zelfstandig wonen groot. Het ontvangen van de juiste begeleiding is dan ook cruciaal voor een succesverhaal. Hiervoor moeten we meer samenwerken in de keten en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Op dit moment wordt een uitstromer vaak nog 3 maanden begeleid door de begeleider die hij/zij kent van intramuraal verblijf. Daarna wordt dit overgenomen door een ambulant begeleider. Gemeenten borgen dat de daarvoor benodigde Wmo-beschikking tijdig wordt afgegeven en dat er voldoende capaciteit beschikbaar wordt gesteld om de benodigde ambulante zorg te kunnen continueren.
Uitstromers hechten veel waarde aan een bekend gezicht en deze overgang is dan ook groot voor sommigen. Om de zachte landing soepel te laten verlopen zetten we daarom in op meer integraliteit en uniformiteit van begeleiders. We zorgen dat de 'nieuwe' ambulant begeleider en de uitstromer eerder met elkaar kennis maken. Op deze manier wordt de overstap van intramuraal naar zelfstandig wonen een minder grote overgang. Ook kent de ambulant begeleider de inwoner al voor uitstromen. De begeleider kan daardoor de voortgang van de inwoner beter inschatten en signaleren wanneer extra ondersteuning nodig is, om zo een terugval te voorkomen. Woningcorporaties werken naast intakes met specifieke contractsvormen, zoals omklapcontracten en driehoekscontracten, om te borgen dat de uitstromer ook zorg blijft accepteren. Wanneer in de periode voor het omklappen (veelal twee jaar) blijkt dat de uitstromer niet in staat is tot zelfstandig wonen of alleen met dermate veel overlast voor de omwonenden, dan zal de betreffende zorgpartij de uitstromer weer terugnemen in een intramurale woonsituatie.

Voldoende betaalbare woningen

Veel aandachtsgroepen doen met urgentie aanspraak op de vrijkomende betaalbare huurwoningen. Gemeenten vragen in de Fryske urgentieverordening van corporaties om maximaal één op de drie vrijkomende woningen voor urgenten te reserveren. Ook voor mensen zonder urgentiebeschikking moet het namelijk mogelijk blijven om een betaalbare woning te vinden. Het is daarom van belang dat het aanbod aan betaalbare woningen op peil is. Daarnaast is voldoende aanbod aan betaalbare woningen (onder de eerste aftoppingsgrens) van belang om de uitstroom uit intramurale woonlocaties op gang te houden. Op deze manier voorkomen we dat schaarse intramurale zorgplekken bezet worden gehouden door mensen die deze intensieve zorg niet langer nodig hebben.

5.5 Van visie naar uitvoeringsprogramma

In dit document beschrijven we onze ambitie en visie op wonen, welzijn en zorg. Maar hoe gaan we verder? We vertalen de visie in een regionale agenda en vijf gemeentelijke uitvoeringsprogramma's. Hierin beschrijven we wat we gaan doen om de in dit document beschreven ambitie waar te maken. We doen dit aan de hand van sessies met diverse partijen. In het uitvoeringsprogramma maken we duidelijk:

- Wat gaan we doen?
- Hoe gaan we dat doen?
- Wie gaat dat doen?
- Wat is er voor nodig?
- Wat is de planning?

Een belangrijk uit te werken onderdeel is wie verantwoordelijk is en wie daarnaast betrokken is. Het uitvoeringsprogramma is namelijk, net als de visie zelf, niet alleen van de gemeente, maar van alle partijen samen.

Voor alle vijf gemeenten maken we een gemeentelijk uitvoeringsprogramma. De gemeenten kunnen hier elk hun eigen invulling geven aan de in de visie gestelde doelen en dit afstemmen op de lokale uitgangssituatie. Net zoals bij de regionale agenda wordt ook het lokale programma zowel van de gemeente als van haar stakeholders. Zorgvuldige afstemming met stakeholders is daarom nodig om te komen tot een gedragen uitvoeringsprogramma. De vijf gemeentelijk uitvoeringsprogramma's zijn op elkaar afgestemd en zorgen er gezamenlijk voor dat de doelen uit de visie worden behaald. Het uitvoeringsprogramma wonen, welzijn en zorg zal later onderdeel worden van het volkshuisvestingsprogramma uit de 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting'.

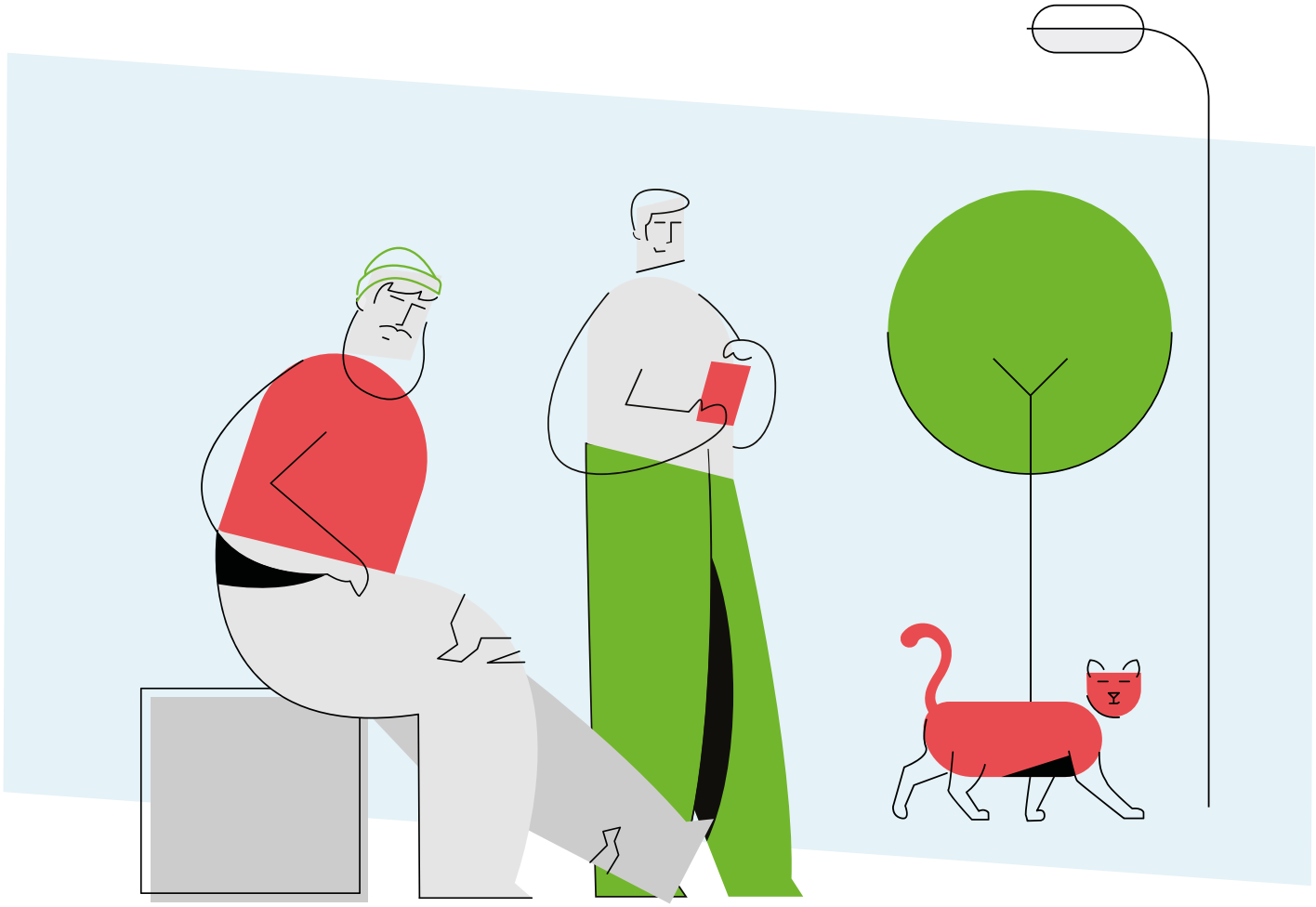
Daarnaast zijn er thema's waarvoor specialistische kennis nodig is, die efficiënter op grote schaal uitgevoerd kunnen worden of waarvoor de vraag op gemeenteniveau te klein is. Deze thema's nemen we op in de regionale uitvoeringsagenda. Denk hierbij aan thema's als ruilverkaveling, tussenvoorzieningen als een zorghotel en het regionaal oppakken van vraagstukken rondom kleine aandachtsgroepen.

Na het opstellen van de visie en de uitvoeringsprogramma's blijven we als partners binnen de regio samenwerken. Dit doen we voor de uitvoering van het regionale uitvoeringsprogramma, maar ook breder. In de gemeentelijke uitvoeringsprogramma's komen soortgelijke thema's terug en kunnen we door het delen van kennis en ervaringen veel van elkaar leren.

COMPANEN

Woonzorganalyse

Regio Zuidoost Friesland

Regio Zuidoost Friesland

18 februari 2025

Definitief

Ontrafel de trend. Kijk vooruit.

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

DATUM	18 februari 2025
TITEL	Woonzorganalyse
OPDRACHTGEVER	Regio Zuidoost Friesland
AUTEUR(S)	Fenne Laarakkers Ronald Camstra Wouter de Vries
PROJECTNUMMER	074.105
STATUS	Definitief

Ontrafel de trend.
Kijk vooruit.

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

www.companen.nl
info@companen.nl
026 351 25 32

KvK-nummer: 09035291
BTW-nummer: NL001826517B01

Inhoud

1	**Inleiding**	**4**
1.1	Demografie	4
2	**Ouderen**	**5**
2.1	Woonwensen en woonvormen	5
2.2	Vitaliteitstredenmodel	6
2.3	Vraaganalyse	7
2.4	Aanbodinventarisatie ouderen	11
2.5	De huisvestingsopgave: match vraag en aanbod	12
2.6	Geschikt woningaanbod	14
3	**Mensen met een lichamelijke beperking**	**17**
3.1	Woonwensen	17
3.2	Vraaganalyse	17
4	**Mensen met een verstandelijke beperking**	**18**
4.1	Doelgroep en context	18
4.2	Woonwensen	18
4.3	Woonvraag van mensen met een verstandelijke beperking	18
4.4	Aanbodanalyse VG	19
4.5	De huisvestingsopgave: match vraag en aanbod	20
5	**Aandachtsgroepen**	**21**
5.1	Vraaganalyse	21
5.2	Woningaanbod urgenten	21
5.3	De huisvestingsopgave: match vraag en aanbod	22
Bijlage 1: Woonstijlen		**23**
Bijlage 2: De Doorzonscan		**33**

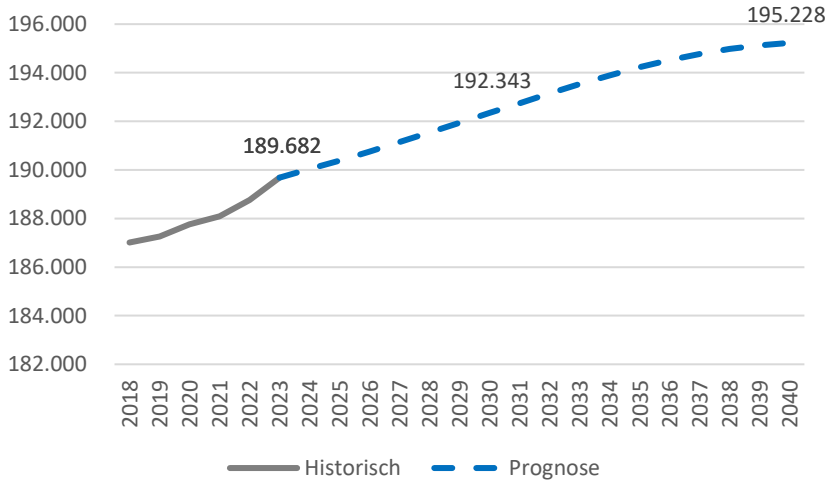
1 Inleiding

1.1 Demografie

Uitgangspunten prognoses

De bevolkings- en huishoudensprognose vormen de basis van de analyses over de toekomstige woningbehoefte. Welke prognose wordt gebruikt heeft dus invloed op de verdere doorrekening. In dit onderzoek maken we gebruik van de provinciaal vastgestelde prognose uit 2023.

Figuur 1.1: Regio Zuidoost Friesland. Bevolkingsontwikkeling, historisch en prognose.

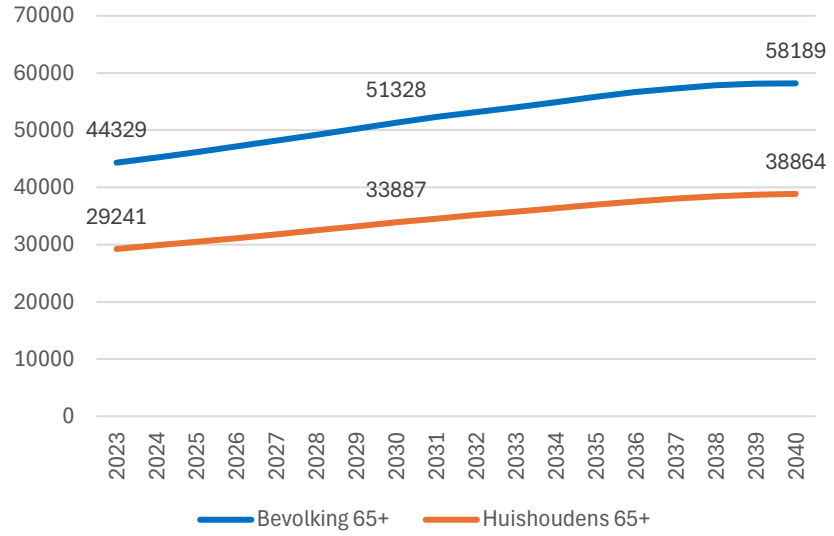

Bron: Provinciale prognose 2023.

Volgens de provinciale prognose van 2023 blijft de bevolking van Zuidoost Friesland stijgen tot aan 2038. Daarna is een lichte daling te zien. In totaal wordt er tussen 2023 en 2040 een stijging van 5.546 inwoners verwacht.

Dubbele vergrijzing en huishoudensverdunning

De bevolking in Zuidoost Friesland vergrijst sterk. In Zuidoost Friesland is 23% van de mensen ouder dan 65 jaar, ten opzichte van 20% in Nederland. Tot 2040 blijft de regio verder vergrijzen. In 2040 zal 30% van de inwoners 65 jaar of ouder zijn. We zien ook een stijging in het aandeel 65+ huishoudens. Dit stijgt tussen 2023 en 2040 van 34% naar 42%. Vooral in de kleinere dorpen is het aantal ouderen de afgelopen tien jaar al flink toegenomen. Naast de toename van het aantal 65-plussers, stijgt ook de gemiddelde leeftijd van deze groep. Er is daarmee sprake van dubbele vergrijzing. Om een inschatting te maken van de toekomstige woonbehoefte van ouderen maken we gebruik van de provinciale prognoses uit 2023. Naast de dubbele vergrijzing zien we ook een trend van huishoudensverdunning. Ouderen wonen steeds vaker alleen, wat betekent dat er extra woningen nodig zijn om al deze huishoudens te kunnen huisvesten.

Figuur 1.2: Regio Zuidoost Friesland. Verwachte ontwikkeling bevolking en huishoudens 65 jaar en ouder.

Bron: Provinciale prognose 2023.

2 Ouderen

De leeftijd waarop mensen zich 'oud' voelen verschilt van persoon tot persoon. In dit onderzoek betrekken wij de groep 65-plussers in de analyses, aansluitend bij de definitie die het Rijk hanteert. In de gebruikte methodiek wordt wel een onderscheid gemaakt naar leeftijdsgroepen binnen die totale groep, op basis van de zorg- en ondersteuningsbehoefte per leeftijdsgroep en de woonbehoefte die daarmee samenhangt.

2.1 Woonwensen en woonvormen

De woonvraag onder ouderen valt uiteen in de groep die een beroep doet op regulier wonen, een groep die woont in (kleinschalig) geclusterd wonen en een groep die woont in een zorggeschikte woning en waar intensieve zorg geboden wordt. Op basis van literatuuronderzoek en gesprekken met ouderen die we elders in het land hebben gehouden, geven we hieronder een beschrijving van de belangrijkste woonwensen van (toekomstige) ouderen.

Verhuisgeneigdheid

- De verhuisgeneigdheid onder ouderen is over het algemeen laag, vooral onder ouderen met een koopwoning. Met bijvoorbeeld woningaanpassingen (bijvoorbeeld een traplift), ondersteuning uit het eigen netwerk en de scootmobiel is langer thuis wonen goed mogelijk, mits ouderen hier zelf tijdig op anticiperen. Als veel ouderen hun woning willen aanpassen en hiervoor een beroep doen op Wmo, dan kan dit tot hoge kosten leiden voor de gemeente.
- De eigen gezondheid en de gezondheid van de partner is een belangrijke reden om wel of niet te verhuizen.
- Een veel genoemde reden om niet te willen verhuizen, is de angst voor hogere woonlasten na een verhuizing.

Woning

- Ouderen geven aan dat zij graag willen wonen in een levensloopgeschikte woning die voldoet aan de volgende uitgangspunten: de woning moet gelijkvloers zijn, zonder drempels, met één of twee slaapkamers en een verhoogd toilet.
- Voor ouderen zonder zorgvraag of met een lichte zorgvraag is geclusterd wonen een aantrekkelijke woonvorm vanwege de mogelijkheid van sociaal contact. Bij geclusterd wonen is het belangrijkste dat het ontwerp uitnodigt tot onderling contact en betrokkenheid. Dat kan bijvoorbeeld in een appartementencomplex met een gezamenlijk atrium en ontmoetingsruimte.

Woonomgeving

- Vanwege een afnemende mobiliteit is het voor veel ouderen prettig om dicht bij voorzieningen te wonen. De belangrijkste voorzieningen zijn daarbij de huisarts, ontmoetingsplekken, supermarkt en apotheek.

Woonvormen voor ouderen

Wij maken in dit rapport een onderscheid tussen 'reguliere woning', 'nultredenwoning', 'geclusterd wonen' en 'zorggeschikte woningen'.

- **Reguliere woningen** zijn 'gewone', niet-geclusterde woningen. Het gaat hierbij zowel om gezinswoningen als om appartementen of studio's waar ook mensen zonder zorgvraag kunnen wonen.
- **Nultredenwoningen** zijn woningen die geschikt zijn voor ouderen of andere zorgvragers met een (lichte) lichamelijke beperking. De woning is zowel intern als extern toegankelijk. Dat houdt in dat je de woning kunt bereiken zonder trap te lopen (extern toegankelijk) en dat keuken, badkamer, toilet en minimaal 1 slaapkamer zonder trappen te bereiken zijn (intern toegankelijk).
- Bij geclusterd wonen gaat het om woningen die deel uitmaken van een complex of groep van minimaal 12 woningen die speciaal bestemd zijn voor ouderen. De woningen zijn levensloopgeschikt (ze voldoen aan dezelfde kenmerken als nultredenwoningen). De inrichting van het complex is bij voorkeur

dementievriendelijk en gericht op sociaal contact en gemeenschapsgevoel. Er is een ontmoetingsruimte inpandig of op maximaal 100 meter afstand.

- Zorggeschikte woningen zijn zelfstandige woningen in een geclusterde woonvorm die zo ingericht zijn dat hier goed verpleegzorg geleverd kan worden. Zorggeschikte woningen gelden als alternatief voor traditionele verpleeghuisplekken. Ze zijn rolstoel- of rollatorgeschikt, met voldoende ruimte bij de entree, in de toiletruimte en in de badkamer. Ze kunnen onderdeel zijn van een complex waar alle bewoners gebruik maken van Wlz-zorg (bijvoorbeeld traditionele verpleeghuisplekken of een kleine woonvorm voor mensen met dementie), maar ook van een geclusterde woonvorm waar ook mensen zonder Wlz-indicatie wonen.

Toelichting Vitaliteitstredenmodel

De meest vitale ouderen zitten in vitaliteitstrede 1. Zij hebben geen zorgindicatie, maar maken hooguit gebruik van eerstelijns huisartsenzorg of zorg van de specialist (vanwege een acute zorgvraag, chronische ziekte of specialistische geestelijke gezondheidszorg).

Als ouderen gebruik maken van Wmo-ondersteuning, dan vallen ze in vitaliteitstrede 2. Het gaat hier ook om relatief vitale ouderen. De ondersteuning die zij krijgen bestaat uit hulpmiddelen, voorzieningen, huishoudelijke hulp of andere ondersteuning waarvoor een eigen bijdrage verschuldigd is.

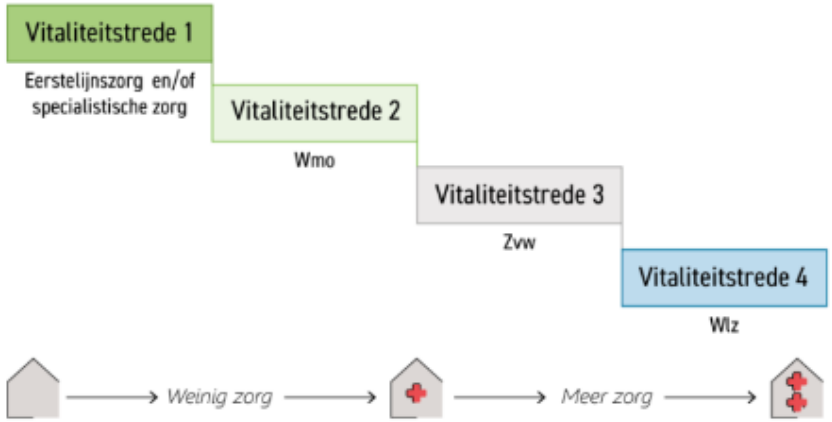
In vitaliteitstrede 3 vallen ouderen die wijkverpleging ontvangen vanuit de Zvw. Een deel van deze mensen ontvangt ook ondersteuning vanuit de Wmo.

In vitaliteitstrede 4 vallen ouderen die een Wlz-indicatie hebben. Ouderen met een Wlz-indicatie kunnen terecht in een verpleeghuis, maar zij kiezen er tegenwoordig vaker voor om zelfstandig te blijven wonen met intensieve zorg (vanuit een Volledig Pakket Thuis). Op die manier kunnen zij zo lang mogelijk zelf regie houden over hun woon(zorg)situatie.

2.2 Vitaliteitstredenmodel

Het vitaliteitstredenmodel van Companen geeft nader inzicht in de woonbehoefte van ouderen, op basis van de zorgvraag van betrokkenen. Het model bevat vier treden. In de eerste trede zitten de meest vitale ouderen, die niet of nauwelijks gebruik maken van zorg; in de vierde treden vallen ouderen met een zware zorgvraag. In het model worden ouderen (65-plus) ingedeeld op basis van de ‘zwaarste’ zorgvorm die zij het afgelopen jaar ontvingen. Als voorbeeld: ouderen die zowel huishoudelijke hulp vanuit de Wmo krijgen als wijkverpleging vanuit de Zvw, tellen we mee in vitaliteitstrede 3.

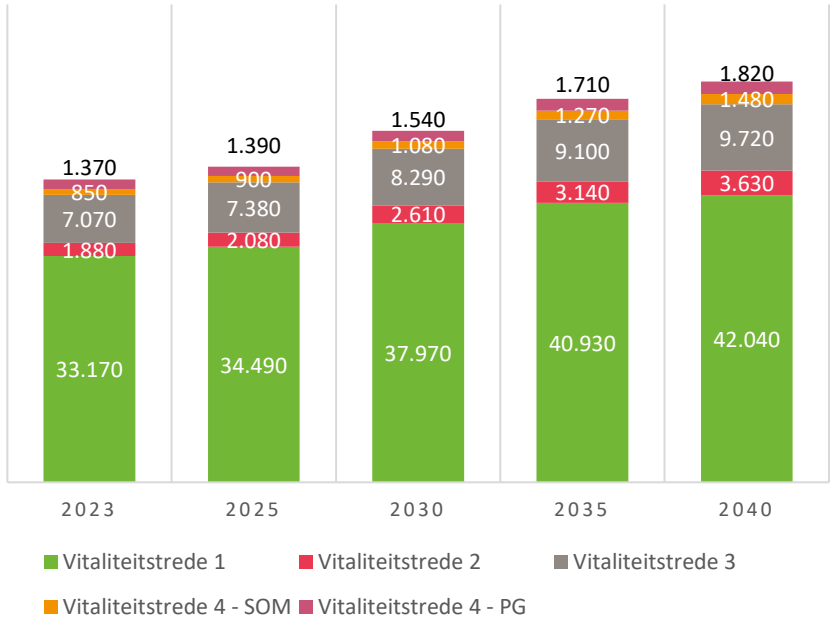
Figuur 2.1: Vitaliteitstredenmodel.

De indeling in treden geeft inzicht in de zorgvraag en vitaliteit van ouderen, en is daarmee een goede voorspeller van de woonvraag. Uit woonwensenonderzoeken blijkt dat ouderen naarmate ze minder vitaal worden, vaker een voorkeur hebben voor een geclusterd woonconcept voor ouderen. Dit is ook terug te zien in het feitelijk woongedrag van ouderen. Dat betekent niet dat in geclusterde woonvormen alleen ouderen met een (zware) zorgvraag wonen: er zijn ook ouderen die al voordat ze een zorgvraag ontwikkelen graag willen verhuizen naar

geclusterd wonen: niet vanwege hun actuele zorgvraag, maar uit voorzorg of vanwege een behoefte aan sociaal contact in een geclusterd woonconcept waar intensieve zorg geboden wordt (zoals een verpleeghuis); ook voor deze groep geldt echter dat een deel nog in een reguliere woning woont. De volgende figuur laat zien wat de huidige verdeling is van ouderen in de regio Zuidoost Friesland naar de verschillende vitaliteitstreden. Ook laat het de ontwikkeling zien van hoeveel mensen in de komende jaren zullen vallen in de verschillende vitaliteitstreden, uitgaande van het huidige zorggebruik per leeftijdscategorie en de demografische prognose.

Figuur 2.2: Regio Zuidoost Friesland. Prognose vitaliteit ouderen, naar vitaliteitstrede (personen).

Bron: Woonzorgweter Companen, Provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), CBS-Microdata, 2024.

2.3 Vraaganalyse

De informatie over de verdeling van ouderen naar de verschillende vitaliteitstreden combineren we met informatie over de feitelijke woonsituatie en woonwensen per vitaliteitstrede (WoON2021).

- Van de ouderen zonder zorgindicatie (vitaliteitstrede 1), een wmo-indicatie (vitaliteitstrede 2) of zvw-indicatie (vitaliteitstrede 3) weten we op basis van CBS-microdata hoe zij feitelijk wonen in de gemeente: in een reguliere woning of geclusterde woning. Naast de feitelijke woonsituatie nemen we woonwensen van ouderen mee, omdat er vaak een onvervulde wens is om geclusterd te wonen (bijvoorbeeld omdat het aanbod er niet is). We nemen de feitelijke woonsituatie voor 90% mee, de wens slechts voor 10%, omdat we weten dat ouderen weinig verhuisgeneigd zijn om hun woonwens te laten vervullen en omdat de wens niet altijd realistisch is.
- Voor de ouderen met een Wlz-indicatie (vitaliteitstrede 4) is hun woonsituatie niet uit CBS-microdata te halen. Daarom doen we aannames op basis van informatie wat wij hebben gehoord tijdens de werksessie voor het toetsen van aannames en ervaringen elders in het land.
- Uitgangspunt voor de berekening van de behoefte aan nultredenwoningen is het aantal ouderen met ADL-beperkingen (Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen, zoals traplopen of uit bed komen). We gaan ervan uit dat al deze mensen behoefte hebben aan een ‘geschikte woning’: dat kan een reguliere nultredenwoning zijn, maar ook een geclusterde woning of een zorggeschikte woning. Om een inschatting te maken van de toekomstige omvang van de groep ouderen met ADL-beperkingen, doen we de aanname dat de groei van deze groep gelijke tred houdt met de groei van het aantal ouderen in vitaliteitstrede 2, 3 en 4. Een deel van de ouderen met ADL-beperkingen woont in een geclusterde of zorggeschikte woning. Van de totale vraag naar geschikte woningen trekken we daarom de vraag naar geclusterde en zorggeschikte woningen af. Wat overblijft, beschouwen we als een vraag naar reguliere nultredenwoningen.

In de demografische doorrekening maken we een doorrekening van de vraag naar reguliere, zorggeschikte, geclusterde en nultredenwoningen waarbij wij de huidige situatie demografisch doorrekenen. In deze prognose is geen rekening gehouden met mogelijke nieuwe wijzigingen in beleid of met verschuivende voorkeuren van senioren: het is een 'beleidsvrije' en 'trendneutrale' prognose. We noemen dit de **basisprognose**. Tabel 2.1 toont het resultaat. We zien een flinke extra behoefte aan woonvormen voor ouderen: tot 2040 is er behoefte aan bijna 10.000 extra woningen voor ouderen. Een groot deel daarvan betreft reguliere woningen. Vaak is dit de woning waar mensen al jaren wonen en waarin zij ook zullen blijven als ze ouder worden. We zien de toenemende behoefte aan reguliere woningen daarom niet als uitbreidingsopgave (tenzij binnen de huidige woningvoorraad het aantal nultredenwoningen onvoldoende is). Doordat er steeds meer 'oudere ouderen' in de regio wonen, zal onder de totale groep 65-plussers de behoefte aan geclusterd wonen en zorggeschikt wonen in verhouding meer gaan toenemen dan de behoefte aan regulier wonen.

Tabel 2.1: Regio Zuidoost Friesland. Verwachte ontwikkeling behoefte woonvormen voor ouderen, basisprognose.

	2023	2030	2040
Regulier wonen	22.730	26.230	29.810
Waarvan nultreden	2.810	3.200	4.050
Geclusterd wonen	4.920	5.760	6.660
Verpleeghuis/ zorggeschikte woning	1.590	1.910	2.400
Totaal	**29.240**	**33.900**	**38.870**

Bron: Woonzorgweter Companen.

De basisvariant gaat alleen uit van demografische ontwikkelingen. Er zijn echter trends en ontwikkelingen van invloed op de toekomstige vraag naar wonen voor ouderen:

- Het aanbod aan intramurale woonzorgcentra zal nauwelijks tot niet toenemen. Steeds meer mensen met een Wlz-indicatie zullen daarom buiten een verpleeghuis wonen.
- We verwachten dat ouderen met een psychogeriatrische zorgvraag relatief vaker een beroep zullen doen op een woonzorgcentrum dan ouderen met een somatische zorgvraag.
- We verwachten dat mensen in vitaliteitstrede 1 tot en met 3 vaker zullen verhuizen naar een geclusterde woonvorm, uit voorzorg of vanwege behoefte aan sociaal contact of comfort.

Per gemeente is bepaald hoe sterk deze trends en ontwikkelingen zijn. Dit heeft geleid tot een trendprognose waarbij we een aanname maken wat de woonvraag per vitaliteitstrede zal zijn in 2040. Deze aannames zijn terug te lezen in de lokale rapportages. We noemen dit de **trendprognose**. In de trendprognose beweegt de vraag naar bepaalde woonvormen in elk van de vitaliteitstreden geleidelijk aan van de huidige verdeling naar de trendverdeling. Dat resulteert in de verwachte ontwikkeling aan woonvormen voor ouderen in onderstaande tabel.

Tabel 2.2: Regio Zuidoost Friesland. Verwachte ontwikkeling behoefte woonvormen voor ouderen, trendscenario.

	2023	2030	2040
Regulier wonen	22.730	25.490	27.770
Waarvan nultreden	2.810	3.200	4.050
Geclusterd wonen	4.920	6.760	9.490
Woonzorgcentrum/ zorggeschikte woning	1.590	1.650	1.610
Totaal	**29.240**	**33.900**	**38.870**

Bron: Woonzorgweter Companen.

In de trendprognose neemt de behoefte aan nultredenwoningen feitelijk af, omdat meer ouderen verhuizen naar een geclusterde woonvorm. Maar aangezien nultredenwoningen in de praktijk vaak worden bewoond door huishoudens jonger dan 65 jaar die geen mobiliteitsbeperking hebben, is het verstandig om uit te gaan

van de behoefte die volgt uit de basisprognose. Deze is daarom ook zo opgenomen in tabel 2.2.

Vraag naar woonconcepten binnen geclusterd wonen

De woonwensen van ouderen zijn divers. De woonvorm 'geclusterd wonen' is een verzamelnaam voor diverse woningtypes en woonconcepten die beschutting, comfort en ontmoeting bieden. Verschillende groepen ouderen zoeken daarbij verschillende typen geclusterde woonvormen. Welke keuzes groepen ouderen hierin maken is onder meer afhankelijk van hun woonwensen, die wij classificeren als zogeheten 'woonstijlen'. We onderscheiden 12 'woonstijlgroepen' (zie bijlage 1) onder (toekomstige) ouderen, die die verschillen qua woonvoorkeuren. De indeling in woonstijlen is gebaseerd op analyses van woongedrag en woonwensen van ouderen, zoals die naar voren komen in CBS-microdata, het WoON en sociologisch onderzoek naar generaties en waardepatronen. Deze inzichten zijn gekoppeld aan achtergrondkenmerken van ouderen, zoals het inkomen, leeftijd, huishoudenssamenstelling, stedelijkheid, opleiding en vermogen. De generatie waartoe iemand behoort, is (mede) bepalend voor de waardeoriëntatie, de sociaaleconomische status voor de financiële mogelijkheden die men heeft.

Tabel 2.3: Indeling van woonstijlen naar generatie (geboortejaar) en financiële positie

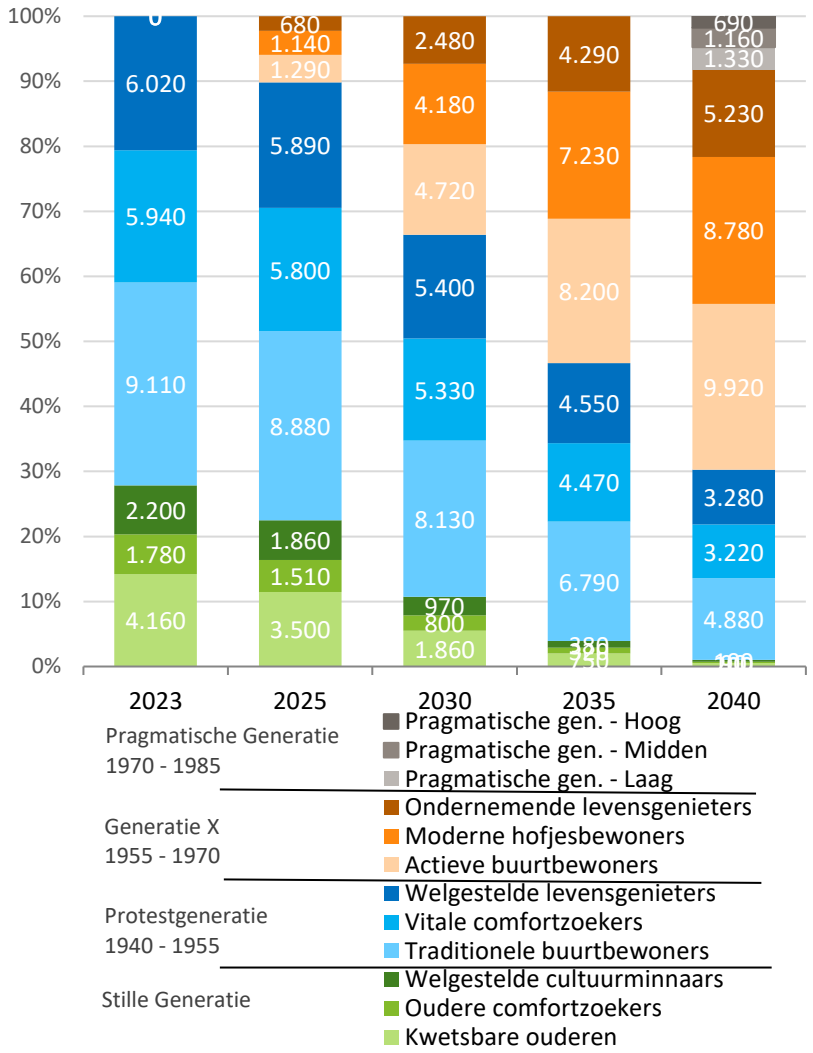
	Lagere sociaal-economische status	**Middel sociaal-economische status**	**Hoge sociaal-economische status**
Stille Generatie (tot 1940)	Kwetsbare Ouderen	Oudere comfortzoekers	Welgestelde cultuurminnaars
Protestgeneratie (1940-1955)	Traditionele buurtbewoners	Vitale comfortzoekers	Welgestelde levensgenieters
Generatie X (1955-1970)	Actieve buurtbewoners	Moderne hofjesbewoners	Ondernemende levensgenieters
Pragmatische generatie (1970 - 1985)	Laag	Middel	Hoog

Bron: CBS-microdata, WoON2018 en bewerking Companen.

Wij maken een inschatting van de keuze die mensen gaan maken op het moment dat zij verhuizen naar een geclusterde woonvorm voor ouderen. Dit leidt tot een 'woonmix' per woonstijl. In de woonmix maken wij primair het onderscheid tussen de voorkeur voor appartementen (afkorting app: weinig onderhoud, overzichtelijk en gezamenlijke voorzieningen) en grondgebonden woningen (afkorting ggb: groter woonoppervlak, buitenruimte en meer zelfstandigheid). Secundair geven we aan welke woonconcepten goed passen bij de waarden en de financiële positie van de woonstijlen.

De ideale woonmix van de totale groep ouderen zal van jaar op jaar veranderen, omdat generaties elkaar opvolgen en de verhouding tussen de woonstijlen dus ook verandert.

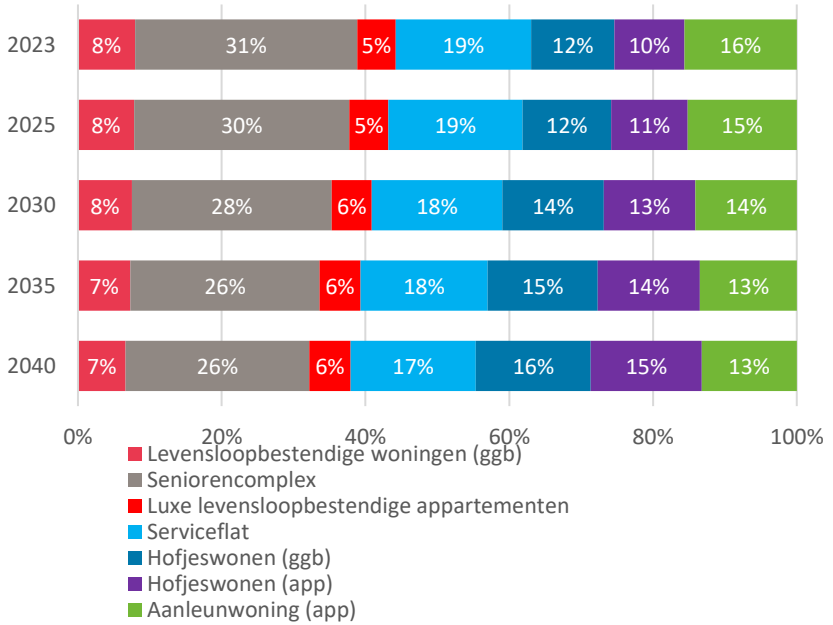
Figuur 2.3: Regio Zuidoost Friesland. Behoefte woonconcepten binnen geclusterd wonen (10-tal).

Bron: Woonzorgweter Companen.

Op basis van de woonwensen per woonstijl en de prognose van woonstijlen is het mogelijk om een prognose op te stellen van gewenste woningtypes en woonconcepten binnen het geclusterd wonen. Figuur 2.4 geeft weer hoe de behoefte aan diverse woonconcepten binnen het geclusterd wonen zich door de tijd naar verwachting zal ontwikkelen. De relatieve behoefte aan traditionele vormen van geclusterd wonen, zoals seniorencomplexen en seniorenflats, zal met de komst van nieuwe generaties, geleidelijk gaan afnemen. Met name de behoefte aan hofjeswonen zal toenemen.

Figuur 2.4: Regio Zuidoost Friesland. Gewenste verdeling binnen geclusterd wonen, naar woonconcept.

Bron: Woonzorgweter, huishoudensprognose regio Zuidoost Friesland en CBS-Microdata.

Uitsplitsing marktsegmenten

Op basis van het WoON21 en CBS-Microdata is achterhaald waar de 65-plussers nu wonen en hoe zij graag willen wonen. Dat maakt het mogelijk om de prognose voor geclusterd wonen voor ouderen verder uit te splitsen naar marktsegmenten. Ongeveer 35% van het geclusterd wonen voor ouderen valt binnen de sociale huur, 10% binnen de vrije sector huur en 55% binnen de koopsector. Richting de toekomst zien we dat deze verhouding ongeveer gelijk blijft.

Tabel 2.4: Regio Zuidoost Friesland. Behoefteprognose geclusterd wonen, uitgesplitst naar marktsegmenten, basisprognose (huishoudens, 10-tal).

	2023	2030	2040
Sociale huur	1.780	2.030	2.330
Vrije sector huur	530	630	710
Koop	2.610	3.100	3.640
Totaal	**4.920**	**5.760**	**6.660**

Bron: Woonzorgweter, WoON2021, Provinciale prognose (2023) en CBS-Microdata.

Tabel 2.5: Regio Zuidoost Friesland. Behoefteprognose geclusterd wonen, uitgesplitst naar marktsegmenten, trendprognose (huishoudens, 10-tal).

	2023	2030	2040
Sociale huur	1.780	2.370	3.280
Vrije sector huur	530	700	960
Koop	2.610	3.670	5.250
Totaal	**4.920**	**6.760**	**9.490**

Bron: Woonzorgweter, WoON2021, Provinciale prognose (2023) en CBS-Microdata.

Uitsplitsing naar kernen

De behoefteprognose is ook op een lager schaalniveau doorgerekend. Hierin is rekening gehouden met een wisselende bevolkingsopbouw binnen de kernen in de regio Zuidoost Friesland. Uitgangspunt van de berekening is de veronderstelling dat de meeste ouderen het liefst in de eigen kern willen blijven wonen als zij verhuizen naar een geclusterde woonvorm of zorggeschikte woning. Er zijn 'foto's per dorp' gemaakt waarin de behoefteprognose naar geclusterd en zorggeschikt wonen per kern wordt weergegeven[1]. Deze 'foto's per dorp' zijn onderdeel van de lokale rapportages die per gemeente zijn gemaakt.

2.4 Aanbodinventarisatie ouderen

Onderstaande tabel toont het aanbod aan woonvormen voor ouderen zoals dat uit een inventarisatie onder zorgaanbieders en corporaties naar voren is gekomen. Het aanbod in de vrije sector huur en koopsector komt voornamelijk vanuit CBS-Microdata; mogelijk hebben we daarom niet al het aanbod in deze sectoren compleet in beeld.

Tabel 2.6: Regio Zuidoost Friesland. Aanbod geclusterde woningen voor ouderen (situatie 2024).

	Woonzorgcentrum/ zorggeschikt	Geclusterd sociale huur	Geclusterd particuliere huur	Geclusterd koop
Heerenveen	608	1821	420	130
Ooststellingwerf	379	1073	4	25
Opsterland	260	714	29	65
Smallingerland	545	1630	290	290
Weststellingwerf	276	826	65	90
Totaal	**2.068**	**6.064**	**808**	**600**

Bron: Aanbodinventarisatie Companen en CBS-Microdata.

[1] In veel kernen is het bevolkingsaantal – en daarmee het aantal ouderen – te laag om een betrouwbare behoefteprognose aan woonvormen voor ouderen op te stellen op kernniveau. Daarom zijn kernen samengevoegd in clusters.

De plekken in verpleeghuizen worden bewoond door mensen met somatische of psychogeriatrische klachten. Een groot deel van deze plekken zijn wisselend inzetbaar. Dit betekent dat de plekken zowel door mensen met somatische als psychogeriatrische problematiek ingezet kunnen worden.
Zorgaanbieders zijn daarnaast in het bezit van bijna 200 geclusterde woningen. Omdat niet bekend is in welk segment deze woningen vallen en of deze woningen meegenomen zijn in de CBS-Microdata hebben we deze woningen niet meegenomen in bovenstaande tabel.

2.5 De huisvestingsopgave: match vraag en aanbod

In onderstaande tabellen is te zien wat de balans is van vraag en aanbod in de basisprognose en de trendprognose, uitgaande van het huidige aanbod en de verschillende vraagprognoses. Negatieve getallen duiden op tekorten, positieve getallen op een overschot.
Voor nultredenwoningen kijken we naar het verschil tussen de huidige en toekomstige behoefte, omdat het aanbod aan geschikte woningen dat bewoond wordt door ouderen een momentopname betreft. De meeste nultredenwoningen zijn gewone woningen, die niet speciaal gelabeld zijn voor ouderen. Dit betekent dat een groot deel van deze woningen wordt bewoond door huishoudens jonger dan 65 jaar. Als een huishouden jonger dan 65 jaar zo'n woning verlaat, kan deze woning niet specifiek worden toegewezen aan een seniorenhuishouden. Of andersom: als een seniorenhuishouden een nultredenwoning verlaat, kan het nieuwe huishoudens jonger dan 65 jaar zijn.

Tabel 2.7: Regio Zuidoost Friesland. Vraag-aanbodbalans geclusterde en zorggeschikte woonvormen voor ouderen, basisprognose (2023-2040; huishoudens).

	2023	**2030**	**2040**
Regulier nultreden	0	-390	-1.240
Geclusterd wonen	+2.550	+1.710	+790
Woonzorgcentrum/ zorggeschikt	+480	+160	-330
Totaal	**+3.030**	**+1.480**	**-780**

Bron: Woonzorgweter, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie, CIZ zorggegevens en CBS-Microdata.

Tabel 2.8: Regio Zuidoost Friesland. Vraag-aanbodbalans geclusterde en zorggeschikte woonvormen voor ouderen, trendprognose (2023-2040; huishoudens).

	2023	**2030**	**2040**
Regulier nultreden	0	-390	-1.240
Geclusterd wonen	+2.550	+710	-1.820
Woonzorgcentrum/ zorggeschikt	+480	+420	+460
Totaal	**+3.030**	**+740**	**-2.600**

Bron: Woonzorgweter, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie, CIZ zorggegevens en CBS-Microdata.

Een vergelijking van de vraagprognoses met het huidige aanbod aan woonvormen voor ouderen, laat zien dat het huidige woningaanbod voor ouderen waarschijnlijk niet voldoende is om aan de toekomstige vraag te voldoen.

- Het huidige aanbod aan zorggeschikte woningen lijkt niet helemaal in balans met de vraag naar zorggeschikte woningen. Er lijkt zelfs in de huidige situatie een 'theoretisch overschot' te zijn. Dit betekent overigens niet direct dat er een overschot aan plekken in woonzorgcentra is. Het aanbod sluit namelijk niet overal goed aan op de vraag (zorgzwaarte). Er ligt daar een transformatieopgave van het vastgoed. Daarnaast zijn er ook mensen die in woonzorgcentra wonen zonder Wlz-indicatie (bijvoorbeeld omdat zij zijn

meeverhuisd met hun partner die inmiddels overleden is). Dit is niet meegenomen in de prognose, waardoor het getal hoger uitkomt.

- In de basisprognose zou het huidige aanbod aan geclusterde woonvormen voldoende moeten zijn om de toekomstige vraag op te vangen. Wel zien we een tekort voor het aantal woonzorgcentrum/zorggeschikte plekken. Aangezien er geen uitbreiding van woonzorgcentra zal zijn richting de toekomst moet dit tekort opgevangen worden in het zorggeschikte woningen. In de trendprognose zien we een ander beeld. We zien daar richting 2040 een tekort ontstaan van 1.820 geclusterde woningen.
- Kijkend naar het verschil tussen de huidige en toekomstige behoefte aan nultredenwoningen, ontstaat er richting 2040 een extra behoefte aan 1.240 reguliere nultredenwoningen.

Kijken we naar de marktsegmentatie van de geclusterde woonvormen van ouderen, dan valt het volgende op:

- Er zit ontspanning in het aanbod geclusterd wonen voor ouderen in de sociale huur. Zowel in het basisprognose als in de trendprognose zijn er tot 2040 voldoende geclusterde woningen. Kwalitatief ligt hier nog wel een opgave. Niet alle als geclusterd gelabelde woningen hebben bijvoorbeeld een ontmoetingsruimte op loopafstand beschikbaar.
- Er lijkt een tekort te gaan ontstaan aan aanbod van geclusterd wonen in de particuliere huursector. In het basisscenario houden we nog rekening met een overschot van bijna 100 woningen. In de trendprognose zien we tegen 2040 echter een tekort ontstaan van 140 woningen.
- In de koopsector zien we op dit moment al een groot tekort aan geclusterde woonvormen. Dit tekort loopt in de basisprognose op tot 3.040 in 2040 en in de trendprognose tot 4.530.
- De opgave van geclusterd wonen in de particuliere huur of koop is sterk afhankelijk van de doelgroep en de economische ontwikkelingen. Bij de doelgroep hangt het vaak af van de kooplustigheid van de groep ouderen. Die verschilt sterk per culturele achtergrond en per geografische oriëntatie. In grotere steden is de vraag naar particuliere huur vaak groter en in het landelijk gebied is men juist meer op koop gericht. Ook economische ontwikkelingen zijn bepalend, zoals ten aanzien van hypotheekrente, grondstof-, bouw- en kavelkosten. Bij een ongunstige koopmarkt zal men eerder geneigd zijn om te huren, terwijl mensen in een gunstige koopmarkt juist eerder zullen kiezen voor kopen. Daarmee zijn de vraag naar particuliere huur en koop deels voor elkaar inwisselbaar, en zal de ontwikkelaar per ontwikkelproject op basis van de actuele, lokale marktinformatie bepalen in welk segment hij de woningen zal ontwikkelen.

Tabel 2.9: Regio Zuidoost Friesland. Vraag-aanbodbalans, geclusterde woonvormen voor ouderen naar marktsegment, basisprognose (huishoudens, 10-tal).

	2023	**2030**	**2040**
Sociale huur	+4.280	+4.030	+3.730
Vrije sector huur	+280	+180	+100
Koop	-2.010	-2.500	-3.040
Totaal	**+2.550**	**+1.710**	**+790**

Bron: Woonzorgweter, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie, CIZ-zorggegevens en CBS-Microdata.

Tabel 2.10: Regio Zuidoost Friesland. Vraag-aanbodbalans, geclusterde woonvormen voor ouderen naar marktsegment, trendprognose (huishoudens, 10-tal).

	2023	**2030**	**2040**
Sociale huur	+4.280	+3.680	+2.850
Vrije sector huur	+280	+110	-140
Koop	-2.010	-3.080	-4.530
Totaal	**+2.550**	**+710**	**-1.820**

Bron: Woonzorgweter, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie, CIZ-zorggegevens en CBS-Microdata.

2.6 Geschikt woningaanbod

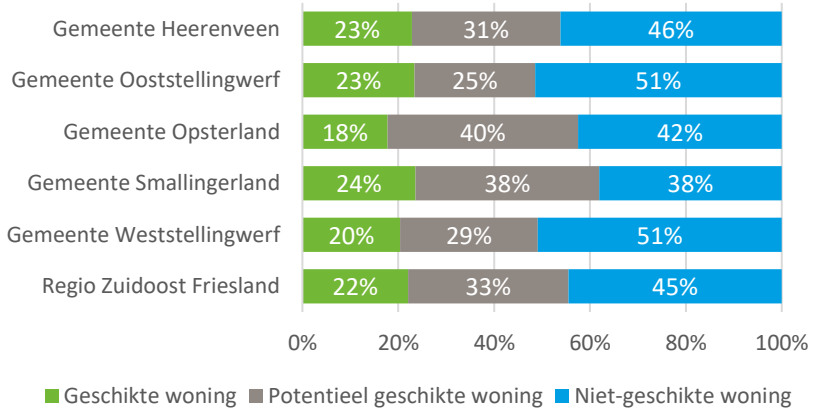
In onze analyse van de geschiktheid van de woningvoorraad zijn wij uitgegaan van de volgende meetgraad voor ‘geschiktheid’: alle primaire voorzieningen (slaapkamer, woonkamer, toilet, badkamer en keuken) liggen gelijkvloers of zijn zonder traplopen bereikbaar. De woning is geschikt voor bewoners met geringe beperkingen bij het lopen, die eventueel een wandelstok of kruk(ken) gebruiken. Alle appartementen of (galerij)flats gelden als ‘geschikt’, zolang deze over een lift beschikken. In de analyse wordt geen rekening gehouden met de ‘buitenkant’ van de woningen. Als woningen geschikt zijn, moeten die ook extern toegankelijk zijn. Dit betekent geen opstapjes en drempels naar de voordeur en bij appartementen moeten de deuren van gemeenschappelijke ruimten elektrisch bediend kunnen worden.

Eengezinswoningen zien wij als ‘potentieel geschikt’ als zij voldoen aan één van deze kenmerken:

- eengezinswoning gebouwd na 1998;
- inhoud bij koopwoning is groter dan 250 m3 en gebouwd na 1965;
- inhoud bij huurwoning is groter dan 300 m3 en gebouwd na 1980;
- geschakelde woning.

Een verdere toelichting op de werkwijze is terug te vinden in bijlage 2.

Figuur 2.5: Regio Zuidoost Friesland. Aanbod 'geschikte' woningen volgens de 'doorzonscan' (2024).

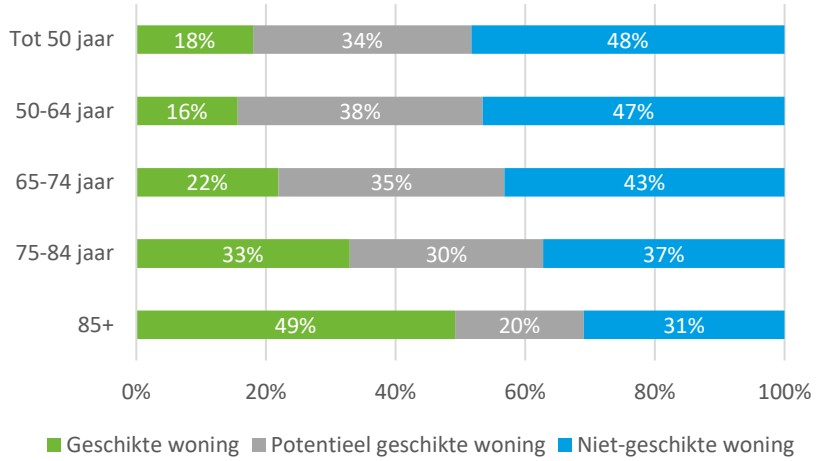

Bron: WOZ-registratie gemeenten regio Zuidoost Friesland, bewerkt door Companen (2024).

We hebben de geschiktheid geanalyseerd van in totaal ongeveer 83.600 woningen, die opgenomen zijn als zelfstandige woningen in de WOZ-registratie van de gemeenten. Volgens deze analyse is iets meer dan 1 op de 5 woningen (22%, 18.436 woningen) geschikt voor mensen met een mobiliteitsbeperking. Meer dan een derde van de woningen (33%, 27.949 woningen) is geschikt te maken. Ongeveer de helft van de woningen (45%, 37.209 woningen) is niet geschikt voor mensen met een mobiliteitsbeperking.

Uitsplitsing naar leeftijdsklasse

Niet iedere geschikte woning wordt bewoond door een oudere. Van de geschikte woningvoorraad wordt meer dan de helft (53%) bewoond door een huishouden onder de 65 jaar. Deze woningen zijn dus niet beschikbaar voor ouderen.

Figuur 2.6: Regio Zuidoost Friesland. Geschiktheid woningvoorraad volgens 'doorzonscan', naar leeftijd bewoner (2024).

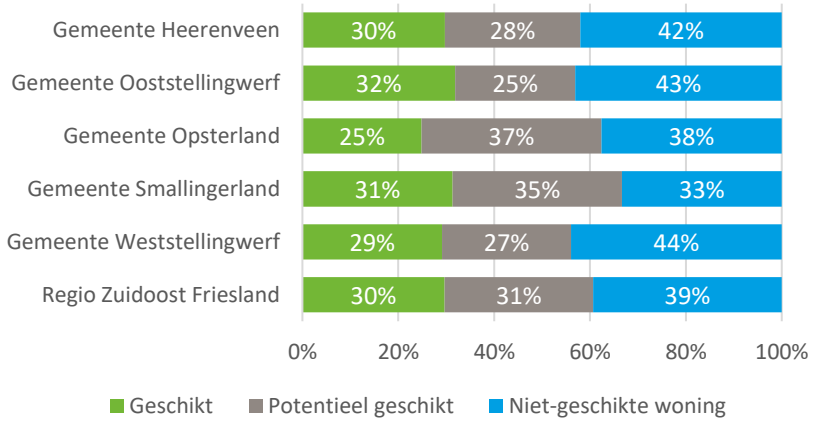

Bron: WOZ-registratie gemeenten regio Zuidoost Friesland, bewerkt door Companen (2024).

De uitsplitsing van de woningvoorraad in Zuidoost Friesland naar leeftijdsgroepen laat het volgende zien: naarmate de leeftijd oploopt wonen mensen vaker in een geschikte woning. Van de 85-plussers woont bijna de helft (49%) in een geschikte woning. Daarentegen woont nog meer dan 1 op de drie (31%) 85-plussers in een niet-geschikte woning. Hier ligt de opgave om doorstroming naar een geschikte woning te bevorderen.

Tussen de gemeenten zijn wat verschillen te zien als we kijken naar de woonsituatie van 65-plussers. In de gemeente Opsterland is het percentage 65-plussers dat in een geschikte woning woont het laagst (25%). In de gemeente Ooststellingwerf is dit percentage het hoogst (32%). De andere gemeenten zitten hier tussenin.

Figuur 2.7: Regio Zuidoost Friesland. Aandeel 65+ in geschikte woning per gemeente.

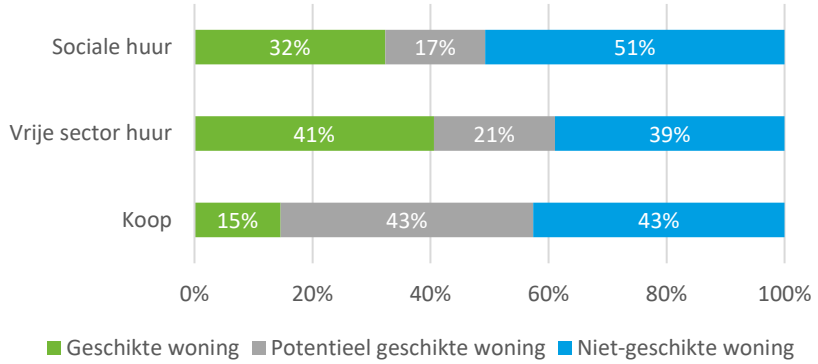

Bron: WOZ- en BRP-registratie gemeenten regio Zuidoost Friesland, bewerkt door Companen (2024).

Uitsplitsing naar eigendomssituatie

De geschiktheid is onevenredig verdeeld naar de eigendomssituatie:

- Corporatiewoningen zijn het vaakst niet geschikt voor mensen met een mobiliteitsbeperking (51% van de voorraad). Het aandeel geschikte woningen is echter ook vrij hoog (32%). Slechts 17% van de woningen is met een kleine ingreep geschikt te maken.
- In de particuliere huursector is het aandeel niet geschikt te maken woningen het kleinst (39%). Het aandeel geschikte woningen is juist het grootst (41%). Nog 21% is geschikt te maken met een kleine ingreep.
- De grootste kansen liggen in de koopsector. Het aandeel geschikte woningen is hier het laagst (15%), terwijl maar liefst 43% met een kleine ingreep geschikt te maken is.

Figuur 2.8: Regio Zuidoost Friesland. Geschiktheid woningvoorraad naar eigendom volgens 'doorzonscan' (2024).

Bron: WOZ-registratie gemeenten regio Zuidoost Friesland, bewerkt door Companen (2024).

Uitsplitsing naar kernen

De ‘foto’s per dorp’ laten de geschiktheid van de woningvoorraad per kern zien en het aandeel 65-plussers dat woont in een geschikte, potentieel geschikte of niet-geschikte woning. Deze zijn onderdeel van de rapportages die voor elke gemeente zijn gemaakt.

3 Mensen met een lichamelijke beperking

In dit hoofdstuk brengen we de langdurige zorgvragers met een lichamelijke beperking met een Wlz-indicatie in beeld.

3.1 Woonwensen

Mensen met een (al dan niet aangeboren) lichamelijke beperking hebben behoefte aan een goed toegankelijke woning. De mate waarin een woning aangepast moet zijn is afhankelijk van de aard en zwaarte van de beperking. Als het gaat om woningaanpassingen, dan is het niet belangrijk of een woning grondgebonden is, zo lang er maar een lift en elektrische toegangsdeuren aanwezig zijn. Wel moet de woning het liefst gelijkvloers zijn en genoeg ruimte bieden in de badkamer voor diverse hulpmiddelen. De woonomgeving moet toegankelijk zijn en de woning moet gelegen zijn in de buurt van voorzieningen zoals een huisarts, winkels en ontmoetingsplekken. Ook parkeergelegenheid in de directe omgeving is belangrijk, bij voorkeur voor de deur. Mensen met een lichamelijke beperking doen naast beroep op woningaanpassingen ook beroep op (ambulante) zorg. De intensiteit van deze zorg is afhankelijk van de aard en zwaarte van de beperking.

3.2 Vraaganalyse

Om een inschatting te maken van de omvang van de groep met een Wlz-indicatie vanwege een lichamelijke beperking is gebruik gemaakt van de CIZ-databank. In januari 2024 (peildatum 1 januari 2024) hadden 155 mensen in de regio Zuidoost Friesland een Wlz-indicatie voor LG. Op basis van de demografische ontwikkeling verwachten we dat de omvang van deze groep stabiel blijft de komende jaren.

De vraag vanuit de groep mensen met een lichamelijke beperking kan worden opgevangen door middel van woonvormen die speciaal bedoeld zijn voor deze groep. Wanneer we naar het aanbod aan plekken voor mensen met een lichamelijke beperking kijken, hebben we alleen in de gemeente Smallingerland aanbod in beeld voor de LG-doelgroep. Wooncentrum De Leidijk en Zuiderstee Het Zuid hebben gezamenlijk 34 plekken. Volgens het aanbod dat wij in beeld hebben zou er dus een tekort aan LG-plekken zijn. Het zou goed kunnen dat de mensen met een Wlz-indicatie vanwege een lichamelijke beperking in een reguliere aangepaste woning wonen.

4 Mensen met een verstandelijke beperking

De groep mensen met een (licht) verstandelijke beperking is erg divers. Er is daarom behoefte aan diversiteit van woonvormen. De een heeft behoefte aan verpleging en verzorging, de ander aan huishoudelijke hulp of begeleiding bij gedragsproblematiek. Veel van deze mensen woont in een instelling, maar ook een klein deel woont zelfstandig in de wijk met ambulante begeleiding.

4.1 Doelgroep en context

In de afgelopen jaren is de toegang tot de Wlz voor mensen met een verstandelijke beperking iets beperkter geworden. Er worden geen nieuwe indicaties meer afgegeven voor langdurige zorg aan mensen met een lichte zorgvraag (VG 1 en 2). Deze mensen zijn voor ondersteuning tegenwoordig aangewezen op de Wmo. Mensen met een bestaande VG1- of VG2-indicatie die al in een instelling wonen, mogen hier wel blijven. Ondanks de beperking van de toegang tot de Wlz, zien wij een landelijke trend waarin er steeds meer mensen een indicatie voor VG hebben. Ook in de regio Zuidoost Friesland is deze trend te zien. Deze groei gaat sneller dan de algehele bevolkingsgroei; het gaat dus om een stijgend *aandeel*. Deels wordt deze groei verklaard doordat de doelgroep met een verstandelijke beperking ouder wordt dan voorheen; daarnaast wordt vaak gewezen naar de steeds ingewikkelder samenleving.

4.2 Woonwensen

Soort woning

Een groot deel van de mensen met een (licht) verstandelijke beperking woont in een zorginstelling. Een deel woont zelfstandig. Zelfstandig wonende mensen met een verstandelijke beperking zijn over het algemeen aangewezen op een sociale huurwoning. Soms huren zij deze van een zorgorganisatie, soms bij een woningcorporatie. Hierbij is betaalbaarheid het belangrijkste criterium bij de keuze van een woning. Voor de groep die woont bij een zorgaanbieder geldt dat de meesten de voorkeur geven aan een wooneenheid met eigen sanitair; of een eigen kookgelegenheid gewenst is, hangt af van de mate van zelfstandigheid.

Fysieke woonomgeving

In de fysieke woonomgeving is nabijheid en bereikbaarheid van voorzieningen en openbaar vervoer gewenst. Mensen met een verstandelijke beperking zijn gevoeliger voor de leefbaarheid van een buurt en voelen zich in het algemeen eerder onveilig. Een gevoel van veiligheid op straat is daarom belangrijk. Daarom zijn drukke buurten over het algemeen minder geschikte woonlocaties voor mensen met een verstandelijke beperking. Zo'n omgeving zorgt voor te veel prikkels.

Zorg en ondersteuning

Mensen met een (licht) verstandelijke beperking hebben vaak behoefte aan begeleiding en structuur. Voor de mensen die zelfstandig wonen is het belangrijk dat de hulp (bij het huishouden, financiën of structuur in het dagelijks leven) op afroep aanwezig is. Mede omdat contact met familie niet altijd vanzelfsprekend is bij deze groep.

4.3 Woonvraag van mensen met een verstandelijke beperking

Om een inschatting te maken van de omvang van de groep met een Wlz-indicatie vanwege een verstandelijke beperking, is gebruik gemaakt van de CIZ-databank. Op dit moment telt Zuidoost Friesland 2.200 mensen met een Wlz-indicatie VG. Daarnaast zijn er mensen met een (licht) verstandelijke beperking die

ondersteuning ontvangen vanuit de Wmo. Het grootste deel van deze groep woont zelfstandig in een reguliere woning of bij de ouders.

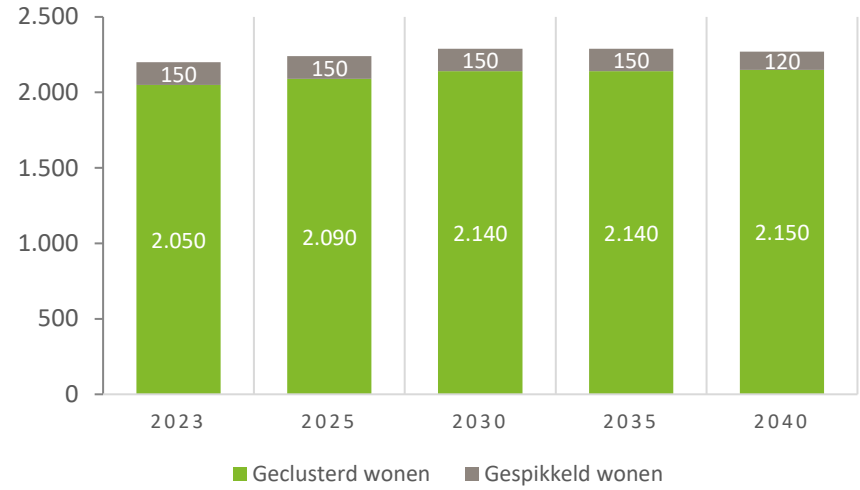
Wij richten ons hier op de groep met een Wlz-indicatie. In combinatie met de bevolkingsprognose is een inschatting opgesteld van de omvang van de groep mensen met een Wlz-indicatie vanwege een verstandelijke beperking voor de periode tot en met 2040. Hierbij hebben wij rekening gehouden met een stijging van het zorggebruik van 2% per jaar, vanwege het ouder worden van de doelgroep – een landelijke trend die zichtbaar is.

Figuur 4.1 toont de verwachte omvang van de groep mensen met een verstandelijke beperking met een Wlz-indicatie, waarbij de woonvraag is uitgesplitst naar twee woonvormen: geclusterd wonen en gespikkeld wonen. Deze berekening is gebaseerd op een demografische doorrekening van de huidige situatie.

Woonvormen voor mensen met een verstandelijke beperking

- **Geclusterd wonen** is een woonvorm waarbij de bewoner een eigen appartement of studio heeft met voorzieningen, maar ook met een ontmoetingsruimte in of bij het pand. Betreft zowel groepswonen als het wonen in geclusterde appartementen, waarbij begeleiding 24-uur aanwezig kan zijn of 24-uur oproepbaar is.
- **Gespikkeld wonen** is het wonen in een reguliere, niet-geclusterde woning in de nabijheid van een woonvorm waarvandaan zorg en begeleiding geboden kan worden.

Figuur 4.1: Regio Zuidoost Friesland. Basisprognose VG (2023-2040).

Bron: Woonzorgweter Companen.

4.4 Aanbodanalyse VG

Aan zorgaanbieders in de regio Zuidoost Friesland die zich richten op zorg voor mensen met een verstandelijke beperking is gevraagd hoeveel woonzorgplekken zij hebben voor de doelgroep. In onderstaande tabel is het geïnventariseerde aanbod opgenomen.

Tabel 4.1: Regio Zuidoost Friesland. Aanbod woonvormen voor mensen met een verstandelijke beperking (2024).

	Geclusterd wonen	Gespikkeld wonen
Heerenveen	188	0
Ooststellingwerf	103	0
Opsterland	338	11
Smallingerland	437	0
Weststellingwerf	92	30
Totaal	**1.158**	**41**

Bron: Aanbodinventarisatie zorgaanbieders regio Zuidoost Friesland.

Tabel 4.2: Vraag-aanbodbalans woonvormen mensen met een verstandelijke beperking, basisscenario (10-tal).

	2023	2030	2040
Geclusterd wonen Wlz	-890	-980	-990
Gespikkeld wonen Wlz	-110	-110	-80
Totaal	**-1.000**	**-1.090**	**-1.070**

Bron: Woonzorgweter Companen, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie zorgaanbieders, CIZ-zorggegevens en CBS-Microdata.

4.5 De huisvestingsopgave: match vraag en aanbod

Het aantal Wlz-indicaties voor mensen met een verstandelijke beperking ligt hoger dan het aantal plekken dat zorgaanbieders voor deze doelgroep hebben:

- Er is in de huidige situatie een tekort van zo'n 930 plekken in geclusterd wonen. Dit tekort neemt toe richting 2040. Het tekort zal dan ongeveer 1.030 plekken zijn.
- Het aanbod gespikkeld wonen is beperkt. Er is in de huidige situatie een tekort van ongeveer 110 plekken. Dit tekort zal door demografische ontwikkelingen langzaam afnemen richting 2040 tot een tekort van zo'n 80 plekken.

Een deel van de mensen met een verstandelijke beperking en een Wlz-indicatie blijft thuis bij ouders of zelfstandig wonen. Zij ontvangen dan ambulante begeleiding en gaan naar een dagbesteding. Om hoeveel mensen dit gaat is niet bekend. Het is daarom lastig te zeggen of het tekort dat hierboven beschreven wordt ook echt een tekort is of dat deze mensen geen behoefte hebben aan een plek in een woonlocatie voor mensen met een verstandelijke beperking.

5 Aandachtsgroepen

In dit hoofdstuk kijken we naar de vraag naar zelfstandige woonruimte voor aandachtsgroepen. Dit zijn bijvoorbeeld cliënten uit jeugdzorg, beschermd wonen of de maatschappelijke opvang. De meeste mensen in deze instellingen zullen na verloop van tijd weer uitstromen. Op dat moment hebben zij behoefte aan passende woonruimte en wellicht ambulante begeleiding.

5.1 Vraaganalyse

In het wetsvoorstel van de 'Wet versterking regie volkshuisvesting' (Wvrv) staat een verplichting voor alle gemeenten om een urgentieverordening op te stellen. De Friese gemeenten zijn bezig om vooruitlopend op het in werking treden van deze wet al een Friese urgentieverordening op te stellen. De eerste voornemens hiertoe geven een overzicht van het potentieel aantal urgentiebeschikkingen per jaar per gemeente. In de tabel hieronder is voor de regio Zuidoost Friesland aangegeven met hoeveel urgenties we rekening moeten houden. In totaal zijn dat voor de regio zo'n 520 urgentiebeschikkingen per jaar.

Tabel 5.1: Indicatie van het potentiële aantal urgentiebeschikkingen per categorie voor regio Zuidoost Friesland.

Aandachtsgroep	**Indicatie jaarlijks potentiële urgentiebeschikkingen**
Mantelzorgers	15
Medisch urgenten	20
Dakloze personen/ MO	Max. 135
Vrouwenopvang	10
BW	20
Jeugdzorg	65
Detentie en forensische zorg	70
Sekswerkers	10
Herstructureringsurgenten	40
Statushouders	170-255
Totaal	**520**

Bron: Uitgangspuntennotitie Friese urgentieverordening.

5.2 Woningaanbod urgenten

Mutaties in de sociale huur

Aandachtsgroepen doen een beroep op vrijkomende sociale huurwoningen. Over het algemeen zijn zij aangewezen op de goedkope of betaalbare voorraad. Het is daarom relevant om te kijken hoeveel betaalbare woningen er op jaarbasis beschikbaar komen (muteren) in de gemeente. Onderstaande tabel laat zien hoeveel sociale huurwoningen zijn vrijgekomen in 2022. In de regio Zuidoost Friesland kwamen er in 2022 1.955 corporatiewoningen vrij.

Tabel 5.2: Regio Zuidoost Friesland. Corporatiebezit, jaarlijks aantal mutaties en mutatiegraad naar huurprijsklassen, (5-tal).

Totaal aantal woningen	Mutatiegraad 2022	Aantal mutaties
23.800	8,2%	1.955

Bron: Lokale Monitor Wonen.

5.3 De huisvestingsopgave: match vraag en aanbod

We vergelijken het aantal vrijkomende corporatiewoningen met het potentieel aantal urgentiebeschikkingen dat is opgenomen in het voorlopig concept voor de urgentieverordening. Bij een gelijkblijvend aantal vrijkomende corporatiewoningen per jaar, betekent dit dat zo'n 27% van de vrijkomende woningen nodig zijn voor het opvangen van aandachtsgroepen (inclusief statushouders).

Bijlage 1: Woonstijlen

Kwetsbare ouderen

Kwetsbare ouderen behoren tot de ‘stille generatie’ (1925 – 1940). Deze groep ouderen heeft een leeftijd van 80 jaar of ouder. De groep heeft een lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen. Zij zijn doorgaans lager opgeleid. Het merendeel van de kwetsbare ouderen woont in een corporatiewoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Kwetsbare ouderen hebben een traditionele waardeoriëntatie, die voornamelijk gevormd is door de waarden en normen die men ‘vanuit huis’ mee kreeg. Kwetsbare ouderen komen voort uit een plichtsgetrouwe generatie, waarin een zuinig en bescheiden leven voorop staat. Voor deze groep staat de gemeenschap in het middelpunt in plaats van het individu.

Kwetsbare ouderen zijn trouw aan collectieve organisaties zoals ouderenbonden, vakbonden en goede doelen. Echter ondernemen ze geen politieke of maatschappelijke actie. Moderne communicatiemiddelen worden door kwetsbare ouderen niet of nauwelijks gebruikt.

Vrije tijd & consumptie

Vanwege de hoge leeftijd, beperkte financiële middelen en traditionele oriëntatie, ondernemen kwetsbare ouderen relatief weinig activiteiten. Deze groep onderneemt met name traditionele hobby’s, zoals lezen, puzzelen, breien, verzamelen en tuinieren.

Kwetsbare ouderen lezen vooral regionale kranten en omroepbladen. Nederland 1, 2 en 3 en RTL-zenders zijn favoriet op de TV. Het aankopen van producten via het internet doet de groep nauwelijks.

Kwetsbare ouderen hebben een gemiddeld aantal verzekeringen. Kwetsbare ouderen hebben vaak geen auto en steunen bekende goede doelen, omdat dit zo ‘hoort’.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 85% aan *beslist niet* te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar (WoON2018). Van de overige 15%, geeft 70% aan misschien en 17% beslist te willen verhuizen, 9% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 4% heeft al een andere woning gevonden.

Kwetsbare ouderen wonen relatief vaak in een gelijkvloerse woning, die al is aangepast voor een eventuele handicap. Daarnaast wonen kwetsbare ouderen vaak in seniorenwoningen, binnen een complex of als aanleunwoning.

Veel kwetsbare ouderen geven aan dat gezondheid een reden vormt om te verhuizen. De gewenste woningen bij verhuizing zijn met name appartementen. De groep heeft hierbij over het algemeen ook een sterke voorkeur om samen te wonen, mede om meer sociaal contact te kunnen leggen. De nabijheid van supermarkten en OV is belangrijk voor de groep kwetsbare ouderen.

Oudere comfortzoekers

Oudere comfortzoekers behoren tot de ‘stille generatie’ (1925 – 1940). Deze groep ouderen is 80-plus en beschikt over een midden inkomenspositie en een modaal vermogen. Zij zijn doorgaans lager of midden opgeleid. Net zoals de groep kwetsbare ouderen woont het merendeel van de oudere comfortzoekers in een corporatiewoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Oudere comfortzoekers hebben een traditionele waardeoriëntatie, die voornamelijk gevormd is door de waarden en normen die men ‘vanuit huis’ mee kreeg. Oudere comfortzoekers komen voort uit een plichtsgetrouwe generatie, waarin een zuinig en bescheiden leven voorop staat. Voor deze groep staat de gemeenschap in het middelpunt in plaats van het individu.
Oudere comfortzoekers hebben relatief veel vertrouwen in de overheid, banken en de zorg. Moderne communicatiemiddelen worden door oudere comfortzoekers niet of nauwelijks gebruikt.

Vrije tijd & consumptie

Vanwege de hoge leeftijd en traditionele oriëntatie, ondernemen oudere comfortzoekers relatief weinig activiteiten. Deze groep gaat soms naar een restaurant en houdt zich bezig met kruiswoordpuzzels, lezen, puzzelen, bordspellen en tuinieren.

Oudere comfortzoekers lezen graag regionale kranten en maken gebruik van omroepbladen zoals Troskompas en KRO Magazine. Daarnaast leest deze groep graag bladen zoals Libelle, Privé en Plus magazine. Publieke televisiezenders, RTL-zenders en Veronica worden veel bekeken door oudere comfortzoekers. De radio staat vaak afgestemd op een regionale radiozender.

Oudere comfortzoekers hebben weinig interesse in financiële producten. Verzekeringen worden vaak afgesloten bij de grote banken. Deze groep ouderen doneert jaarlijks een bescheiden bedrag voor fondsen zoals KWF Kankerbestrijding, Nederlandse Hartstichting en Zonnebloem. Sommige oudere comfortzoekers hebben één tweedehands auto van het merk Suzuki, Peugeot of Volkswagen.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 80% aan *beslist niet* te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 20%, geeft 71% aan misschien en 10% beslist te willen verhuizen, 15% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 3% heeft al een andere woning gevonden.

Oudere comfortzoekers wonen overwegend binnen een complex, in de vorm van woonzorgcentrum, bejaardentehuis of serviceflat. De woningen binnen deze complexen zijn vaak gelijkvloers.

Gezondheid vormt ook voor deze groep de grootste reden tot eventuele verhuizing. Oudere comfortzoekers spreken vaker een wens uit om samen te wonen met andere huishoudens, bijvoorbeeld in appartementencomplexen. Bij de keuze voor een woonplek is ook voor deze groep de nabijheid van supermarkten en OV belangrijk.

Welgestelde cultuurminnaars

Welgestelde cultuurminnaars vallen onder de ‘stille generatie’ (1925 – 1940). Deze groep ouderen is op hoge leeftijd (80-plus) en beschikt over een hoge inkomenspositie en een hoog vermogen. Zij zijn doorgaans hoger opgeleid. De welgestelde cultuurminnaars wonen voornamelijk in koopwoningen.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Welgestelde cultuurminnaars hebben een traditionele waardeoriëntatie, die voornamelijk gevormd is door de waarden en normen die men ‘vanuit huis’ mee kreeg. Oudere comfortzoekers komen voort uit een plichtsgetrouwe generatie, waarin een zuinig en bescheiden leven voorop staat. Voor deze groep staat de gemeenschap in het middelpunt in plaats van het individu.
Deze groep is vooral betrokken bij goede doelen of politiek. Ze steunen vaker dan gemiddeld initiatieven/projecten van anderen door middel van donaties. Welgestelde cultuurminnaars hebben vertrouwen in de overheid en andere instituties.

Vrije tijd & consumptie

Welgestelde cultuurminnaars bezoeken graag opera’s, klassieke concerten en musea. Deze groep is geïnteresseerd in het verzamelen van antiek. Ze gaan nog regelmatig uit eten. Verder houdt deze groep zich bezig met bridgen, golfen, lezen, kaartspellen en schaken.

De welgestelde cultuurminnaars lezen graag de krant. Het Financieel Dagblad, de Volkskrant en trouw worden veel gelezen. Populaire tijdschriften onder deze groep zijn Plus Magazine en Elsevier. De televisie wordt afgestemd op Nederland 1, 2 en 3 waarop ze graag informatieve programma’s kijken. Men luistert voornamelijk naar Classic FM of één van de publieke radiozenders Radio 1, Radio 2 of Radio 4.

De Welgestelde cultuurminnaars zijn vaak beleggers en ze beleggen voornamelijk via een bank. Het aantal verzekeringen ligt hoog en worden het liefst bij een bank afgesloten. Deze groep bankiert voornamelijk bij de bekendste banken van Nederland. Ze steunen goede doelen die actief zijn p het gebied van kunst, cultuur, milieu en natuur. Ze doneren meer dan gemiddeld en zo’n 2 tot 10 keer per jaar. Als er een auto voor de deur staat is deze vaak van het merk Mercedes, BMW of Volvo.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 81% aan *beslist niet* te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 19%, geeft 79% aan misschien en 8% beslist te willen verhuizen, 8% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 5% heeft al een andere woning gevonden.

Welgestelde cultuurminnaars wonen zowel in complexen als op zichzelf. Wanneer deze groep in een complex woont, betreft het vaak een woonzorgcentrum, bejaardentehuis of serviceflat. De woningen zijn hierbij over het algemeen gelijkvloers en onderhoudsvriendelijk.

Gezondheid wordt als een van de voornaamste redenen gezien om te verhuizen. De verhuiswens is hierbij hoofdzakelijk gericht op appartementen met daaropvolgend rijtjeshuizen en andere soort woningen. Binnen deze verhuiswens is er een sterke behoefte om samen te wonen. Deze groep vindt het prettig als supermarkten en OV dichtbij huis te vinden zijn.

Traditionele buurtbewoners

Traditionele buurtbewoners vallen onder de ‘protestgeneratie’ (1940 – 1955). Deze groep ouderen is op hogere leeftijd (65 tot 80 jaar) en heeft een lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen. Zij zijn doorgaans lager opgeleid. Ondanks de lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen woont het merendeel van deze groep ouderen in een koopwoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Traditionele buurtbewoners zijn gedreven, idealistisch en zelfbewust. Ze kenmerken zich door een actieve levenshouding met hoge vitaliteit. Traditionele buurtbewoners hebben een zichtbare persoonlijk stijl, varen een eigen koers en trekken zich minder aan van autoriteit. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘Wat ik nog kan, doe ik’.

Deze groep is bovengemiddeld betrokken bij vereniging en politiek. Ze ondernemen weinig politieke of maatschappelijke actie. Ze ervaren minder omzien naar elkaar en dat is een gemis. Het vertrouwen in banken en zorg is relatief groot. Men voelt zich niet goed vertegenwoordigd en gehoord door met name de landelijke politiek.

Vrije tijd & consumptie

Traditionele buurtbewoners wandelen of fietsen met enige regelmaat. Deze ouderen gaan soms nog naar de kerk. Ze ondernemen hobby’s zoals kruiswoordpuzzels, lezen, tuinieren, zelf kleding maken en verzamelen.

Traditionele buurtbewoners maken veel gebruik van verschillende media, zoals kranten, omroepbladen, televisie en radio. Regionale kranten en kranten zoals Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad en Trouw, zijn populair onder de groep. De televisie en radio staan voornamelijk afgestemd op de publieke televisie- en radiozenders zoals Nederland 1, 2 of 3 en Radio 1, 2, 4 of 5.

Het liefst bankieren de traditionele buurtbewoners bij grote banken zoals Rabobank en ING. Ze hebben daar een betaalrekening en spaarrekening afgesloten, maar van andere financiële producten wordt eigenlijk geen gebruik van gemaakt. De meeste traditionele buurtbewoners hebben één kleine auto van merken zoals Opel, Nissan of Toyota. De groep geeft geld aan goede doelen met een humanitair karakter, zoals Kerk in Actie, Unicef en Leger des Heils.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 74% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 26%, geeft 72% aan misschien en 13% beslist te willen verhuizen, 13% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 2% heeft al een andere woning gevonden.

Traditionele buurtbewoners wonen over het algemeen vaak gelijkvloers. De woning, waarin zij doorgaans wonen is in algemene zin minder geschikt voor een zorgvraag. Om deze reden zijn aanpassingen (op latere leeftijd) in het huis vaker noodzakelijk. Vanwege het hebben van sociale contacten kiezen traditionele buurtbewoners er vaak voor om in een complex te gaan wonen. De groep kiest er vaker voor om te experimenteren met verschillende vormen van samenleven.

Al met al behoren gezondheid, de huidige woning en woonomgeving tot de voornaamste redenen voor traditionele buurtbewoners om te verhuizen. De gewenste woning voor deze groep is een primair appartement of een secundair rijtjeshuis. De wens om samen te wonen of om alleen te wonen is hierbij in evenwicht. De groep vindt de nabijheid van supermarkten en OV erg belangrijk.

Vitale comfortzoekers

Vitale comfortzoekers behoren tot de ‘protestgeneratie’ (1940 – 1955). Deze groep ouderen valt binnen de leeftijdsklasse 65 tot 80 jaar en heeft een gemiddelde inkomenspositie en een modaal vermogen. Het grootste deel van de groep vitale comfortzoekers woont in een koopwoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Vitale comfortzoekers zijn gedreven, idealistisch en zelfbewust. Ze kenmerken zich door een actieve levenshouding met hoge vitaliteit. Vitale comfortzoekers hebben een zichtbare persoonlijk stijl, varen een eigen koers en trekken zich minder aan van autoriteit. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘Wat ik nog kan, doe ik’.

Vitale comfortzoekers zijn bovengemiddeld betrokken in de samenleving. Zij steken hun energie in het geloof, goede doelen en politiek, maar ondernemen geen politieke of maatschappelijke actie. Een kwart levert een actieve bijdrage aan de eigen leefomgeving waar dat nog lukt. Tegelijkertijd is er een grote groep die juist weinig tot niets onderneemt.

Vrije tijd & consumptie

De vitale comfortzoekers doen voornamelijk aan bridgen, fietsen en wandelen. Ook gaan ze graag op vakantie waarbij zowel rondreizen, cruises, natuur-, fiets- en wandelvakanties geliefd zijn. Musicals en restaurants worden af en toe bezocht. Voor overige hobby’s houden zij zich bezig met kruiswoordpuzzels, tuinieren, vrijwilligerswerk en verzamelen.

Vitale comfortzoekers veel gebruik van regionale dagbladen, het AD en de Telegraaf. De televisie en radio staan voornamelijk afgestemd op de publieke televisie- en radiozenders zoals Nederland 1, 2 of 3 en Radio 1, 2, 4 of 5.

Verzekerd zijn voor alle risico’s vinden de vitale comfortzoekers erg belangrijk. Verzekeringen worden het liefst afgesloten bij een bank. Vitale comfortzoekers steunen veel goede doelen en doen dat vaak meerdere keren per jaar. De meeste vitale comfortzoekers hebben één kleine auto van merken zoals Opel, Nissan of Toyota.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 73% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 27%, geeft 79% aan misschien en 9% beslist te willen verhuizen, 9% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 4% heeft al een andere woning gevonden.

De woonsituatie van vitale comfortzoekers kenmerkt zich als overwegend op zichzelf. De betreffende personen wonen hierbij vaak in een gelijkvloerse ouderen-woning. De woningen zijn op zichzelf gezien al redelijk geschikt. Wel wordt er vaker gebruik gemaakt van een traplift. Hierbij is er ook vaker een 2^{e} toilet aanwezig en sprake van aanbouw.

Binnen deze groep vormt gezondheid wederom een grote reden tot eventueel verhuizen. Anders dan bij de voorgaande groepen wordt hiervoor ook de huidige woning op zichzelf als reden gezien. De verhuiswens is met name gericht op primaire appartementen en secundaire rijtjeshuizen. De wens om samen of alleen te wonen is hierbij in evenwicht. In tegenstelling tot de eerdere twee groepen vinden vitale comfortzoekers het minder belangrijk dat supermarkten en OV in de nabijheid zijn.

Welgestelde levensgenieters

Welgestelde levensgenieters zijn onderdeel van de ‘protestgeneratie’ (1940 – 1955). Deze groep ouderen valt in de leeftijdscategorie 65 tot 80 jaar en heeft een hoge inkomenspositie en een hoog vermogen. De ondernemend levensgenieters wonen voornamelijk in (vrijstaande) koopwoningen.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Welgestelde levensgenieters zijn gedreven, idealistisch en zelfbewust. Ze kenmerken zich door een actieve levenshouding met hoge vitaliteit. Welgestelde levensgenieters hebben een zichtbare persoonlijk stijl, varen een eigen koers en trekken zich minder aan van autoriteit. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘Wat ik nog kan, doe ik’.

Welgestelde levensgenieters zijn bovengemiddeld betrokken in de samenleving. Zij steken hun energie in vereniging, goede doelen en politiek en ondernemen alleen politieke of maatschappelijke actie als het echt nodig is. Een kwart levert een actieve bijdrage aan de eigen leefomgeving waar dat nog lukt. De groep staat neutraal tegenover de eigen invloed op de regering.

Vrije tijd & consumptie

Welgestelde levensgenieters maken in hun vrije tijd vraag uitstapjes in de natuur en houden ze zich bezig met tuinieren. De hobby’s van deze groep bestaan voornamelijk uit fietsen, wandelen, lezen en schilderen. Daarnaast bezoeken ze regelmatig musea en theaters. Ze geven de voorkeur aan culturele- en zon- en strandvakanties.

De Volkskrant, NRC Handelsblad en regionale kranten worden veel gelezen. Daarnaast zijn woon- en tuinbladen en opiniebladen geliefd. Er wordt vooral naar de publieke omroepen gezapt en kijkt de groep graag naar documentaires, educatieve en actualiteitenprogramma’s. De radio staat met name afgestemd op de publieke zenders of Sky radio.

Verzekerd zijn voor veel risico’s vinden de Welgestelde levensgenieters erg belangrijk. Verzekeringen worden het liefst afgesloten bij een bank. Beleggen doet deze groep relatief veel. Welgestelde levensgenieters zijn gul in hun donaties aan goede doelen en doneren vaak meerdere keren per jaar. De Welgestelde levensgenieters hebben één of twee auto’s voor de deur staan, vaak van het merk BMW, Audi, Mercedes of Mazda

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 72% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 28%, geeft 76% aan misschien en 8% beslist te willen verhuizen, 7% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 9% heeft al een andere woning gevonden.

Welgestelde levensgenieters wonen overwegend op zichzelf. De woningen zijn over het algemeen goed geschikt en beschikken daarbij vaker over een 2^{e} toilet.

Over het algemeen vormt voor ook deze groep gezondheid een reden om te verhuizen. Daarnaast kan de woning zelf ook als een verhuisreden worden gezien. Indien er sprake is van een verhuiswens dan is deze met name gericht op (het zelf bouwen van woningen zoals) primaire appartementen en secundaire rijtjeshuizen. Hierbij is er een sterke wens aanwezig om alleen te blijven wonen. De nabijheid van supermarkten wordt als minder belangrijk gezien. De nabijheid van OV wordt als redelijk belangrijk gezien.

Actieve buurtbewoners

Moderne buurtbewoners zijn onderdeel van ‘Generatie X’ (1955 – 1970). Deze groep toekomstige ouderen is nu op middelbare leeftijd (50 tot 65 jaar) en heeft een lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen. Merendeel van de groep moderne buurtbewoners woont in een corporatiewoning. Daarnaast woont nog een behoorlijk aandeel in een koopwoning ondanks de lagere inkomenspositie en beperkt vermogen van deze groep.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Moderne buurtbewoners zijn praktisch ingesteld, zelfredzaam en soms wat onzeker. Ze weten zich snel dingen eigen te maken of zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zoals nieuwe technologie. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘het is wat het is’.

De maatschappelijke betrokkenheid van moderne buurtbewoners is beperkt. Moderne buurtbewoners participeren het liefst in projecten waarin meedoen voorop staat. Dit wordt gevoed door hun lage vertrouwen in zichzelf en de overheid. Deze groep mensen is van mening dat de overheid meer zou moeten doen voor de ‘gewone man’.

Vrije tijd & consumptie

De moderne buurtbewoners doen in hun vrije tijd aan wandelen, fietsen en lezen. Ook gaan ze graag op vakantie waarbij zowel rondreizen, cruises, natuur-, fiets- en wandelvakanties geliefd zijn. Musicals en restaurants worden af en toe bezocht. Voor overige hobby’s houden zij zich bezig met kruiswoordpuzzels en vrijwilligerswerk en verzamelen.

Moderne buurtbewoners maken veel gebruik van regionale dagbladen, het AD en de Telegraaf. Ook lezen zij overwegend veel roddelbladen (Weekend, Story, Privé), vrouwenbladen (Margriet, Libelle), gezondheidsbladen en woon- en tuinbladen. De televisie en radio staan voornamelijk afgestemd op SBS6, RTL 4 en Nederland 1 en 2, en radiozenders zoals Radio 2 en Sky Radio.

Geldzaken doen moderne buurtbewoners met name bij de Rabobank. Lenen en beleggen gebeurt weinig. Moderne buurtbewoners sluiten veel verzekeringen af (uitvaart-, inboedel-, aansprakelijkheidsverzekering). Moderne buurtbewoners doneren geregeld een bescheiden bedrag aan bekende goede doelen. De meeste vitale samenwoners hebben één tweedehands auto van merken zoals Suzuki, Mitsubishi, Toyota en Nissan.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 67% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 33%, geeft 66% aan misschien en 17% beslist te willen verhuizen, 15% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 2% heeft al een andere woning gevonden.

Personen binnen de betreffende groep wonen zowel evenveel binnen complexen als op zichzelf. Aanpassingen om woningen geschikt te maken voor deze groep zijn desalniettemin vaak noodzakelijk.

Zoals hierboven aangegeven, vormt de woonomgeving een van de grootste redenen om te verhuizen. Dit, tezamen met de huidige woning zelf. De verhuiswens is hierbij met name gericht op primaire appartementen en secundaire rijtjeshuizen. De wens om samen te wonen of alleen te wonen ligt gelijk. Deze groep vindt de nabijheid van OV belangrijk.

Moderne hofjesbewoners

Moderne hofjesbewoners behoren tot de ‘Generatie X’ (1955 – 1970). Deze toekomstige groep ouderen is nu op middelbare leeftijd (50 tot 65 jaar) en heeft een gemiddelde inkomenspositie en een modaal vermogen. Moderne hofjes-bewoners wonen voornamelijk in koopwoningen.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Moderne hofjesbewoners zijn praktisch ingesteld, zelfredzaam en soms wat onzeker. Ze weten zich snel dingen eigen te maken of zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zoals nieuwe technologie. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘het is wat het is’.

De maatschappelijke betrokkenheid van Moderne hofjesbewoners is hoog. Moderne hofjesbewoners nemen zelf initiatief en participeren het liefst bij verenigingen, scholen of sport. Moderne hofjesbewoners zijn minder betrokken bij politiek of goede doelen, en ondernemen alleen politieke actie als dat nodig is. Deze betrokkenheid wordt gevoed door een hoog vertrouwen in zichzelf en gemiddeld vertrouwen in de overheid. Deze groep mensen is niet uitgesproken negatief of positief in de mate waarin men zich gehoord voelt door de politiek.

Vrije tijd en consumptie

De Moderne hofjesbewoners doen in hun vrije tijd weinig aan sport, maar gaan wel wandelen en fietsen. Voor een vakantie zoeken zij rust, zon en strand op. Musicals, sportwedstrijden, casino’s en attractieparken worden af en toe bezocht. Voor overige hobby’s houden zij zich bezig met tuinieren, computerspellen en bakken.

Moderne hofjesbewoners lezen graag regionale kranten. De televisiezenders Nederland 1 en 2, SBS6 en RTL 4 worden veel bekeken. Het liefst kijken ze naar actualiteitsprogramma’s, quizprogramma’s en documentaires. De radio wordt vaak afgestemd op Radio 2, Radio 4 of Sky Radio.

Moderne hofjesbewoners doneren geregeld een bescheiden bedrag aan goede doelen voor gezondheid (KWF, Nederlandse Hartstichting en Stichting Clini-clowns). De meeste vitale samenwoners hebben één kleine auto van merken zoals Opel, Suzuki, Nissan en Mazda.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 72% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 28%, geeft 77% aan misschien en 10% beslist te willen verhuizen, 9% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 5% heeft al een andere woning gevonden.

Moderne hofjesbewoners wonen overwegend op zichzelf. Het merendeel van de woningen zijn niet gelijkvloers. De woningen komen vaker voor met aanbouw en is er ook vaker sprake van de aanwezigheid van een 2^{e} toilet. Reden voor deze groep om toch in een ouderenwoning te gaan wonen is hoofdzakelijk de onder-houdsvriendelijkheid.

Zowel de huidige woning als de woonomgeving kunnen als voornaamste redenen tot eventueel verhuizen worden gezien. De wens om in een appartement of rijtjeshuis te wonen is in evenwicht. Hierbij is er wel sprake van een sterke wens om alleen te wonen. Aanvullende hierop is er tevens enige wens om zelf te bouwen. De nabijheid van OV is voor deze groep redelijk belangrijk.

Ondernemende levensgenieters

Ondernemende levensgenieters zijn onderdeel van de 'Generatie X' (1955 – 1970). Deze toekomstige groep ouderen is nu op middelbare leeftijd (50 tot 65 jaar) en heeft een hoge inkomenspositie en een hoog vermogen. De Ondernemende levensgenieter woont voornamelijk in een (vrijstaande) koopwoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Ondernemende levensgenieters zijn praktisch ingesteld, zelfredzaam en soms wat onzeker. Ze weten zich snel dingen eigen te maken of zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zoals nieuwe technologie. Een bekend motto van deze groep luidt: 'Ik ken de wegen'.

De maatschappelijke betrokkenheid van Ondernemende levensgenieters is zeer hoog. Ondernemende levensgenieters leveren een actieve bijdrage aan de leefomgeving en ondersteunen vaak initiatieven of projecten van anderen. Ondernemende levensgenieters zijn betrokken bij (landelijke) politiek en weet 'de weg naar het gemeentehuis' goed te vinden. Deze groep inwoners wil zowel 'meedoen' als 'meedenken' als het om participatie gaat. Deze betrokkenheid wordt gevoed door een hoog vertrouwen in zichzelf en in de overheid.

Vrije tijd en consumptie

De Ondernemende levensgenieters doen in hun vrije tijd aan golf en bridgen. Ook gaan ze graag op vakantie waarbij zowel culturele als actieve vakanties geliefd zijn. Musea en concerten (klassiek en jazz) worden af en toe bezocht. Voor overige hobby's houden zij zich bezig met wijnen en antiek.
Ondernemende levensgenieters maken veel gebruik van media. Zij lezen kranten zoals Financieel Dagblad, NRC en de Volkskrant en tijdschriften als Elsevier, HP/De Tijd, Vrij Nederland, Opzij en Elegance. De televisie staat voornamelijk afgestemd op Nederland 1, 2 en 3, en actualiteitsprogramma's, documentaires en financiële programma's. Ondernemende levensgenieters luisteren naar publieke radiozenders en Classic FM.

Geldzaken doen Ondernemende levensgenieters met name bij grote banken, maar ook bij de ASN Bank en Triodos Bank. Deze groep doet vaak aan beleggen. Ondernemende levensgenieters zijn gulle donateurs voor kunst, cultuur, natuur en milieu. De meeste Ondernemende levensgenieters hebben één of twee auto's voor de deur van luxere merken, zoals Volvo, Audi of BMW.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 72% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 28%, geeft 79% aan misschien en 8% beslist te willen verhuizen, 6% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 7% heeft al een andere woning gevonden.

Ondernemende levensgenieters wonen overwegend op zichzelf en maar weinig gelijkvloers. Over het algemeen worden de woningen van en voor deze groep als goed geschikt ervaren. Een eventuele reden die gegeven zou kunnen worden voor het verhuizen naar een ouderenwoning is de onderhoudsvriendelijkheid van deze ouderenwoningen.

Over het algemeen vormen de huidige woning (ondanks de goede geschiktheid) en de woonomgeving de voornaamste redenen om te verhuizen. Een verhuiswens is even vaak gericht op appartementen als op rijtjeshuizen. Binnen de verhuiswens is er een zeer sterke behoefte aanwezig om alleen te wonen. Hierbij is er ook sprake van een sterkere wens om zelf te bouwen. De nabijheid van boodschappen in de buurt wordt als minder belangrijk ervaren. De nabijheid van OV wordt als redelijk relevant ervaren.

Bijlage 2: De Doorzonscan

De Doorzonsscan is een beproefd meetinstrument waarmee gemeenten en woningcorporaties op een snelle manier kunnen achterhalen welk deel van de woningvoorraad al geschikt is voor mensen met een functiebeperking en welke woningen met een kleine ingreep geschikt te maken zijn. Iedere woning wordt op basis van een aantal kenmerken van de woningen (bouwjaar, oppervlakte en woningtype) ingedeeld in één van de categoriën. Hieronder staan de kenmerken waaraan woningen moeten voldoen om een specifieke kwalificatie te krijgen.

Geschikte woning
Alle primaire voorzieningen (slaapkamer, woonkamer, toilet, badkamer en keuken) liggen gelijkvloers of zijn zonder traplopen bereikbaar. De woning is geschikt voor bewoners met geringe beperkingen bij het lopen, die als hulp-middelen eventueel wandelstok of kruk(ken) gebruiken. De woningen voldoen aan tenminste één van de volgende kenmerken:

- woning is aangemerkt als seniorenwoning of nultredenwoning;
- appartementen/(galerij)flats (als deze over een lift beschikken);
- (semi)bungalows, woonboerderijen.

Potentieel geschikte woning
Potentieel geschikte woningen zijn woningen die met relatief beperkte middelen geschikt te maken zijn. Hierbij is te denken aan het installeren van een traplift, of het verlagen of weghalen van drempels. Deze woningen voldoen aan de volgende criteria:

- eengezinswoning, is gebouwd na 1998;
- inhoud bij koopwoning is groter dan 350 m^3 en gebouwd na 1965;
- inhoud bij huurwoning is groter dan 300 m^3 en gebouwd na 1980;
- geschakelde woning.

Niet-geschikte woning
De overige woningen zijn als niet-geschikt aangemerkt; deze woningen zijn vermoedelijk ook niet (eenvoudig) geschikt te maken.

De beoordeling van de woningvoorraad op geschiktheid op basis van woz-gegevens is een inschatting. Bezoek aan een woning zelf moet uitwijzen of de inschatting ook juist is. Daarnaast geeft de analyse uitsluitend inzicht in de kenmerken van de woning. Het is denkbaar dat ouderen de woning niet meer geschikt vinden omdat bijvoorbeeld het onderhoud van de woning of de tuin teveel wordt, of dat men dichter bij voorzieningen wil wonen; een woning die volgens de analyse ‘geschikt’ is kan in de beleving van de bewoners dan minder geschikt zijn. Andersom kan het zo zijn dat in een woning die volgens de analyse ‘potentieel geschikt’ is inmiddels al aanpassingen zijn gedaan (zoals de installatie van een traplift, of de drempels verwijderd). Hier kom je echter alleen achter door de woning daadwerkelijk te bezoeken. Daar wordt in deze analyse geen rekening mee gehouden.

Bijlage 2 – Huisvestingsopgave ouderen

Via een woonzorganalyse is de huisvestingsopgave voor ouderen in beeld gebracht. Dit is gedaan door een prognose van de vraag te vergelijken met het huidige aanbod in de regio. Een meer gedetailleerde uitleg hoe dit tot stand is gekomen, is te vinden in woonzorganalyse die als bijlage bij dit stuk is gevoegd. Hieronder zijn de resultaten voor wat betreft ouderenhuisvesting aangegeven. Negatieve getallen duiden op een tekort.

Tabel 1.1: Regio Zuidoost Friesland. Vraag-aanbodbalans geclusterde en zorggeschikte woonvormen voor ouderen, basisprognose (2023-2040; huishoudens).

	2023	**2030**	**2040**
Regulier nultreden	0	-390	-1.240
Geclusterd wonen	+2.550	+1.710	+790
Sociale huur	+4.280	+4.030	+3.730
Vrije sector huur	+280	+180	+100
Koop	-2.010	-2.500	-3.040
Woonzorgcentrum/ zorggeschikt	+480	+160	-330
Totaal	**+3.030**	**+1.480**	**-780**

Bron: Woonzorgweter, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie, CIZ-zorggegevens en CBS-Microdata.

Tabel 1.2: Regio Zuidoost Friesland. Vraag-aanbodbalans geclusterde en zorggeschikte woonvormen voor ouderen, trendprognose (2023-2040; huishoudens).

	2023	**2030**	**2040**
Regulier nultreden	0	-390	-1.240
Geclusterd wonen	+2.550	+710	-1.820
Sociale huur	+4.280	+3.680	+2.850
Vrije sector huur	+280	+110	-140
Koop	-2.010	-3.080	-4.530
Woonzorgcentrum/ zorggeschikt	+480	+420	+460
Totaal	**+3.030**	**+740**	**-2.600**

Bron: Woonzorgweter, provinciale prognose regio Zuidoost Friesland (2023), aanbodinventarisatie, CIZ-zorggegevens en CBS-Microdata.

Reactienota op de ingekomen reacties visie wonen welzijn en zorg Zuidoost Friesland

Bij het opstellen van de regionale visie wonen, welzijn en zorg Zuidoost Friesland zijn op diverse momenten stakeholders betrokken. Eind 2023 is het traject gestart met een bestuurlijke 24-uurssessie. Daarna is er een webinar voor raadsleden georganiseerd, zijn er diverse themabijeenkomsten met stakeholders geweest en op 24 oktober 2024 was er opnieuw een bestuurlijke sessie waarin de laatste inhoudelijke dilemma's zijn besproken. De input die tijdens deze sessies is opgehaald is verwerkt in een conceptversie van de regionale visie. Van 20 december 2024 tot en met 30 januari 2025 zijn de stakeholders in gelegenheid geweest een laatste reflectie te geven op de concept visie. Deze reactienota beschrijft de ontvangen reflecties en in hoeverre deze zijn verwerkt in de definitieve visie.

Een aantal terugkerende thema's en suggesties voor aanpassingen komen duidelijk naar voren. Een veelvoorkomend thema in de reacties was de terminologie en nuancering van bepaalde begrippen. Zo is 'zorgbehoefte' op verschillende plekken vervangen door 'zorg- en ondersteuningsbehoefte' en is er meer aandacht gekomen voor 'intergenerationeel wonen' en 'dementievriendelijke infrastructuur'. De term geclusterd wonen en de genoemde aantallen riepen bij veel stakeholders vragen op en leidde tot verschillende suggesties voor aanpassing. In de reactienota zijn een aantal onduidelijkheden toegelicht en verschillende suggesties zijn verwerkt in de visie. Onder andere het belang van een goede mix van bewoners bij geclusterd wonen wordt benadrukt door stakeholders. Ook de verhouding van de regionale visie ten opzichte van lokaal beleid en lokale uitvoeringsprogramma's werd veelvuldig genoemd. De gemeentelijke kaders blijven na vaststelling van de regionale visie bestaan. Hierin hebben gemeenten de ruimte om lokaal kleuring te geven aan hun beleid op wonen, welzijn en zorg. Tot slot zijn er verschillende suggesties gedaan die meer gericht zijn op de uitvoering waarbij is aangeven dat hieraan aandacht wordt besteed in het regionale uitvoeringsprogramma of in de lokale uitvoeringsprogramma's.

<u>Reflectie 1 - Leppehiem</u>

Leppehiem geeft aan dat zij zich in de visie kunnen vinden, maar dat er nog een aantal dingen niet kloppen of ontbreken.

- In 4.1 wordt gesuggereerd dat het aandeel mensen werkend in de zorg (nu 1 op 5 in Friesland) zal toenemen bij ongewijzigde inrichting van zorg. Denk dat hier bedoeld wordt dat er een groter aandeel nodig is i.p.v. groeit.

  We hebben deze suggestie verwerkt in de visie.

- Op pagina 19 wordt onder de quote gesproken over de zorgvraag. Zou het niet mooi zijn als we dit leefvraag noemen i.p.v. zorgvraag?

  Als regio willen we toe naar een situatie waarbij zorg en ondersteuning niet los van elkaar worden gezien. De term leefvraag zou daar inderdaad goed bij passen. Omdat dit stukje tekst over de 'zorgreflex' gaat lijkt de term zorgvraag hier toch goed te passen. Wel is in de schematische weergave op pagina 7 'zorgbehoefte' aangepast naar 'zorg- en ondersteuningsbehoefte'.

- We vertellen het eerlijke verhaal op pagina 20. Daar worden de huidige situatie (1) en de toekomstvisie (3) toegelicht, maar ik mis een uitleg over het middelste plaatje (2)? Althans, het wordt in de tekst niet expliciet aangegeven.

  We hebben deze suggestie verwerkt in de visie.

Reflectie 2 – Elkien

Elkien geeft aan dat het een mooi stuk is geworden en dat eerdere opmerkingen met betrekking tot begeleiding van aandachtsgroepen zijn verwerkt.

- Op pagina 23 staat onder de groene quote dat *sommige* ouderen de voorkeur hebben om oud te worden op de plek waar ze wonen. Dat klopt volgens mij niet. Hier zou moeten staan dat *de meeste* ouderen in hun woning willen blijven. Uit onderzoek van de FSP blijkt namelijk dat de meeste ouderen zo lang mogelijk in hun woning willen blijven wonen en dat de verhuisbereidheid heel gering is. Diezelfde ervaring heeft onze collega die met ouderen spreekt voor doorstroming ook.

  We hebben deze suggestie verwerkt in de visie.

Reflectie 3 – De Friesland

De Friesland geeft ten eerste complimenten voor het realiseren van deze visie wonen, welzijn en zorg voor Zuidoost Friesland. Ze vinden het mooi om te zien dat er een sterke overlap is tussen de visies van het Zorgkantoor, het WOZO-programma en de Visie Wonen Welzijn en Zorg Zuidoost-Friesland. Er is gedeelde aandacht voor nultredenwoningen, preventieve zorg en integrale samenwerking. Ook zien ze nog wat mogelijkheden om de visie op een aantal punten te verrijken.

- Meer aandacht voor sociale eenzaamheid. Er is wel aandacht voor gemeenschappelijke ruimtes maar eenzaamheid wordt niet expliciet benoemd als aandachtspunt.

  In deze visie zien we het tegengaan van eenzaamheid niet als losstaand speerpunt. Dit hoort meer thuis in de visie sociaal domein. Wel is een het tegengaan van eenzaamheid een nevendoel van geclusterd wonen en ontmoeten. Op een aantal plekken in de concept visie kwam dit al terug. Op paragraaf 5.1 en 5.3 zijn in de definitieve versie nog enkele zinnen toegevoegd hierover.

- Kennis, bewustwording en ondersteuning voor ouderen in hun keuzes over toekomstige woonvormen en de impact van verhuizen. Dit is ook een aanbeveling vanuit het programma Wonen en Zorg.

  De woorden kennis, bewustwording en ondersteuning zijn toegevoegd onder het kopje 'Doorstroming' in paragraaf 5.3.

- Kansen voor digitale en flexibele oplossingen benoemen. Deze vinden we niet terug.

  Dit zijn concrete maatregelen om toe te passen. Deze nemen we niet op in de visie, maar kunnen wel onderdeel van het uitvoeringsprogramma zijn onder de pijler 'toekomstbestendig woonzorglandschap'.

- Aandacht voor een dementievriendelijke infrastructuur. Dit is een expliciete pijler in het nationale programma.

  We hebben de term 'dementievriendelijk infrastructuur' is opgenomen in paragraaf 5.3. Verdere uitwerking van dit onderwerp doen we op gemeenteniveau.

- De wens vanuit het Zorgkantoor voor flexibiliteit van woonoplossingen (bijv. modulair), wat minder terugkomt in de regionale visie.

  We hebben dit toegevoegd onder het kopje 'Voldoende passende woningen' en werken dit op gemeenteniveau verder uit.

<u>Reflectie 4 – HuurdersBelangenVereniging Heerenveen</u>

HuurdersBelangenVereniging Heerenveen geeft aan dat het een goede uitgangsnotitie is voor verdere uitwerking in de gemeente Heerenveen. Wat zij nog meegeven:

- Op bladzijde 21 wordt in de laatste alinea gesproken over clustering van enkel zware zorg. Op bladzijde 22 wordt aangegeven dat het concept clustering het beste werkt bij een gezonde mix van dragende en vragende ouderen. Dat klinkt ons inziens tegenstrijdig.

  Het gaat hier om twee verschillende vormen van clustering. In pagina 21 gaat het over clustering van zware zorgvragers, intramuraal of met een Volledig Pakket Thuis (VPT). Doel van het clusteren van deze doelgroep gaat met name om efficiënte zorglevering. Op pagina 22 gaat het om geclusterd wonen. Dit is een meer preventieve aanpak: verondersteld wordt dat mensen in een geclusterde woonvorm elkaar beter kennen, daardoor meer naar elkaar omzien en bereid zijn elkaar meer te ondersteunen. Met als doel om formele zorg en ondersteuning uit te stellen. Het gaat dus om twee verschillende doelgroepen. Bovenaan pagina 22 hebben we 'geclusterde woonvormen' vervangen door 'woonvormen'. Dit was inderdaad verwarrend.

<u>Reflectie 5 – Van Wijnen</u>

Volgens Van Wijnen zijn de meeste punten wel geraakt. Het landschap is landelijk natuurlijk ook niet overal helemaal afwijkend t.o.v. Opsterland. Ze kunnen niet achterhalen of het volgende in Opsterland speelt, maar het is wel iets wat we in diverse plaatsen voorbij zien komen: de herontwikkeling van bestaande complexen. Die liggen meestal centraal, maar zijn soms sterk verouderd en daarmee niet meer van deze tijd. Niet alleen qua duurzaamheid maar ook qua indeling. Een update is budgettair een flinke uitdaging. Vraag is natuurlijk of dat handig en wenselijk is in verband met het willen huisvesten van deze doelgroep(en) op een goede centrale locatie. Mogelijk kan er bij een herontwikkeling van een dergelijke locatie een combinatie gezocht worden met het uitbreiden van een dergelijk complex of het toevoegen van andere functies. Het klinkt mooi en makkelijk hoor, want zoals tijdens jullie bijeenkomst besproken kent een inbreidingslocatie een ontzettend lastige businesscase. Dat zal voor zorgpartijen ook gelden.

Herontwikkeling van inbreidingslocaties kan met name voor woonvormen voor ouderen interessant zijn door de nabijheid van voorzieningen. Wij erkennen dat dit kan leiden tot een lastige business case. Dit behoefte aandacht in de gemeentelijke uitvoering.

Reflectie 6 – Bruning De Goede Vastgoedregisseurs BV

Als er sprake is van een overschot in de markt voor woonzorgwoningen, wat is dan anno nu het probleem? Waarom worden die woningen en complexen dan niet ingevuld en die ruimte aangeboden aan jongeren, jong werkenden en mensen die in scheiding liggen en het huis uit moeten? Die staan te springen om een eigen woonruimte en zolang er nog niet volop gebouwd wordt en betaalbaarheid een ding is, zou dat heel veel mensen kunnen helpen en een goede aanpak zijn. Een mix van oudere en jongere mensen in een woonzorgcomplex onderbrengen is toch ook veel leuker. Ja, volgens de gemeente en overheid moet het allemaal volgens de systematiek van hen “passen”, maar daar ligt niet de kern van het probleem. Misschien zijn we te verwend want hoe het het beste paste ligt vast in regels en beleid en daar los van komen, dat kunnen we niet meer. Als een zieke ouderen die (tijdelijk) extra zorg nodig heeft bereid zou zijn om met een jongere die (tijdelijk) in een woonzorgcomplex woont de eigen woning (tijdelijk) beschikbaar te stellen, dan zou er al een hele andere dynamiek in de woningmarkt in gang worden gezet. In het kader van welzijn, zou dat m.i. ook positief uitpakken voor beide groepen (ouderen en jongeren). En kunnen leiden tot meer gezelligheid, een minder teruggetrokken bestaan leiden en je minder eenzaam voelen. Men kan als men samenleeft in een woonzorgomgeving (gevraagd en ongevraagd) elkaar hulp bieden over en weer op verschillende vlakken (huiswerkhulp, pakketjes in ontvangst nemen van de jeugd, klusjes voor elkaar doen, gesprekjes voeren of spelletjes doen) of gewoon mensen het gevoel geven dat ze er toe doen omdat ze gezien en gehoord worden en een eigen woonplekje hebben. Ook al is het tijdelijk voor bijvoorbeeld enkele maanden. Het leidt tot betere in- en uitstroommogelijkheden, een beter passende woningvoorraad, informele zorg en ondersteuning door derden, meer tijd en aandacht voor professionele zorg en ondersteuning van specialisten. Ondertussen wordt er ook volop verbouwd en gebouwd, voor de toekomst. De bestaande voorraad moet worden verduurzaamd, deels ook worden vervangen en meer flexibel gemaakt. Grotere woningen en boerderijen voor meerdere gezinnen toegankelijk en bereikbaar maken, daarin meerdere adressen toe te staan en woningen gemakkelijker te kunnen splitsen. Er is ruimte genoeg voor iedereen, maar geeft de overheid wel voldoende ruimte voor andere ideeën en nieuwe initiatieven. Wij moeten naar een tijd van minder lullen, meer poetsen en gewoon proberen. En de rol van de gemeenten is veel simpeler dan ze vaak zelf denken: inwoners faciliteren met goede infra, woningen en andere voorzieningen en samen met verantwoordelijke zorgorganisaties, woningcorporaties en investeerders zorgen dat ondernemers hun plannen voor de inwoners kunnen realiseren. Laat de “regionale visie op wonen, zorg en welzijn” met inachtname van bovenstaande daar een vertrekpunt voor zijn.

Veel van de hierboven aangedragen punten zijn herkenbaar en ook opgenomen in de visie. Het mengen van doelgroepen kan inderdaad positieve effecten hebben op welzijn en ondersteuning, het tegengaan

van eenzaamheid en meer aandacht voor professionele zorg van specialisten. Dat er sprake is van een overschot aan woonzorgwoningen ligt genuanceerder. Een nadere uitleg daarvan staat in bijlage 1, pagina 13.

Reflectie 7 – Accolade

Accolade geeft aan naar de visie nog in dezelfde lijn is als het vorige concept. Daarvan lieten zij al weten zich te kunnen vinden in die lijn, dus dat is onveranderd. Een aantal opmerkingen:

- De woonzorganalyse gaat tot 2040, terwijl juist daarna het beeld (naoorlogse generatie is er niet meer) veranderd. Dat is wat betreft de vastgoedopgave wel heel belangrijk om mee te wegen.

  In de visie is toegevoegd dat we waarde hechten aan het toevoegen van flexibele woonvormen, zodat de woningvoorraad ook na 2040 bruikbaar is, ondanks een veranderende demografische samenstelling van de bevolking.

- Pagina 5: Klopt het dat opvang van dreigend dak- en thuislozen primair belegd is bij centrumgemeente Leeuwarden?

  De meeste opvanglocaties zitten in Leeuwarden, maar ook daarbuiten zijn enkele locaties. Dit is genuanceerd in de definitieve visie.

- Pagina 7: Term 'zorgbehoefte' is misschien wat te smal? Ondersteuningsbehoefte is misschien beter passend. Ondersteuning kan ook gaan om financiën en andere zaken, is niet perse 'zorg'.

  We hebben deze suggestie verwerkt in de visie.

- Pagina 9: Waarom wordt bij de Nationale Prestatieafspraken de opgave voor nultreden niet genoemd?

  In het programma 'Wonen en zorg voor ouderen' is vastgesteld hoeveel geclusterde woonvormen en zorggeschikte sociale woningen moeten worden gerealiseerd via nieuwbouw, transformatie en woningaanpassingen in het sociale segment tot 2030. Nultredenwoningen zijn hierin niet meegenomen en daarom ook niet als zodanig benoemd in de Nationale Prestatieafspraken en in de tekst van de visie.

- Pagina 9: "In de regio beschouwen we de nieuwbouwaantallen van het Rijk als indicatief". Dit mag ook in bestaande bouw.

  We hebben deze suggestie tekstueel verwerkt in de definitieve visie.

- Pagina 10: "Uitstroomconvenant Fyrslân". Opmerking: Convenant Weer Thuis

  Het uitstroomconvenant Fryslân sluit aan bij het actieprogramma Weer Thuis. Suggestie tekstueel verwerkt in definitieve visie.

- Pagina 12 groene quote: Zie eerdere opmerking over term 'zorgbehoefte'

  We hebben de suggestie overgenomen in de definitieve visie.

- Pagina 12: Er wordt gesproken over een eigen woning. Dit betekent altijd een zelfstandig wonen, terwijl we juist ook aan het kijken zijn naar concepten rondom woningdelen. Het gaat dus om passende woonruimte. Dat is wat anders dan een eigen woning.

  We hebben deze suggestie overgenomen in de definitieve visie.

- Pagina 14 eerste zin: De vraag is inderdaad of clustering niet goedkoper is gezien reistijd etc. Wij denken van wel.

Dat dit geen absolute waarheid is, is meegenomen door het woord 'kan' in de zin te laten staan. Dit blijft zo staan, aansluitend bij de landelijke lijn die hiervoor gevolgd wordt met de stop op intramurale woonzorgplekken.

- Pagina 14, onder 4.2: Helaas zien we zelfredzaamheid juist afnemen onder onze huurders (meer lagere inkomens, meer aandachtsgroepen met ondersteuningsvraag bij zelfstandig wonen, minder mobiele en mentaal fitte ouderen en meer nieuwkomers). Een samenredzame gemeenschap ontstaat niet vanzelf en veel zullen dit niet kunnen, hebben al 'genoeg' aan zichzelf. Dus echt in investeren vanuit professionals om dit in gang te zetten onder de 'dragende' mensen.

  Dit is een herkenbare trend. Paragraaf 5.1 gaat daarom in op hoe dit versterkt kan worden.

- Pagina 14, onder 4.3: wat voor eisen worden er gesteld aan woningen waar zware zorg geleverd kan worden?

  Eerder in de visie, op pagina 9, wordt het begrip zorggeschikte woning en kernmerken hiervan al toegelicht.

- Pagina 15, paragraaf 4.4: te weinig aandacht voor het deel begeleiding in dit hoofdstuk. Wij ervaren dat dit erg onder druk staat, juist in de overgang van intramurale zorg (beschermd wonen bijv.) naar ambulante zorg. En ook de vrijwilligheid daarvan is precair.

  In de definitieve visie zijn in paragraaf 4.4 een paar zinnen toegevoegd om dit probleem helder te beschrijven.

- Pagina 17, 5.1: dit deel gaat veel over ouderen en deze groep wordt ook steeds benoemd. Belangrijk juist ook om de andere doelgroepen hierin ook te benoemen en plek in te geven.

  In deze paragraaf hebben we het over inwoners met een zorgvraag. Onzes inziens dekt dit ook de aandachtsgroepen die in dit visiedocument worden meegenomen.

- *Pagina 20, onder 5.2: eens met wat er staat over domeinoverstijgende samenwerking, maar hoe ga je dit optuigen? Wie neemt hierin de regie?*

  Afspraken hierover worden gemaakt in de regionale en lokale uitvoeringsprogramma's. Dit is te gedetailleerd om in een visie uit te werken en nemen we later mee.

- Pagina 21: het zorgkantoor stimuleert het concept van ruilverkaveling ook heel erg en kan hierin ook wel iets betekenen.

  Dit nemen we mee voor de uitwerking van de uitvoeringsprogramma's.

- Pagina 22: in de eerste zin mist geclusterd wonen.

  Dit komt omdat er in het basisscenario geen tekort aan geclusterde woningen ontstaat. Wanneer dit aantal wordt uitgesplitst naar segment is wel een tekort zichtbaar voor het koopsegment. Dit wordt benoemd in de tweede zin.

- Pagina 22: in de bestaande voorraad willen wij zorggeschikte woningen gaan organiseren waar nodig. Samenwerking met zorg en welzijn voor nodig.

  We hebben toegevoegd dat samenwerking met zorg en welzijn nodig is voor het toevoegen van zorggeschikte woningen.

- Pagina 22: mixen van dragende en vragende ouderen: de vragende ouderen moeten niet een te zware zorgbehoefte hebben, anders zullen fitte (dragende) mensen hier niet willen wonen. Hebben wij ervaring mee, verhuurbaarheid komt op het spel te staan.

Er zit inderdaad een grens aan wat mensen voor buren kunnen en willen betekenen. De samenstelling van een huishoudens in een geclusterde woonvorm is daarbij erg belangrijk. Dit vraagt aandacht in de uitvoering.

- Pagina 23: "Omdat dit aanbod niet altijd aansluit bij de wensen van huurders…": is een aanname dat dit soort aanbod niet aansluit bij de wensen. Kunnen ook hele andere redenen achter zitten dat ouderen hier niet naartoe verhuizen.

  Dit is inderdaad een van de redenen voor een oudere om niet te willen verhuizen. De formulering is aangepast in de definitieve visie.

- Pagina 23, tussenvorm/zorghotel: dit geldt niet alleen voor ouderen.

  We hebben deze suggestie verwerkt in de definitieve visie door ook andere zorgvragers te benoemen.

Reflectie 8 – Actium bestuurlijk

In december ontving ik het definitieve concept van de Regionale visie op wonen, zorg en welzijn in de regio Zuidoost Fryslân. Ik maak graag gebruik van de gelegenheid om hierop te reageren. Omdat Actium binnen deze regio alleen woningen verhuurt in de gemeente Ooststellingwerf, leg ik in onze reactie de relatie met deze gemeente.

In de basis kan ik de visie onderstrepen. De opgaven, belemmeringen en kansen zijn herkenbaar en ik lees vernieuwende en inspirerende oplossingsrichtingen. Bijvoorbeeld de manier waarop nieuwkomers ingezet kunnen worden. Ook de ruilverkaveling tussen zorgaanbieders is een voorbeeld van een innovatieve oplossing om met schaarse middelen om te gaan en het zorgaanbod op peil te houden. Vernieuwende tussenvormen zoals een zorghotel inspireren ons als voorbeeld naar andere regio's.

Echter, wij kunnen ons niet committeren aan de cijfermatige onderbouwing. Met name ten aanzien van de definitie van geclusterd wonen zijn aannames gedaan die een vertekend beeld opleveren. De beperkingen van deze aannames zijn weliswaar goed omschreven, maar doordat er wel conclusies aan de hand van deze cijfers getrokken worden, ontstaat het risico dat de data een eigen leven gaan leiden. Op basis van de gehanteerde definitie valt bijvoorbeeld een groot deel van de sociale voorraad onder geclusterd wonen (in Ooststellingwerf 1/3 van de sociale huurwoningen!), waardoor de aanvullende opgave beperkt/negatief is. Onze verwachting is dat er voor het toenemend aantal ouderen met afnemende mobiliteit en de toenemende behoefte aan ondersteuning in de wijk, meer nodig is dan wat in deze visie als geclusterde woningen is gedefinieerd. Ten aanzien van nultredenwoningen lijkt het me van toegevoegde waarde om te komen tot een nadere specificatie, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen rollatorgeschikt, rolstoelgeschikt en zorggeschikt. Voor ons vormt de data-analyse in de bijlage onvoldoende basis voor verdere uitwerking en we stellen voor tot een nadere analyse te komen op gemeentelijk niveau voordat hierop bijvoorbeeld bouwprogramma's of (prestatie)afspraken gebaseerd worden.

In de inleiding is aangegeven dat zal worden uiteengezet waarom deze visie regionaal opgesteld is. Uit de tekst die daarop volgt, komt dit onvoldoende naar voren. Zo heeft de gemeente Ooststellingwerf een actuele woon(zorg)visie. Voor een sluitende woonzorgketen per dorps(cluster) is het vooral van belang de puzzel met verschillende partijen op lokaal niveau te leggen. Ook is onduidelijk hoe deze visie zich verhoudt tot lopende gemeentelijke woon(zorg)visies. Is hier over nagedacht? Het staat natuurlijk buiten kijf dat bepaalde onderwerpen, zoals ruilverkaveling tussen zorgaanbieders, het beste regionaal opgepakt kunnen worden. Maar blijven bijvoorbeeld de gemeentelijke kaders overeind of vervangt dit stuk de woonzorgvisie? Hoe verhoudt het gemeentelijk op te stellen uitvoeringsprogramma zich tot het volkshuisvestingsprogramma dat op basis van de Wet versterking

regie volkshuisvesting verplicht wordt? En wat als verschillende stukken elkaar tegenspreken, welke visie is dan leidend? Ik adviseer hierover tijdig een besluit te nemen, zodat discussie op een later moment voorkomen wordt.

Meer specifiek: in hoofdstuk 5.5 wordt toegelicht hoe gekomen wordt van visie naar uitvoeringsprogramma. Het gezamenlijk komen tot zo'n uitvoeringsprogramma is cruciaal voor Actium, want hierin wordt concreet gemaakt hoe de beleidsuitgangspunten tot realisatie worden gebracht en wat ieders aandeel daarin is. Echter mis ik een stap, namelijk de impact/uitwerking van de regionale visie op de gemeentelijke context, ofwel de totstandkoming/actualisatie van de lokale woon(zorg)visie. Elke gemeente heeft specifieke kenmerken die van invloed zijn op het beleid en iedere gemeenteraad bepaalt zelf nuances. Zo ervaren wij bijvoorbeeld dat in Ooststellingwerf sterk wordt ingezet op het stimuleren van gezondheid en mobiliteit, en terecht. Dit blijkt bijvoorbeeld als een bewoner bij de gemeente een scootmobiel aanvraagt. De gemeente kijkt hierbij eerst of met andere hulpmiddelen de mobiliteit en gezondheid kan worden vergroot, bijv. door het verstrekken van een driewielfiets in plaats van een scootmobiel.

Bij de totstandkoming van de regionale visie zijn wij als woningcorporatie beperkt betrokken geweest. Ik ga ervan uit dat we bij de gemeentelijke vertaling en het gemeentelijke uitvoeringsprogramma nauwer betrokken worden.

Woningcorporatie Actium is binnen de regio Zuidoost Friesland alleen actief binnen de gemeente Ooststellingwerf. Deze reactie is daarom toegespitst op gemeente Ooststellingwerf.

De gemeente Ooststellingwerf heeft een lokale woonzorgvisie. Deze zal ook na vaststelling van de regionale visie wonen, welzijn en zorg van kracht blijven. De gemeente Ooststellingwerf heeft dan zowel een lokale als een regionale visie. Tussen de visies zitten verschillen. De regionale visie werkt bepaalde onderwerpen verder uit, bijvoorbeeld wanneer regionale afstemming nodig is. De lokale visie werkt andere onderwerpen verder uit, bijvoorbeeld op het gebied van mobiliteit. Hiermee geeft de gemeente Ooststellingwerf lokale kleur aan hun visie op wonen, zorg en welzijn. Bij de totstandkoming van de regionale visie is hier zorgvuldig mee omgegaan waardoor er geen tegenstrijdigheden tussen de visies zijn.

Daarnaast geven de lokale uitvoeringsagenda's ruimte om per gemeente een eigen aanpak te formuleren, passend bij de lokale uitgangssituatie. Dit geldt ook voor de woningbouwaantallen. Zo wordt een nadere analyse gedaan van de bestaande woningvoorraad. De uiteindelijke woningbouwaantallen worden in samenspraak opgesteld en niet opgelegd door de gemeente. Wel houden we hierbij vast aan de indeling van nultreden, geclusterd en zorggeschikt, omdat dit aansluit bij de driedeling die landelijk gebruikt wordt. Uiteindelijk zal dit doorwerken in de prestatieafspraken. Het uitvoeringsprogramma wonen, welzijn en zorg zal later onderdeel worden van het volkshuisvestingsprogramma uit de 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting'.

Bij de totstandkoming van de visie zijn op meerdere momenten stakeholders, waaronder Actium, betrokken. Naar ons idee is hiermee een zorgvuldig proces doorlopen. Bij de verdere uitwerking in uitvoeringsprogramma's en de daadwerkelijke uitvoering daarvan is voor de gemeente Ooststellingwerf betrokkenheid van Actium van belang.

<u>Reflectie 9 – Actium ambtelijk</u>

- We missen nog het stimuleren van actief blijven zoals dat in Ooststellingwerf wel een punt is. Als iemand moeite heeft met lopen dan een driewieler i.p.v. scootmobiel aanbieden, zodat iemand wel actief blijft bijvoorbeeld.

  Het stimuleren van beweging is inderdaad een belangrijk speerpunt op het gebied van gezondheid. Echter heeft dit niet een directe connectie met wonen en is er daarom voor gekozen om dit niet als

een los speerpunt op te nemen. De visies sociaal domein bieden gemeenten de mogelijkheid om dit onderwerp verder uit te werken.

- Hoe vergroten we de veerkracht van mensen in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven? Wat kunnen wij als organisaties hierin betekenen? Bijvoorbeeld door *middel* van ontmoeting of andere sociale interventies als middel om het doel te bereiken: meer zelfredzaamheid en samenredzaamheid. Uit praktijkgericht onderzoek blijkt dat dit leidt tot minder beroep op professionele zorg (*het effect*).

  Dit is een van de kernboodschappen van de regionale visie. Onder paragraaf 5.1 gaat de kop 'Versterken van de sociale basis' hierop in.

- Pagina 4: Het wordt niet heel duidelijk beschreven hoe de regionale woonzorgvisie zich verhoudt tot gemeentelijk beleid en wat te doen als het elkaar tegenspreekt.

  Zie onze reactie onder feedback 8.

- Pagina 6: Voor iemand die niet bekend is binnen dit traject blijft het gedurende het stuk de vraag over welke regio dit precies gaat. De gemeenten die hieronder hangen worden eigenlijk nergens bij naam genoemd. Is dat een bewuste keuze?

  Ter verduidelijking hebben we in de inleiding toegevoegd dat dit om de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf gaat.

- Pagina 8: Denk ook aan de bestaande gemeentelijke kaders.

  De gemeentelijke kaders blijven na vaststelling van de regionale visie bestaan. Hierin hebben gemeenten de ruimte om lokaal kleuring te geven aan hun beleid op wonen, welzijn en zorg. Om gemeenten de ruimte te geven hier aanpassingen in te doen is ervoor gekozen om de gemeentelijke kaders niet over te nemen in deze visie. Dat zou betekenen dat bij een aanpassing van het lokaal beleid ook het regionaal beleid aangepast moet worden.

- Pagina 8: de hier genoemde kaders komen vooral vanuit de zorg en welzijn. Ik mis de wonen-kaders, zoals het programma ouderenhuisvesting van Hugo en de Nationale Prestatieafspraken. Met name die laatste geven concrete kaders, ook op dit thema, en zijn net herijkt.

  In de nationale prestatieafspraken staan een aantal waardevolle zaken betreffende wonen en zorg en de huisvesting van aandachtsgroepen. Veelal wordt hierbij verwezen naar het programma Wonen en zorg voor ouderen en het programma Een thuis voor iedereen. Deze beide programma's zijn al beschreven in het document, waarbij een verwijzing is gemaakt naar de nationale prestatieafspraken. Onzes inziens levert het inhoudelijk geen bijdragen door de prestatieafspraken afzonderlijk te beschrijven.

- Pagina 9, groene kader bij zorggeschikte woningen: Elders wordt het aantal van 500 genoemd. Kloppen de aantallen geclusterde woningen uit de analyse dan wel?

  Vanuit ABF is er landelijk een indicatie gegeven van het aantal toe te voegen nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen. Deze wijken af van de analyse die voor de regio is gemaakt. Hiervoor zijn verschillende redenen, bijv. een andere prognose die hieraan ten grondslag ligt. Op lokaal niveau is de analyse verder uitgewerkt. Hierin wordt ook het verschil tussen de methode van ABF en Companen verklaard.

- Pagina 12: Waarom hier spreken van goedkope en niet betaalbare woningen?

  Deze suggestie hebben we overgenomen.

- Pagina 13: het zien van nieuwkomers als arbeidspotentieel is interessant, niet vaak gehoorde oplossingsrichting.

Deze opmerking nemen we ter kennisname aan.

- Hoofdstuk 4: dit hoofdstuk zou de focus hebben op de knelpunten, maar er worden toch ook al direct veel oplossingsrichtingen aangedragen. Ik zou het verder afpellen van de knelpunten hier logischer vinden.

  In hoofdstuk 4 is er bewust voor gekozen om zowel belemmeringen als kansen te benoemen. We zien als regio grote opgaven op ons afkomen, maar zijn ook positief over de kracht van de regio. We vinden het daarom belangrijk om niet alleen belemmeringen te schetsen, maar ook de kansen te benoemen.

- Pagina 14, onder 4.3: We houden toch niet alleen rekening met meer *alleenstaanden* inwoners met een hoge zorgvraag die niet in een instelling terecht kunnen.

  We zien een trend van huishoudensverdunning en daardoor steeds meer alleenstaande ouderen. Maar er zijn zeker ook nog steeds meerpersoons oudere huishoudens. Het woordje 'alleenstaanden' hebben we daarom weggehaald.

- Pagina 15, eerste alinea: Zit de onaantrekkelijkheid in het verouderde? Als ze geschikt zijn dan zou de leeftijd toch niet zoveel uitmaken? In de cijfermatige onderbouwing wordt geen onderscheid gemaakt tussen nieuwe en verouderde woningen, alleen aangegeven hoeveel geclusterde woningen er zijn.

  In de analyse is geen onderscheid gemaakt naar bijvoorbeeld het bouwjaar van de woning. Dit vraagt bij de uitwerking in uitvoeringsprogramma's op gemeenteniveau een verdere analyse van het bestaand vastgoed.

- Pagina 15: zijn de woningen die niet nabij ontmoetingsplekken liggen wel aangemerkt als geclusterde woning?

  Ja, in de analyse zijn corporatiewoningen ook als geclusterd aangemerkt wanneer er nu nog geen ontmoetingsruimte aanwezig is. We benoemen daarom in de tekst dat er vaak wél een kwalitatieve opgave is.

- Pagina 15: naast het toevoegen van geclusterde woningen is het ook een optie om in te zetten op doorstroming en zorgen dat wel de juiste doelgroep in de woningen komt te wonen.

  Dit punt komt uitgebreid terug in paragraaf 5.3 onder het kopje 'doorstroming'.

- Pagina 15: "Een kans in Zuidoost Friesland is dat er voldoende ruimte is voor uitbreiding": denkt de provincie er ook zo over?

  In de visie benoemen we dit als kans, maar de haalbaarheid hiervan zal ik een later stadium onderzocht moeten worden, in samenspraak met onder andere provincie.

- Pagina 15: "Daarnaast zijn er veel kansen voor vastgoedtransformatie doordat er veel grote oude boerderijen beschikbaar komen". Dat laatste dan wel alleen voor vitalere, geclusterde woonvoorzieningen, wat ver weg van voorzieningen.

  Deze suggestie hebben we overgenomen.

- Pagina 15, onder 4.4: Wordt hier wel heel erg uit elkaar getrokken. Aandachtsgroepen worden toch ook oud? Daar zit dan overlap in.

  Omwonenden zijn vaak terughoudend bij de huisvesting en begeleiding van aandachtsgroepen. Wij denken daarom dat dit nadrukkelijk aandacht vraagt. De andere speerpunten gelden niet alleen voor ouderen, maar ook voor de aandachtsgroepen.

- Pagina 17: “Het is dus tijd dat inwoners zelf medeverantwoordelijkheid nemen en dat we als organisaties in welzijn, zorg en wonen kijken hoe we dat kunnen faciliteren”. Beetje paternalistisch? Het is dus tijd dat ze dat doen. Maar het gebeurt ook al heel veel in Fryslân.

  We hebben de zin aangepast op deze feedback.

- Pagina 19: “In plaats van het overnemen van de zorgvraag (‘zorgreflex’) moeten we toe naar een situatie waarbij professionals de zorgvraag faciliteren en ondersteunen.” Concreet vraagt dit bijvoorbeeld toch ook dat gemeenten dit opnemen in de opdracht aan welzijnsorganisaties?

  Dat klopt. Goede afstemming tussen zorg en welzijn is hiervoor belangrijk.

- Pagina 19, onderaan: vergeet de buurtteams niet.

  We hebben deze suggestie overgenomen in de tekst.

- Pagina 20, plaatje: naar 2 wordt niet verwezen in de tekst.

  We hebben deze suggestie overgenomen in de tekst.

- Pagina 20: dementie, relatief weinig aandacht voor in deze visie.

  De term ‘dementievriendelijk infrastructuur’ is opgenomen in paragraaf 5.3. Verdere uitwerking van dit onderwerp vindt plaats op gemeenteniveau.

- Pagina 21: inzetten koppelbeding?

  Met de visie zetten we in op betere afstemming tussen betrokken partijen wonen, zorg en welzijn. Hoe hier precies invulling aan wordt gegeven werken we in de uitvoeringsprogramma’s uit. Een koppelbeding zou een instrument kunnen zijn dat hierin terugkomt.

- Pagina 22: uit de analyse komt naar voren dat de opgave niet in de sociale huur zit, dus waarover moeten dan met corporaties afspraken gemaakt worden?

  Uit de analyse komt naar voren dat er in het sociale segment voldoende geclusterde woningen zijn, maar dat er vaak wel een kwalitatieve verbetering nodig is, omdat er bijvoorbeeld nog geen ontmoetingsruimte nabij is. Hierover kunnen afspraken gemaakt worden.

- Pagina 22, over geclusterd wonen: Denk ook aan het inzetten van een vorm van cummunity builder.

  Deze suggestie hebben we overgenomen in de visie.

- Pagina 23: ik mis hier de potentie van doorstroming van ouderen: 5-7 woningen die vrijkomen als 1 oudere naar een passende woning verhuist.

  Doorstroming wordt als apart kopje behandelt in paragraaf 5.3. Hier hebben we toegevoegd dat doorstroming van ouderen niet alleen voor henzelf belangrijk is, maar dat dit effect kan hebben voor doorstroming op de totale woningmarkt.

- Pagina 23, onder tussenvorm/zorghotel eerste zin: Gekke zin. Gezondheid is geen proces, maar een momentopname.

  We hebben de zin aangepast.

- Pagina 24, onder 5.4, eerste zin: veel jargon: ouderen hebben helemaal geen woon- of zorgvraag. Voor hen is dat 1 integrale leefvraag.

  We hebben het taalgebruik in de zin aangepast.

- Pagina 24, groene quote: door dit hier zo op te schrijven wek je eigenlijk alleen maar meer de indruk dat er iets is met die aandachtsgroepen. De intentie is wellicht goed, maar komt volgens ons niet zo over.

  Aandachtsgroepen zijn op de eerste plaats volwaardig inwoner van de gemeente. Toch ontstaat er bij de omgeving vaak nog terughoudendheid bij de huisvesting van deze groepen. Wij denken daarom dat dit nadrukkelijk aandacht vraagt.

- Pagina 25, onder 5.5: verhouding met volkshuisvestingsprogramma's gemeenten?

  We hebben in paragraaf 5.5 toegevoegd dat het lokaal uitvoeringsprogramma onderdeel wordt van het volkshuisvestingsprogramma.

- Pagina 25, onder 5.5: Misschien wel de belangrijkste: waar gaan we dat doen?

  'Waar gaan we dat doen' is inderdaad een belangrijke beslissing om te maken. Dit wordt op lokaal niveau afgestemd met stakeholders.

- Pagina 25, onder 5.5: Vastleggen in prestatieafspraken?

  Onderdeel van de acties in het uitvoeringsprogramma kan inderdaad zijn dat bepaalde zaken worden vastgelegd in prestatieafspraken tussen gemeente en woningcorporatie.

- Pagina 26: Komen er dan geen lokale woonzorgvisies?

  Sommigen gemeenten hebben al een lokale woonzorgvisie. Deze blijven van kracht na vaststelling van de regionale visie. De gemeenten die nog geen lokale woonzorgvisie hebben en daar wel behoefte aan hebben, kunnen deze later opstellen. De lokale en regionale visie gelden dan naast elkaar.

<u>Reflectie 10 – Ouderenorganisaties</u>

- Uitgangspunt 1: in de regio wordt v.w.b. geclusterd wonen geen realisatie opgave gezien. Anders gezegd: er is dus genoeg voorraad. Dat zou betekenen dat de opgave m.n. ligt in anders toewijzen. Dit delen de zorgorganisaties. Aanvulling: als we slimmer omgaan met de huidige aanleunwoningen of andere woningen in de buurt van zorgcomplexen kunnen we hiervoor een heel eind komen.

  Deze opmerking sluit aan bij de visie. De opgave ouderenhuisvesting ligt niet alleen in de nieuwbouw, maar ook in het beter benutten van de bestaande voorraad door bijvoorbeeld het beter afstemmen van de doelgroep op de woning bij toewijzing.

- Uitgangspunt 2: eerder is het uitgangspunt ook benoemd om in complexen geclusterd wonen altijd te streven naar een mix van vitaal en minder vitaal. Hoe kijken jullie hier naar richting de toekomst? Denk dat dat goed is, misschien eerder het intergenerationeel wonen benoemen. Dan houd je immers ook leefbaarheid voor de dorpen.

  De term 'intergenerationeel' is toegevoegd in de definitieve visie. Uitwerking hiervan zal op gemeenteniveau plaatsvinden.

- Uitkomst 3: De regio heeft een duidelijk speerpunt om een zorghotel te realiseren (zie p. 23). Hoe kijken jullie naar dit speerpunt? Ik denk dat een groot gedeelte van onze intramurale woningen zal worden vervangen door tijdelijke opnames. De ATOO is daar immers een voorbeeld van en begin 2025 openen we de wijkkliniek in Oosterwolde. Kunnen daar dan ervaring in opdoen.

  De wijkkliniek in Oosterwolde is een mooi voorbeeld dat is toegevoegd in de visie. Nadere uitwerking van dit punt zal in de uitvoeringsprogramma's aandacht krijgen.

- Andere inbreng: daarnaast denk ik ook dat je anders naar intramurale voorraad zou moeten kijken. We hebben hierbij de woningbouw heel hard nodig om de beweging te maken dan deze complexen ook flexibeler kunnen worden.

  Bij het toevoegen van zorggeschikte woningen is het van belang dat zorg en welzijn meedenken bij de ontwikkeling hiervan, omdat zij uiteindelijk degenen zijn die zorg en ondersteuning leveren in de woningen. Naar aanleiding van een andere opmerking hebben we dit zo toegevoegd onder het kopje 'voldoende passende woningen'.

<u>Reflectie 11 – Adviesraad Sociaal Domein Smallingerland</u>

Adviezen met betrekking tot huisvesting:

Wij adviseren de gemeente om nu al de ruimte te reserveren in de bestaande bestemmingsplannen om de benoemde en gewenste woningen in onze gemeente te kunnen bouwen. Deze woningen betreffen nul-treden woningen, geclusterde woningen en zorg-geschikte woningen. *De benodigde woningtypen (nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen) worden meegenomen in de woningbouwprogrammering. Ten eerste wordt in het uitvoeringsprogramma van de woonzorgvisie dit per gemeente verder uitgewerkt, zodat tijdig de juiste stappen kunnen worden genomen. Daarnaast worden de woonzorgvisie en het uitvoeringsprogramma integraal onderdeel van het Volkshuisvestingsprogrammma, waarin de gehele woningbouwprogrammering en beleidsregels zijn opgenomen en de benodigde woningtypen ook een plek krijgen.*

- Wij adviseren om te onderzoeken of ook de genoemde doelgroepen bij deze clustering betrokken kunnen worden, want daardoor zouden er grotere woonconcentraties kunnen ontstaan waarin bewoners elkaar kunnen ondersteunen en ontmoeten.

  In de visie wordt benadrukt dat geclusterd wonen het beste werkt met een mix van dragende en vragende bewoners. Wel is aandacht nodig voor het behouden van de leefbaarheid in deze clusters, om te voorkomen dat eenzijdige samenstellingen leiden tot verminderde aantrekkelijkheid. Dit aspect zal in de uitvoering verder worden meegewogen.

- Behalve het realiseren van nieuwbouw dient men ook te kijken of en hoe de huidige woningvoorraad kan worden aangepast. Men kan zelfs de gesprekken met bewoners hierover koppelen aan de energietransitie bij het levensloopbestendig maken van woningen en kijken of daar geschikte subsidieregelingen voor zijn. Wij adviseren de gemeente deze aanpak over te nemen en te faciliteren. Tevens adviseren wij om op de geschikte locaties ook te kijken naar de transformatiemogelijkheden van bestaande gebouwen, zoals kerken, scholen en kantoren. Vervolgens inventariseren wat voor ingrepen er zijn nodig zijn om deze locaties geschikt te maken voor de geclusterde woningbouw voor de doelgroep ouderen, waarbij natuurlijk de voor hen relevante voorzieningen bereikbaar moeten zijn. Het stuk lijkt geschreven met landelijke richtlijnen en voor ouderen. Wij adviseren om ook te kijken naar wat de generatie van 40-55 jaar op termijn nodig heeft. Het betreft immers lange termijnplannen. Tevens adviseren we om de doelgroepen er zelf bij te betrekken

  Dit is een belangrijk speerpunt binnen de visie. De transformatie van bestaande gebouwen (zoals kerken en scholen) heeft blijvend aandacht van de gemeente. We zijn momenteel bijvoorbeeld verschillende schoollocaties en/of -gebouwen aan het transformeren naar woningbouw. Kansen bij nieuwe vrijkomende locaties zullen we zeker onderzoeken en waar mogelijk benutten. Daarbij kijken we of het geschikt is voor de doelgroepen uit de woonzorgvisie.

Kanttekeningen bij huisvesting:

- Balans in woningvoorraad en doorstroming:

Het belang van doorstroming wordt in de visie onderstreept. We herkennen dat ouderen die naar een meer geschikte woning verhuizen, woonruimte vrijmaken voor starters en andere woningzoekenden. Dit wordt verder uitgewerkt in het gemeentelijke beleid en in afspraken met woningcorporaties.

- Geclusterd wonen en diversiteit van bewoners:

  De constatering dat een mix van jongere en oudere bewoners niet altijd vanzelfsprekend leidt tot onderlinge ondersteuning, wordt onderschreven. In de visie wordt benoemd dat de juiste balans tussen dragende en vragende bewoners essentieel is voor het succes van geclusterd wonen.

- Regierol van gemeenten:

  De opmerking dat gemeenten een actievere rol kunnen nemen bij het faciliteren van verhuizen en het benutten van de bestaande voorraad wordt herkend. In de visie wordt aangegeven dat gemeenten regie nemen in het volkshuisvestingsprogramma, inclusief de toewijzing van woningen aan de juiste doelgroepen.

Adviezen en knelpunten bij zorg:

- Samenwerking tussen zorgorganisaties en ruilverkaveling:

  De voordelen van ruilverkaveling en een efficiëntere inzet van zorg worden onderkend en staan benoemd in de visie. Wel wordt rekening gehouden met juridische en organisatorische complexiteit, waardoor de uitvoering stapsgewijs zal plaatsvinden, in samenwerking met alle partijen die daar een rol in hebben.

- Personeelstekorten zorg: de haalbaarheid van de geformuleerde ambitie wordt o.a. negatief beïnvloed door te weinig zorgpersoneel en onvoldoende ondersteuning. Wij adviseren het College om ook gericht met andere gemeenten te gaan kijken naar de inzet van mensen uit andere groepen en sectoren, zoals buitenlandse werknemers in de zorg, zijinstromers en het (laten) stimuleren van mbo-opleidingen gerichte voorlichting betreffende werken in de zorg.:

  Dit is een urgent vraagstuk. In de visie wordt erkend dat het benutten van arbeidspotentieel, waaronder nieuwkomers en zijinstromers, nodig is om de zorgcapaciteit op peil te houden. De suggestie om hierover regionale samenwerking te versterken, wordt meegenomen in de verdere uitwerking van de uitvoeringsprogramma's.

Adviezen en knelpunten bij zorg:

- Zelf- en samenredzaamheid stimuleren:

  De visie sluit aan bij het idee dat informele zorg en gemeenschapsinitiatieven een cruciale rol spelen bij het verlichten van de zorgdruk. We onderkennen echter dat vrijwilligerswerk geen vanzelfsprekendheid is en dat ondersteuning vanuit professionals nodig blijft. Dit komt terug in de paragraaf over het versterken van de Mienskip.

- Preventie en ontmoeting:

  In de visie wordt ontmoeting als speerpunt benoemd om eenzaamheid tegen te gaan. De opmerkingen over het behouden van voldoende professionele ondersteuning bij welzijnsactiviteiten zijn waardevol en worden meegenomen bij de uitwerking van de gemeentelijke beleidsplannen.

Aanvullende adviezen:

- Concrete invulling van preventie, eenzaamheid en doorstroming:

  De visie biedt een richtinggevend kader, maar de verdere concretisering van deze vraagstukken zal plaatsvinden in de uitvoeringsprogramma's. De vragen over hoe de gemeente mensen kan

stimuleren tot verhuizing of hoe bureaucratische beperkingen kunnen worden opgelost, worden in dit kader verder uitgewerkt.

- Gebruik maken van bestaande expertise:

  De suggestie om gebruik te maken van bewezen effectieve methoden en best practices wordt onderschreven. In de uitvoeringsfase zal gekeken worden naar bestaande initiatieven die als voorbeeld kunnen dienen voor de regio.

Aanpassing van terminologie:

- Gebruik van het begrip 'Mienskip':

  De term is in de visie breed gedefinieerd als het versterken van de sociale basis en gemeenschapszin. Het gebruik hiervan sluit aan bij de terminologie van het Fries Preventie Akkoord en de Friese Preventie Aanpak. We houden daarom vast aan deze term, omdat deze breed gedragen en herkenbaar is.

Algemene conclusie:

De adviezen van de Adviesraad Sociaal Domein zijn grotendeels in lijn met de Regionale Visie Wonen, Welzijn en Zorg Zuidoost Fryslân. Op diverse punten zijn nuances aangebracht en aanbevelingen meegenomen in de verdere uitwerking. In de gemeentelijke uitvoeringsprogramma's zal per gemeente specifiek worden gekeken naar de implementatie van de visie, waarbij de aangedragen aandachtspunten worden meegenomen.

<u>Reflectie 12 – Adviesraad Sociaal Domein Opsterland</u>

Regionale visie: "Wij kunnen ons vinden in de inhoud en de analyse die ten grondslag liggen aan de visie en onderschrijven het belang van een regionale aanpak".

Lokale uitvoeringsagenda: "Wij hebben enkele opmerkingen die wij in de vorm van een advies op de visie aanbieden met de bedoeling deze vooraf mee te laten nemen bij de nog op te stellen uitvoeringsplannen om tot een zo breed gedragen en haalbare uitvoering te komen".

- Wij stellen vast dat de componenten zorg en welzijn in de visie sterk leunen op het oplossend vermogen van de mienskip in het algemeen en van mantelzorg en vrijwilligerswerk in het bijzonder. Het betekent dat uit wordt gegaan van een omslag in de samenleving na decennia van individualisme en inzet van professionals. De omslag moet tot stand komen terwijl het aantal vrijwilligers en mantelzorgers juist onder druk staat. Hoewel wij de wenselijkheid van versterking van de mienskip onderschrijven vinden wij de aanname dat dit de toekomstige problemen oplost een risicovolle.
- Wij adviseren om een "plan B" te ontwikkelen dat (wellicht ten dele) kan worden ingezet als het beroep dat wordt gedaan op de mienskip, vrijwilliger en mantelzorger onvoldoende resultaat biedt om in de toekomstige bescheidener rol van overheid en professionals te voorzien. Wij zien een "plan B" als een concreet en vooraf vastgesteld draaiboek dat direct kan worden ingezet zonder dat tussentijds nieuw beleid en uitvoeringsregels moeten worden ontwikkeld.
- Wij stellen vast dat de visie is geschreven vanuit het perspectief van de overheid terwijl de daadwerkelijke verandering is gestoeld op de mening, inzet en betrokkenheid van inwoners in de dorpen en wijken. Verder constateren wij dat kosten die de overheid nu maakt (in ieder geval ten dele) worden afgewenteld op de toekomstige hulpbehoevende inwoners. De oplossing en de (gedeeltelijke) financiering moet in de nieuwe situatie feitelijk komen vanuit de mienskip.

- Wij adviseren de inwoners een belangrijke stem te geven in het besluitvormingsproces en het opstellen van de uitvoeringsregels. Daarbij kleine stappen te nemen en aan te sluiten bij de belevingswereld. Het tijdig en serieus meenemen van inwoners in de visievorming en uitvoering is naar onze mening de meest kritische succesfactor om de gewenste omslag te kunnen maken, ook al omdat het kostenaspect een rol kan gaan spelen. Daarom is het cruciaal dat inwoners niet alleen worden geïnformeerd over de problematiek maar ook structureel worden betrokken bij de oplossing daarvan en inzicht krijgen in kosten en mogelijkheden van tegemoetkoming.
- Wij stellen vast dat de doelgroep vaak gehecht is aan een bepaalde omgeving en daar de contacten heeft. Inzetten op huisvesting van de doelgroep alleen in kernen met voldoende voorzieningen maakt dat ouderen buiten deze kernen onthecht raken van hun vertrouwde omgeving, hun noodzakelijke contacten verliezen en het draagvlak voor verandering wordt ondermijnd.
- Wij adviseren geen algemeen geldende plannen te ontwikkelen maar maatwerk oplossingen te bieden per dorp (of wijk), daarbij de inwoners nadrukkelijk te betrekken en rekening te houden met het unieke karakter van een dorp (of wijk). Daarbij valt (bijvoorbeeld) te denken aan het opzetten van een specifieke vervoersvoorziening of een boodschappenservice die per dorp (of wijk) kan verschillen, al naar gelang de behoefte. Het garanderen van basisvoorzieningen maakt het mogelijk dat de doelgroep verspreid kan blijven wonen in alle dorpen en wijken binnen de gemeente waar zij hun contacten hebben en waar zij zich thuis voelen.

  Algemene conclusie: De reactie van de Adviesraad Sociaal Domein Opsterland geeft geen aanleiding tot aanpassingen in de regionale visie. De adviezen die betrekking hebben op de lokale uitvoeringsagenda, worden meegenomen in dit proces.

Reflectie 13 – Adviesraad Sociaal Domein Ooststellingwerf

De ASDO staat positief tegenover de beleidsnota Visie op Wonen, Zorg en Welzijn. Het biedt een helder kader als basis voor de nog te ontwikkelen lokale Uitvoeringsagenda. We doen twee suggesties:

- Een nadere analyse van het toenemende tekort aan geclusterde woonvormen richting het jaar 2040 voor de gemeente Ooststellingwerf, zie het overzicht in bijlage 2 van de Visienota. 2.
- Maak een huisvestingsplaatje met de huisvestingssituatie per dorp, naar voorbeelden Oosterwolde, Haulerwijk en Appelscha, en bespreek dat met de inwoners van de betreffende dorpen. Voor Oosterwolde-Noord was dit bijvoorbeeld een zeer verhelderend document.

  De reactie van de adviesraad Sociaal Domein Opsterland geeft geen aanleiding tot aanpassingen in de regionale visie. De adviezen die betrekking hebben op de nadere analyse van het tekort aan geclusterde woonvormen en de huisvestingsplaatjes per dorp volgen we op.

Reflectie 14 – Adviesraad Burgerplatform Weststellingwerf

Adviezen met betrekking tot huisvesting:

- In paragraaf 2.2 wordt gesproken over de Fryske urgentieverordening waarin voorrang gegeven wordt voor woningtoewijzing. Hierin staat niets over het passend toewijzen. Een eenpersoons huishouding zou ons inziens niet in een eensgezinswoning terecht moeten komen of een groot gezin in een 2 kamer appartement.

  In de visie wordt aangegeven dat de gemeente regie neemt in het volkshuisvestingprogramma, inclusief toewijzing van woningen aan de juiste doelgroepen.

- De eigen regie van ouderen wordt genoemd zonder verder rekening te houden met de degeneratie die op een bepaalde leeftijd inzet. Ofwel lichamelijk, ofwel verstandelijk of ook psychisch. Ieder mens is en blijft uniek, ook tijdens het proces van veroudering. Een vorm van maatwerk, bijvoorbeeld in buitengebieden, zou bij het uitwerken van beleid meegenomen diene te worden. Als mienskip goed wil functioneren is wonen in een zorggeschikte woning, ook al is de zorg nu nog niet nodig, een groot pluspunt.

  Het buitengebied en zorggeschikte woningen is op meerdere momenten in de visie meegenomen. De visie op zorggeschikte woningen is zowel in het buitengebied als in de dorpen van belang en wordt dan ook breed uitgezet. De uitwerking zal plaatsvinden via de uitvoeringsagenda.

- Aandacht voor starters op de woningmarkt. Jongeren, die de basis voor de toekomst zijn, worden niet specifiek benoemd. Jongeren en starters horen ook in de visie op toegankelijk wonen voor iedereen.

  In paragraaf 1.3 van de visie worden de aandachtsgroepen genoemd. De visie richt zich niet specifiek op jongeren en starters, maar op groepen met een zorg- of ondersteuningsvraag.

Aanpassing van terminologie:

- De “stakeholders” uit paragraaf 1.2 Process worden door verschillende lezers verschillend opgevat. Wie of wat bedoelt wordt is niet duidelijk uit het woord zelf en ook niet uit de context:

  Stakeholders is een algemeen begrip. Dit zijn externe partijen die op enigerlei wijze te maken hebben of krijgen met de visie.

- In paragraaf 4.1 zou een korte uitleg van de termen vergrijzing en ontgroening welkom zijn. De dubbele vergrijzing en ontgroening lijkt onduidelijk. Er staat een factor 3 (dubbele vergrijzing (factor 2) en één maal ontgroening (nog 1 factor)) maar bedoelt zou kunnen zijn de vergrijzing en de ontgroening (beide enkel) die samen maakt dat de ‘veroudering’ dubbel op gaat.

  Dubbele vergrijzing en ontgroening zijn twee verschillende demografische ontwikkelingen. Dubbele vergrijzing betekent dat niet alleen het aantal ouderen toeneemt, maar ook dat het aandeel 80-plussers binnen die groep stijgt. Dit komt doordat mensen langer leven en geboortecijfers in het verleden al daalden. Ontgroening daarentegen verwijst naar de afname van het aantal jongeren, doordat er minder kinderen worden geboren. Hoewel vergrijzing en ontgroening vaak samen optreden, is hun combinatie geen dubbele vergrijzing. Dubbele vergrijzing gaat specifiek over de groei van de groep zeer oude ouderen binnen de al vergrijzende bevolking.

- In het kopje van paragraaf 5.1.2 mist de verwijzing naar kerken, die van oudsher een belangrijke rol speelden in de lokale gemeenschappen. Dit is nu nog steeds relevant

  In de paragraaf worden enkele voorbeelden genoemd waar ontmoeting een rol speelt. Kerken zijn een belangrijke vorm van ontmoeten, maar worden niet specifiek genoemd omdat er enkel een aantal voorbeelden worden gegeven. Deze opsomming is niet limitatief.

- Aan het eind van paragraaf 5.1.3 mist een analyze over de handhaving van gemaakte afspraken, het vastleggen van de afspraken en de te maken kosten met verdeling die te verwachten is.

  De afspraken daarover lopen nog en worden nader uitgewerkt. Voor nu gaat het om de visie en niet over de uitvoering daarvan. De kosten van uitvoering worden via de regionale en gemeentelijke uitvoeringsagenda nader bepaald.

Aanvullende adviezen:

- Er ontstaat een gevoel dat het document geschreven is door mensen van achter een bureau, met hier en daar wat deskresearch maar nog steeds te weinig oog voor wat er werkelijk in de praktijk speelt ("over mensen praten, maar niet met…."). Vooral de doelgroep ouderen/ senioren is erg optimistisch over het eigen kunnen en niet realistisch over het verouderingsproces en de daarbij horende gebreken.

  In paragraaf 1.2 wordt ingegaan op het proces van de visie. De huidige situatie is in beeld gebracht met bestaand beleid en er is via een analyse de huisvestingsopgave voor wonen en zorg in beeld gebracht en daarnaast zijn er verschillende bijeenkomsten georganiseerd met betrokken partijen zoals zorgaanbieders en woningcorporaties. Deze externe partijen ondertekenen de visie ook met een intentieovereenkomst waarmee de ervaring van deze stakeholders is ingebed.

- Bij de woonvormen voor ouderen wordt geclusterd wonen als optie aangedragen. Dit lijkt in tegenspraak met de mienskip, eigen regie houden en zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Bij geclusterd wonen is het immers niet mogelijk met een rollator door je woning te gaan, zijn hulpmiddelen in toilet en doucheruimte lastig te realiseren etc. etc. etc. Voor het uitbreiden van de beschikbare woningen voor ouderen zou het logisch zijn om zorggeschikte woningen te realiseren, mogelijk in een geclusterde setting. De vermelding in de bijlage voor de ontmoetingsruimte bij geclusterd wonen (2.1 blz. 6), met specifieke benoeming van een rollator, lijk dan ook vreemd.:

  In bestaande geclusterde woningen zijn niet altijd gelijkvloerse voorzieningen aanwezig. Dat is een punt van aandacht die ingeval van eigendom van corporaties mee wordt genomen als aanpassingen gewenst zijn. In nieuwbouw wordt daar in het algemeen wel degelijk rekening mee gehouden.

- In de bijlage staan enkele type fouten, gespot zijn "Vitaliteitstedenmodel" i.p.v. Vitaliteitstredenmodel en "heir" i.p.v. hier.

  De enkele typ- en spelfouten die zijn opgemerkt worden aangepast in de visie en bijlagen.

<u>Reflectie 15 – Advies Participatieraad Heerenveen</u>

Adviezen bij proces:

- De woonzorgvisie komt in mei 2025 in alle gemeenteraden van Zuidoost Fryslan. Wacht echter niet met het uitwerken voor de gemeente Heerenveen tot na het raadsbesluit, maar begin zo snel mogelijk

  In lijn met deze aanbeveling, hebben wij niet gewacht met het nadenken over de uitwerking voor de gemeente Heerenveen. Er zijn reeds verkennende gesprekken met verschillende partijen geweest, waarbij ook (leden van) de participatieraad aanwezig zijn geweest.

Aanpassing van terminologie:

- Er wordt in het concept geregeld gesproken over: We vertellen "het eerlijke verhaal". Wij vinden het geen fijne uitdrukking en zien dit graag aangepast in "het realistische verhaal".

  Er is heel bewust gekozen voor deze terminologie. Er is een genuanceerd verschil tussen eerlijk en realistisch:

  - *Eerlijk verhaal: Dit verwijst naar een verhaal dat oprecht en zonder verfraaiing wordt verteld. Het benadrukt de waarheid en integriteit van de verteller, zonder iets te verbergen of te verdraaien.*
  - *Realistisch verhaal: Dit verwijst naar een verhaal dat de werkelijkheid zo nauwkeurig mogelijk weergeeft. Het richt zich op het weergeven van gebeurtenissen en situaties zoals ze in het echte leven zouden kunnen gebeuren, zonder overdrijving of fantasie.*

Dus, terwijl een eerlijk verhaal altijd waarheidsgetrouw is, kan een realistisch verhaal soms elementen bevatten die niet per se waar zijn, maar wel geloofwaardig en levensecht aanvoelen. Om die reden passen we de inhoud niet aan.

- Er wordt vaak gesproken over Wonen, zorg en welzijn. Wij zien graag dat welzijn voor zorg komt.

  Met goede welzijnsvoorzieningen kan veel zorg voorkomen worden: We zijn het eens dat met goede welzijnsvoorzieningen veel zorg voorkomen kan worden. De volgorde van de woorden doet hier niets aan af. Omdat het een woonzorgvisie betreft, is het logischer om de woordvolgorde niet aan te passen.

Algemene conclusie:

- *De adviezen van de Participatieraad zijn grotendeels in lijn met de Regionale Visie Wonen, Welzijn en Zorg Zuidoost Fryslân. Om deze reden wordt ook geen aanleiding gezien om wijzigingen aan te brengen in het stuk.*

ADVIESRAAD
Sociaal Domein
Ooststellingwerf
Samen, maar onafhankelijk

ADVIES AAN HET COLLEGE VAN B&W GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF (Concept)

Onderwerp	**Visie op Wonen, Zorg en Welzijn**
Voorbereid door	Themagroep MO
Advies gevraagd per	10 februari 2025
Uiterste adviesdatum	11 maart 2025
Advies uitgebracht aan college van B&W per	10 maart 2025

Soort advies: gevraagd of ongevraagd	Gevraagd.
Doel van het advies	Reactie op beleidsnota Visie op Wonen, Zorg en Welzijn (WZW) waarvan het doel is om de sociale basis te versterken in de regio Zuid-Oost Fryslan.
Samenvatting van het advies	De ASDO kan zich geheel vinden in de Visie op Wonen, Zorg en Welzijn als basis van de nog te ontwikkelen lokale Uitvoeringsagenda.
Context	**Beleidskader.** Landelijk ligt er o.a. een relatie met de (nog vast te stellen) Wet versterking regie op volkshuisvesting en de hieruit voortvloeiende Urgentieverordening per gemeente. Provinciaal ligt er o.a. een relatie met het akkoord Samen voor Wonen en Zorg in Fryslan met een daaruit voortvloeiende regiovisie Zuid-Oost Fryslan. Lokaal ligt er een relatie met het eerder uitgebrachte advies ASDO betreffende de Uitgangspuntennotitie inkoop Wmo, het onlangs uitgebrachte advies betreffende pre-mantelzorgwoningen, het nog uit te brengen ASDO-advies betreffende de Urgentieverordening Ooststellingwerf (toewijzing woningen aan specifieke aandachtsgroepen) en ons reeds uitgebrachte advies betreffende de Visie op Samenleven gemeente Ooststellingwerf en de hieruit voortvloeiende Doe-agenda's.
Impact van de aanvraag op de inwoners c.q. specifieke	In de Visie gaat het om het versterken van de sociale basis middels preventie (o.a. valpreventie, Welzijn op Recept), welzijn,

doelgroep van de gemeente Ooststellingwerf	ontmoeting, samenredzaamheid in alle dorpen, domeinoverstijgende samenwerking in het zorglandschap, onderlinge afstemming tussen zorgpartijen (ruilverkaveling), clustering van zorgbehoefte met indicatie zwaar in gemengde wijken, maken van afspraken met corporaties en ontwikkelaars over meerkosten zorggeschikte woningen.
Overwegingen die tot het advies leiden	**Aandachtspunten.** Aandachtspunten zijn o.a. de dubbele vergrijzing, druk op beschikbare woonruimte, te weinig personeelscapaciteit in de zorg, mantelzorg welke onder druk staat, meer gemeentelijke regie met aandacht voor preventie en welzijn (woonzorgopgave), specifieke aandacht voor aandachtsgroepen. En dan met name ouderen (65+), mensen met lichamelijke-, verstandelijke- en/of zintuigelijke beperkingen of psychische kwetsbaarheid, dak- en thuislozen (centrumgemeente Leeuwarden), statushouders en mantelzorgers.
Adviezen aan het college van B&W	De ASDO staat positief tegenover de beleidsnota Visie op Wonen, Zorg en Welzijn. Het biedt een helder kader als basis voor de nog te ontwikkelen lokale Uitvoeringsagenda.
Suggesties aan het college van B&W	1. Een nadere analyse van het toenemende tekort aan geclusterde woonvormen richting het jaar 2040 voor de gemeente Ooststellingwerf, zie het overzicht in bijlage 2 van de Visienota. 2. Maak een huisvestingsplaatje met de huisvestingssituatie per dorp, naar voorbeelden Oosterwolde, Haulerwijk en Appelscha, en bespreek dat met de inwoners van de betreffende dorpen. Voor Oosterwolde-Noord was dit bijvoorbeeld een zeer verhelderend document.
Opmerkingen ter zijde	1. De Urgentieverordening met bepaling urgentie aandachtsgroepen hangt samen met deze Visienota, maar komt volgens planning pas in een vaststellingsfase in het 3e kwartaal van 2025. 2. Ondanks pogingen van onze kant als ASDO om dit advies in OWO-verband op te stellen is dat helaas niet gelukt. Wel hebben wij kennis genomen van het advies van de Adviesraad Sociaal Domein Opsterland.

Jenny Dolsma,

voorzitter ASDO

Contactpersoon: Arjen Bouland/Janneke van Bon
Telefoonnummer: 0516 566 349
Zaaknummer: 0085236066
Documentnummer:

Aan de Adviesraad Sociaal Domein
Ooststellingwerf
t.a.v. de ambtelijk secretaris

Onderwerp: advies visie wonen, welzijn en zorg

Oosterwolde, 1 april 2025

Beste leden van de Adviesraad Sociaal Domein Ooststellingwerf,

Op 13 maart 2025 heeft u ons uw advies gestuurd over de regionale visie wonen, welzijn en zorg. Allereerst dank hiervoor! In deze brief leest u onze reactie.

Visie wonen, welzijn en zorg
Alle Friese gemeenten hebben vanuit het akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland 2023' en de regionale woondeal Zuidoost Fryslân (2022-2030) de afspraak gemaakt om een regionale woonzorgvisie op te stellen. De visie op wonen, welzijn en zorg, waar u over geadviseerd heeft, geeft hier invulling aan. Hierin staan we stil bij verschillende aandachtsgroepen, zoals ouderen, die niet vanzelfsprekend thuis kunnen blijven wonen. Voor andere groepen, bijvoorbeeld inwoners met een psychische kwetsbaarheid, moeten we borgen dat ze de juiste begeleiding ontvangen.

De visie is tot stand gekomen na zorgvuldige participatie van zorg- en welzijnspartijen, woningcorporaties, ontwikkelaars, bouwers, ouderenorganisaties etc. Maar ook u als Adviesraad Sociaal Domein heeft input geleverd. Bijvoorbeeld door mee te denken bij de bestuurlijke 24-uurs kick-off en regionale en lokale themabijeenkomsten. Al deze bijeenkomsten samen hebben waardevolle input geleverd en zijn waar mogelijk verwerkt in de visie. U ontvangt ook nog een reactienota met daarin de reactie van de samenwerkende gemeenten op alle door verschillende partijen ingebrachte adviezen.

Advies
In uw advies geeft u aan ‘positief te staan tegenover de beleidsnota Visie op Wonen, Zorg en Welzijn. Het biedt een helder kader als basis voor de nog te ontwikkelen lokale uitvoeringsagenda’. Daarnaast doet u de suggestie om ‘een nadere analyse te maken van het toenemende tekort aan geclusterde woonvormen’. En om ‘een huisvestingssituatie per dorp te maken en dat met de inwoners van de betreffende dorpen te bespreken’. Beide suggesties brengen we in de praktijk.

Tot zover onze reactie op het door u gegeven advies. Nogmaals dank voor uw input en zoals u in onze reactie kunt lezen volgen we uw advies ook op!

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders

P. Liemburg
gemeentesecretaris a.i.

J. Werkman
burgemeester

Bijlage(n): geen
Mandaatregeling:

Contactpersoon: Arjen Bouland/Janneke van Bon
Telefoonnummer: 0516 566 349
Zaaknummer: 0085236066
Documentnummer:

Actium Wonen
t.a.v. mw. M. Maatman

Onderwerp: visie wonen, welzijn en zorg

Oosterwolde, 1 april 2025

Beste mevrouw Maatman,

Hartelijk dank voor uw reactie op onze visie op wonen, welzijn en zorg. We waarderen de tijd en moeite die u heeft genomen om uw inzichten met ons te delen.

Uw feedback is zorgvuldig verwerkt in de reactienota, waarin we verschillende punten hebben meegenomen om de visie verder te versterken. Voor de verwerking van de door Actium ingebrachte punten verwijzen we u naar de reactienota, pagina's 7 tot en met 13. We zijn ervan overtuigd dat deze aanpassingen zullen bijdragen aan een nog beter beleidsvoorstel.

In de praktijk hebben we, mede naar aanleiding van uw inhoudelijke reactie, al stappen gezet om gezamenlijk de werkelijke huisvestingsopgave opgave wat betreft geclusterd wonen, zorggeschikt wonen etc. beter te duiden.

Nogmaals dank voor uw waardevolle bijdrage.

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders

P. Liemburg
gemeentesecretaris a.i.

J. Werkman
burgemeester

Bijlage(n): reactienota
Mandaatregeling:

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 15

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 april 2025;

gelet op het in februari 2023 getekende akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland 2023' en de regionale woondeal Zuidoost Fryslân (2022-2030);

Besluit;
Uitvoering te geven aan het in 2023 gesloten akkoord 'Samen voor Wonen en Zorg in Friesland' waarin alle Friese gemeenten zijn overeengekomen om per regio een visie op wonen, welzijn en zorg op te stellen.
Daarvoor:
1. De 'Visie wonen, welzijn en zorg' vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 20 mei 2025

, griffier.

, voorzitter.

MOTIE

#M-099

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 12

Onderwerp motie: Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- Structurele subsidieregelingen in veel gevallen automatisch worden verlengd zonder grondige evaluatie;
- Het zogeheten 'ravijnjaar' 2026 financiële onzekerheden met zich meebrengt, met mogelijke gevolgen voor de begrotingsruimte van gemeenten;
- Er behoefte is aan scherper financieel beleid en resultaatgerichte inzet van publieke middelen.

Overwegende, dat;

- Het wenselijk is om structurele subsidieregelingen periodiek te toetsen op doelmatigheid en doeltreffendheid;
- Het prudent is om in aanloop naar het ravijnjaar extra grip te krijgen op uitgaven;
- Transparantie en verantwoordelijkheid bij gesubsidieerde instellingen kunnen worden versterkt door resultaatverplichtingen te formuleren.

Verzoekt het college;

1. Structurele subsidieregelingen voortaan standaard voor het aflopen van de periode van drie jaar formeel op te zeggen;
2. Deze regelingen vervolgens jaarlijks te heroverwegen en eventueel te verlengen, op basis van een vooraf overeengekomen resultaatverplichting dan wel goedgekeurde begroting;
3. Deze werkwijze met ingang van het begrotingsjaar 2026 toe te passen;
4. De raad hierover uiterlijk in Q4 van 2025 te informeren met een concreet uitvoeringsplan.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

VPO, Ben Oostra

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE

#M-099

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: 12

Onderwerp motie: Herziening structurele subsidieregelingen in het licht van het ravijnjaar 2026

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- Structurele subsidieregelingen in veel gevallen automatisch worden verlengd zonder grondige evaluatie;
- Het zogeheten 'ravijnjaar' 2026 financiële onzekerheden met zich meebrengt, met mogelijke gevolgen voor de begrotingsruimte van gemeenten;
- Er behoefte is aan scherper financieel beleid en resultaatgerichte inzet van publieke middelen.

Overwegende, dat;

- Het wenselijk is om structurele subsidieregelingen periodiek te toetsen op doelmatigheid en doeltreffendheid;
- Het prudent is om in aanloop naar het ravijnjaar extra grip te krijgen op uitgaven;
- Transparantie en verantwoordelijkheid bij gesubsidieerde instellingen kunnen worden versterkt door resultaatverplichtingen te formuleren.

Verzoekt het college;

1. Structurele subsidieregelingen voortaan standaard voor het aflopen van de periode van drie jaar formeel op te zeggen;
2. Deze regelingen vervolgens jaarlijks te heroverwegen en eventueel te verlengen, op basis van een vooraf overeengekomen resultaatverplichting dan wel goedgekeurde begroting;
3. Deze werkwijze met ingang van het begrotingsjaar 2026 toe te passen;
4. De raad hierover uiterlijk in Q4 van 2025 te informeren met een concreet uitvoeringsplan.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

VPO, Ben Oostra

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE VREEMD AAN DE ORDE VAN DE DAG

#M-101

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 20 mei 2025

Agendapunt: Motie vreemd

Onderwerp motie: Bevriezen van de huren

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- In Den Haag wordt gesproken over het bevriezen van de huren in de sociale huursector.
- Dit plan op korte termijn positief lijkt voor huurders, maar op langere termijn mogelijk grote negatieve gevolgen heeft voor de bouw van nieuwe sociale huurwoningen.
- Corporaties aangeven dat huurbevriezing hun financiële ruimte voor investeringen in de nieuwbouw en verduurzaming ernstig beperkt.

Overwegende, dat;

- De gemeente Ooststellingwerf een nijpend tekort heeft aan betaalbare huurwoningen.
- De realisatie van nieuwe sociale huurwoningen van essentieel belang is voor het oplossen van de woningnood.
- Een landelijke maatregel niet mag leiden tot stilstand in de lokale woningbouw opgave.

Verzoekt het college;

- Zich uit te spreken tegen landelijke maatregelen die investeringen in de sociale woningbouw belemmeren.
- In overleg te treden met lokale woningcorporaties over de verwachte impact van de huurbevriezing op hun investeringsplannen.
- Deze zorgen onder de aandacht te brengen bij de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.
- De raad zo spoedig mogelijk te informeren over de gevoerde gesprekken.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

Marie van Tellingen, CDA

Niels van den Berg, Lijst Ooststellingwerf

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 20 mei 2025

Mevr. A. Hensen, griffier